JOYCE CARY
O BUCURIE AMARĂ
Coperta de Dodi Teodorescu-Romanaţi
JOYCE CARY
A FEARFUL JOY
C by Michael Joseph Std, 1949
Toate drepturile asupra acestei versiuni
Sunt rezervate Editurii UNIVERS
JOYCE CARY
O BUCURIE AMARĂ
În româneşte de LIANA DOBRESCU
Prefaţă de DAN GRIGORESCU
Editura UNIVERS
Bucureşti, 1983
PREFAŢĂ

Joyce Cary face parte dintr-o generaţie despre care s-a spus că „nu e unită decât prin fatalitatea vârstei” şi că, „din perspectiva ideilor estetice şi a valorii operei create de el, deosebirile sunt atât de mari, încât, uneori, ai impresia că ţi se înfăţişează imaginea unor scriitori care vin din epoci diferite ale istoriei romanului englez”[1]. Observaţie care nu e lipsită deloc de temei: Cary era cu şase ani mai tânăr decât James Joyce şi decât Virginia Woolf, cu trei decât D.H. Lâwrence, de aceeaşi vârstă cu Katherine Mansfield şi cu şase ani mai tânăr decât Huxley. Debutul său – mai târziu decât al tuturor acestor contemporani ai săi – nu stă, evident, sub semnul altor concepţii literare şi întreaga lui operă de romanciar are, totuşi, legături cu aceea a marilor reprezentanţi ai generaţiei sale. A ajuns, însă, la ele pe căi proprii.

Se desluşeşte aici o consecinţă a izolării de mişcările literare din Anglia primelor decenii ale acestui secol. Născut la Londonderry, în nordul Irlandei, la 7 decembrie

1 Mark Davis, The English Novel of Today, Londra, 1976, p. 162.

1888, Arthur Joyce Lunel

Cary a învăţat la şcoli de vechi şi solid prestigiu – Clifton şi

Oxford – şi, apoi, la Edinburgh şi la Paris, a studiat arta; nici mai târziu, când se dedicase carierei de prozator, nu a renunţat cu totul la preocupările lui artistice şi le-a consacrat câteva comentarii substanţiale la care istoricii teoriei artistice engleze se referă adesea în 1913 s-a angajat în administraţia colonială şi a plecat în Nigeria, unde va rămâne până în 1920; în 1915 – 16, înrolat în Regimentul

Nigerian, va participa la campania din Camerun, pe atunci colonie germană. Întors în Anglia în 1920, se va stabili la Oxford unde, aşa cum va mărturisi el mai târziu, s-a dedicat „asprei ucenicii de scriitor”[2]. Această perioadă din viaţa lui e, totuşi, neclară: unele istorii literare menţionează „activitatea lui de magistrat într-o regiune izolată a Nigeriei, între 1918 şi 1932” Ceea ce ar explica îndelungata izolare, lipsa unor informaţii relevante privitoare la biografia lui dintr-o vreme în care Oxfordul era unul dintre centrele cele mai importante ale înnoirii perspectivei culturale britanice.

E, însă, la fel de adevărat că Joyce Cary nu va adera, nici mai târziu, în romanele sale cele mai reprezentative, la doctrinele literare menite să sprijine curentele novatoare ale prozei engleze. Din acest punct de vedere, indiferent dacă a trăit într-un orăşel îndepărtat din mijlocul Africii, în singurătatea bibliotecilor din Oxford, întovărăşit doar de cărţile maeştrilor romanului englez, sau într-un cartier dintre cele mai animate ale Iondrei, el a rămas la fel de departe de viaţa literară a acelui controversat deceniu al treilea.

Constatare care, însă, nu e adevărată în privinţa

2 Cf. Andrew Wright, Joyce Cary : a Preface to his Novels, Londra, 1958, p. 15.

raporturilor lui cu lumea socială a Angliei din acea vreme. Calităţile lui de observator au fost remarcate încă de la apariţia primelor sale romane, la începutul deceniului al patrudea. Cartea lui de debut, *Aissa salvată*, publicată în 1932, a coincis cu un mare succes de public; critica a fost mai reticentă. „Rămâne de văzut – scria cronicarul literar al lui «Manchester Guardian», dacă Joyce Cary e asemenea atâtor scriitori din ultima vreme care fac concesii în planul estetic pentru a obţine adeziunea cititorului nepretenţios şi, odată cu aceasta, a editorului neexigent”[3]. Rezervele de acest fel nu aveau să dispară curând; peste un an, când a fost publicat *Un oaspete din*

America, D.W. Harding scria în revista „Scrutiny”, una dintre publicaţiile de prestigiu ale Angliei din ultima jumătate de secol:

„Nu ştiu dacă despre Cary se poate spune deocamdată altceva decât că scrie fluent şi că nu pare atras de viziunea modernă întemeiată de James Joyce şi de Virginia Woolf, dar nici nu vrea să rămână în umbra postvictorienilor; el se fereşte de excese de orice fel. Dar aceasta nu ne îndeamnă să recunoaştem neapărat că ne aflăm în prezenţa unui scriitor original: să mai aşteptăm, pentru că am impresia că el va putea să-şi deseneze destul de curând un portret convingător, de vreme ce cărţile sale au început să se succeadă într-un asemenea ritm” 3.

După 1933, însă, motivele acestor judecăţi circumspecte au început să dispară; mai întâi de toate, Cary nu a mai dat impresia că urmăreşte să se impună atenţiei publicului prin masivitatea operei: următorul său roman, *Vrăjitoarea africană*, a apărut în 1936.

Şi după 1938 – când şi-a publicat *Un colţ din castel* şi de când volumele lui de proză au început din nou să fie tipărite cu frecventa pe care Harding o privea ca pe un

3 Cf. Andrew Wright, op. cit., p. 19.

motiv de neîncredere (uneori, Care publica două romane în acelaşi an) – reputaţia lui se constituise îndeajuns de solid pentru a nu mai provoca obiecţiile criticii. Dimpotrivă, se vorbea acum despre „calităţile înnăscute de romancier”, despre „uimitoarea diversitate a personajelor sale”.

Ceea ce va atrage atenţia comentatorilor din această perioadă, va fi modul în care copilăria petrecută în Irlanda, peisajul african, intuiţia lumii moderne care îl întâmpinase la întoarcerea acasă au constituit elementele unei sinteze ce îi va caracteriza întreaga operă. Semnificativ e că în romanele lui de început, *Aissa salvată*.

Vrăjitoarea africană, *Domnul Johnson* (publicat în 1939), care consemnau momente ale experienţei trăite în Nigeria, critica nu avea să desluşească nicio atracţie a exotismului. Uneori, în legătură cu ele s-a rostit numele lui Kipling de care opera lui Cary se apropia prin proiectarea acţiunii într-un spaţiu îndepărtat; mai mult.

perspectiva din care sunt priviţi oamenii acelor locuri e la fel de profund înrâurită de o concepţie generoasă, umanistă, în numele căreia se proclamă egalitatea între făpturile umane de pretutindeni Niciunul dintre „romanele africane” ale lui Cary nu se transformă într-o compunere al cărei interes să se sprijine numai pe factorul etnografic – e adevărat, descris cu un simţ acut al originalităţii formelor şi culorilor. Dar comparaţia cu scrierile lui

Kipling era îndreptăţită şi de adeziunea la normele estetice ale literaturii victoriene.

Joyce Cary nu a fost un novator al modalităţii narative: observaţia celor dintâi critici ai romanelor sale a rămas valabilă pentru întreaga lui operă. Într-o vreme în care analiza psihologică dobândise, prin descoperirea „fluxului memoriei”, capacitatea de a releva procesele cele mai obscure ale vieţii lăuntrice, romancierul părea că ignoră altă realitate decât pe aceea a lumii exterioare, în întreaga ei complexitate, în „diversitatea tipurilor” despre

care s-a vorbit, încă de la început, ca despre elementul cel mai caracteristic al prozei lui Cary. Pe măsură ce trecea timpul, procedeele romanului victorian deveneau precumpănitoare în romanele lui; consecventa acestei orientări a fost semnalată de pe la sfârşitul deceniului al patrulea: *Charley e iubitul meu* (1940), O *casă de copii*, *Ea însăşi a fost surprinsă* (amândouă din 1941), *Să fii un pelerin* (1942) au furnizat argumente convingătoare acestei afirmaţii. Ele dovedeau că scriitorul crede în capacitatea lumii obiective de a se constitui în subiect al naraţiunii; dar, asemenea celor mai de seamă romancieri ai celei de-a doua jumătăţi a secolului trecut (de pildă Hardy său. Gissing), el nu respingea participarea autorului la elementele lumii obiective.

În 1952, Joyce Cary a fost invitat la Universitatea Oxford să ţină un curs cu subiectul *Romanul ca adevăr*; adunate laolaltă, împreună cu cele câteva conferinţe de la Colegiul Trinity din Cambridge, prelegerile vor alcătui substanţa cărţii *Artă şi realitate*, publicată postum, în 1958 (scurta prefaţă a lui Cary, datată martie 1957, a fost scrisă cu câteva zile înaintea morţii). Relevante pentru concepţiile lui – de altminteri uşor de identificat în paginile romanelor – capitolele acestui volum schiţează portretul unui scriitor atent la semnificaţiile realului şi la raporturile lor cu universul creaţiei artistice. Exemplele propuse de autorul cărţii demonstrează că el nu aderase la principii estetice definitorii pentru o anume direcţie a romanului englez al vremii; ele reflectă mai curând o atitudine întemeiată pe un bun simţ funciar. „E foarte adevărat că artistul – pictor, scriitor sau compozitor – porneşte întotdeauna de la un tip de descoperire. El o întâlneşte şi are senzaţia unei descoperiri; de fapt, e mai exact să se spună că ea se întâlneşte *cu el* şi îl revelează ca descoperirea. îl surprinde. E ceea ce se numeşte de obicei intuiţie sau inspiraţie. Ea aduce de obicei cu sine

simţământul unei receptări directe. De exemplu, mergi să te plimbi la câmp şi, dintr-odată, te frapează un aspect cu totul nou: ţi se pare extraordinar ca acest câmp să arate aşa cum arată. Aşa i s-a întâmplat lui Monet când era tânăr. El a văzut pe neaşteptate câmpul nu ca pe un obiect omogen şi plan, acoperit cu iarbă sau cu grâne, ci ca pe o culoare într-o uimitoare varietate şi subtilitate a gradaţiei. Şi aceasta i-a dat o bucurie nouă. Era o descoperire extraordinară, mai, ales pentru că era descoperirea unui lucru real.

Adică a unui lucru independent de Monet însuşi. Ceea ce înseamnă, desigur, numai jumătate din întreaga bucurie. Monet descoperise un adevăr despre lumea reală".

Dincolo de aparenta simplitate liniară a acţiunii, romanele lui

Cary dezvăluie aceste relaţii complicate între scriitor şi universul faptelor şi al oamenilor adevăraţi. Câteodată, această viziune – în care comentatorii s-au deprins să citească semnele respectului faţă de tradiţia romanului englez de la cumpăna celor două secole – e hotărât orientată de modalităţi narative mai noi. Gulley Jimson, de pildă, eroul din *Botul calului* (1944), cel mai popular roman al lui

Cary, e construit sub evidenta înrâurire a lui Joyce; şi, cu mai mulţi ani înaintea *Cvartetului din Alexandria* al lui Lawrence Durrell, se introducea tehnica unghiurilor succesive de perspectivă din care e privit un personaj de ceilalţi eroi ai romanului şi de scriitor însuşi: portretul lui Gulley e desenat aici într-un chip diferit de acela care se proiectase, cu trei ani mai înainte, în *Ea însăşi e surprinsă*, unde el fusese privit cu ochii Sarei Munday, eroina principală a romanului. Cele două naraţiuni – împreună cu povestea avocatului Wilcher din să *fii un pelerin* – alcătuiesc o unitate 10

manescă surprinzătoare pentru cei care interpretează proza lui

Joyce Cary ca pe o ilustrare a mentalităţii literare tradiţionale.

Uneori, e drept, personajele acestor cărţi se dovedesc a fi prea detaşate de ele însele, se privesc cu prea multă obiectivitate şi îşi descoperă prea lesne propriile idiosincrazii pentru a putea da senzaţia de autenticitate. Dar nici nu constituie un argument în această privinţă concluzia la care ajunge analiza unui roman cum e

Cei înrobiţi şi cei liberi – publicat postum, în 1959 – care nu a fost revăzut de autor şi a apărut în îngrijirea unui prieten al său;

„Slăbiciunile provocate de prea marea detaşare a eroilor" asupra cărora se insistă (şi care, e adevărat, sunt mai evidente decât în celelalte cărţi ale lui Cary) ar fi dispărut în bună parte, probabil, dacă scriitorul ar fi avut răgazul să-şi pună romanul la punct.

Pentru că, în ciuda aparenţelor, Joyce Cary nu îşi elabora cu uşurinţă romanele: *Aissa salvată*, de exemplu, a fost rescrisă de mai multe ori până ce a ajuns într-o formă pe care scriitorul a socotit-o publicabilă. La fel şi *Domnul Johnson*, al cărui erou, un nefericit funcţionar al administraţiei din Nigeria, a parcurs un drum lung până să ajungă a fi personajul privit cu umor şi cu compasiune care, în opinia unora dintre comentatorii lui Cary, e una dintre cele mai reprezentative creaţii pentru „puterea de absorbire a dorinţelor şi a destinelor eroilor, aceasta constituind una dintre cele mai de seamă calităţi" ale scrisului său.

Cary urmărea programatic să scrie „istoria Angliei din ultimii şaizeci de ani, văzută cu ochii englezilor"[4].

---

4 Henry Reed, The Novei Since 1939, Londra, 1946, p. 28.

Poate că acest scop al literaturii sale trece prea adesea neobservat când se discută atât de insistent despre „obiectivitatea" romanelor sale. Nici atunci când acţiunea cărţilor lui se clădeşte în jurul unor întâmplări din viaţa copiilor (*Charley e iubitul meu*), scriitorul nu o desparte de evenimentul social, de istoria engleză; în cazul de faţă, de împrejurările recente, de evacuarea – la începutul războiului – a unor copii din periferia mizeră a Londrei, într-un patriarhal sat din

Devonshire. În lumea inocenţei năvăleşte apăsătoarea atmosferă a lumii celor mari, spaimele ei, moartea şi incertitudinile ei; obiectivitatea lui Cary nu vrea să disimuleze o anume duioşie, îngrijorarea plină de căldură pentru soarta generaţiilor care vin.

Relaţiile cu realitatea istorică se relevă şi mai clar în cele două

„Trilogii" ale lui Joyce Cary (numite astfel în mod curent, cu toate că romanele sunt scrise în mod independent unul de celălalt) – cea dintâi compusă între 1941 şi 1944 (*Ea însăşi a fost surprinsă. Să fii un pelerin* şi *Botul calului*), cealaltă între 1952 şi 1955 (*Prizonierul*

Harului, în afară de Domnul şi *Nu îl mai cinstiţi pre el*). În cea de-a doua trilogie, sensul istoriei e şi mai direct implicat în acţiune decât în romanele anilor ’40; viziunea politică a lui Cary e aici hotărâtoare pentru modelarea naraţiunii şi a portretelor. Unul dintre

«roii trilogiei, Chester Nimmo, e un politician cu vederi radicale, a cărui carieră surprinzătoare (provenit dintr-o familie modestă, el ajunge prim-ministru al Marii Britanii) e relevată în chip atât de plauzibil, mentalitatea oamenilor politici e surprinsă atât de exact, încât „adesea e greu să-ţi aduci aminte că nu citeşti un studiu bio Din acest punct de vedere, O *bucurie amară* aparţine acestui tip de romane (de altfel, ea a fost publicată în 1949, la câţiva ani după apariţia primei „trilogii" şi anticipând-o cu

puţin pe cea de-a doua). Procesul istoric, sensul modificărilor treptate ale structurilor sociale şi culturale, al întrepătrunderii evenimentului. politic şi al destinului individului şi al grupului social, al schimbărilor intervenite în principiile morale ale generaţiilor ce se înfăţişează în carte. Cary e un observator atent: această calitate i-a fost recunoscută chiar şi de cei care i-au pus la îndoială invenţia epică. El ştie să evite afirmaţia cu caracter general şi să releve, într-un gest, într-un detaliu de vestimentaţie, într-o expresie idiomatică, transformările din planul mai larg al vieţii sociale. Simţul concretului, al lucrului viu se desluşeşte în toate acele pagini în care scriitorul intenţionează să cuprindă sensurile evoluţiei personajelor sale. El nu dă, niciun moment, impresia că ar vrea să rescrie *istoria* prin intermediul reacţiilor eroilor: aceştia par a-şi păstra intactă individualitatea şi că evenimentul universului social e, fatalmente, întâlnit în drumurile lor lungi şi deloc simple prin viaţă. Realitatea istorică e o prezenţă permanentă care se simte în preajma personajelor cărţii şi pe care ele nu au cum să o ocolească. Ea s-ar putea chema *destin*, într-atât de hotărâtoare e acţiunea sa asupra existenţei oamenilor creaţi de Cary; dar scriitorul nu vrea s-o evoce altfel decât ca pe o putere ineluctabilă şi nu ca pe un ansamblu de fragmente reflectate în împrejurările, mai mult sau mai puţin disparate, ale vieţii eroilor.

Tabitha Bonser e întruchiparea mentalităţii Angliei de la hotarul a două secole. Aparenta indiferenţă faţă de principiile etice ale societăţii victoriene, îndrăzneala cu care ea caută să-şi împlinească dreptul la fericire se dovedesc a fi mult mai puţin rezistente decât apar în primele capitole ale cărţii. În final, Tabitha – cu o mare înţelepciune a vieţii, resemnată, fără să fi renunţat cu totul la speranţele ei – devine din nou purtătoarea unor idealuri pragmatice, a unor principii morale caracteristice

sfârşitului secolului trecut: lumea socială e mult mai puternică decât şi-ar fi putut imagina eroina lui Cary, această fiinţă complexă, amestec de candoare, de delicateţe şi de simţ practic care nu desluşeşte decât contururile cele mai dramatice ale evenimentului social şi până la care, de cele mai multe ori, ecourile istoriei ajung stinse. E adevărat că, în universul existenţei ei – centrat în jurul propriei sale persoane şi al celor din imediata ei apropiere –, culorile violente ale unei lumi ce a trăit tragedia a doua războaie, a unor grave nelinişti, modificări esenţiale ale raporturilor dintre oameni, ajung estompate ca o compoziţie în pasteluri. Dar aceasta nu înseamnă că scriitorul ar contesta importanţa unor asemenea elemente ale socialului: atitudinea e a eroinei sale şi nu înseamnă neapărat că el ar împărtăşi-o.

Obiectivitatea, recunoscută de el ca factor fundamental al creaţiei epice, îi interzice să-şi transforme personajele în purtătoare ale propriilor idei.

În acelaşi timp, comportarea Tabithei neagă o concluzie prea net formulată de unii critici ai lui Cary şi potrivit căreia scriitorul nu are mijloacele necesare afirmării *binelui* şi *adevărului*, de vreme ce personajele sale se mişcă în conformitate cu propriile impulsuri pe care nimeni (şi, în primul rând, romancierul) nu are cum să le orienteze spre împlinirea unor idealuri. Concluzia morală, spun comentatorii lui Cary, lipseşte. Ceea ce ar coincide cu recunoaşterea faptului că existenta umană – inclusiv aceea a propriilor

E adevărat că Joyoe Cary socotea că realitatea se prezintă privilii omului modern ca un „haos” lipsit de orice înţeles. Dar, precizează el, efortul – necesar şi obligatoriu – de a găsi esenţialul conduce firesc la ordonarea acestei imagini înfricoşătoare.

„Deschideţi orice ziar de dimineaţă. Nimic nu are niciun sens – totul înseamnă doar. haos. Citim numai că ni

se pare că e important; cu alte cuvinte, dăm informaţiei propriul nostru sens […].

Ca să facem asta, avem nevoie de propria noastră scară a valorilor, trebuie să ştim dacă un eveniment politic e mai important decât un asasinat, un divorţ decât cursul acţiunilor la bursă sau bursa decât câştigătorul Derby-ului”.

Existenţa nu e, deci, lipsită de sens. Cei care cred astfel sunt sancţionaţi, societatea îi îndepărtează într-un fel sau în altul. „Natura umană şi relaţiile sociale prezintă anumite constante. Azilurile şi închisorile sunt pline de cei care le-au uitat sau le-au ignorat.

Pe de altă parte, putem însă să înţelegem arta paleolitică şi să-l admirăm pe Homer. Natura eroilor lui Homer e identică naturii noastre”[5].

Cred că viaţa Tabithei Bonser trebuie înţeleasă din acest unghi de vedere. Eroina lui Cary nu a cunoscut, de fapt, niciodată adevărata fericire. După prima evadare din casa mohorâtă a fratelui ei, unde era privită ca o povară, întreaga ei viaţă nu a fost decât o necontenită căutare nu a fericirii, ci a elementarului sentiment de securitate. Simţul practic care o ajută să manevreze valori imobiliare, ipoteci, depuneri bancare şi oameni nu s-a dezvoltat decât târziu, în contact obligatoriu cu o lume aspră şi, de cele mai multe ori, potrivnică. Ea nu ajunge o victimă a propriului temperament, aşa cum se întâmplă cu majoritatea celor din preajmă, pentru că îşi asumă şi obligaţia rezolvării problemelor lor, în primul rând a problemelor esenţiale de viaţă. Căutând să găsească ocrotirea, Tabitha devine ea însăşi ocrotitoarea celor care par mai puternici decât ea.

Chiar şi cei care par a se răzvrăti împotriva autorităţii ei, adesea despotică, îşi dau seama că au nevoie de acest paradoxal amestec de altruism şi de putere de a-i

---

5 Idem, p. 19.

domina pe ceilalţi; Namcy, nepoata în felul de a se purta al căreia Tabitha îşi redescoperă, nu o dată, propria personalitate din tinereţe, e singura care izbuteşte, la un moment dat, să se sustragă acestei puteri: dar, din când în când, simte şi ea nevoia să se întoarcă la bunica ei. Pentru că, în mod foarte ciudat, Tabitha e un fel de catalizator în prezenţa căruia fiecare îşi regăseşte propria personalitate: cei înzestraţi, asemenea lui Nancy, cu spirit de independenţă, se simt şi mai puternic îndemnaţi să refuze compromisurile. Cei slabi, aşa cum e Dick, devin nişte sărmane făpturi lipsite de relief, refugiindu-se în minciuni şi în închipuiri, ferindu-se cu teamă de orice contact cu realitatea.

Sau, pur şi simplu, pleacă din preajma ei, unde amăgirile nu pot rezista, şi se ascund în lumea în care ei înşişi îşi mai pot da crezare. Întâlnirea dintre Tabitha şi soţul ei, aproape de sfârşitul cărţii, e elocventă pentru această forţă a ei de a-i face pe oameni să se reveleze pe ei înşişi: în camera mizeră de hotel, decrepitudinea şi promiscuitatea devin dintr-odată evidente în ochii celui care ajunsese să se convingă pe deplin că propria iluzie e adevăr.

Tabitha Bonser fusese un nume de certă notorietate în cercurile literare de dinainte de primul război. Ea fusese sufletul unei grupări care, pe atunci, era ceea ce va fi, peste un deceniu, avangarda artistică engleză. Rafinamentul şi atitudinea antiburgheză a programului adoptat de cei din jurul revistei „Bankside” reflectă nemărturisit influenţa estetismului lui Oscar Wilde. Atmosfera sugerează decadentismul cultivat de societăţile literare care s-au constituit, de-a lungul vremii, după exemplul „Frăţiei prerafaelite”.

Tabitha nu îşi dă, însă, seama de semnificaţia mişcării pe care, într-un fel, o patronează; târziu, în anii banalei ei bătrâneţi, când cineva îi vorbeşte despre artiştii şi poeţii

de la „Bankside”, care dăduseră strălucire propriei ei vieţi, ea îl ascultă aproape indiferentă: nu ştia nimic despre răsunetul mişcării la care participase cândva cu atâta însufleţire.

De altfel, eroina lui Cary e purtată de un destin la care reuşeşte mereu să se adapteze. Desigur, ea nu înţelege să nu încerce să acţioneze pentru a-şi păstra echilibrul sufletesc; dar aceasta înseamnă, mai presus de orice, dobândirea unei siguranţe reale, în primul rând a siguranţei) materiale. Toată energia ei se îndreaptă spre această ţintă, după ce amestecul de spaimă şi de bucurie din vremea primei sale aventuri cu Bonser s-a risipit lăsând doar locul fricii de sărăcie şi, câteodată, de singurătate. Tabitha Bonser nu e un model moral; asupra acestui lucru nu încape, fireşte, nicio îndoială. Dar e omul unei epoci care crede neabătut în valorile materiale ale existenţei. Singurul ei scrupul moral e acela de a nu aduce nefericirea altora; e un impuls aproape inconştient, de vreme ce formaţia ei sufletească nu se desăvârşise sub semnul nici unui comandament etic care să cuprindă altruismul.

Cary are o profundă încredere în aceste impulsuri care, cum observa un istoric al literaturii engleze, „în viziunea lui, constituie o calitate înnăscută a celor mai buni dintre noi, făcându-i să-şi trăiască aventura plină de fantezie a vieţii lor”[6]. Tabitha e unul dintre acei eroi ai lui Joyce care trăiesc cufundaţi în prezent; aşa sunt copiii din *Charley e iubitul meu*, atât de absorbiţi de concretul lucrurilor, încât nu pot concepe timpul ca pe un factor exterior lor înşile; sau artiştii din romanul de faţă, reprezentanţii vechii civilizaţii africane din primele cărţi ale scriitorului, supuşi întru totul de emoţiile intense ale clipei prezente; martorii evenimentelor pe care le cred că

---

6 1 971, p. 1385.

aparţin numai vieţii altora şi că ei nu sunt în niciun fel implicaţi, nu se văd schimbându-se şi ei odată cu trecerea timpului şi rămân neschimbaţi în mijlocul lucrurilor reale.

Aceasta e categoria din care face parte Tabitha. Ea îşi dă seama de schimbarea oamenilor care îi sunt dragi, dar nu şi de propria transformare. Ea e una dintre cei care îndreptăţesc definirea romanelor lui Cary ca o ipostază modernă a picarescului englez din secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea. Unora, de pildă.

Ea însăşi a fost surprinsă le-a sugerat construcţia lui Moll *Flanders* al lui Defoe, a romanelor lui Dickens şi chiar a celor ale lui

Fielding. Cred că o asemenea comparaţie ar putea fi justificată şi în cazul *Bucuriei amare*. Pentru că Tabitha rămâne în centrul acţiunii, consecventă cu sine, martoră la existenţa celorlalţi, aproape indiferentă la ceea ce înseamnă cu adevărat *istorie*, dar observând modificările pe care evoluţia socială a determinat-o în felul de a se comporta şi a gândi al celor din jurul, ei.

Ca şi la personajele picarescului, orizontul ei e limitat în chip dramatic de conştiinţa prea vie a prezentului. Dar, tot asemenea lor, Tabitha Bonser e, fără să îşi dea seama, un produs al lumii sociale pe care o ignoră. Obiectivitatea autorului e, în chip similar, mărginită de participarea lui la reprezentarea universului concret care îi înconjoară de pretutindeni eroii. Poate că s-a exagerat când s-a spus despre Joyce Cary că „se identifică pe rând cu fiecare personaj al său, trăind în fiinţa lor cu un soi de vehemenţă, impregnând fiecare fracţiune de secundă cu propria-i respiraţie” Dar e limpede că el stabileşte o relaţie directă şi permanentă care îl leagă de cititor şi care spulberă imaginea „creatorului atotprezent şi atotputernic”, definitorie pentru romanele lui Thackeray sau George

Eliot.

Poate că în niciuna dintre cărţile lui Cary

obiectivitatea nu e mai bine ilustrată decât aici. Cititorul romanului din 1941, *Ea însăşi e surprinsă*, e îndemnat s-o privească cu simpatie pe Sara.

Însă *fii un pelerin* (al cărui titlu e împrumutat dintr-un imn al lui Bunyan), el simte că scriitorul e net de partea lui Wilcher. În romanele celei de-a doua trilogii, portretul lui Chester Nimmo se proiectează pe un fundal constituit de o dramatică dezbatere privind păcatul şi iertarea. Comparate cu modul în care sunt înfăţişate aceste personalităţi ale prozei lui Cary, trăsăturile care o caracterizează pe Tabitha sunt desenate cu mai multă detaşare; romancierul o priveşte fără să-şi declare nici comipasiunea nici dezacordul. El vrea să fie un spectator; şi, e drept, izbuteşte să nu se implice în acţiune („reuşita lui e mai deplină – s-a spus – decât a lui Joyce în *Priveghiul lui Finnegan*”[7]).

Aici, cititorul nu e obligat să opteze, să aleagă între cei care sunt, de fapt, nişte ipocriţi şi cei ce ignoră convenţiile.

Eroina din romanul de faţă se declară, cu sinceritate, partizană a codului moral tradiţional, dar îl încalcă adesea, păstrându-şi – totuşi – o nealterată inocenţă. Tabitha Bonser e o fiinţă care nu trece niciodată dincolo de mentalitatea unui copil ce separă lucrurile bune de cele rele în funcţie de bucuriile pe care ele i le pot aduce; e un fapt al naturii şi natura nu poate fi judecată din unghiul moral. E, însă, tot atât de adevărat că întreaga ei comportare face ca rigiditatea normelor eticii evanghelice să ne devină antipatică: viaţa eroinei lui Cary e trăită în conformitate cu propriile impulsuri. Nu se poate spune că ea ar avea un *ideal* de viaţă, principii foarte clar definite. De aceea, în momentele în care soarta îi devine potrivnică, ea nu stârneşte un sentiment al compasiunii la fel de adânc

---

7' Gilbert Phelps, op. cit., p. 486.

ca acela pe care îl are de obicei Cary faţă de „victimele” din romanele sale. Tabitha îşi păstrează un fel de robusteţe, de vitalitate care face ca şi naivitatea ei, încrederea în oamenii care nu o merită (iertarea acordată de atâtea ori minciunilor şi iresponsabilelor evadări ale lui Dick, de exemplu) nu o împing la prăbuşire. Pe când „victimele” sunt doborâte de inadecvarea lor la împrejurările cele mai obişnuite ale vieţii sociale – aşa cum se întâmplă cu Gulley Jimson dan *Botul calului* sau cu Nina din *Prizonierul*

Harului.

Cred că speculaţiile în jurul problemelor atitudinii morale a scriitorului din romanele lui Cary nu au ţinut seama întotdeauna de părerile romancierului însuşi. Într-un capitol intitulat *Judecata morală* din volumul menţionat mai înainte, *Artă şi realitate*, el formula nişte concluzii foarte limpezi a căror semnificaţie se răsfrânge implicit şi asupra înţelesurilor atribuite de el obiectivităţii.

„Oricât de fidelă ar rămjâne faţă de faptul real – scria el – chiar şi relatarea unei nunţi sau a unei înmormântări nu prezintă niciun interes pentru noi decât dacă ea sprijină sau ilustrează o anume valoare morală. Aşa încât atunci când vorbim despre revelarea unui adevăr al romancierului sau al poetului, înţelegem prin asta un adevăr esenţialmente moral, adică afirmarea unui sens moral al realului pe care îl putem testa prin referirea la propria noastră cunoaştere a realului”.

Cary, preciza un critic de talia lui Malcohn Cowley, nu era un teoretician; „dar mă îndoiesc – scria Cowley – că altcineva ştia mai mult decât el în privinţa construcţiei romanelor şi în privinţa vieţii pe care sunt ele clădite”[8]. Cărţile şi personajele sale nu trebuie interpretate, deci, ca proiecţii ale unor idei estetice preconcepute, ci ca

8 „New Republic", 12 mai 1951, p. 63.

materializări ale unor reflecţii asupra realităţii care se ofereau privirilor sale. „Arta are o imensă putere de a crea binele şi răul, pentru că ea se ocupă întotdeauna de pasiunile fundamentale şi de reacţiile comune întregii umanităţi. Chiar şi în formele ei cele mai simple, un acord muzical sau cromatic, ea poate transmite un şoc al plăcerii care dă valoare vieţii [...]. E un lucru obţinut în deplină libertate, un bun, un har ce aparţine existenţei, realităţii însăşi".

De aici, desigur, şi umorul lui (s-a spus despre el că „e unul dintre cei mai de seamă scriitori umorişti ai secolului"[9]); un umor plin de înţelegere, chiar şi atunci când personajele nu sunt câtuşi de puţin simpatizate de scriitor. Boema literară din jurul revistei

„Bankside" (pe care, fără să-şi dea seama prea bine despre ce e vorba, Tabitha o patronează) nu e defel lipsită de accente ridicule, câteodată groteşti; dar Cary nu polemizează cu ea, o priveşte ca pe un fenomen firesc cuprinzând, desigur, asemenea oricărui fragment al realului, valorile morale ale bunului şi răului. Cu toate acestea, romanul lasă să se desluşească o anume tristeţe, care e

— În primul rând – aceea a trecerii timpului; eroina nu se lasă înfrântă, dar priveşte cu nostalgie, nu la propriul trecut, ci la transformarea celor care îi sunt dragi. Ea vede clar decrepitudinea lui

Dick, boala care îl îmbătrâneşte pe fiul ei, John, înainte de vreme, sărăcia care o urâţeşte pe Nancy, dar nimic din toate acestea nu o sperie; le întâmpină cu înţelepciune, ştiind prea bine că ele aparţin unei ordini naturale a lucrurilor împotriva cărora nu are cum să lupte.

Şi în acest sens se poate interpreta, probabil, *coerenţa* lumii lui

---

9 Gilbert Phelps, op. cit., p. 487.

Cary despre care s-a vorbit uneori[10]. Dar şi sub raportul construcţiei literare. Simplitatea formei e, de fapt, rezultatul unei reducţii a elementului narativ, dar nu şi al procedeelor de caracterizare verbală a personajelor. „Subtilitatea lui Joyce Cary nu devine evidentă decât la o analiză atentă sau atunci când se încearcă transpunerea unei pagini dintr-un roman al său într-un alt sistem de semne lingvistice” Un element cu care a fost confruntat, de bună seamă, şi traducătorul acestei cărţi unde „rafinamentul formei şi ornamentul desenat cu minuţie” 5 se ascund sub relatarea aparent liniară.

Recunoaşterea rolului pe care l-a avut scriitorul la dezvoltarea romanului modern englez a devenit de mai multă vreme un loc comun[11]. Ca şi caracterizarea operei sale ca un ansamblu lipsit de unitate valorică; aceasta tocmai pentru că ea repetă adesea o anume schemă a alegoriilor menite să dea relief dezbaterii morale.

Forţa lui de creaţie, de-a dreptul copleşitoare (se ştie că lucra concomitent la mai multe manuscrise), i-a stat uneori împotrivă. Nu însă şi în romanul de faţă, unde echilibrul compoziţional e realizat cu mai multă grijă decât în alte cărţi ale aceleiaşi perioade (inclusiv

Botul calului, citat constant drept opera lui cea mai reprezentativă).

Nicăieri, poate, mai mult decât aici istoria Angliei nu e implicată atât de direct pentru un răstimp atât de îndelungat, în destinul personajelor, în viaţa lor lipsită de elanuri, dar deloc plată şi lipsită de culoare.

Viaţa Tabithei Bonser cuprinde, din această perspectivă, sensuri mai largi decât acelea care se desprind dintr-o lectură grăbită, atentă numai la eventualele întâmplări spectaculoase. Probabil că aici se

---

10 Vezi Raymond Las Vergnas, op. cit., p. 1386.

11 Vezi ibid.

aude, mai distinct decât în alte romane ale lui Cary, sunetul acelei poezii aspre şi pline de duioşie din cele două volume ale sale publicate imediat după război: *Soldatul în marş* (1945) şi *Marinarul beat*

(1947). E adevărat că istoria societăţii engleze nu constituie substanţa epică a acestei cărţi; dar nici soarta eroinei centrale, nici a personajelor celorlalte – nici măcar a celor episodice – nu e străină de evenimentul politic. Sau, tot cu vorbele romancierului.

„În existenţa fiecăruia dintre noi descoperim semnele lumii sociale şi ale existenţei tuturor celorlalţi semeni ai noştri care o formează”.

DAN GRIGORESCU

1

CU TOŢII AU împărtăşit părerea doamnei Baschett cum că progenitura ei e un copil cu totul special. Se desfătau auzind cum, explorând pivniţa, a mâncat cărbune ca să afle ce gust are; cum examinând chibriturile, a dat foc perdelelor din odaia copiilor şi puţin a lipsit ca întreaga casă să nu fie mistuită până în temelii. Admirau forţa copilului de a râde tumultuos fără absolut niciun temei; urletele ei furibunde, egoismul ei, lăcomia ei; şi plecau zicând că Tabitha Baschett era la urma urmei un copil foarte obişnuit şi mai degrabă urâţel. Clătinau din cap gândind la viitorul unei fetiţe urâţele cu o mamă atât de suferindă şi plăpândă, cu un tată atât de excentric.

De fapt doctorul Baschett distrugea treptat un cabinet prosper comiţând două mari erori; era puţin înaintea timpului său în privinţa tratamentului şi puţin în urmă în privinţa comportamentului. îi plăcea o seară de petrecere şi o istorioară deocheată, neatenuată – de hatârul celor simandicoşi – cu vreun citat clasic. Pentru noulcod de bună-cuviinţă, instaurat şi în suburbia unde profesa, tot ceea ce era latin era clasic şi orice era misterios era imoral.

Chiar şi Baschett, asemeni altor bătrâni liberali, combina crezuri politice radicale cu un dispreţ viguros faţă de inovaţiile moderne. Era ultimul medic din comitat care se ducea călare să-şi viziteze pacienţii periferici; şi când se oprea în drum să tragă o duşcă, murgul pântecos ca un butoi, priponit de gard, confirma bătrânelor doamne zvonul că dom' doctor are obiceiul să bea. Iar pentru nişte bătrâne doamne, a spune că un om bea însemna că bea peste măsură. Aşadar când refuza să le prescrie purgativele pe care le adorau, afirmând că toate purgativele nu sunt decât invenţia diavolului menite să otrăvească corpul omenesc, ele îşi ziceau că omul acesta nu e decât un beţivan cu creierul distrus de băutură. Pentru ele era limpede că un corp fără o purj are regulată se află în aceeaşi stare insalubră ca şi o casă cu conductele înfundate; şi de altfel toate reclamele le încurajau în sensul acestui act de imaginaţie ştiinţifică.

Doctorul Baschett ajunse tot mai sărac şi, în sfârşit, după moartea soţiei, se apucă într-adevăr de băutură. Din fericire, chiar atunci fiul său mai mare, Harry, la vârsta de douăzeci şi şase de ani, îşi obţinu atestarea şi începu să practice medicina. Iar tânărul Harry, ponderat încă din copilărie de excentricităţile tatălui său, era în pas cu timpurile, nici prea în urmă, nici prea înainte. Prescria fără reţinere purgative, dar cu cele mai recente stimulente, nici prea violente, nici prea inofensive, şi inaugură un cupeu tras de un cal care, staţionând pe la porţile pacienţilor, sporea respectul de sine al întregii străzi Bătrânul Baschett, acum trecut de şaizeci de ani, râdea de Harry şi-l dispreţuia oarecum, socotindu-l prea muncitor, prea conformist;

dar băiatului nu-i lipsea decât un dram de imaginaţie, şi, poate chiar din această cauză, reuşea să fie un fiu bun precum şi un medic curant prosper. Ar fi putut face chiar averé, după ce în 1888 Frood Green dobândi o gară şi

deveni suburbie; dar Harry însuşi zădărnici această eventualitate căsătorindu-se cu o nevastă risipitoare.

Asemeni multor tineri cuminţi şi serioşi care nu flirtează niciodată, a fost acaparat de prima femeie hotărâtă care l-a vrut de bărbat şi încă de la vârsta de douăzeci şi opt de ani s-a trezit sclavul unei căsnicii. Şi cu aceeaşi ocazie

I-a distrus şi pe tatăl său. Fiindcă tânăra soţie care nu-l putea suferi pe bătrânul Baschett reuşi foarte repede să provoace un conflict, din care, bineînţeles, ieşi victorioasă.

Bătrânul, acceptând cu demnitate înfrângerea, nu i se plânse niciodată lui Harry, care era înnebunit de toată povestea, ci se retrase într-o locuinţă cu chirie, ceea ce îi aduse sfârşitul în şase luni.

În vremea aceea Tabitha avea paisprezece ani, o fetiţă slăbuţă cu ochi mari prea proeminenţi, gură cărnoasă, nas cârn şi o coadă groasă şi băţoasă de păr castaniu. Şi continua să nu se remarce decât prin performanţa de a nu ieşi din comun. Rezultatele ei la şcoală erau cu puţin mai proaste decât ale celorlalte fete moderat de stupide, de aceeaşi vârstă; era un pic mai tare îndrăgostită de profesorul de muzică şi de monitoarea clasei; era mai dezordonată, mai dezaprobatoare şi mai dispreţuitoare la adresa băieţilor decât celelalte fete de-o vârstă cu ea şi mai pornită să izbucnească în chicote nestăpânite de râs la biserică sau la şcoala de duminică.

Dorinţa de a poseda o bicicletă, ceea ce pe atunci avea farmecul noutăţii cât şi al riscului şi al faptei scandaloase, era deosebit de violentă, aşa încât invidia faţă de o prietenă bogată şi răsfăţată care avea bicicletă şi care, cocoţată pe şa o ştergea fără ştirea părinţilor sau profesorilor, făcându-şi un adevărat obicei din a vizita de una singură

Londra, unde, într-un omnibus, avusese o aventură

oribilă cu un bătrân sinistru, o ţineau pe Tabitha treză în timpul nopţii. Când tatăl ei, pe moarte din cauza unei ciroze, îi dădu cincisprezece lire ca să-şi cumpere o bicicletă şi insistă ca aceasta să fie achiziţionată de îndată şi adusă chiar până în camera lui pentru a-i fi arătată.

Tabitha nu ajunse să-şi exprime toată recunoştinţa. Îl sărută pe bătrân cu atâta înflăcărare încât acesta îi făcu semn ca mâna să se îndepărteze, neplăcându-i atingerea buzelor moi, de copil. Nu prea iubea copiii, iar pentru fiica lui urâţică, concepută la o vârstă mai înaintată, probabil accidental, nu manifestase niciodată prea multă tandreţe. îi plăcuse întotdeauna să facă numai ce voia şi să contrarieze persoanele înfumurate care încercau, după cum se exprima el, să închidă lumea în cutiuţe de tablă.

De aceea, îi spuse Tabithei:

— I-am pus s-aducă drăcia asta aici, ca să fiu sigur că o capeţi. Pentru că, dacă ţi-aş fi lăsat doar banii prin testament, pun rămăşag că n-ai fi văzut măcar o roată nici în cinci ani de-acum înainte. Harry şi cucoana lui nu cred în biciclete pentru tinere domnişoare. Ceva foarte periculos şi nepotrivit. Aşa că acum du-te şi învaţă să mergi şi dacă-ţi rupi nasul sau altceva mai grav, n-au decât să-l învinuiască pe Papa. N-o să-mi mai pese de săptămâna viitoare înainte.

Şi prin acest unic act de fantezie, sau absurdă sfidare cum îl considerară Harry şi soţia lui, Edith, îşi asigură afecţiunea Tabithei – de care n-avea nevoie – atât de total încât pentru prima dată în viaţa ei se rugă cu veritabilă ardoare, implorând un dumnezeu adevărat, să-i dea zile bătrânului. Şi când acesta îşi dădu duhul, fu atât de îndurerată şi plânse atât de ama. mic şi zgomotos în biserică, încât Edith Baschett trebui s-o scoată afară sub portal şi să-i ţină un logos despre cum se cuvine să-ţi stăpâneşti simţămintele.

— E o dovadă de egoism din partea ta, Tibby, să te

laşi aşa pradă emoţiilor; resimţim şi noi aceeaşi durere, dar nu ne lăsăm pradă ei. Avem mai mult respect pentru locul unde ne aflăm şi mai multă consideraţie pentru bietul Harry, care şi-a iubit cu adevărat tatăl.

Aceste cuvinte, insinuând pe bună dreptate că Tabitha nu-şi prea iubise tatăl, adăugară la suferinţa copilei un plus de remuşcare exteriorizat prin hohote care, urcând din străfunduri tainice, explodară sub coastele ei fragile cu o forţă ce-i făcu lacrimile să sară cât colo de pe bărbie şi coada să-i tresalte pe spate în convulsii care, parcă printr-o ciudată simpatie, îi răvăşiră chiar şi rochia, aşa încât, în ciuda hainelor şi a pălăriei noi de doliu, avea nu numai o înfăţişare de fetiţă nenorocită, cu obrajii palizi şi nas roşu, dar şi de fetiţă ponosită şi neglijată. Minată de afecţiune pentru Harry, Tabitha se strădui sincer să-şi stăpânească aceste izbucniri, dar cu prea puţin succes, până când

Harry însuşi, îndreptându-se spre casă în cupeu, o luă pe genunchi şi-o îndemnă să-şi aducă aminte că tatăl ei se afla acum într-un loc mai fericit decât pe pământ şi că un creştin nu trebuie să jelească morţii şi pierderea pe care a suferit-o. Şi aceste cuvinte, mai puţin prin sensul lor cât datorită faptului că Harry era cel ce le rostea şi că-i evocau un întreg tărâm de senzaţii religioase, îi aduseră cu adevărat alinare.

2

TABITHA, DEŞI aproape mereu în conflict cu Harry, îi era devotată pentru că ştia că e bun. Respecta caracterul integru care refuza să-i câştige afecţiunea prin mituire sau să se lase înduioşat de lacrimile ei. În schimb, detesta să plângă când Harry o certa, şi fiind susceptibilă şi mândră ca mai toţi copiii, poate chiar cu o idee mai mult, îşi dădu într-adevăr osteneala să depună un efort ceva mai serios la şcoală pentru a evita noi scene.

Iar în privinţa educaţiei religioase, deşi o înfuriau

predicile în afara bisericii venite din partea unui frate mai mare în redingotă, tinerii ei nervi erau atât de tulburaţi de cuvinte ca iubire, adevăr, bunătate, Iisus (nu Cristos)

Încât chiar în rutina şcolii de duminică, se trezea animată de simţăminte de căinţă şi de hotărârea de a deveni o fiinţă bună şi nobilă.

Într-adevăr, după moartea tatălui, survenită chiar înainte de cel de-al cincisprezecelea an al vieţii ei, eveniment care marcă o bruscă concentrare a emoţiilor personale, în firea Tabithei se produse o schimbare. În lupta cu propriile-i zvârcoliri lăuntrice, o cuprinse sila faţă de chicoteli sau de orice altă manifestare ce se învecinează cu descătuşarea emoţiilor, ca de exemplu iubirea, moda, pudra de faţă, romanele de dragoste. Pe toate acestea le categorisea drept prostii. Şi acum, înţelegând pentru prima dată în viaţa ei noţiunea de comportament, se porni cu fervoare – puţin prea multă, fervoare, după cum îi era în fire – s-o pună în practică. Deveni o pedantă, o mironosiţă. Se ducea la biserică în zilele sfinţilor. La şaptesprezece ani, ca una fără de cusur ce se credeadeclară război celor proşti şi slabi din fire. Acuză până şi bicicletele, descoperind ce uşă largă deschideau curiozităţii nesănătoase şi libertăţii nocive. Era o eroină pentru profesoare, dar fetele mai mici n-o adorau. Era prea teribilă, prea severă; şi deşi nu avea decât un metru cincizeci şi cinci înălţime, fete mult mai înalte ca ea se fereau din calea ei când traversa curtea şcolii, trăind cu impresia că Tabitha le-ar putea privi de sus.

Tabitha luase de pe acum hotărârea să-şi câştige existenţa. Era, adică, asemeni tatălui ei, puţin în avans faţă de epoca ei. Dar găsea motivaţii solide în sărăcia lui Harry, care se zbătea să adune laolaltă rămăşiţele clientelei tatălui său, şi în ura pentru Edith, cumnata el.

Edith – frumoasă, senzuală, uşor vulgară, amatoare de culori vii şi hrană copioasă, pornită ca orice femeie

foarte iubită să-şi critice soţul – era exact genul de femeie pe care s-o deteste o tânără fată plină de idei noi şi sensibilităţi tulburate. Tabithei îi era nesuferită până şi frumuseţea ei, superioritatea ei, faptul că era recunoscută drept „miss” Frood Green şi dătătoare de ton în ale modei.

„De ce trebuie să se ducă tocmai pe Oxford Street să cheltuiască banii lui Harry numai ca să facă pe grozava?” Nu putea suporta nici măcar foşnetul jupoanelor ei de mătase sau mirosul pudrei ei.

Timp de şase luni Tabitha a fost ferm hotărâtă să plece ca misionară în China, de preferinţă printre cei mai primitivi păgâni. Dar această ambiţie se nărui brusc odată cu venirea la ei în casă a unui misionar care, deşi era un erou, se arăta totodată foarte sever referitor la fetele moderne.

Vederea unei fete pe bicicletă îi provoca oroare şi suferinţă iar ţigările lui Edith aproape că-l goniră din casă.

Tabitha, în ciuda opiniilor ei austere cu privire la conduita femeii, se porni pe loc să deteste pe oricine îndrăznea să critice sexul slab sau încerca să le priveze pe femei de vreuna din noile libertăţi, îi ripostă vizitatorului că ea însăşi merge pe bicicletă, şi în definitiv de ce nu?

Misionarul replică cu asprime că bicicletele sunt nepotrivite pentru doamne din motive pe care ar prefera să nu le explice în amănunt unei tinere fete. Tabitha se înroşi toată şi izbucni: „Dar ce vreţi să spuneţi – ce minte absolut îngrozitoare trebuie să aveţi”. Edith şi Harry schimbară feţe-feţe, pastorul îşi înălţă sprâncenele şi-şi ţuguie buzele, dar fata, ridicându-se de pe scaun, strigă: „Nu, n-am să cer scuze”, şi părăsi pe loc încăperea. Părăsi de asemenea şi ideea de a pleca să lucreze ca misionară şi se hotărî în schimb să devină pianistă. Cântase întotdeauna bine la pian. Acum se apucă să exerseze câte şase ore pe zi şi, spre mirarea tuturor, menţinu această regulă de viaţă mai bine de un an. Se maturiza şi în

consecinţă devenea tot mai susceptibilă în materie de consecvenţă.

Ideea spiritului napoleonian care-şi plănuieşte cariera şi o duce la bun sfârşit cu voinţă de fier şi convingere nezdruncinată se impusese fanteziei ei, cu întreaga-i forţă de atracţie asupra cugetelor energice. Trudea atât de amarnic la pian încât ajunse s-o scoată aproape din minţi pe Edith iar Harry începu să se îngrijoreze de sănătatea copilei.

Ea însăşi era adesea cuprinsă de neastâmpăr, de o ciudată aversiune faţă de pian şi chiar faţă de propria-i cameră dragă. Într-o asemenea stare, se întâmplă ca într-o zi, cu nasul şi fruntea lipite de fereastră, cu ochii aţintiţi, dar fără să-i vadă, la pomii în floare din grădina de dedesubt, să exclame tare, speriindu-se singură: „O-o-o, tare-aş vrea să se întâmple ceva!”

3

ÎN ACEEAŞI CLIPĂ, ca de altfel în fiecare zi din cursul ultimei săptămâni, un tânăr, îmbrăcat elegant, chiar extravagant, într-un costum sare şi piper cu guler înalt, papion albastru şi melonul gri înclinat spre sprânceana dreaptă, se iveşte de după colţ şi-şi ridică ochii, albaştri ca papionul, spre fereastra Tabithei. În acelaşi timp, roteşte energic cu mâna dreaptă un baston galben lucios, pe când cu stânga, cochet înmănuşată în gri-perl, îşi netezeşte în sus cele două vârfuri ale mustăţii.

Tabitha, deşi îl mai văzuse pe tânăr, este nespus de uimită de apariţia lui chiar în acea clipă, şi mai cu seamă de ocheada lui. Adevărat, trecea, ca şi în alte dăţi, la ora lui obişnuită, nouă şi jumătate, dar ea nu dăduse, sau îşi închipuia că nu dăduse atenţie orei.

Se repede înapoi la pian şi se năpusteşte din nou asupra gamelor, spunându-şi în timp ce le executa cu obişnuita-i febrilitate: „Ce tip dezgustător, dacă-şi închipuie că m-am dus la fereastră să-l văd, se înşală

amarnic. Şi ce bădăran îngrozitor. Nu mă miră c-a fost exclus de la club”.

Tânărul pe nume Bonser este într-adevăr ostracizat din clubul de tenis pe diverse motive. E străin, are datorii; şi deşi declară că e doar temporar în pană de fonduri, până la pronunţarea unei hotărâri judecătoreşti prin care va obţine o importantă moştenire, dintr-un motiv sau altul, poate din cauza înfăţişării sale chipeşe, tânărul nu e crezut.

Tabitha, de când îl cunoscuse pe acest tânăr la un bal de caritate şi dansase cu el de trei ori fiindcă se dovedise un bun dansator, îi acordase arareori vreun gând. E prea ocupată cu muzica, atât de importantă pentru rostul vieţii ei. Şi acum îl alungă iarăşi din minte cu o cascadă de exerciţii strălucite pentru mâna stângă, mâna mai slabă, până când, două zile mai târziu, tânărul o acostează pe

High Street.

Îşi scoate pălăria cu acea înfloritură atât de dispreţuită de către tinerii autohtoni şi exclamă:

— Domnişoară Baschett, ce noroc pe mine!

— Scuzaţi-mă… – cu o privire foarte nepăsătoare.

— Vă mulţumesc că nu vă prefaceţi că nu mă cunoaşteţi.

— De fapt, nu eram deloc atentă.

— Ştiţi că lumea a fost prevenită să mă ţină la distanţă.

— N-am auzit… sunt aşa de ocupată.

— O, ştiam eu că n-o să daţi atenţie vorbelor! Ştiţi, domnişoară Baschett, dumneavoastră sunteţi cam singura persoană din Frood Green care nu e şocată de faptul că nu mă duc la un birou în fiecare zi.

— Dar e absurd…

— Nu-i aşa? Se răsuceşte ca să meargă alături de

Tabitha. Dar, evident, e cam provincial pe-aici – suburban, foarte mic burghez, foarte Frood Green s-ar

putea zice.

— Îmi place Frood Green, e un loc foarte plăcut.

— Bineînţeles că aşa este, doar locuiţi aici. Ce plăcere, domnişoară Baschett, să întâlneşti o femeie de lume.

— Ce vreţi să spuneţi cu asta, domnule Bonser? N-am ieşit niciodată din Anglia de când sunt, decât o dată, la

Boulogne.

— Iertaţi-mă dacă par prea insistent, domnişoară

Baschett, dar mă cam persecută ideea asta. Vreau să spun că nu sunteţi cu nasul pe sus, distantă, nu aveţi vederi înguste, nu sunteţi – ei da, nu sunteţi Frood Green. Ajunseră pe la jumătatea străzii când Tabitha, uşor stânjenită, se îndreaptă spre băcănie.

— Trebuie să intru aici.

— „O, îmi pare rău, dar domnişoară Baschett, trebuie să ne mai întâlnim. Vă duceţi vreodată acolo în… cunoaşteţi pădurica aceea?

— Ştiţi bine că n-aş putea face una ca asta.

— Vă cer scuze pentru propunerea mea şocantă. Această mişcare se dovedeşte însă, greşită. Fata se înroşeşte.

— Nu pentru că e şocantă, ci pentru că sunt prea ocupată. Şi intră în prăvălie.

E extrem de pornită împotriva lui Bonser. „Ce prostie chestia cu femeile de lume”, îşi spune ea; „şi ce cravată oribilă”.

4

ŞI POATE AR FI AJUNS chiar să-l deteste pe Bonser dacă într-o dimineaţă la micul dejun, Edith nu i-ar fi spus:

— Tânărului acela, Bonser, pare-se că-i place grozav de mult să se holbeze la fereastra ta; şi tocmai când te opreşti tu din exersat.

Tabitha simte că fratele ei, deşi mănâncă mai departe, şi-a mutat atenţia de la ouăle cu costiţă, la ea.

Deşi maxilarele lui continuă să mestece, partea de sus a feţii e plină de vigilentă îngrijorare. Şi asta o irită.

— Vrei să spui că-l pândesc? întreabă ea mânioasă.

— Nu, dragă, sigur că nu. Dar eşti prietenă cu el, nu-i aşa? Vă plimbaţi mereu împreună în sus şi-n jos pe High Street.

— Niciodată – adică o dată – şi asta a fost doar…

Tabitha ezită, apoi îşi ia avânt: De ce n-aş sta de vorbă cu un prieten pe High Street?

— Deci e un prieten… ei bine, asta mă surprinde. Un individ de rând ca ăsta.

Tabitha se aprinde la faţă ca focul.

— O fi de rând, dar cel puţin nu e provincial… nu e tip Frood Green! Şi iese ţanţoşă din cameră.

Harry pleacă imediat în căutarea ei.

— Draga mea Tibby, ştiu bine că nu e absolut nimic între tine şi individul ăsta, Bonser, dar cred c-ar trebui să ştii că e un personaj cam dubios. Harry adoptă faţă de sora lui stilul său de comportare rezervat pacienţilor.

— Dar ce-a făcut, Harry?

— Păi, mai întâi, din ce trăieşte? Nu face nimic; împrumută bani până şi de la fete. Adevărul e, Tibby, că e un om periculos.

— Periculos? O, Harry, ce prostie. Ce dumnezeu vrei să spui?

— Draga mea Tib, nu am timp pentru discuţii; crede-mă pe cuvânt, individul e soi rău, un şarlatan sau mai rău. Acum trebuie s-o iau din loc…

„Periculos, reflectează Tabitha. Dar Harry e complet sub papucul lui Edith iar ea, e o «Frood Green» din creştetul capului cu părul ei oribil şi neţesălat cu tot, până-n tălpile oribile ale labelor ei strâmbe”.

În dimineaţa următoare, când Bonser trece prin dreptul intrării principale a casei lor, numită Casa cu cedri, Tabitha tocmai iese din spatele vilei împingându-şi

bicicleta, îl priveşte pe Bonser cu deosebită intensitate în timp ce acesta îşi flutură galant pălăria. îl studiază sub aspectul de „periculos”.

— În ce direcţie mergeţi? se interesează el.

— Spre oraş.

Bonser se întoarce prompt, gata s-o însoţească. Tabitha se opreşte brusc.

— Domnule Bonser, de ce te tot uiţi la fereastra mea?

— Pentru că, dacă n-ai exista dumneata, mi-ar veni să-mi tai gâtul.

— O, ce prostie, nu ai dreptul…

— Pe cinstea mea, domnişoară Baschett. Şi dac-ai fi în situaţia mea, ocolit de toţi, ostracizat…

— Dar n-am făcut niciodată nimic.

— Ai fost prietenoasă; m-ai tratat ca pe o fiinţă omenească.

Tabitha îşi împinge acum bicicleta înspre oraş. Vrea să se îndepărteze de ferestrele casei şi totodată să audă ce spune Bonser. E hotărâtă să-l trateze ca pe o fiinţă omenească.

— Dar care e de fapt situaţia dumitale?

Iar Bonser îi relatează o poveste extraordinară: că e copil nelegitim, fiul unui nobil de cel mai înalt rang şi al unei contese care, părăsindu-şi soţul pentru iubit, şi-a reluat numele de fată, nume purtat şi de fiul ei.

— Dar, domnule Bonser… Fata îl priveşte ţintă. Ce poveste bizară.

— Adevărul e mai incredibil decât ficţiunea, domnişoară Baschett, şi pentru mine e o poveste cumplită. Ştii ce înseamnă să fii dispreţuit, să fii numit – scuză-mi cuvântul – bastard?

— Dar n-aş crede pe cineva capabil de una ca asta.

— Toţi gândesc aşa, şi dumneata gândeşti la fel în clipa asta, şi totuşi eşti atât de bună, de curajoasă. Ştiu cât rişti chiar numai stând de vorbă cu mine – toată poziţia

dumitale socială.

— Dar zău, domnule Bonser, e absurd; nu trebuie să-ţi faci astfel de idei. Poate că cei de la clubul de tenis s-au purtat într-adevăr urât; sunt cam snobi.

— Nu, nu înţelegi, cum ai putea… dumneata ai prieteni.

Tabitha e mişcată aproape până la lacrimi de disperarea tânărului. îl roagă să se ridice deasupra prejudecăţilor; să ignore meschinăria lumii. Şi zece minute mai târziu, sub pomii din cimitir, el o asigură că ea e unica fată pe care a iubit-o vreodată sau ar putea s-o iubească. Viaţa lui, sufletul lui, speranţa lui. îi sărută mâna, obrazul; şi când ea încearcă să se ferească de apropierea lui, el se căinează şi exclamă:

— Dar uit că n-am dreptul să vorbesc despre dragoste unei fete cumsecade.

Tabitha este astfel obligată să-şi domolească indignarea şi să-l liniştească pe tânăr.

— Dar bineînţeles că ai dreptul. Şi atunci este iarăşi sărutată, cu scuze suplimentare, şi pleacă după cumpărături într-o asemenea stare de zăpăceală şi tulburare încât cere orez în loc de zahăr şi heringi în loc de scrumbii afumate. Nici nu-şi dă seama bine unde se află. îşi spune: „Nu cred nici un singur cuvânt şi nu se poate să mă iubească cu adevărat – e curată prostie!”

Dar peste două zile se află, într-o seară umedă, sub arcada spitalului de boli contagioase, un punct izolat unde nu se poate ajunge decât cu bicicleta. Se simte plină de vinovăţie şi panică. îşi spune: „Asta e ultima dată; aceasta nu poate continua”. Dar Bonser o sărută şi ea îşi spune cu uimire: „Da, zău că mă iubeşte!”

Şi acum viaţa ei devine fantastică, ca un vis şi totodată nespus de palpitantă. Refuză să se mai întâlnească cu

Bonser; şi chiar a doua zi se întâlneşte cu el la

muzeul zoologic, o mică colecţie donată oraşului de un fost primar.

Acolo, printre bursuci împăiaţi şi bufniţe năpârlite, în miros de naftalină şi mumii în descompunere, Bonser propune căsătoria. O ia în braţe şi se tânguie că nu mai poate aştepta, o iubeşte prea mult. Pentru ea, e gata să rişte totul.

Se vor căsători în secret şi vor fugi:

— Dar de ce e nevoie să fie totul atât de secret?

— Nimeni nu trebuie nici măcar să ne vadă împreună.

Şi îi explică despre duşmanii lui care stau tot timpul la pândă. Deţin un mandat de aducere în faţa tribunalului, obţinut prin fraudă, şi dacă-l prind îl pot băga chiar la închisoare.

— Nu-mi pot permite un scandal chiar acum înaintea judecării cazului.

Tabitha încearcă să-şi concentreze gândurile asupra acestei situaţii ieşite din comun. Buzele i se întredeschid pentru a pune întrebări dar de îndată gura lui Bonser i le pecetluieşte; are nasul plin de praf aşa că îi vine să strănute; un urs rusesc împăiat care o domină în stânga se clatină parcă gata să cadă; şi e înspăimântată că Bonser, aflat de cealaltă parte a colţului strâmt, o va împinge într-o vitrină de sticlă plină cu peşti lăcuiţi; numai se zbate ca o moară, genunchii îi tremură, şi când raţiunea îi spune:

„Dar toate astea nu pot fi decât aiureli, pur şi simplu o grămadă de minciuni gogonate”, tot restul fiinţei ei nu numai că nu rămâne indiferent la critică, ba chiar se şi revoltă din această pricină.

Totuşi, nu spune da. E împiedicată de o misterioasă neputinţă de a articula cuvântul. Şi când Bonser îşi repetă propunerea a doua zi, într-un colţ îndepărtat al cimitirului.

Tabitha întreabă cu gravitate:

— Mi-ai spus tot adevărul, Dick? Eşti sigur că nu-mi

ascunzi nimic?

— Sigur că sunt; şi dacă ţi-aş spune cine e tatăl meu, ai înţelege. Este o… hai să zicem o chestiune politică.

— Doar n-o fi din familia regală.

— Ce motiv ai să râzi?

De fapt Tabitha se abţine să nu râdă. Tot corpul ei e plin de un râs care nu porneşte atât din neîncredere cât mai degrabă din uluire. Savurează această nouă urzeală ţesută în poveste aşa cum un copil savurează scena metamorfozei într-o pantomimă. Dar o alarmează privirea indignată a tânărului.

— O, nu râd de tine; cum aş putea?

— Nu mă crezi pe cuvânt?

— Vai de mine, sigur că da.

Dar Bonser e ofensat. Scoate la vedere documente, o scrisoare de la un avocat pe hârtie cu antetul: „Succesiunea Bonser", începând aşa: „Pretenţiile dumneavoastră cu privire la dreptul asupra sumei de o sută de mii de lire

(100.000) sunt pe deplin întemeiate şi cu totul legale cu excepţia acelui singur document menţionat în precedenta scrisoare. Dar între timp doica spaniolă a fost depistată".

Un alt document este o tăietură dintr-un ziar:, /<Cazul

Bonser». Poziţia forte a reclamantului". O altă tăietură, chipurile dintr-o rubrică de cronică mondenă, se referă la

„Domnul Richard Bonser înrudit, se zice, prin cele mai strânse legături cu un personaj într-adevăr foarte suspus".

Acum Tabitha se simte copleşită de remuşcare.

— Te rog să mă ierţi, Dick.

Şi după un răgaz potrivit, în decursul căruia ea îşi mărturiseşte prostia şi meschinăria, el o iartă. Încântarea

îi revine Tabithei cu îndoită intensitate. Da, se va căsători cu el la oficiul stării civile; numai că va trebui să-i spună lui

Harry. De acord, nu-i va spune lui Harry decât după ceremonie, dar trebuie să-i spună înainte de a pleca. Nu va fugi de acasă. „Asta ar fi o mârşăvie”.

Acasă în camera ei, cu pulsul mai domolit, se întreabă uluită: „Oare îl iubesc, măcar îmi place foarte mult? Desigur, e foarte chipeş. Părul şi ochii lui sunt mult prea frumoşi pentru un bărbat; dar caracterul lui... ăsta e lucrul important!” în puterea nopţii îi vorbeşte în şoaptă întunericului „Dar e nebunie curată. Cum să fug cu un bărbat?”

Totuşi ştie foarte bine că oricum ar fi Bonser, ea hotărât va fugi cu el. Nu mai poate da înapoi de la această aventură – aşa cum un puşti care s-a căţărat pe o trambulină nu mai poate să nu sară. Şi îşi spune transportată:

„Da, trebuie să fie dragoste; sunt înspăimântător de îndrăgostită”.

CINCI ZILE MAI TÂRZIU, Tabitha se află într-o cameră cu pat dublu dintr-un hotel cam prăpădit din Bloomsbury. A lăsat un bilet pentru Harry dar fără a-i da vreo adresă; şi deşi poartă un inel pe deget şi e înregistrată la hotel drept doamna Richard Bonser, nu e încă măritată.

Planul de a se căsători în drum spre hotel s-a dat peste cap, după cum explică Bonser, datorită unei încurcături survenite la oficiul stării civile. Bonser e dus acum să îndrepte situaţia şi Tabitha îl aşteaptă cu un simţământ de groază şi exaltare, aidoma simţământului încercat de cel ce sare pentru prima dată cu paraşuta dintr-un balon. Reflectează: „Dar ce urât, ce crud m-am purtat faţă de bietul Harry. Ce-are să zică când o citi biletul meu?”, însă nu simte nici urmă de remuşcare. Nu e

loc pentru remuşcare în densitatea celorlalte emoţii ale ei.

Bonser dă năvală în cameră. Poartă un costum cenuşiu nou, chiar mai extravagant ca de obicei, şi în mână ţine un melon cenuşiu. Acest costum, şi ochii, părul, pielea, mustaţa, silueta, ţinuta, gesturile bărbatului îi apar aşa de miraculos de frumoase, mai bine zis interesante

Tabithei, încât nu se poate uita la nimic altceva. Bonser e în toate stările. îşi aruncă frumoasa pălărie pe pat şi exclamă:

— Să-i ia naiba pe idioţii ăia – zic că trebuie să mai aşteptăm.

— Dragule, fii atent cu pălăria ta cea nouă. Şcolăriţa cea prudentă ridică pălăria cu un gest care e totodată o mângâiere. Iubeşte pălăria.

— Ce năpastă, şi asta numai din vina unui tâmpit care mi-a scris greşit numele. Ce bine că ne-am înscris drept domnul şi doamna… nu mai e nevoie să schimbăm nimic.

Tabitha începe abia acum să priceapă.

— Vrei să spui că nu ne putem căsători în dimineaţa asta?

— Nu până mâine dimineaţă.

— Dar, Dick, ce complicaţie neplăcută… va trebui să mă mut.

— Chiar despre asta vorbeam. Ce noroc că te-ai înregistrat drept doamnă. Aşa nu mai e nevoie să ne mutăm.

— Dar, Dick, cum aş putea rămâne dacă nu suntem căsătoriţi? Nu sunt nici măcar două paturi.

— Păi, Tibby, eşti ca şi măritată! Hai, draga mea, doar n-ai să fii prostuţă şi „Frood Green” pentru un fleac ca ăsta, nu-i aşa?

Dar Tabitha a fost crescută cum se cuvine. Abia după masa cu şampanie, după ce Bonser îi demonstrează că nu poate obţine încă o cameră în hotel şi nici în altă parte aşa

de târziu seara, ea cedează, şi atunci, cu atâta răceală, cu atâta şovăială, încât bărbatul e tare jignit.

— La naiba, Tibby, nu prea eşti de mare ajutor. Poate că te-ai răzgândit. Poate că preferi să renunţăm.

— Nu, Dick, ştii că nu putem, nu acum.

— Asta spun şi eu, aşa că fă-ţi curaj, ce dumnezeu.

Are aerul aceluia care suportă cu răbdare toanele muiereşti. De dimineaţă o salută cu o ciupitură, care o face să ţipe, şi cu exclamaţia:

— Tandra nevestică, uite-o că se simte mai bine acum!

Dar Tabitha e tot nerecunoscătoare. Nu reacţionează deloc la această dezmierdare şi de îndată ce au terminat cu micul dejun, întreabă:

— Când ne ducem la oficiul stării civile?

— O, oricând în cursul dimineţii. Şi asta-mi aduce aminte să te-ntreb dacă nu poţi să-mi împrumuţi câteva lire? Mi-am uitat carnetul de cecuri. O hârtie de zece mi-ar ajunge… e pentru taxe.

— Dar, Dick, n-am niciun ban, doar câţiva şilingi.

— Nu-i nimic, poţi să iei cu împrumut o sumă. Ştiu pe cineva care-ţi poate da cât vrei, în contul a ceea ce-o să-ţi revină.

— Ce anume o să-mi revină?

— Renta de o mie de lire anual pe care o s-o primeşti la majorat.

— Dar n-o să primesc nimic anual. Papa mi-a lăsat cinci sute pentru când o să împlinesc douăzeci şi unu de ani, dar nimic altceva.

— Fir-ar să fie, dar mi-ai spus…

— N-am spus niciodată nimic de o rentă; m-ai întrebat dacă mi-a lăsat vreo moştenire şi ţi-am spus că o să primesc ceva de la Papa.

Bonser ia foc.

— Trebuia să-mi închipui, nu? Ce idiot fără pereche

am fost să iau de bun ceva în Frood Green. Bravo mie, frumos am mai fost tras pe sfoară!

— Deci d-aia ai vrut să fugi cu mine? Mă iubeşti tu vreun pic, Dick?

— Zău că ai haz... după ce te-ai ţinut atâta de capul meu! Cine a ţinut, mă rog, să fugă cu cine? Ia spune.

— O, ce minciună, ce minciună oribilă; un gentleman adevărat n-ar spune nicicând aşa ceva.

— Foarte bine, văd că ai de gând să mă şi insulţi pe deasupra, dar te rog să iei notă că nu tu eşti cea care şi-a riscat tot viitorul! Şi cu asta iese din cameră.

Tabitha rămâne uimită de aceste cuvinte şi mai ales de brusca plecare a lui Bonser. Simte că ar mai putea exista şi alte motive care au declanşat cearta. Când după o oră

Bonser nu se întoarce, începe să încerce un sentiment de vinovăţie. Se întreabă dacă nu cumva a fost rece, nedreaptă. O oră mai târziu e gata să plângă. După cinci ore, fără să fi luat masa de prânz şi nici ceaiul de după-amiază îşi spune: „Numai eu sunt de vină. Merit orice pedeapsă.

Da, am să-mi pun capăt zilelor”.

La ora şapte, exact când se întreabă dacă un salt de la etajul patru pe un trotuar de piatră va fi sau nu fatal.

Bonser îşi face apariţia.

Din celălalt capăt al camerei, Tabitha îl scrutează cu aprehensiune, neîndrăznind să rostească niciun cuvânt. Bonser are într-adevăr o expresie gravă, intimidantă. Zice:

— N-am avut intenţia să mă întorc, Tibby, după ce te-ai purtat cum te-ai purtat cu mine! Nu numai fiindcă n-ai dat nici cea mai mică dovadă de afecţiune adevărată pentru mine; nu numai din cauză că m-ai indus în eroare în privinţa situaţiei tale financiare – banii nu fac două parale; ci pentru că mi-ai. zis pe faţă că nu sunt un gentleman.

Tabitha se aruncă în braţele lui.

— O, Dick.

— A, m-am gândit eu că poate nu ţi-ai dat seama ce spui.

— Sunt o bestie, absolut o bestie.

— Ei, dacă zici tu!

Treptat se înmoaie. îi îngăduie să-l sărute, să i se urce pe genunchi, dar nu reacţionează până când Tabitha nu se dovedeşte pe deplin convinsă de vina ei. Cât despre Tabitha, nu ştie cum să-şi mai arate recunoştinţa, tandreţea şi, mai presus de orice, supusenia. Căci oare nu ea îl umilise şi-l jignise pe crai? Şi când în sfârşit el se înduplecă, ea i se dăruieşte complet, trup şi suflet. Simte bunătatea lui prin concesia ce i-o face. Pentru a-l răsplăti, reuşeşte să fie chiar ingenioasă în dragoste. Manifestă perversitatea novicelui, a naturii însăşi; avidă de cea mai simplă, cea mai neprefăcută plăcere; iar Bonser, încântat, exclamă:

— Ia te uită, ce drăcoaică mică!

După aceea îi aminteşte că pomenise de nişte şilingi în geanta ei. Tabitha e fericită descoperind că are aproape o liră şi Bonser îi arată unde se poate obţine, cu o liră, o masă bună pentru două persoane, şi chiar şi o sticlă de vin.

Amândoi cânt foarte bine dispuşi. Tabitha ştie că e iubită, Bonser e extrem de mulţumit de mireasa lui. Şi o asigură că se vor căsători de îndată ce va reuşi să procure banii pentru taxă.

— Îmi pare rău că n-o putem face mâine, dar, evident, nu m-am aşteptat să-mi lipsească mijloacele.

Această aluzie la decepţia lui, reînviindu-i Tabithei simţământul de vinovăţie, o face să exclame:

— O, Dick, nu e chiar aşa de important, nu, atâta timp cât ştim bine că ne iubim?

— Aşa te vreau, Păpuşo. O sărută plin de caldă apreciere. Pe cinstea mea, nu mi-ar păsa dac-am aştepta şi o lună, atâta timp cât te am pe tine. Pentru că eşti într-

adevăr o fetiţă tare drăguţă.

6

TABITHA E ACUM aşa de fericită încât nu îndrăzneşte să compromită această fericire pomenind despre căsătorie. Două luni mai târziu e tot nemăritată, dar poate şi mai fericită. Pentru că e mai împăcată cu situaţia. II

Înţelege pe Bonser. Nu se sperie când acesta înjură sau, pe de altă parte, când bea un pic prea mult şi devine turbulent. Şi în timp ce-l domesticeşte şi-l încurajează, îşi spune cu uimire: „Ce copil eram doar cu trei luni în urmă.

N-aveam habar ce înseamnă viaţa”.

Are numai o singură mare îngrijorare. Bonser îşi găsise doar o ocupaţie temporară în tovărăşie cu un prieten.

Cei doi se asociaseră într-o afacere cu lingouri, anume vânzarea unui bloc de aur unui fermier care, ştiind câte ceva despre mecanismul economic, vădea o profundă neîncredere faţă de bănci. Această tranzacţie adusese un profit substanţial. Dar acum partenerii se despărţiseră şi banii se cheltuiseră.

Bonser, după cum constată Tabitha, e mână spartă. El singur zice: „Am fost întotdeauna larg cu banii. E în sânge, probabil. Banii sunt gunoi pentru un nobil adevărat; pur şi simplu nu poate să-i ia în serios”. Dar, pentru moment nu poate să achite nota la hotel. Din fericire, după câteva zile de îngrijorare, primeşte o scrisoare de la unchiul lui, Ducele de E., care-l invită s-o aducă pe Tabitha şi să stea o săptămână la el, la Horton Towers. Îi arată directorului hotelului scrisoarea, cere să i se reţină o cameră pentru când va reveni, lasă un cufăr la magazia de bagaje, achită nota cu un cec şi pleacă într-o birjă împreună cu Tabitha, cu un alt cufăr şi valizele lor mai uşoare.

Dar spre surprinderea Tabithei, între Euston şi Waterloo, Bonser schimbă direcţia şi ia bilete pentru

Brighton, unde închiriază o cameră într-o pensiune de pe o stradă lăturalnică.

— Dar, Dick, credeam că o să stăm la unchiul tău.

Bonser îi zâmbeşte mânzeşte.

— O schimbare de plan, Păpuşico; ne oprim aici o zi, două. Pentru aer. Asta e ce-ţi doreai – şi o netezeşte pe obraz – o schimbare de aer. E în cea mai veselă dispoziţie a lui; o veselie care debordează în afecţiune. O trage pe genunchi şi cântă: Pui, puişor. îmi plac mititei că sunt mai sprintenei. Şi experienţa a învăţat-o să nu-i strice cheful cu întrebări lipsite de tact.

Seara decurge minunat şi a doua zi de dimineaţă o scoate devreme pe promenadă ca să savureze, cum îi spune el, ozonul.

E septembrie. Soarele e cald pe obraji dar vântul. e răcoros. Cerul e limpede iar marea reflectă albastrul lui pal în milioane de scânteieri albăstrii care, dintr-un motiv sau altul, par să se armonizeze deosebit de bine cu zgomotul valurilor izbindu-se iarăşi şi iarăşi de stâlpii de fier ai digului.

Tabitha se simte puţin îmbătată de senzaţiile care o năpădesc în egală măsură dinspre cer, mare şi braţul lui

Bonser sprijinindu-l pe al ei. îşi spune: „Ce plăcut e aici.

Zău, marea are farmecul ei. Ce poftă de mâncare îmi face.

Ce pătimaş a fost Dick azi-noapte; cât mă adoră – băuse ce e drept şi destul de mult whisky”.

E încântată că intuirea acestui fapt n-o tulbură ci doar o face să-şi dea seama de noua ei înţelepciune feminină.

Şi asta de asemenea o bine dispune. Există ceva între aer, mare şi ea însăşi, o fericită concordanţă de vibraţii, care transformă totul în extaz.

Şi Bonser e într-o dispoziţie excelentă, plin de

aceeaşi exuberanţă din ziua precedentă. îşi bombează pieptul iar picioarele parcă îi saltă. Strânge mâna pe care Tabitha o ţine sub braţul lui.

— Ştii, Păpuşo, ne-am descurcat destul de bine; a fost, cum se zice, lucrat curat şi elegant.

Una din descoperirile importante făcute de Tabitha despre bărbaţi este că le place să fie admiraţi. Vede că

Dick aşteaptă un compliment, dar rămâne perplexă. îi zâmbeşte şi zice:

— Zău, Dick?

— Adică, mica operaţie de ieri; nu-i un fraier bărbăţelu tău. Ieri acolo, azi aici, în mare formă.

— Te referi la călătorie? Dar mă întrebam…

Bonser râde cu poftă şi-o ciupeşte.

— Ehei, Păpuşo! Şi apropo, să ştii că avem un nume nou – suntem domnul şi doamna Bilton.

— Un nume nou? Dar pentru ce dumnezeu…

— Pentru că avem amândoi un „B” în numele noastre.

Şi dintr-odată Tabitha înţelege situaţia.

— Fugim oare de nota aia de plată de la hotel?

— Păi, doar n-o puteam plăti, nu?

— Şi unchiul tău, chiar te-a invitat?

Bonser izbucneşte într-un râs zgomotos. Se opreşte din râs.

— Asta a fost o poantă grozavă.

— Unchiul ăla al tău există?

— Fii fată deşteaptă, maturizează-te şi tu un pic. Ia spune, ce nu-ţi convine? Ne simţim bine. Asta-i ce contează.

Tabitha îi îndepărtează braţul.

— Vrei să spui că totul e doar o înşelătorie?

Bonser fluieră, îşi potriveşte pălăria pe-o ureche şi o măsoară pe o tânără femeie înaltă şi voinică de pe cealaltă parte a promenadei.

— Bună bucăţică, aia. Pe cinstea mea, ce mai faţadă!

Pariez că are vreo 85 de kile. îmi plac femeile pline.

— Nu pot rămâne cu tine dacă înşeli.

— Foarte bine. Bonser fluieră.

Tabitha e uluită de efectul ameninţării ei; mai bine zis, de lipsa ei de efect. Nu se mai stăpâneşte.

— Ce brută eşti! Am ştiut-o din capul locului.

— Ce deşteaptă eşti! Am băgat de seamă chiar de la început.

Tabitha porneşte în grabă mare spre locuinţă şi împachetează. îşi spune: „Da, e o adevărată brută”, şi asta o face să se simtă şi mai nenorocită. Ar vrea să plângă. S-ar zice că aceste cuvinte o rănesc pe ea mai mult decât pe Bonser.

Deodată Bonser apare cu pălăria dată pe spate şi proclamă voios:

— Nu e nevoie să pleci dacă nu vrei. Am să plec eu.

— Ai putea să-ţi scoţi pălăria.

Îşi scoate pălăria şi şi-o pune din nou şi mai pe-o sprânceană.

— Pa, pa, deşteapto!

Bonser aşază hainele împăturite cu grijă într-o valiză şi o aruncă afară prin fereastra din spate într-un strat de flori. Apoi se duce în grădină şi iese prin portiţa din dos unde aştepta o trăsură. Tabitha îl vede deschizând uşiţa trăsurii şi întrezăreşte un braţ durduliu de femeie şi o faţă lată rumenă – fata de pe promenadă. Braţul înşfacă valiza, Bonser se urcă, închide uşiţa şi trăsura se pune în mişcare. Tabitha reflectează „Deci s-a înţeles cu ea; s-a şi încurcat cu altă femeie!” Dar nu resimte nici uimire, nici nefericire. Simte aşa de multe lucruri contradictorii încât toate la un loc nu totalizează nimic.

Peste o jumătate de oră proprietarul intră în cameră însoţit de un poliţist.

Îşi cere scuze faţă de Tabitha, dar există o reclamaţie de la Londra în legătură cu o notă de plată la un hotel.

— Unde e domnul Bilton, şi oare ăsta e numele lui adevărat?

Când Tabitha mărturiseşte că numele e Bonser, că nu ştie unde se află domnul Bonser şi că ea nu are niciun ban, proprietarul lasă deoparte manierele. Începe $-O

Insulte. Poliţistul, pe de altă parte, este totuşi ceva mai politicos. Se scuză că o deranjează pe domnişoara, în timp ce scotoceşte prin sertare şi deschide cufărul. Acesta conţine cărămizi vechi înfăşurate în hârtie de ziar.

Tabitha e condusă la secţia de poliţie, supusă unui interogatoriu şi întrebată dacă are vreo rudă. Ea neagă. Se cutremură la gândul că toată nebunia ei va fi dată în vileag faţă de Harry şi Edith. Dar poliţistul scosese adresa lui Harry din geanta ei. Somată, recunoaşte că doctorul

Baschett e o rudă, de fapt fratele ei. I se telegrafiază lui

Harry care soseşte la faţa locului cu primul tren.

7

LA SECŢIA DE POLIŢIE, Tabitha îl aşteaptă cu disperare. îşi spune: „Ei bine, la urma urmei pot să mă omor”. îi vine greu să-l privească în faţă pe fratele ei.

Dar Harry, deşi arată mai măcinat de griji decât şi-l aminteşte, e calm, urban. O salută cu afecţiune şi nu pune nicio întrebare. Achită nota pensiunii; şi când, în sfârşit, aşezat în trenul de întoarcere spre casă, spune: „Ei, şi ce mai faci?” Tabitha îşi dă seama că n-o să-i facă nici măcar reproşuri.

— O, Harry, ce proastă am fost. Dar înţelegi? N-a fost numai vina mea.

— Bonser te-a dus de nas, înţeleg asta, aşa cum a făcut cu multe alte fete. Dar ai fi putut măcar să scrii; am fost destul de îngrijoraţi. Trei luni fără nicio ştire.

— Trei luni… adevărat! Tabitha e uluită de trecerea timpului şi de propria-i lipsă de consideraţie.

— Dar zău c-aveam de gând să scriu imediat ce m-aş

fi măritat.

— Aşadar nu eşti măritată?

— A tot amânat.

— Asta-i un lucru bun, oricum.

Tabitha e uimită de acest raţionament al cumpătatului Harry. Lumea capătă noi dimensiuni în jurul ei. S-ar zice că povestea ei nu e chiar atât de ieşită din comun sau şocantă cum îşi închipuise. Îl sărută pe Harry şi zice:

— O, Harry, ce bun eşti. Dar n-ai fost cam mirat…

cum să spun… de ce-am făcut?

— Nu degeaba sunt medicul casei în atâtea familii.

Răspunde privirii ei afectuoase cu un zâmbet atotştiutor.

E conştient de înţelepciunea lui, de răbdarea lui.

Şi acum Tabitha e încântată că se întoarce acasă. Simte de pe acum pacea lucrurilor familiare din casă care parcă-i spun: „Aici e adevărul, aici e siguranţa”.

E surprinsă, de aceea, când, în vestibul dă de un câine care latră la ea şi află că e un vechi locatar. În camera ei se află o maşină de cusut, o scândură de călcat şi un coş imens, nou, plin de rufe spălate. Sertarele sunt şi ele pline de hăinuţe de copil. Edith e însărcinată şi sora ei Clara a venit să locuiască în cămăruţa din spate, aşa că Tabitha trebuie să se împace cu fierul de călcat şi cu coşurile de rufe.

Această Clara – o fiinţă oarecare, sfioasă, o versiune în urât a surorii ei Edith, care îşi găsise locul în viaţă ca sclavă a familiei, ştearsă, dispreţuită până şi de slujnice – chiar şi ea pare mai în largul ei în casă decât Tabitha. Se ţine deoparte, dar ştie unde să caute lucrurile necesare, aparţine noii rutine, noului cămin. Se învârte în jurul lui

Edith cât e ziua de lungă. Şi chiar şi la Edith se observă o schimbare neaşteptată. Are o figură nouă cât şi o siluetă nouă, chiar şi o fire nouă. Nasul e mai mare,

obrajii mai gălbejiţi. E şi mai şleampătă. Şi calitatea ei de căpetenie, buna dispoziţie, e pe cale de dispariţie. Se răţoieşte la

Harry când acesta se plânge că mesele sunt servite cu întârziere. Edith crede probabil că sarcina o îndreptăţeşte să fie grosolană şi chiar un pic şi mai leneşă, şi mai risipitoare.

Pe de altă parte, e mai sinceră cu Tabitha. îi spune adesea Clarei: „Du-te de-aici, Clarrie, n-avem nevoie de tine”, şi-i vorbeşte Tabithei cu surprinzătoare vulgaritate despre bărbaţi, despre senzualitatea minoră a lui Harry:

— Mă tăvăleşte prin pat dar fără să scoată o vorbă, de parcă ar fi pastor.

Edith îl priveşte pe Harry de la o nouă înălţime, iar

Tabithei îi e silă de ea. Nu gustă noua intimitate cu Edith.

Doar îi amplifică senzaţia că spaţiul „Casei cu cedri” nu numai că se strâmtorase într-un fel, dar parcă devenise mai înăbuşitor, mai sordid. îi confirmă hotărârea de a-şi căuta scăparea într-o carieră.

8

ŞI TOATĂ IARNA exersează la pian ca niciodată până atunci. Se scoală de dimineaţă şi chiar înainte de micul dejun, în încăperea încă rece, cu un şal pe umeri şi nasul roşu, îngheţat de frig, repetă de o sută de ori exerciţiile pentru mâna stângă. Cât le urăşte, exerciţiile astea pentru mâna stângă! De aceea le şi repetă cu atâta înverşunare.

E nemilos de hotărâtă să se autopedepsească pentru nebunia ei.

Zilnic se minunează de acea nebunie ce devine treptat de domeniul trecutului. „Cum de-am putut face aşa ceva?

Ce gâscă am fost! Ce noroc pe mine c-am scăpat aşa de uşor! Cel puţin am învăţat lecţia”.

După trei luni profesorul de pian care o ajută să se

perfecţioneze contra o jumătate de guinee şedinţa, începe să vorbească despre debutul ei concertistic în anul viitor – un concert modest, care să-i formeze obişnuinţa de a cânta în public, dar un concert! Iar Harry consimte să plătească în avans cincizeci de guinee pentru acest debut.

Dar într-o după-amiază, cu vreo două săptămâni înaintea semnării acestui contract, pe când Tabitha traversează grăbită terenul viran, încruntată şi preocupată, un bărbat iese din spatele unui tufiş drept în calea ei. Bonser!

Tabitha se opreşte ca trăsnită şi se holbează fără grai.

Nu-şi poate crede ochilor. Ca şi cum vreun erou imaginar, de legendă, s-ar fi întrupat în faţa ei sub chipul unui bărbat de statură mijlocie, cu trăsături regulate, aproape prea regulate, cu ten frumos, ochi albaştri-cenuşii, într-un costum gri elegant şi ghete luxoase. Primul ei gând e: „Nu-i deloc aşa de înalt cum mi-l aminteam şi are bărbia prea lungă”. Dar apoi se simte cuprinsă de o profundă indignare.

Bonser îşi scoate pălăria cu un gest larg asemeni unui actor într-o piesă de Pinero şi exclamă:

— Vai Păpuşo, ce palidă eşti. Te-am speriat?

— Mă tem că nu pot în târzia. Începe să meargă repede.

Bonser îi taie calea dintr-o săritură.

— Ei drăcie, asta-i prea de tot, Păpuşo!

— Prea de tot! Se răsuceşte spre el, spumegând. După ce m-ai minţit. După ce m-ai părăsit cum m-ai părăsit. Cu datorii la proprietarul pensiunii!

— Asta-i bună, dar tu cum te-ai purtat cu mine? Mă întorc şi văd că m-ai dat de gol şi-ai întins-o. Mai, mai să mă lege, şi toate astea pentru că n-ai putut avea încredere în mine nici măcar o singură zi.

— Minciuni, minciuni. Chiar mă crezi aşa de proastă?

O expresie de disperare se aşterne pe chipul omului.

— Asta-i tot ce capăt pentru că m-am străduit să te distrez, risipind banii. Păi, am fost un prost, nu? Şi totuşi, nu pot încă s-o cred. Mi-am spus tot timpul, „O să se întoarcă la mine, o cunosc eu pe Tib a mea, cea mai devotată nevestică din toată Anglia”.

— *Nu* sunt nevasta ta; şi cu femeia aia ce-a fost?

— Care femeie?

— Din trăsura cu care ai plecat – femeia aia de pe promenadă.

— Care trăsură? Era un tip în trăsură – un amic vechi care mi-a promis o slujbă. A, da, cred că era şi nevasta lui înăuntru.

— Nu, Dick, n-are niciun rost. Nu sunt aşa de proastă.

Şi Tabitha o ia la goană de lângă el. Dar pe parcursul a vreo cincizeci de metri aude vocea lui îndurerată căinându-se pentru dragostea lui. Şi în timp ce goneşte spre casă, Bonser strigă în urma ei:

— Pentru dumnezeu, Păpuşo, nu-mi frânge inima!

Mâine, în acelaşi loc.

— Mincinosul, mincinos netrebnic. Tabitha se năpusteşte spre pian ca spre un refugiu.

— Şi ce neobrăzare cumplită, să-şi închipuie c-o să-l cred. *Era* o femeie în trăsură.

Dar chiar în timp ce recheamă din amintire imaginea trăsurii, memoria începe să-i şovăie. Poate oare să jure că în trăsură era femeia de pe promenadă? Şi toată povestea cu escapada începe să piardă din claritate. Ca şi cum un întins şi calm eleşteu plin de oglindiri limpezi şi precis conturate ar fi fost încreţit de o briză uşoară. Totul rămăsese la fel – culorile, limpezimea – dar se pusese în mişcare, preschimbându-şi formele şi importanţa, pierzând conturul. Escrocheria aducea a imprudenţă iar nesocotinţa părea o dovadă de iubire.

— Of! Bate în pian un acord dublu cu toată forţa.

De-aş putea şti adevărul! Greşeşte atâtea note încât fuge de la pian ca să deschidă fereastra.

— Ce înăbuşitor e aici înăuntru.

Casa paşnică, oază de siguranţă, îi pare o capcană.

Până şi camera ei, refugiul ei, pare rece şi neprietenoasă; şi toată noaptea se zvârcoleşte între scurte aţipeli şi coşmaruri. Capul o doare şi spinarea o mănâncă, simte o durere misterioasă peste tot şi niciunde anume.

— Uff! se vaită Tabitha, lovind furioasă cu pumnii în pernă, de ce mi-a fost dat să-l întâlnesc pe individul ăsta. Şi apoi pe loc îşi dă seama că dacă nu l-ar fi întâlnit niciodată pe Bonser viaţa ei ar fi fost neînchipuit de plată şi anostă.

Dar se scoală cu hotărârea luată: „Sunt convinsă că nu mă minte pentru prima oară”, şi se apucă energic de exersat.

Pe măsură ce se apropie ora întâlnirii, îşi spune printre cascade de note: „Niciodată, niciodată!”

Dar e încordată şi, cum se zice, plină de Bonser. îl simte aşteptând-o, îl simte spunându-i: „Am crezut în tine, Păpuşo. Te-am iubit”.

Sare în picioare. „Aşa nu mai merge. Trebuie neapărat să fac *ceva*. Trebuie să pun capăt poveştii ăsteia o dată pentru totdeauna”.

9

ZECE MINUTE mai târziu e în braţele lui Bonser.

— Aşadar o să vii; exclamă el. Sunt salvat, salvat.

— Categoric nu. Tabitha se desprinde brusc. Niciodată!

Ce vrei să spui prin salvat?

— Mi-ai salvat viaţa. Tocmai îmi spuneam „Foarte bine, dacă Păpuşica m-a părăsit, mai bine mă duc dracului, nu-mi mai rămâne altceva de făcut”.

— Dar, Dick, cum poţi să spui că eu te-am părăsit?

Bonser face un gest de disperare.

— N-ai să înţelegi niciodată.

— Ce n-am să înţeleg?

— Că sunt de fapt un gen de om cu înclinaţii domestice.

Nu sunt un ambiţios, Păpuşo. N-aş primi să fiu prim-ministru chiar de m-ar ruga în genunchi. Oh, ştiu bine că m-am purtat cam nesăbuit. Dar gândeşte-te ce viaţă am dus, singur de tot, fără nimeni care să mă iubească. Din cauza asta m-am ţinut atâta de capul tău; mi-am dat seama că ceea ce-mi trebuie e influenţa unei femei cumsecade.

— Influenţa! Şi nici măcar nu m-ai luat de nevastă.

O prinde de mână.

— Să te iau de nevastă! De-aş putea, chiar în clipa asta.

Tabitha tremură tot mai tare.

— Bine, Dick, dar n-ai nici măcar o slujbă; nu te preocupă decât pariurile.

— Iar te-ai pornit, crezi numai ce-i rău. Sigur că nu pot să mă însor fără o slujbă. De fapt, am găsit-o.

— Oh, Dick, o slujbă adevărată? Bine dar asta ar schimba cu totul situaţia.

— Întocmai. Stai să-ţi arăt. O ia de braţ pe Tabitha şi o aşază lângă el pe o moviliţă de iarbă. Uită-te la asta.

Şi-i întinde o tăietură dintr-un ziar. *Agenţia imobiliară*

Watling. *Se caută agenţi*.

— Dar e minunat. Pentru Tabitha simplul cuvânt *imobiliar* implică siguranţă şi respectabilitate. Şi chiar ai obţinut slujba?

— N-am perfectat încă. Dar m-am dus şi m-am întâlnit cu conducerea şi totul e chiar mai bine decât mi-am închipuit. Contabili de categoria întâia dau pur şi simplu năvală pentru posturi.

— Dar, Dick, de ce naiba…

— N-aveam de gând să fac un pas fără acordul tău.

De unde să ştiu dacă o agenţie imobiliară nu ţi s-ar fi părut cumva infra dig.[12]?

— Ei, asta-i bună. Am dorit tot timpul cu ardoare să ai o slujbă. Şi amintindu-şi de aşa-zisa ei influenţă asupra lui, Tabitha declară ferm: Asta ţi-ai dorit şi tu mereu: o slujbă sigură.

— Păi, dacă zici tu.

— Oh, dragă, sper să nu ajungi prea târziu.

— Am să predau imediat cererea. Singurul lucru e că…”

trebuie să depun o garanţie, dovadă de seriozitate şi aşa mai departe. Bineînţeles că toate firmele într-adevăr solide pretind depuneri de bani, garanţii.

— Da, evident; dar, Dick, de cât ai nevoie?

— Doar cincizeci de lire – mai puţin decât m-aşteptam.

Mă întreb – cum ar lua-o fratele Harry dacă m-aş adresa lui? Nu l-ar costa nimic până la urmă, şi te-ar vedea pe tine aranjată.

— Oh, nu, nu Harry; n-ar înţelege.

— Da, cred că ai dreptate. Ei, fir-ar să fie, s-ar părea că n-am nicio speranţă, ce zici?

— Oh, Dick, ai puţină răbdare. Lasă-mă un pic să mă gândesc. Trebuie să existe o ieşire când e vorba de ceva atât de important. Eu am doar vreo şase lire depuse, dar mai am un inel cu perle şi o brăţară, da, şi haina mea de blană.

Sunt sigură c-aş putea scoate ceva bani din ele.

— Nu trebuie să-ţi vinzi lucrurile pentru mine.

— Dar, Dick, nu pricepi că astea nu valorează nici cât o ceapă degerată în comparaţie cu şansa de a-ţi lua o slujbă.

---

12 Abreviat din latină : infra ăignum, lipsit de demnitate.
Primăria, reşedinţă oficială a lordului primar al Londrei.

Trebuie să avem simţul proporţiilor.

— Tu eşti şeful, Păpuşo; şi mă gândesc c-ai putea încerca la muntele de pietate. În felul ăsta nu le-ai pierde de tot. O să le scoţi de-aeolo pe toate de îndată ce o să înceapă să curgă banii gârlă.

— Şi mai e şi lanţul meu de aur; dar, Dick, eşti oare ferm hotărât să munceşti, să profiţi la maximum de şansa asta? îţi dai, sper, seama cât de rău ar fi să recazi în vechiul făgaş, irosindu-te pe tine, irosind fericirea noastră.

— Mă crezi chiar atât de neghiob?

— Dragule, nu mă îndoiesc de tine.

— Mă întreb adesea, Păpuşo, dacă tu mă iubeşti într-adevăr la fel de mult cât te iubesc eu pe tine.

— Oh, te iubesc, zău te iubesc; numai că tare-mi doresc să fim fericiţi.

— Dar am fost întotdeauna fericiţi, noi doi, Păpuşico.

Suntem făcuţi unul pentru altul.

O cuprinde cu braţul pe după talie şi-i atinge genunchiul. Dar Tabitha se fereşte îngrozită, trăgându-şi fusta în jos:

— Nu, nu, te rog, ar fi o greşeală. Acum e cu totul altceva.

Bonser se încruntă şi ea încearcă să-i explice.

— Adică – acum că o să ne căsătorim de-adevărat şi-o să pornim cum trebuie.

— E în regulă, Păpuşico. O sărută languros. Tu eşti şeful de-acum înainte; şi poate că ai dreptate să te ţii un pic la distanţă. Nu sunt eu omul să se supere – nu-mi stă în caracter. Face un gest princiar, dar rămâne încruntat.

— Trebuie să plec, trebuie să mă grăbesc, altfel cei de acasă o să bănuiască ceva. Şi nu trebuie să ştie nimic încă.

S-ar putea să nu înţeleagă. Oh, Dick, zău mă crezi că te iubesc? îl îmbrăţişează oarecum îngrijorată.

— E în regulă, Tibişor.

— Înţelegi, nu-i aşa, de ce nu trebuie… până ne căsătorim? După aceea, desigur, o să… şi mie îmi place la fel de mult ca şi ţie. Zău. Pentru că atunci ştiu cu adevărat că mă iubeşti.

— Nici urmă de îndoială despre asta, Păpuşel. Am trăit clipe minunate împreună. Trebuie să fie afinităţile dintre noi, aşa bănuiesc eu.

— Aoleu, bate ora patru. La revedere, dragul meu, pe mâine.

10

ÎN TIMP CE traversează în fugă terenul viran îi străfulgera o clipă prin minte că ideea lui Bonser despre iubire e mai practică decât a ei, dar asta n-o şochează. Nici pe departe. Îi stârneşte interesul; reflectează tulburată: „Cât e de ciudat, ce minunat că mă iubeşte atât de mult; ce noroc că am atâta putere asupra lui. A cedat pe loc când i-am explicat. Da, e un om bun, bun în fondul lui, aşa de blând;

şi acum că are şansa asta – oh, nu trebuie să scape ocazia.

De asta depinde toată viaţa lui – viaţa noastră”.

O îngrozeşte ideea de a-l prăda pe Harry, dar însăşi groaza îi sporeşte nevoia de a înfăptui acest act temerar, de a-şi pune conştiinţa în primejdie, sufletul chiar. Şi se roagă cu fervoare: „Iartă-ne nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri…”

Seiful în care sunt păstrate perlele ei se află în dormitorul lui Harry şi cheia, pe măsuţa lui de toaletă. A doua zi de dimineaţă, pe când leneşa Edith îşi ia micul dejun iar fata în casă e la mansardă, Tabitha pătrunde în dormitorul lui Harry şi ia cheia din sertarul măsuţei de toaletă.

Tremură toată de spaimă, dar îşi zice: „O fac pentru Dick, ca să-l salvez”. Sare în sus şi păleşte când Harry intră dinspre coridor.

— Bună. O sărută de bună-dimineaţa. Ce doreşti?

— Voiam… să-ţi spun bună dimineaţa.

Amândoi ştiu bine că e o minciună. Se privesc ţintă unul pe altul; apoi Harry, chibzuind fără îndoială că tinerele fete sunt fiinţe foarte ciudate, o bate uşor pe umăr şi zice:

— Arăţi cam dărâmată; am să-ţi dau un tonic.

Iese. Tabitha se năpusteşte spre camera ei. E gata să plângă de disperare. „Dar ce pot face? Am să-i scriu, să-i explic. O să înţeleagă când am să fiu măritată şi Dick o să aibă un venit. O să se bucure atunci”.

În după-masa aceea, când iese în vestibul cu geamantanul şi se opreşte ca să tragă cu urechea la vreun zgomot de paşi sau vreo mişcare, ochii îi cad pe jobenul mai vechi al lui Harry, cel de iarnă, atârnând în cuier; şi aspectul lui modest, atât de calm, departe de a suspecta trădarea, cu pluşul uzat de vijelii şi zăpezi, declanşează un noian de remuşcări în inima ei. Se repede în trecere şi sărută jobenul. Apoi o rupe la fugă pe poteca grădinii spre ieşirea din spate. Bonser o aşteaptă într-o trăsură. Tabitha plonjează înăuntru. E plină de solemnitatea momentului: grav pentru Harry, pentru ea însăşi, pentru Bonser.

Dar trăsura se hurducă şi o face să cadă pe genunchii lui Bonser; şi dintr-odată se porneşte pe râs. Bonser râde şi el.

— Dar, Dick, nu trebuie să râdem. Zău că e un lucru cumplit. Ce-o să creadă Harry de mine? N-o să înţeleagă că situaţia e cu totul alta. Ce faci? Nu, nu, ne-ar putea vedea cineva.

— Ce naiba, Păpuşo, altă dată nu erai aşa, un sloi de gheaţă.

— Ai răbdare, te rog; numai până mâine, până ne căsătorim.

Tabitha se zbate şi imploră. Dar îşi dă brusc seama că bărbatul e furios. Atunci îşi aminteşte că întreaga ei

influenţă depinde de afecţiunea lui şi ajunge numai acest gând ca s-o facă să se apere mai slab.

— Oh, te rog, te rog, Dick, dragule, mă ucizi… Se văicăreşte de disperare. Dar după aceea, în timp ce Bonser îşi aprinde un trabuc, se grăbeşte să zâmbească.

— Şi când urmează să te duci la agenţie?

— Ce agenţie? A, cei de la Watling? De îndată ce facem rost de bani.

Tabitha îl cuprinde în braţe.

— Dick, nu eşti supărat pe mine?

— Eşti încântătoare, Păpuşico. E aproape şi mai bine când te împotriveşti. Da, fă-mi de fiecare dată o scenă d-asta puritană. Şi-şi ridică pălăria spre ea cu o asemenea expresie de neobrăzare triumfătoare încât n-are încotro şi trebuie să-l ierte. îşi spune: „Slujba, ăsta-i lucrul într-adevăr important”.

Lanţul, brăţara şi blana ei aduc numai treizeci şi şapte de lire dar Bonser explică că agenţia va accepta o depunere mai redusă de la el pentru că e un domn.

— Au nevoie de domni adevăraţi pentru slujba asta, nu de tipi oarecare – se cere stil.

— Unde e agenţia? N-ar trebui să te duci imediat?

— Am fost pe-acolo ieri; nu sunt grăbiţi. Ce m-am gândit e să le trimit mai târziu un cec. Tibişor, ce-ai zice tu de o mică sărbătorire?

— Dar care va fi exact ocupaţia ta?

— Haide, Tibişor, nu-ţi face griji. Pe ziua de azi am făcut destul.

Totuşi, după sărbătorire, într-o clipă prielnică după miezul nopţii când Bonser e binişor ameţit, catadicseşte să-i spună că agenţia Watling a fost formată de un grup de persoane animate de spirit cetăţenesc cu scopul de a redobândi proprietăţile Watling.

— Ai auzit că bătrânul lord Watling care a murit anul trecut o lăsat o avere de două milioane moştenire fiicei lui?

— Nu, eu una nu.

— Ei bine, aşa a făcut. Dar chestia e că nu fata e adevărata moştenitoare. Bătrânul Watling a dus o viaţă dublă şi a avut un fiu care ar trebui să capete el bănuţii. Dar nu-şi poate permite să-şi apere el însuşi cauza, ştii cum sunt legile. E una din cele mai mari pungăşii din ţară. Aşa că şi-a format o agenţie care să recapete moştenirea în numele lui, şi când se va efectua împărţirea beneficiilor o să-mi revină şi mie vreo zece mii de lire.

— Dar, Dick, ce poveste bizară. Oare e adevărată?

— Uf, „Frood Green" ce eşti. E o realitate, draga mea.

O realitate dovedită. A scris în *The Times*.

— Zău, în *The Times*? îndoielile Tabithei se domolesc.

— Chiar aşa, am citit cu ochii mei. Watling ţinea o măcelărie sub un nume fals. Şi avea o nevastă la prăvălie.

Problema e, a fost ea prima lui nevastă sau nu? Ei bine, noi putem dovedi că da, avem certificatul.

— Nu puteţi să i-l arătaţi pur şi simplu judecătorului?

Bonser râde şi o ciupeşte de bărbie.

— Cum ar admite avocaţii aşa ceva înainte de-aş lua şi ei porţia lor din grămadă? Dar eu nu-i acuz; trebuie să trăiască şi ei. Dar şi noi trebuie să trăim; asta e legea firii.

11

OCUPAŢIA LUI BONSER, după cum explică el, constă în vânzarea acţiunilor agenţiei Watling cu o jumătate de liră bucata, la care îi revine un comision de şase peny.

Acţiunile tipărite sunt de format mic, dar impresionante, promiţând un profit de sută la sută la închiderea. cazului

Watling, iar Bonser oferă câte nouă acţiuni contra o liră.

În prima zi, după ce le vizitează pe toate văduvele figurând în registrul local, strânge şapte lire, pe care le cheltuieşte imediat pe o pălărie nouă, pantofi noi, pe un

pariu la curse şi o mică petrecere pentru a sărbători înfiinţarea filialei locale.

Tabitha nu-şi poate ascunde încântarea.

— Ştiam eu că eşti în stare să faci treabă bună, Dick;

ai putea face orice-ai vrea. Şi consimte afectuos la ideea petrecerii.

Şi vreme de două săptămâni, Bonser continuă cu mare entuziasm. De fapt în ultimele două zile realizează mai mult decât tot ce câştigase înainte.

— O idee bună de-a mea, explică el. Coloneii. Ăştia sunt băieţi cu simţul dreptăţii; unu din babalâci voia chiar să se facă interpelări până şi în Parlament.

Accentuând faptul că acum posedă un venit de o mie pe an şi-şi poate permite un risc, îşi plasează toate câştigurile pe un cal care nu ia nici măcar startul. Totuşi, acest accident nu pare să-l deprime; se întoarce bine dispus acasă, o aşază pe Tabitha pe genunchi şi-o saltă în sus şi-n jos.

— Trop, trop, trop în galop, hop, hop.

— Dar, Dick, situaţia e destul de gravă; încă nici n-am plătit chiria aici.

— Ce contează şase lire? îţi dai seama c-am pierdut o mie de lire? Astea mi-erau şansele la event.

— Ce noroc că aici e un loc atât de favorabil pentru vânzarea acţiunilor.

— Oh, mai dă-le naibii de acţiuni; de ce să mă spetesc pentru rechinii ăia? Doar câte o jumătate de coroană o dată; nu scot nici pingelele.

— Dar, Dick dragule, cel puţin e un început, şi oricine trebuie să înceapă de jos.

— Cine ţi-a vândut-o şi p-asta?

— Dar cum oare s-ar putea începe?

— De sus, şi de-acolo ar trebui să porneşti şi tu dacă vrei să ajungi undeva. Dă-mi puţin capital şi ţi-arăt eu.

— Dar, Dick, chiar asta e; dac-am economisi un pic,

măcar o liră pe săptămână, ar însemna cincizeci de lire într-un an.

— Sfinte dumnezeule, auzi-o! Voi femeile sunteţi toate la fel. O grămadă de Dalile. Tot jocul vostru e să înlănţuiţi un bărbat şi apoi să-l faceţi să-şi dea sufletul trudind pentru voi.

— Bine, Dick, dar mi-ai promis…

— Dii, dii, dii! Şi dintr-odată Tabitha se trezeşte jos pe podea.

— Cum aş putea să tac? Firea iute a fetei explodează de furie. Dacă nu te-aş îmboldi eu, tu n-ai face niciodată nimic. Cum crezi, că putem continua în felul ăsta? E imposibil.

Din fericire se aude o bătaie în uşă. Proprietăreasa vrea să ştie dacă au de gând să dărâme casa şi Bonser, cuprins de indignare pentru că e silit să rabde condiţiile unei pensiuni ieftine şi ceea ce numeşte el nişte cotoroanţe, uită că Tabitha îl înfuriase.

— Pe cinstea mea, îmi vine să-i dau un preaviz de o lună.

— Dar îi datorăm pensiunea pe două săptămâni.

— Ei bine, n-o să vadă banii, asta-i sigur. Am o idee în legătură cu asta! Ai observat ieşirea aia de incendiu?

Râde şi dintr-odată e iarăşi plin de voie bună. E chiar mirat de expresia gânditoare a Tabithei.

— Hai, ce-i cu tine, Păpuşo? Ia uită-te la mine – mie puţin îmi pasă.

— N-ai niciun drept să te porţi aşa cu mine.

— O mie de lire; şi-i aveam ca şi în buzunar. Se preumblă mult timp prin cameră zâmbind şi repetând: „O mie de lire”. Nu acordă nicio atenţie mutrelor încruntate pe care le face Tabitha; de fapt nici nu le observă. Tabitha înţelege că nu rezolvă nimic încruntându-se. Dimpotrivă, se vede obligată să uzeze de toată influenţa ei ca să-l împiedice să iasă şi să bea ultima liră care le mai

rămăsese.

12

DOUĂ LUNI MAI TÂRZIU se află împreună într-un orăşel din Midland. Locuinţa în care stau e dintre cele mai proaste, pe o stradă dosnică mohorâtă. E luna mai, dar singurii boboci de floare ce se pot vedea se află pe o coroană funerară din vitrina zarzavagiului. Plouă zilnic.

Tabitha, încărcată cu o coşniţă grea se ciocneşte mereu, prin forfota din piaţă de alte femei purtând coşuri şi pelerine de ploaie. Pelerinele, drumul, casele, cerul însuşi au toate diversele nuanţe ale culorii noroiului. Femeile sunt încruntate; pălăriile şiroiesc, nasurile sunt roşii; chiar şi cele mai drăguţe par neatrăgătoare şi totodată vrednice de milă. Tabitha se loveşte în plin de o tânără care tocmai iese de la zarzavagiu. Se pironesc una pe alta cu privirea, uluite, de parcă n-ar mai fi văzut în dimineaţa aceea vreo altă creatură omenească. Şi ăsta e chiar adevărul.

Femeii se gândeşte probabil la varză. Tabitha e intens preocupată de Bonser. îşi aruncă una alteia o căutătură, care la femei vrea să spună: „Ce jalnic arată, o plâng. Cât de nefericită trebuie să fie”, şi după ce se desfiinţează una pe alta de două ori în acelaşi timp, şi prin dispreţ şi prin milă, se dau la o parte şi-şi urmează fiecare calea cu aceeaşi mină încruntată şi îngrijorată. Dar după cum nu resimte umezeala şi cenuşiul existenţei, Tabitha nu e conştientă nici de starea ei de îngrijorare. A încetat de mult să se întrebe dacă e fericită. Nu are timp, n-are tihnă. E

mereu ocupată cu câte o nouă problemă extrem de urgentă, în clipa de faţă, de pildă, are de înfruntat o nouă şi absolut neaşteptată schimbare la Bonser, care, în dimineaţa aceasta, după o săptămână de bună dispoziţie şi câteva vân

ari profitabile, a refuzat să se dea jos din pat, ba

chiar şi micul dejun. Mai ales acest din urmă simptom a alarmat-o de-a binelea pe Tabitha.

— Spune, Dick, nu cumva eşti bolnav?

— Ba da, am lepră. Pleacă de-aici.

Dar Tabithei, ca fiică de doctor ce este, nu-i plac glumele în legătură cu sănătatea.

— Poate e o gripă. Simţi un fel de apăsare în cap şi dureri în încheieturi?

— Nu, mă doare în cot.

Îl priveşte şi se întreabă dacă nu cumva e îmbufnat.

Dar în linii mari respinge acest diagnostic. N-a mai avut niciodată o astfel de stare.

— Crezi că se anunţă vreo amigdalită? Să-ţi fac o gargară?

Îi răspunsese doar cu un geamăt. Iar Tabitha, în vreme ce îşi croieşte drum prin prăvălii şi simte apa plescăindu-i în pantofi, se întreabă ce se petrece cu omul ei. Poate să fie vorba de gripă. În cazul acesta, trebuie să se aştepte la pneumonie. Sau oare să fie supărat pe ea? „Dar aş zice că m-am purtat destul de drăgălaş cu el; da, chiar şi atunci când m-a trezit din somn. Sunt sigură că a avut chiar impresia că mi-a făcut plăcere. Şi-a mâncat cu destulă poftă în ultima vreme. În plus, n-a fost niciodată bolnav”.

Se întoarce acasă perplexă şi-l găseşte pe Bonser jumătate îmbrăcat.

— Oh, Dick, te simţi mai bine?

— Nu, mai rău.

— Ştiam eu că ar fi bine să stai în pat.

— Mă duc să mămbăt; am de gând să mă fac criţă.

— Dar de ce, Dick? Erai aşa de fericit ieri.

— Şi ăsta e un motiv să fiu fericit şi azi?

— Ce nu merge, Dick, dacă nu eşti nici bolnav şi nici supărat? Eşti totuşi supărat?

— Mă găseşti în faţă la Leul roşu la ora închiderii;

vino cu o roabă. Şi iese pe uşă.

Acum Tabitha e de-a binelea cuprinsă de panică. Se întreabă dacă nu cumva omul a înnebunit. După ce se frământă un timp se duce la Leul roşu şi-l vede pe Bonser la bar bând un whisky dublu. Pare atât de copleşit de nefericire încât Tabitha abia dacă-l recunoaşte.

DEODATĂ DOI INŞI solizi, corpolenţi, se apropie de bar şi încep să vorbească tare despre o lovitură grozavă pe care au dat-o. Se pare că sunt nişte bookmakeri care au avut o zi norocoasă. Râd şi-şi dau ghionturi unul altuia.

Tabitha îi măsoară cu imens dezgust când simte o împunsătură în coaste. Bonser, metamorfozat, îi şopteşte la ureche:

— Îi vezi pe gealaţii ăia doi? Cei mai daţi naibii escroci la pariuri pe o rază de o sută de mile în jur; un purice de Yorkshire n-ar reuşi să-i ciupească nici în zece sărituri.

Mă prind însă că eu îi trag pe sfoară cu balada Watling.

Socotindu-l năucit de băutură, Tabitha îl strânge de braţ şi-i şopteşte:

— Dar Dick, s-a făcut aşa de târziu.

Bonser îi îndepărtează mâna de pe braţul lui şi se duce spre bar.

— Bună seara, domnilor. Le adresează bookmakerilor un salut cu capul. Vă interesează un pont? Nu, de data asta nu-i vorba de un cal câştigător. E ceva ce nu poate da greş. Auzit-aţi de răposatu lord Watling? Ia uitaţi-vă la asta. Le arată o tăietură de ziar: „Moartea marchizului de Watling. Unele excentricităţi”. Nu, nu-i ce vă-nchipuiţi;

a avut, ce-i drept, femei. Două la număr. De-aici a şi pornit toate încurcătura de pe urma căreia o să-i pice cuiva câteva milioane de lire. Nu glumesc. Scrie despre toate astea în ziar… Moştenirea Watling.

Bookmakerii rânjesc unul spre altul iar Tabitha

tremură pentru Bonser; dar el zice:

— Nu credeţi, nu-i aşa? Bineînţeles că nu. E nevoie de un tip deştept ca să recunoască adevărul când îl vede.

Acum ascultaţi la mine: lordul Watling ăsta avea o casă în Eaton Square şi o măcelărie în Bermondsey, unde îşi zicea Smith. Cum de ştim că e unul şi aeraşi ins? Pentru că există un pasaj subteran care leagă cele două locuri.

Noi l-am descoperit. Sigur că e vechi. Există de sute de ani.

Făcut de călugări ca să ajungă la fetele lor pe care le ţineau zăvorâte într-o mănăstire de maici de peste râu – anume ca să le poată îneca dacă le creau complicaţii.

Bookmakerii au o înfăţişare mai serioasă şi dau din cap unul spre altul parcă şi-ar spune: „Ştim şi noi ce sunt călugării în stare, chestia asta nu-i greu de crezut”.

Bonser scoate acum la vedere alte tăieturi, extrase dactilografiate, chipurile din memoriile lordului Watling, şi-i îmboldeşte pe cei doi să se adreseze Lordului Cancelar pentru amănunte suplimentare asupra cazului; ori dacă

doresc să vadă pasajul subteran să-i scrie primarului Londrei.

— Primarului Londrei, îngână unul dintre tipi aruncând o privire plină de nedumerire.

— Păi, Mansion House*, ştiţi, explică Bonser parcă impacientat de neştiinţa unui provincial care n-are habar cum se procedează. Departamentul canalizării… pasajul ţine de canale. Şi o să trebuiască să căpătaţi un permis şi să plătiţi ceva pentru timbru.

— Timbru?

— Da, timbru. Unul din alea negre, pentru permise.

N-aţi avut niciodată un permis?

— Dă-o-ncolo, Bill, zice tipul mai gras celui cu îndoiala, doar ai mai văzut la viaţa ta un timbru de un şiling!

— Aha, timbru pentru permise.

— Păi, vezi!

Amândoi bookmakerii, oarecum ruşinaţi de îndoielile lor, solicită acţiuni în valoare de o liră. Tabitha e cuprinsă de un fel de febră. Nu ştie dacă să fie furioasă pe Bonser pentru această ultimă invenţie sau mai degrabă uluită de tupeul lui. Se uită la el, privirile li se întâlnesc şi Bonser îi face pe neaşteptate cu ochiul. O apucă o atât de irezistibilă poftă de râs încât iese glonţ afară în stradă.

14

TABITHA E DEZNĂDĂJDUITA. îşi spune: „Dar e incurabil; nu numai că minte şi înşală, e un…” Dar e incapabilă să găsească un cuvânt potrivit pentru această nebunie a lui Bonser. Şi apoi imaginea chipului său imperturbabil şi a uluitorului său tupeu îi răsare în minte şi se simte copleşită de râs. Râde până când, prinsă între suferinţă şi această stranie delectare, o apucă o durere, o crampă şi ochii i se umplu de lacrimi usturătoare.

Bonser iese ţanţoş din local şi o ia de braţ.

— Salut, micuţo. A fost o figură grozavă; te-a făcut să râzi, hei?

— Bine, Dick, dar de ce? Şi începe din nou să râdă, dar se încruntă şi se străduie să se stăpânească. A fost curată nebunie, chestia cu pasajul ăla; ştii bine că nu există niciunul.

— Sigur că nu. Dar ce mai poveste! Şi mi-a trecut prin minte chiar în clipa aia. îşi potriveşte pălăria şmechereşte şi se umflă în pene ca un învingător. Jur pe ce-am mai sfânt, Tibs, chiar în clipa aia. Şi le-ai văzut feţele? Păi, eram gata-gata să râd şi eu. Izbucneşte într-un râs zgomotos. I-ai văzut cum au înghiţit-o? Doi dintre cei mai isteţi escroci din Anglia. Adevărul e, Tibs, c-aş putea vinde o bornă kilometrică băncii Angliei.

— Bine, dar dacă descoperă? E o minciună aşa de străvezie.

— Dar ăsta-i tot şpilul. Cu cât e mai gogonată cu atât

mai bine. Şi-am să-ţi explic de ce. Bonser o strânge de braţ cu mândria artistului. Dacă spui o minciună într-adevăr gogonată, cusută cu aţă albă, lumea gândeşte:

„N-ar îndrăzni să spună una de calibrul ăsta dacă n-ar fi adevărată”. Înţelegi, e ceva în genul unui muscar[13]. Nu că n-ar avea efect şi la fraieri. Dar cu nerozii nu e nevoie să te osteneşti. Ei vin singuri şi-ţi ling mâna şi zic: „Ia totul, prietene. Asta-i tot ce am şi mai pofteşte şi altă dată”.

E păcat să iroseşti minciuni gogonate cu nerozii. Dar indivizii ăia doi sunt unşi cu toate unsorile – nu-s alţii ca ei…

Şi d-aia le-am oferit suplimentul ăla cu pasajul. Şi călugării. Ai văzut cum au înghiţit chestia despre călugări.

Asta a fost poanta cu care i-am dat gata. Nu dă greş niciodată. E ca un muscar. Când e vorba de treburi murdare bagi călugării înainte – păi, toată lumea ştie ce le poate pielea. Călugării sau pastorii. îţi oferă nota potrivită, un dram de fire omenească Ei bine, cred că ne-am câştigat dreptul la o mică sărbătorire. Şi Bonser se îndreaptă spre alt local.

— Nu, te rog, Dick.

— Da, mulţumesc.

— Nu vezi cum te distrugi?

— Crezi c-a fost uşor să vând valori Watling perechii ălei a de crocodili?

Intră în bar şi bea. Are o expresie sumbră. Nu scoate un cuvânt. La ora închiderii, clătinându-se de colo-colo pe stradă, urlă spre ferestrele caselor:

— Dumneaei zice că nu-s bun de nimic.

— Dar, Dick, n-am spus…

— Păi, uite cum s-alege prafu’ de mine. Ar trebui să fiu în Parlament, trăgând pe sssfoară toată omenirea.

---

13 Pasăre care prinde insecte din zbor.

— Măcar de te-ai ţine de ceva.

— Ce şanse crezi c-am avut azvârlit, la paisprezece ani, dintr-o fabrică de pumni într-un prăpădit de birou.

— Dar înţelesesem c-ai fost la universitate.

— Biroul era la universitate. Într-un sssecretariat, şi dacă ai de gând să mă faci mincinos de câte ori deschid gura…

— Dick, e aşa de târziu, ar trebui să fim în pat la ora asta.

— Haaide, bagă-l în pat pe bietul imbecil şi ssscotoceşte-i prin buzunare. Curăţă-l trup şi sssuflet şi pune-i pielea la sssaramură.

Se opreşte şi i se adresează cu o fluturare oratorică a braţului:

— Tu nu mă preţuieşti, Tibişor; mă socoteşti un tolomac. Dar greeşeşti. Tăria mea porneşte din măruntaie;

ficatul şi bojocii mei sunt carne a-ntâia specială pentru pisici; am eu ceva în maţe; nu sunt un cur pictat; nu port faţă ca să-mi ascund părul de la ceafă.

Brusc începe să zâmbească larg, cu tristeţe, şi-şi tufleşte pălăria pe ochi. Repetă ultima propoziţie pentru sine însuşi cu desfătare şi exclamă: „Asta-i o poantă grozavă”. A

reuşit să se dispună singur. O cuprinde pe Tabitha cu braţul pe după umăr.

— Dă-i drumul, Păpuşico, du-l acasă pe tolomac şi calcă-l în picioare.

Jelindu-şi talentele irosite cu o elocvenţă care-i pricinuieşte mare satisfacţie, o lasă să-l dezbrace şi să-l bage în pat. Se cuibăreşte în braţele ei şi suspinând: „Haide.

Păpuşo, fă-mă praf, frânge-mi inima”, adoarme pe pieptul ei şi sforăie ca un elefant.

Tabitha nu se clinteşte. Stă faţă în faţă cu o mare, o surprinzătoare descoperire. „Pur şi simplu n-are niciun

rost să te aştepţi ca Dick să fie rezonabil. N-are pic de minte. Pot să pledez eu până mă învineţesc, el tot pe-a lui o ţine”.

15

UIMIREA SE PREFACE într-o adâncă tristeţe. I se pare că e cuprinsă de o tristeţe şi o înţelepciune atât de copleşitoare, de profundă încât viaţa nu-i mai poate rezerva alte surprize. „Are o lipsă pe undeva, e ca un copil. Trebuie să am răbdare cu el, să fiu plină de tact”.

Ca un început de răbdare maternă, rămâne absolut nemişcată în pat spunându-şi „De-ar fi să nu-nchid o clipă ochii dar pe el n-am să-l trezesc, altfel o să se scoale mahmur mâine şi n-o să fie bun de nimic”.

Dar se trezeşte la zece şi jumătate a doua zi dimineaţa simţind cum Bonser o îmbrăţişează somnoros şi auzindu-l cum suspină:

— Oh, nevestica mea cu inimă de piatră, jumătatea mea care mă duce de râpă.

Tabitha i se adresează pe un ton mieros, plină de tact:

— Ştii ceva, Dick dragule, tare-ar fi fost bine dacă achitam chiria înainte de a cheltui toţi banii ieri.

Bonser înregistrează aluzia cu mare jovialitate.

— Nu face nimic, coniţă, nu vă perpeliţi. Hei, permiteţi-mi să vă arăt ceva nou.

— Dar Dick, se face târziu.

— Fără grabă, scumpiţico.

Şi dându-se jos din pat pe îndelete, se fâţâie prin cameră surâzător.

— Ştii tu pe cine am de gând să atac?

— Ai toate adresele alea.

— O, m-am săturat de colonei; am de gând să mai ciupesc ceva de la ăşi doi vrăjitori de la Leul roşu.

— Nu, Dick, te rog… Sare din pat ca să-l implore.

După toate balivernele pe care le-ai turnat ălora ar fi

curată nebunie.

— Iar te-ai pornit. Şi peste o clipă o să-mi spui că nu muncesc destul. Ce să mai facă omul, nu ştiu zău!

— Dick, ştiu că eşti deştept, dar nu-i nevoie să…

— Tu asişti, atâta tot. Tocmai mi-a dat prin gând un truc pe cinste. Zâmbeşte cu savuroasă anticipare. Am să-i mulg pe şerpii ăia doi ca o pompă aspiratoare; vino cu mine şi-ai să-i vezi făcuţi praf.

Insistă ca Tabitha să intre cu el la bar unde, la locul lor obişnuit, bookmakerii stau de vorbă cu un tânăr negricios cu aspect de boxer profesionist. Dar înainte ca

Bonser să apuce măcar să le dea bună ziua, tânărul sare în sus şi-i zice:

— Ce-i povestea asta cu acţiunile Watling? Eu îs singurul agent p-aici. Ia să-ţi vedem autorizaţia!

Bonser refuză cu indignare pe motiv că niciun gentleman n-ar pune la îndoială buna-credinţă a altui gentleman. Tânărul îi azvârle pălăria de pe cap, se aude un strigăt: „Afară cu voi!” şi Tabitha se trezeşte împinsă de o namilă de ospătar prin uşa turnantă înapoi în stradă, dimpreună cu două bătrâne femei de serviciu şi un tinerel agitat purtând pe cap o pălărie melon. Şi în vreme ce, descumpănită de acest neaşteptat incident, se străduie să se descâlcească de cele două femei, vede aceeaşi uşă învârtindu-se şi pălăria lui Bonser plutind prin aer apoi pe

Bonser însuşi bătând frenetic din toate membrele în gol şi aterizând cu urechea târşâită pe trotuar. Dar înainte s-apuce să scoată măcar un sunet, îl vede sărind dintr-o tumbă în picioare şi dispărând după primul colţ cu o viteză de-i sfârâiau călcâiele.

Abia are timp să-şi culeagă pălăria de pe jos şi să se retragă spre casă înainte ca doi poliţişti să sosească în fugă.

TABITHA, PĂRĂSITĂ aproape fără un ban, nu primeşte nicio ştire timp de trei zile. Apoi soseşte o

telegramă dintr-o localitate de pe ţărmul sudic, Heathland.

„Vino imediat, perspective promiţătoare”.

A fost nevoită să-şi amaneteze cea mai bună rochie pentru costul biletului de tren şi să se furişeze din casă fără să achite chiria. Astfel pentru prima dată se vede silită s-o înşele pe proprietăreasă. Respectul ei de sine e profund atins, şi e furioasă pe Bonser.

„Am fost prea slabă cu el. îşi închipuie că poate face ce pofteşte şi că eu am să mă port în continuare drăguţ cu el.

Dar am să-i arăt eu lui că se-nşală. În definitiv, tocmai pentru că mă iubeşte într-adevăr atât de teribil îmi pot permite să fiu categorică. Nu e de fapt asprime. E singura noastră speranţă”.

Şi primele cuvinte adresate lui Bonser care, cu pălărie nouă şi cravată nouă, o întâmpină la gară, sună a ultimatum.

— Regret, Dick, dar nu mai putem continua în felul ăsta.

O priveşte radios.

— Asta-i şi părerea mea, Păpuşo.

— Avea dreptate omul ăla în legătură cu agenţia Watling? Acţiunile tale erau false?

— Ce ştiu eu; le-am luat dintr-o cârciumă.

— Şi m-ai minţit cu neruşinare.

Buna dispoziţie a lui Bonser rămâne netulburată.

— E ceea ce se cheamă o întrebare care n-aşteaptă răspuns, nu-i aşa?

— Numai o proastă ca mine putea să te creadă. Dar e ultima oară. Dacă nu-ţi iei o slujbă ca lumea, o slujbă adevărată, va trebui să ne despărţim.

— Categoric, Păpuşo; o slujbă ca lumea, stabilă, e singura cale.

— Mă bucur că te-ai lămurit în sfârşit.

— O şi am, Păpuşico; d-aia te-am chemat. O slujbă

adevărată, stabilă. Printr-un prieten de-al meu.

Tabitha e bănuitoare.

— Ce fel de slujbă?

— La o ceainărie, pentru a cânta la pian.

— Dar tu ştii să cânţi la pian?

— Nu, sigur că nu; dar tu ştii. De îndată ce-am aflat „m-am şi gândit la tine, Tibişor. Şi poţi să începi chiar de azi. La ora patru.

— Dar, Dick, n-aş putea…

— Cum vrei, dar atunci nu înţeleg de ce-ai mai venit dacă nu eşti dispusă să pui şi tu umărul. Şi am avut o şansă grozavă, să ştii. Am făcut rost de slujba asta numai datorită trecerii pe care o are tipul ăsta Manklow şi nu ştiu dacă mâine o să mai fie liberă.

— Ascultă, Dick…

— Dar să nu mai aud aiurelile tale că nu mă trage aţa la muncă. Nu eu sunt cel întreţinut.

— Urât din partea ta să spui una ca asta.

— Sau, cum ziceai, putem să ne despărţim.

— Să nu-ţi închipui că n-am gândit-o.

— Nu mă-ndoiesc. Ce frumoasă e vremea…

Tabitha rămâne tăcută şi demnă. Şi la ora patru cântă la pianul din ceainăria Kumfy. Pentru cinci şilingi pe zi plus masa îi revine obligaţia de a cânta la ora prânzului, a ceaiului şi a cinei.

— Un început promiţător, doamnă Bonser. Cunosc o fată care a început la fel şi a ajuns la Albert Hall.

Cel care vorbeşte e prietenul lui Bonser, Manklow. Are umeri pătraţi, păr de culoarea nisipului, o faţă latră rozalie şi ochelari cu lame aurii. Fruntea-i înaltă e Brăzdată de cute adânci iar pe gura lui mare e întipărit de obicei un rânjet jalnic, parcă s-ar amuza pe seama propriei mâhniri.

Se pare că Bonser îl cunoştea de ani de zile şi că venise la Healhland ca să-l tapeze de bani. Dar Manklow e

şomer şi la fel de sărac ca Bonser. N-a putut să-i ofere altceva decât găzduire într-o mansardă amărâtă în partea veche a oraşului; şi acum, la venirea Tabithei îşi mută patul într-un fel de dulap de sub streaşină.

Tabitha, care a prins o mare antipatie faţă de Manklow, îndeosebi pentru că-şi roade unghiile şi pentru că în timp ce vorbeşte cu Bonser, se uită fix spre ea, se împotriveşte acestui aranjament. Dar Bonser îi replică degajat:

— Păi, noi îi ocupăm camera; şi-apoi ce contează un.

şoarece ca el.

Şi Manklow nu poate fi pus la punct. E într-adevăr teribil de atent cu Tabitha. Mâinile lui mângâie aerul în jurul ei, rânjetului său îi lipseşte foarte puţin ca să devină o insultă. Insinuează că o consideră prea bună pentru Dick

Bonser.

— Asta nu-i viaţă pentru o fată ca tine, Tib.

Tabitha, care detestă să i se spună Tib, răspunde aţos:

— Mulţumesc, domnule Manklow, nu mă deranjează viaţa pe care o duc.

— Nu, dar norocul s-ar putea să-ţi surâdă. Da... măsurând-o pe Tabitha cu o căutătură expertă, nu m-ar mira să ajungi la modă; sunt semne.

— Să ajung eu la modă?

— Genul tău. Picant. Sigur că n-aş pune mâna-n foc, dar genul viţică de Jersey a avut vogă destulă până acum.

Mie personal îmi place genul Venus din Milo, sunt mai sănătoase; dar într-o epocă putredă ca a noastră nu m-ar mira să ajungă la modă mutra „băiat din corul bisericii”, tipul maimuţă jigărită.

— Vrei să zici că semăn cu o maimuţă?

Insul se porneşte să rânjească cu toată gura, arătându-şi şirurile de dinţi mari albi şi zice:

— S-ar putea să dai lovitura; mai ştii, orice e posibil.

Am cunoscut o fată care şi-a găsit pe unu cu un venit de cinci miare pe an fiindc-avea un picior de lemn.

Şi devenind din nou grav, îşi îndreaptă meditativ lentilele în gol.

— Mie mi-ar fi convenit să fiu femeie; altfel răzbeşte o femeie. Mintea lui Manklow stăruie mult asupra perspectivelor posibile.

— Sunt ocazii cu duiumul în jurul nostru, Tibby; să nu-mi spui mie că viaţa e dură, din contră, e moale, zemoasă. Tot ce-ai de făcut e să prinzi momentul şi să arunci iute undiţa.

Manklow însuşi a dat greş cu vreo jumătate de duzină de slujbe – ca învăţător, de unde a fost dat afară în urma unui scandal în legătură cu nişte deconturi; şi de la o editură, unde făcuse iarăşi nişte escrocherii. De curând fusese concediat de la un ziar local pentru că se pretase să omită anumite nume din reportajul făcut de el asupra unui caz. S-a bănuit că pretinsese bani pentru a trece acele nume sub tăcere şi că în alte cazuri folosise chiar şantajul. Dar el neagă toată povestea. Visul lui Manklow e să înfiinţeze un ziar propriu, orice fel de ziar ar fi.

— Dă-ţi seama ce perspective. Toate pensioanele astea unde puştimea învaţă carte. Asta-i la ordinea zilei acum.

Tib, învăţătura. S-a întins ca o molimă în toată ţara. Acum trebuie prins momentul. Manklow subliniază în continuare faptul că noi ziare răsar ca ciupercile în fiece lună. Uită-te de pildă la *Răspunsuri* sau la toate fiţuicile astea de seară.

E vădit o molimă şi-o să se întindă tot mai mult. Păi, ne căpătuim cu şcoli noi, nu-i aşa? Sunt în stare să pariez c-o s-ajungem republică în vreo zece ani. E tare scârbit că nu poate găsi un om bogat ca să finanţeze un ziar pe care să-l conducă el. Un ziar pe cinste, plin de miez, dând câte un şut cu fiecare picior şi muşcând cu fiecare dinte. La

cine nu m-am adresat, dar nimeni nu vrea să mă creadă.

I-am scris lui Struge, moş burtă verde, la hotelul The

Heath dar se face că nu mă vede pe stradă. Putred de bogat. Mă rog, probabil că nu se poate altfel. Totul devine putred într-o epocă putredă.

17

DE PE PROMENADĂ i-l arată Tabithei pe Struge care tocmai iese din hotelul The Heath situat pe faleză.

Heathland e una din acele staţiuni mai mici, cu o plajă proastă, locuri de scăldat stâncoase, fără teatru, cu o promenadă scurtă şi care, tocmai din aceste motive, sunt foarte căutate de toţi cei ce detestă mulţimea. Cele câteva pensiuni şi hoteluri proaste sunt ocupate în fiecare an până la refuz cu judecători, generali, doctori prosperi, chiar şi cu câţiva actori din West End; şi întotdeauna cu mulţi iubitori de artă. Într-o vreme se ţineau anual seminarii de artă la Heathland, frecventate de o prinţesă şi doi generali de brigadă. Iar în sezonul de vară există întotdeauna câte o expoziţie de pictură de la Londra unde se pot vedea cele mai noi creaţii.

Într-o astfel de localitate, distinşii sezonişti se preumblă asemeni unor proprietari, iar Struge, în timp ce-şi face zilnica plimbare de dimineaţă pe promenadă, pare să ocupe aproape tot trotuarul. E un bărbat de statură mijlocie trecut de cincizeci de ani, cu ochi mari spălăciţi. E spălăcit tot, părul încărunţit tern, faţa mare albă, adânc cutată, nasul mare incolor. Poartă un costum gri-pal, croit foarte lejer dintr-un fel de stofă mătăsoasă extrem de uşoară şi o cravată albă de mătase în care e înfipt un ac cu o perlă imensă. Pălăria lui e o panama din cel mai fin pai. Şi, în timp ce se plimbă cu mers tacticos, plin de importanţă alături de frumoasă, remarcabila lui consoartă care-şi poartă umbrela de soare întocmai ca un ofiţer la paradă sabia, e întotdeauna înconjurat de un mic grup de prieteni, pe care Manklow îi descrie drept păduchi, purici,

molii şi gândaci.

Unul e Jobson care îl flanchează de o pat-te, de cealaltă parte fiind doamna Struge, şi care ascultă conversaţia lui cu un aer de admiraţie jovială, ca a unui ţăran în faţa scamatorilor la circ. Alt personaj e o femeie înaltă cu ten gălbejit, drapată în veşminte unduitoare care apare de obicei când doamna Struge lipseşte. Vreo doi, trei tineri completează mereu acest alai: tineri scriitori, un pictor care expune la galerie peisaje pictate în manieră impresionistă pe care Manklow le numeşte maimuţăreli franţuzeşti.

Tabitha, care a învăţat să picteze acuarele la şcoală, în stilul Birket Foster, e de aceeaşi părere cu Manklow că aceste picturi sunt „un bluff – orice puşti ar putea picta mai bine cu coada vacii”.

— N-au nici cea mai vagă idee de desen.

— Cu toate astea, există o şansă pe undeva; nu m-aş mira dacă genul ăsta ar prinde.

— Nu-i posibil, nişte aiureli ca astea.

— Da, dar academismul şi-a trăit traiul. Şi reflectând profund, declară: Ar merita o încercare; după cum zici, nu-i nevoie să ştii mare lucru.

Dar pe Tabitha o revoltă atât tablourile cât şi cei care le admiră. Ştie din *Punch* şi de la Harry ce fel de oameni sunt esteţii: creaturi afectate, degeneraţi morali, duşmani

— A tot ce e britanic.

O inanie de-a lui Struge o indignează la culme. Din doi în doi paşi se opreşte, formând o fereastră cu ajutorul degetului mare şi a celor două arătătoare, priveşte plaja şi marea. Pe loc doi din anturaj îl copiază cu mici exclamaţii de satisfacţie ori cu întrebări precipitate „N-ar fi mai bine poate să scoatem din cadru barca aceea, şi s-o eliminăm pe femeia grasă cu fetiţa?”

— Fanfaronadă, asta-i tot, remarcă Tabitha. Iar

Manklow privind ţintă cu ochi reci ca oţelul spre

omul bogat şi prietenii lui, comentează:

— Asta-i fandoseală de esteţi – sunt esteţi din *cap* până-n picioare, toată şleahta. Uită-te la bătrân, doldora de bani şi plin de ifose. Ia-i citit vreodată revista, *Simbolistul*?

A apărut anul trecut; n-a scos decât vreo trei numere. Dar prinsese mişcarea – un pic de murdărie ambalată în hârtie de lux.

— Murdărie?

— Păi, Tib, asta încerc să-ţi explic; acum zece ani un editor nu putea lăsa să se tipărească cuvinte tari. Era obligat să le marcheze cu două stele. Pe când azi se publică

Zola. Acum e lovitura secolului. Nu s-a mai văzut aşa ceva decât în perioada dinaintea revoluţiei franceze. Rămâne cufundat în gânduri cu o privire dusă.

— Şi revoluţia ăia cum crezi c-a început – la fel, publicând cărţi murdare, Rousseau şi Voltaire şi toţi ăilalţi.

Ei bine, asta am vrut, asta avem. Ce-aş mai râde dacă moşburtă-verde-de-Sturge o să-şi frângă gâtul după ce-a tipărit toată salata aia despre cultură şi desfiinţarea cenzurii.

— De ce-a dat faliment revista lui?

— Sfinte Sisoe! De unde să ştie gelatina asta bătrână cum se conduce o gazetă – n-ar fi în stare să-mpingă un cărucior la vale! Ei, dac-ar avea minte să primească sfaturi…

Manklow are planuri pentru tot felul de publicaţii, inclusiv o revistă trimestrială de estetică. A încercat chiar să-l câştige pe Struge cu desenele unui oarecare Dobey, un tânăr artist londonez, nepublicat până la data aceea. Manklow luase desene de la Dobey promiţând că se va ocupa de publicarea lor şi între timp le calchia stângaci şi le oferea spre vânzare prin localuri.

Tabitha, ocupată aproape toată ziua, istovită noaptea, ieşind doar pentru o plimbare înainte de prânz însoţită de

unul dintre cei doi bărbaţi, nu vede desenele până când într-o dimineaţă le descoperă zăcând pe masa din mansardă.

Atunci e revoltată.

— Vai, domnule Manklow, ce lucruri oribile.

El îi zâmbeşte trist, cu aerul său pe prieten-confident.

— Ştiu; toate au ceva respingător, nu? Dar tocmai asta voiam să spun şi eu. Dobey a prins mişcarea – ceva nou şi şocant totodată. Lumea o să înghită toate astea cu nesaţ şi criticii o să facă spume la gură.

Iar Tabitha se uită la Manklow cu aversiune. Simte atâta repulsie faţă de el încât nu suportă prezenţa lui în aceeaşi cameră.

18

E ŞI MAI HOTĂRÂTA să se descotorosească de Manklow datorită traiului ei ferice cu noul, adorabilul Dick.

Nicicând n-a ma>i fost atât de fericită. Şi nu pentru că ar fi mai amoros. După cum îşi spune sie însăşi, ca o nevastă cu îndelungată experienţă: „Nu asta contează cu adevărat”.

Importantă e atitudinea lui prietenoasă, respectuoasă, grija pe care o manifestă faţă de ea ca persoană. Aleargă după ea ca s-o înfofolească când bate vântul, e profund îngrijorat dacă aude că o doare capul. Şi deşi îi ia salariul, întotdeauna se sfătuieşte cu ea în ce fel să cheltuiască banii. E

de acord ca măcar o jumătate de coroană să intre în puşculiţă. Şi deşi e lucru stabilit ca din buget să prevadă cel puţin o sticlă de whisky de trei şilingi şi şase peny, o sărută de fiecare dată când vine cu sticla, exclamând: „Bravo, micuţa mea gospodină”.

Aşa că, într-o seară de vineri, când îi înmânează cei treizeci de şilingi şi se reazemă de braţul lui vin jos, Tabitha începe atacul:

— Ţie chiar îţi place domnul Manklow, Dick?

— Ferit-a sfântu, un bădăran josnic ca el! Pur şi simplu fac abstracţie de el.

— Nu simţi c-ar fi mai plăcut fără el? Acum că ne-am mai aranjat.

— Da, dar şarlatanu e util, şi nu trebuie să-i plătiră nimic. Un şut în fund e de-ajuns pentru un porc ticălos ca el; şi ca să fim drepţi, cu mine nu-ncearcă niciuna din figurile lui. Acum dă fuga şi spală-te pe dinţi în timp ce eu mă duc la Capricornu să mântâlnesc cu un vechi prieten drag ca să-l întreb de sănătate.

— Nu uita de whisky.

— Ei da, asta-i o idee. Mulţumesc. Păpuşico, n-am să uit de whisky. Am să-mi notez. Mulţumesc, scumpo.

Şi când se întoarce, după ce luase o probă din whisky, o aşază pe genunchi şi se apucă s-o ciupească până la învineţire. Acesta e un semn de cea mai înaltă consideraţie din partea lui şi Tabitha profită pe loc:

— Oh, Dick, crede-mă. nu-l mai pot suporta absolut deloc pe individ; trebuie să avem un locşor doar al nostru.

— Stimabila mea Păpuşică, câştigătoarea sticlei de whisky, stâlpul casei. Ea ordonă, şi toţi se supun.

— Şi Dick dragule, îţi dai seama c-am putea avea un cămin în adevăratul înţeles al cuvântului dac-am dispune doar de o liră în plus pe săptămână?

Bonser, tot mai amoros, nu se lasă descurajat de această aluzie ci răspunde doar cu o ciupitură întrucâtva şi mai violentă. Iar când Tabitha urlă de durere, rosteşte pe un ton languros: „Ce tare o iubeşte băiatu’ pe Păpuşa lui”.

Trezindu-se de dimineaţă, Bonser prinde cuvintele, pare-se de încheiere ale unui lung discurs: „Doar două-trei camere – dar să fie un adevărat locşor al nostru”.

Când e satisfăcut, Bonser e afectuos. O anumită trăsătură de bunătate indolentă îi insuflă simţăminte binevoitoare. O îmbrăţişează pe Tabitha şi zice:

— Un cuibuşor mic şi drăguţ pentru un pungaş mic şi drăguţ.

— Şi atunci ne-am putea căsători de adevărat.

— Căsători? E din nou somnoros. Ce atâta grabă… voi fetele sunteţi toate înnebunite să vă măritaţi. N-am o părere prea grozavă despre căsătorie; să transformi o plăcere într-o afacere.

— Bine, Dick, dar ai promis…

— Uite ce, nu mă cicăli în clipa asta, nu-mi strica buna dispoziţie.

— Dar, Dick, nu se poate să continuăm aşa la nesfârşit.

— Foarte bine, dacă nu se poate, atunci ai oricând posibilitatea să petreci o vacanţă la fratele Harry.

— Cum aş putea să-i cer lui Harry să mă ajute până nu suntem căsătoriţi?

— Fă-o pur şi simplu. Aşa se aranjează lucrurile. Le faci, şi gata.

— Dick, ştii bine că ar putea deveni necesar.

— Pentru ce? Poţi să spui oricând că suntem căsătoriţi.

Nu mă deranjează; eu n-am să dezmint.

— Bine, dar… să zicem c-am avea un copil.

Tabitha a rostit remarca pe un ton oarecare, ca şi cum ar fi emis o ipoteză. Dar Bonser dintr-odată se trezeşte de-a binelea.

— Ce înseamnă asta? Se ridică în capul oaselor pe pat.

Ce vrei să spui?

— Oh, nu sunt sigură încă… dar…

— Nu ţi-am spus de-atâtea ori să te păzeşti? Ei bine.

cu asta ţi-ai semnat sentinţa.

Bonser sare din pat şi se îmbracă cu mişcări iuţite de indignare.

— Dumnezeule, să i-o trânteşti omului aşa, din senin,

tocmai câr. d se simţea mai fericit.

Tabitha, stând aşezată în pat, se holbează la el.

— Dar bine, Dick, nu te bucuri?

— Să mă bucur?

O spune pe asemenea ton încât Manklow, care-şi scosese brusc capul din ungherul lui, şi-l trage la iuţeala înapoi.

Tabitha se dă jos din pat cu mişcări lente şi-şi pune capotul. Are întipărită pe faţă o expresie de uimire.

— Dar, Dick, chiar nu vrei un copil, copilul nostru?

Bonser se îndreaptă brusc spre ea şi-şi vâră nasul aproape în obrazul ei.

— Cioc, cioc, cioc la cap! Dacă-ţi închipui c-o să mă legi de mâini şi de picioare cu plodul ăsta…

— Nu-mi închipui nimic. Ştiu doar atât că acest copil e şi al tău şi că trebuie să faci ceva pentru el. Tabitha e tare mâniată.

— Trebuie?

— Da, trebuie. Zău, Dick, – şi tonul ei îl imploră să fie mai puţin copilăros – e timpul să priveşti lucrurile în faţă.

— Ce lucruri?

— Că tu doar te joci de-a viaţa. Nu ţin să te cicălesc.

Dick, dar tu nu vrei deloc să înţelegi că nu te poţi eschiva aşa, pur şi simplu, de la toate.

În clipa aceea Tabitha simte în mijlocul feţii o izbitură surdă, dureroasă şi se trezeşte lungită pe spate într-o beznă deplină, luminată doar de o explozie de comete scânteietoare. Cometele se sting şi ea protestează pe variate tonuri de uimire „Dick, Dick, Dick”. Când în sfârşit reuşeşte cu mare efort să se ridice în capul oaselor abia apucă să-l vadă pe Bonser, cu valiză şi pardesiu, dispărând pe uşa care se trânteşte în urma lui. Tabitha exclamă uluită:

— Dar asta întrece orice limite. N-am de gând să

suport aşa ceva.

Din nas îi curge sânge. Se ridică şi se duce să-şi spele faţa care o doare şi, ce-i mai grav, e tumefiată şi sluţită.

Când se priveşte în oglindă vede cu ochii evidenta dovadă a dezastrului. Pleoapele i se umflă mai tare iar durerea pare că se răspândeşte din nas în întreg corpul. Se aşază pe un scaun ţinându-şi o batistă udă la nas şi reflectează:

„Cel puţin acum ştiu cu cine am de-a face – o adevărată brută, un nemernic. îmi dau seama că nu m-a iubit niciun pic, niciodată. Nu vreau să-l mai văd cât oi trăi. Da, măcar tot m-am ales cu ceva. M-am lecuit de Dick Bonser".

Dar deodată suspinele pun stăpânire pe ea. lacrimile îi ţâşnesc din ochi şi exclamă: „Oh, cât îl urăsc, cât mă dezgustă".

19

DINTR-ODATĂ SARE în picioare, se îmbracă în viteză frenetică, îşi vâră nişte vată în nări ca să oprească sângerarea şi iese grăbită în stradă. „Nu, n-am să admit aşa ceva; îl învăţ eu minte! Da, am să m-arunc în râu... nu, înaintea unui tren. Da, un tren". Şi se simte consolată la ideea acestui sfârşit violent, un sfârşit-răzbunător, pe care îl salută, ca pe o eliberare.

Se repede năucă să traverseze strada, fără să ţină seamă de circulaţie. Căruţaşii strigă la ea; un birjar, înjurâna, trage calul de hăţuri dar nu înainte ca osia s-o împungă în umăr şi s-o dea de-a dura până-n rigolă.

Câţiva trecători aleargă s-o ridice şi-o susţin până într-o prăvălie, un magazin de postavuri. Tabitha, buimăcită de o lovitură la cap, murmură „nu, nu, nu", cu voce pierdută. Nu vrea coniac, nu vrea asemenea consolare. Vrea să ucidă. Între timp ochii i se opresc o clipă asupra unui straniu obiect întrezărit în oglinda din faţa scaunului ei: o tânără femeie cu ochi învineţiţi şi nasul

umflat, mânjită de noroi şi sânge, care face nişte grimase nemaipomenite. Dar ce-i atrage îndeosebi atenţia e pălăria femeii, o pălărie mare cu flori, turtită şi tuflită într-o parte aşa încât fiece floare atârnă frântă şi ferfeniţită. Este, pe scurt, o pălărie absolut deşuchiată; şi contrastul dintre aspectul acesta dezmăţat şi grimasele jalnice ale femeii îi pare, nu se ştie de ce, extrem de hazliu.

Pe măsură ce-şi revine în simţiri, Tabitha începe să realizeze ridicolul acestei jalnice înfăţişări; şi apoi oriceDÂnd că făptura vrednică de plâns, cu ochii învineţiţi, nasul umflat înfundat cu vată mânjită de sânge, haine rupte, pline de noroi, şi pălărie caraghioasă, este chiar ea, izbucneşte brusc în râs.

Tinerii se alarmează şi vociferează:

— Hei, grăbiţi-vă odată cu coniacul ăla.

Vânzătoarea din magazin, o tânără femeie slabă îmbrăcată în negru, îi ia mâna Tabithei într-a ei şi cu cealaltă îi plesneşte dosul palmei.

— Dar nu sunt… n-am istericale… gâfâie Tabitha cu răsuflarea întretăiată. Numai că… e atât de… caraghios.

Toate câte s-au petrecut aşa deodată…

Coniacul ajunge la buzele ei. Încearcă să refuze, dar îl bea din politeţe faţă de tânărul care i l-a adus.

— Oh, mulţumesc – sunteţi deosebit de amabil. Dar o îneacă din nou imense valuri de râs. E iarăşi şcolăriţa care, atunci când chicotea, chicotea ceva mai tare decât restul clasei. Râsul acesta năvalnic o smulge din realitate, o transportă, dizolvându-i voinţa, furia. Cu lacrimi în ochi se străduieşte să explice.

— Dar nu sunt… nu e… e doar… aşa de caraghios.

E condusă şi aşezată în trăsură şi birjarul, bogodănind clar uşurat că nu-şi făcuse apariţia niciun poliţist, o duc”.

Înapoi acasă şi-o ajută să urce scările până la mansardă.

Manklow, la masă, absorbit de desenele lui, se ridică rânjind surprins, iar Tabitha, văzându-l, se porneşte din nou pe râs.

— O pălit-o, explică concis birjarul. Don'şoara o căzut.

O depune pe Tabitha pe pat şi dispare la iuţeală.

Tabitha, râzând, protestează încercând să-l lămurească pe Manklow:

— Dar nu e... nu sunt... e doar... toate... toate laolaltă.

Manklow scoate sticla de whisky şi Tabitha bea din nou.

— Acum spune-mi ce s-a întâmplat.

Şi, râzând, îi povesteşte:

— Mai întâi, Dick m-a lovit; şi-a plecat – m-a părăsit.

Şi după aia m-am hotărât să m-arunc înaintea unui tren, dar am căzut – uită-te la mine. Nu sunt o arătare?

— Biata Tib – şi zici că Dick a plecat?

— Da, şi sunt bucuroasă, ÎI urăsc.

Manklow o consolează.

— Ştii, Tib. nu puteam pricepe cum îl suportai pe mojicul ăla. Să te trateze în halul ăsta, mai ales în situaţia în care eşti. Da, sunt la curent; n-aveam cum să n-aud. Nu numai porc dar şi prost pe deasupra. Să vrea să se descotorosească de o fată ca tine. Vocea lui căpătă o notă de dispreţ, Un prost sadea.

— O, îl urăsc, nu mai vreau să-l văd niciodată.

— Ai perfectă dreptate, ai putea să faci oricând mult mai mult pentru tine.

Tabitha percepe exaltarea individului dar nu-i acordă nicio atenţie. Râsul a lăsat-o slăbită, epuizată dar încălzită.

E toropită de căldură, o căldură domoală ca aceea a unui convalescent a cărui temperatură e subnormală, dar al cărui sânge pulsează în voie. Şi căldura aceasta animală e nespus de agreabilă. Apreciază braţul pe care Manklow;

– l oferă ca sprijin; îi e recunoscătoare pentru felul îndemânatic, aproape feminin, în care îi scoate fusta noroită şi pantofii, îi şterge faţa cu un burete, îi spală mâinile şi-o înfofoleşte bine în plapumă.

— Am să mă duc s-aranjez cu cei de la ceainărie să-ţi dea liber pe ziua de azi.

— Dar nu vreau să mă mai întorc acolo.

— În locul tău n-aş renunţa la slujbă chiar imediat.

Tabitha reflectează alene „Şi ăsta vrea banii mei”, dar nu e nici surprinsă, nici indignată. E amuzată, dar nici amuzamentul ei nu e cinic. E un amuzament cald. molcom indulgent. Zâmbeşte la gândul că nesuferitul de Manklow mizează pe ea ca să-l întreţină. „Şi cu ambii ochi învineţiţi! Mă ntreb ce-o să-şi închipuie cei de la ceainărie”.

Dar Manklow aranjează totul. Peste douăzeci şi patiu.

de ore Tabitha se află din nou pe podium, cântând la pian.

Atâta doar că, pentru a o ascunde privirilor, aşezaseră câteva ghivece cu ferigi iar pe Tabitha cu spatele spre mese. Acum situaţia nu-i mai pare amuzantă. O doare capul, îi e greală şi nu există cuvinte care să poată exprima cât îi e de silă de zbârnâiala pianului ieftin şi de melodiile banale pe care le cântă pentru a suta oară. Căldura acelui râs copios nu mai înseamnă o delectare atotcuprinzătoare, ci mai degrabă c.

fierbinţeală acută în piept. Nu mai doreşte să-şi pună capăt zilelor; dimpotrivă, nu înţelege cum de i-a putut trece prin minte o asemenea idee căci, după cum zice „nu merita să facă aşa ceva pentru Dick”. Dar se simte nerăbdătoare, cuprinsă de acea febrilă senzaţie care apare când viaţa e în căutarea unui scop.

Manklow se comportă în continuare admirabil şi, spre surprinderea ei, se dovedeşte totodată extrem de discret

S-a mutat din ungherul lui într-o cameră cu chirie

undeva prin apropiere. N-a fost nicicând atât de respectuos şi n-are pretenţii la banii ei, aşa încât îşi poate acoperi datoriile faţă de proprietăreasă.

Tabitha se simte recunoscătoare faţă de el şi chiar bucuroasă de compania lui. Fiindcă pe stradă se sfieşte să iasă din cauza vânătăilor de pe faţă, şi cum nu fusese niciodată o cititoare pasionată, conversaţia amuzantă a lui Manklow este oricând un prilej binevenit de distracţie pentru ea.

Faţa ei îl îngrijorează şi de aceea o trimite la un farmacist; e încântat că nu are nasul rupt şi insistă ca Tabitha să-şi cumpere un unguent.

— Dar nu contează cum arăt la faţă, protestează Tabitha. Contează ce trebuie să fac de-acum înainte. Acasă nu mă pot întoarce în niciun caz.

— Aşteaptă să te-ndrepţi la faţă, declară Manklow cu rânjetul său obişnuit, şi după aia o să mai vedem noi.

— Dar ce-o să vedem? Desigur, aş putea găsi o slujbă mai bună…

— Da, trebuie să găseşti o slujbă mai bună.

Peste o săptămână, nasul ei şi-a redobândit forma iar umbra uşoară din jurul ochilor, cum remarcă Manklow, nu face decât să le intensifice strălucirea; Tabitha tocmai descinde de pe podiumul ei după programul de prânz, când observă doi bărbaţi ridicându-se de la o masă şi tăindu-i calea – Manklow şi Jobson, prietenul lui Struge.

Manklow i-l prezintă pe Jobson care îi strânge mâna cu multă deferenţă şi-i mulţumeşte pentru cât de frumos a cântat la pian.

— Dar am aflat că sunteţi o pianistă adevărată, doamnă

Bonser. N-ar trebui să cântaţi într-o ceainărie…

Tabitha admite că detestă ocupaţia ei la ceainărie şi

Jobson o întreabă dacă n-ar accepta să cânte pentru nişte prieteni de-ai lui care locuiesc la hotel.

— Adevăraţi melomani care vor aprecia talentul dumneavoastră.

— Dar, domnule Jobson, eu de fapt nu ştiu să cânt prea bine la pian – acasă eram abia în faza de studiu.

Jobson însă e entuziasmat. Declară că marii artişti nu sunt niciodată mulţumiţi de ei înşişi dar, desigur, se va ţine seama de lipsa ei de exerciţiu. Manklow rosteşte cu gravitate:

— Categoric trebuie să te duci, Tibby – e marea ta şansă!

Iar Tabitha simte că într-adevăr nu poate refuza.

Manklow o duce la un magazin de rochii de categoria a doua unde insistă ca Tabitha să-şi aleagă o rochie care ei i se pare mult prea strâmtă pe şolduri şi prea decoltată la umeri.

— Ăsta-i stilul, Tib; oferă-le tot ce ai, deoarece silueta e unul din atuurile tale majore. Muzeul Dresda, pe cinstea mea. Venus de buzunar. Du-te şi învinge. Startul s-a dat.

Şi de fapt, spre propria-i surpriză, Tabitha are mult succes. Prietenii lui Jobson aplaudă zgomotos; Struge e deosebit de amabil. Are, zice el, privind-o intens cu ochii lui spălăciţi, „un talent remarcabil”. Insistă ca Tabitha să accepte cinci guinee pentru recitalul ei şi să-l repete săptămâna următoare. Între timp se va simţi onorat dacă va folosi pianul din salonul lui pentru a exersa.

20

JOBSON O INVITA la masă, şi Tabitha se trezeşte pe neaşteptate membră a micului grup care-l înconjoară pe bogatul amator de artă, care-l flatează şi sporovăie despre artă. Toţi se interesează de părerile ei cu deosebit respect.

Ce crede doamna Bonser despre influenţa lui Constable asupra lui Delacroix?

— Sunt convinsă că a fost pozitivă…

— Cât de adevărat e, spune Struge. Da, a fost pozitivă, o influenţă eliberatoare.

Tabitha vede pentru prima dată desene de Beardsley[14], foarte admirate de tot grupul. Rosteşte cu prudenţă:

— Ce originale sunt!

— Acesta-i cuvântul, încuviinţează Struge. Originalitate – doamna Bonser a prins exact nuanţa.

Tabitha e uluită de uşurinţa triumfului ei. Se simte mişcată de amabilitatea generoasă a noilor ei prieteni. Nu mai cunoscuse până atunci oameni dispuşi să facă altora plăcere, ca Struge mai ales. „Zâu, gândeşte ea despre binefăcătorul ei, e un om de zahăr. Şi ce noroc pe mine că-l interesează atât de mult arta şi sprijinirea artiştilor. Dacă reuşeşte într-adevăr să mă lanseze, am să-i fiu recunoscătoare pe veci; aşa s-ar cuveni”.

Doamna Struge e plecată din localitate iar Struge o invită pe Tabitha la plimbare şi o conduce până în capătul cel mai îndepărtat al falezei care e aproape pustiu. îi vorbeşte cu vocea lui scăzută, molcomă despre artă şi duşmanii ei.

— Reticenţa, reticenţa tipic britanică, ăsta-i duşmanul, murmură el. Uitaţi-vă cum îi tratează pe artiştii lor. Şi îi vorbeşte despre convenţionalismul care domneşte în Anglia la toţi şi în toate. Oamenii resping tot ce e nou şi important pur şrl simplu pentru că e important, pentru că ameninţă să-i trezească şi să-i oblige să gândească şi să simtă – să gândească şi să simtă cu adevărat. Şi aplecându-se uşor spre Tabitha, cu nasul lui mare, alb, împungând agresiv înainte, şi care pare astfel în contradicţie flagrantă cu vocea domoală, Struge mărturiseşte:

— Toate acestea vi le pot spune dumneavoastră, doamnă Bonser, dar nu şi doamnei Struge. Ea n-ar înţelege.

Zâmbeşte apoi cu aer de conspirator şi Tabitha

---

14 Aubrey Vincent Beardsley (1872—1898), ilustrator englez.

replică:

— Doamna Struge mi s-a părut o femeie foarte drăguţă şi sunt sigură că e foarte bună.

— Oh, desigur, desigur, cea mai bună dintre femei – dar nu înţelege arta, doamnă Bonser; nu e artistă. Şi după o clipă de pauză se porneşte s-o laude pe Tabitha ca pianistă. Nicicând nu s-a mai simţit atât de emoţionat. Tabitha are mult talent.

— Doamnă Bonser, nu vă pot spune în cuvinte ce-a însemnat pentru mine prietenia cu dumneavoastră: o viaţă nouă, un curaj nou; m-am născut într-adevăr a doua oară.

Tabitha e înmărmurită. îi vine să râdă. Dar Struge vorbeşte nu ca un îndrăgostit ci ca un filosof şi asta o face să se ruşineze de pofta ei de a râde.

— Nici nu vă daţi seama cum se poate stinge viaţa într-un om, doamnă Bonser, cum se scurge picătură cu picătură până când în câţiva ani ajunge pur şi simplu un obiect neînsufleţit. Mor cu milioanele în felul ăsta, pe picioare.

E suficient să vă uitaţi mai atent prin vagoanele de tren sau prin omnibuze ca să-i vedeţi – cadavre ambulante. Şi ei nici nu-şi dau măcar seama cum s-au petrecut lucrurile.

Omul habar n-are că e mort până când, din întâmplare, ca urmare a unei experienţe spirituale, reînvie şi astfel e capabil să compare noua sa stare cu cea dinainte. Da, viaţă, viaţa… şi în acest punct, nasul înfigăreţ al lui Struge, care-l face pe moment să semene cu un ogar alb adulmecând o urmă, se repede înainte… cât de preţioasă e, cât de misterioasă în izvoarele ei. Frumuseţe, iubire, artă. Dar în definitiv, doamnă Bonser – şi nasul se apropie şi mai mult de obrazul ei – poate să ne mire? Viaţa înseamnă trăire, e personală prin însăşi esenţa ei, înseamnă simţire, este bucuria autentică care izvorăşte din senzaţia…

— Înţeleg ce vreţi să spuneţi, zice Tabitha. Oamenii îndrăgostiţi simt o exaltare, o însufleţire.

— Da, da, aţi înţeles. Ştiam eu că veţi înţelege; e o renaştere, o reîntrupare.

Într-o seară, o mapă cu schiţe trece din mână în mână.

şi Struge îi arată Tabithei un desen de Beardsley reprezentând o fată într-o grădină.

— Minunată… superbă.

— E într-adevăr destul de… Tabitha se opreşte. A constatat că e mai prudent să nu fie prea explicită.

— Nu vă recunoaşteţi?

— Pe. mine?

— Sunteţi un Beardsley în carne şi oase, doamnă Bonser.

Şi tot grupul repetă că doamna Bonser e un Beardsley în carne şi oase.

— Remarcabil de frumos…

Tabitha începe să râdă, dar observând în ochii lui Struge o expresie tristă, plină de reproş, redevine serioasă. Şi când îi descrie lui Manklow scena, acesta declară cu un strop de dispreţ:

— Exact ce ţi-am spus eu, recunoşti? Eşti genul la modă… ascultă-mă pe mine şi bate fierul cât e cald, până când vreunul din artiştii ăia n-o născoci altă trăsnaie.

21

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ, Struge, ajutând-o pe Tabitha să coboare de pe stânci şi ţinându-i mâna mai îndelung decât ar fi fost necesar, îi spune:

— Doamnă Bonser, v-aţi dovedit o prietenă minunată pentru mine; n-aş putea să fac ceva, cât de neînsemnat, pentru dumneavoastră drept răsplată?

— O, dar aţi făcut foarte mult; a fost deosebit de drăguţ din partea dumneavoastră că mi-aţi dat posibilitatea să exersez şi mi-aţi oferit prilejul să cânt.

— O nimica toată, mi-am făcut numai datoria. Şi peste o jumătate de oră îşi repetă oferta.

— Presupunând că v-aţi afla în vreo dificultate, doamnă

Bonser, nu ezitaţi şi apelaţi la mine. Vă implor din toată inima.

Când repetă pentru a treia oară o invitaţie asemănătoare, Tabitha îşi dă seama că Struge nu e animat numai de simplul motiv al prieteniei. îşi spune: „Trebuie c-a auzit ceva, se bârfeşte mult pe aici”. Ceea ce o incită să reacţioneze negativ faţă de Struge. Reflectează: „Drăguţ din partea lui, e un om extraordinar de drăguţ”. Dar o deranjează faptul că Struge îi cunoaşte secretul. Consideră că secretul trebuia să rămână numai al lor, al ei şi al lui

Bonser, cel vrednic de dispreţ. Se plânge că vântul a devenit rece şi pleacă acasă.

În după-amiaza următoare face tot posibilul să-l evite pe Struge. Pentru a ajunge în camera unde exersează, se strecoară pe uşa din dos şi declină invitaţia de a cânta la pian în seara aceea. Tocmai se pregăteşte să-şi spună rugăciunile, ca de obicei, înainte de culcare, când aude un ciocănit în uşă, şi Jobson îşi face intrarea în cameră.

— Scuzele mele, doamnă Bonser, dar e vorba de ceva urgent. Trebuie să plec mâine la Londra şi-am să lipsesc câteva zile.

Între timp Tabitha şi-a îmbrăcat repede capotul. îi răspunde cu răceală:

— Dacă nu se poate amâna până mâine… şi se aşază pe un scaun cu spetează dreaptă.

Jobson nu e nici stânjenit nici, ca Manklow, evaziv şi plin de tact. Merge drept la ţintă. Prietenul său, Struge, zice el, ţine foarte mult la ea şi e foarte îngrijorat de soarta ei, pentru că întâmplător îi cunoaşte situaţia; că a fost abandonată, că e însărcinată şi că nu are niciun ban. Domnul Struge nu poate suporta să ştie că o persoană

care-i e atât de dragă, care are atâta talent şi e atât de fermecătoare se află într-o asemenea situaţie, şi are un plan ca s-o ajute.

— Dar de ce nu-mi spune chiar el toate astea? întreabă

Tabitha, extrem de ofensată de stilul direct al lui Jobson.

— Pentru că niciodată nu i-aţi permis. Pentru că mereu v-aţi eschivat. Şi încă un motiv, pentru că e timid.

Fred Struge e un om de valoare, doamnă Bonser, sunt prietenul lui de douăzeci de ani şi sunt mândru de asta – dar e un om timid. Nu cred că v-a spus vreodată ce simte pentru dumneavoastră. Tot ce pot să spun e că simte foarte mult; să nu nesocotiţi acest lucru. Da, doamnă Bonser, asta e o mare şansă pentru dumneavoastră.

— Ce înţelegeţi prin şansă?

— Iată ideea lui Fred. Ca să fiu sincer, a fost de fapt ideea mea şi el a acceptat-o imediat. Dumneavoastră plecaţi în Franţa, într-un mic apartament liniştit unde o cunosc pe proprietăreasă foarte bine, rezolvaţi acolo mica dumneavoastră problemă – o să ne asigurăm de cea mai bună îngrijire medicală şi apoi – ei bine, atunci veţi fi stăpână pe situaţie. Fred e gata să facă orice pentru dumneavoastră, doamnă B.

— Dar asta o să coste o grămadă de bani.

Cu un gest, Jobson respinge observaţia.

— Fred va fi deosebit de bucuros şi eu la fel. Brusc insul devine de o sinceritate jovială. Zău, pe cuvântul meu.

Pentru că asta-i trebuie lui Fred, o fetiţă drăguţă, doar a lui, la care să se poată refugia din familia aia înfiorătoare a lui.

Tabitha înţelege deodată planul lui Jobson şi sare în sus.

— Consider că sunteţi absolut dezgustător, domnule

Jobson, iar domnul Struge e şi mai rău. Cel puţin

dumneavoastră aţi îndrăznit să veniţi în persoană şi să-mi faceţi ceea ce numiţi, propunerea dumneavoastră.

Şi Jobson s-a ridicat în picioare. E nespus de surprins dar şi indignat.

— Nu cumva vreţi să spuneţi c-aţi fost măritată cu individul ăla…

— Plecaţi imediat, vă rog.

— Mi s-a spus că mergeaţi doar de colo-colo cu el şi păcăleaţi proprietăresele. Regret, doamnă Bonser, dacă ani făcut o greşeală dar eu categoric am înţeles c-aţi fi receptivă la o propunere.

— Vă rea să plecaţi…

— Desigur. Jobson iese şi Tabitha începe să-şi facă bagajele. E hotărâtă să plece din Heathland cu primul tren.

Nu poate dormi de nervi şi dimineaţa, când Manklow îşi face apariţia, îi aruncă o privire menită parcă să-l anihileze. Dar Manklow e grav şi indignat.

— Aşadar l-ai refuzat.

Tabitha îşi pune pălăria în tăcere. Degetele îi tremură de furie.

— Apropo, Dick îmi datora patru lire; nu ştiu dacă eşti dispusă să mi-i achiţi.

— Bănuiesc că dumneata i-ai sugerat domnului Jobson planul acela minunat. Cât trebuia să-ţi plătească dacă acceptam?

— Voiam să-ţi fac un serviciu adevărat, Tib; cea mai mare şansă de căpătuială pe care-ai avut-o tu vreodată.

Păi, tontu ăla bătrân ar fi făcut orice pentru tine – orice.

Şi nu m-aş mira dacă ar fi şi impotent pe deasupra.

Tabitha ridică valiza şi o duce până la uşă. E grea şi o obligă să se aplece într-o parte. Manklow încearcă să i-o ia din mână dar ea se opune. Nu suportă să-l lase s-o ajute.

Dar Manklow continuă să ţină cu mâna de o toartă a valizei preluând (5 parte din greutate şi-i vorbeşte pe tonul

unui educator;

— Tib, defectul tău e că nu priveşti lucrurile cum trebuie. Trăim într-o lume putredă, dar ăsta nu-i un motiv să te-apuee furiile când cineva îţi aruncă un colac de salvare. Aveam convingerea că Dick te-a învăţat ceva cu palma pe care ţi-a tras-o.

— Ce spui!

— N-ai putea să-mi dai măcar două lire din datorie?

Ştii, a trebuit să fac şi eu unele cheltuieli.

O urmează până jos în stradă, unde Tabitha se uită cu disperare după o trăsură.

— Dă şi tu zece şilingi acolo, ca să-i fac cinste lui Jobson şi să-mi repar ghetele ca să pot intra să-l caut în hotel. Cât despre faptul c-am făcut pe codoşul, continuă el cu ton de jalnic reproş, pentru cine mă rog am făcut asta? Ar trebui să cazi în genunchi şi să-mi mulţumeşti.

În sfârşit Tabitha găseşte o trăsură.

În timp ce deschide portiera, Manklow îi ia valiza şi rămâne cu ea în mână pentru ca s-o mai judece o dată.

— Faci pe victima, Tib, dar atunci de ce-ai fugit de-acasă cu Dick? Doar nu ca să te călugăreşti, nu? N-ai stat în genunchi ca să faci mătănii. Eşti şi tu o mironosiţa d-alea care vor să-mpace şi capra şi varza, Tib; toate plăcerile de pe lume, o aureolă cu care să se vâre în pat şi un cor de îngeraşi atunci când începe balul.

Tabitha rosteşte cu demnitate:

— Dă-mi, le rog, valiza – doar dacă n-ai intenţia să mi-o furi.

— Şi tu nu uita că-mi datorezi patru lire – patru lire trei şilingi şi doi peni.

Când trăsura porneşte, Tabitha rămâne aşezată înăuntru, neclintită. Reflectează: „Câtă dreptate avea Dick – un şarlatan josnic, înfiorător, Manklow ăsta. Auzi, de parcă mi-ar fi făcut plăcere să fiu cu Dick”.

Ajunsă la gară, un hamal îi ia valiza. Tabitha nu se

hotărâse încă unde să plece, când dintr-odată o copleşeşte dorul de casă, de Harry – atât de bun, de înţelept, de înţelegător. îi spune casierului „Londra” şi-şi plăteşte biletul.

În vreme ce trenul o poartă departe de dezgustătorul

Heathland, Tabitha îşi zice: „Nu-i nevoie să-i povestesc totul lui Harry. Am să rămân acasă un scurt răstimp până îmi găsesc ceva de lucru – orice – poate ca învăţătoare;

am să găsesc eu ceva”.

22

CÂND INTRA În vestibulul Casei cu cedri, întunecat ca întotdeauna, şi se loveşte de un cărucior de copil, prima ei impresie este că probabil a nimerit din greşeală în altă casă. Dar apoi observă că tot ce s-a schimbat e doar poziţia cuierului, mutat ca să facă loc căruciorului, şi a scrinului, care a luat locul cuierului.

— Bună!

Tabitha se întoarce şi dă cu ochii de Harry care s-a oprit în uşă, cu trusa lui de medic într-o mână şi pălăria în cealaltă.

— Oh, Harry, sunt eu, Tabitha.

— Văd.

Îşi dă pe dată seama că Harry e plictisit de ceva. Se repede la el şi se atârnă de gâtul lui.

— Oh, Harry, tiu poţi să-ţi închipui ce minunat e să fii din nou acasă.

— Mda!

— Sper că nu ţi-ai făcut prea multe griji din pricina mea.

— Nu, de data asta nu ne-am aşteptat să primim nicio veste.

— Harry dragă, ştiu bine că sunt de condamnat, dar zău dac-ai ştii…

— Îmi pare rău, dar acum trebuie să plec.

Harry pare să nu mai fie acelaşi om bun de altă dată. Nu vrea să înţeleagă, nici măcar să asculte. E într-adevăr ciudat de schimbat. E mereu grăbit. Se precipită, urlă. Bântuie o epidemie de gripă, îl aşteaptă trei naşteri.

La micul dejun se frământă în legătură cu pacienţii, în legătură cu gabrioleta la care are un cal nărăvaş şi în legătură cu facturile. Reiese că bebeluşul a necesitat multe cheltuieli şi că Edith, după ce a născut copilul, s-a răsfăţat achiziţionându-şi o garderobă completă de rochii noi.

Iar Edith a suferit o schimbare chiar şi mai dezastruoasă decât Harry. O întâmpină pe Tabitha cu cuvintele:

„Aşadar ţi-ai făcut din nou apariţia – ca o oaie rătăcită.

Ce-ai făcut cu cheia de la seif?” Şi după asta, arareori îi mai adresează vreun cuvânt. Dar nu numai cumsecădenia i-a dispărut ci şi drăgălăşenia fizică. Are pentru a treia oară o altă faţă şi o altă siluetă: e gravă şi rumenă, obrajii i s-au bucălat dar nasul a rămas tot mare iar nările au căpătat o spuzeală purpurie. A ajuns să arate cum nu se poate mai vulgar, încât Tabitha îşi spune cu nedumerire:

„Cum de poate iubi Harry o femeie aşa de înfiorătoare”.

Copilul e băiat, şi când Harry se plânge că micul dejun e rece sau prânzul nu e gata, Edith îi replică cu o calmă indignare: „Păi, cei mai fi vrând acum, doar ţi-am făcut un băiat”. Atunci Harry face o mutră lungă, exasperată şi pleacă grăbit la treburi.

Tabitha e impresionată văzând cât de îmbătrânit şi istovit arată Harry. Reflectează: „Femeia asta o să-l bage în mormânt”. Dar nu e dispusă să-l compătimească pe Harry pentru că simte supărarea lui lipsită de înţelegere contra ei.

Priveşte în urmă la întâmplările îngrozitoare şi

extraordinare pe care Le-a trăit în ultimele cinci luni şi reflectează indignată: „Nu-i pasă niciun pic de mine şi de ce mi s-a întâmplat; în definitiv am recunoscut că i-am pricinuit necazuri”.

Se ţine la distanţă faţă de oamenii aceştia neînţelegători, nedrepţi. Lasă să se înţeleagă că va pleca curând, de îndată ce va obţine un angajament pentru a da concerte.

Se consolează cu acea nobilă demnitate necesară unei persoane dependente. Şi exersează la pian opt ore pe zi cu dăruirea morală a unei persoane lezate.

Dar într-o zi când i se făcuse rău după micul dejun şi zăcea întinsă pe pat cu dureri de cap, Edith îl aduce pe

Harry la ea şi după ce o examinează, acesta declară cu vocea lui obosită, pe care grijile par s-o fi secătuit:

— Îţi dai seama în ce stare te afli?

— Ţi-am spus, am să plec cât de curând.

— Şi ce-ai să faci? Cine-o să te întreţină?

— Eu, bineînţeles.

Când Tabitha, cu o ţinută semeaţă, se duce să exerseze la pian, o întâlneşte prin casă pe Edith care-i spune:

— Eu ştiu ce-aş face în locul tău – m-aş arunca de la etaj sau aş înghiţi o pilulă din acelea roz.

Şi în aceeaşi zi, pe poliţa căminului din camera Tabithei apare o cutiuţă cu pilule roz. Tabitha nu-şi poate crede ochilor: „Ce, sunt o femeie pierdută ca să fac o asemenea faptă?”

O înfurie peste măsură desconsiderarea manifestată faţă de principiile ei morale. Înhaţă cutiuţa şi aleargă la

Harry în cabinet.

— Edith mi-a dat pilulele astea.

Harry ia cutia şi-o azvârle într-un sertar.

— Ai luat vreuna?

— Bineînţeles că nu. Harry, tu n-ai ştiut că Edith are

de gând să-mi dea pilulele astea?

Harry se îndreaptă spre uşă, parcă dezgustat, dar acolo se întoarce spre ea şi zice:

— Edith a procedat aşa, plină de cele mai bune intenţii – s-a gândit atât la binele tău cât şi la al meu. N-ai niciun drept să adopţi tonul ăsta la adresa lui Edith.

— Deci ai ştiut?

— Cred c-ar fi mai bine să abandonăm subiectul – văd că eşti hotărâtă să rămâi în continuare o nechibzuită.

— O nechibzuită! Tabitha rosteşte cuvintele apăsat., exprimându-şi astfel uimirea şi disperarea. Pentru că nu vreau să comit o crimă.

— Nu vorbi prostii. Harry iese trântind uşa.

Tabitha, care mai are câteva lire rămase din câştigul realizat cu serile muzicale din Heathland, se mută în aceeaşi după-amiază în Pimlico, cu chirie. îşi dă seama că nu mai poate aştepta să devină pianistă. O să dea lecţii sau o să cânte într-o ceainărie chiar, mai degrabă decât să rămână ca musafir nedorit în Casa cu cedri.

Iar Manklow, croindu-şi drum prin localurile din Heathland cu schiţele lui prost calchiate după capodoperele lui Dobey, primeşte, la vreo zece zile mai târziu, un bilet, cuprinzând şi un mandat poştal în valoare de zece şilingi. „Dragă domnule Manklow, suma reprezintă doar o rată, tot ce-mi pot permite pentru moment. Sper că eşti sănătos. Deocamdată stau aici până am să-mi găsesc o slujbă. A dumitale cu prietenie, Tabitha”.

Manklow reflectează: „S-a învăţat minte”. Dar regăseşte o tânără femeie, pe care abia o recunoaşte – foarte slabă, cam nervoasă – şi care-l întâmpină cu exclamaţia:

„Vai, ce surpriză, domnule Manklow”.

— Nu mă aşteptai? întreabă el, iritat de faptul că juca teatru.

— Mă bucur aşa de mult c-ai venit.

— Dar fratele… n-a fost prea încântat?

— Oh, fratele meu a fost foarte drăguţ – cumnată-mea a stricat lucrurile. N-o să-ţi vină să crezi, domnule Manklow. Şi-i relatează toată povestea, atribuindu-i lui Edith spusele lui Harry. Şi, închipuieşte-ţi, s-a hotărât să devină t ca mai respectabilă şi bigotă fiinţă din lume.

— Nu-i de mirare, asta-i menirea ei. Dar ascultă Tib…

— E exact ceea ce spuneai dumneata la Heathland, oamenii de felul ăsta nu se gândesc decât la ei înşişi, la.

ci un îi zic ei, poziţia lor.

— Treaba lor, dar Tib…

— Oh, totul e atât de putred. Şi fata, îmbujorată de indignare, nu pridideşte să-i injurieze pe oamenii respir labili. Şi, zice ea, englezii nu sunt numai oamenii cei niii înguşti la minte din lume, dar şi cei mai mari filistini.

Acum înţelege ea câtă dreptate avea domnul Struge. Nimeni nu se sinchiseşte de artă în Anglia. Uite cum l-au tratat pe Whistler, şi acum i-au proscris pe impresionişti.

Barem cât priveşte muzica, n-au nevoie nici măcar de profesori. La agenţiile de plasare îţi râd pur şi simplu în nas când le soliciţi un astfel de post.

Manklow, ba foindu-se, ba gemând, se agaţă de numele lui Struge.

— Ăsta-i biletul nostru câştigător, Tib, oricând.

Struge…

— Şi pe deasupra mai e şi ipocrizia asta înfiorătoare.

— Ascultă, Tib, ce urmăreşti? Ai de gând să te vezi cu Struge sau să iau legătura cu omul de afaceri?

— Cine e omul de afaceri?

— Jobson.

— Jobson mi-e cam nesuferit. Ştii, domnule Manklow…

Roger, femeia aia a mers până acolo că mi-a vorbit pe un ton de morală. Cred că s-a simţit mândră de sine.

— Bine, bine; ei, e cam târziu. La ce oră o să fii acasă

mâine?

— Oh, sunt acasă toată dimineaţa. N-am de fapt nimic de făcut. Dar nu trebuie să-ţi pierzi vremea cu mine.

— Nu-mi pierd vremea, Tib; cel puţin aşa cred. Noapte bună, spune-ţi rugăciunea.

— Oh, am renunţat la toate astea.

Şi a doua zi se înfăţişează însoţit de Jobson. Are loc o consfătuire care e surprinzător de scurtă, amicală, clară în detalii şi totuşi vagă în precizări generale.

Tabitha va primi imediat un avans pentru a putea pleca la Paris ca să studieze pianul timp de cel puţin nouă luni.

Jobson îi va aranja acolo să stea în pensiune la o prietenă a lui care, cum zice el, cunoaşte rosturile. După ce-şi va fi terminat studiile, se va întoarce să locuiască într-o pensiune, pe care tot Jobson o s-o închirieze, în numele lui Struge, pe o stradă în Mayfair, liniştită şi convenabilă unde prezenţa unui pian nu va ridica obiecţii. Atunci

Tabitha va putea să-şi caute un angajament.

— Şi bineînţeles am să-i achit totul domnului Struge.

— Bineînţeles că da. Asentimentul lui Jobson sună plin de însufleţire. Bineînţeles că vei achita totul, doamnă

Bonser. După cum ştii, domnul Struge are cea mai bună părere despre talentele dumitale; o să fie încântat să vadă că le fructifici la maximum.

Apoi grupul îşi întrerupe discuţiile pentru a lua cina într-un restaurant învecinat unde Manklow, spre surprinderea şi jena Tabithei, se îmbată turtă în mod festiv şi aplecându-se, în repetate rânduri, spre ea peste masă, închină paharul cu urarea: „Pentru talentele tale – ambele”. Respiră uşurată când Jobson, cu neaşteptată brutalitate, remarcă:

— Nu arăţi prea bine, domnule Manklow; cred că ai nevoie de aer curat, şi astfel pune capăt petrecerii.

Jobson e de fapt extrem de pornit împotriva lui Manklow.

— Ce e-n capul tău? se oţăreşte el. Cu glumele astea puteai să strici târgul.

Dar Manklow, înfuriat în egală măsură, îi răspunde tăios:

— Păi o ţine aşa de două zile, tot cu fiţe d-astea. E stupid, Jobson. Cu ce drept face pe proasta? Şi-mi mai datorează şi trei lire şi zece şilingi.

— E-n regulă, avem noi grijă de tine. Şi cât priveşte, cum le zici tu, fiţe, sunt doar sensibilităţi. Nu pretind c-aş fi vreun expert în femei, domnule Manklow, dar atâta ştiu şi eu bine: femeile au sensibilităţile lor. Las-o pe Tibby în seama mea.

Într-adevăr Jobson se dovedeşte plin de solicitudine. O însoţeşte pe Tabitha la Paris şi se asigură de confortul ei.

E de acord să angajeze un profesor şi să închirieze chiar şi un pian de concert deşi, după cum spune el, ar fi mers şi o pianină. Dar nu pregetă să-i facă pe plac Tabithei pentru că, zice el, s-a arătat atât de rezonabilă.

Jobson primeşte totuşi o lovitură, când se vădeşte că Tabitha e categoric hotărâtă să aducă pe lume copilul.

— Dar atunci de ce s-a mai dus la Paris? întreabă Struge.

— Dumnezeu ştie, răspunde Jobson. Parcă ştie cineva de ce fac fetele ce fac? Nu ştiu nici ele singure. Dar nu te nelinişti, bătrâne; mă ocup eu să fie bine îngrijită. E în mare măsură o problemă de îngrijire postnatală – corsetul. Şi mai e o chestie, cu ţâncul ăsta ne-am asigurat.

— Cum adică ne-am asigurat?

— Da, cu un ţânc pe cap ne cade sigur în palmă. Absolut sigur.

Şi această speranţă este perfect justificată. La capătul a şase luni Tabitha dă naştere copilului, un băiat, şi după asta nu se mai pomeneşte o vorbă despre angajamente concertistice decât ca o perspectivă îndepărtată. În schimb, se convine ca Tabitha să revină în Anglia, să stea într-o locuinţă pusă la dispoziţie de Struge şi să se acomodeze situaţiei.

Apartamentul a fost găsit – tot ca urmare a unei alte idei excelente a lui Jobson – chiar deasupra locuinţei acestuia din West Street, lângă parc, plătindu-i-se o filodormă chiriaşului care-l ocupa.

— Poţi să intri la ea lăsând să se creadă că vii în vizită la mine, explică Jobson, şi în plus, pot să fiu cu ochii pe ea în caz c-ar încerca să ne facă vreo figură. Deşi n-ai niciun motiv de temere în privinţa asta. Şi pe când cei doi bărbaţi o aşteaptă pe Tabitha în după-amiaza sosirii ei, Jobson îl încurajează pe Struge:

— E stofă bună, fătuca asta. Păi. gândeşte-te numai că n-a vrut să scape de copil. Adevărul e, Fred, că a fost crescută cum trebuie; are ţinută şi la urma urmei ăsta-i cel mai mare câştig. Mai costisitoare la început dar mai de nădejde în timp. Caracterul, asta-i ce trebuie preţuit într-un caz ca al nostru, caracterul şi numai caracterul.

23

STRUGE, LA cincizeci şi trei de ani, este un om a cărui viaţă a fost cumplit de respectabilă. Întotdeauna a avut o stare materială bună de pe urma unei afaceri prospere cu coloniale *en-gros*; se însurase bine şi avea două fiice. Totul ar fi mers perfect pentru el dacă n-ar fi căpătat, de la un alt amator bogat, în loc de aur, gust pentru artă.

Doamna Struge fusese învăţată să aprecieze arta; dar din păcate rămăsese credincioasă gusturilor de la început, în timp ce Struge trecuse de la Rosetti şi Ruskin la Swinburne şi Whisler, apoi la impresionişti. Aşa că doamna

Struge a ajuns şi dispreţuiască un gust atât de instabil, care se schimbă după fiecare nouă modă în artă. Cât despre

Beardsley, cea mai recentă pasiune a lui Struge, dânsa îl consideră dezgustător. Întreabă pe drept cuvânt, cum se poate ca o artă care înfăţişează oameni pervertiţi, care prin fiecare linie a ei respiră corupţia şi viciul, poate fi o artă de calitate.

— Cum poate fi de calitate, îl întreabă ea pe soţul ei, dacă instigă la rău?

Iar Struge nu poate explica. Nu-i poate răspunde decât că părerile ei sunt demodate; un argument care umple de dispreţ mintea ei cuprinzătoare, sănătoasă.

Cele două fiice au fost crescute în acelaşi spirit de dispreţ, aşa că preocupările lui Struge nu pot găsi înţelegere în propria-i familie. Şi asta, ca o consecinţă firească.

I-a împins la extreme. Setea de a face descoperiri, cum le numeşte el, adică artişti noi, neconsacraţi, reprezintă suprema raţiune a existenţei lui. Pentru el asta înlocuieşte cursele de cai, colecţiile, jocurile de noroc, vânătoarea, vânatul mare; fără asta* ar muri de plictiseală. Dar constată că, bineînţeles, pe măsură ce sporea, pasiunea lui devenea tot mai puţin populară în propriul său cămin. În ultimii zece ani fusese bucuros că poate folosi locuinţa lui Jobson pentru a primi acolo pe cei mai jerpeliţi şi beţivi artişti, specimene descoperite de el.

Jobson, prieten din tinereţe al lui Struge, detestat de doamna Struge pentru vulgaritatea şi proasta lui influenţă, este fireşte încântat să-şi împrumute locuinţa pentru a favoriza toate aceste contacte artistice, şi acum, mai nou, pasiunea pentru Tabitha.

— Păi, bătrâne, spusese el, dacă-ţi place fata, de ce să scapi ocazia? Sunt aproape sigur că poate fi achiziţionată. Instaleaz-o într-un apartament.

Struge zâmbise cu tristeţe şi clătinase din cap.

— Nu-i de mine, Jobson, nu sunt eu genul ăsta de om.

— Atunci ar trebui să devii; e exact ce-ţi trebuie.

— S-o instalez într-un apartament! Ideea îl obsedează pe Struge ca o viziune încântătoare dar irealizabilă, o iniţiativă prea palpitantă, prea riscantă. Dar Jobson râde de spaimele lui; pomeneşte oameni de vază deosebit de respectabili care întreţin metrese – el însuşi a întreţinut din când în când câte o femeie, încă de la vârsta de optsprezece ani. Nu încetează nicio clipă să-l ademenească pe

Struge cu planul său. Şi acum, prin mijloace care-i depăşesc înţelegerea, Struge se vede antrenat în aventura vieţii sale. Va fi posesorul acestei frumuseţi, al acestei capodopere vii, care exercită nu numai vrajă asupra simţurilor sale, dar îl şi încântă cu înţelegerea şi admiraţia ei.

Tremură vizibil pe când minutele de aşteptare se scurg anevoie şi fata nu apare. Se întoarce spre Jobson şi-i spune cu uşurare în glas:

— Nu mai vine, s-a răzgândit.

Jobson clatină din cap.

— Nu poate face una ca asta.

Struge, agitat, face un tur prin cameră.

— Cred că ai dreptate. Dar ce facem noi e o adevărată cruzime, Wally.

— Cruzime? Nici vorbă de aşa ceva. Tu îi faci ei un serviciu al naibii de mare. Atâta timp cât te comporţi ferm.

Ţine-o în frâu, Bunny. E tânără, dar a încasat deja câteva lovituri zdravene. Nu grăbi lucrurile, asta-i tot. Lasă-i timp să se deprindă cu ideea. În definitiv, tu eşti într-o poziţie avantajoasă. Mai devreme sau mai târziu tot o să joace după cum îi cânţi. Ştie ea bine cine plăteşte muzica.

DEODATĂ SE AUDE lung soneria. Slujnica cea nouă, o tânără isteaţă cu experienţă în meserie, se duce să deschidă; Struge se face aproape verde, Jobson uşor trandafiriu. Şi o tânără femeie străină, o fată purtând haine franţuzeşti, cu un fel nou de a-şi ţine capul, un contur diferit al feţei, un mers nou, până şi o siluetă nouă îşi face apariţia în cameră, urmată de o scoţiană, înaltă şi osoasă ca un zdrahon, purtând în braţe un copilaş.

Această noua Tabitha, umblând cu nasul foarte pe sus, nu-i adresează nici măcar un salut lui Struge. Întreabă doar cu un ton rece în voce, o voce nouă şi autoritară:

— Unde este, vă rog, camera copilului?

Jobson se grăbeşte să i-o arate. Tabitha dispare înăuntru împreună cu doica şi copilul şi nu mai reapare.

După o îndelungă pauză, Jobson intuind că acesta e sfârşitul episodului, îi spune lui Struge, care, cu o culoare puţin mai normală în obraji, stă gâr bovit pe un scaun:

— Aşa, deci, totu-e-n regulă.

— În regulă?

— Păi, iat-o picată la faţa locului. Du-te după ea şi câştigă. Jobson iese, lăsându-l pe Struge, într-o stare de cumplită frământare, să asculte ţipetele îndepărtate ale copilului şi comentariile tăioase ale scoţiencei.

Struge îşi ia tălpăşiţa pe furiş, temându-se să nu fie observat.

Dar a doua zi de dimineaţă, nici nu intră bine în biroul său că i se înmânează un bilet: „Dragă Fred, aseară apa a fost prea rece pentru baia „copilului. Vrei, te rog, să te ocupi de asta imediat? Tabitha Bonser”.

Şi-şi petrece cea mai mare parte a săptămânii în întrevederi cu instalatori sau căutând suporturi patentate pentru prosoape.

Propunerea lui, foarte timid enunţată, de a-i cumpăra nişte rochii, care, consideră el, s-ar armoniza mai bine cu stilul ei delicat decât modelele franţuzeşti, este prost

primită. Iar Tabitha este indignată când îi trimite o brăţară.

Când după câteva săptămâni catadicseşte să accepte o rochie nouă, numai pentru a le cruţa pe cele franţuzeşti, îmbracă rochia atât de stângaci încât Struge se vede obligat să apeleze la slujnică s-o ajute.

Cât despre reuniuni – Tabitha e arareori vizibilă când vine Struge în vizită. Aşteptase nerăbdător să se fălească cu această nouă comoară artistică a lui, fata lui, gen

Beardsley. Imaginase în cinstea ei mici ieşiri la restaurante bune, liniştite, unde vechi prieteni, ca Griller, eruditul lingvist englez sau Dewpark, criticul, să poată face cunoştinţă cu prietena lui, fermecătoarea tânără văduvă, doamna Bonser, iar după aceea să petreacă seara în apartamentul ei.

Dar de fiecare dată când totul pare pus la punct, Tabitha contramandează, copilaşul având câte o mică indispoziţie. Când Struge se încumetă să-i facă reproşuri, îi răspunde aprig:

— Cum aş putea să ies când Johnny e atât de bolnav.

Iar Jobson, cuprins de îngrijorare pentru prietenul său, îi spune:

— Băiete dragă, aşa se-ntâmplă întotdeauna cu fetişcanele astea când se pricopsesc cu câte un bastard. Una din două: sau îl urăsc sau îl adoră. Dar există un pericol.

Dacă vede că te poate juca pe degete, o s-o facă într-adins.

Va trebui să-i arăţi unde i-e locul.

25

STRUGE MEDITEAZĂ încă asupra acestui sfat, când într-o seară, venind în vizită la Tabitha şi strecurându-se pe uşă cu obişnuita lui reticenţă, aude zvon de voci bărbăteşti.

Şi intrând în camera de zi, o găseşte pe Tabitha cu

trei bărbaţi, într-o conversaţie cât se poate de însufleţită – Manklow, un tânăr cu aspect foarte juvenil, plin de coşuri şi cu o claie imensă de păr negru, şi un bărbat înalt, apatic, cu o faţă neobişnuit de lungă.

— Oh, Fred. Tabitha sare în sus exaltată. Uite-l pe domnul Manklow care s-a întors, ce drăguţ din partea lui, nu? Şi acesta e domnul Dobey, care face cele mai minunate desene şi domnul Hodsell, care scrie romane. Uite, îţi place ăsta făcut de domnul Dobey? Şi-i arată un desen dintr-o mapă.

Struge, încă nedumerit şi de aceea ceremonios, se uită la desenul intitulat: Onan printre stânci, şi rosteşte:

— Da, da.

— Am impresia că te şochează, constată Tabitha provocator. Nu e chiar atât de respectabil ca Beardsley, nu?

— Foarte interesant.

Iar Manklow care nu s-a deranjat să-şi scoată ţigara din gură, remarcă:

— Aşa e. Tib a nimerit-o, domnule Struge. Cu Dobey se merge la câştig. Urmaţi-mi sfatul şi nu-l scăpaţi din mână altfel v-o ia domnul Wrinch înainte.

Bancherul Wrinch e quaker, renumit ca şi Struge pentru că-i încurajează pe artiştii tineri, dar de obicei rămaşi cu vreo zece ani în urma avangardei.

— Wrinch, declară Struge cu răceală, e milionar; are bani de aruncai.

— Oh, Fred, exclamă Tabitha, doar n-o să-l laşi pe domnul Wrinch să te întreacă. Uite, domnul Manklow zice că o să se adreseze domnului Wrinch dacă pe tine nu te interesează.

— Ceea ce ne trebuie în ţara asta, intervine Hodsell cu vocea lui piţigăiată, vibrând de indignare, e ceva de reală distincţie, cu un „cachet” de autenticitate. Ceva care să nu aibă caracterul greoi al Revistei galbene, ceva mai

puţin timid, în genul Simbolistului dumneavoastră…

Struge îi răspunde că nu intenţionează să repete o experienţă atât de costisitoare şi neplăcută.

— Ce v-a lipsit atunci, domnule Struge, spune Manklow, a fost un redactor bun, cineva cu experienţă în ce priveşte gustul publicului.

— Aşa e, Fred. Şi ştii că domnul Manklow e disponibil?

Şi-a dat demisia din slujba lui de la Glasgow. L-ai putea angaja pentru a-l publica pe domnul Dobey. Şi domnul

Hodsell are un roman pe care ni l-ar ceda, un roman refuzat de toţi editorii – editorii *respectabili*. Niciun alt cuvânt n-ar putea exprima dispreţul Tabithei ca atunci când rosteşte cuvântul „respectabil”.

— Extrem de interesant. Struge, asaltat de simţăminte misterioase, înfiorări ciudate care nu pornesc doar din ciudă şi nici doar din gelozie, devine tot mai solemn. Despre ce tratează romanul?

— Este vorba de un preot care fuge cu o călugăriţă.

Demască religia în esenţă, arată că e o ipocrizie primejdioasă.

Manklow îi ţine isonul. El subliniază că datorită noii educaţii, masele devin ostile bisericii.

— Şi nici măcar nu le oferă un răspuns satisfăcător.

De fapt, de la Darwin încoace, biserica ţine cu tot dinadinsul să încaseze şutul.

— Dar Darwin însuşi a fost – him – un bun creştin.

— Şi eu sunt. Manklow e amuzat. Cu toţii suntem, cred.

Eu n-am făcut decât să remarc în ce direcţie bate vântul.

Şi sunt întru totul de acord cu Tib, că…

Struge, atacat din toate părţile, se apără cu încăpăţânare. Dar tinerii nu se duc acasă până la miezul

nopţii, la care oră, trebuind să se înapoieze în Kensington, în sânul familiei, Struge e nevoit să plece şi el.

Iar a doua zi, la ora ceaiului, îi regăseşte acolo pe

Manklow, Dobey şi alţi doi tineri scriitori, cu toţii foarte entuziasmaţi de ideea înfiinţării unei publicaţii noi care să distrugă convenţionalismul, respectabilitatea, să zdrobească Biserica şi să nimicească Academia.

Struge e obişnuit cu această violenţă ce domneşte şi printre tinerii lui prieteni, plini de dispreţ faţă de tot ce e consfinţit, stimat; faţă de reputaţiile zilei; faţă de

Kipling, Rhodes, Tennyson; faţă de ideea suveranităţii britanice. Ei detestă întreaga structură a vechii societăţi;

şi pentru că acea structură e vastă şi cuprinzătoare, cuprinzător e şi atacul. Ei urăsc nu numai ideea de artă ca funcţie a comunităţii în care Academia, ca şi Biserica, este un sistem organizat, menit să perpetueze anumite criterii de creaţie pe gustul comunităţii, dar să şi apeie întreaga ei poziţie morală. Deoarece precedenta generaţie a înălţat datoria şi serviciul public, familia şi statul la rang de idealuri, ei le dispreţuiesc pe toate în bloc şi proclamă autoexprimarea. realizarea de sine, arta pentru artă, virtutea subiectivismului. Lui Struge toate acestea i se par exagerate, imature şi nu le prea ia în serios. A văzut prea multe schimbări de opinii: Ruskin, idolatrizat ca profet, iar apoi denunţat ca şarlatan; ascensiunea şi căderea radicalilor raţionali. Dar îl alarmează efectul lor puternic asupra Tabithei. N-a văzut-o nicicând atât de exaltată, de frumoasă. Şi când. cu obrajii îmbujoraţi, cu ochi scăpărători.

Tabitha denunţă căsătoria ca pe o crimă împotriva iubirii a cărei esenţă e libertatea, Struge resimte asemenea tresăriri de admiraţie, amestecată cu groază când îşi dă seama că furia ei e îndreptată împotriva lui, încât parcă i se topesc până şi măruntaiele.

— Dar *de ce*, Fred, *de ce*? se repede la el într-o seară.

De ce nu poţi să-nţelegi că e o *datorie* să protestezi împotriva acestei putreziciuni generalizate?

Acum îl sperie acele sfârşituri de săptămâni când poate rămâne la Tabitha peste noapte; fiindcă pe lângă stânjeneala or cscândă pricinuită de faptul că e pus să doarmă în salon – ceea ce poate fi considerat, după cum zice şi

Jobson, drept o umilinţă şi o înşelăciune – se vede expus şi unui neîntrerupt atac pe tema gazetei.

— Dar de ce nu vrei, Fred? Ce *motiv* ai? Spune, ai vreun *motiv*?

Şi nici nu poate evita aceste seri. Pentru că Tabitha, care în primele trei luni manifestase o totală indiferenţă faţă de vizitele lui, acum îl invită cu insistenţă; fără îndoială numai pentru a-l putea aduce şi pe Manklow să-l chinuiască; iar după plecarea acestuia să-l chinuiască în continuare singură. În zilele când doamna Struge pleacă la ţară şi domnul Struge are permisiunea de a sta la Jobson, Tabitha trimite după el.

— Uite, Fred, i se adresează ea într-o seară, arătându-i o revistă nouă de format mic. Am păstrat-o ca să ţi-o arăt ţie, este într-adevăr bine concepută şi editarea ei a costat doar cinci sute de lire.

Tabitha, care cu un an în urmă ar fi făcut caz de o liră la cumpărarea unei pălării, acum dispreţuieşte cinci sute.

Struge, care petrecuse o seară dezagreabilă cu prietenii lui Manklow, se încumetă să-şi arate iritarea.

— Draga mea Bertie, cinci sute înseamnă numai începutul. Apoi trebuie să ştii că există moduri mult mai plăcute de a cheltui banii – ori eu am aruncat până acum o grămadă fără prea mare beneficiu.

Tabitha îl priveşte ţintă, cu capul dat pe spate şi întreabă:

— Te referi la mine?

— Nu, nu, nu. La revista aia simbolistă. Haide,

scumpa mea, să nu mai vorbim despre înfiinţări de reviste. M-am săturat până peste cap de subiectul ăsta.

— Asta-nseamnă că te-ai săturat de mine. Nu mă contrazice, te rog. Ce altceva poate să însemne? Şi Tabitha ţine morţiş să se certe.

Dar Struge, amintindu-şi de sfatul lui Jobson, începe să se indigneze. Brusc, se îndreaptă spre uşă.

— Îmi pare rău, dar trebuie să plec.

— Am crezut că rămâi aici peste noapte.

Aerul ei surprins îi sporeste fermitatea.

— M-am răzgândit. Tremurând de furie şi teamă, se duce la club. Nu. n-am de gând să mai suport, e ridicol.

SE SIMTE PE DEPLIN răsplătit de succesul acestui pas. Luni dimineaţă, primeşte la birou un bilet de la Tabitha în care-l invită la ea pentru că i-a pregătit o masă bună. Şi adaugă într-un postscriptum: „Sau după ce iei masa. Dar trebuie să vii. Nu e vorba de revistă. îmi pare rău că te-am sâcâit cu toată povestea asta nenorocită”.

Struge, triumfător, răspunde în scris că va încerca să vină după ce va lua masa. Întocmai ca un învingător, e mărinimos; dar nu slab. Se duce, dar se duce târziu, intrând cu elegantă demnitate, de care e vizibil conştient, după atâtea umilinţe. E uşor derutat găsind-o pe Tabitha în capot măsurând camera de colo până colo. Rămâne pironită locului ca o regină de tragedie până când Struge închide uşa în urma lui şi atunci rosteşte subliniind apăsat:

— Domnul Jobson zice că mă port urât cu tine şi că le-ai săturat.

Pe Struge începe să-l cuprindă panica. Simte că atitudinea lui fermă nu produce rezultatele scontate. Răspunde că nu are niciun motiv să se plângă, absolut niciun motiv.

Dar Tabitha se încruntă la el cu un dispreţ suveran.

— N-am să admit ca domnul Jobson să-mi zică harpie.

Nu e adevărat. Înţeleg foarte bine că ai cheltuit cu

mine;

am crezut că o să iei ceea ce pofteşti când o să pofteşti.

Şi adaugă cu dezgust amarnic: Sper că nu-ţi închipui că sunt o persoană *respectabilă*.

Struge, indignat de această remarcă grosolană, protestează zicând că i-a înţeles greşit simţămintele, că Jobson nu are niciun drept să se amestece; dar Tabitha a dispărut în camera ei şi peste o jumătate de oră, nefericitul o aude strigându-l. Depăşit de situaţia delicată, nu se poate hotărî dacă să dea bir cu fugiţii agravând astfel situaţia şi aşa penibilă, sau să se supună creând astfel o situaţie nouă, poate şi mai penibilă. Blestemă clipa când i-a ascultat sfatul lui Jobson. Gândeşte: „Poate c-am fost slab, poate că fata a profitat de mine dar nu mă pot schimba şi iată-mă acum într-o postură oribilă. Partea cea mai rea e că fata nu-şi dă seama ce e pe cale să distrugă, că relaţiile noastre vor fi periclitate. E prea tânără, prea necoaptă, nu ştie ce face”.

Aude din nou vocea Tabithei, poruncitoare şi iritată.

Şi fiind nehotărât, bărbatul se supune cu un gest de deznădejde voinţei mai cutezătoare.

Găseşte camera în beznă completă aşa că e nevoit să-şi dibuie drumul printre mobile sub o rafală de avertismente.

— Nu răsturna masa, e fragilă. Ai grijă de ceasul meu.

Bărbatul năduşeşte terorizat de perspectiva unei şi mai mari umilinţe, fiindcă nimeni n-ar putea să se simtă cât de cât potent într-o asemenea situaţie. Dar modestia Tabithei, s-ar zice, nu e mai puţin formală decât părerea ei despre ceea ce este necesar, ÎI întâmpină cu o iniţiativă energică, care, pentru moment, se vădeşte şi mai înspăimântătoare decât ultimatumul ei. În timp ce Tabitha exclamă: „N-am să mai vorbesc niciodată cu domnul

Jobson”, nefericitului i se pare că e pur şi simplu un instrument de răzbunare.

Iar când el protestează, ea îi spune pe un ton surprins, îngăduitor, ca o guvernantă nepricepută şi distrată pe care protestul copilului o readuce ia realitate:

— Îmi pare rău, n-am vrut să te jignesc.

Aceste vorbe rostite, chiar în clipele de paroxism, produc o ciudată vibraţie în sufletul bărbatului. Pătrund adânc până la un nerv tainic, care încă mai vibrează când, a doua zi de dimineaţă epuizat, sedus, suspendat între o beatitudine cerească şi un infernal dezgust de sine, se târăşte spre micul dejun.

Tabitha se sculase cu o oră înainte. Din sufragerie.

Struge îi aude vocea ridicată, precipitată, făcând recomandări şi dând porunci în camera copilului şi la bucătărie:

Îşi face în sfârşit apariţia şi-l întreabă dacă mai vrea un ou.

Şi văzând-o nu numai nestingherită dar mai prietenoasă decât fusese vreodată, văzând, pe scurt, că pentru ea, noaptea n-a însemnat o brutală dizgraţie, ci o tranzacţie necesară pentru a purifica atmosfera morală, începe să reînvie. Şi acum acel nerv vibrează iarăşi descoperind o nouă relaţie, o relaţie cu totul deosebită de cea veche şi mult mai complexă. Sufletul lui, atât de zdrobit şi vătăi mat, se dilată anticipând bucurii imense, incredibile, dragostea şi înţelegerea acestei fiinţe fermecătoare. Se ridica brusc şi-o sărută pe Tabitha.

— Bertie, eşti cea mai scumpă copilă.

— E-n regulă. Tabitha pare uşor surprinsă de această îmbrăţişare. Mai vrei cafea?

Se aşază să-i toarne cafeaua şi în timp ce Struge o bea, îl priveşte cu o expresie meditativă. Apoi deodată oftează profund, sfâşietor.

— Draga mea, eşti obosită. Struge e plin de

solicitudine.

— Nu. Dar iarăşi oftează adânc.

— Ce e? Johnny nu se simte bine?

— Oh, ba da. Mă gândeam şi eu… dar mai bine lac, nu-i aşa?

— La ce?

— De ce nu poţi să-l suferi pe domnul Manklow, Fred?

— Ţin bine minte vremea când nici ţie nu prea îţi era pe plac.

— Oh, ştiu că e puţin cam… nu ştiu cum să spun. Dar nu poţi nega că e un om de excepţie. Atât de inteligent şi curajos. Nu se teme niciodată să spună ce gândeşte nici chiar despre regină. Vede putreziciunea care a pătruns în toate. Şi vrea neapărat să acţioneze într-un fel. Nu se mulţumeşte să stea doar aşa cu mâinile în sân.

Struge tace. Resimte dintr-odată o cumplită amărăciune. Atât de violentă încât îl sperie. Nu a mai simţit niciodată ceva asemănător. După un timp, remarcă:

— Am impresia că Manklow vine destul de des pe-aici.

— Ei… Silaba e azvârlită atât de tăios încât Struge sare în sus. Se înfurie şi mai tare.

— După cum ai recunoscut chiar tu adineauri, tipul e un mitocan pus pe căpătuială. Crezi că e cazul să i se acorde atâta credit?

— Văd că Jobson îţi raportează tot ce fac!

Vocea e calmă, potolită de parc-ar solicita doar o informaţie.

— Draga mea, cum poţi să-ţi închipui…

Tabitha sare în sus ca arsă.

— Nu fi stupid, Fred; spionajul tău e atât de stângaci.

Se repede în dormitor şi trânteşte uşa.

Struge, îngrijorat şi totodată înfuriat se apropie de uşă şi-o găseşte încuiată. îşi dă seama că a ciocăni ar

însemna o umilire. N-are altă soluţie decât să plece.

JOBSON ÎI DEZVĂLUIE acum toate motivele de îngrijorare. De mult timp, zice el, l-a neliniştit mersul lucrurilor din apartament.

— Ce să-i faci, Bunny. Dumneaei crede că te poate duce de nas cum pofteşte. Şi când o femeie crede asta, ştii, atunci nimic n-o poate opri. Dacă însă continui lupta aşa, cu mănuşi, eşti la pământ, s-a zis cu tine. Într-adevăr, situaţia e delicată pentru un bărbat la vârsta ta. Am văzut eu câţiva inşi aduşi în ultimul hal de fete ca asta; fete care o iau razna fără să le mai pese de nimeni şi de nimic. Scapă de căţea imediat. Regret că ai cunoscut-o. Regret că ţi-am dat ideea. La drept vorbind, am crezut că fiind mai mult sau mai puţin de familie bună prezenta suficientă garanţie. Dar în genul ăsta de relaţii, fetele cele mai bune s-au dovedit adesea cele mai rele iar cele mai rele, cele mai bune.

Apoi îi propune lui Struge să-i găsească o fată bună, simplă, salariată la vreo prăvălie sau birou şi îi demonstrează cât de uşor şi de eficient o ţine în frâu pe tânăra pe care o întreţine el în prezent, o fată cu numele de

Madge Moon care lucrează la o agenţie de asigurări.

— Trei lire pe săptămână şi nimic în plus – şi nu mi-a dat nici cea mai mică bătaie de cap vreodată. Şi de ce?

Pen' că ştie bine că dac-ar face-o ar însemna sfârşitul.

Mână de fier, Bunny, ăsta-i secretul – mai ales cu muierile astea! Şi de ce? Pen' că n-au niciun principiu. Nu-s altceva decât un ghem de hachiţe. Dă-le un deget şi-o să-ţi ia mâna toată prefăcându-ţi viaţa într-un infern.

— Îmi dau seama perfect, spune. Struge, transpirând de disperare. Da, infern. E atât de lipsită de raţiune, de nestatornică. Nu are simţul datoriei. Gata, să-şi facă bagajele – ăsta e sfârşitul.

— Aşa da. Şi acum că ai terminat cu ea, las-o în plata domnului. Şi-a făcut-o cu mâna ei. Trimite-i câteva hârtii de zece lire, dacă vrei, achită-i notele de plată şi anunţă agenţia că apartamentul e liber. Asta-i cea mai bună dintre soluţii, te scapă de toate complicaţiile.

— Da, într-adevăr, s-a purtat foarte urât, ruşinos.

Struge se întoarce la biroul lui, şi-i scrie Tabithei o scrisoare de opt pagini cuprinzând o explicaţie plină de demnitate, o justificare dibace dar şi sugestia că împăcarea în condiţii acceptabile n-ar fi exclusă.

Când, în decurs de o săptămână, nu primeşte niciun răspuns, începe să slăbească văzând cu ochii, hainele atârnă pe el; până şi nevasta lui, între două întruniri importante, observă starea lui jalnică şi-l întreabă dacă nu cumva e bolnav.

— Nu, draga mea, trebuie să fie căldurile.

— Ai nevoie de o vacanţă; te vezi prea des cu individul ăla Jobson. Presupun că te ţine treaz până noaptea târziu când te duci la el şi te îndeamnă să bei prea mult.

Struge e prea dărâmat pentru ca să-l apere chiar şi pe vechiul său prieten. Pe deasupra, îi poartă pică lui Jobson care a abătut toată această nefericire, această înjosire asupra lui. „De ce nu m-a lăsat în pace? se indignează el.

Cum a putut să-i treacă prin minte că am nevoie de o amantă? Eram foarte fericit până în momentul când a pus la cale planul ăsta stupid”. Şi când. Jobson îl acostează pe stradă cu expresia lui plină de solicitudine, Struge îl măsoară cu o privire acră.

Jobson e grozav de afectat văzându-i obrajii gălbejiţi, supţi şi expresia lui jalnică.

— Vino-ţi în fire, bătrâne, ce-a fost mai rău a trecut.

— Nu consider că am vreo responsabilitate faţă de ea. Am făcut tot ce-am putut.

— Ce-ţi trebuie, ţie, Bunny, acum e o schimbare; hai să dăm o fugă până la Paris pentru o săptămână, două.

Struge acceptă propunerea cu entuziasm.

— Da, da, e o idee bună. Nimic nu mă reţine aici!

Aranjamentul se face pe loc şi Jobson, bătându-şi vechiul prieten pe umăr, îşi cere încă o dată scuze pentru că i-a prezentat-o pe Tabitha.

— Te asigur că n-ai s-o mai vezi; dacă n-a plecat până ne întoarcem noi, o dau chiar eu afară, cu mâinile mele. Şi se îndepărtează.

Struge îşi spune: „Părerea lui e că m-am dovedit prea slab tot timpul, dar nu a fost deloc slăbiciune. Am şi eu sensibilităţile mele, asta e; nu sunt o brută. Totuşi, acum s-a terminat, sunt absolut hotărât în privinţa asta. De fapt, dacă m-aş întoarce acum, după tot ce s-a întâmplat, mi-aş merita soarta”. Şi-o imaginează pe Tabitha dispreţuindu-l, îşi închipuie cruzimea ei, se vede pe sine ajuns în sapă de lemn, un obiect de batjocură, o lepădătură a societăţii. Şi deodată îl cotropeşte atâta dor, atâta dorinţă acută, sfâşietoare, încât e de-a dreptul descumpănit. Broboane de sudoare îi apar pe faţă şi pe frunte. Reflectează: „Dar asta e îngrozitor, revoltător, fata asta mă va distruge”.

Mergând cu paşi şovăielnici pe trotuar, fără să ştie bine pe ce lume se află, i se limpezeşte în minte sensul îngrijorării lui Jobson, noile abisuri de spaimă ce se cască sub el. Şi totodată această spaimă îl atrage, îi dă ameţeli, pare să şoptească nervilor săi: „Sări, pune punct, acum ai ocazia să scapi”.

De ce anume să scape? Nu ştie nici el prea bine. Poate numai de faptul că trebuie să ia o hotărâre. Şi a doua zi după masă, palid, tremurând din toate mădularele, se află instalat într-o birjă care-l poartă în mare grabă spre West

Street. E dureros de conştient, ca majoritatea celor ce şi-au pierdut minţile, că e nebun. îşi dă perfect seama

că se umileşte, că-l pândeşte o mare primejdie; dar dispreţul resimţit faţă de sine însuşi îi provoacă parcă un fel de plăcere.

Se află în starea adoratorului fanatic care-şi pune ţărână în cap şi imploră să fie călcat în picioare.

Gândul că Tabitha ar fi putut părăsi apartamentul îl înspăimântă acum. Se năpusteşte la etaj şi găsind-o îndeletnicindu-se cu cârpitul ciorapilor, scoate un strigăt, izbucneşte în lacrimi, cade în genunchi şi-i acoperă mâinile cu sărutări.

Tabitha, foarte mirată, şi cam iritată, zice:

— Fred dragă, vezi să nu te-nţepi în acul meu de cusut. De ce nu m-ai anunţat că vii?

Dar când înţelege că Struge a venit hotărât să-şi recunoască în totalitate şi definitiv vina pentru proasta lui comportare şi că e gata să promită că Jobson nu va mai pune piciorul în apartamentul ei, începe treptat să-l ierte, într-adevăr drăgălăşenia ei întrece aşteptările lui Struge.

l sărută pe frunte; prima dată că îl sărută; îl face să-i promită că rămâne la ea; observă obrajii lui supţi şi-l sfătuieşte să ia tonicul Parrish; vorbeşte cu simpatie plină de reproş despre obiceiul lui de a răci şi de a se smiorcăi, compară această predispoziţie cu sensibilitatea unui copil şi-i propune să-i cumpere un pieptăraş care să-l protejeze.

Îi produce o plăcere cutremurătoare dar cu atâta blândă bunăvoinţă că se simte copleşit de iubire.

Acum se acuză singur de gelozia sa nebună şi declară:

— Bertie, tu eşti viaţa mea.

— Da, Fred, murmură ea, îmi fac multe griji pentru tine. Promite-mi c-o să-ţi procuri pieptăraşul acela. Dacă te zgârie, am să ţi-l căptuşesc cu batist.

— Sufletul meu adorat!

— Dar întotdeauna am fost de părere, Fred, că ceea ce-ţi lipseşte ţie e o preocupare; un bărbat trebuie să aibă

ceva de făcut.

— Afacerile mele îmi iau o mulţime de timp.

— Asta nu înseamnă nimic, de afaceri eşti obligat să te ocupi; nu de asta e vorba, ce-ţi trebuie ţie cu adevărat – dar, vai, am promis să nu mai… nu-i aşa…

Urmează o lungă tăcere. Apoi, parcă venind chiar din adâncul măruntaielor sale o voce dogită murmură:

— Te referi la revistă?

— Vezi, Fred, e pentru binele tău, ţi-ar prinde de minune. Ţi-ar mai abate gândul de la grijile tale.

— Am să… am să mă mai gândesc.

— Cât despre cheltuieli, să zicem că domnul Wrinch ar prelua jumătate şi tu ai fi co-asociat împreună cu domnul

Manklow.

Struge nu scoate nicio vorbă. Întocmai ca oile minate de la spate, se împotriveşte pasiv.

Trec aproape două săptămâni până când profesorul Griller poate să anunţe Londrei literare că Fred Struge va edita o nouă revistă; şi încă şase luni până când i se dă un nume. Dar după multe discuţii în contradictoriu, cineva propune să i se ceară părerea şi doamnei Bonser iar rezultatul e decisiv. Ea alege *Bankside*[15], numele cartierului, denumire care îi place şi lui Manklow, iar Struge observă de îndată că e cea mai potrivită.

ACESTE ŞASE LUNI au însemnat pentru Tabitha perioada în care a început să-şi facă o reputaţie şi să deprindă arta de a fi gazdă şi în care Struge, ca serv, şi-a ocupat locul cuvenit. Fiindcă odată ce l-a înfrânt, Tabitha se arată dispusă să-i accepte sugestiile cele mai critice.

— Bertie dragă, se întâmplă să spună el, iartă-mă, dar am observat că vorbeai cu Lady Miliwall despre Johnny după care ea a plecat categoric cam precipitat – nici n-a

15 Bankside, cartier în Londra pe malul sudic al Tamisei. J

apucat să-l cunoască pe Dobey.

— Şi-o fi adus aminte de o altă obligaţie.

— Tu n-ai observat că mamele, în general, nu manifestă prea mare interes faţă de copiii altora?

— Ah, înţeleg; ai impresia c-am plictisit-o?

Într-altă zi, desfăcându-i şireturile corsetului, un privilegiu acordat de Tabitha servituţii lui, murmură:

— Griller n-a prea strălucit la masă astă-seară. Mă tem c-a plecat într-o dispoziţie cam proastă; sunt sigur că o să lanseze vreo poantă răuvoitoare.

— Am fost cu ceva de vină?

— Oh, nu, scumpa mea; dar, desigur, dacă cineva ar fi adus vorba de simboliştii francezi se schimbau lucrurile.

— Ai dreptate, ştiam eu că e ceva: de ce nu mi-ai trimis un bileţel? Trebuie neapărat să-l menţin în toane bune pe Griller. Şi să-mi notez că domnul Dewpark e surd de urechea stângă şi că l-a cunoscut pe Thackeray.

În plus, acum Tabitha nu se limitează doar să poarte docilă noile rochii pe care i le cumpără; se înfăţişează lui

Struge şi-i spune:

— Crezi că merge asta? înaintea unei petreceri îl întreabă: Arăt cum se cuvine? Şi dacă o corectează pentru că poartă prea multe bijuterii sau e prea înzorzonată, îi răspunde cu dispreţ suveran: Ştii ceva, Fred, e de mirare că nu vrei să-mi alegi chiar şi cămăşuţele şi chiloţeii.

— Scumpa mea, acum că tot veni vorba, n-ar fi niciun rău în asta, deşi nu se văd, chestiile astea au mare însemnătate. O femeie bine îmbrăcată trebuie să se simtă în totalitate bine îmbrăcată şi sentimentul ăsta e deosebit de important pentru linia ei, pentru ţinuta ei.

De vinuri şi de gustări se ocupă chiar Struge făcând risipă de bani şi totodată de mult bun gust. După trei luni, petrecerile doamnei Bonser din West Street sunt nu numai reuşite dar şi renumite.

Deşi probabil toţi oaspeţii îşi spun între ei că Tabitha

este o femeie cu trecut şi că e cam prea intimă cu Struge, se mândresc că fac parte din cercul ei.

De altfel multe alte femei, poate mai inteligente şi mai frumoase, dar categoric şi mult mai comentate, au creat acelaşi gen de saloane în ultimii zece ani. Se produsese o schimbare, o perturbare subterană în temeliile societăţii.

Un proces lung, lent de mişcare, de tensiune provocase fisuri mari, în special între curtea bătrânei regine de la

Windsor şi cea a prinţului de la Marlborough House. Acea explozie de înavuţire datorată aurului sud-african, al cărui şuvoi fertilizator a provocat o înflorire atât de diversă şi extraordinară creând piraţi în politică, idealişti ai imperialismului, aventurieri în artă sau în ştiinţă, a divizat deopotrivă şi societatea dând posibilitatea negustorilor să devină mai bogaţi decât ducii şi să ofere petreceri mai puţin plicticoase.

Pentru că un duce, fie el cel mai sărac din tagma sa, mai reprezintă încă o forţă morală care impune limite libertăţii chiar şi prinţilor, astfel încât aceştia preferă fără doar şi poate să fie oaspeţii parveniţilor, arivişti care nu ascultă decât de bunul lor plac. Şi acest bun plac înclină spre distracţii. Plictisul este cel care a distrus imensa for

1 areaţă a societăţii creştine. Plictisul este motivul pentru care fracţiunea mai tânără de la curtea palatului Windsor a simţit nevoia să se detaşeze şi a faptului că s-au format două cercuri conducătoare în Anglia: cel al bătrânilor, exclusivişti şi cu înalte principii morale, clică fără viitor din cauza vârstei şi a lipsei de imaginaţie, şi cel al tinerilor egocentrişti, cel mai adesea neconformişti, dar plini de vitalitate. Adoră noutatea şi oricine le poate oferi distracţie pătrunde uşor în cercul lor.

Doamna Bonser şi semenii ei, artişti, scriitori, actori, dramaturgi, reprezintă noutăţi foarte la preţ şi astfel

Tabitha are în cercul ei nu numai miniştri subsecretari de stat, membri ai Camerei Lorzilor sau bogătaşi – sprijinitori ai artelor – dar şi tineri şi tinere din lumea bună.

Aceştia din urmă nu-i prea sunt pe plac Tabithei. îi găseşte frivoli după cum ei la rândul lor o consideră pe ea puţin cam provincială încă, un pic prea la locul ei. Face o reclamă exagerată revistei şi poartă îndelungi conversaţii misterioase cu ponositul Manklow despre colaboratorii lor.

Poate fi auzită spunând: „Dacă vine B. am să stau de vorbă cu el”. Iar celălalt replică din partea opusă a camerei:

„Ar fi de dorit – F. n-o să facă nimic”.

Asemenea schimburi îi irită până şi pe cei care ştiu că E. e Boole, noua descoperire a lui Struge, iar F. e Fred

Struge. Li se par jignitoare. Exclusiviste. Au pretenţia de a fi deosebit de importante. Şi de altfel chiar acesta e simţământul Tabithei. Pentru ea, problema lui Boole e foarte importantă. Fiindcă Struge i-a comandat un ciciu de sonete ce Urmează să apară pe douăsprezece pagini şi a redus proporţional rubrica politică a lui Manklow.

Tabitha îl detestă pe Boole. Când îi aude vocea stridentă adresându-i-se lui Struge, se încruntă cu un dezgust care pe dată face să-i cadă masca de gazdă dând la iveală o expresie care aminteşte de tânăra nestăpânită de altă dată.

O înfurie slugărnicia omului ei în faţa lui Boole. Forma spatelui, gâtul alb, moale, plecat înainte şi într-o parte în timp ce îl ascultă pe poet, exprimă deferenţă; degetele nervoase împreunate la spate sub cozile fracului glăsuiescelocvent despre bucuria şi emoţia resimţită datorită faptului că îl are pe acest geniu drept prieten.

Boole e un omuleţ fragil, de vârstă nedefinită, poate în jur de treizeci şi cinci, cu gât lung şi cap mare, chel, şi cu o barbă rară, neîngrijită. Are o faţă îngustă şi prelungă, dar pe care o strică un nas urât, roşu. Manierele lui sunt

fermecătoare, dar atât de preţioase încât Tabitha trebuie să facă eforturi pentru a fi politicoasă cu el. O irită undeva într-o zonă foarte profundă a sistemului ei nervos, văzând cum comportarea lui, care ei i se pare atât de afectată, pe alţii îi farmecă; văzând cum la masă, aşezat între domnişoara Pullen, drapată în galben pal, şi Lady Chadworth, în rochie de gală, reuşeşte să le cucerească total pe amândouă. Lady Chadworth este soţia unui ministru şi fiica unei ducese de prim rang care ar fi îngrozită s-o vadă într-o atare companie. Chiar din acest motiv, e îmbujorată de plăcerea acestei aventuri şi-şi îndreaptă frumosu-i zâmbet spre Boole ca spre un oracol plin de har.

— Dar e o tâmpită, îşi zice Tabitha înciudată. Sunt sigură că nu înţelege un cuvânt din ce-i spune. Şi de ce trebuie să fie aşa de ordinar, aşa de bădăran?

Între timp Boole, încântat de sine însuşi şi de petrecere, puţin cam ameţit, nu numai de şampanie care i se urcă întotdeauna la cap, dar şi de femei cărora le explică de ce viciul trebuie admis, chiar încurajat. „Ce e viciul, întreabă el, şi ce e virtutea? Oare nu cumva sunt doar forme – şi în definitiv putem fi siguri că formele nu sunt altceva decât o cuşcă, un lanţ în jurul sufletului?” Şi întorcându-şi ochii întâi spre domnişoara Pullen şi apoi spre contesă, le solicită smerit atenţia. „N-aţi cunoscut eliberarea pe care ţi-o dă viciul, desfătarea nereţinută? Sunt socotit un decadent, dar ce altceva e un decadent dacă nu acela care încalcă regulile. Da, trăim într-o epocă a decadenţei, care reprezintă totodată o revitalizare. Când florile se veştejesc, seminţele se împrăştie în vânt. Este o epocă de căutări, când escrocii şi paria care au devenit inacceptabili pentru societate – oameni ca mine – sunt alungaţi afară în sălbăticie ca să descopere un nou Klondyke şi să dureze oraşe noi. Şi cerul şi iadul îşi au locul lor pe hartă. Iar Wells şi-a implântat sfredelul în mica

burghezie. Există voiajuri Cook chiar şi pe meleagurile amorului. Vreau să spun, adevăratul, imoralul şi miraculosul lăcaş al lui Eros însuşi. Da, totul e limpede, până în străfundul sufletului, al nervilor. Nu mai există fruntarii, vamă, morală, ruşine. Pentru că ruşinea însăşi e ca o pereche de ochelari de cal; adevăratul décadent nu are nicio reţinere. El a ajuns ca un copil; adoptă perversităţile neprihănite ale naturii însăşi".

Doamnele sunt încântate de Boole şi contesa îl invită acasă, la ceai. Şi după dineu, Boole citeşte cu o voce şi mai stridentă, căci întotdeauna şampania îi ascute tonul, un lung poem de dragoste despre un Pierrot distrus şi o crudă Colombină. Recită foarte prost, coborând glasul după fiecare punct; şi ori de câte ori intenţionează să impresioneze, îşi întinde gâtul şi şi-l răsuceşte într-un mod ciudat. Profesorul Griller arborează micul său zâmbet maliţios; îl irită faptul că pierde locul de vedetă.

Dewpark, un om bătrân care cultivă poeţii noi, atâta timp cât pot fi etichetaţi cu o etichetă veche, şi care descoperă în Boole un nou Ronsard cu ceva din Villon, pare profund interesat, dar aruncă din când în când câte o scurtă privire trabucului său pentru a se convinge că arde cum trebuie. Contesa se ridică discret şi arborând în continuare a expresie extatică, iese pe furiş din încăpere. Se duce la o petrecere în lumea cu adevărat bună. Şi-a atins scopul, acela de a-l avea pe Boole la ceai şi de a-şi uimi prietenii cu acest personaj insolit.

— E clar, îşi zice Tabitha, a venit numai pentru Boole şi numai fiindcă e un tip bizar. Altfel n-ar da doi bani pe valori cu adevărat autentice. Şi simte cum indignarea ei împotriva lui Boole sporeşte pentru că e capabil să captiveze contese iresponsabile.

29

SERATA IA SFÂRŞIT la miezul nopţii, cu manifestări zgomotoase de recunoştinţă; participanţii cască abia pe

scară. Până şi domnişoara Pullen îl socoteşte pe Boole un pisălog. Tabitha, ca întotdeauna, se afla în dormitor aproape înainte ca uşa să se fi închis în urma ultimului invitat. îşi smulge hainele de pe ea într-un mod care-l indignează pe Struge căruia nu-i place să vadă cumsunt maltratate frumuseţe de materiale.

„Acum, simţindu-se în largul său prin tot apartamentul, ca orice căţeluş de casă, trece din dormitor în sufrageria în dezordine şi iar înapoi.

— Ce seară reuşită – încă un triumf pentru tine, scumpa mea. Atent, o laudă, cu multă grijă pe Tabitha pentru toate succesele.

— În afară de Boole, strigă Tabitha, lăsându-şi părul să-i cadă pe spate. De ce trebuie să se îmbete şi să vorbească atâta – îi dă zor cu prostiile lui despre decadenţă.

E un subiect aşa de plictisitor şi pe urmă revista noastră nu e decadentă. *Puneh* e decadent.

Pe Struge îl amuză vehemenţa ei şi, cum stă acolo, aşezată în faţa măsuţei de toaletă, îi cuprinde între degete o şuviţă lungă din părul pe care-i place atât de mult să-l atingă, şi-o mângâie uşor, de parcă i-ar fi teamă să nu-i facă vreun rău.

— Da, o seară istorică. îţi dai seama de asta, Bertie?

Ştiu că domnişoara Pullen consemnează în jurnalul ei asemenea evenimente.

Dar Tabitha n-a avut niciodată prea multă imaginaţie, îşi trage şuviţa de păr din mâna lui Struge drept pedeapsă pentru atenţia deosebită manifestată faţă de poet şi întreabă:

— Sper că n-ai avut niciodată de gând cu adevărat să tipăreşti douăsprezece pagini cu sonetele lui Boole, nu-i aşa?

— Draga mea, sunt încântat că ni le-a încredinţat nouă.

— Dar nu se poate… nu e loc. I-am spus astă-seară că nu pot fi publicate din lipsă de spaţiu.

— Dar, scumpa mea, scuză-mă, asta nu e adevărat.

Tabitha se întoarce şi-l măsoară pe sclavul ei cu uimire agresivă. Observă că un tremur cumplit a pus stăpânire pe el. E congestionat la faţă, gura i s-a strâmbat într-un rictus; o priveşte ţintă cu o expresie îngrozită şi sfidătoare.

— Nu te prosti, Fred, oricum trebuie să refuzăm pe cineva.

— Dar, Bertie, nu; nu se poate să-l preferi într-adevăr pe Manklow lui Boole. Nimeni cu măcar un dram de discernământ n-ar…

— Vrei să zici că n-am gust?

— N… nu; doar că în chestiunea asta, crede-mă, trebuie să te rog, scumpa mea…

— Dacă gustul meu e tot atât de bun ca şi al tău, nu văd de ce te plângi?

— Dar tu n-ai pic de gust. Nuu, iartă-mă, dar mă tem că aşa e. Nici n-ai avea de unde! Fii serioasă, draga mea.

Gândeşte-te la educaţia ta. N-ai nici cea mai vagă idee despre o mulţime de probleme esenţiale, eşti plină de idei preconcepute, idei – Manklow…

Tabitha simte cum o cuprinde enervarea celui pe care îl muşcă o biată potaie. Izbucneşte cu furie:

— Manklow face cât zece Boole de-ai tăi nenorociţi.

Măcar îşi dă seama că putreziciunea e putregai şi nu admit să-i scurtezi materialul.

La auzul acestui ultimatum, pe Struge îl apucă o furie oarbă. Devine stacojiu la faţă. Vocea i se ridică până la un behăit isteric:

— Dar e abominabil, n-am să suport una ca asta. Depăşeşte orice… N-ai niciun drept… Scuză-mă, dar trebuie să plec; nu mai pot… Şi dacă-ţi închipui că e amuzant…

De fapt, pe Tabitha, privind cu detaşare această extraordinară ieşire de groază şi furie, a cuprins-o brusc o poftă de chicoteală. Încearcă să-şi stăpânească această pornire nedemnă, atât de deplasată în momentul acesta de criză a autorităţii ei, dar nu prea reuşeşte. Muşchii ei tineri nu se supun întru totul şi-o trădează voinţa; buzele ei pline zvâcnesc la colţuri…

— Văd că n-are rost să mai discut cu tine. Struge tremură din cap până-n picioare; ochii îi înoată în lacrimi.

Nu eşti în stare să pricepi nimic, n-ai pic de inimă, de minte. Iartă-mă… sunt un prost.

Acum râsul se porneşte de-a binelea. Nu-i mai poate opri forţa năvalnică care îi anulează dintr-odată bruma de bune maniere, demnitatea ei, respectul de sine. Se trânteşte pe pat, lăsându-se pradă râsului.

— Zău, Fred, nu-ţi dai seama ce caraghios arăţi!

— Da, sunt un prost, dar scuză-mă… trebuie să plec acum. Te rog să mă ierţi pentru… Poticnindu-se, Struge se îndreaptă spre uşă.

Tabitha sare de pe pat şi aleargă după el. Tot râzând:

— Dar zău, Burrny, nu ştiu de ce faci atâta caz…! Şi de plecat n-ai să pleci… nu te las eu… I-a spus Bunny pentru prima dată.

— Nu, lasă-mă, sunt prea enervat, regret…

— O, Bunny… îl apucă de cozile fracului… nu fi stupid; hai în pat lângă mine.

— Nu, nu vin. Refuz categoric să… să vin în pat. Vocea îi tremură din cauza acestui ultim afront. îi dă mâna deoparte, dispare pe uşa din faţă şi e bun plecat.

Tabitha, în cămaşă de noapte îşi zice: „Ei, n-are decât, dacă-i place să se poarte atât de prosteşte”, şi se întoarce în dormitor, nespus de bine dispusă. Zău, parcă-i un copil mare; dar cine şi-ar fi închipuit c-o să-i sară ţandăra în halu’ ăsta?” iar amuzamentul ei asemănător celui al unei doici în faţa ştrengăriilor copilului, e plin de

uimire şi chiar încântare descoperind o atare tărie de caracter la un copil. „Ce chestie, reflectează ea, stând ghemuită pe pat, să facă atâta caz pentru poezia aia demodată. Da, sigur, recunosc că nu-l înţeleg pe Boole, dar totuşi, ce absurd!”

A doua zi, puţin mirată că Struge nu-i trimite niciun mesaj, nici flori, nici scuze, îi scrie ea un bilet. „Să nu uiţi de petrecerea pentru artişti. Vine şi Dobey”. Şi într-un postscriptum, adaugă: „Ştiu că nu mă pricep la poezie;

de ce să nu-i acordăm lui Boole o pagină la sfârşit – sau două pagini”.

Dar tot niciun semn de la Struge. Iar Manklow, trecând ca să afle veşti, e iritat peste măsură.

— N-ai pic de minte, Tib; întotdeauna sari peste cal.

— Dar tu m-ai rugat să-i fac vânt lui Boole.

— Tu trebuie să-l duci de nas pe bătrânul burtă-verde, asta-i prima ta grijă.

— Eu nu duc de nas pe nimeni – vorbe spusele un ton exprimând dezgustul pentru termenul vulgar folosit de

Manklow.

— Tocmai de asta mă şi plâng. Uită-te la noi, stăm aici şi batem apa-n piuă, în timp ce alţii acaparează piaţa.

Luna asta au apărut două noi publicaţii trimestriale.

— Dar ce putem să facem dacă poezia lui Boole a atât de slabă?

— Spune-i lui Struge că-l iubeşti.

Dar văzând privirea încărcată de reproş a Tabithei.

Manklow, agasat, suspină adânc.

— Ascultă, Tib, la urma urmei ce ne pricepem noi?

E atâta putreziciune în poezia lui, c-ar putea fi bună în felul ei. Adică vreau să spun că într-o epocă putredă ca a noastră e nevoie şi de câteva idei putrede ca să poată să meargă treaba. Şi oricum o să se aleagă praful. Foarte bine, dacă tu nu vrei, o s-o fac eu. Dacă nu eşti conştientă că nu trebuie să scăpăm asemenea ocazie, să ştii că eu

sunt.

Aşa că Manklow îi scrie lui Struge exprimându-şi admiraţia pentru Boole iar Struge, după o săptămână de absenţă, timp în care Tabitha consideră că a făcut pe îmbufnatul, dar care de fapt înseninase o perioadă de calmare a nervilor, reapare într-o după-amiază.

Acceptă cu un aer vag demn, să fie sărutat, să fie aşezat în cel mai bun fotoliu din faţa căminului şi să i se arate noile poezii primite la redacţie.

— Le-am păstrat pe toate, să apreciezi tu, Bunny; dar astea de deasupra cred că sunt mai bune.

Struge o ia pe prima, se strâmbă şi-o lasă să cadă pe podea cu o expresie care o face pe Tabitha să zâmbească.

Struge se uită la ea de sus. Tabitha spune repede:

— Oh, ştiu că n-am gust. Da, Bunny, sunt sigură că tu ai dreptate.

Tabithei nu-i pasă de părerile lui Struge şi nici nu pune mare preţ pe gust. Nu-l respectă câtuşi de puţin pe

Struge pentru că îndrăzneşte s-o înfrunte într-o chestiune atât de minoră; îl priveşte doar ca pe unul căruia trebuie să-i cânţi în strună. Dar chiar cu cele mai mari strădanii ale ei, trec săptămâni înainte ca el să se liniştească; înainte de a se convinge că bănuiala atât de complicată şi de adânc înrădăcinată în sufletul său neîncrezător a fost nejustificată.

30

DAR PENTRU CA STRUGE dă dovadă de această ciudată îndărătnicie, pentru că trebuie să i se facă pe plac, el devine iarăşi o forţă. Iar West Street începe să semene mai degrabă a birou decât a cuib de dragoste. Pe scaune zac grămezi de manuscrise, pe mese, corecturi de la tipar.

Tineri agitaţi îşi fac apariţia la orice oră să vadă ce s-a întâmplat cu eseurile sau desenele lor sau s-o convingă pe

Tabitha să accepte noile lor încercări, şi e greu să

scapi de ei. Insistă, uneori cu ochii în lacrimi, alteori încearcă să-şi folosească farmecele. Iar autorii mai în vârstă, consacraţi, îi dau şi mai multă bătaie de cap.

— Ia uită-te la ce-a scris Dewpark! exclamă Struge.

Are pretenţia să-i tipăresc zece mii de cuvinte despre Matthew Arnold.

— Lasă-l în seama mea, Bunny. Vine la dineul săptămânal, nu? Am să-i spun că-i păstrăm articolul pentru un număr special.

— Sunt cu totul de acord. Dewpark te place; fă-i puţină curte.

Iar Tabitha nu schiţează niciun zâmbet la această cerere din partea unui amant gelos. În calitate de asociat demn de încredere, primeşte ordinele lui şi urmăreşte să înfăptuiască în continuare marea operă de eliberare.

Primul număr din *The Bankside*, anunţat pentru toamna anului 1897, apare, cu imense eforturi, în primăvara lui

’98. Repurtează un succes enorm. Este, de fapt, foarte asemănător tuturor celorlalte mici reviste ale vremii. Conţine aceleaşi eseuri critice, povestiri grave concepute după modele franceze, şi desene cu un caracter erotic; aceeaşi notă de aventurism estetic şi păgânism licenţos. Cu priză la publicul care-şi exprimase încă dinainte acceptul.

Poemul lui Boole n-a mai apărut, pentru că Boole, luând în serios refuzul Tabithei, nu l-a mai terminat. Din fericire a uitat din ce motiv nu şi-a terminat opera, i-a dat lui

Struge nişte explicaţii vagi şi acum e din nou cufundat în băutură. Iar Tabitha, nemaisimţindu-se vinovată de dispariţia lui Boole, se poate bucura în voie de absenţa lui. A

scăpat de o influenţă primejdioasă. Are destule griji şi aşa fără să mai fie nevoie să se apere şi de enormele

manuscrise ale lui Boole.

E în toiul lucrului la al doilea număr; are de înfruntat cumplita problemă a tuturor editorilor care ajung la un al doilea număr de revistă: să-l facă mai bun decât primul.

Şi având această ambiţie, reuşesc doar dacă investesc şi mai mulţi bani. De fapt, aceasta a fost perioada când editorii au descoperit o trăsătură fundamentală a micilor reviste: că e necesar să cheltuieşti ceva mai mult la fiecare apariţie a unui nou număr pentru ca să poţi menţine acelaşi tiraj.

Cititorii, cu alte cuvinte, nu sunt niciodată mulţumiţi.

Aşa că după şase numere, paguba lui Struge s-a triplat, iar revista a rămas fără cititori.

Cel de-al şaselea număr, de trei ori mai costisitor decât primul se vinde, poate şi din cauza războiului din Africa de Sud, ceva mai puţin de jumătate din tiraj. Struge piotestează pentru a şasea oară, dar categoric mai justificat, că nu mai poate continua, că aşa o să se ruineze.

Pentru Tabitha războiul nu reprezintă altceva decât o parte din urzelile guvernului pentru a zdrobi orice imbold de progres al omenirii, pentru a distruge revista ei *The Bankside*. I se plânge lui Jobson că dacă vânzarea va continua să scadă, s-ar putea ca Struge să renunţe într-adevăr la revistă.

— Şi zău, el e ultima noastră speranţă.

Tabitha a fost mult prea ocupată ca să mai ţină minte antipatia ei faţă de Jobson şi fără el nu poate să-l mânuiască pe Struge. Jobson o îmbărbătează ca de obicei.

— Nu-ţi face griji, fetiţo; parale sunt destule. Tu vezi-ţi mai departe de treaba bună pe care o faci iar eu am să-l storc de bani.

Jobson a luat-o din nou pe Tabitha sub aripa lui protectoare. Incapabil să-şi explice nici lui însuşi de ce Struge, deşi total subjugat, nu a decăzut, ba din contră, – cu toate că pare ceva mai uzat, chiar prăpădit la înfăţişare

– a găsit în cele din urmă energia necesară pentru a-şi satisface ambiţia, Jobson îşi asumă în întregime meritul. „N-am spus eu că are nevoie de un stimulent?” Şi se laudă pretutindeni de spiritul său de previziune datorită căruia a ştiut să-i aleagă prietenului său o metresă atât de bine educată. „Daţi-mi oricând o doamnă; o astfel de femeie are conştiinţă până şi în pat!”

Jobson îl dezaprobă pe Manklow care, iritat de o recentă mostră de diplomaţie prin care Tabitha a scăpat, jonglând, de un articol de-al lui ce s-ar fi putut să-l ofenseze pe

Griller, declară că e pe cale să ajungă un taler cu două feţe.

— Eu zic că-i o privelişte drăguţă, ripostează Jobson, s-o vezi pe fetică stând pe propriile-i picioare.

— Da, dar să nu calce oamenii pe bătătură; nu e prudent. Dacă-mi iau tălpăşiţa? Se alege prafu’ de toată şandramaua. În tonul lui Manklow nu e nici urmă de supărare, doar regret indignat că într-o lume atât de rea oamenii pot fi atât de proşti încât să nu-şi cunoască interesele.

— Şi toată aiureala asta despre libertate, e ridicol!

— Nouă nu ne face niciun rău, iar ei îi face bine.

— Dar nu există nicio justificare să devină cineva ridicol pentru o revistă, mai ales pentru revista asta ridicolă – nu merită riscul.

E necăjit pe Tabitha la modul ideal. Şi când, adesea, târziu seara, se aruncă epuizată într-un fotoliu şi exclamă:

„Pe cuvântul meu, sunt la capătul puterilor”, Manklow arborează imediat o expresie ironică. Dar Tabitha arareori dă atenţie expresiilor altora. Oftează din adâncul sufletului:

— Nu mă deranjează că Wally Jobson o aduce pe Madge

Moon la mine exact după micul dejun tocmai când

îmi rezolv corespondenţa şi mă roagă s-o bine dispun pentru că se simte deprimată – în definitiv, Madge e o scumpă – dar găsesc că Dobey a cam întrecut măsura invitând-o pe fata aia, pe Joliffe, în dormitorul meu, după ceai, şi a lăsat-o să-mi găurească plapuma mea nouă cu ţigara; se pare că fata asta fumează chiar tot timpul. Dobey trebuie suportat, deşi e atât de căscat; dar pe creatura asta, pe Joliffe, de ce? Că doar nu ne e cu nimic de folos.

— Sărmană Tib, ştim cu toţii cât eşti de minunată.

Tabitha rămâne surprinsă. îl priveşte pe Manklow cu o încruntare nedumerită şi după un timp zice:

— Îmi pare rău pentru articolul acela, dar, zău, avem mare nevoie de Griller; are atâta influenţă.

— Păi, atunci, spune aşa; spune că o să facem carieră.

— Dar nu-i adevărat.

— Ba da, aşa e; şi de ce nu mă rog? Sunt tot atâtea şanse să am dreptate ca şi contrariul – poate chiar mai multe!

— Tu chiar crezi într-adevăr ce spui, Roger?

— Iar o luăm de la capăt; tu judeci după tine şi-ţi închipui că dacă tu n-ai niciun fel de principiu, toată lumea e ca tine, asta-i marea ta greşeală.

Tabitha îşi aţinteşte privirea asupra lui cu un zâmbet plin de înţelegere. Dar nu acordă nicio atenţie spuselor sale.

E preocupată de o sută de probleme mult mai importante:

note de plată, tuşea lui Johnny, o crăpătură în tavan, o pată pe cea mai nouă rochie; şi iarăşi oftează: „Sunt la capătul puterilor”. Vocea ei vibrează de plăcerea voluptuoasă resimţită de o tânără femeie extrem de ocupată.

MADGE MOON E O FATĂ voinică, durdulie, de vreo

douăzeci şi cinci, douăzeci şi şase de ani, cu voce puternică, recunoscută în general ca având o inimă de aur. Iubeşte pe toată lumea, precum şi berea şi zgomotul, şi toţi bărbaţii mai tineri de la *The Bankside* îi sunt devotaţi. De aceea Tabitha a primit-o călduros la ea în West Street ca pe o reprezentantă autentică a boemei, o epicuriană, şi împărtăşeşte părerea generală că fata e adorabilă, cu suflet bun, ceea ce se poate numi un spirit liber. Dar când Madge, pierzându-şi slujba, începe să vină în West Street aproape zilnic, tolănindu-se pe sofa şi vărsând whisky cu sifon pe scaune.

Tabitha se refugiază tot mai des în camera copilului.

Camera mare, răcoroasă se află izolată în fundul apartamentului şi, sub îngrijirea unei doici destoinice, este menţinută în desăvârşită ordine. Are, de fapt, acea caracteristică aparte specifică tuturor odăilor de copii, imprimată de voinţa personală şi preocuparea deosebită a tuturor mamelor şi doicilor, devenite conservatoare de nevoie. Pereţii albi, podeaua acoperită cu linoleum bine spălat, masa simplă şi scaunele tari bine lustruite, toate par să spună: „Aici domneşte ordinea, curăţenia şi disciplina”.

Când, de vreo zece ori pe zi, Tabitha închide după ea uşa de la camera copilului, are senzaţia că lasă afară dezordinea şi că intră pe un tărâm aflat sub control. Totul decurge aici după ceas, un mic ceas american care ticăie puternic pe poliţa căminului, producându-i Tabithei deplină satisfacţie.

Pentru că îi dă asigurări împotriva uneia din marile îngrijorări ale vieţii ei agitate şi haotice; şi anume, ca John să nu fie neglijat şi lăsat să-şi facă de cap sau să fie expus emoţiilor. Fiindcă plăpândul băieţel, suferind mereu de câte ceva, ba răceli, ba astmă sau bronşită, a dovedit, de foarte timpuriu, o înclinaţie spre aventură. De îndată ce a început să umble de-a buşelea s-a şi pornit să încalce

hotarele. Dacă o uşă este lăsată deschisă, chiar şi pentru o clipă, el o zbugheşte imediat afară şi porneşte spre bucătărie sau scara de serviciu, locuri primejdioase, interzise. Pare că are o singură preocupare: să scape de oriunde se află aşezat la adăpost spre oriunde în altă parte, de preferinţă un loc neştiut şi primejdios. Înainte chiar de a putea umbla sau vorbi, ori de câte ori aude că se apropie cineva, se târăşte până la uşă şi de îndată ce o vede întredeschisă, se strecoară prin deschizătură şi o ia din loc; un obicei care poate deveni periculos de-a binelea în momentul când va fi capabil să umble. Pentru că, bălăbănindu-se pe picioarele lui ca nişte beţe de chibrit, la fel de albe şi fragile ca două paie, poate cădea în orice clipă. Tabitha, dând fuga după el, în timp ce copilul se îndreaptă clătinându-se spre scări, nu se poate abţine să nu râdă deşi e speriată şi furioasă.

— John, John, stai, vino înapoi.

Îl ajunge chiar în capul scărilor şi-l ţine strâns în timp ce copilul dă din picioare. îşi ridică braţele în sus, îşi scutură capul ca pe un sac şi încearcă să-i alunece din strânsoare.

Dar după ce îl aduce înapoi în cameră şi închide uşa, pare să se împace din nou cu soarta lui de prizonier şi începe să se joace cu o voioşie care, după părerea Tabithei, poate fi doar o altă stratagemă pentru a îndepărta bănuiala şi a evada la prima ocazie.

Şi această trăsătură a firii lui s-a înrăutăţit sau cel puţin a devenit mai primejdioasă. La vârsta de patru ani, John continuă să fie un copil slab, bolnăvicios, predispus la răceli dar înclinat spre pozne şi răzvrătire; zilnic născoceşte o nouă poznă. Aşa încât Tabitha e uluită de această iscusinţă inventivă cu înclinaţie la rele. „Cum de poate fi atât de rău? Zău, cred că face într-adins”. Şi o torturează gândul: „Oare să fie Dick care începe să apară în el, egoismul lui Dick, minciunile lui sfruntate?”

Doica n-o consolează deloc cu numeroasele ei povestiri despre răutatea altor copii. Aidoma multor doici, pare să-i facă deosebită plăcere să povestească cum micuţul nu ştiu care, aşa de adorabil la vedere, i-a implântat o foarfecă în obraz; şi cum altul, un înger fără asemănare în ochii celor mari, şi-a torturat frăţiorul mai mic până l-a băgat în groapă. După părerea doicii, orice copil este capabil de orice, oricând. La care Tabitha îşi zice: „Dar John ar putea fi mai rău decât toţi şi s-ar putea să nu se îndrepte niciodată”.

DE ACEEA TABITHA nu intră niciodată în camera copilului fără o oarecare strângere de inimă şi prima ei întrebare e întotdeauna: „John a fost cuminte?”

Astfel, într-o după-amiază chiar înainte de ora ceaiului.

Tabitha, alungată din salon de efortul plictisitor depus pentru a se arăta compătimitoare faţă de Dobey care-i îndrugă ei şi lui Madge o poveste lungă şi complicată despre cum a fost insultat de un soldăţoi bădăran, Tabitha o găseşte pe doică înţepată iar pe John în culmea veseliei. Copilul aleargă imediat la ea, o apucă de fustă şi-i trimite un pupic. Dar Tabitha, o mamă cu experienţă, în vârstă de douăzeci şi trei de ani, nu se lasă păcălită. Se uită îngrijorată la doică.

— Azi ce s-a mai întâmplat?

— Îşi târâie picioarele, coniţă, mai rău ca oricând. A. trebuit să-l duc în braţe jumătate din drum.

Oprit să zburde prin toate tufişurile parcului, Johnny a inventat de curând această metodă pentru a rămâne în urmă sau a se lăsa cărat.

Ambele femei îl privesc îngrijorate pe băieţel ca pe un mic animal primejdios. Tabitha îi spune, adoptând tonul ei cel mai sever:

— Uite, John, ştii ce-am spus eu c-o să se-ntâmple dacă continui s-o superi pe doica.

John, în faţa ligheanului, bălăceşte savoniera în apă.

În expresia lui se poate citi nu numai încăpăţânarea dar şi viclenia unui copil de patru ani care îmbină inteligenţa unui băieţel cu egocentrismul absolut al unui bebeluş.

— Răspunde-mi, John. Tabitha îl apucă de braţ. Ai auzit ce-am spus; vrei să te plesnesc?

John vârâ şi buretele în apă alături de savonieră şi continuă să tacă. Tabitha se înroşeşte la faţă, între sprâncene îi apar cute adânci; şi pe faţa ei tânără apare brusc ca o umbră. Chipul unei femei îmbătrânite, o femeie marcată de viaţă, cum se zice, care, de pe urma bătăliilor ei cu existenţa, a devenit nu o resemnată ci o femeie cu voinţă de fier şi convingeri clare.

— Mă auzi, John? Răspunde-mi imediat.

Cele două femei schimbă o privire; amândouă sunt conştiente de punctul culminant al crizei. Fiindcă o palmă reprezintă situaţia limită. După palmă, nu mai poate să urmeze nimic. Palma reprezintă vechea gardă, şi dacă dă greş, bătălia e pierdută; urmează în mod obligatoriu anarhia.

Privirea Tabithei adresează doicii o chemare în ajutor, îi cere o decizie inspirată care să înlăture ultimul teribil risc.

Dar în astfel de momente supreme comandantul rămâne întotdeauna singur. Expresia doicii grăieşte răspicat: „L-ai mai ameninţat cu palma şi altă dată, acum trebuie să treci la fapte, nu port nicio răspundere pentru ce va urma”.

— Foarte bine, John. Tabitha îl ia de braţ şi-l îndepărtează pe copil de lângă lighean. îţi spun pentru ultima oară.

John.

Dar copilul nu scoate o vorbă. Tabitha, înfuriată de-a binelea de această încăpăţânare care, îşi dă bine seama, e

pură răutate, o voinţă negativă care-şi face mendrele, îl aşază pe genunchi şi-i trage două palme puternice.

Urmează o pauză, o linişte cumplită. Oare John o să învingă? Tabitha îşi ţine răsuflarea. Dar deodată se audp un ţipăt prelung, un vaiet de protest. Chipul Tabithei se înseninează, zâmbeşte uşurată, şi se grăbeşte să-l ia pe

John în braţe.

— Şşt… scumpule, dar ai meritat-o…

— Iartă-mă, mami, urlă puştiul.

— Vezi ce se-ntâmplă dacă eşti neascultător?… Şi îl sărută, o slăbiciune care o face pe doică să întoarcă spatele cu o privire semnificând: „Oh, mamele astea”!

— Da… mămico.

— Şi acum eşti iarăşi cuminte cu adevărat… est. i cuminte?

— Oh, daa, mămico, sunt cuminte.

— O să primeşti o ciocolăţică.

Două minute mai târziu, John, cu înfăţişarea virtuoasă a celui reconciliat, purificat de păcate şi renăscut prin iertare, îşi ronţăie ciocolata. Dar nu uită ca din când în când s-o îmbrăţişeze pe Tabitha, s-o asigure că e din nou cuminte şi să se asigure astfel pe sine însuşi că persoana asta puternică este iarăşi bine intenţionată faţă de el. Persoana puternică, plină de recunoştinţă la adresa acelor forţe mişterioase care au ajutat-o să dobândească victoria, răspunde din toată inima sărutărilor. Pentru că recunoştinţa, căutând o formă de exteriorizare îşi găseşte, în mod firesc, drept obiect pe John.

După aceea doica o felicită pe Tabitha, comandantul suprem.

— A fost exact ce trebuia, coniţă; a picat la ţanc.

— Da. m-am gândit că a sosit momentul; Johnny ar fi putut deveni un copil răsfăţat…

33

DAR ABIA DEZBARAT de mania cu târâtul, John se

răzvrăteşte iarăşi, şi de data asta e vorba de ceva mai serios. Într-o seară refuză să-şi spună rugăciunile.

De o bună bucată de vreme pe Tabitha o preocupa problema rugăciunilor lui John. După cea de-a treia aniversare a copilului, doica făcuse observaţia că ar fi timpul ca domni. şoru John să înceapă să se roage. Pe moment, Tabitha răspunsese că e încă poate prea mic; dar doica fusese în vădit dezacord cu această părere, şi de altfel Tabitha şi-a amintit că ea însăşi începuse să se roage mai înainte de vârsta amintirilor. O cuprinde un simţământ de vinovăţie faţă de

John şi simţământul acesta nu dispare la argumentul că, din moment ce tot nu există dumnezeu iar biserica nu înseamnă nimic altceva decât o conspiraţie pentru menţinerea dominaţiei preoţimii, ar fi o greşeală ca Johnny să fie îndemnat să se roage.

I se pare că a nu-l învăţa pe John să se roage ar însemna să-l păgubească de ceva important; şi-ar asuma un risc înfiorător, nu fiindcă ar jigni vreun dumnezeu, care nu e altceva decât un mit vechi dintr-o carte, ci pentru că i-ar putea pricinui lui John un etern prejudiciu.

Tabitha discutase cu mai multe persoane chestiunea religiei: cu Struge care, spre uimirea ei, aparţinea bisericii anglicane şi nu dispreţuia decât moralitatea prefăcută:

„Ce-ar zice lumea”; cu Dobey, care o surprinde totuşi cu supunerea lui faţă de papă; şi odată cu vicarul parohiei „întâlnit în salonul domnişoarei Pullen:

— Domnule vicar, de la ce vârstă trebuie să înceapă copiii să-şi spună rugăciunile?

Vicarul, un bătrân domn viclean, obişnuit cu femeile de lume, o întreabă discret de ce biserică aparţine ea însăşi.

— Oh, mă tem că de niciuna, nu sunt credincioasă.

Dar am senzaţia că ar fi bine pentru copii să aibă o religie oarecare. Altminteri ar putea să fie privaţi de ceva

necesar.

— Sunt cu totul de acord.

— Mă refer la fericirea lor de copii. Vreau să spun, pentru…

— Sau chiar de adulţi.

Dar cu această adăugire a mers, – se pare, prea departe.

Tabitha zâmbeşte şi spune: „Posibil” pe un ton care întreabă la ce i-ar putea folosi rugăciunile unei persoane adulte.

Apoi îi sugerează vicarului:

— Ce părere aveţi despre *Tatăl nostru* şi *înger-îngeraşul meu*? Eu cu aceste două rugăciuni am început şi ţin minte că-mi plăceau.

— Cred că este o idee excelentă.

Şi Tabitha se întoarce acasă cu hotărârea că John trebuie învăţat să-şi spună rugăciunile. Se dă bineînţeles o bă – tălie. Dar tactul şi promisiunile, fără bătaie, au efect în ziua punerii lor în practică. După şase săptămâni John ajunge chiar la stadiul de a cere singur să-şi spună rugăciunile. Le apreciază ca pe o activitate, o parte a realizărilor zilnice.

Şi apoi, într-o seară, dovadă a perversităţii ce zace în copii, poate pentru că o simte pe Tabitha prea grăbită să-l vadă culcat, se furişează, în momentul rostirii rugăciunilor, sub pat, şi declară că nu vrea să se roage. Tabitha, care are o sumedenie de invitaţi în salon, se enervează:

— Ieşi imediat afară de acolo, John.

— A fost foarte neascultător toată ziua, declară doica

Şi-a făcut de cap.

— Atunci n-am să-i dau biscuitul decât dacă iese imediat de sub pat şi-şi cere iertare şi-şi spune rugăciunile

Pauză – şi niciun sunet de sub pat.

— Johnny, nu te gândeşti, zice doica, ce păţesc băieţaşii care nu-şi spun rugăciunile?

— Băieţaşi răi, neascultători.

— Doamne-doamne o să-i pedepsească, continuă doica.

Din nou pauză – şi nicio reacţie din partea insensibilului Johnny. Respiraţia lui se aude puternic sfidătoare.

— Şi n-o să li se mai spună poveşti, adaugă Tabitha, fără prea mare speranţă. N-o să audă povestea cu cei trei ursuleţi.

O nouă tăcere în timpul căreia respiraţia lui John nu se mai percepe. Cele două femei se uită una la alta pe deasupra patului şi doica supralicitează:

— *Şi nici povestea cu* Făt-Frumos cel viteaz.

— Sau despre *Jack şi Vrejul de fasole*. Niciodată, niciodată.

Sub pat se produce o mişcare şi capul ciufulit al lui John apare sub marginea plăpumii.

— N-am poftă de Jack şi de Vrejul lui.

— Sau *Scufiţa roşie*, zise doica.

Băieţaşul se ridică în picioare şi protestează cu indignare:

— *N-am poftă de* Scufiţa roşie.

Doica şi Tabitha schimbă din nou o privire între ele. îşi comunică ceva ce nu-i scapă copilului care se uită imediat bănuitor de la una la alta. Şi repetă apăsat ca un general care respinge orice propuneri: „N-am poftă de *Scufiţa roşie*”.

Un Metternich cu mai puţină experienţă decât Tabitha ar fi putut presupune că tratativele se încheiaseră. Dimpotrivă, Tabitha cu o mină voioasă se aşază pe pat, ca de obicei când se pregăteşte să asculte rugăciunile copilului, şi întinde braţele.

— Foarte bine, atunci alege tu povestea.

John, cu aerul celui care a obţinut o pace onorabilă, se caţără pe dată în poala ei şi-şi spune rugăciunile,

urmate imediat de un strigăt imperios:

— Motanul încălţat, motanul încălţdt.

A auzit povestea de cel puţin o sută de ori dar e încă destul de mic ca să guste emoţia de fiecare dată.

IAR TABITHA, TRECÂND din luminoasa şi austera ei împărăţie în salon, unde până şi razele soarelui tăind pieziş fumul de tutun păreau să capete altă însuşire, sofisticată, maturizată, înăsprită, adresează oaspeţilor ei un zâmbet de bun-venit, care este cu adevărat un zâmbet de izbândă, zâmbetul cuceritorului după înfrângerea unui duşman viclean.

În astfel de momente, înviorată, cum s-ar zice, de victoriile repurtate în camera copilului şi având conştiinţa de a fi. făcut lucrul cuvenit în acea dificilă zonă, Tabitha e şi mai dornică de a face lucrul cuvenit şi în zona protestatară şi de inovaţie artistică a publicaţiei *The Bankside*. Se arată mai înţelegătoare ca de obicei faţă de lugubrul

Dobey; faţă de melancolicul Hodsell, al cărui roman despre un preot îndrăgostit de o femeie de stradă îi dă mult de furcă; şi faţă de Madge Moon, care, ca de cele mai multe ori la acel ceas al după-amiezii, e cherchelită bine şi nimeni şi nimic nu-i intră în voie. Madge e supărată din cauza fratelui ei mai mic plecat în armată, şi blestemă războiul, pe buri, imperialismul, guvernul şi totodată pe cei care nu s-au dus să lupte. Din această cauză e pusă pe ceartă. îl insultă pe Hodsell şi măsurându-l pe deşiratul Dobey, care aidoma multor eretici, e un pătimaş teolog, exclamă:

— Să nu-mi vorbeşti mie despre dumnezeu; dacă există un dumnezeu, de ce nu pune capăt războiului ăsta blestemat?

Dobey, sculându-se în picioare şi prăbuşindu-se apoi iarăşi pe scaun, mai mult exaltat decât beat şi din ce în ce mai confuz, se porneşte să explice problema răului în

lume.

Iar Tabitha, continuând să zâmbească, se vede silită să şoptească:

— Vă rog, puţin mai încet. Da, foarte interesant. Înţeleg, totul e o chestiune de…

Înlocuieşte zâmbetul cu o expresie foarte serioasă, aşa cum procedează întotdeauna cu Dobey fie că acesta vorbeşte despre religie sau despre amor. Dobey e ca un copil, care din cauza firii sale nesăbuite şi capricioase, trebuie luat foarte în serios.

Războiul merge prost. Piraţii noii politici aventuroase au constatat spre surprinderea lor că armata, în schimb, nu a fost animată de idei aventuroase. S-au înregistrat înfrângeri; şi s-a făcut apel la voluntari. Mii de funcţionari s-au năpustit voioşi din birourile lor pentru a se lansa în această aventură, vrând să devină eroi peste noapte; şi în timp ce trec încolonaţi pe străzi spre locul de îmbarcare se poate vedea că pentru ei viaţa a devenit demnă şi a căpătat un sens. Ei îşi riscă viaţa pentru o idee, pentru dragoste, pentru glorie şi onoare. Şi deşi revista *The Bankside*

— Spre surpriza generală, continuă să se vândă modest la publicul ei specializat, înregistrând doar o mică pierdere – colaboratorii şi susţinătorii ei au sentimentul de a fi nişte oameni deosebiţi şi ca atare încearcă un simţământ de fraternitate.

Şi pe măsură ce anul se scurge, West Street începe să semene tot mai mult cu sediul cartierului general al unui comitet de rebeli; dar nişte rebeli proscrişi, nişte paria. Ei nu aparţin lumii războiului. Şi având din ce în ce mai mult tendinţa de a-şi petrece zile în şir în West Street, pătrund treptat în toată casa. Invadează până şi camera copilului.

Întorcându-se acasă târziu într-o seară, Tabitha e indignată găsindu-i pe Jobson, Dobey şi Madge fumând în

odaia copilului. îi întreabă de ce nu se simt bine în salon.

— Ne place aici, măi fetiţo, răspunde Jobson. Aici e

Sala libertăţii la adăpost de toţi Grillerii şi contesele tale. Şi puştiul ăsta e şi el o atracţie, să ştii. Uită-te la asta.

„Asta” e un desen reprezentând doi bărbaţi şi o femeie, goi, în mijlocul unui peisaj cu pomi. E categoric reuşit, dar

Tabitha e demult convinsă de genialitatea lui John. De aceea aruncă în treacăt o privire la desen şi declară:

— Cred că toţi copiii desenează amuzant; dar zău.

Wally, ştii, n-ar trebui să fumaţi în camera lui John. Se supără doica. Trebuie respectate fără discuţie nişte reguli stricte într-o cameră de copil.

Câteva zile mai târziu, când o găseşte pe Madge Moon zbenguindu-se cu John şi gâdilându-l până când copilul se tăvăleşte pe podea în râsete isterice, Tabitha îşi iese brusc din fire.

— Ridică-te de jos, Johnny şi termină cu prostiile.

Copilul nu se supune. Tabitha îl ridică şi-l zgâlţâie.

Madge izbucneşte:

— Ce te-a apucat? Ce rău face copilul?

— Regret, dar nu trebuie stârnit.

— De ce nu-mi spui pe şleau că nu vrei să vin aici?

Tabitha o ignoră dar această atitudine o înfurie şi mai mult pe cealaltă femeie.

— Oh, nu vrei să stai de vorbă cu mine – te crezi prea doamnă, probabil. Păi, cine eşti tu, în definitiv? Şi repetă bârfeala care circulă curent în grupul lor: că Tabitha e o stricată vicleană care-i duce pe toţi de nas; o snoabă care se gudură pe lângă preoţime; dar îşi dă fustele peste cap ca să-şi câştige existenţa; o ipocrită dezgustătoare, taler cu două feţe!

Deoarece Tabitha în starea ei de furie uluită nu scoate în continuare nicio vorbă, Madge se dezlănţuie şi când aude vocea lui Jobson dă buzna afară să-i ceară

sprijinul.

Din fericire acesta îi ia partea Tabithei. Raţionamentul nu se bazează atât pe vreun simţ de dreptate cât pe părerea că Madge a început să-şi dea prea multe aere. „E timpul ca vaca asta încălţată să încasase un bobârnac; trebuie pusă la punct măcar odată la trei luni”. Şi Madge e alungată din West Street.

Dar găseşte multă înţelegere la alţii. Din acel moment se formează două tabere în West Street: cei care o admiră pe Tabitha ca pe o tânără femeie isteaţă, care se menţine pe o poziţie dificilă cu multă abilitate diplomatică; şi cei care o dispreţuiesc din aceleaşi motive.

Jobson şi Manklow aparţin primei grupări.

— Interesant, constată Jobson, cum evoluează fetişcanele astea după tipic. Uite-o pe puştoaica noastră pornită să-şi vadă bastardul educat după toate canoanele, fie că e pe placul lui sau nu. La care Manklow răspunde, în felul său meditativ, că lucrul e firesc; o dovadă în plus a mişcării de balans a pendulului.

Şi amândoi bărbaţii, având ceva din curiozitatea unor zoologi care ar studia manifestările acelui animal ciudat numit femeie, urmăresc manevrele Tabithei, mai întâi pentru a izola camera copilului de restul apartamentului, şi apoi pentru a-l pune sub tutela curatorului local. În cea de a doua tentativă reuşeşte, după o scurtă luptă, deoarece

Struge e dispus să plătească. Dar în primul caz se vede nevoită să dea o lungă bătălie care durează multe luni.

Căci gruparea celor mai tineri de la *The Bankside*, condusa de Dobey, văd în intenţia ei nu numai o dovadă de dispreţ la adresa modului lor de comportare dar şi o odioasă trădare faţă de principiile morale.

Numai printr-un noroc şi prin puternice presiuni exercitate asupra lui Struge îşi atinge în sfârşit scopul atunci când după decesul chiriaşului din apartamentul

vecin reuşeşte să obţină două din camerele lui aflate în capătul coridorului, cu intrare separată, pentru a-i muta acolo pe

Johnny şi pe doică.

35

ÎN CE O PRIVEŞTE pe Tabitha, în toate aceste luni trăieşte cu un adânc resentiment. Cuvintele „snoabă" şi „taler cu două feţe" i-au provocat răni care nu vor să se vindece.

Resimte şi mai tare brutala lor nedreptate pentru că nu se poate apăra.

— N-are niciun rost să le explici unor fiinţe ca Madge sau unui tânăr găgăuţă ca Dobey sau unor celibatari ca

Wally Jobson şi Roger Manklow, se înseamnă să ai răspunderea creşterii unui copil.

Aşa că departe de a recunoaşte vreo inconsecvenţă în comportamentul ei, din contră, acesta i se pare absolut justificat. „Cei de la *The Bankside* sunt una şi ce e bine pentru

Johnny e alta".

Din cauza dezamăgirii şi indignării devine puţin şi mai arbitrară. Declară fără înconjur că noua cameră a copilului nu e pentru vizitatori. Scoate de pe peretele camerei una din cele mai bune desene ale lui Dobey, *Jezebel printre câini*, un dar pentru John. îşi spune cu amărăciune:

„N-au decât să trăncănească".

Cam în perioada aceasta, lumea începe să spună că

Tabitha arată mai bătrână. De fapt, a căpătat doar o expresie mai bătrânicioasă. A pierdut acel aer naiv al tinerei fete care descoperă lumea şi a început să vădească un altul, denumit matur, care pare să zică: „Lumea nu pricepe.

N-are nici un rost să te aştepţi la înţelegere. Trebuie pur şi.

simplu să încerci să te descurci cât poţi mai bine şi fără asta”.

Şi când John – în pragul fragedei vârste de şase ani, un băieţel fermecător, prietenos, având deja buzunare la pantalonaşi – se apucă pe neaşteptate să toarne cele mai gogonate minciuni, Tabitha nu are nicio clipă de ezitare şi după ce se sfătuieşte cu tutorele, hotărăşte să-l trimită pe copil la biserică însoţit de doică. Amintindu-şi totodată că băiatul lui Harry e cam de aceeaşi vârstă cu Johnny şi că, având un tată aşa de bun trebuie să fie probabil şi el un băiat bun, îi scrie lui Harry. Îi spune cât de rău îi pare că trăieşte departe de el, se interesează de Edith şi de copii şi adaugă: „Johnny al meu e un copil precoce, dar cam neastâmpărat. Tare-aş vrea să aibă tovarăşi de joacă de vârsta lui”.

Tabitha n-a îndrăznit niciodată să se ducă în vizită la

Casa cu cedri iar scrisorile ei au primit cele mai scurte şi reci răspunsuri. E limpede că n-au vrut s-o încurajeze.

N-o surprinde într-atât pe cât o dezamăgeşte faptul că ultima ei scrisorare rămâne fără răspuns.

Dar pe loc pune la cale noi planuri. Gândeşte: „Edith trebuie să fie probabil cauza”; şi-şi aduce aminte că Edith avea un magazin preferat în Oxford Street. Se interesează şi află că doamna Baschett continuă să le fie clientă. Peste câteva zile, ca din întâmplare, se trezeşte nas în nas cu ea printre mormanele de pălării ieftine şi pasmanterie ţipătoare.

Cele două femei se privesc lung de parcă şi-ar zice:

„Cine-o fi asta? Cunoşteam mai demult pe cineva care semăna cu ea”. Apoi se recunosc.

Edith pare de cincizeci de ani. Are o faţă slabă, gălbejită din care ochii negri ies mult în evidenţă ca şi nasul de o mărime absurdă. Corpul ei, pe de altă parte, e gros şi lipsit de graţie. Iar rochia de culoare vie, cu

volănaşe, o face să pară şi mai voluminoasă.

Tabitha îi cercetează rochia cu privirea. îşi spune: „Cumpărată la solduri undeva pe Oxford Street, vreun chilipir”. Şi e surprinsă pentru că o socotise întotdeauna pe Edith o femeie elegantă.

— Ce face Harry? Şi pronunţarea cu glas tare a numelui o emoţionează profund amintindu-i nu numai de

Harry dar şi de Edith, de tot ce reprezintă fosta viaţă paşnică şi tihnită de casă.

— Întreabă-l pe el, mie nu-mi spune nimic. Vocea

Edithei e plină de răceală. Cu ochii o măsoară pe Tabitha de la pălărie până la pantofi.

— Şi cabinetul?

— Cred că merge bine – Harry nu e niciodată acasă şi nu-şi aminteşte nici când sunt zilele de naştere ale copiilor. Eşti tot cu tipul ăla Struge?

— Oh, da.

— Suntem informaţi despre el. Unul din pacienţii lui

Harry e prieten cu cineva care scrie pentru revista lui.

Tabitha nu replică nimic.

Cu o privire perfidă, Edith declară:

— Ştii, îmi pare rău de tine. Dar n-are niciun rost să-ţi spun că genul ăsta de situaţii nu sfârşesc niciodată bine, tot n-ai mai putea schimba nimic acum, nu-i aşa? Suntem prea bătrâne ca să ne mai putem schimba.

— Presupun că aşa e. Tabithei îi vine să râdă dar totodată o şi tulbură privirea plină de indignare a celeilalte.

— Nu ne întâlnim niciodată, murmură ea. E păcat. Tu şi Harry vă mai duceţi în vacanţă la Sancombe?

Apoi, observând expresia Edithei, adaugă: „Dar cred că n-ar fi nimerit”.

— Eu n-aş avea nimic împotrivă, dar Harry s-ar putea să aibă. Vorbeşte cu amărăciune ca şi cum indiferenţa ei

faţă de fapta reprobabilă a Tabithei ar fi fost tot din vina lui Harry, ca şi cum Harry i-ar fi tocit principiile morale la fel ca şi răbdarea. Întreabă cu bruscheţe:

— Pălăria asta e ultima modă de la Paris?

— E destul de nouă.

— Mi se pare ridicolă; francezii ăştia se ţin numai de prostii.

Brusc cele două femei se privesc ca prin sticlă una pe alta, apoi îşi ating reciproc mâinile şi se despart.

— Mă urăşte, reflectează Tabitha. Acum e şi mai mărginită şi mai meschină şi mai neîndurătoare; m-ar ucide dac-ar putea.

Cum şi-a dat deoparte pavăza a şi încasat o lovitură.

Inima îi bate repede în timp ce străbate străzile aglomerate. Gândeşte: „Toţi mă urăsc – toţi Harry-i şi Edith-ele din lume; cu toţii ar vrea să mă vadă la pământ”.

O cuprinde panica. Dă fuga acasă de parcă ar vrea să se asigure că Johnny e tot în camera lui şi că o iubeşte la fel de mult ca mamă a lui, fără a nutri vreun gând ascuns faţă de poziţia ei în societate.

Îi dă bomboane, jucării şi copilul îşi aruncă braţele în jurul gâtului ei. Dar această iubire – sursă de atâta bucurie pentru ea – îi sporeşte panica. „Ce-o să se întâmple cu el într-o lume plină de Harry-i şi Edith-e?”

Şi chiar şi Manklow e mirat de energia cu care Tabitha se aruncă în reorganizarea revistei *The Bariksiăe* pentru a scoate o ediţie triumfătoare şi scandaloasă după terminarea războiului. E într-adevăr şi mai înverşunată ca oricând împotriva moralităţii epocii. „Mârşăvia, ipocrizia, meschinăria, toate la un loc”.

Bătrâna regină moare şi până şi Struge e înclinat să creadă că vor urma mari schimbări. Imensa forţă morală a văduvei, asemeni cerului de vară târzie – dens, apăsător, părând poleit deoarece e acoperit de praf vechi – nu a fost apreciată decât după ce a dispărut.

ACEST NUMĂR NOU şi mai îndrăzneţ al revistei *The Bankside*, special pregătit pentru noua eră a revoluţiei, apare în luna iunie a anului 1901, când războiul, deşi încă neterminat, e indiscutabil câştigat. Numărul revistei se dovedeşte un dezastruos eşec. Foarte puţini îl cumpără; nimeni nu-i acordă vreo atenţie.

Pentru că deşi, aşa cum se prevăzuse, se face simţită o puternică reacţie împotriva a tot ce e victorian, a tot ce a existat înainte de război, reacţia îmbracă însă o formă politică, nu una morală. Şi noutatea apare nu atât în teorie cât în punerea în practică a politicii. E mai dură, mai excesivă.

Pacea debutează, ca orice pace, cu război civil, pentru că civilii râvnesc şi ei la gloria militarilor. Noul secol începe cu strigăte de luptă ca ale sălbaticilor. Şi noii membri ai partidelor din trib care concep politica ca pe un război primitiv, manifestă dispreţul sălbaticilor pentru acele vestigii de civilizaţie pe care le găsesc la faţa locului. Pentru ei, arta şi literatura epocii victoriene de mijloc reprezintă mormane groteşti de moloz, remarcabile doar prin dimensiunea lor şi prin stângăcia proporţiilor; Pater.

Wilde, Beardsley şi *Revista galbenă* sunt ca resturile zdrenţuite ale unui spectacol de marionete abandonate în noroiul de pe locul ocupat de un fost bâlci.

— Politica sau nimic, declară Manklow sentenţios; şi intenţionează să cumpere drepturile de editare ale unui roman de Wells. Dar Struge nici nu vrea s-audă de Wells a cărui proză îi provoacă o suferinţă aproape fizică. Şi afirmă:

— Noi nu suntem o revistă politică.

— N-o să mai fim deloc o revistă dacă nu atragem cititori.

Dar Struge rămâne neînduplecat. La şaizeci şi unu de ani ai lui se lasă greu manevrat în vreo direcţie; e legat de

prea multe fire.

Tabitha e cea care salvează revista. Deoarece, atunci când Struge declară că pierderile sale, datorită păcii şi scăderii preţurilor, îl pun categoric în imposibilitate de a arunca alte mii de lire pe *The Bankside*, Tabitha lansează un plan îndrăzneţ vizând cooptarea lui Wrinch în asociaţie.

— Cred c-ar fi încântat să devină asociat – şi-a dorit întotdeauna o publicaţie a lui. Şi e milionar, ca toţi bancherii ăştia din secta quakerilor.

— Wrinch? N-are niciun rost să te adresezi lui Wrinch;

e foarte strâns la pungă.

Într-adevăr, bancherul se dovedeşte dificil. Vrea dreptul de veto asupra colaboratorilor. Obiectează în privinţa lui Dobey. Numai datorită vizitei impetuoase pe care i-o face Tabitha la birou, Wrinch se lasă convins să vină în

West Street şi să arunce o privire la şpalturile viitorului număr al revistei.

Wrinch e un bărbat slab foarte înalt, cu o comportare de profesor universitar, ceea ce într-adevăr ar fi putut fi dacă n-ar fi moştenii o bancă. Se plimbă de colo-colo prin încăpere, o priveşte pe Tabitha vag şi uşor alarmat prin ochelarii lui mari, şi murmură:

— Dar de ce insistă Dobey asupra sângelui şi ce vrea să spună reprezentând succesul sub înfăţişarea lui Iuda?

Tabitha a îmbrăcat rochia ei cea mai şic pentru un asemenea prilej. Importanţa ocaziei îi colorează atrăgător obrajii şi dă strălucire ochilor ei. Adaugă de asemenea un plus de ardoare demersului ei.

— Vai, domnule Wrinch, dar e din Biblie; nu vă amintiţi versetul acela unde Iuda s-a spânzurat – apoi a căzut la pământ şi s-a făcut fărâme?

Wrinch, zgâindu-se la Tabitha cu expresia unui cal speriat de un obiect strălucitor necunoscut, murmură:

— Iarăşi sânge, şi apoi continuă, nu prea înţeleg…

— Adică vampirul tineretului, explică Struge

— Aha! Wrinch ridică din sprâncene şi examinează ideea cu extremă suspiciune.

— Oh, ştiu, domnule Wrinch, intervine Tabitha pe nerăsuflate, că domnul Dobey e dificil, dar nu credeţi… apelează la Wrinch ca la un cunoscător în ale artei, că e aşa din cauza originalităţii sale?

Tabitha a uzat de această găselniţă de zeci de ori faţă de critici sau potentaţi ca Wrinch. A cules-o nici ea nu ştie bine de unde şi n-a cercetat-o îndeaproape. Probabil nici n-o înţelege. Dar îi cunoaşte eficienţa, în special datorită cuvântului „originalitate” şi o foloseşte cu încredere.

E încântată să constate, după o uşoară relaxare vizibilă pe fruntea lui Wrinch, că şi-a făcut şi de data aceasta efectul.

— E, fără discuţie, un original. Şi, în definitiv, continuă Tabitha folosind încă o mişcare de atac pe care o mai experimentase, geniul se manifestă după propriile-i legi.

— Da, da, într-adevăr, încuviinţează Wrinch.

— Geniul trebuie să se manifeste liber, nu credeţi, domnule Wrinch?

Iar Struge îi cântă în strună, accentuând celălalt cuvânt magic.

— Are nevoie de libertate.

— Oh, desigur. Se poate vedea aproape cu ochiul liber cum sufletul de protestant al bancherului îmbrăţişează pe acest tărâm străin o solidă doctrină de credinţă.

Şi din această clipă nu mai durează nici douăzeci de minute ca să fie câştigat de partea lor. îl asigură că susţinându-l pe Dobey, în ciuda aversiunii pe care acesta i-o stârneşte, Wrinch va sluji cauza libertăţii şi va dovedi spirit de previziune. Dobey, cel puţin, se străduieşte să

realizeze ceva, în lumea asta complicată. Wrinch pune doar o singură condiţie, ca Boole să fie înlăturat.

— Vă rog să mă iertaţi, dar scrierile lui Boole sunt pline de blasfemii şi de obscenităţi. După câte ştiu eu, el are o influenţă dintre cele mai rele.

Struge e revoltat:

— Poate e cel mai de seamă poet al zilelor noastre.

Dar în acest stadiu, când tratativele dintre cei doi idealişti sunt pe cale să ajungă într-un punct mort, Tabitha cea plină de simţ practic atrage atenţia că problema lui Boole nu trebuie rezolvată decât dacă acesta şi-ar face din nou apariţia. Şi această idee e hotărâtoare. Wrinch preia trei optimi din acţiunile revistei cu o singură clauză, ca numele lui să rămână secret. E un mecena modest, şi în plus nu vrea să şocheze pe membrii mai stricţi şi mai înguşti în concepţii din congregaţia de care aparţine, prin dezvăluirea gustului său pentru arta şi literatura modernă.

37

PENTRU ACEST SUCCES diplomatic, Tabithei i se aduc binemeritate onoruri. Simte că într-adevăr a dobândit o frumoasă victorie. Se apucă plină de zel să lucreze pentru noul număr; mai precis, se dedică nesfârşitei activităţi de conciliere şi încurajare. Şi numărul este foarte curând gata pentru tipar când, într-o după-amiază, întorcându-se acasă cu John. de la muzeul de ştiinţe naturale, găseşte apartamentul plin de oameni agitaţi, nu numai Struge, dar şi Dewpark, Jobson, domnişoara Pullen, alte trei doamne la vreo cincizeci de ani, un doctor şi o infirmieră.

Tabitha abia dacă-l mai recunoaşte pe Struge: are obrajii aprinşi, ochii strălucitori şi păşeşte cu elasticitate în vârful picioarelor.

— Ce s-a întâmplat?

— Boole, – răspunsul e însoţit de o privire triumfătoare.

— Ah, tapiţerul.

— Boole, Boole. Nu-ţi aminteşti de Boole, poetul?

Tabitha, luată prin surprindere, resimte în primul moment un fel de şoc. Exclamă:

— Dar e minunat. Unde l-aţi instalat?

— În camera copilului. Era foarte agitat. Wally e de părere c-ar trebui să încuiem uşa.

Se aude un sunet ca zbârnâitul unei sârme mişcată de vânt. Struge se îndepărtează precipitat şi Tabitha, pornind pe urmele lui spre camera copilului, descoperă un bătrân uscat cu barbă căruntă rară şi nas lung vineţiu instalat în patul lui Johnny. Poartă pijamaua de mătase albastră a lui Struge, ceea ce îi face obrajii pământii să pară şi mai gălbejiţi, şi le vorbeşte lui Jobson şi Johnny, cu obişnuita lui voce scăzută, domoală.

— Da, am băut, am băut dincolo de orice închipuire;

am vieţuit în cele mai pierdute tărâmuri ale beţivilor.

Johnny e uimit şi încântat de acest eveniment ieşit din comun. N-a mai văzut niciodată un om asemănător lui

Boole. Se zgâieşte la poet cu ochi rotunzi şi cu un zâmbet admirativ; apoi, incapabil să-şi exprime deplin bucuria prin viu grai, sare în sus şi se învârte prin aer ca un titirez.

— Pentru că vedeţi, explică Boole cu acea blajină sinceritate care întotdeauna a avut forţă de persuasiune, a fost necesar să mă îmbăt; era chiar de datoria mea. Căci pentru a cunoaşte reînvierea spiritului, trupul trebuie să se cufunde în animalitate – pentru a da naştere unui trandafir, trebuie să te prefaci mai întâi în gunoi.

— Ce e aia gunoi?

— Eu, copilule; nenorocitul pe care-l ai în faţa ochilor tăi. Dar în clipa aceea, observând-o pe Tabitha şi intuind pe dată simţămintele ei, rosteşte în şoaptă: Dar acum trebuie să plec, am încălcat graniţele…

Porneşte să se dea jos din pat. Doctorul, Struge şi

chiar şi infirmiera îl înconjoară imediat şi-l împiedică. Încearcă să-i explice că e bolnav, că trebuie să rămână la pat sau riscă să moară. îi dau afară pe cei prezenţi. Infirmiera explică:

— Îl tulburaţi prea tare. E infirmieră pentru copii dar poartă uniformă şi se simte aparţinând corpului medical oficial. îl împinge pe John din propria lui cameră cu un gest autoritar şi cu privirea în direcţia opusă, spre doctorul care îi întinde o reţetă.

— Boole, zice el, are nevoie de odihnă totală. Este un delirium tremens în stadiu incipient complicat cu o pneumonie.

John e culcat în salon. Dar se întoarce de unul singur în camera lui la o oră matinală şi e găsit în toiul unei lungi conversaţii cu Boole despre o crimă recentă. După cât se pare cei doi au prins simpatie unul faţă de celălalt. Lui

Boole îi sunt dragi toţi copiii şi-i place să stea de vorbă cu ei iar lui Johnny, povestirile lui Boole, despre încăierări şi crime în Soho, i se par chiar mai minunate decât basmele lui Dobey.

Tabitha i se adresează lui Struge.

— De ce l-ai instalat pe Boole în camera copilului?

— Pentru că trebuia să-l ţinem la distanţă de amicii lui; în camera copilului, din fericire, îi putem asigura liniştea şi izolarea de care are nevoie – putem să-l păzim.

— Şi cu Johnny ce-o să facem?

— Dar asta e un avantaj în plus pentru Johnny al tău.

Boole s-a ataşat de copil.

Şi Struge rămâne uimit când Tabitha exclamă că e categoric împotrivă ca Johnny să fie sacrificat pentru Boole, că Boole poate fi dăunător pentru Johnny.

— Dăunător pentru Johnny să aibă un om ca Boole drept prieten? îţi dai oare seama că prietenia lui Boole este un privilegiu pentru care mulţi oameni de renume şi-ar da lumina ochilor. Boole iubeşte copiii; a scris poezii pentru

ei. Ce-ai zice dac-ar scrie o poezie şi pentru
Johnny al tău?
Dar Tabitha replică pretinzând să se fixeze un termen limită pentru şederea lui Boole în camera copilului. Struge e indignat şi, ca de obicei după o discuţie în contradictoriu cu Tabitha, devine posac şi distant.
Jobson, chemat de ambele părţi în conflict, propune ca Johnny să fie trimis la şcoală – la un internat.
— La şapte ani! protestează Tabitha. Şi cu pieptul lui delicat!
Dar rezultă limpede că Struge, jignit în forul său interior şi, mai presus de orice indignat de îngustimea de minte pe care o dovedeşte Tabitha refuzând unui geniu refugiul atât de important pentru salvarea vieţii lui, nu are de gând să cedeze.
— Foarte bine, îi spune Tabitha. Johnny va pleca la şcoală, dacă aşa trebuie. Şi dacă o să se simtă nefericit acolo, sau dac-o să moară de pneumonie, presupun c-o să fii foarte mulţumit.
— Eşti nedreaptă cu mine, Bertie.
Dar acuzaţia i se pare minimă Tabithei în comparaţie cu nedreptatea ce i se pricinuieşte. Şi în timp ce, la mai puţin de o lună, priveşte pe fereastra unui tren în drum spre sud-est livezile de pomi fructiferi şi lanurile de hamei, resimte şi mai acut amărăciunea ei. „Degetul cel mic al lui Boole e mai de preţ pentru Bunny decât tot corpul lui
Johnny; cât despre mine, eu nu contez absolut de loc.
Asta după şase ani. Şi ceru mi-e martor, că m-am străduit să-l fac fericit”.
38
TABITHA E CONVINSĂ că are dreptate. Amărăciunea ei creşte de fiecare dată când îl priveşte pe John care, în uniformă nouă de şcoală, stă aşezat în faţa ei cu o expresie speriată şi supărată pe chip. Întreaga lui atitudine, mâinile care atârnă în mânecile prea lungi, ca să-i vină bine şi

după ce mai creşte, picioarele amorţite în ghetele noi, sunt ale unei victime care întreabă: „De ce, de ce?”

A întrebat de ce. „De ce trebuie să mă duc la şcoală?”

Iar Tabitha a dat răspunsul obişnuit: „Ca să înveţi: ca să fii împreună cu alţi băieţi”. Dar aceste răspunsuri n-au constituit un răspuns nici măcar pentru ea însăşi. „De ce?”

Un „de ce” enorm. De ce să sufere Johnny pentru că mama lui a fost amăgită, pentru că Struge e încăpăţânat şi înnebunit după Boole al lui. De ce nu poate exista un tărâm sigur, nici măcar când e vorba de camera unui băieţel?

Vede spaima băiatului care-l determină, măcar o dată, să stea liniştit. Se perpeleşte de mila lui şi de revoltă împotriva lumii care îl face să sufere. Dar nu-l ia în braţe ca să-l consoleze. Ştie că dacă va proceda aşa el o să-i spună

„Nu mă duce la şcoală, nu pot să suport” şi o să plângă amândoi.

E de datoria ei să fie dârză, să nu se apropie de el. îşi zice: „Trebuie să se deprindă să crească departe de mine.

Trebuie să mă conving că aşa e bine”.

Şcoala, Halliton House, îi fusese recomandată de Jobson la sfatul unui misit. E o vilă spaţioasă veche cu o grădină frumoasă, situată în apropierea satului. Terenul de sport se află la o milă depărtare dar gimnastica de dimineaţă se face în curtea şcolii. Această curte, între o latură a clădirii şi drum, este la fel de hidoasă ca toate curţile de şcoală, cu zgură pe jos şi de jur-împrejur cu un gard din plasă de sârmă de aproape trei metri înălţime pentru a nu permite mingilor să sară afară şi străinilor să pătrundă înăuntru.

În timp ce trăsura se apropie de şcoală, primul lucru pe care-l vede Tabitha e această „cuşcă în care trei băieţaşi în uniformă ca a lui John stau tăcuţi la zece metri unul de altul, cu degetele încârligate în plasa de sârmă, cu privirile aţintite în gol. Când intră pe poarta şcolii, trecând

prin faţa celor trei captivi şi văzând ochii lor fixaţi asupra ei cu exact aceeaşi privire ca a unor animale de curând închise în cuşti, cerbi tineri sau maimuţe, care îi examinează pe vizitatorii grădinii zoologice cu o groază tăcută, rugătoare, Tabitha se cutremură: „Dar ce sunt pe cale să fac? E crud, nemilos. Nu pot”.

Dar deja intendenta, o tânără femeie voioasă, îmbrăcată cu fustă şi jachetă vine spre ei dinspre intrarea şcolii.

Şovăind pe un picior, Tabitha nu mai apucă să dea înapoi. Mecanismul, a cărui putere a invocat-o, a prins-o în angrenaj.

— Bună ziua, doamnă Bonser. Acesta e…

— Johnny.

— Desigur. Poate că Johnny ar vrea să intre aici?

Deschide portiţa curţii şi-l prezintă pe Johnny celorlalţi trei noi veniţi.

Johnny, trezindu-se în cuşcă, se întoarce şi aleargă s-o prindă pe Tabitha de braţ.

— Nu mă lăsa aici, mămico. E cuprins de panică.

Dar Tabitha se trezeşte făcând cauză comună cu intendenta. Printr-un proces pe care nu are timp să şi-l explice, a trecut de partea mecanismului, ÎI linişteşte pe

Johnny.

— Numai pentru scurt timp; şi poţi să te joci cu ceilalţi băieţi noi.

— Nu, nu pot să-i sufăr. îşi frânge mâinile. Nu pot să sufăr locul ăsta; vreau acasă.

Dar atunci îşi face apariţia un profesor. E un tânăr prietenos cu o mustaţă blondă militărească şi un costum din tweed cam ţipător. E şi el nou venit la această şcoală şi păstrează încă o bonomie distinsă.

— Haideţi, băieţi, strigă el. Şi zâmbeşte în direcţia

Tabithei, incluzând-o şi pe ea în conspiraţie. Haideţi să batem puţin mingea.

O minge mică de fotbal este adusă din interiorul clădirii şi tânărul trage câteva şuturi magistrale.

— Haideţi şi voi, băieţi. îl ia pe unul dintre băieţi, un copil deşirat, de ureche şi-l îndeamnă:

— Dă-i drumul, hai, trage şi tu.

Băiatul loveşte mingea cu piciorul, rânjeşte şi fuge după ea. Se pare c-a mai jucat şi altă dată. Brusc devine vorbăreţ şi încrezător şi preia conducerea jocului. Tânărul profesor se retrage aruncând spre Tabitha o privire care ar putea fi mai degrabă un semn cu ochiul.

Stând de vorbă cu profesorii şi directorul cu un entuziasm pe care îl manifestă şi alţii când recunosc şi încearcă să ascundă o criză, deodată Tabitha îşi trage răsuflarea şi pierde firul. Simte un nod în gât. O îneacă plânsul. Întregul ei suflet se revoltă împotriva cruzimii de a lăsa un copil de şapte ani printre străini într-o cazarmă hâdă. Dar intendenta rosteşte cu nespusă veselie şi farmec: „Acum ar fi cazul să stabilim şi laxativele, doamnă Bonser”. Iar

Tabitha se grăbeşte să răspundă cu vădită cordialitate:

„Oh, cele obişnuite, cred”.

CE O ÎNGROZEŞTE pe Tabitha mai presus de orice este clipa despărţirii. Cum să-i explice lui Johnny că ea trebuie să plece, că l-a vândut duşmanului. „O să plângă şi ăsta o să fie un început prost pentru el”. Dar când soseşte trăsura şi se duce însoţită de director, un bărbat înalt, corpolent, chel, îmbrăcat asemeni unui fermier, să-i spună la revedere, Johnny zbiară în curte printre alţi vreo zece băieţi; el e unul din cei care răcnesc cel mai tare. Când e strigat, se uită repede împrejur şi apoi se năpusteşte după minge. N-are de gând să-şi întrerupă jocul.

Pare că şi-acâştigat o anumită autoritate asupra băiatului deşirat atât de detestat de Tabitha; îl atacă plin de vioiciune şi urlă: „Dă-te la o parte din drumul meu, mă”.

Directorul e nevoit să se ducă după el ca să-şi poată lua la revedere de la mama lui. Apare, gâfâind, murdar, cu părul vâlvoi, cu praf de zgură pe nas şi o rătăcire sălbatică în ochi. Nu mai avusese parte nicicând de asemenea orgie de urlete şi izbânzi.

— Spune-i la redevere mamei tale, Johnny.

Johnny îşi înalţă faţa, dar e cu ochii tot la joc şi zice:

„La revedere. Trage-i un şut, mă prostu-le”. Directorul şi Tabitha râd. Tabitha sărută obrazul murdar şi încins, se urcă în trăsură şi porneşte la drum. Trăsăturile feţei i se crispează, îşi strânge obrajii în palme ca să nu plângă.

Dar se trezeşte silită să zâmbească din pricina unei imense dezamăgiri care face nu numai îngrijorarea ci însăşi viaţa ei să pară absurdă şi zadarnică.

— Puteam să mă aştept la una ca asta. Totul e aşa de nou şi palpitant pentru el – şi zău, că până la urmă, totul a ieşit bine.

Dar e deprimată şi West Street i se pare de nesuportat.

Inviolabila cameră a copilului e plină de cei ce vin în vizită la Boole; Madge Moon se tolăneşte în camera de zi;

Dobey şi Hodsell discutând aprins despre natura păcatului îi provoacă dureri de cap. Noul număr din *The Banksi & e*, denumit până şi de Struge drept numărul Tabithei, nu-i stârneşte nici cel mai vag interes; şi când Wrinch vine s-o consulte, trebuie să facă eforturi pentru a simula interesul pe care deferenţa lui faţă de ea îl impune.

Şi din nou scrie acasă, de data aceasta lui Edith. îi împărtăşeşte vestea că l-a dat pe Johnny la o şcoală bună unde va fi bine instruit. „E puţin probabil, dar dacă Johnny urmează să fie confirmat, va avea nevoie de o pregătire corespunzătoare. Şi eu consider că e bine pentru copii să primească confirmarea – ar fi păcat să se diferenţieze prea mult unii de alţii”.

Aşteaptă răspunsul cu nerăbdare. Speră chiar într-o vorbă de încurajare. Dar tot ce primeşte e un bileţel de la Edith cu propunerea de a lua împreună ceaiul într-o cafenea din West End.

Se întâlnesc. Tabitha îşi exercită farmecele. E supusă, afectuoasă. O ascultă pe Edith plângându-se de egoismul lui Harry şi de calităţile copiilor ei. îi admiră până şi rochia. În cele din urmă îi aminteşte Edithei de propunerea de a pleca amândouă într-o vacanţă.

Edith ezită, apoi brusc acceptă. Ceaiul, de calitate, i-a dat curaj.

Când Tabitha îi spune lui Struge că intenţionează să plece două săptămâni în vacanţă cu o prietenă, Struge e surprins şi supărat. „Ţi-ai ales un moment foarte nepotrivit", se plânge el. Pentru că în febra preocupărilor sale pentru revistă a încetat treptat să mai simtă nevoia celeilalte febre, de amant. Acum e mai puţin sclav şi mai mult soţ. Tabitha nu mai reprezintă unica şi majora preocupare a vieţii lui.

— Rămân, dacă ai într-adevăr nevoie de mine, replică

Tabitha. Dar vorbeşte pe un ton rece, din mândrie. Simte că a lăsat toate obligaţiile în seama lui Struge şi că indiferenţa lui faţă de soarta lui John e de neiertat.

— Cred că dacă ţi-ai pus în gând să pleci, ai să pleci în orice caz, rosteşte el pe un ton acru.

Şi aerul acesta de om nedreptăţit o irită deopotrivă.

„N-are de ce să fie aşa de supărat – îl are pe Boole al lui".

EDITH, LA PADDINGTON, este ceva mai mult decât o prietenă: este o rudă care reprezintă vechi legături de familie. Tabitha o sărută cu afecţiune şi insistă să cumpere biletele de tren – bilete de clasa întâi. „Hai să ne simţim bine".

— Da, de dragul schimbării, încuviinţează Edith.

Mi-ar prinde bine o schimbare pe toate planurile.

— Oh, şi mie. Oh, da, pe cuvântul meu.

Şi cele două femei, în timp ce se instalează în compartiment, arborează pentru o clipă aceeaşi expresie de nestăvilit alean.

— O schimbare, gândeşte Tabitha. Şi simte că n-ar mai fi putut trăi o oră în plus acasă, în West Street, în acea atmosferă care acum îi pare atât de apăsătoare, de parcă însuşi aerul din apartament s-ar fi poluat şi s-ar fi impregnat de acele ciudate nelinişti estetice, de suspiciunile lui Jobson, de lacoma ambiţie a lui Manklow, de nălucirile lui Boole.

Iar Edith, plină de acelaşi iremediabil dezgust, vorbind de motivele ei de nemulţumire pricinuite de Jlarry şi de copii, uită că a fost supărată pe Tabitha.

Îi face plăcere şi faptul că Tabitha admiră Sancombe, o mică localitate cu o plajă foarte frumoasă; şi că e de acord să stea la hotelul de pe faleză. E o veche vizitatoare şi se consideră într-o oarecare măsură responsabilă atât de frumuseţea plăjii cât şi de confortul hotelului, care o surprinde totuşi pe Tabitha prin paragina lui sordidă.

Edith întâlneşte imediat vechi prieteni, colonelul

Quare cu soţia, şi-şi face fără întârziere alţii noi, un avocat cu numele de Prince şi fiica acestuia în vârstă de douăzeci de ani. Avocatul, colonelul şi soţia lui sunt nespus de dornici de societate, fiindcă toţi au venit în căutarea unei schimbări. Şi pe feţele lor, peste tiparul obişnuit al vieţii de zi cu zi, prudente, rezervate, apare supraimprimat cu litere mari, roşii ca la un afiş, anunţul planurilor şi năzuinţelor lor. Doresc o schimbare; doresc să stea de vorbă, să iasă din tipic.

Se cade pe loc de acord ca Edith, Tabitha, soţii Quare şi Prince tatăl şi fiica să mănânce la aceeaşi masă. E o masă plină de însufleţire, pentru că toată lumea vorbeşte, zâmbeşte; fiecare manifestă o vioiciune care poate le-a fost proprie cu zece ani în urmă; sau poate niciodată.

Edith îi captează pe bărbaţi în stilul obişnuit probabil pentru Frood Green-ul deceniului al optulea, când ea era frumoasa cartierului. Doamna Quare sporovăieşte despre ambiţiile ei şi despre cele două odrasle ale dumisale într-un mod atât de şcolăresc încât pare de necrezut că are copii. A visat, zice ea, să devină artistă, copiii ei au dezamăgit-o, sunt aşa de plicticoşi, de mărginiţi. „Fata e drăguţică, dar, vai, aşa de prostuţă; băiatul e deştept, dar aşa de neinteresant”. Domnişoara Prince, fiica avocatului, frumuşică dar stângace şi vag conştientă de stângăcia ei, devine exaltată, se agită şi exclamă: „Oh, da”: „Oh, nu”, cu o înflăcărată dorinţă de a lua parte la conversaţie.

Şi toate aceste noi prietenii înfloresc în atmosfera de vacanţă cu mare repeziciune. A doua zi de dimineaţă.

Edith dispare cu avocatul. O învaţă să joace golf. Colonelul o însoţeşte pe domnişoara Prince să culeagă scoici;

Doamna Quare şi cu Tabitha, felicitându-se de absenţa bărbaţilor poartă o lungă discuţie despre odraslele doamnei

Quare.

Iar Tabitha, plină de înţelegere, de interes, exclamă:

„Dar ce minunat!”, „Ce extraordinar!”, „Da, copiii sunt într-adevăr ciudaţi”.

Ea, care altă dată apreciase atât de mult societatea, savurează acum, ca o schimbare, singurătatea. Când doamna

Quare îşi scrie corespondenţa, Tabitha se duce să se plimbe pe malul mării şi contemplând o nemărginită perspectivă de vălurele verzui sub un cer palid, senin, îşi spune cu încântare: „Ce fericire să fii odată singură! Câtă linişte!

Uitasem ce înseamnă liniştea. Oh, aş putea trăi aici o veşnicie”.

Seara. În timp ce avocatul o învaţă pe Edith să joace

biliard, Tabitha ascultă povestirile colonelului despre vânătoarea de tigri şi e captivată de modul în care reuşise să scape în diverse ocazii. Se minunează că doamna Quare a putut suporta chinul de a-şi creşte copiii în India.

— Copiii sunt o problemă destul de dificilă chiar în Anglia.

Grupul abordează chiar şi discuţii politice. Colonelul Quare adoptă o poziţie personală. Războiul din Africa de Sud, zice el, deşi impus ţării, a însemnat un dezastru, o nenorocire. Imperiul presupune o răspundere imensă.

— Nu mi-e frică de o victorie a liberalilor, afirmă el neînfricat; ţara are nevoie de un reviriment.

— Dar exact aşa cred şi eu, exclamă Tabitha plăcut surprinsă. Suntem adormiţi. Oh, îngrozitor de adormiţi!

Şi e bucuroasă că poate discuta chestiuni politice cu acest încântător colonel, în timp ce Edith cochetează cu avocatul ei şi se găteşte cu bluze tot mai ţipătoare.

Curând soseşte şi un prieten de-al soţilor Quare, un tânăr pe nume Burne, brunet şi urât, dar cu o expresie atât de hazoasă şi vioaie încât e imposibil să nu-ţi fie simpatic. În timp ce soţii Quare se întreţin cu Tabitha la micul dejun, Tabitha interceptează privirea zâmbitoare a lui Burne. Nu înţelege ce anume îl amuză, dar îi răspunde cu un zâmbet.

A doua zi tânărul Burne coboară devreme şi o găseşte singură în hol. Râde şi-i spune:

— Vă admir pentru felul în care-vă înţelegeţi cu bătrânul Quare.

— Dar e foarte amabil, nu găseşti?

— Lăsând amabilitatea la o parte, nu e uluitor cum sunt în stare unii oameni să repete şi iar să repete la infinit aceleaşi lucruri?

I se adresează Tabithei ca unei persoane din lumea bună. De fapt se află în concediu după participarea la nişte

mari lucrări de cale ferată în Egipt. S-a învârtit numai printre oficialităţi.

— Ce plăcere să poţi întâlni aici pe cineva care nu e amorţit de-a binelea. Cum mai cască gura acele biete femei la taioarele dumneavoastră. Râde zgomotos. Spuneţi-mi, vă place să faceţi baie în mare?

— Oh, dar ador să fac baie în mare, pur şi simplu ador marea.

Şi pentru că Edint continuă să joace golf în fiecare zi, se duc la mare să facă baie împreună. Burne se dovedeşte un excelent plonjor. O învaţă pe Tabitha săritura rândunicii.

După baie se plimbă împreună printre dune şi Burne, beneficiind de avantajul de a avea o ascultătoare cu experienţă, profită şi vorbeşte. Subliniază că războiul din

Africa de Sud, deşi impus ţării, a fost, contra părerii generale, un dezastru. Imperiul, considerat de Marea Britanie drept o reuşită, reprezintă de fapt o grea răspundere. Sunt necesare reforme, o nouă viziune. În ce-l priveşte este cu totul de partea liberalilor. „Şi în definitiv de ce să nu acorde pensii celor trecuţi de o anumită vârstă ba chiar şi drept de vot femeilor?” Şi izbucneşte: „De ce să nu încercăm măcar? Să mergem la risc. O schimbare nu poate pricinui prea mult rău”. împărtăşeşte, de fapt, părerile curente caracteristice tinerilor din generaţia sa. E sătul de vechiul sistem de guvernământ, de vechile principii şi doreşte altele noi. Tabitha a mai auzit asemenea plăsmuiri utopice şi încă multe altele, faţă de care ale lui îi par banale. L-a auzit pe Manklow abolind monarhia, proprietatea, căsătoria, ba chiar şi rasa omenească. Cunoaşte poziţia conservatoare aşa cum o prezintă bătrânul Dewpark, nu ca pe un plan de a-i menţine bogaţi pe cei înstăriţi şi pe săraci îngenuncheaţi în continuare, ci mai curând ca pe o filosofie de viaţă. îl aude pe bătrân, el însuşi atât de sărac, rostind cu vocea lui

morocănoasă: „Avem noroc că lucrurile merg şi-aşa cum merg. E un miracol că există cât de cât pace sau bună-cuviinţă sau ceea ce numim noi civilizaţie undeva în lume. Pentru numele lui dumnezeu nu clătinaţi barca, marea e a naibii de adâncă; şi dacă există vreun progres în care cred, este cel al rechinilor; şi ăştia se grăbesc”.

Iar Tabitha îşi zice indignată: „Oameni ca soţii Quare sau

Burne valorează cât zece Manklow, sau Dewpark sau

Boole; ei cred în ceva pozitiv, îţi dau încredere…

Şi e entuziasmată de planurile lui Burne. E sigură, zice ea, că vor aduce o profundă schimbare în ţară. „Şi numai

Dumnezeu ştie câtă nevoie avem de schimbare”.

Soţii Quare au acceptat tânăra pereche ca pe o tânără pereche. Când se întâlnesc cu ei, zâmbesc cu un anume subînţeles. Tabitha îşi zice: „Îşi închipuie probabil că ne place să fim singuri”.

Burne e tăcut. Pe neaşteptate izbucneşte:

— Îţi dai seama ce-ai însemnat dumneata pentru mine aici?

Îi declară că e cea mai prietenoasă, cea mai drăguţă şi mai inteligentă fată pe care a cunoscut-o vreodată şi totodată cea mai curajoasă. Dar, vai, ce ghinion să-şi piardă soţul atât de tânără. îşi dezvăluie intenţiile: tatăl lui e inginer, foarte înstărit iar el, unicul fiu. Oare ar avea vreo şansă?

Şi această cerere în căsătorie, atât de neaşteptată, nu pare de loc surprinzătoare în Sancombe, în adierea aerului liber, sub înaltul luminos al cerului. E chiar potrivită într-un loc atât de lipsit de pretenţii, atât de deosebit de West

Street. Tabitha e într-atâta de mişcată încât exclamă:

— Oh, dar domnule Burne…

Tânărul se teme de un refuz. Se precipită:

— Nu mă respinge din primul moment. Ştiu că m-am cam grăbit; dar timpul e aşa de scurt.

— Ah, nu, nu e vorba de asta; numai că – poate că nu mă cunoşti destul de bine.

— Cunosc tot ce vreau să cunosc.

Tabitha pleacă grăbită, extrem de tulburată. O uimeşte bunătatea tânărului. Reflectează: „Dar zău, chiar mă iubeşte, şi pe deasupra e şi fermecător. Aşa de cinstit, de simplu. Zău c-a dat norocul peste mine, dar cred c-ar trebui să-i spun… sau poate nu?”

Simte nevoia unui sfat. Se gândeşte chiar să-i prezinte

Edithei situaţia. Dar la ora culcării, când se duce ca de obicei să-i spună noapte bună, o găseşte în dispoziţie proastă.

Sosise nevasta avocatului şi în seara aceea nu mai jucase biliard cu el. îi revenise durerea.

— Dar ce te doare?

— Oh, întotdeauna mă doare câte ceva.

— Harry nu ţi-a găsit leacul?

— Harry! Lui puţin îi pasă de sănătatea mea!

Pe Tabitha o descurajează această amărăciune şi totodată, privind-o pe cumnata ei – în suferinţă, frustrată, înăsprită, cu o viaţă lipsită de perspective – o cuprinde spaima. Simte dintr-odată o imensă singurătate şi neputinţă. Şi îndreptându-se pe gânduri spre camera ei, îşi zice:

„Nu, n-am să-i spun. La ce bun? Poate după aceea”.

TOTUŞI, A DOUA ZI de dimineaţă, respirând din nou aerul miraculos, al acelui loc atât de plin de gânduri pure şi oameni buni, cinstiţi, şi văzându-l pe Burne venind spre ea cu mâna lui gravă, încrezătoare, dar puţin stânjenită, de îndrăgostit, Tabitha exclamă: „Domnule Burne

— Teddy – trebuie să-ţi explic. Şi îi spune pe nerăsuflate povestea escapadei ei cu Bonser şi naşterea lui

John. Dar nu pomeneşte, totuşi, nimic despre Struge. Burne o ia de braţ şi i-l strânge apăsat.

— Dar doamnă Bonser – Tibby – ce contează toate astea? Te iubesc, te doresc. Şi-o imploră pe Tabitha să-i răspundă afirmativ pe loc şi de îndată.

— Oh, dar eşti sigur că înţelegi…?

— >Da, da, totul.

— Oh, doamne, uite-o pe doamna Quare. Trebuie să-i vorbesc despre cumnata mea – nu se simte prea bine.

Tabitha se duce grăbită în întâmpinarea doamnei Quare şi se întoarce împreună cu ea spre Burne. Nu poate pricepe de ce a evitat să-i dea un răspuns.

Şi când în sfârşit rămâne singură în hotel, e deconcertată de propriile ei ezitări. „Dar categoric am să-l accept

— Chiar dac-ar fi de zece ori mai…" Reflectează asupra uneia din trăsăturile lui Burne, care, înmulţită chiar şi cu zece, tot ar putea fi suportabilă şi exclamă: „Dar de fapt nici nu e plicticos. Doamne, ar trebui să mulţumesc cerului pentru asemenea noroc".

A primit o sumedenie de scrisori din West Street şi câteva reviste. Au sosit zilnic dar nu a deschis niciuna din ele. Nu vrea să se gândească la West Street. A primit, de exemplu o carte poştală de la Jobson, care fiind carte poştală i s-a înfăţişat ochilor mai des şi a iritat-o de fiecare dată mai mult. „Distracţie mare cu B.F. foarte îngrijorat.

M. îşi face de cap cu articolele de fond. Telegrafiază ultima adresă a lui Dobey şi cheia de la camera copilului. Job".

„Ce naiba vrea să spună cu: *telegrafiază cheia de la camera copilului*? Bineînţeles că Fred e îngrijorat – mereu e îngrijorat de câte ceva; iar Boole, era de aşteptat c-o să fie o pacoste. Cât despre Manklow, îmi închipui că încearcă să umple *The Barikside* cu politică. Păi cum altfel?"

Rupe cartea poştală în bucăţele şi, după o scurtă

şovăială, toate scrisorile şi aruncă totul la coş. Apoi se duce la culcare jubilând, simţindu-se ca un Napoleon. „Acum nu mai pot da înapoi. Am luat hotărârea”.

Dar deodată îi încolţeşte în minte ideea că poate scrisorile conţineau ceva important. Întrebările o năpădesc:

„Ce-o fi însemnând vechea poveste? De ce e îngrijorat

Fred? Ce face Manklow exact?” Ce se va întâmpla oare, se întreabă ea, dacă Manklow intră în conflict cu Wrinch pe care, deşi radical în aparenţă, îl simte că e departe de a fi radical în fond. Tabitha nu reuşeşte să scape de aceste frământări. Dacă le alungă din minte, începe starea de enervare. Nu poate dormi. Tot corpul ei e treaz din pricina tensiunii create de îngrijorare, de întrebarea „Ce se»

Întâmplă în West Street?”

Acum e absolut sigură că s-a întâmplat ceva rău. Singura îndoială este, cât de important şi de grav?

Nu-şi găseşte liniştea până când, în puterea nopţii, ia hotărârea: „Am să dau o fugă pentru o zi să văd ce s-a întâmplat”. Şi se scoală foarte devreme dimineaţa, îi scrie un bilet lui Burne – „Trebuie să mă reped până la Londra cu o treabă urgentă. Mă întorc săptămâna viitoare. Am să-ţi scriu” – îşi strânge valiza şi trusa de toaletă şi ieşind discret. se duce la gară.

Peste douăzeci de ¡minute se află în trenul local care face legătura de dimineaţă cu expresul pentru Londra. E

surprinsă de propria ei comportare. „Zău, nu ştiu ce mi-o fi venit: şi nu-i frumos faţă de bietul Teddy Burne. Trebuie să-i scriu imediat”.

Dar mintea ei, cu toată energia unui organism reconfortat de aerul marin, de o schimbare eficientă, se întoarce instantaneu la problemele din West Street. „Dacă e vorba de Boole, am să le dau ideea să-l publicăm mai

bine într-un volum. Da „am să le spun că e prea valoros pentru o simplă revistă”.

O enervează încetineala trenului local care opreşte în toate staţiile. Acum are senzaţia că fiece clipă departe de

West Street reprezintă un pericol. Şi dacă s-a întâmplat ceva rău, ea va fi vinovată. „M. îşi face de cap – probabil certuri peste certuri. Zău, bărbaţii ăştia sunt nişte adevăraţi copii!”

Situaţia în West Street se prezintă, în linii mari, aşa cum prevăzuse dar complet diferit în amănunt. Manklow deşi şi-a impus articolele politice a refuzat să-l publice pe

Boole. Declară că voga lui Boole a luat sfârşit. „Decadenţii sunt morţi şi îngropaţi – nici urmă n-a mai rămas din ei;

şi noua generaţie e cu totul pentru politică, pentru noua politică de stânga. Nici dacă am vrea, tot nu vom reuşi să fim prea extremişti”.

Dar spre surprinderea generală, pe motiv că i s-au refuzat fonduri pentru a atrage scriitori preocupaţi de politică, Manklow îşi prezintă demisia.

Boole, pe de altă parte, nu e niciodată vizibil. Izolarea oferită de camera copilului i-a folosit ca mijloc de evitare a oricărui contact. Şi-a făurit acolo o fortăreaţă, ticsită cu pagini rupte şi sticle goale, în care trăieşte, mănâncă, doarme şi bea. Şi datorită iscusinţei dobândite pe parcursul unei întregi vieţi de fugar, se strecoară din cameră şi în cameră pe nesimţite. Nu-l deranjează deloc poziţia lui

Manklow: „E bine, îi spune Tabithei, că sunt demodat.

Acum voi fi capabil să realizez un lucru bun”.

Dar Struge este ofensat:

— Să plece! Boole valorează cât toţi Manklowii din lume. Manklow nu-i decât un oportunist.

— Dragul meu, dar problema se pune aşa, putem sau

nu să ne descurcăm fără el?

Tabitha e răbdătoare dar stăruitoare. Reflectează:

„Fred îmbătrâneşte, e mult mai bătrân decât îl ştiam”. Şi, într-adevăr, totul în West Street pare mai vetust, mai ponosit decât îşi amintea: perdelele, tapetul: Manklow care a încărunţit; Boole care e o ruină; Struge care se cocârjează, se chirceşte, care păşeşte ca un bătrânel, cu genunchii moi şi care a căpătat o înfăţişare bătrânicioasă, necăjită, cu sprâncenele încremenite într-o deznădejde permanentă.

„Dumnezeule! îşi zice Tabitha după nici trei ore de la întoarcerea ei în West Street. Noroc că m-am întors, altfel, se alegea praful!” Se duce în graba mare la Wrinch care se dovedeşte un aliat leal. O va sprijini în tactica ei. îi împrumută trăsura lui personală ca să-l caute pe Manklow prin Bloomsbury.

Abia în trăsură, în timp ce se bucură de câteva clipe de răgaz pentru meditaţie, punând la punct argumentele pentru a-l convinge pe Manklow, îşi aduce în sfârşit aminte de Burne. „Vai, dar trebuie să-i scriu bietului Teddy. Trebuie să mă decid”.

Dar acum, spre mirarea ei, Sancombe şi toate relaţiile de acolo au rămas undeva departe: departe nu numai în spaţiu dar şi în timp. Nu-i vine să creadă că au trecut doar treizeci de ore de când a plecat de acolo. E ora unsprezece, soţii Quare se plimbă probabil pe plajă; Edith joacă golf;

Teddy Burne, cu aerul unui politician revoluţionar, îi prezintă domnişoarei Prince ideea întocmirii unei noi formaţii guvernamentale. Tabitha gândeşte: „Bietul Teddy, bietul băiat”.

Tabitha, la cei douăzeci şi şase de ani ai ei e cu cinci ani mai tânără decât Burnedar se gândeşte la el ca la un copil. „Şi dragul, bătrânul colonel – ce scump era când povestea despre tigrii lui”. Zâmbeşte trist şi cu duioşie, ca

la gândul unor locuitori ai vreunei insule îndepărtate unde oameni blânzi şi nevinovaţi duc o viaţă de o încântătoare simplitate, dar sunt rupţi aproape cu desăvârşire de orice se cheamă viaţă – de lumea adevărată unde se întâmplă fapte, fapte care prezintă importanţă. Trebuie neapărat să-l facă pe Roger să înţeleagă că nu-i poate lăsa baltă chiar aşa. Şi într-o clipită a uitat din nou de Sancombe.

42

OBŢINE UN SUCCES deplin cu Manklow, care se dovedeşte dispus pentru un compromis, fără măcar s-o ciupească de braţ sau s-o mângâie pe păr. Acceptă să investească numai două sute de lire pentru articole politice şi să tipărească două din noile sonete ale lui Boole, cu condiţia ca numele lui să apară ca redactor. Struge e disperat. îi reproşează Tabithei:

— Aşadar ai trecut de partea duşmanului.

Tabitha e conştientă de cruzimea ei, totuşi n-are timp nici măcar s-o resimtă. Serata în cinstea apariţiei celui de al cincisprezecelea număr al revistei urmează să aibă loc peste două zile şi Manklow trebuie să fie neapărat prezent, altfel demisia lui va deveni publică. îl linişteşte pe

Struge cu mângâieri, zicându-şi „Bietul bătrân ce încurcălume e într-un moment dificil, cu însăilările lui despre artă”.

De fapt, Struge cedează abia cu o oră înainte de reuniune. Tabitha îl cheamă pe jManklow la telefon şi primeşte felicitările lui. îşi spune: „Slavă domnului că asta s-a aranjat!” Are dureri de cap şi nervii întinşi; se trânteşte pe pat să se odihnească. Nu s-a adaptat încă la tensiunea vieţii din West Street. O sumedenie de probleme o sâcâie. Şi printre ele nu se numără problema lui Burne. Întrucât acum ştie bine că nu se va mărita cu el. Nu pricepe cum i-a putut trece vreodată prin minte să se mărite cu un om atât de necopt. îşi spune: „Trebuie să-i telegrafiez astă-seară. De scris am să-i scriu mai târziu, asta nu e greu.

Dar ce-am să fac în legătură cu Boole? Pur şi simplu nu se mai poate să locuiască în continuare în camera copilului, mai ales dacă Johnny e atât de dificil”.

Primise de la Halliton Hall raportul asupra primei jumătăţi a semestrului, în care John e prezentat drept leneş şi turbulent.

„Şi-a făcut prieteni şi pare fericit, dar e cam certat cu disciplina”.

„Ce-o fi vrând să însemne asta? se întreabă Tabitha. Oare Johnny e într-adevăr rău sau directorul e tâmpit?”

I se învârte capul. Micul ei ceasornic franţuzesc ciocăneşte delicat de şapte ori cu ciocănelul său de argint şi Tabitha sare în picioare. „Dumnezeule, trebuie să mă îmbrac”. Pipăie cu degetele de la picioare după papuci şi sună din clopoţel.

„Oare cine va veni diseară? Presupun c-o să iasă scandal cu Wrinch în legătură cu desenele lui Dobey. Intră!” – asta pentru fata în casă.

— Oh, Bennet, cu ce să mă îmbrac? N-am chiar nimic ca lumea zău, şi e o ocazie specială.

Şi din nou, două ore mai târziu, stând în faţa foculuj din salon şi aşteptând să sosească primul musafir, îşi apasă fruntea cu mâinile şi gândeşte aşa cum a mai făcut de o sută de ori până atunci. „Da, ar putea fi un copil rău – a pornit-o complet greşit în viaţă”.

Deodată uşa se deschide şi Jobson apare, purtând uh costum extravagant din tweed. Şi el s-a schimbat, e incredibil de vulgar şi roşcovan.

— Salut, fătuco. Arăţi minunat. Fred e pe-aici?

— Se îmbracă.

— Perfect. Şi venind foarte aproape de Tabitha, îi şopteşte: E aici – în apartamentul meu. L-am pus la popreală.

— Pe cine?

— B. N-ai primit scrisoarea mea? Unde-ai fost tot timpul ăsta? Ce-ai mai pus la cale? Ţi-am trimis şi o carte poştală.

— Despre cine vorbeşti?

— Bonser – Bonser, fătuco, în carne şi oase; proaspăt ieşit din puşcărie.

Tabitha încremeneşte. Îngână:

— Ieşit din puşcărie?

— Aşa cum ai auzit. Şase luni pentru ultracunoscuta escrocherie cu prizonierul spaniol – care s-a cam răsuflat. Dar nu-ţi face griji. îl ţin eu bine în frâu astă-seară.

Întrebarea e, cum ar fi indicat să procedăm? Crezi că are de gând să facă scandal?

— Nu l-am văzut de peste şapte ani.

— Ascultă-mă pe mine, fătuco, dacă te are cu ceva la mână, aidresează-te poliţiei. Să nu-ţi fie teamă de poliţie.

Nu există prieteni mai de nădejde decât cei de la poliţie.

Fără nicio discuţie, doar sunt oameni cu experienţă.

Tabitha e din ce în ce. mai tulburată. îşi vorbeşte sieşi:

„Nu, nu. trebuie să mă văd cu el, ar fi o nebunie”.

Jobson o bate pe umăr.

— R Liniştează-te, îl expediez eu de-aici.

— 1 Nu, stai.

— Bănuiesc că e tatăl băiatului?

— Da, şi în plus…

— Uite ce, fătuco, nu te pripi – mai gândeşte-te. Să nu faci o greşeală ireparabilă.

Dar Tabitha şi-a recăpătat siguranţa de sine.

— Ba nu, am să mă văd cu el; nu poate face nimic rău. N-am să-i permit.

Aerul acesta hotărât îl impresionează pe Jobson. Cedează…

— Bineînţeles, dacă eşti sigură, tu ştii mai bine ce-i

poate pielea.

Dar de fapt Tabitha nu are niciun fel de plan. Simte că e pe cale să facă o prostie colosală dar că trebuie să procedeze astfel.

Uşa de la apartamentul lui Jobson e întredeschisă şi dincolo, în camera de zi, Bonser şi Boole stau aşezaţi la o măsuţă cu pahare în faţa lor.

Când Bonser se ridică în picioare, înfăţişarea lui o surprinde atât de tare pe Tabitha încât pentru o clipă nu poate decât să-l privească lung. E slab şi pământiu la faţă, ochii lui albaştri părând mai mari şi mai spălăciţi. Dar îşi zice:

„Sunt leit ochii lui Johnny”.

— Ei, Tibişor, nu mă mai cunoşti? O ia de braţ. N-ai îmbătrânit nici măcar cu o zi. O sărută. Nimic nu se compară cu o viaţă liniştită.

Tabitha se trage înapoi şi brusc, o întrebare prinde formă de la sine:

— Ai primit scrisoarea pe care ţi-am scris-o din Franţa?

Sau nici nu ţi-a păsat?

— Ce vrei să spui, Păpuşo? Când mi-ai scris? Ah, desigur când ai avut copilul! Bonser e încântat de sine pentru că şi-a reamintit. Ce face fetiţa? Sper că-ţi seamănă.

— E băiat; şi nu mai e un copilaş.

— Nu, sigur că nu. Păi, trebuie să aibă vreo cinci…

şapte… opt ani. Dar ce vrei să bei? Ceva tare – asta-i ce-ţi trebuie acum!

— Cred c-ar trebui să mă retrag, intervine Boole extrem de încurcat văzându-se de faţă la o discuţie atât de delicată. Aş putea sta pe scări.

— N-am timp, declară Tabitha pe ton sever. Vin musafirii.

Bonser toarnă whisky într-un pahar şi i-l pune cu

forţa în mână.

— Aoleu, eşti albă ca varu la faţă. Să bem pentru zilele de-altădată. Ce bine ne-am distrat noi doi, Păpuşico.

N-am să uit niciodată. S-ar putea spune că eram un cuplu de zăpăciţi. Şi-al naibii ce mai dădeai cu banii de-a azvârlita dar nu ţi-am reproşat-o niciodată. Ce ştiai tu?

Am râs de multe ori gândindu-mă cum erai tu în prima săptămână, când ai dat ochii cu lumea. Orice s-ar spune, educaţia unei fete după concepţiile de modă veche contează, nu glumă. Dacă există ceva care să menţină o fată pe drumul cel drept, atunci e numai o bună educaţie religioasă, cu iadul şi chinurile lui, şi un stil discret de comportare. Unde ai de gând s-o trimiţi pe fetiţa noastră? De ce nu la maici?

— E băiat, Dick, ţi-am mai spus. îl cheamă Richard John.

— Băiat! Asta-i nostim, păi adineauri era fată. Şi privind-o pătrunzător pe Tabitha, continuă: îmi pare bine că e băiat. Da, fără discuţie. Mi-ar plăcea să-l văd. Merge la şcc-ală?

— Sigur că merge. E la un internat – tocmai a început latina.

— Excelent. Nimic mai indicat pentru băieţi decât clasicii. Trebuie să aibă multă minte, puştiu' nostru; în familia mea a fost întotdeauna minte cu grămada.

Tabitha gândeşte „Nu-i pasă câtuşi de puţin de John".

Afară pe palier se aud paşi şi Tabitha se îndreaptă spre uşă.

— Regret, dar trebuie să plec acum – vin musafirii.

— Vin şi eu.

— Nu, Dick. Nu te pot primi în casă.

— De ce nu? Bonser o săgetează cu privirea. Doar n-ai să mă laşi baltă încă o dată?

— Nu încerca să mă terorizezi, Dick. Ar fi o prostie.

Iese demnă şi o ia la fugă pe scări în sus, tulburată.

„Uită că nu mai sunt o fetiţă neroadă. Dar ce uluit părea”.

Începe să râdă dar râsul ameninţă să dea în plâns. „Ce-i cu mine? se întreabă. Sunt oare dezamăgită? La ce m-oi fi aşteptat în definitiv?”

Dar n-are timp să descopere ce s-a întâmplat cu simţămintele ei. De pe acum sunt şapte musafiri în salon iar

Struge, cu cravata strâmbă, îi aruncă o privire încărcată de reproş, semnificând „De ce m-ai părăsit?” ceea ce o readuce la îndatoririle ei mondene.

ŞI O EXPERIENŢĂ de ani de zile îi dă nu numai stăpânire de sine dar şi acel antren care ţine de abilitate. Încrederea cu care l-a înfruntat pe Bonser are acum un alt câmp. de acţiune.

Manklow, zâmbind cu gura până la urechi, primeşte felicitările lordului Ducat, marele proprietar al ziarelor de un peni; lady Ducat stă de vorbă cu un omuleţ rozaliu la faţă, fabricant în industria metalurgică, milionar, un nou prieten de-al lui Struge, al cărui nume Tabitha nu şi-l poate aminti niciodată. Turuie ca o moară stricată şi i se adresează mereu lui Griller care, însă, stă aplecat spre lady Ducat vrând parcă să spună „Noi doi ne înţelegem de minune”. Dewpark, purtând o cămaşă foarte murdară, sprijină peretele şi-i aruncă priviri încruntate lui Manklow;

lady Chadworth, într-o atitudine studiată, contemplă cu încântare un nou Pissaro.

Tabitha, care înţelege acest semn de plictiseală, o salvează şi i-l prezintă pe domnul Dobey „ale cărui ultime lucrări i-au scandalizat pe toţi criticii”.

Apoi îşi îndreaptă atenţia spre Dewpark. Dar Dewpark e furios.

— Fred îşi dă seama ce face? Chiar vrea o revoluţie? A luat-o razna? Totul a luat-o razna?

Tabitha zâmbeşte şi-l apucă pe bătrân de mânecă.

— Fred n-a citit articolul acela politic. Gândeşte: „Sărmanul bătrân, e într-adevăr bătrân; îmbătrâneşte chiar mai repede ca Fred. Războiul parcă i-a îmbătrânit cu zece ani pe toţi bătrânii iar pe cei tineri i-a transformat în copii”.

Într-adevăr, doi tineri militari întorşi nu de mult din

Africa de Sud, fac mare tărăboi bătându-l pe Manklow pe spate.

Încăperea se umple mereu. S-au adunat chiar mai mulţi ca de obicei şi toţi simt importanţa evenimentului. Feţele sunt îmbujorate, vocile ridicate iar timbrul lor încărcat dă

acea animaţie deosebită specifică celor familiarizaţi cu toate realizările curente ale artei, ştiinţei şi modei, şi tocmai de aceea oarecum blazaţi chiar şi atunci când întâmpină cu bucurie o senzaţie nouă.

Pentru că Manklow a reuşit să-i dea acestui număr al revistei o tentă politică. A strecurat în paginile lui, chiar sub ochii lui Struge, două articole: *Moarte morţilor*, cu unele atacuri violente la adresa decedatei regine; şi *Socialismus* care i-a înspăimântat până şi pe radicali; în timp ce cronica anilor nouăzeci, rubrică scrisă de el a reuşit să-i înfurie pe toţi intelectualii trecuţi de vârsta de patruzeci.

Faţa prelungă, gălbejită a domnişoarei Pullen, care discută cu Wrinch, e răvăşită de atâta vehemenţă. De ani de zile nu a mai fost atât de exaltată.

Wrinch însuşi, sprijinit de perete, ascultă deferent ca un diplomat, cu privirea aceea abstractă pe care o capătă uneori ambasadorii în toiul schimburilor de amabilităţi.

Noile lucrări ale lui Dobey, cele şapte păcate capitale, reprezentate de Raţiune, Cumpătare, Chibzuinţă, Modestie, Căinţă, Prudenţă şi Castitate îl surprinseră pe Wrinch.

Îşi ridică ochii de la domnişoara Pullen, vrând parcă

să interogheze văzduhul: „Oare Dobey e într-adevăr o forţă închinată binelui spiritual?”

În trecere, Tabitha îi zâmbeşte.

— Aceste ultime lucrări ale lui Dobey – create pentru dumneavoastră – reprezintă categoric capodopera lui.

Zâmbetul ei colorează obrajii bancherului. Tabitha străluceşte de frumuseţe deoarece simte în forul ei interior că a obţinut o nouă victorie.

— De data asta am făcut o treabă bună. Ştiam eu că Manklow poate să ne scoată din impas.

Şi văzându-l pe Struge, îmbujorat şi transpirat, cu cravata şi mai strâmbă, îl apucă de braţ.

— Felicitări. Resimte o clipă de tandreţe faţă de omul încununat de succes.

— E ceva nemaipomenit! Struge se uită în jur cu un zâmbet perplex. Ducat zice că acest număr reprezintă un moment istoric.

Pe neaşteptate micul milionar rozaliu ţâşneşte din mijlocul mulţimii şi-l apucă pe Struge de braţ.

— Ei, asta-i bună, etatizarea băncilor! Doar nu vrei cu adevărat asta, Struge; nu se poate să ai astfel de intenţii. îţi dai seama ce s-ar întâmpla cu creditele?

Bătrânul Dewpark îşi croieşte drum spre eroul zilei.

— La naiba, Struge, revista ta idioată e pur şi simplu anarhism. Desfiinţarea imperiului! Realizezi ce se poate întâmpla când imperiile se prăbuşesc? L-ai uitat pe Bacon? Vrei războaie, masacre, sărăcie, mizerie, pretutindeni în lume?

Tabitha zâmbeşte la aceste critici. Apreciază triumful revistei ca pe reuşita unui copil şi nu-i cercetează natura.

Struge manifestă o atitudine mai critică. I se plânge mai târziu.

— Articolele acelea politice – Manklow le-a modificat la corectură, le-a făcut mai violente.

Tabitha, care ştie foarte bine acest lucru, care a

jonglat cu corecturile pentru ca să menţină pacea între cei doi stăpâni ai ei, răspunde voioasă:

— Dar au avut mare succes – au făcut o adevărată senzaţie.

— Nu e genul de senzaţie pe care-l dorim, Bertie. Trebuie să fim mai atenţi data viitoare. Şi, ascultă-mă pe mine.

Manklow greşeşte fundamental în legătură cu tendinţele politice ale ţării. Ar trebui să stea de vorbă cu câţiva din prietenii mei din guvern. Şi dornic să se liniştească pe sine însuşi, Struge subliniază că Anglia e mai paşnică şi mai prosperă decât a fost vreodată. Comunismul nu şi-a mai ridicat capul din 1870. Problema irlandeză a fost rezolvată prin achiziţionarea pământului şi împărţirea lui la ţărani.

— Nu le trebuie complicaţii. După părerea mea, cheia problemelor acestui secol e de pe acum foarte clară: „progres ştiinţific, favorizarea prosperităţii generale – şi asta înseamnă pace.

Tabitha care, întocmai ca o soţie, a pierdut obiceiul de a-l urmări pe Struge, răspunde cu o voce voioasă, liniştitoare:

— Bietul Dewpark, e foarte reacţionar, şi e gelos pe

Manklow. Nu crezi că Manklow ar trebui să primească un salariu mai mare?

Tabitha alesese momentul potrivit, Struge e de acord, într-adevăr, pe măsură ce, în următoarea săptămână.

Struge începe să-şi dea seama de proporţiile succesului lui Manklow, îi propune o primă şi un spor de salariu.

Dar Manklow acceptase oferta lordului Ducat de a lansa un ziar de seară radical, *The Progressive*, cu un salariu depăşind mult posibilităţile lui Struge. Şi întrucât acesta era ţelul lui de ani de zile Manklow acceptă fără întârziere. îl irită peste măsură indignarea clicii *Bankside*.

— Nu-şi dau seama că sunt terminaţi? Şi de ce? Pentru că n-au vrut să vadă ceea ce era chiar în faţa ochilor lor. Cei de la *Bankside* sunt şi mai înfuriaţi de această judecată. Mânia îi stimulează.

— Atâta pagubă, declară Struge. Şi un nou comitet ia fiinţă cu Wrinch, Boole şi Dewpark. Se strâng noi fonduri pentru un număr nou, splendid care să-l eclipseze pe cel dinainte, şi să-l facă pe Manklow să-şi regrete. trădarea.

Dewpark consimte să fie redactor-şef, şi după şase luni de mari eforturi şi multă agitaţie, numărul apare. E tipărit luxos, şi i se face multă reclamă. Dewpark şi-a înserat eseul despre Matthew Arnold între o piesă de Boole şi un desen de Dobey. Intenţia lui e să-i ofere publicului o rafinată varietate de capodopere, dar efectul e confuzia.

Numărul înregistrează un eşec total, şi e ultimul al revistei *The Bankside*. Struge nu-şi mai poate permite deficituri; Wrinch e descumpănit de acest dezastru care. pare să indice că providenţa nu e favorabilă acestei investiţii.

44

ŞI ACUM SE AŞTERNE plictiseala în apartamentul din West Street. Vechii prieteni continuă să vină, dar nu în acelaşi timp. Se iscaseră prea multe conflicte. Eşecul lăsase amărăciune în urma lui: Dewpark îl învinuieşte pe

Struge, iar Struge declară că Griller a uneltit împotriva lui. Revista *The Bankside* e un subiect interzis şi suporterii ei de altă dată sunt unanim de acord numai în părerile critice asupra epocii. Când pleacă, lasă în urma lor senzaţia înfrângerii şi a perimării.

Zilele i se par tot scurte Tabithei, dar lipsite de satisfacţii. Trebuie să primească, dar oaspeţii ei sunt trişti. Şi chiar atunci când se ocupă de gospodărie sau iese în oraş după cumpărături, e neîncetat preocupată de John. La douăzeci şi opt de ani i-au apărut cutele îngrijorării între sprâncene.

Băiatul are bronşită în fiecare iarnă şi astmă în preajma toamnei. Între aceste perioade răceşte, are dureri de urechi şi suferă de toate bolile infantile, una după alta, în forme acute. E un băiat din aceia delicaţi, cu picioarele până-n gât; care se mută epuizaţi dintr-un fotoliu într-altul dar n-au asitâmpăr nicio clipă; care refuză să-şi vadă de treabă, dar pun tot felul de întrebări de dimineaţă până seara. Vacanţele lui sunt o îndelungată tortură, deoarece, deşi compania lui îi face nespusă plăcere Tabithei, e silită totuşi să-i descopere de fiecare dată câte un nou defect. Pe deasupra, băiatul îl exasperează pe Struge a cărui sănătate începe să se şubrezească. Când vine acum în West Street, vine de obicei pentru a fi îngrijit şi răsfăţat. Suferă de lumbago, de indigestie şi în fiecare iarnă, cu regularitate, de o gripă care-l ţine aproape până în primăvară. Dă brusc semne de acea decrepitudine prematură ce-i cuprinde pe bărbaţii de vârstă mijlocie care abuzează de stimulente puternice sau întreţin tinere metrese. A consumat zece ani în cinci. Dar mai presus de toate, e descurajai). E profund rănit de atacurile la adresa lui; de o scrisoare injurioasă din partea lui Dewpark; de o caricatură făcută de Dobey înfăţişându-l ca pe un bătrân vampir care suge sângele tineretului reprezentat de însuşi Dobey idealizat.

E mai ales uluit de cruda ingratitudine a lui Manklow când acesta publică, în 1904, acea serie de articole care-l consacră ca umorist: *întunecata Londră a secolului pierdut*.

Aceste articole simulează relatarea unor expediţii în junglele din Belgravia şi Mayfair şi despre triburile sălbatice care trăiau acolo. Există o descriere a Lânoşilordezlânaţi care în fiecare dimineaţă îşi puricau blănile şi-n fiecare noapte sub lună făceau schimb de suflete.

Şeful lor se numea Balfoofoo-Mai era şi tribul troglodiţilor unde fiecare trăia în gaura lui de noroi clocind

broscuţe verzi şi murmurând: „I-auziţi-le cum cântă. Câtă originalitate, câtă muzică”, în timp ce broaştele, în schimb, şedeau şi orcăiau cât era ziua del ungă: „Zeul nostru, părintele nostru, numele tău e Bunsurge”.

Descrierea e făcută cu inteligenţă şi perfidie. Până şi prietenii lui Struge se amuză la descrierea lui Bunsurge rostogolindu-se prin crângurile din Hyde Park, chircindu-şi degetele de la picioare şi spunându-şi mulţumit de sine: „Eu sunt marele Bunsurge, părintele broscuţelor verzi”. îi amuză totodată înciudarea lui Manklow care nu

I-a iertat niciodată pe Struge pentru că l-a silit să împartă cu el conducerea revistei şi i l-a vârât pe gât pe Boole.

„Bietul Struge, ziceau ei, Manklow o să-l hăituiască până-n mormânt. Dar şi-a făcut-o singur. Un om care caută cu adevărat să descopere genii are noroc dacă se alege numai cu ura”.

Struge nu reuşeşte să primească acest atac cu demnitate. După câte se pare, e sensibil la ridicol. Plânge, e distrus. Tabitha se alarmează pentru viaţa lui. Descoperind că s-a ataşat de această fiinţă slabă şi blândă, îşi pierde răbdarea în faţa disperării lui:

— Nu trebuie să-ţi pese de ce scrie individul ăla odios, ar trebui să-l dispreţuieşti.

— Dar poate am greşit în privinţa lui Dobey.

— Nu, sigur că n-ai greşit, eu sunt cea care m-am înşelat în privinţa lui Manklow. Dar am ştiut de la bun început că e un nemernic.

Şi Boole, uimit, exclamă:

— Dragul meu Struge, ce importanţă are ce scrie

Manklow. Nu are pic de stil. Şi stilul defineşte omul. Manklow e un zero, un balon de săpun, un vid.

Singur Boole, din toată clica din jurul revistei *The Bankside*, e în continuare vesel şi nestingherit. Rămâne indiferent faţă de faptul că i-a trecut voga, şi scrie

o lucrare monumentală despre *Virtutea decadenţei*, din care, serile, îi citeşte Tabithei capitole lungi despre importanţa damnării, descoperirea infernului, declarând bine dispus;

— Nimeni n-o să publice chestia asta, aşa că pot să scriu exact ce gândesc.

Tabitha a ajuns să-l agreeze, pentru că deşi râde de el.

Boole e întotdeauna dispus să-i facă tot felul de servicii şi să discute eu ea despre John.

45

BONSER N-A MAI APĂRUT în West Street. Dar foarte des îi scrie Tabithei, îi transmite urări de bine, se interesează de John şi cere un mic împrumut. „Doar până săptămâna viitoare. Sau e mai bine să trec pe la tine şi să-ţi explic situaţia”.

Această frază înseamnă de fapt, „Trimite-mi bani prin mandat sau vin acolo şi fac scandal”, şi Tabitha o ia ca atare. Întotdeauna îi trimite bani prin mandat. Dar fără niciun resentiment pentru că nu e chiar o certitudine că

Bonser o şantajează. Când ceva nu este exprimat clar chiar şi cei implicaţi se pot face că nu înţeleg.

Şi în tot cursul acelei lungi ierni când apartamentul din West Street se cufundă tot mai adânc în melancolia aceea caracteristică sanctuarelor părăsite, când cartea lui

Boole este refuzată de un editor după altul, iar Struge se vaită: „Individul ăla josnic de Manklow a avut dreptate;

mitocanii au moştenit pământul”, ce plăcere era să audă ţăcănitul cutiei de scrisori şi să găsească o scrisoare de la

Bonser.

„Trebuie să nu uităm, scria el, că Johnny e handicapat.

N-am de gând să spun a cui e vina, dar oricum a lui

nu. E

de dorit să-l pregătim pentru o ocupaţie într-adevăr sigură unde nimeni să nu pună întrebări. Armata sau biserica.

Şanse strălucite pentru cei dotaţi. O să vedem cum i se va forma vocea. S-ar putea de asemenea să fie prea scund.

Militarii şi preoţii trebuie să fie înalţi altfel nimeni nu-i ia în seamă. Mă întreb dacă n-ai putea să-mi împrumuţi câţiva băieţi poleiţi până săptămâna viitoare. Să zicem cinci ca să facă rotund cincizeci".

„Asta-i singurul motiv pentru care îmi scrie", îşi spune

Tabitha. Dar îi răspunde prompt cu extrase din ultimul raport al şcolii cu privire la rezultatele lui John. „Unica problemă pare să fie că nu vrea să muncească. Dar, bineînţeles, cum le explic mereu, John e un copil special; fiind aşa de delicat, are nevoie de multă încurajare". Şi. aşa mai departe pe şase pagini. Şi privind scrisoarea groasă între paginile căreia strecoară o bancnotă de cinci lire, încearcă exact senzaţia cuiva care îşi revine după o orgie – o ruşine amuzată, o exaltare epuizată.

Şi când dintr-odată Bonser cere douăzeci de lire, pe un ton ce aduce a ameninţare, Tabitha îi scrie: „Dragă Dick, nu e cazul să mă baţi la cap" şi nu-i trimite nimic. E surprinsă totuşi când nu mai primeşte nicio scrisoare. Se aşteptase cel puţin la insulte. Pe măsură ce trec săptămânile începe să regrete că îl repezise. Poate că fusese prea aspră.

Scrisorile lui Bonser nu însemnaseră decât o distracţie, dar ce mult îi lipsea acum acea distracţie. Ideea că nu va mai primi niciun bileţel de la el, că nimic nu va întrerupe monotonia existenţei ei, devine insuportabilă. Într-o zi îi cere lui P-nole noutăţi despre prietenul lui.

De când i se refuzase cartea, Boole îşi petrecea

aproape tot timpul bând prin localuri. Ca urmare, o duce prost cu sănătatea dar tot ca urmare e plin de idei pentru noi capitole ale cărţii pe care îşi propune s-o extindă în două volume. Intenţionează să-i dedice Tabithei noua operă dar nu se apucă să scrie nici măcar un rând. Şi când Tabitha îi reproşează că se sinucide cu atâta băutură, Boole, în obişnuita lui stare de euforie alcoolică îi replică:

— A muri înseamnă a trăi, a fi orb înseamnă a vedea – sunt un ticălos scumpă doamnă, şi astfel pot să ador cu o inimă curată.

E încântat să pornească în căutarea lui Bonser prin localuri şi se întoarce, după trei zile, cu vestea că poate fi găsit adesea la Postboy în apropiere de bulevardul

Shaftesbury.

— Un tip grozav, spune Boole, aşa de puternic, de cumsecade şi demn de încredere. Simplu, mândru. Dar bineînţeles nu e de mirare la un om care se trage dintr-o familie atât de veche; probabil cea mai veche din Europa.

— Despre ce familie e vorba?

— Paleologii. Boole e mirat că Tabitha simte nevoia să pună această întrebare; apoi şi mai mirat văzând-o că râde. Tabitha îl roagă s-o ierte.

— Îmi pare rău, nu ştiu ce mi-a venit.

— Îl vrei pe Dick?

— Doamne fereşte, nu.

Dar chiar în după-amiaza următoare, de pe cealaltă parte a străzii, stă şi cercetează localul Postboy. Perdelele barului sunt înalte şi nu poate privi pe deasupra lor, şi-i e frică să intre înăuntru. îşi spune: „Aş fi o nebună să-l încurajez – dar e stupid din partea lui că s-a ofensat”.

A doua zi Tabitha se află în salonul localului Postboy cu un pahar de porto pe masă şi un ziar în dreptul feţii.

Se felicită că o maschează ziarul când gâtul lung al lui Boole apare de după uşa de la intrare. Din fericire Boole se duce direct la bar.

Şi abia la a treia vizită reuşeşte să-l vadă pe Bonser care îşi face apariţia la ora şapte, exact când Tabitha e gata să plece. E şi mai ponosit ca înainte dar pare foarte bine dispus şi nu se arată surprins de întâlnire.

— Bună, Păpuşico, ce mai faci? Ce face Johnny? Cum merge cu sănătatea?

— Stă mai bine cu pieptul, n-a avut nicio criză de astm în iarna asta.

Tabitha îl priveşte cu curiozitate şi nervozitate pe Bonser. Surâde dar inima îi bate accelerat.

— Şi tu cum o duci, Dick? Cu ce te ocupi?

— Mult ce-ţi pasă.

— Sigur că-mi pasă.

— Dacă ţii să ştii, mi-a venit cea mai grozavă idee din viaţa mea, cu ajutorul căreia ne-am face toţi un rost, i-am face şi lui John un rost în viaţă. Dar la ce bun? Mult ce-ţi pasă ţie!

— Bine, Dick, dar nici măcar nu mi-ai spus despre ce e vorba.

— Oh, e o chestie straşnică, n-ai înţelege, n-ai avut niciodată simţul banului. Ascultă, Tibişor, tu ştii că există mii şi mii de oameni, poate milioane, care nu plasează niciun ban în vreo investiţie pentru că n-au habar cum să procedeze. Dar ce înseamnă asta pentru tine? Un vax.

— Te asigur că vreau să ştiu, Dick.

— Uite, Păpuşo, s-o luăm aşa: în Anglia, oamenii îşi ţin jumătate din banii lor în cutii de biscuiţi goale. De ce?

Pentru că nu ştiu ce să facă cu ei. Ei, atunci de ce să nu le ofere cineva ocazia să-i investească, să cumpere acţiuni adevărate.

— Pricep.

— Bineînţeles că trebuie să ai câte ceva ca să demarezi.

Un birou, nişte prospecte – vreo mie de lire, să zicem. Ia spune, Tibişor, ce părere ai?

— Eu n-am o mie de lire, tu ai?

— N-o lua în glumă. Şi dacă n-ai tu, are bătrânu' tău.

Se scaldă în bani.

— Doar nu-ţi închipui c-am să-i cer. Nu, Dick, trebuie să plec. Nu mai pot lăsa trăsura să m-aştepte.

Bonser aleargă după ea spre uşă şi o împiedică să iasă.

— Se poate plăti în rate. Aşa se procedează curent. O jumătate din acţiuni pentru suma de cinci sute de lire, o sută bani gheaţă şi restul plătibil pe parcurs.

— Nu, nu, Dick, e imposibil.

Răsuflă uşurată când se află la adăpost în trăsură. Dar totuşi o cuprinde râsul; ochii îi strălucesc; obrajii îi ard;

O energie misterioasă îi clocoteşte prin nervi. „Bine c-am plecat, altfel ar fi devenit sâcâitor. N-am să mai vin aici, e prea riscant. Şi nu e corect faţă de Bunny".

La câteva zile după aceea primeşte o scrisoare de la Bonser, purtând numărul căsuţei poştale a magazinului de papetărie şi cuprinzând un prospect tipărit, cu antetul:

Asociaţia membrilor pentru garanţie reciprocă şi pe rândul de dedesubt. *Fondată pentru a exclude speculaţiile la bursă*.

Beneficii reciproce. *Tranzacţii directe*. *Nicio taxă*. *Toate profiturile pentru asociaţie*.

Conţine o lungă listă de acţiuni, începând cu bonuri de rentă consolidată şi terminând cu firme industriale respectabile, acţiuni grupate după valoare şi oferite la sume fixe.

În bileţelul său, Bonser explică: „Cred că aceasta e o listă potrivită pentru început. Fără exploatări miniere, nimic riscant. Ceea ce avem noi de făcut e să combatem prejudecata publicului contra acţiunilor şi a valorilor de bursă, prejudecată care frânează prosperitatea imperiului.

Ar fi bine să-i arăţi toate astea bătrânului tău; spune-i că dacă difuzăm zilnic o listă din asta prin poştă o să realizăm un câştig de sută la sută pe an”. Dedesubt sunt adăugate cuvintele: „Îmi mai datorezi douăzeci de bătrâne ca să completezi suma”.

Tabitha e surprinsă întrucât considerase acest ultim proiect al lui Bonser drept o invenţie de moment. Dar îi trimite cinci lire şi-i scrie despre John care jucase ca portar în echipa secundă de hochei.

„Face să dau cinci lire ca să primesc aiurelile lui Dick;

dar n-am să mă las terorizată”. Şi peste încă o lună îi mai trimite cinci lire.

46

CONSIDERÂND TOŢI BANII trimişi lui Bonser drept pomană în numele unui sentiment din trecut, rămâne nespus de uimită când, într-o zi a acelei toamne, primeşte un mandat de treizeci de şilingi şi următoarele rânduri: „Păpuşico, iată procentele de douăzeci la – sută ce-ţi revin, plus o primă pentru membrii fondatori. Fă-ne o vizită la birou şi ai să primeşti amănunte despre fondurile de garanţie pentru asigurarea vieţii şi contra incendiilor. Cred că-mi datorezi o mică petrecere în amintirea vremurilor de altă dată”.

Sub semnătură sunt trei cruci mari şi sub ele scrie: Adam.

Eva şi Ciupeşte-mă.

Adresa e pe undeva în apropiere de Holburn. Tabitha n-are nicidecum intenţia de a se revedea cu Bonser dar adresa o intrigă. „Nu se poate să aibă cu adevărat un birou, dar cum de îndrăzneşte să tipărească adresa? Ce nouă escrocherie o mai fi şi asta?”

Îmboldită de acea neîncredere care adesea precede o surpriză, se duce într-o după-amiază cu trăsura până în

Holburn. Şi când descoperă pe o clădire modernă,

printre alte şase plăcuţe de aramă, că aceea din cap poartă titulatura completă a asociaţiei, e mai mult decât impresionată:

resimte acel gen de şoc pe care îl provoacă uimirea şi care e capabil să răstoarne – întocmai ca atunci când răsuceşti prin smucituri un caleidoscop – întregul tipar al gândirii.

Căci o plăcuţă de aramă nu poate fi contestată. Este un obiect solid şi a costat bani. Rămâne înfipt în imaginaţie.

Întorcându-se acasă în trăsură, Tabitha are o viziune nouă asupra lui Bonser. „Se ocupă într-adevăr de o afacere, s-a lansat de-a binelea; poate că nu era o minciună când spunea că are nevoie doar de un mic capital. Şi de ce n-ar fi fost adevărat? Oricine poate avea uneori nevoie de capital”.

Acum i se pare că l-a tratat foarte rău pe fostul ei iubit; l-a judecat greşit. îşi aminteşte cuvintele lui: „Eu, zău, sunt un om cu înclinaţii domestice; tot ce-mi doresc e un cămin şi o grădină şi o mică familie drăguţă”, şi Tabitha îşi zice: „De ce n-ar fi adevărat?” şi e confruntată de o nouă întrebare, oare ar putea vreodată, dacă s-ar ivi prilejul, să se întoarcă la Bonser? N-ar fi datoria ei să procedeze astfel, de dragul lui Johnny?

Ideea, şi numai ca atare, îi provoacă o stare de tulburare. Îl mai iubeşte pe Dick Bonser? Categoric nu. Dar atunci acel Dick Bonser care s-a purtat atât de urât cu ea poate că n-a existat niciodată; sau poate ea l-a înţeles greşit. Şi chiar şi acel Dick dovedise că are anumite calităţi, unele însuşiri domestice, oarecare forţă afectivă, o fire îngăduitoare.

Într-adevăr, după o săptămână, constată că aceşti doi

Dick diferiţi sunt atât de învălmăşiţi unul într-altul încât nu-şi mai poate forma o idee clară despre fostul ei iubit.

Şi când într-o dimineaţă primeşte un bilet printr-un mesager: „Trebuie să te văd. Urgent. Foarte important.

Azi sau mâine, la Postboy. Şase şi jumătate. Să nu crezi niciun zvon referitor la mine sau la Asociaţie, totul se va lămuri”, Tabitha decide că trebuie să se încumete să-l întâlnească. E nerăbdătoare să-l vadă pe acest nou Bonser pornit pe calea reuşitei, şi-i pare rău că nu se poate duce decât abia a doua zi.

47

PENTRU CĂ ÎN ACEASTĂ după-amiază de miercuri trebuie să stea acasă; în decursul ultimului an, de când

Manklow începuse să-şi publice articolele, zilele ei de miercuri au redevenit treptat, ocazii mari şi importante.

Manklow, poate în căutare de material pentru noi articole pentru *întunecata Londră*, a revenit în cercul din West

Street şi a adus cu el o întreagă şleahtă de jurnalişti şi scriitori mai tineri, unii doar curioşi să vadă cu ochii victimele lui iar pe alţii pentru a se înfrupta din bunătăţile şi băuturile oferite de Tabitha.

Iar Struge, după prima reacţie de revoltă faţă de neruşinarea lui Manklow de a se arăta iarăşi în West Street, se bucură de prezenţa lui. îi reaminteşte acestuia vechi întâmplări.

— Ţi-aduci aminte de primul număr – ce griji ne-am făcut în legătură cu sonetul acela al lui Boole închinat lui

Ganymede? Şi azi încă mă mir că nu s-a iscat un scandal mare!

Manklow, măsurându-l pe bătrân cu ochi cercetători, îi răspunde cu gravă satisfacţie:

— Fără discuţie, întinsesem prea mult coarda.

Pesimismul lui Manklow a ajuns să fie admirat acum, mai ales că articolele lui din presa finanţată de Dâlcat sunt pline de afirmaţii ca „Viitorul este de partea poporului”.

„Nimeni nu poate nega imensul progres care s-a

înfăptuit.

Dar asta nu înseamnă nimic în comparaţie cu perspectivele care ne sunt deschise acum”.

Un pesimist care crede în progres pe motiv că decăderea generală e poate predestinată şi necesară, pare foarte profund. Struge îşi închipuie acum că a avut întotdeauna o părere extrem de bună despre Manklow. Fiindcă a depăşit faza disperării, când ambiţia lui era gata să piară, şi a trecut în cea a resemnării, unde, asemeni unui mistic care s-a lepădat de cele lumeşti, poate încă o dată să cunoască bucuria viziunilor. Seara nu mai stă copleşit de gânduri negre în faţa focului, mormăind că mai bine ar fi murit.

Răsfoieşte numere vechi din *The Bankside*; şi arătându-i

Tabithei vreun articol uitat, remarcă: „Tot Manklow”.

Ridică din sprâncene, uimit: „Au fost minunate zilele acelea din trecut”. Şi pentru prima dată s-ar zice că acei patru ani cât timp apăruse revista, care păruseră altă dată atât de agitaţi, dominaţi de certuri, dezamăgiri, pierderi de bani şi prieteni, au reprezentat încununarea vieţii lui. îi recheamă în amintire ca un fost prim-ministru, pensionat şi uitat, care îşi retrăieşte vechile sale zile de glorie şi putere.

Doamna Struge, deşi mai tânără decât soţul ei, vine arareori la Londra acum. Preferă grădina ei şi operele de binefacere locale. Se duce să stea cu fiica ei măritată. Fiica nemăritată e în India. Struge îşi petrece adesea câte cinci nopţi din săptămână în West Street. Într-adevăr, ajuns la bătrâneţe, nu mai ţine să salveze aparenţele, o însoţeşte pe Tabitha la vernisajul în cerc restrâns al expoziţiei. Acar demiei şi când îl acostează o soră a lui, o bătrână femeie austeră din nordul ţării, i-o prezintă fără altă explicaţie drept „prietena mea, doamna Bonser”.

Nu se poate lipsi de Tabitha. Pentru că ea a fost

martora triumfului din perioada *Bankside* şi poate să-şi amintească acea primă zi când Manklow a propus să scoată revista. Şi aşteaptă cu deosebită nerăbdare zilele de miercuri când poate să le vorbească tinerilor din grupul lui Manklow despre acele vremuri trecute, şi-şi poate revendica gloria de a-l fi descoperit pe erou.

— Câtă forţă, câtă imaginaţie. Troglodiţii, ce idee grozavă.

Fiindcă revăzând în amintire întreaga desfăşurare ca pe o poveste, o operă de artă, apreciază până şi propria lui caricaturizare.

— Bunsurge – ăsta sunt eu, ştiţi, şi broscuţele verzi…

Ei, broscuţele verzi! Sclipitor, sclipitor! Chicoteşte de încântare; iar Tabitha, auzind aceste chicoteli, zâmbeşte şi ea, dar nu cu milă. E încântată să-l vadă pe Struge fericit, şi să ştie că serata e o reuşită. îşi dă multă osteneală să atragă oamenii cei mai nimeriţi, oameni care să-l asculte cu atenţie pe Struge.

În după-amiaza aceasta, a invitat nu numai vechi prieteni, de curând reîmpăcaţi, ca Hodsell, Wrinch, Dobey, dar şi pe lordul Ducat. Tabitha e deosebit de bucuroasă de prezenţa lui Ducat deoarece ţine să-l felicite pentru articolele lui Manklow despre *întunecata Londră*, nu fără speranţa că „Bunsurge” ar putea apare din nou în ele; şi tocmai şi-a îndreptat bateriile asupra milionarului, arborând un anumit zâmbet şi o înălţare a bărbiei, semnificând: „Zău că sunteţi un om tare atrăgător şi interesant”, când majordomul, angajat pentru ocazie, anunţă:

— Doamna Richard Bonser.

La auzul acestui nume, câţiva invitaţi se întorc spre uşă şi descoperă împrag o femeie scundă, cu o faţă ovală palidă, un chip de madonă. Poartă o rochie verde de mătase, în mod evident cea mai bună de care dispune, o pălărie mare cu pene, de foarte prost gust, şi ţine în mână

o umbrelă albastră cu măciulie aurie în aşa fel încât să se vadă bine aurul. Are aerul sfidător al unei persoane simple care apare nepoftită la ceea ce presupune că este o petrecere mondenă.

Când Tabitha îi iese înainte, femeia face în disperare câţiva paşi grăbiţi spre ea, se opreşte, se holbează, apoi strânge din pleoape de parcă ar fi mioapă şi se interesează:

— Doamna Bonser?

— Da.

— Cum îţi permiţi să te dai drept doamna Bonser?

Tabitha e luată prin surprindere. Şi înainte de a reuşi să găsească un răspuns, femeia începe să ţipe:

— Ce legături ai cu soţul meu? Cum îndrăzneşti? şi ridicând umbrela se porneşte s-o lovească cu ea în cap pe Tabitha.

Musafirii stau îngroziţi. Manklow s-a făcut repede nevăzut în mulţime; Ducat schiţează un gest vag de reproş. Numai Boole dă dovadă de prezenţă de spirit. Cu un răcnet puternic se repede spre femeie şi o îmbrânceşte afară din cameră până pe scară de unde se rostogolesc împreună pe trepte până jos.

Femeia se adună de pe jos şi dispare cu mare agilitate, fără să uite să-şi ia şi umbrela. Boole, a cărui frunte sângerează, este condus în apartamentul lui Jobson pentru a nu-i alarma pe oaspeţi.

— Păstraţi discreţia, îi sfătuieşte Ducat. E de dorit să păstrăm discreţia! Şi Struge e cu toată căldura de aceeaşi părere cu el.

Tabitha, animată de aceeaşi dorinţă, râde şi exclamă adresându-se grupului care o înconjoară cu o curiozitate plină de solicitudine afectuoasă:

— Ce întâmplare extraordinară. Nu, nu sunt rănită, mulţumesc. Nu, n-am auzit niciodată de ea până acum.

Oaspeţii se uită unii la alţii şi nu rid deloc.

Conversaţia se poartă în surdină dar susţinut. Un nou venit şi-ar putea da uşor seama că s-a întâmplat ceva neobişnuit, nou, surprinzător. Până şi impasibilitatea servitorilor pare să declare: „Noi ne facem datoria chiar de-ar fi să se prăbuşească cerul”.

Petrecerea se sparge devreme. Fiecare e nerăbdător să povestească mai departe cele întâmplate. Ducat pleacă primul, nu ţine de loc să apară la rubrica faptelor diverse.

Struge şi Tabitha, rămaşi singuri, se scrutează reciproc plini de îndoieli şi nelămurire.

— Ai vreo idee ce-o fi cu povestea asta, cu Bonser?

— L-am întâlnit acum vreo şase luni; l-am ajutat cu ceva bani. N-am vrut să te deranjez pe tine.

— Draga mea Bertie, ar fi trebuit să-mi spui. Femeia aia te-ar fi putut răni sau desfigura – şi Boole putea să moară.

Boole, de fapt, are o uşoară comoţie. Doctorul recomandă repaus total. Dar omuleţul stă toată ziua în vârful patului cu un bandaj în jurul scăfârliei chele, povestind foarte surexcitat fapta lui temerară încununată de glorie.

— De ciudat să mi se întâmple mie una ca asta, şi totuşi nu e ciudat. Pentru că m-am născut să fiu un om al renaşterii. Violenţa mă urmăreşte, evenimentele se ţin scai de mine. Da, iată de ce eu, care ador femeile, am fost nevoit să arunc o femeie pe scări în jos. îl chinuie dorinţa să-i ceară scuze doamnei: „Am datoria asta nu numai faţă de doamna aceea, dar şi faţă de tot sexul frumos”.

Struge şi Tabitha sunt bucuroşi să-l poată asigura că doamna e de negăsit.

— Îşi dă seama că e mai bine să stea retrasă după fapta pe care a făcut-o, altfel s-ar putea trezi la puşcărie, remarcă Struge pe un ton sever.

Ziarele, datorită prezenţei lui Ducat la scandal, nu au publicat nimic despre cele întâmplate. Tabitha şi Struge s-

au liniştit la gândul că întregul episod va fi uitat în trei săptămâni când, într-o dimineaţă Struge primeşte o citaţie referitoare la molestarea doamnei Richard Bonser.

— Ce absurditate, exclamă Tabitha.

Dar Struge e înspăimântat. Se adresează avocaţilor săi, care privesc situaţia cu pesimism.

— Poziţia dumneavoastră e foarte delicată.

— Doar nu se poate să nu existe o cale de apărare contra unor pure aiureli?

— Niciuna cu adevărat eficientă. Desigur, vom face tot ce ne stă în putinţă.

Cu toţii cad de acord că Bonser trebuie să fie găsit pentru a i se oferi bani în speranţa de a-l convinge poate în felul acesta să-şi retragă acţiunea. Dar Bonser a dispărut. În biroul Asociaţiei, un funcţionar înnebunit e ameninţat cu puşcăria de către un grup de clienţi furioşi care au cumpărat acţiuni dar n-au primit nimic în schimb.

Doamnei Richard i se dă de urmă într-o căsuţă din

Putney unde locuieşte cu doi copii. Declară că Bonser s-a însurat cu ea în 1896, că s-a dovedit întotdeauna un soţ bun şi drăguţ, atent, şi mare amator de grădinărit. Au fost foarte fericiţi până în momentul dispariţiei lui Bonser, survenită cu două săptămâni în urmă. A rămas fără un ban, şi le arată o bucăţică dintr-o scrisoare – găsită de ea în coşul de hârtii – al cărui antet indică adresa din

West Street şi care începe aşa: „Dragul meu Dick, mi-a făcut plăcere să văd că arăţi atât de bine. îţi trimit ceva bani, nu pot mai mult deocamdată”.

E plină de furie izvorâtă din gelozie şi e încredinţată că s-a pus la cale o conspiraţie pentru a i-l fura pe Bonser. Insistă să-l aducă pe Struge în faţa tribunalului şi să-şi spună acolo păsul: că s-a dus să-i ceară socoteală

Tabithei, şi că Struge a azvârlit-o pe scări în jos, şi ca urmare a suferit leziuni interne şi are dureri îngrozitoare.

Adaugă repede că Tabitha nu are niciun drept la

numele de doamna Bonser, şi că e o femeie întreţinută, şi că l-a îmboldit pe Struge să comită actul de violenţă asupra ei.

Judecătorul respinge acuzaţia astfel că doamna Richard

Bonser pierde procesul. Dar şi-a atins ţelul, anume să întineze numele Tabithei şi nu-i pasă dacă totodată l-a discreditat şi pe Struge.

ŞI ACUM, SPRE surprinderea tuturor, doamna Struge introduce acţiune de divorţ. Ştie, se pare, de ani de zile despre legătura soţului ei, dar a vrut să evite un scandal.

Dar acum când scandalul a devenit public, doreşte, din consideraţie pentru fiicele ei, să-şi reglementeze poziţia.

Dar surprinzător este faptul că le poartă ranchiună lui

Struge şi Tabithei, o ranchiună teoretică, izvorâtă nu atât din motive de jignire personală cât din ură faţă de gusturile lui Struge. Tabitha o revede pe femeia pe care o cunoscuse în urmă cu doisprezece ani, acum albită la păr dar plină de o demnitate şi mai impunătoare, şi mai maiestuoasă, intrând în boxă şi, întâmpinată de simpatia respectuoasă a curţii, relatând o fantastică poveste a ruinării lui Struge datorită influenţei nefaste a doamnei Bonser şi a prietenilor ei depravaţi ca de exemplu Dobey şi Boole.

Un sonet al lui Boole, citit de avocatul ei, produce mare efect asupra juriului, iar Tabithei – un imens prejudiciu. Avocatul lui Struge bineînţeles că se opune acestui demers irelevant, dar întâmplarea face că liberalii tocmai câştigaseră marile alegeri din 1905, în aer pluteşte un suflu revoluţionar şi, ca în toate revoluţiile, se remarcă o recrudescenţă a moralităţii. Nevropaţii, excentricii cu opinii de toate nuanţele, încredinţaţi că a venit mileniul

când orice fantezie a lor va prinde viaţă, strigă cât îi ţin puterile că imperiul britanic este totuna cu sclavia chineză şi în acelaşi timp o îndatorire divină; că muncitorul britanic e sclav, şi totodată izvorul înţelepciunii; că vaccinarea e o crimă, dar ştiinţa reprezintă speranţa omenirii;

căsătoria e înrobire, dar divorţul e cancerul statului – idei pe care un anumit gen de creier le reiterează la nesfârşit. Parcă ar fi un cutremur, când conductele de apă se ridică la suprafaţă ca nişte clopotniţe iar turnurile universităţilor se prăbuşesc la pământ.

Judecătorii şi juriile, întocmai ca majoritatea oamenilor, simt că ţara e în pericol. Ei văd în doamna Struge o reprezentantă a tot ceea ce e bun, apărând dreptatea împotriva nelegiuirii decadente. Judecătorul, care de patruzeci de ani n-a mai citit vreo altă carte în afară de codurile de legi, pregăteşte o succintă expunere despre corupţia epocii, care expunere, simte el, va produce un efect favorabil asupra publicului.

Judecătorul nu observase că decadenţa nu mai e la modă şi că epoca nu e coruptă ci mai degrabă primitivă şi necoaptă.

Din nefericire, înainte de a se pronunţa această importantă hotărâre, Struge, suferind de obişnuita lui gripă de iarnă, face pneumonie şi moare în trei zile. Nu mai vrea să trăiască. Nu se poate lipsi de Tabitha, dar nici de familia lui. îşi lasă toate afacerile în bună ordine. În ultima săptămână de viaţă i-a fixat Tabithei o rentă anuală de o mie de lire, lăsându-i în plus toate bunurile din apartament; şi a aranjat ca toate cheltuielile pentru apărarea ei în faţa instanţei, avansate de ea ca persoană independentă, să fie acoperite din totalul moştenirii.

Dar cele trei femei din familia Struge nu sunt dispuse să îngăduie ca nedreptatea să rămână nepedepsită. Introduc o acţiune pentru a dovedi că-aranjamentul i-a fost

smuls lui Struge cu forţa. Arată că este ilegal ca executorii lui să achite cheltuielile acţiunii intentate de Tabitha. Martorii jură că Struge era cu desăvârşire sub influenţa Tabithei. Şi toate dovezile sunt contra ei. Dacă o amantă e necredincioasă, e indiscutabil o egoistă; dacă e devotată, nu e mai puţin indiscutabil primejdioasă. Hotărârea se dă împotriva ei, pe motiv că Struge era prea suferind ca să-şi dea seama ce face când a dispus depunerea; şi Tabitha se vede obligată să acopere cheltuielile ambelor procese.

Evită falimentul numai prin vânzarea mobilierului, a contractului de închiriere a apartamentului şi a tuturor bijuteriilor pe care le posedă, pentru ca până la urmă să realizeze totuşi un surplus de aproape şase sute de lire.

După care, se mută fără întârziere într-o pensiune liniştită lângă Kew Gardens.

Dar prietenii ei se ţin după ea, îndeosebi cu sfaturi proaste. Dobey vrea s-o convingă să-şi cheltuiască cele şase sute de lire pentru o călătorie pe care s-o întreprindă ci doi în India. Doreşte cu înfocare să studieze religia indiană. Jobson se oferă să-i vândă o ceainărie de care vrea el să scape. Cincisprezece bărbaţi, inclusiv – spre surprinderea ei – lordul Ducat, un renumit dar foarte bătrân membru al Camerei Lorzilor, un foarte tânăr milionar tot cu un nume vestit şi un fost ministru, se oferă s-o întreţină. Trei, un student de douăzeci de ani, un bookmaker şi un general în retragere se declară amatori s-o ia pin căsătorie.

Hodsell o îndeamnă să accepte propunerea lui Ducat.

— Omul vrea să aibă un salon select şi se gândeşte că-l poate obţine de-a gata cumpărându-te pe tine. El cumpără totul de gata şi plăteşte bine.

— Dar eu personal n-am avut un salon, Bunny a fost cel care şi-a adus prietenii.

— Tu l-ai făcut celebru, asta-i tot ce contează, şi vechiul grup o să se strângă din nou – le-a intrat în obicei.

Dar Tabitha se fereşte de tot ce are vreo legătură cu fosta ei viaţă. Ezită doar în faţa unei sugestii a lui Boole de a-şi cumpăra o căsuţă la ţară, unde să poată trăi şi el ca oaspete permanent.

— Ştiu eu un loc exact cât trebuie de mare pentru noi doi şi Johnny.

Boole se simte acum în perfectă sănătate şi e îngrijit îmbrăcat. Locuieşte la familia Wrinch în mare lux.

— Gândeşte-te, exclamă el, să avem livada noastră, o curte, o păşune, câţiva pomi fructiferi, poate şi un pârâu şi nişte stupi sub gardul de tufe. Wrinch o să plătească. O

să fie încântat. Cea mai mare dorinţă a lui e să mă ţină undeva ferecat; bietul bătrân arde de dorul de a-mi reteza aripile.

— Dar nu cred că domnul Wrinch ar vrea să cheltuiască bani şi pentru mine.

Într-adevăr, cinci minute mai târziu, domnul Wrinch soseşte ca să-l ia pe Boole. Convins acum, ca de obicei cu o întârziere de zece ani, că a descoperit un geniu unic, nu oncepe să-l lase pe Boole să-şi irosească talentele, poate ilivine, într-un anturaj mediocru şi poate chiar nesănătos.

TABITHA E BUCUROASA să rămână singură pentru că îşi doreşte, mai presus de orice, singurătate, linişte şi timp şi gândire.

Nu poate uita procesul, acuzaţiile doamnei Struge. Se simte îngrozitor de apăsată de conflictul vieţii, al urii şi al neînţelegerii. Reflectează îngrozită: „Trebuie să-l feresc pe Johnny de toate astea”.

Dar gândurile ei se întorc mereu în acelaşi punct, se frământă că nu are nicio soluţie şi că are nevoie de bani.

E bucuroasă când îl vede pe Jobson venind s-o viziteze într-o zi.

— Ştii, Tibby, ceainăria aceea ar fi un început minunat.

Jobson e şi mai elegant ca de obicei. Cu un joben nou

în mână, se uită atent prin cameră în căutarea unui loc nu prea prăfuit unde să şi-l atârne.

— Dă-mi voie să-ţi iau pălăria.

— Mulţumesc, fetiţo. Zău, e o ocazie unică. O cămăruţă intimă la etajul doi. Opt mese despărţite cu perdele, patru fete care servesc, fete drăguţe… sau destul de drăguţe în lumina abajururilor roz.

— Dar ce fel de ceainărie e?

— Oh, ştiu, te gândeşti la ce s-a întâmplăt la ceainăria

Tarta cu zmeură. Dar ăia au fost nişte proşti. Le lăsau pe fete să-şi facă de cap la faţa locului. Nimic de genul ăsta în incintă, asta-i deviza mea. Şi nici nu e absolut necesar.

Jobson se apleacă spre ea ca s-o liniştească asupra acestui aspect. De ce vine omul într-un astfel de loc? Pentru conversaţie şi aventură. Da, aventura – şi pentru asta merită să dai în fiecare zi a săptămânii câte cinci şilingi pe o jumătate de oră şi o ceaşcă de ceai slab. Totul perfect decent în incintă – asta-i ce te interesează, de restul nu trebuie să-ţi pese. O mică mină de aur.

— Dar dacă-i o afacere aşa de bună, de ce vrei să scapi de ea?

— Păi, fetiţo, din cauza nevesti-mii. A tulburat-o cazul ăla şi ea nu stă să facă deosebiri.

— Nevasta ta? Te-ai căsătorit?

— Săptămâna trecută. Jobson schiţează un zâmbet larg, şovăielnic, ce pare aproape o scuză. Crezi că m-am scrântit, dar adevărul e, fetiţo, că am patruzeci şi opt de ani şi e timpul să mă aranjez în vederea bătrâneţii. Dacă e de ales între o nevastă şi o infirmieră, aleg oricând nevasta. Are un interes legitim.

— Dar cine-i doamna? Doar n-o fi Madge?

Expresia lui Jobson devine gravă. Zâmbetul dispare.

— Nu sunt un tip ambiţios, după cum ştii, iar

căsătoria e un mare risc. De ce să mizezi mai mult decât e nevoie.

Cunosc hibele lui Madge, şi nu e ceva prea grav.

Tabitha îl felicită, iar el răspunde cu acelaşi amestec de resemnare şi hotărâre etică.

— Ei, o să fie doar vina noastră dacă n-o să meargă bine. De fapt, Madge e ferm hotărâtă să reuşim. O să facem un copil, doi şi o să terminăm cu localurile. O viaţă respectabilă. D-aia nu pot să rămân părtaş cu tine la ceainărie.

Furia şi amuzamentul pun în egală măsură stăpânire pe

Tabitha. îl studiază pe Jobson ca de pe un pisc de moralitate. Dar deodată, acesta îi aruncă o privire tăioasă din ochii lui gălbui şi-i spune:

— Îţi vorbesc pe şleau, fetiţo, pentru că ai capul pe umeri; ţi-a ieşit pasienţa cu bietu' Bunny şi acum vrei să-ţi iasă pasienţa cu Johnny. În regulă; dar pentru asta e nevoie de bani gheaţă, şi niciunul din noi nu întinereşte.

Toţi vrem să ne vedem căpătuiţi.

Aceste vorbe o fac pe Tabitha să se simtă mică şi derizorie. îi spune lui Jobson că o să reflecteze asupra propunerii lui şi o să-l anunţe la birou „aşa ca Madge să nu aibă nicio bănuială că te vezi cu mine".

Dar Jobson se arată nepăsător faţă de asemenea înţepături femeieşti. Răspunde:

— E bine aşa, să n-o amestecăm pe Madge. E susceptibilă în ce priveşte respectabilitatea, dar nu e rău intenţionată fata.

Tabitha nu mai poate dormi din cauza dilemei care, cu fiece clipă, devine tot mai cumplită. Înţelege foarte bine punctul de vedere al lui Jobson, că pentru viitorul lui

John are nevoie de un venit sigur. Întreaga ei experienţă de viaţă i-a demonstrat forţa teribilă a acestui adevăr. Dar tocmai când se decide să accepte oferta lui

Jobson, îşi spune: „Dar zău, ceainăria aia e aproape un bordel”, şi nu-i scrie. Şi îşi aduce sieşi argumente pro şi contra până o apucă durerea de căp şi fuge în grădină ca să scape de gândurile contradictorii. Reflectează: „Dar asta înseamnă slăbiciune: sunt pur şi simplu o laşă”. Şi totuşi continuă să se plimbe de colo-colo ca şi când umblând şi alungind toate gândurile din minte ar putea găsi, mulţumită inspiraţiei, norocului sau doar trecerii timpului, o soluţie pentru această problemă pe care nu reuşeşte s-o considere morală.

E primăvară, pomii au înmugurii, narcisele sunt în floare. Păsările sunt în toiul primelor izbucniri amoroase, îşi apără cuiburile şi drepturile de proprietate, luptându-se cu vitejească abnegaţie să-şi extindă cuceririle şi să asigure paza reginelor şi prinţeselor lor. Tabitha se uită în jurul ei şi gândeşte: „Ce frumos e, câtă pace”. Dar nu se poate bucura de această pace mai mult imaginată de ea – n-o poate nici măcar simţi. E obsedată de gândul: „Chiar în clipa asta, poate, ceainăria îmi alunecă printre degete”.

Se repede acasă să-i scrie lui Jobson dar n-o face. Şi acum înfrântă şi disperată, se simte brusc cuprinsă de nevoia de a se ruga; o senzaţie pe care o resimte până în muşchi ca un chin. Picioarele par să se îndoaie, tot corpul tânjeşte să îngenunche, să se destindă.

— Dar ce prostie, îşi spune, ruşinată şi mirată. Chiar dac-ar exista cineva la care să te rogi, n-ar putea să-mi spună ce să fac într-un caz ca ăsta.

Şi pentru ca să nu se roage, se plimbă prin cameră, tremurând toată, năucită de nedumerire. Pe neaşteptate se aude un ciocănit în uşă şi vocea fetiţei proprietăresei anunţând-o:

— Vă caută doctorul Bathgate.

Tabitha coboară încet la parter. În pragul uşii zăreşte un bărbat chel cu umeri colţuroşi purtând un imens pardesiu jerpelit. Apoi vocea lui Harry rosteşte:

— Bună, fetiţo, nu mă mai cunoşti?

Îi face multă plăcere emoţia afectuoasă cu care îl îmbrăţişează Tabitha, strângându-l în braţe şi izbucnind în lacrimi. Nu ştie că a devenit un substitut al lui Dumnezeu.

— Oh, Harry, ce minunat din partea ta c-ai venit să mă vezi tocmai acum.

Harry o sărută tandru.

— Am aflat adresa ta de la avocaţi. Şi apoi, pe un ton de vie curiozitate: Ia spune, pot să intru? Drumul e liber?

— Sigur. Cine să fie aici?

— Oh, m-am gândit c-ar putea fi careva din prietenii tăi artişti.

Intră încet pe uşă şi cercetează salonaşul ponosit al

Tabithei, cu zâmbetul nesigur al unui pionier explorând un teritoriu ciudat dar primejdios.

Între timp, Tabitha îl studiază cu tandră şi sinceră emoţie pe fratele ei pe care nu-l mai văzuse de aproape doisprezece ani. E uluită descoperindu-l atât de schimbat, gras şi chel, cu gâtul revărsat peste guler. Remarcă pardesiul lui uzat, neperiat, dinţii îngălbeniţi şi izul de tutun stătut. Dar aceste semne ale vârstei, ale nepăsării faţă de persoana sa constituie un motiv în plus de a-i fi drag. Tabitha îşi spune: „Cât e de bun; asta se vede chiar şi din felul cum se poartă”.

Harry îi zâmbeşte cu aceeaşi naivă curiozitate şi i se adresează:

— Cum o mai duci, Tibby? Te-ai schimbat, da, da;

te-ai făcut tare drăguţă. Dar sigur că nici n-ai prea avut necazuri.

Şi îi spune că Edith a murit. îl miră că Tabitha n-a aflat nimic despre moartea ei survenită cu un an în urmă.

Pare să creadă că toată lumea ar trebui să ştie că soţia lui a murit.

— Un sfârşit nespus de tragic; o formă aparte de cancer – un caz unic. Pentru el, o cumplită lovitură; şi

vorbeşte despre soţia lui ca şi când s-ar mai afla la înmormântarea ei. Cu o voce gâtuită, înecată în lacrimi. Apoi, brusc, expresia şi vocea se schimbă manifestând din nou un interes plin de afecţiune: Dar nu vreau să te plictisesc. Şi surâzând iarăşi cu aceeaşi vie curiozitate, declară: Da, acum înţeleg de ce te-au găsit aşa de atractivă toţi oamenii aceia inteligenţi. Râde cu o expresie care deodată îl face să arate ca un băiat care a crescut prea mare pentru vârsta lui. Surioara mea cea deşteaptă. Ei bine, nu mi-aş fi închipuit; mă faci să mă simt un bătrân nătărău. Dar asta e, tu ai avut curajul să evadezi, să faci ce-ţi place.

Tabitha e uluită.

— Dar, Harry, asta e exact ce n-am făcut niciodată.

Harry nici măcar nu aude acest protest. Se plânge de propria lui soartă. Probabil că de aceea a şi venit, în principal.

— Şi uită-te la mine – ce viaţă!

— Dar tu ai reuşit atât de bine, Harry; ai pus pe roate cabinetul pornind aproape de la zero.

Harry se aşază pe un scaun şi pare să se prăbuşească în sine însuşi, arătând ca un maldăr de haine vechi aruncate claie peste grămadă.

— Oh, am muncit, dar la ce bun? Adevărul e, Tibby, că m-am împotmolit într-un făgaş, sunt un înapoiat. Şi aşa, dintr-odată, o întreabă pe Tabitha dacă ar consimţi să vină să-i ţină casa.

— Vino şi ajută-ne să trăim, Tibby. Ştiu că-ţi cer mult după ce-ai dus o viaţă aşa de animată. Dar lucrurile s-au mai schimbat un pic în bine chiar şi în Frood Green;

avem cinematograf şi o nouă linie de autobuze. Fă măcar o încercare. Dacă o să ţi se pară prea plictisitor, poţi să-mi spui, am să înţeleg.

— Dar, Harry, mi-ar face mare plăcere. Dacă ai şti cât de mult îmi doresc să duc o viaţă tihnită. Vezi, trebuie să

mă gândesc la educaţia lui Johnny, e ceva teribil de important pentru el.

— Johnny, Johnny? Oh, băiatul, desigur – uitasem.

Unde e acum?

— La şcoală; dar vacanţa începe săptămâna viitoare.

— Săptămâna viitoare! Harry pare absent. Avem loc şi pentru el în casă.

— Oh, Johnny poate sta oriunde. Poate în fosta ta cameră.

— Acum e a lui Timothy.

— Oh, desigur. Tabitha era gata să spună că uitase de fiul mai mare al lui Harry dar se abţine la timp.

— Iar Ellice stă în camera copiilor cu bona. Dar interceptând privirea neliniştită şi întrebătoare a Tabithei pironită asupra lui, Harry exclamă: Nu contează, ne descurcăm noi; important e să te avem înapoi printre noi.

Tibby. Şi când o să vii? De ce nu azi? O să fie ca pe vremuri. O cuprinde cu braţul pe după umeri. În mâneca groasă, braţul pare să fie la fel de voluminos şi de greu ca un picior de elefant.

— Dragile vremuri de altă dată, izbucneşte Tabitha, resimţind cu bucurie greutatea braţului. Ce fericiţi eram!

— Ne-am înţeles întotdeauna aşa de bine…

— Oare n-o să ai neplăceri cu pacienţii din cauza mea?

Bănuiesc că toată lumea a citit despre proces?

— Dă-i încolo de pacienţi – n-au decât să vorbească.

50

ŞI ÎNTR-ADEVĂR, HARRY, recunoscut demult ca fiind cel mai bun doctor din Frood Green, are faţă de pacienţii săi o atitudine nepăsătoare şi autoritară. Îi insultă chiar în faţă; Tabitha îl aude când intră în cabinet, strigând către un bolnav dinăuntru:

— Bună ziua, doamnă Jones, iar ai venit! Ce-ţi trebuie dumitale sunt nişte măruntaie noi, nu-i aşa?

Dar pacienţilor se pare că le place acest gen de comportament. Telefonul, care tocmai fusese instalat, sună cât e ziua de lungă iar Harry răspunde, blestemând vremea, blestemându-şi meseria, blestemându-şi ziua când s-a născut, şi apoi înfofolindu-se într-unul din pardesiile lui enorme se îndreaptă greoi spre gabrioletă.

— Du-mă undeva, o roagă pe Tabitha, scoate-mă de aici! Şi Tabitha aranjează o ieşire la teatru şi o cină în

West End. Straşnică tipesă, exclamă Harry, folosind o expresie pe care Tabitha n-o mai auzise din copilărie.

Dar când soseşte ziua fixată, Harry e consternat.

— Aoleo, pentru azi am stabilit? Păi, azi e ziua rezervată socotelilor.

— Poţi să faci socotelile şi mâine.

— Dar astăzi vine Clara; ea mă ajută întotdeauna la socoteli.

— Clara? Tabitha trebuie să facă un efort ca să şi-o amintească pe Clara. Nu mi-ai pomenit o vorbă până acum de Clara.

— Oh, e o persoană care nu contează; nu trebuie să te sinchiseşti de Clara.

Într-adevăr, Harry nu-i acordă nicio atenţie Clarei care, găzduită într-un colţişor neştiut, umblă prin Casa cu cedri ca o nălucă, apărând brusc într-o încăpere ca să dispară la fel de repede şi total. Acum, la patruzeci de ani.

Clara e izbitor şi înfiorător de urâtă, cu un nas roşu imens şi ochi ca nişte nasturi de ghete, plini de circumspecţia umilă a unui sclav. E întotdeauna aferată. Se ocupă nu numai de socotelile lui Harry, dar şi de micuţa Ellice pe care o scoate la plimbare, face târguielile, cârpeşte. Odată cu trecerea anilor, însă, a început să aibă un fel de a fi extatic care irită pe toată lumea. I se adresează radioasă

Tabithei:

— Ce plăcere să te revăd. Pe Harry îl întâmpină cu

strigăte ca: Bietul de tine, arăţi complet epuizat, munceşti prea mult. E revoltător. Iar Harry se plânge Tabithei:

— Mă înnebuneşte cu pălăvrăgeala ei.

— Aş putea să-ţi fac eu socotelile.

— Mă tem că Clara s-ar ofensa.

Teatrul trebuie amânat şi de fapt nu se poate găsi nicio zi nimerită pentru aşa ceva. Fiece oră din timpul lui

Harry are o destinaţie precisă. După cum Clara îi explică

Tabithei: „Harry se bucură de multă popularitate”. Şi căscându-şi ochii ei mici cât poate de mult – un obicei cu efect pe atât de comic la ea pe cât era de impresionant la

Edith – continuă: Se distruge pentru pacienţii lui. Zău.

Harry merită să facem tot ce putem pentru ca să-i asigurăm puţină pace şi linişte.

Vorbele sunt spuse la adresa Tabithei care nu răspunde nimic pentru că o detestă pe Clara. I se plânge lui Harry:

— Femeia asta îşi vâră tot timpul nasul în treburile casei; ai zice că ea e menajera.

— Da, Clara e o pacoste. Cred că a sperat s-o iau ca menajeră, dar n-aş fi putut s-o suport.

— Aş putea să-i sugerez că nu e nevoie de ea.

— Nu, nu, pentru dumnezeu, fii prudentă. E foarte susceptibilă, ar veni la mine în cabinet şi ar începe să plângă şi, zău, sunt prea ocupat pentru chestii d-astea. Am şi aşa destule pe cap. La naiba şi cu telefonul ăsta – bine era să nu fi fost inventat. Se repede la telefon şi Tabitha îl aude răcnind în receptor: Da, dar sunteţi perfect sănătoasă, doar ştiţi bine – n-aveţi absolut nimic. Poate înainte de ora ceaiului; dar eu îmi pierd timpul şi dumneavoastră banii.

Nu numai fiece moment din timpul lui e ocupat, dar şi fiecare colţişor din casă. Tabitha, încercând să găsească

o cameră pentru John, care urmează să sosească peste două zile, întâmpină imense piedici, mai ales că Timothy a şi sosit şi a acaparat fosta cameră de joacă a copiilor pentru a se îndeletnici acolo cu tot felul de experienţe chimice.

Timothy e un băiat palid, îndesat, în care se combină cele mai nereuşite trăsături ale mamei şi mătuşii lui. Are buze groase, un nas lung şi ochi mici.

Tabitha prinde drag de copilul urâţel şi blajin. îi e milă de urâţenia lui, şi în acelaşi timp, imaginea lui John îi răsare în minte. Revede trăsăturile lui delicate: nasul acvilin frumos modelat, gura byroniană, prea drăgălaşă pentru un băiat; coloritul tenului ca de fată, alarmant de bălai, culoare ce prea adesea trădează un piept plăpând. îi zâmbeşte lui Timothy cu o blândeţe cuceritoare şi-i spune:

— Trebuie să-i arăţi vărului tău John cum se pot obţine vapori.

Timothy reflectează câteva clipe la această sugestie, apoi răspunde:

— Am putea ţine o conferinţă împreună.

— Ce idee minunată. Tare-aş vrea ca John să înveţe un pic de chimie.

— John o să doarmă în cameră cu mine?

— Tatăl tău se teme că o să faceţi prea multă gălăgie.

Dar Timothy se arată atât de dezamăgit încât Tabitha instalează încă un pat în camera lui, cu riscul de a-l duce pe Harry la disperare. Într-adevăr, Harry stă posac toată ziua. Declară:

— Băieţii ăştia o să facă numai tărăboi şi-or să strice mobila.

Dar Tabitha, în aşteptarea sosirii lui John, nu prea ia în seamă acest protest. Simte doar o oarecare nelinişte la gândul că Harry, comparându-l pe John cu Timothy, s-ar putea dovedi gelos. „Dar Harry, se linişteşte ea, nu e niciodată gelos. E una din cele mai bune însuşiri ale lui”.

John, ca de obicei, nu a precizat ora sosirii lui. îi place să-şi facă o intrare teatrală. După ce a stat la gară vreo oră în aşteptarea unui eventual tren, Tabitha se întoarce în grabă acasă unde îl găseşte pe băiat explorând casa.

Tocmai examinează un aparat de-al lui Timothy.

— Oh, Johnny, de ce nu mi-ai spus la ce oră soseşti?

Şi ce-ai păţit la nas?

Contemplă consternată nasul roşu şi umflat al băiatului.

— Nu e cazul să te agiţi, mămico, e de la box.

— Dar eşti sigur că nu e rupt?

— Oh, mami, nu te mai agita atâta.

O eprubetă cade şi se sparge.

— Ce faci acolo – astea sunt ale bietului Timothy.

— E din vina ta, că te agiţi atâta.

Tabitha e cuprinsă de panică. Încearcă să repare obiectul dar e întreruptă de intrarea lui Timothy.

Băieţii se holbează unul la altul iar Tabitha îl îndeamnă pe John:

— Dă mâna cu vărul tău. După care băieţii îşi întorc spatele. John iese din cameră. Timothy, apropiindu-se de masă, descoperă eprubetă spartă şi, roşind, o linişteşte pe

Tabitha care încearcă să se scuze:

— Nu face nimic, zău că nu.

Prin comportarea lui lasă impresia că se simte vinovat şi faţă de Tabitha şi faţă de John. După câteva minute dispare într-o ascunzătoare. Dar peste două ore, la vremea ceaiului, încercând să-l găsească pe John, Tabitha îl zăreşte întâi pe el şi apoi pe Timothy furişându-se pe lângă colţul magaziei din grădină. Niciunul din băieţi nu apare la ceai şi după asta sunt nedespărţiţi, sau mai bine zis.

Timothy se ţine după John oriunde se duce acesta afară de cazul când uneori John îl trimite pe Timothy

anume înainte pentru ca să verifice dacă o cracă de copac aruncată peste pârâu va suporta greutatea lor la traversare sau dacă într-adevăr există un câine într-o anumită grădină de meri. Timothy pare să aibă mult curaj, chiar nechibuzinţă.

Dar are ghinionul tuturor celor cu minte cinstită dar înceată. Craca nu se rupe dar Timothy alunecă şi cade în apă; câinele nu latră dar Timothy e fugărit de grădinar şi-şi sfâşie hainele într-un cui de gard. Parcă pentru a pune capac la toate, chiar în ultima zi de vacanţă, când Tabitha tocmai se felicită că totul decursese atât de bine, Timothy e prins de poliţie într-o casă părăsită în timp ce John, cel care pătrunsese cu forţa înăuntru, reuşeşte să scape ascunzându-se în bufetul din bucătărie unde rămâne la adăpost.

Poliţistul, care-l cunoaşte bine pe Harry, îl aduce pe Timothy acasă. Harry îl ceartă, dar e furios pe John. I se plânge Tabithei:

— N-am timp pentru asemenea lucruri. Zău c-ar trebui să-ţi ţii băiatul mai din scurt. Adevărul e că l-ai scăpat de-a binelea din mână.

Iar Clara profită de această ocazie binevenită ca să protesteze împotriva proastei influenţe a lui John asupra copiilor lui Harry. O învaţă pe Ellice cuvinte urâte ca: „la naiba” şi „pe dracu’”.

Tabitha i se plânge lui Harry.

— Cred că fiinţa asta încearcă să mă alunge din casă.

— Dacă voi femeile simţiţi nevoia să vă certaţi – eu zău că n-am timp de aşa ceva. Face un gest de disperare la adresa nevricalelor femeieşti şi se refugiază în cabinet.

Tabitha e speriată. Reflectează: „Trebuie să fiu atentă; lucrurile pot lua o întorsătură proastă”.

Timp de o săptămână se comportă cu blândeţe şi răbdare. Apoi, într-o seară, găsindu-l pe Harry în faţa şemineului fumându-şi pipa, atacă subiectul educaţiei.

— Cât de conştiincios e Timothy; şi e mai inteligent decât John. John are în mod deosebit nevoie de o instruire bună.

Harry îşi scoate pipa din gură şi spune:

— Ce-ai zice de East Street? E o şcoală convenabilă.

East Street e o şcoală de zi particulară în Frood Green.

Ocupă două vechi clădiri părăginite şi profesorii angajaţi au o calificare dubioasă. E însă foarte ieftină.

Indignarea o face pe Tabitha să-şi uite prudenţa.

— Dar Timothy mi-a spus că el se duce la Clâilton.

— Dacă o să-mi permită punga.

— Dar nu se poate să-l trimitem pe John la şcoala din

East Street iar pe Timothy la Chilton.

Harry se înfurie dar reacţia lui e dominată de perplexitate. Fiind un om bun şi corect, resimte dificultatea poziţiei sale chiar mai acut, decât o afectează pe Tabitha nedreptatea atitudinii lui. lâarry izbucneşte:

— Regret, clar să nu-ţi închipui că pot să-i dau la şcoală pe toţi copiii din Frood Green – şi cu aceste vorbe se duce la culcare.

51

TABITHA E ŞI MAI indignată. Înţelege dilema dar nu vrea să admită că poziţia lui Harry e îndreptăţită. „De ce, se întreabă ea, să aibă Timothy şanse mai mari decât

John? Ce nelegiuire! E insuportabil!” Nu atât furia cât mai degrabă revolta faţă de meschinăria oamenilor o face să se cutremure.

A doua zi îi scrie lui Jobson, dar ceainăria se vânduse şi el nu are altceva să-i ofere. Pe Tabitha o cuprinde panica. Se găteşte cu cea mai bună rochie de dimineaţă şi se duce la Griller. Profesorul, zâmbind pe sub mustaţă, pe care însă şi-a potrivit-o după canoanele moderne, o asigură că doreşte din tot sufletul să o ajute. Dar, vai, el nu are niciun pic de trecere. O sfătuieşte să apeleze la Dewpark şi

la Manklow.

Dewpark a dispărut de la domiciliul său; şi când se duce să-l vadă pe Manklow, redactor prosper aşezat la biroul său imens, acesta îi vorbeşte cu voioşie:

— Draga mea Tib, eu n-am posturi aici pentru cucoane; încearcă la Wrinch. El are unul dintre cele mai grozave birouri de plasare din Anglia. Mergem împreună azi după-masă la cinci. Nu, la şase – şi-o să încercăm să-i păcălim pe cei care aşteaptă la rând. Stai puţin, oare am să fiu liber? La Griller ai fost?

— El mi l-a recomandat pe domnul Dewpark dar nu pot să-l găsesc.

— Ah, Dewpark, nenea Dewpark. Nu ştiai? E la pământ. A fost trimis la plimbare. Ultima dată când am auzit de el era internat în infirmeria unui azil de săraci. Bătrânu' nătăfleţ nu era nici măcar asigurat. Şi chiar dacar fi fost, probabil că l-ar fi jefuit vreun escroc sau altul.

— Dar domnul Dewpark era un mare erudit. A avut atâta faimă!

— Necazul cu el a fost că n-a putut să ţină pasu cu vremurile. Spre deosebire de Griller, de pildă, care se viră în noi combinaţii de la o săptămână la alta.

— Am crezut întotdeauna că Dewpark era considerat un scriitor mai valoros şi cu mai mult bun gust. Ce ciudat că a ajuns un ratat!

— Dar chiar asta e cauza, Tib. Bătrânu' Griller n-are pic de gust. Nu dă o para chioară pe niciuna din arte, decât doar în teorie, bineînţeles, şi de-aia e gata oricând să-l tămâieze pe indiferent care terchea-berchea în ascensiune, dacă vrei să-mi scuzi licenţele moderne. În timp ce

Dewpark îi iubeşte într-adevăr pe Tennyson şi Arnold ai lui.

— Eu cred că Tennyson e un poet foarte mare.

— Şi eu cred la fel, Tib; şi eu m-am format la şcoala

lui – şi o priveşte o clipă rânjind afectuos. Cât de fatală e iubirea, Tib – mă gândesc la sentimentul pur, autentic.

Tabitha constată că personajul savurează din plin această nedreptate, acest act de trădare din partea sorţii, dar faptul nu o supără ci doar o nedumereşte ca şi când incapacitatea ei de a înţelege ceea ce e necesar s-ar datora poate unei deficienţe din naştere.

Şi străbătând pe jos Fleet Street în soarele de iunie, se întreabă perplexă: „Dar ce găsea de râs?”

Cerul, cu albastrul său pal, cu norii săi aurii neclin-*

tiţi, pare un fundal pentru madone italiene, senin şi imperturbabil; sub el, oraşul cu clădirile lui murdare, diferite ca înălţime şi urâţenie, strivite unele într-altele parcă de presiunea unui înfiorător seism, cu învălmăşeala funcţionarilor croindu-şi drum cu coatele pe trotuare, chipurile lor – asemeni meloanelor lor prăfoase sau a jobenelor uzate şi cu patină argintie de pe urma ploilor

— Părând doar nişte simple ustensile necesare câştigării traiului, cu ochi pentru a vedea registrele, cu urechi pentru a auzi ordinele, cu orificii pentru a fi alimentate, cu obraji pentru a fi raşi, cu gâturi pentru a purta gulere, totul arată ca un colţ de iad, mai plastic, mai suprapopulat, mai însufleţit şi mai plin de încărcătură emoţională decât orice tablou al lui Bosch. Iar Tabitha care nu vede nimic din tot ce o înconjoară se simte totuşi hăituită de ceva imperios ce o umple de panică. Aproape că aleargă pe trotuar, de parcă slujba pe care trebuie s-o obţină neapărat i-ar scăpa chiar în clipa aceea printre degete. îşi repetă în gând:

„Dewpark la azil – cum poate să râdă cineva de un lucru ca ăsta?”

52

CÂT DESPRE WRINCH, pe care îl vizitează acasă chiar în după-amiaza aceea, îl găseşte în plină petrecere. Chemat în vestibul ca să stea de vorbă cu ea, VVrinch se

uită la

Tabitha cu privirea aceea a lui vagă, îndepărtată, şi articulează sugestia că profesorul Griller ar putea să-i ofere ceva, poate într-o redacţie. Între timp, n-ar dori Tabitha să bea o ceaşcă de ceai? Refuză ceaiul şi se pregăteşte să plece când Boole apare în fugă. O prinde de ambele mâini şi scoate exclamaţii puternice.

— Scumpă doamnă, unde v-aţi ascuns? Lumina noastră a dispărut.

Nu vrea să audă de plecarea ei.

— Sigur că Wrinch o să vă găsească o slujbă; am să-i pretind eu. Ştiţi că-mi publică volumul despre Decadenţă, cu toate desenele lui Dobey? O lucrare absolut şocantă.

Chicoteşte satisfăcut şi continuă: Dar nici nu ştiţi cât de tare o detestă – d-aia şi ţine aşa de mult s-o publice. Acum că veacul liberal e o noutate răsuflată, se pare că iar am ajuns noi la modă.

Tabitha îl priveşte cu uimire şi nerăbdare pe omuleţul exaltat care încearcă s-o tragă spre scări. I se pare că

Boole s-a schimbat neînchipuit de repede în rău, a îmbătrânit, s-a făcut mai ciudat. Nu-şi dă seama că schimbarea s-a produs în ea însăşi. îşi zice: „E foarte drăguţ din partea lui, dar eu, zău, n-am timp pentru fleacuri literare”.

Iar în dublul salon spaţios, cu pereţii acoperiţi de picturi ale vechilor maeştri, devine tot mai nerăbdătoare în timp ce Boole aduce să-i prezinte un tânăr după altul, rostind cu glas sonor nume ininteligibile: – Doamnă Bonser, domnul Meoo… care doreşte să abolească dreptul de proprietate; domnul Sniy… care calcă pe tăciuni încinşi cu picioarele goale – şi râzând îl împinge în faţă pe un tânăr voinic, sfios, cu faţa congestionată. Prietenul meu, domnul

Tssmoa… care crede în bombe şi care vă adoră.

Într-adevăr, ultimii doi tineri rostesc un fel de

discursuri care par s-o felicite pe Tabitha pentru vestitul proces. Pentru ei, faptul că a fost în conflict cu legea este un motiv de stimă.

Acordând acum mai multă atenţie invitaţilor, Tabitha reflectează: „Doamne, ce mai colecţie! Unde oare găseşte bietul Wrinch asemenea exemplare năstruşnice?” îl priveşte cu suspiciune şi dezgust pe stăpânul casei, care, cu figura lui prelungă, melancolică, purtând încă amprenta disciplinei riguroase a unei educaţii conformiste, se deplasează prin mulţimea de extatici, iogişti, adepţi ai lui Kropotkin, Bucharin, celtişti mistici, rosicruciani[16], expresionişti, amestecaţi bineînţeles cu bogătaşi degustători de artă şi cucoane mondene – veacul cel nou, după propria-i expresie.

53

IAR ACEST VEAC NOU e prezent în imaginaţia fiecăruia deoarece se deosebeşte de cel vechi, nu numai prin cifrele magice zero-zero, marcate pe calendar dar mai ales prin război şi prin moartea bătrânei regine. Le inspiră tuturor o atât de profundă neliniște încât s-ar putea spune că e ceva asemănător cu o schimbare de aer. Oamenii îl respiră, şi calitatea lui e noutatea pură, e contemplarea unor nesfârşite întinderi de teritoriu virgin. Următoarele două zero-uri sunt la mai bine de nouăzeci de ani depărtare.

Toată lumea se aşteaptă la noutăţi în artă, în legislatură, în politică, în moravuri; istoria însăşi este reîmprospătată zi de zi. Tineri întreprinzători, în căutarea unui domeniu fertil de exploatare, au descoperit repede anii nouăzeci, iar necrologurile lui Struge concepute – ca întotdeauna când e vorba de cei dispăruţi – cu referiri istorice, le-au creat, lui şi celor din grupul lui, o aureolă de figuri marcante ale acelei epoci. Boole, la patruzeci şi

16 Membri ai unei societăţi cultivînd tradiţii oculte şi magie, presupusă a fi fost fondată în 1484 de Christian Rosenkranz.

şapte de ani, este o relicvă vie a antichităţii. De aceea, atunci când le strigă tuturor celor de faţă: „Daţi-mi voie să vi-o prezint pe doamna Bonser, doamna Bonser de la revista *The Barikside*, *chère arate* a lui Bunsurge" privirile îndreptate spre Tabitha sunt pline de aprobare şi de curiozitate. Curând e înconjurată de o mulţime de bărbaţi.

— Încântat de cunoştinţă, doamnă Bonser. L-aţi cunoscut într-adevăr pe Beardsley?

— Nu, cred că l-am întâlnit doar o singură dată. Vocea

Tabithei lasă să se înţeleagă că nu prea îl preţuieşte pe

Beardsley.

— Doamnă Bonser, scuzaţi-mă… o abordează un tânăr înflăcărat. De atâta timp ţin să vă cunosc. Scriu o teză despre mişcarea estetică. Oare poate fi considerată o mişcare?

Tabitha îl priveşte întrebător şi trist pe tânărul entuziast. Oare a fost într-adevăr ceva demn de luat în seamă?

— A avut o importanţă enormă. Una din marile noastre revoluţii, a făcut să se prăbuşească bastilia victoriană. Şi încântat de însăşi ideea distrugerii, tânărul schiţează tabloul eroilor pornind la luptă împotriva unei tiranii:

Morris[17] demascându-i pe cei avizi de bani, Pater** şi

Symons[18] subminând o moralitate filistină, Struge şi

Boole eliberând sufletele închise în temniţele întunecoase.

— Dar domnul Struge a fost un om bisericos, precizează Tabitha, şi o admira foarte mult pe bătrâna

---

17 William Morris (1834—1896) pictor, poet şi scriitor socialist englez.

18 Arthur Symons (1865—1945) poet şi critic englez.

regină.

— Ei, dar ăsta-i un aspect foarte interesant.

Dar Tabitha se preface că a zărit o cunoştinţă şi se îndreaptă spre uşă. Nu mai poate suporta neroziile acestea care-i exacerbează starea de spirit. E încă stăpânită de acea panică nedefinită care a cuprins-o atât de subit şi de total la vederea rânjetului lui Manklow. O apasă ca o senzaţie de alarmă şi teamă; i se pare că poate a fost indusă în eroare asupra sensului lucrurilor, amăgită de un vis.

Trece privind cu insolenţă în jur şi când ajunge în sfârşit la ieşire, simte o mână pe braţul ei.

— Doamnă Bonser, doamnă Bonser, rosteşte o voce ascuţită.

Tabitha descoperă un omuleţ cu obraji rozalii, de cel puţin şaizeci de ani, purtând la pantalonii de dimineaţă, în dungi, o jachetă neagră foarte scurtă pe care pare să-i fie prea mare – ca mai toate veşmintele purtate de bătrâni.

— Dar asta e minunat, un adevărat noroc. îi apucă mâinile Tabithei în gheara lui osoasă şi le scutură în sus şi-n jos. V-am prins în sfârşit şi chiar la timp. Vreţi să scăpaţi de aici, nu? Şi eu la fel. Ce mai muzeu! Petrecerile bătrânului Wrinch devin tot mai trăsnite. De când a venit la putere noul guvern, Wrinch adună la el pe toţi nebunii de prin ospicii. O să plecăm împreună.

— Scuzaţi-mă, dar…

— Ştiu, habar n-aveţi cine sunt, nu mă recunoaşteţi.

Nu face nimic. Nici n-aveţi cum să ştiţi. Şi n-aţi citit nici, scrisoarea mea. Mă n uimesc Gollan, James Gollan.

Tabitha îşi aminteşte numele ca fiind al unui bogat fabricant în industria metalurgică, pe care Struge încercase să-l atragă în comitetul de conducere al revistei *The Bankside*. Şi bucuroasă că nu e vreun creator sau estet, îi răspunde ceva mai politicos:

— Oh, desigur, mi-aţi scris în legătură cu nişte

desene, da, făcute de Dobey.

— Dobey? Dobey? Nu, dumneavoastră m-aţi rugat să mă întâlnesc cu un scriitor. Dar vă mărturisesc că nu prea m-a atras cuibul de păsări cântătoare al lui Fred

Struge. În schimb m-am apucat să cultiv trandafiri. Trebuie să veniţi să-mi vedeţi trandafirii. Pot să vă arăt ceva într-adevăr frumos. Un trandafir negru. Primul din lume.

— Mi-ar face multă plăcere, dar în momentul de faţă eu…

— Veniţi, trebuie să profităm întotdeauna de clipa prezentă. Autobuzul meu e la poartă.

— Eu zău ar trebui să…

Chiar atunci o tânără femeie mărunţică şi slăbuţă, foarte palidă, cu o frunte înaltă marcată deja de cutele îngrijorării şi nedumeririi, îi întinde Tabithei o mână la fel de fierbinte şi uscată ca şi a tatălui ei, se prezintă „doamna Stone" şi continuă cu o grabă nervoasă:

— Veniţi, vă rog. Papa adoră să-şi arate noul trandafir;

cultivarea trandafirilor e un hobby atât de drăguţ, nu găsiţi?

— Încearcă să-mi găsească o ocupaţie pentru când am să mă retrag din afaceri, îi explică Gollan, pufnind în râs.

De parcă n-am să fiu în stare să mă distrez. Şi luând-o pe

Tabitha de braţ, strigă: Zece… cinci minute… veniţi. Da, trebuie să veniţi.

O călăuzeşte spre uşă cu neaşteptată forţă. Pe Tabitha o surprinde acest mod de comportare dar înainte de a apuca să se indigneze se şi trezeşte în autobuzul care se dovedeşte a fi un imens Daimler nou.

— Să mă retrag, să mă retrag, vociferează Gollan, în timp ce maşina se pune în mişcare. N-am nevoie să mă

retrag.

— Oh, papa, exclamă doamna Stone, doar ştii ce spun doctorii.

— Doctorii, doctorii, ăştia spun orice. Consultă un doctor şi ai să afli răspunsul.

Tabitha e condusă într-o casă complicat mobilată într-un amestec de stiluri. În salonul de la etaj i se arată patru trandafiri într-un vas de sticlă.

— Cultivaţi în Sussex. Acolo e sera mea de trandafiri, toţi numai unicate. Uitaţi-vă la acesta, o să câştige toate medaliile *Negru Gollan*.

Tabitha admiră trandafirul, care i se pare roşu; ce e drept, un roşu foarte închis. Dar intuieşte că nu trebuie să spună acest lucru, că printre cultivatorii de trandafiri, culorile au denumiri speciale.

— Iar acesta, doamnă Bonser, a câştigat medalia de anul trecut. L-am numit *Veac nou Gollan*. îi arată un alt trandafir roşu închis, de o nuanţă uşor diferită. Eram gata să-i spunem *Albastru Gollan* dar ne-am gândifcă l-am putea face şi mai albastru ca să-l prezentăm drept negru pentru premiu.

— Oh, dar e într-adevăr albastru, declară Tabitha politicos. Perfect albastru.

Omuleţul e încântat.

— Trebuie să veniţi la Hackstraw… să-i vedeţi în seră.

De ce nu chiar acum? E doar la o jumătate de oră. Veniţi şi staţi…

Tabitha, uimită de această insistenţă, îşi cere scuze, reuşeşte să scape în cele din urmă şi se duce acasă. Dar

Gollan îi telefonează a doua zi de dimineaţă ca s-o invite la masă la prânz. După aceea o duce la un matineu.

A doua zi trece pe la Casa cu cedri ca s-o invite la plimbare cu maşina până la o vestită grădină de trandafiri şi apoi acasă în Portland Place, la ceai. Acolo o întâmpină

doamna Stone care îi sugerează: „Poate vreţi să vă spălaţi pe imâini”, şi o conduce într-o micuţă cameră de zi. Se opreşte şi o priveşte alarmată pe Tabitha.

— Îmi închipui că v-a invitat la Hackstraw. Se cuvine să vă previn că de câtva timp încoace am fost foarte îngrijoraţi din cauza lui; starea sănătăţii lui e foarte proastă.

De ani de zile munceşte peste măsură; şi tensiunea lui e teribil de ridicată; poate să cadă mort în orice clipă. Şi cu o privire deznădăjduită, murmură: Dar noi nu vrem să profite cineva de această situaţie.

Şi atunci o altă voce intervine.

— Ei, Annie, gândeşte-te cum vorbeşti.

Tabitha, mai mult uimită decât jignită de acest neaşteptat atac din partea doamnei Stone, se întoarce şi vede în spatele ei un bărbat gras şi chel de vreo cincizeci de ani.

Îmbrăcat cu un costum din tweed. Bărbatul cel gras întinde mâna.

— Stone e numele meu. Nu trebuie să ascultaţi tot ce spune soţia mea; dar adevărul e că starea sănătăţii lui Sir

James o îngrijorează foarte tare.

— Nu e vorba numai de asta; e întreaga situaţie.

— Şi care e exact situaţia? întreabă Tabitha.

Reiese acum că soţii Stone sunt în panică din cauza lui

Gollan care, în ultimii doi ani de când îi murise soţia, făcuse trei cereri în căsătorie.

— Chiar luna trecută i-a cerut mâna Lady-ei Bingwell, dar din fericire l-a refuzat pentru că ea vrea să trăiască la ţară.

— Bineînţeles, o astfel de femeie l-ar jefui pur şi simplu, declară doamna Stone. Deşi trebuie să recunosc că relaţiile ei sunt respectabile.

Înţelegând aluziile, Tabitha răspunde cu răceală:

— Nu e cazul să vă alarmaţi. Sir James nu mi-a făcut niciun fel de avansuri.

— O s-o facă. Soţul şi soţia vorbesc într-un glas şi cu vehemenţă.

Dar în clipa aceea uşa se dă de perete şi Gollan pătrunde ca o vijelie în cameră.

— Ce-i asta – consiliu de familie? Doamnă Bonser, nu le daţi atenţie. Vor să mă îngroape de viu. Vă poftesc să luăm ceaiul împreună. Mergem în oraş. O conduce pe

Tabitha la parter, o instalează în maşină şi-i spune şoferului: La Gunters. Îi explică Tabithei: Sunt bine intenţionaţi, doamnă Bonser, dar fac prea mult caz. Nu există pe lume fiică mai bună ca Ann sau un ginere mai bun ca

Hector dar amândoi se agită tot timpul şi ar vrea să mă ţină sub un glob de sticlă.

— Dar, Sir James, şi dumneavoastră spuneaţi că ar trebui să vă retrageţi din afaceri.

— Să mă retrag. Da, o să mă retrag cât de curând posibil. Dar vreau să văd cine o să se ocupe de afaceri în locul meu? Ilector Stone? El îşi închipuie că poate. Se şi vede în postura de preşedinte la Consolidated Lines. Dar toate?

chestiile astea sunt neinteresante, plicticoase. Nu sunt pentru o doamnă. Spuneţi-mi, vă plac safirele?

— Îmi place tot ce e frumos.

— Ştiu unde se poate găsi un safir de calitate, tăiat artistic – o piatră minunată. Vreau să vi-l dăruiesc.

— Nu, Sir James, vă rog, nu se poate.

Gollan îşi cere scuze. Dar a doua zi de dimineaţă îi telefonează.

— Bertie, ţi-am scris atunci imediat după procesul dumitale. Sper că nu te superi dacă-ţi spun Bertie? Ştiu că aşa îţi spunea şi Struge.

— Da, dar…

— N-ai citit niciodată scrisoarea mea, bineînţeles:

Doamnele nu citesc niciodată scrisorile. Dar eu te-am rugat ceva în acea scrisoare. Te rugam să vii să vizitezi Hackstraw, cu cele mai frumoase saloane din Sussex, ca să vezi dacă îţi plac. Ştiu ce-ţi cer, Bertie; dar ai posibilitatea să alegi. Nu mă sfiesc să-ţi spun că am renunţat la dumneata când am auzit că Ducat ţi-a făcut propuneri.

— Dar, Sir James, sunt sigură că aţi putea găsi…

— Să nu crezi asta… am încercat. Femei care să corespundă sunt destul de rare. E lady Bingwell, desigur, dar e atât de îngrozitor de urâtă; şi doamna Fratt, care organiza serate pentru Liga crucii. roşii, dar e o scorpie. În plus, pe dumneata te stimez, Bertie, te admir. Spune-mi, ce-ţi propunea exact Ducat… sau sunt prea indiscret?

— Mă tem că nu pot să…

— Ai dreptate; şi nici nu cred c-ar fi o situaţie convenabilă pentru un loc ca Hackstraw. Nici prin minte nu mi-ar trece. îţi fac o propunere fermă. Dacă ai consimţi să devii soţia mea, m-aş socoti cel mai norocos om de pe lume. Dar poate sunt prea bătrân, poate mă consideri o pacoste afurisită şi prăpădită. În regulă. Nu-i cu supărare. Închide telefonul!

Tabitha se bucură să închidă telefonul. Propunerea o uluise. Se cutremură la gândul de a-l avea pe Gollan de bărbat, la gândul bătrânului trup descărnat şi al încheieturilor trosnitoare.

Faptul că pare să pună preţ pe calităţile ei de ga? dă cu experienţă n-o determină câtuşi de puţin să-i aprecieze mai binevoitor oferta. Tabitha începuse să se deprindă cu ideea că se bucură de o reputaţie deosebită, că seratele ei din

West Street au ajuns vestite. O cunoscuse cândva pe Lady

Bingwell despre care se zicea că numai datorită ei primul soţ a ajuns episcop iar al doilea ministru de cabinet;

Tabithei îi displăcuse profund această lady pentru că era o femeie cumplit de flecară, abilă în conversaţie şi maniere dar fără dram de sinceritate. Struge, mentorul Tabithei, o asemănase cu un bufet căruia nu-i lipsea nici tăblia de marmură şi nici sandvişurile vechi.

O reputaţie văzută dinăuntru apare întotdeauna goală.

lipsită de conţinut. Nu se poate trăi într-un sanctuar. Tabitha jucase rolul de gazdă în numele lui Struge, nu din vocaţie ci pentru că el dorise acest lucru, pentru binele cauzei.

DAR APROAPE IMEDIAT după ce lasă telefonul din mână şi străbate micul hol ticsit şi întunecos, o cuprinde un simţământ de nimicnicie: acel dispreţ de sine care apare spontan la cel ce fuge din faţa datoriei.

Îşi dă seama că această căsătorie îi va oferi securitate şi o poziţie legală de o covârşitoare importanţă pentru viitorul lui John cât şi al ei propriu.

Are de făcut târguieli pentru casă şi în timp ce trece de băcan la măcelar pe lângă o mulţime de femei ale căror rochii de vară – în mod inexplicabil – nu le fac să arate mai vesele, ba din contră, par mai preocupate şi parcă total inconştiente că e vară, Tabitha îşi repetă agitată: „Şi ce dacă e bătrân şi ciudat şi n-are nevoie de mine decât ca amfitrioană pentru ca să se poată făli cu noua lui casă – aş fi o nemernică să-l refuz. N-am niciun drept să pun nişte sentimente ridicole pe oprimul plan”.

Se pare, totuşi, că asemenea sentimente ridicole, sentimente romanţioase, încă mai sălăşluiesc la treizeci şi trei de ani, în inima ei, fiindcă se luptă cu sine însăşi timp de două zile înainte de a-i scrie lui Gollan o scrisoare demnă, cerându-şi scuze pentru modul brusc în care i-a vorbit la telefon.

În mai puţin de o oră Daimlerul apare în faţa Casei cu cedri pentru a o conduce pe Tabitha în oraş, stârnind

uimirea şi curiozitatea locatarilor.

Gollan e emoţionat.

— Lasă, nu trebuie să-mi spui că nu mă iubeşti. Bineînţeles că nu mă iubeşti – de ce m-ai iubi? Dar eşti o fată deşteaptă. Am văzut cum te-ai descurcat cu Fred Struge şi ştiu că eşti fata care-mi trebuie.

Tabitha îi vorbeşte de John şi Gollan o linişteşte:

— Ştiu, ştiu; lumina ochilor tăi. Păi, desigur, John e binevenit. Mie-mi plac băieţii.

Dar faptul că a asigurat-o că nu-i cere să-l iubească o face să se hotărască. Cu sentimentul că îndeplineşte o faptă morală îi declară decisă:

— Dacă sunteţ. i absolut convins, Sir James.

— James, James. Bineînţeles că sunt absolut convins, îi strânge mâna. Nicio grijă, eu ştiu foarte bine ce vreau.

Gollan opreşte maşina la bijutier şi Tabitha se trezeşte logodită.

La început e surprinsă, apoi furioasă şi sfidătoare, când anunţând logodna, constată că Harry şi Clara o dezaprobă.

Clara, zâmbind compătimitor, zice:

— Poate că Sir James nu e chiar atât de bătrân pe cât arată.

Şaizeci şi patru, Clara; poţi să afli din Who’s Who[19].

Iar Harry, cu o mină perplexă şi bănuitoare zice:

— Doar n-o să-mi spui că ţii într-adevăr la ramolitul ăsta, Tibby, nu? Bănuiesc, desigur, că trebuie să fie bogat.

— Ar fi cazul să te bucuri că mă mărit cu cineva care e bogat şi poate să-i asigure lui Johnny o educaţie corespunzătoare.

---

19 O lucrare de referinţă (anuar) conţinînd scurte note biografice despre personalităţile unei ţări.

Monedă britanică din aur în valoare de 20 şilingi.
Alfred von Tirpitz (1849—1930) amiral şi om de stat german.

— Da, cred că n-ar trebui să mă mire. Te-ai schimbat, fireşte.

— Slavă domnului că m-am schimbat. Sper şi eu că nu mai sunt chiar atât de proastă şi egoistă cum am fost.

Şi cu o oarecare fermitate austeră, porneşte să-şi facă datoria faţă de Gollan.

Ziarele, după ce au dat amănunte despre logodnă, fac acum presupuneri că Sir James va renunţa la afaceri şi se va retrage împreună cu mireasa lui.

Soţii Stone, la început alarmaţi dar acum impresionaţi de puterea de seducţie a Tabithei, s-au grăbit chiar în ziua logodnei să se împace cu ea şi să adopte acelaşi ton.

— Suntem siguri că veţi fi de acord, doamnă Bonser, că cel mai important lucru pentru noi toţi este sănătatea lui

Sir James. Trebuie să-l convingem să se retragă, să renunţe la toate aceste funcţii de conducere.

Şi Tabitha, înţelegând că i se propune de fapt un pact de familie, aprobă călduros necesitatea retragerii din afaceri a lui Sir James. Între cei trei se creează un climat de stimă reciprocă, în timp ce pun împreună la punct acest plan.

La următoarea ei întâlnire cu Gollan, Tabitha îi spune:

— James, sper că o să te retragi înainte de căsătoria noastră, nu? Ar fi momentul cel mai potrivit.

— Da, da, oricând vrei tu, orice vrei tu, draga mea – sunt cu totul la dispoziţia ta. Da, am să mă retrag. Cât de repede cu putinţă.

Într-adevăr Hector Stone, acel grăsan atât de calm, de binevoitor, a dat dovadă de o energie colosală pentru a profita de această ocazie ca să scape de socrul lui. Directorii au şi început să-i telefoneze, reporterii îl caută, într-o jumătate de duzină de firme se trag sforile pentru a-l

înscăuna pe Stone în locul bătrânului. Două fabrici lansează o listă de subscripţie pentru o festivitate şi un cadou în vederea retragerii din activitate a lui Sir James Gollan

— Uite cum se grăbesc să mă dea de o parte, îi spune el Tabithei în felul său agitat şi totuşi detaşat care lasă atât de puţin să se întrevadă adevăratele lui simţăminte.

Daţi-i un picior vechiului hârb. Dar nu face nimic. Aş îi un neghiob dacă mi-aş călca promisiunea. Hector e un intrigant, dar nu trebuie să ne sinchisim de asta. Păi, dacă ar vedea că mă costă şi că nu mă ţin de cuvânt atunci ar însemna că mă are la mină, nu-i aşa? Aş fi un idiot la fel de mare ca şi el. Şi apoi noi doi vrem să avem tot timpul la dispoziţia noastră, nu-i aşa, Bertie?

Şi zilnic face cumpărături. Are o pasiune pentru cumpărături. Cumpără covoare, porţelanuri, tablouri, perdele şi despre toate vrea să afle părerea Tabithei.

— Îţi place asta, Bertie?

— Dacă-ţi place ţie, James.

— Nu, nu, tu trebuie să alegi. E pentru casa ta. Vreau ca Hackstraw să-ţi fie pe plac.

Zilnic Tabitha se întoarce acasă atât de epuizată de hotărârile întotdeauna dificil de luat pentru gustul ei nesigur încât nu mai poate face altceva decât să se vâre în pat.

La urma urmei nunta survine ca o uşurare, o portiţă spre linişte. E adevărat că Harry, încă afectat de o profundă nemulţumire de ordin moral, participă la ceremonie în redingota lui mai puţin bună – aceea ponosită şi cu o pată mare roşietică de acid pe rever; dar la masă bea multă şampanie şi se bine dispune. îşi priveşte propria soartă cu indignare şi uimire şi prinzând-o pe Tabitha pe scări în momentul plecării, o înghesuie într-un colţ.

— Noi doi nici n-am apucat să stăm de vorbă ca lumea.

Oh, ştiu c-a nu-i vina ta. Mă las mânat de colo-colo. M-am împotmolit într-un făgaş aici, Tibs. N-am timp nici să-mi fac meseria cum trebuie. Să-i ia naiba pe pacienţi; te trag în jos, te leagă de mâini şi de picioare şi apoi se miră că nu ţii pasul cu vremurile.

Oaspeţii aşteaptă cu toţii înşiraţi de o parte şi de alta a scărilor; Gollan stă în uşa vestibulului, dar Harry se propteşte ca un zid în faţa Tabithei şi ridică vocea.

— Şi acum, toată povestea asta! E o ruşine, Tibby;

ar fi trebuit să ne mai acorzi o şansă – atât mie, cât şi ţie.

Fratele şi sora se privesc unul pe altul cu egală dezaprobare. Tabitha îl sărută în grabă iar pe când coboară scările şi urcă apoi în maşină chipul ei poartă o expresie tristă şi iertătoare. Se simte întocmai ca profetul care nu este onorat în patria sa pentru că nimeni nu realizează că el a căpătat darul profeţiei. Tabitha nu-şi flutură mâna la geam în timp ce maşina se îndepărtează.

Bătrânul domn îi ia mâna şi schiţează, cu buzele sale subţiri, un zâmbet care-i dezvăluie şirurile de dinţi de porţelan.

— Hei, acum am pornit la drum; acum o să fie bine.

Şi la aceste cuvinte, Tabitha, încă rănită de privirile condescendente ale celor din Frood Green, răspunde cu o încuviinţare entuziastă. Pentru că simte acum, cu deosebită forţă, câtă dreptate a avut; şi cât de nedrepţi, de înguşti s-au dovedit Harry şi sentimentalii din Frood Green.

Îi pătrunsă de simţământul valorii pe care o are o situaţie legală şi universal recunoscută. E soţie legitimă acum, cu drepturi şi îndatoriri. îi strânge mâna lui Gollan şi răspunde zâmbetului său cu solicitudine maternă.

— Nu te simţi prea obosit, James?

— Obosit, eu? Eu nu mă simt obosit niciodată.

Dar Tabitha se opune să meargă la teatru în seara n

ceea, cum fusese proiectat. James e prea obosit. Trebuie tâă se culce devreme.

— Dacă spui tu, Bertie. O ascultă supus pe scumpa lui.

Fac exact cum vrei tu…

PERECHEA URMEAZĂ să rămână la Londra în seara aceea şi să plece mai departe la Paris a doua zi. Dar de dimineaţă, când se trezeşte şi se uită spre celălalt pat.

Tabitha constată că e gol. Chelnerul care aduce micul dejun pe măsuţa cu rotile îi dă şi un bilet. Gollan îi scrie că a primit Un telefon de la arhitectul care se ocupă de unele îmbunătăţiri la HaGkstraw şi că a dat o fugă până acolo să-i spună imbecilului ce are de făcut. „Mă tem că o să fim nevoiţi să amânăm plecarea până mâine, dar trebuia să mă asigur cu ochii mei că Hackstraw va fi gata pentru tine”.

Îi telefonează la ora prânzului ca s-o asigure că lucrul merge bine; apoi la ora cinei, ca s-o roage să vină şi ea acolo.

— Suntem ţinuţi în loc de o grămadă de dificultăţi, poate să mai dureze o săptămână până să punem totul la punct şi eu nu pot să mă lipsesc de tine o săptămână, Bertie.

Tabitha, oarecum mirată, îi găseşte scuze omului, punându-i comportarea pe seama stării lui nervoase şi a vârstei înaintate. Se duce în Sussex şi-l găseşte extrem de aferat, în veşnic conflict cu arhitecţii, proiectanţii de grădini, decoratorii, lucrătorii şi electricienii, dirijându-i pe toţi o dată, hărţuindu-i.

Casă, cu excepţia unui dormitor somptuos şi a salonaşului învecinat unde Gollan doarme pe un pat de campanie, e în plină reconstrucţie.

— Trebuia să fie o surpriză pentru tine, draga mea, dar idioţii ăştia au făcut totul pe dos. Dacă n-aş fi venit eu ar fi lungit-o aşa până la Crăciun.

Totul pare că se face numai pentru ea. Într-adevăr,

Tabitha nu se poate lămuri dacă Gollan şi-a dat atâta osteneală s-o acapareze pentru că îi trebuie o amfitrioană potrivită la Hackstraw, noua lui jucărie, noul lui hobby de a face pe magnatul de ţară; sau dacă i-a fluturat conacul

Hackstraw în faţa ochilor ca pe o momeală pentru presupusa ei pasiune de a fi gazdă. Gollan se comportă asemeni celui care se desfată cu o nouă achiziţie nu numai pentru că e un obiect frumos, dar şi pentru că e o raritate, şi căruia îi aduce un îndoit omagiu destinându-i o vitrină splendidă, pentru a-l expune. O copleşeşte cu diferite cadouri;

dar toate – rochii, bijuterii, mobile – sunt menite totodată şi să facă onoare conacului Hackstraw. Sunt imperios necesare pentru ea, în calitatea ei de stăpână la Hackstraw.

Deşi Tabitha e mirată şi regretă chiar că i se pretinde să facă atât de puţin, Gollan îi repetă mereu că ţine foarte mult la prezenţa ei alături de el. îi turuie de toate cât e ziua de lungă; şi la orice oră din noapte e capabil să dea buzna în dormitorul ei ca să-i comunice câte ceva, vreo idee pentru o nouă extravaganţă. Doarme, după câte se pare, foarte puţin; şi văzându-l afară pe orice vreme îşi aminteşte că are datoria să-i poarte de grijă. Protestează împotriva excesului lui de activitate. Aceste proteste n-au niciun efect; oarecum înciudată, într-o după-amiază friguroasă, văzându-l în grădină, fără haină pe el, dirijând lucrările unei noi săpături imense, se duce la el şi-i atrage sever atenţia că e ora ceaiului, că e în picioare fără întrerupere de la prânz şi că riscă să răcească.

Gollan îşi cere mii de scuze.

— Iartă-mă, draga mea. Sunt o bătrână pacoste, nu-i aşa? Dar ce pot să fac? Cineva trebuie să-i mâne de la spate.

— Dar tu trebuie să-ţi acorzi şi puţină odihnă”.

Gollan o priveşte cu o expresie vagă de parcă n-ar fi

auzit o vorbă şi continuă:

— Uită-te numai aici; n-o să poată termina fântâna pentru că n-a sosit cablul pentru pompă.

— Dacă n-a sosit, asta e, trebuie să aştepte. Şi luându-l de braţ, Tabitha îi vorbeşte cu vocea blândă dar inflexibilă a femeii care e stăpână în casă:

— Acuma vino la ceai – e pregătit.

Dar Gollan nu se urneşte.

— Ei drăcie, se găsesc kilometri de cablu la Londra.

La ce servesc telefoanele şi automobilele? Majoritatea oamenilor ăştia trăiesc încă în Evul Mediu.

— Dar îţi dai seama că e trecut de ora cinci?

— Doar o clipă… şi dintr-odată a dispărut. Tabitha nu-l mai vede până la ora cinei, care e foarte târzie. Îi face reproşuri dar el se uită din nou la ea, sau mai bine zis, prin ea cu o privire distrată.

— Iartă-mă, Bertie. Ce pacoste bătrână mai sunt şi eu.

Dar ştii bine – totu-i pentru tine.

Tabitha îl scrutează cu suspiciune. Dintr-odată o străfulgeră gândul că acest omuleţ politicos joacă un joc politicos cu ea. Brusc exclamă:

— Eu cred că o faci intenţionat, James.

— Totu-i pentru tine, draga mea; numai pentru tine.

Bertie. O clipă ochii lui apoşi, decoloraţi se uită într-ai ei, dar cu o expresie atât de ciudată, încât n-o poate descifra.

Totu-i pentru tine, Bertie. Aoleo, am uitat de… şi se năpusteşte spre telefon. Cina se amână cu încă o jumătate de oră.

În ciuda iritării pe care o resimte, Tabitha îşi dă seama că a fost naivă. „E foarte încăpăţânat – dar la ce puteam să mă aştept de la un om ca el care a făcut avere din nimic?”

Şi când Gollan apare în sfârşit, tot numai scuze, se

uită la el cu respect dar şi cu iritare. Reflectează: „Da, am fost o proastă. Se vede limpede câtă voinţă are; mi-a dat pur şi simplu o lecţie”.

Şi gândul, cu toate că e enervată, o face să simtă pe neaşteptate o anumită mângâiere. De parcă ar fi căpătat noi garanţii. Simte o relaxare ca şi când ar pătrunde într-o lume a păcii. Simte pentru prima dată în viaţa ei semnificaţia cuvântului „a aparţine”. Căci din copilărie nu mai încercase acest simţământ.

56

DAR CHIAR ACEASTA descoperire a forţei de acţiune a lui Gollan, a voinţei lui pline de energie, îi provoacă o şi mai mare îngrijorare în legătură cu prima întâlnire dintre

John şi tatăl său vitreg. În iunie, când băiatul are o scurtă vacanţă, aranjează să şi-o petreacă cu ei la Hackstraw, zicându-şi „Nu poate să facă o impresie prea proastă într-un timp aşa de scurt”.

Dar în vreme ce-l aşteaptă la gară cu maşina ei cea nouă, abia poate sta locului de nervi. „Slavă domnului, îşi spune, că i-a trecut nebunia aia cu boxul. Deie domnul să se poarte mai bine decât ultima dată la Harry”.

Trenul soseşte şi John se azvârle din vagon în braţele

Tabithei, dar apoi imediat o apucă de mână şi o trage spre ieşire.

— Haide, mami. Oh, te rog, nu tândăli! Şi strigă: O să am un cal, şi o sală de gimnastică? îl ştii pe Grove de la şcoală. Are o sală de gimnastică, o sală a lui personală.

Tabitha nu l-a mai văzut vreodată pe băiat atât de surexcitat; piratul flegmatic din ultima vacanţă se transformase într-un entuziast.

— Dar, Johnny, sper că n-o să te-apuci să ceri tot felul de lucruri…

Băiatul o străpunge cu privirea, obrajii i se îmbujorează şi exclamă:

— Oh, doamne, văd că ai de gând să fii stupidă.

Şi în maşină se trage într-un colţ, făcându-se mic, îşi lipeşte obrazul de marginea ferestrei şi tace.

— Eşti un băiat mare de doisprezece ani, remarcă Tabitha, cuprinsă de indignare. Şi acum stai îmbufnat ca un copilaş. Mi-ar fi ruşine. Băiatul ridică un umăr ceea ce la el semnifică un dispreţ dincolo de cuvinte.

Iar Tabitha îşi spune: „Evident, se va purta cât se poate de rău, numai pentru că ştie bine că ar fi dorit să se poarte frumos”. Şi în acelaşi timp observă frumuseţea tenului său, minunat de proaspăt şi delicat, genele lui lungi

— Pe când priveşte îmbufnat la gardurile vii ce zboară pe lângă maşină – părul lui, buzele bosumflate. Şi desfătarea pe care i-o provoacă contemplarea acestei frumuseţi îi trezeşte o durere şi mai acută. Tot sufletul ei protestează împotriva destinului care ar putea trăda această inocenţă şi frumuseţe sortind-o unei vieţi oarecare, mizere şi nefericite.

— Dac-o să fii nepoliticos cu Sir James, n-am să ţi-o iert niciodată.

— Of, doamne, oare mama asta a mea nu mă poate lăsa odată în pace?

Dar maşina tocmai intră pe poartă pe lângă căsuţa paznicului şi brusc băiatul îşi uită îmbufnarea. Se aşază drept şi priveşte afară; întrezărind casa mare pătrată din cărămidă roşie cu hornuri din piatră, o casă în stil regina Anne, care părea scoasă dintr-o imensă cutie de jucării, izbucneşte:

— Oh, cât loc e pe-aici. Trebuie neapărat să fie al meu.

Se întoarce şi se lipeşte de ea.

— Oh, mami, mami dragă, cum e el? E nesuferit? E

zgârcit ca unchiul Harry? Ce mi-aş dori eu foarte mult e o maşină.

— Nu ţipa, Johnny; şi nu-l sâcâi prea mult pe tatăl tău vitreg. Nu uita că nu stă prea bine cu sănătatea şi nu e

obişnuit să-l sâcâie băieţii mici.

Johnny înregistrează aceste recomandări cu o expresie absentă de parcă n-ar pricepe nimic. Maşina se opreşte. Se repede în casă şi o explorează pe cont propriu. El e cel care, în cele din urmă, o caută pe Tabitha ca să-i relateze despre minunăţiile sălii ei de baie, despre oglinzile ei. îi explică apoi că electricitatea e produsă de un motor care se află într-o hală anume şi că în garaj sunt trei maşini, un banc de lucru plin cu unelte şi o rampă.

Se atârnă de braţul ei şi se plimbă împreună prin seră când Gollan îşi face apariţia după ce şi-a inspectat, ca în fiecare dimineaţă, trandafirii. Poartă pălăria lui pentru grădină, din pai, de forma unui fetru tirolez.

Băiatul se întoarce spre Tabitha şi o întreabă tare:

— Ăsta e? Pe cinstea mea, dar e bătrân bine.

— Ssst, John; nu vorbi aşa tare.

Dar Gollan, ale cărui simţuri sunt extrem de ascuţite, se răsuceşte iute şi exclamă:

— Ce înseamnă asta? Cine-i bătrân? Salut, Johnny.

Tocmai veneam să fac cunoştinţă cu tine. Tu eşti boxerul, nu-i aşa? Cum stai cu nasul? Am să boxez cu tine. Luând o poziţie ciudată, ghemuită, ţopăie în jurul băiatului, agitându-şi pumnii şi repezindu-şi capul dintr-o parte într-alta.

Vrea probabil să demonstreze cât e de tânăr.

Privirea băiatului e acum plină de dispreţ. Gândeşte fără doar şi poate că bătrânul ăsta bizar e şi neghiob pe deasupra. Tabitha încearcă să întrerupă scena jenantă întrebând când o să fie gata lămpile electrice.

Dar Gollan răcneşte:

— Vechiul stil, Johnny, cu amândouă mâinile, ca Mendoza. Scoate din buzunar o tabacheră. Vrei o ţigară?

John se holbează la el.

— Nu fumez.

Şi Tabitha protestează:

— James, n-are nici treisprezece ani încă.

— Eu fumam la vârsta lui, şi nu mi-a făcut niciun rău.

Ei bine, Johnny, ce facem acum? Ai văzut motorul cel nou? Ştii totul despre motoare, nu? Vino cu mine să-mi spui de ce nu merge.

John clătină uşor din cap. îl priveşte bănuitor pe Gollan. îşi dă seama că i se oferă o momeală, o jucărie.

— Întotdeauna se întâmplă la fel cu motoarele astea cu motorină; se blochează injectoarele, explică Gollan.

Pentru o clipă, pe faţa lui John bănuiala şi mândria se luptă cu curiozitatea. Dar ochii încep să-i strălucească. E

totuşi încă prea copil ca să se poată stăpâni.

— Ce sunt injectoarele?

— Injectoarele, dacă vrei să ştii, sunt o pacoste afurisită care împroaşcă. Dar vino să te uiţi, băiete. O să-l punem pe mecanic să demonteze motorul.

Cei doi bărbaţi dispar pe coridor şi vocea lui John răsună explicând că şi el are un motor, o locomotivă în miniatură. Vocea lui Gollan i se alătură pe o notă doar cu un pic mai puţin ascuţită şi animată.

Tabitha oftează uşurată. Simte că a depăşit un moment dificil. Şi îi e recunoscătoare lui Gollan. Reflectează: „În sfârşit, băiatul va avea ceva asemănător unui tată care să se intereseze de el”.

Într-adevăr, în următoarele trei zile arareori îl vede pe

John în afara orelor de masă. îşi petrece tot timpul cu

Gollan în hala maşinilor sau în garaj sau chiar la fierarul din sat. Fierarul e totodată şi principalul mecanic din regiune.

Şi cât e ziua de lungă cei doi. discută despre motoare, de la egal la egal după elte se pare. Ba chiar Tabitha are impresia că Johnny e cel mai serios dintre ei doi. Gollan se holbează tot timpul lui John, râzând, aruncând ocheade spre

Tabitha ca să-i atragă atenţia asupra vreunui lucru nostim sau inteligent spus de băiat, scoţând acele exclamaţii, făcând acele strâmbături cu ajutorul cărora oamenii în vârstă, în special cei nedeprinşi cu copiii, obişnuiesc să-şi exprime misterioasa emoţie pe care le-o provoacă aceştia.

„Cred că e un eveniment pentru el”, îşi spune Tabitha.

În încântarea ei faţă de această neaşteptată prietenie începe să-l îndrăgească pe Gollan. îl susţine cu căldură când într-o zi Gollan declară că John trebuie să meargă la biserică.

Cumpărând Hackstraw şi devenind astfel moşier, a ajuns la concluzia că a merge la biserică face parte din îndatoririle unui nobil de ţară.

— Dar nu suntem obligaţi să mergem la biserică, obiectează John.

— E altceva acum, îi explică Tabitha. La ţară toată lumea merge la biserică.

— Biserică dimineaţa, motoare după-masa, întăreşte Gollan, ăsta-i programul.

John nu mai protestează. Şi când cei trei se adună în strana rezervată familiei Gollan – în mare măsură tocmai din această cauză – Tabitha constată că urmăreşte slujba cu plăcere.

— Binecuvântat fie numele tău. În timp ce rosteşte aceste cuvinte, Tabitha simte un profund regret că nu există un dumnezeu care să primească mulţumirile celor care sunt blagosloviţi cu pace şi iubire.

57

AFECŢIUNEA LUI GOLLAN pentru John nu scade nici după ce băiatul se întoarce la şcoală.

În aceeaşi seară se iveşte pe neaşteptate în camera Tabithei pentru a-i declara:

— O să-mi lipsească Johnny al tău; are ceva minte în

cap, băiatu' ăsta. Şi apoi, răsărind din nou de după uşă:

De ce nu mi-a făcut un nepot umflatu ăla de Hector? Dispare tot la fel de subit cum apăruse. Da, drăguţ băiat. Face iarăşi un salt înăuntru, cu cravata într-o mână şi gulerul în cealaltă. O să ajungă un bun inginer.

— Dar bine, James, tuturor copiilor le plac maşinăriile:

sunt exact ca nişte jucării mari pentru ei.

Dar James, întocmai ca şi John, arareori dă atenţie argumentelor. Răspunde cu entuziasm:

— Bineînţeles că aşa e; copiii adoră motoarele. Şi mie mi-au plăcut. Primul meu motor l-am făcut dintr-un bidon vechi de vopsea. Trebuia să-l vezi pe Johnny cu cilindrii ăia. O să ajungă inginer, băiatul ăsta, un inginer pe cinste.

Dar tu ai nevoie de odihnă. Sunt o bătrână pacoste.

Gollan dispare, dar reapare iar pe la ora trei dimineaţa când, trezită de o tuse, Tabitha sare în sus şi-l vede pe bătrân în cămaşă de noapte stând în mijlocul camerei cu o lanternă licărindu-i în mână.

— Nu te-am trezit, sper? Erai trează, nu-i aşa? Nu, nu erai trează, sunt o pacos…

— Nu, zău nu dormeam.

— Mă gândeam că o să instalăm atelierul lui Johnny lângă ferma de lapte; dar zău, cred că o uzină ar fi mai potrivită pentru el, o uzină adevărată. Niciunde nu poate învăţa un băiat mai multe despre lume ca într-un atelier mecanic.

— Bine, James, dar Johnny are abia doisprezece ani şi jumătate.

— Eu lucram în ateliere la unsprezece; nu-i nicicând prea devreme să faci începutul.

Tabitha nu ia lucrurile în serios. Se bucură că Gollan şi John sunt în corespondenţă şi când, drept rezultat, vede sosind la Hackstraw o echipă de muncitori pentru a transforma un grajd în atelier mecanic, e cuprinsă de

admiraţie.

„Leit James – nu pierde timpul nicio clipă. Şi ce înseamnă să fii bogat! Acum el şi Johnny au o cameră drăguţă de joacă”.

Într-adevăr, când John vine acasă de Crăciun, îşi petrece cea mai mare parte din timp în acel atelier unde Gollan, învăţându-l să mânuiască strungul şi burghiul, îi povesteşte despre ucenicia sa făcută în urmă cu cincizeci de ani. Sunt comandate noi maşinării, se conturează proiectul pentru realizarea unui motor care să-i aparţină exclusiv lui John.

Şi băiatul nu se întorsese de la şcoală nici de o săptămână când Tabitha aude discutându-se pentru prima dată despre înfiinţarea unui atelier de reparaţii mecanice în sat.

Dacă e adevărat că fabrica de la Hackstraw, întreaga dezvoltare industrială ulterioară a acestei parohii liniştite, a început odată cu prietenia lui Gollan pentru fiul său vitreg şi cu acel mic atelier creat anume pentru el, sau dacă

Gollan, ceea ce e mai probabil, era omul care nu se putea retrage niciodată din activitate, care nu putea renunţa la acel gen de iniţiative şi proiecte pe care îşi clădise averea, şi ca atare atelierul de joacă al lui John pur şi simplu deszăgăzuise o forţă explozivă, forţă care ar fi erupt în orice caz, rămâne o chestiune discutabilă; fapt e că ideea unui atelier de reparaţii deveni în mai puţin de o lună primul proiect pentru o fabrică de motoare, o mică fabrică experimentală, în satul Hackstraw. Şi înainte de Paşti, chiar şi în absenţa lui John, Gollan îşi petrecea ore în şir la bancul de lucru împreună cu un inginer pe nume Robinson, angajat ca să proiecteze fabrica.

Grădinile, terminate şi admirate în forma lor finisată de întregul ţinut, sunt acum dispreţuite de Gollan. îl plictisesc.

Tabitha nu mai aude o vorbă despre trandafiri negri, în schimb, e trezită în toiul nopţii cu veşti despre vreo nouă idee grozavă a lui Robb Robinson pentru… Şi se obişnuieşte treptat, când umblă de colo-colo prin casă, să vadă această persoană ridicându-se în tăcere de pe vreun scaun sau, mai adesea, estompându-se pe furiş din calea ei. Când

Gollan îl aduce la masă, ceea ce se întâmplă tot mai des, o străfulgeră cu câte o bruscă privire timidă, şi Tabitha e bucuroasă că nu i se cere să ia parte la o conversaţie în întregime axată pe valve, turbionare, compresie şi aprindere.

Gollan preferă acum societatea lui Robb Robinson celei a notabilităţilor locale. Spune despre el: „Robb e un om mare, să nu uiţi lucru ăsta. Păi, unele din ideile lui sunt pur şi simplu revoluţionare”. Dar pentru Tabitha e o povară. Inginerul nu se pricepe de loc să susţină o conversaţie şi pare să dispreţuiască noutăţile, cărţile, evenimentele locale, piesele de teatru, oamenii din partea locului, toate femeile şi toate artele. E înalt şi palid, la vreo treizeci şi trei, treizeci şi patru de ani, cu păr negru pe cale să încărunţească deja şi afişează mereu acea expresie preocupată şi disperată ce se poate vedea doar la preoţii tineri care intenţionează să reformeze întreaga naţiune, sau la mecanicii care poartă în buzunarul de la piept, gata pentru a fi scoasă în orice clipă, schiţa vreunei invenţii care, te asigură ei, e revoluţionară. Astfel Robinson a informat-o pe

Tabitha că noua lui invenţie va „revoluţiona” motorul cu motorină şi că maşinile zburătoare vor revoluţiona lumea.

Revoluţionar, a revoluţiona, sunt cuvinte mari pentru Gollan şi Robb chiar şi atunci când vor să-şi exprime o deosebită apreciere politică – amândoi fiind conservatori convinşi.

Visul lui Robb e să construiască un aeroplan. îşi petrecuse o bună parte din viaţă lucrând în Franţa împreună cu milionarul Lebrun care în 1906 îşi frânsese gâtul cu un avion experimental de concepţie proprie, tocmai la timp ca să scape de faliment.

Dar pe Gollan nu-l prea interesau avioanele. Toată viaţa îl pasionaseră motoarele şi simţămintele lui vibrau numai la idei ce includeau cuvântul motor. E cufundat în planuri pentru un nou motor de automobil, proiectat de el însuşi împreună cu Robb, şi care se află în fază de testare la cea de a treia versiune.

58

ÎN RĂSTIMP DE ŞASE LUNI de la căsătorie, Tabitha s-a obişnuit să aibă casa plină, dar nu cu notabilităţile ţinutului, pentru a căror primire fusese aranjată cu atâta grijă, ci cu ingineri şi alergători la curse automobilistice, entuziaşti care desenau proiecte pe feţele ei de masă cu creioane plate, îi mânjeau pernele cu pete de ulei sau stăteau cu Gollan până târziu noaptea în atelier.

Mica clădire a fabricii din apropierea haltei Hackstraw se extinsese parcă peste noapte căci alături de ea, pe o suprafaţă de doi acri, se iviseră nişte fundaţii şi o pădurice de stâlpi de schelărie. Îndeplinindu-şi îndatorirea de a-i vizita pe bolnavi sau în trecere pe la casa parohială, Tabitha observă că lucrări de anvergură sunt în plină desfăşurare dar nu-i pomeneşte nimic lui Gollan pentru că nici el nu-i spusese ceva despre ele. Impulsivitatea Tabithei s-a echilibrat acum prin experienţa conjugală care a învăţat-o să nu pună întrebări atunci când Gollan nu se arată dispus să răspundă.

Când soţii Stone, veniţi într-una din rarele şi neaşteptatele lor vizite, o întreabă despre construcţia de lângă gara

Hackstraw, Tabitha răspunde cu aerul înţelept şi încrezător al unei bune soţii care cunoaşte şi încuviinţează

activitatea soţului ei: „James a construit câteva ateliere, şi zău, eu cred că e un lucru foarte bun. îi face atâta plăcere”.

Soţii Stone o privesc cu milă. Îşi dă ea oare seama că fabrica asta va costa jumătate de milion? Iar Annie se tânguie:

— Hector, şi tu care n-ai ştiut nimic! Tata n-a spus o vorbă nimănui – de aceea şi suntem aşa de îngrijoraţi.

— E o nebunie, afirmă Hector. Concurenţa în industria automobilelor e deja crâncenă. În definitiv, categoria de oameni care-şi pot permite o maşină e foarte limitată.

— Nu înţeleg de ce unii cumpără automobile, izbucneşte Annie. Sunt înfiorătoare, ne sperie caii. Nimeni n-are de fapt nevoie de ele afară de cei tineri şi inventatorii ăştia. Of, de ce-i acceptă lumea pe inventatori?

— Ssst, Annie; asta-i absurditate. Doar nu vrei ca

Germania şi America să ne-o ia înainte! Nu, eu sunt contra doar pe motivul că tatăl tău n-are nici sănătatea, nici capitalul necesare pentru un astfel de plan. Acum unde e?

A zis că o să fie aici când sosim.

— Din păcate a fost obligat să plece.

— Dispărut, se tânguie Annie. Aşa face întotdeauna când se vâră peste cap în câte un plan d-ăsta nebunesc. Pur şi simplu dispare. Ce e de făcut cu oamenii când îmbătrânesc şi se senilizează? De ce trebuie să dea în mintea copiilor? Întâi cu femeile, apoi…

— Ssst, Annie. Ce voiam noi să spunem, Tabitha, e că fabrica asta trebuie oprită. În orice caz Sir James nu poate obţine banii necesari ca s-o termine. Bănuiesc că totalul salariilor pe care le plăteşte depăşeşte acum douăzeci de mii pe an.

Tabitha e brusc alarmată. Pentru o clipă imaginea securităţii ei, imaginea lui Gollan însuşi, de om competent,

stăpân pe sine, dispare ca un peisaj senin contemplat dintr-un tren înainte ca acesta să pătrundă într-un tunel.

Şi nu mai vede altceva decât reflectarea în geam a partenerilor de drum, a lui John, a ei însăşi, în semiîntuneric, prinşi ca în capcană de un destin care-i mână neputincioşi, orbeşte, înainte.

Cuvintele rostite de Annie Stone capătă o neaşteptată semnificaţie. „Planuri nebuneşti… întâi cu femeile”. Într-o clipită ceea ce luase drept spirit întreprinzător şi hotărâre îi apare acum o speculaţie nesăbuită, o încăpăţânare caracteristică pentru un bătrân nebun.

Tabitha vede ruina ameninţând proprietatea Hackstraw iar pe John aruncat încă o dată pe drumuri, sau la mila lui Harry. În seara aceea la cină nici nu-l lasă bine să se aşeze că-l şi atacă pe Gollan. Şi atacul e direct, fără menajamente.

— Hector zice că vrei să construieşti o adevărată fabrică lângă gară.

— Uite cum stau lucrurile, Bertie. Am de gând să asamblez motorul ăsta nou pe un fel de banc de lucru mobil – fiecare motor se roteşte deplasându-se de-a lungul unei şine.

— Dar bine, James, ştii că ai promis să te retragi din activitate?

— Ce-l priveşte fabrica mea pe Hector? N-a făcut niciodată nimic toată viaţa lui.

— Zice că nu ne putem permite o astfel de cheltuială.

Gollan o priveşte şi remarcă:

— Asta-mi aminteşte că trebuie să-i scriu lui Johnny despre noul model de avion al lui Robb; a zburat peste douăzeci de metri.

Cuprinsă de panică, Tabitha îşi iese brusc din sărite.

— Nu te interesează ce spun eu; nu ştiu zău de ce mă mai obosesc să deschid gura.

— Draga mea Bertie, – Gollan pare foarte afectat de această învinuire – tu reprezinţi totul pentru mine;

ascult sfaturile tale mai presus de ale oricui.

Dar chiar în aceeaşi săptămână, prima din luna iunie a anului 1908, Tabitha vede apărând corturi în lunca Pickles şi află că sute de muncitori din construcţii vor fi adăpostiţi acolo. Fabrica porneşte să-şi înalţe zidurile iar două coşuri înalte cresc atât de repede încât într-o lună ajung să depăşească pomii din parc, aşa că Tabitha le poate vedea de la ferestrele dormitorului ei.

Gollan nu scoate o vorbă despre această nouă extindere. E, ca de obicei, afectuos, afabil. Dar pe Tabitha o înfurie şi o umileşte această calmă sfidare. N-ar putea reacţiona nici dac-ar vrea.

59

ŞI ÎNCEPE ACUM o bătălie, nerecunoscută ca atare şi aproape lipsită de acţiune. Este, adică, în întregime un conflict între voinţe, între simţiri. Tabitha nu-i mai oferă niciun pic de simpatie, şi când Gollan vine noaptea în camera ei cu poveştile lui, mânat de nevoia de a i se destăinui, le ascultă în tăcere şi răspunde doar cu politeţe: „Aha!” sau: „Înţeleg”.

Această comportare se dovedeşte foarte eficientă.

Reiese acum că ea, care s-ar fi zis că-i oferise atât de puţin, îi dăduse de fapt ceva esenţial. Gollan o imploră:

— Spune, Bertie, cu ce ţi-am greşit? Explodează, furios pe soţii Stone. Presupun că Hector ţi-a spus că nu mă pricep la treburile astea!

Acum Gollan are tot timpul un aer necăjit, îngrijorat.

Nu-i mai face vizite Tabilitei noaptea iar în timpul zilei o evită. Începe să-şi ia prânzul la ateliere, mâncând pâine şi brânză împreună cu lucrătorii.

„N-are decât”, îşi spune Tabitha. Dar într-o zi primeşte vizita doctorului din sat, Bain, un bătrân scoţian în care Gollan are multă încredere şi despre care zice:

„Bain recunoaşte întotdeauna că doctorii habar n-au de nimic.

E un tip cinstit, Bain”.

Bain îi vorbeşte Tabithei fără ocolişuri:

— Nu-mi place deloc cum arată Sir James, stimată doamnă. Nu-i în formă, pare necăjit.

— Cred şi eu că e; dar nu pe-atât cât sunt eu de îngrijorată din cauza acestei fabrici noi. E o nebunie.

— E o situaţie dificilă, bun înţeles. Chipul doctorului, prelung, palid, cu riduri adânci, exprimă un interes contemplativ. Pentru o clipă îi reaminteşte Tabithei de rânjetul lui Manklow. E o diilemă, ştiimată doamnă, care nu-i deloc neobiişnuită la pacienţi cu un caracter puternic c-al lui Sir James. Dar bun înţeles griijile famiiliale sunt foarte rele pentru el. Ţiine foarte tale la domnia voastră, ştiimată doamnă.

— Aţi vrea poate să-l încurajez în toate planurile astea nesăbuite ale lui?

— Oh, dânsu şi-a pus la inimă atelierele ăstea noi.

Ceea ce o supără pe Tabitha este modul neloial în care se exercită presiuni asupra ei. „Se poartă exact ca

John atunci când nu obţine exact ce vrea el şi se preface bolnav. E un adevărat şantaj”.

Când Gollan, zi de zi vizibil mai nenorocit, o priveşte cu deznădejde, Tabitha îşi compune cea mai rece expresie posibilă. Uşa continuă să rămână închisă între camerele lor, şi Gollan începe să-şi petreacă chiar şi nopţile la fabrică.

Dar tocmai când impasul pare fără ieşire, John vine acasă şi se îndrăgosteşte pe loc de fabrica cea nouă. Declară că vrea să se facă inginer şi că trebuie să se apuce imediat de treabă. Întreabă, folosind exact tonurile vocii lui Gollan, stridente şi precise, de ce adică s-ar mai întoarce la şcoală.

— Dragul meu Johnny, pentru că trebuie să capeţi o

educaţie ca lumea.

— Dar James a terminat cu şcoala la treisprezece ani.

— Nu poţi să ajungi inginer fără matematică.

Dar Gollan, din celălalt capăt al mesei, ripostează ca pentru sine:

— N-ai nevoie de matematică pentru ca să construieşti motoare; poţi să-ţi angajezi un expert. Eu aveam doi universitari printre angajaţii mei când nici nu împlinisem încă douăzeci şi cinci de ani.

Tabitha e prea furioasă ca să poată răspunde. Abia acum simte cât de profund hotărâtă e că John trebuie să beneficieze de o educaţie solidă. O să lupte pentru asta până în pânzele albe. Când rămâne singură cu Gollan, îl a facă furioasă:

— N-ai niciun drept să-l încurajezi pe John la prostii. Ştii bine că n-are minte la vârsta lui.

Gollan, cu aerul lui umil, întristat, mormăie:

— Îmi pare rău, Bertie, dar eu ţin la Johnny, e un băiat grozav, şi mi-ar pare tare rău dacă nu s-ar alege nimic de el. Nu pricep de ce ţii tu aşa de mult să-l faci să înveţe toate chestiile alea – latina, algebra?

— Sigur că nu pricepi. Dar Tabitha se înfrânează de teamă să nu-i scape vreo mojicie. Fusese pe punctul să spună că Gollan, lipsit fiind de învăţătură, nu-i poate înţelege valoarea.

În plus, nu vrea să discute subiectul fără a fi mai bine pregătită. Nu ştie, de exemplu, să explice la ce foloseşte latina şi algebra. E doar convinsă că sunt necesare pentru a întregi o bună educaţie, adică, aceea care formează un anumit tip de om…

Noţiunea de om perfect în acest sens nu se conturează prea clar în mintea ei dar adesea, când vorbeşte despre educaţie, vede imaginea tatălui ei, alungat din propria-i casă. la vârsta bătrâneţii şi a singurătăţii, într-o locuinţă de pe o stradă dosnică. Tabitha nu l-a văzut

niciodată băut, nu

I-a auzit debitând inepţii. Pentru ea, care l-a cunoscut doar în demnitatea resemnării, el rămâne cel mai înţelept şi mai nobil dintre oameni, cu sufletul călit împotriva oricărei vicisitudini.

Poate că din cauza acestei imagini şi din cauză că tatăl ei cita uneori din gramatica latină şi pentru că avusese o diplomă universitară, Tabitha e atât de hotărâtă să-l înarmeze pe John cu aceeaşi înţelepciune, cu aceleaşi certitudini; dar nu e obişnuită să-şi analizeze motivaţiile.

Când afirmă că ţine ca John să beneficieze de o educaţie solidă şi să frecventeze un liceu particular, Tabitha dă glas unei convingeri mai profunde decât logica.

Dar încăpăţânarea lui Gollan o înspăimântă chiar din această cauză. Nu ştie cât de departe e în stare să meargă contra ei. Tabitha simte că e complet diferit de ea în toate privinţele. E, în esenţă, un om dintr-o altă categorie. Mintea lui se dovedeşte capabilă de simplificări nefireşti dar şi de profunzimi nebănuite. Adesea, când îi face impresia că e stupid şi superficial, Gollan îi răspunde cu vreo vorbă de duh sau îi aruncă o privire care îi dezvăluie, spre marea ei surprindere, o profundă şiretenie – complexitatea ţăranului care cunoaşte toate subtilităţile unui conflict între două voinţe. Până şi umila lui disperare, în faţa supărării ei, pare o dovadă a acestei şiretenii:

— Tare-aş vrea să-ţi fiu pe plac, Bertie. Ce-am făcut?

— Nu faci niciodată nimic ca să-mi fii pe plac. Şi acum vrei să-l distrugi şi pe John la fel ca şi Hackstraw-ul.

Cei doi soţi se privesc. Ochii mici ai lui Gollan, asemănători cu ai unui mistreţ, par să se înroşească, ca şi cum o furie, mocnită şi fierbinte, i-ar înflăcăra sângele.

Apoi, spre surprinderea Tabithei, declară:

— E fiul tău, treaba ta, şi se îndepărtează.

Dar Tabitha e brusc cuprinsă de recunoştinţă şi remuşcare. Imensitatea uşurării pe care o resimte

declanşează o bunăvoinţă de proporţii egale. Când se îmbracă pentru cină, profită de ocazie şi deschide uşa spre camera lui Gollan ca să-l întrebe:

— Cum a mers treaba azi la noile ateliere?

Gollan, căscând ochii mari, tresare vizibil, cu o zvâcnire reumatică a umerilor. Expresia de pe chipul lui devine pe rând: tristă şi neîncrezătoare – ca a unui bătrân dulău abătut, mereu în gardă – uimită dar vioaie şi în sfârşit plină de solicitudine afectuoasă.

— Draga mea Bertie, scumpa mea, totul merge foarte bine, foarte mulţumitor. Trebuie să vii să vezi…

— Pare ceva foarte vast.

— Păi da, draga mea, dragostea mea, asta-i ideea. Trebuie să construim în stil mare ca să reducem cheltuielile, înţelegi… Şi se ţine după ea revărsând asupra ei detalii despre spaţiu, producţie. Şi e o organizare cu totul nouă, revoluţionară. Instalăm totul pe şine. O să vină piesele la muncitori în loc să se ducă ei la piese; fiecare operaţie pe platforma ei.

La miezul nopţii, purtând papuci de pâslă şi extraordinara lui cămaşă de noapte, în care arată ca un băieţel prematur îmbătrânit la faţă dar mult întârziat în privinţa stăpânirii de sine, continuă să-i prezinte Tabithei imensa piaţă de desfacere care aşteaptă noul lui motor.

— Automobilul ieftin îşi va face în curând apariţia pe piaţă şi o să se vândă cu miile.

— Sunt sigură că motorul tău o să aibă mare succes.

— Categoric; nu se poate altfel. Dar am să-ţi arăt mâine.

Profitând de un moment favorabil, când îi spune noapte bună pentru a treia oară, Tabitha şopteşte:

— Apropo, cred că am să-i pun un preparator lui

John în vacanţa de Paşti; trebuie neapărat să ia examenul de intrare la Chilton.

Urmează o pauză de o clipă doar, înainte ca Gollan să

răspundă:

— Da, tu te pricepi la chestiile astea; tu ştii mai bine ce trebuie făcut.

Pacea se încheie pe principiul neamestecului în treburile celuilalt. Ca urmare, relaţiile devin mai cordiale şi mult mai afectuoase ca înainte. Ca şi cum fiecare, războindu-se şi având de suferit, a învăţat să pună mai mult preţ pe manifestări afectuoase. Tabitha profită de o ocazie ca să declare că Robb Robinson i se pare deosebit de deştept. Se duce în vizită la noua fabrică şi îşi exprimă admiraţia. Gollan îşi face timp trei zile ca s-o ducă pe

Tabitha la Paris şi-i cumpără rochii în valoare de o mie de lire.

Când, în iarna aceea, Hector Stone vine la unul din dineurile de la Hackstraw şi-i vorbeşte din nou Tabithei despre riscurile pe care le comportă noua fabrică, ea îi răspunde pe ton voios că nu vede niciun pericol. Reuşita e sigură.

— James a pus pe roate o mulţime de fabrici şi n-a dat niciodată greş.

Îi vorbeşte cu atâta încredere încât Stone nu poate decât să se uite lung şi să-şi spună: „Până la urmă, bătrânul pungaş abil a reuşit s-o îmbrobodească”.

Dar greşeşte. Nu există un acord tacit între cele două părţi. Tabitha nu-şi dă seama de ce şi cum şi-a redobândit încrederea în Gollan. O are, şi gata.

DATORITĂ ACESTEI VICTORII, datorită gândului:

„John va avea un preparator ca lumea şi se va duce la

Chilton, la Oxford” şi datorită noului sentiment de încredere în capacităţile de om de afaceri ale lui Gollan.

Tabitha este într-o stare de extraordinară bună dispoziţie. În perioada când se măritase părea mai în vârstă decât anii pe care-i avea, aspră, uzată de viaţă; acum arată cu zece ani mai tânără, exuberanţa şi noile ei rochii dându-i un aer ingenuu. Şi întocmai ca o fată tânără,

pune mult suflet în convingerile ei. îl asigură pe Gollan că noua lui fabrică va realiza milioane; critică predicile vicarului; subscrie la clubul liberal din sat. În disputa dintre guvernul liberal şi Camera Lorzilor manifestă indignare faţă de lorzi pentru stupiditatea şi obstrucţionigmul lor; e cu totul în favoarea campaniei pentru dreptul la vot al femeilor, dar fără a se recurge la forme violente ci doar la ceea ce numeşte ea măsuri ferme. Când Gollan se arată surprins aflând că Tabitha sprijinise un candidat radical, ea exclamă:

— Dar eu am fost de când mă ştiu o radicală. În familia noastră toţi au fost radicali, şi continuă spunându-i că e demodat. Dar Gollan râde de ea; el nu ia în serios amestecul femeilor în politică. Şi e încântat de această

Tabitha mai vioaie, care vine la fabrică în rochiile ei noi, laudă tot ce vede acolo şi se apleacă până şi asupra schiţelor de planuri cu multă atenţie.

Pentru Tabitha aceste planuri sunt chiar mai de neînţeles decât poemele de mult uitate ale lui Boole, dar descoperă că genul de comentariu „Oh, *înţeleg*, dar e cât se poate de *clar*” se dovedeşte foarte potrivit. Dedică o jumătate de oră pe zi vizitelor la fabrică şi la cantina muncitorilor, şi cel puţin o jumătate de oră pe săptămână lui Robb Robinson când inginerul îşi testează în parc machetele de avioane. Şi când exclamă: „Dar domnule Robinson, cred că a zburat vreo cincizeci de metri; e minunat!” Tabitha nu încearcă doar să fie amabilă, ci e sincer încântată de succesul lui.

Toată lumea e cuprinsă de entuziasm pentru zbor, prezentat chiar şi de ziarul *The Times* drept o iniţiativă revoluţionară. Experienţele fraţilor Wright în America, ale lui Santos – Dumont în Franţa au aprins imaginaţia întregii lumi, şi fiecare băieţaş proiectează aeroplane.

Clasele zbârnâie de ingenioasele avioane decupate din hârtie şi tot al doilea inginer constructor proiectează

câte un model.

Robb Robinson are acum opt prototipuri pe care el şi doi asistenţi solemni le încearcă în parcul de la Hackstraw ore în şir. Sunt monoplane, biplane, aeroplane asemănătoare unei săgeţi cioplite de un copil, un triplan ca un zmeu, chiar şi un quadriplan proiectat să încapă într-un spaţiu restrâns.

Tabitha le admiră pe toate, dar mai ales – pentru că e favoritul lui Robb – triplanul, un aparat de mare putere şi stabilitate. O uimeşte indiferenţa şi scepticismul lui Gollan faţă de experienţele lui Robb. „Adevărul e, reflectează ea, că îmbătrâneşte; nu mai are imaginaţie. Continuă să pună în practică invenţiile din domeniul motoarelor pentru că aşa a făcut de când se ştie, dar nu e în stare să înţeleagă, nu e în stare să-şi închipuie cât de minunat e să poţi zbura”.

Gollan crede în zepelin; dar entuziasmul Tabithei pentru aeroplane îi face plăcere aşa că-i pune lui Robb la dispoziţie câteva sute de lire pentru experienţe.

— Merită, declară el, dacă asta îl face fericit. Robb e o comoară, o minune, mai ceva decât un microscop, e în stare să vadă ce se petrece în interiorul unei chiulase de cilindru doar din instinct.

61

TABITHA A APELAT la o agenţie pentru a găsi un preparator ireproşabil şi a oferit un onorariu mare; agenţia i l-a recomandat pe domnul Sloop, student la colegiul

St. Mark, care din fericire poate fi liber în aprilie. Această îmbinare dintre erudiţie – colegiul St. Mark fiind o instituţie de învăţământ cu foarte bun renume – şi un onorariu important îi dă Tabithei mari speranţe. Şi oricât ar părea de curios, încrederea ei nu a slăbit ci s-a întărit după eşecul domnului Sloop. E un tânăr cu adevărat fermecător, cu cele mai agreabile maniere. E foarte sigur de sine, pare să ştie de toate şi cântă la pian aproape la fel

de bine ca şi Tabitha. Discută despre treburi gospodăreşti, politică liberală şi probleme de interes local cu Tabitha, inginerie cu Gollan, agricultură cu administratorul, probleme de arhivă cu secretarul, despre trandafiri cu grădinarul, despre vin cu majordomul.

Dar cea mai mare parte din timp şi-o petrece cu Robb Robinson, testând în parc un nou tip de aeroplan cu pilot. De fapt, ca toată lumea, cu excepţia lui Gollan, e nebun după aeroplane. Într-una din zile când Tabitha, uşor surprinsă că-l găseşte în timpul destinat lecţiilor urmărind cu viu interes noul model *Gollan-Robb* remorcat de un automobil, îl întreabă cum merge John cu învăţătura, el îi răspunde, cu ochii tot la aerpolan:

— N-aş putea spune că manifestă un interes nemaipomenit, Lady Gollan, dar mă îndoiesc că, în locul lui.

eu aş fi altfel, cu perspectivele unei cariere atât de minunate ce i se deschid aici, o meserie adevărată, practică.

— Dar John trebuie să meargă mai întâi la universitate.

Domnul Sloop, întorcându-şi cu regret privirea de la aeroplanul ce se înălţa la capătul frânghiei îşi trece mâna prin părul lung, bălai, şi oftează:

— Mă întreb, Lady Gollan, dacă studiile universitare îţi oferă într-adevăr ceva de valoare.

Tabitha, care devine serioasă de îndată ce aude cuvântul „studii”, îl priveşte pe tânăr cu uimire. Nu mai întâlnise până atunci un student în anul doi care să manifeste o atât de sinceră pornire împotriva învăţăturii. Tabitha exclamă cu înflăcărare:

— Dar, domnule Sloop, nu poţi nega că absolvenţii unei universităţi sunt mult mai…

— Vă rog, Lady Gollan, vă rog să nu spuneţi mai culţi, se cutremură Sloop.

— Şi de ce nu, dacă e adevărat? E oare la modă să spui că nu-ţi place cultura?

— Se prea poate. Adică vreţi să spuneai că eu sunt prea cult?

— Poate prea încrezut.

— Înţeleg perfect ce vreţi să spuneţi.

Şi chiar aşa înfuriată cum e, Tabitha admiră candoarea tânărului; s-ar părea că e imun la înţepăturile ei.

— În orice caz nu Oxford-ul poartă vina.

— Ar fi foarte greu de găsit vinovatul; bieţii mei părinţi au făcut mari sacrificii pentru educaţia mea. N-aş vrea să spun că au greşit. Să zicem că tradiţia, convenţiile… Şi încălzindu-se pe această temă pe care de fapt o pregătise în vederea viitoarei dezbateri a societăţii literare de la St. Mark, cu titlul *Această societate de veche tradiţie de la St. Mark consideră că omenirea ar trebui desfiinţată* subliniază că orice civilizaţie tinde spre distrugere. Femeile se apucă acum să studieze, dar femeile cu studii refuză să mai facă copii. Astfel civilizaţia se va autodistruge; deşi teamă mi-e că va mai dura cât trăiesc eu.

Tabitha e bucuroasă să-l vadă pentru ultima dată pe domnul Sloop, care în schimb îşi ia adio de la ea cu multă afecţiune şi mai târziu îi scrie două scrisori lungi exprimându-şi speranţa că prietenia lor, atât de preţioasă pentru el, nu va înceta niciodată. „A fost o adevărată încântare să evadez pentru un timp din chilia mea monahală şi să cunosc oameni adevăraţi şi îndeosebi pe dumneavoastră. Se zice, cred, că pe vremuri a cunoaşte o mare doamnă era echivalent cu o educaţie largă în concepţii;

eu pot să spun cu certitudine că un asemenea prilej poate corecta şi chiar vindeca o educaţie convenţională”.

Pe Tabitha, care nu se recunoaşte prin prisma

inocentă a ochilor lui Sloop drept o mare doamnă, o irită şi nimic mai mult această cucerire. îşi spune: „E revoltător ca tineri de genul lui Sloop, care beneficiază de atâtea avantaje, să atace Oxford-ul”. Se gândeşte la Sloop ca la un trădător şi se înfurie descoperind câtă ascendenţă a câştigat acesta asupra lui John. „Dacă John îşi ratează şansele din cauza lui, n-am să i-o iert niciodată”.

Într-adevăr John e neconsolat de pierderea prietenului său Sloop şi-i scrie des. Cei doi fac schimb de idei pentru un nou tip de aeroplan cu aripi enorme din tablă ondulată.

John cade la examenul de admitere la Chilton şi Tabitha îşi petrece toată noaptea plângând. Dar primeşte o scrisoare prietenoasă de la Sloop. „Dacă ţineţi într-adevăr ca John să meargă la un liceu particular, pot să aranjez eu să intre la Bradley. O să-l primească pe motiv că e un bun jucător de popice. Cât de mult îmi lipseşte Hackstraw şi toată bunătatea dumneavoastră. Vă rog să mă mai invitaţi”.

Tabitha îi telegrafiază, şi John e primit la Bradley.

Dar pe Sloop nu-l poate ierta. Din punctul ei de vedere.

Sloop a comis o crimă împotriva ideii de educaţie aleasă.

Şi mai presus de orice i-a dezvăluit noi şi nedorite pericole şi dificultăţi într-o lume şi aşa destul de derutantă pentru toate mamele. „E influenţa cea mai rea cu putinţă pentru John. De ce oare se ataşează întotdeauna copiii de oameni care le pot pricinui cele mai mari neajunsuri?”

Dar John, după primul trimestru la Bradley, a uitat cu desăvârşire de Sloop. Rezultatele lui sunt proaste, cu excepţia rugby-ului; dar lui John nici nu-i pasă. îl interesează mult mai mult şcoala ca atare, pe care i-o descrie mamei lui cu mândrie de explorator, ca pe o lume nouă, ciudată, necunoscută femeilor.

Treptat rezultă, din unele remarci întâmplătoare, că această nouă lume a şcolii e dominată de un erou pe nume

Fox, căpitanul echipei de rugby.

Fox, se pare, e un uriaş, cu o extraordinară cantitate de păr pe piept, un conducător de echipă exigent, care a bătut trei înaintaşi pentru lipsă de combativitate, şi în plus, un discipol al lui Cristos; adică, vorbeşte foarte urât şi detestă biserica, dar îl consideră pe Crist drept un exemplu.

Noua pasiune a lui John pentru rugby are o puternică tentă mistică. Pentru că atunci când Tabitha îl felicită că a intrat în echipă ca rezervă, John răspunde cu un aer serios:

— Nu-mi prea place să joc mijlocaş, dar Fox zice că nu poate găsi pe altcineva dispus să se lase omorât.

— Omorât, John? se alarmează Tabitha.

— Oricine e omorât dacă joacă mijlocaş la grămadă.

John vorbeşte cu desfătare morbidă. Partea proastă e că suntem într-adevăr prea uşori la grămadă. Şi îi explică în continuare că echipa Brown, adică a căminului în care stă el, după ce a fost timp de trei ani campioană, e foarte probabil să fie învinsă iarna viitoare pentru că a rămas fără câţiva din cei mai grei jucători.

— E corect, după părerea mea, zice Tabitha, să mai câştige şi altă echipă.

John o priveşte cu jale pe mama lui, cum s-ar uita un bătrân politician la un visător utopic. Se încruntă şi explică domol:

— Tu nu înţelegi, mami. Echipa căminului Brown înseamnă ceva, are o tradiţie. E singurul cămin din Bradley unde curajul şi corectitudinea sunt la preţ; e singurul loc unde eşti respectat. Păi dacă Fox ar fi stat la căminul

Trotter, l-ar fi dat afară în brânci numai pentru că e ceva de capul lui. Iar eu, dacă aş fi stat la căminul Philpot aş fi fost complet distrus trup şi suflet.

— Oh, John…

— Aşa stau lucrurile. Philpot e o cloacă.

— Dar bine, Johnny, atunci e grav pentru băieţii care sunt repartizaţi la căminul Philpot, nu? N-ar trebui să se întreprindă ceva pentru a îndrepta situaţia?

— Situaţia nu se poate îndrepta. Dar tu nu poţi să înţelegi.

— Bine, Johnny, dar de aceea te şi întreb. Pentru că vreau să înţeleg.

La care băiatul face o strâmbătură şi schimbă brusc subiectul. Într-o zi, când John a bruscat-o de trei ori în răstimp de o oră pe Tabitha, dornică din tot sufletul să-i împărtăşească preocupările, ea se plânge.

— Dar, Johnny, de ce nu vrei să-mi povesteşti de-ale tale? S-ar zice că nu suntem prieteni.

Sprâncenele băiatului se înalţă; o priveşte pe mama lui cu o expresie perplexă şi încetează subit să-i mai vorbească despre şcoală. Când Tabitha, nedumerită de ciudata lui comportare, îl întreabă cu obişnuita-i impulsivitate: „Ce-i cu tine?”; John îi răspunde iritat: „Nimic.

N-am absolut nimic”.

De fapt nici el nu ştie de ce cuvântul acela „prieteni”.

a provocat în sufletul lui o reacţie atât de ciudată, de ce nu mai e în stare să stea de vorbă cu mama lui şi de ce o şi evită chiar.

Câteva zile mai târziu stă ascuns într-un colţ întunecat al vechii biblioteci – o încăpere pe care Gollan n-o foloseşte niciodată, el citind doar cărţi tehnice, şi nici

Tabitha, care arareori deschide vreo carte – când un grădinar îşi vâră capul pe fereastra deschisă şi strigă:

— Repede, repede, vine aeroplanu!

Băiatul sare în sus ca înţepat. Toată casa în jurul lui prinde viaţă parcă trezită dintr-o transă. Ferestrele se deschid brusc, se aud voci ascuţite la etajele de sus, un valet, cu o voce deplasat de puternică, răcneşte din

coridorul din spate spre hol. Cineva coboară scările în fugă cu mare foşnet de fuste.

Clanţa de la uşa bibliotecii zdrăngăne şi John aude vocea mamei lui. Imediat se afundă din nou în fotoliu şi chiar mai înainte de a apuca să raţioneze, adoptă o atitudine de nepăsare.

Tabitha intră ca o furtună în cameră.

— John, vino repede, un aeroplan.

— Chiar trebuie?

Totuşi curios în fond, se lasă scos afară din casă în soarele de decembrie, gata să asfinţească, şi dă acolo peste o mulţime de oameni adunaţi, toţi cu ochii ridicaţi spre acoperiş. Deodată, toată lumea arată cu mâna. Tabitha îl apucă pe John de braţ. O tânără slujnică scoate un ţipăt, ceva între şuierat şi hohot de râs. Un biplan mare s-a ivit pe neaşteptate, aparent foarte aproape deasupra hornurilor de pe casă. Nimeni, afară de câţiva mecanici, nu mai văzuse un aeroplan în zbor. John, cu privirile aţintite şi sprâncenele înălţate, e chiar mai uimit decât se aşteptase, şi într-un mod cu totul deosebit. Uită chiar de sine de atâta uimire.

— Dar nu seamănă deloc cu o pasăre, reflectează el; seamănă mai degrabă cu un tren.

Într-adevăr, ceea ce uimeşte este că obiectul zburând la mică înălţime aduce în mod vizibil cu o maşinărie mare şi grea înaintând prin aerul invizibil la fel de lin şi cu acelaşi zgomot puternic ca şi un tren. Pentru o clipă pare incredibil şi-i provoacă lui John un şoc care e probabil starea permanentă a alienaţilor: o senzaţie ca şi cum structura însăşi a creierului pierzându-şi substanţa nu se mai poate conta pe niciuna din funcţiile lui.

Vocea lui Gollan scrâşneşte în urechea lui:

— Vezi… vezi… un biplan… cu un pasager. Trebuie să fie Farman.

Avionul trece vâjâind şi se pierde în zare. Pare că se

deplasează cu încetineala unei căruţe, greoi „solid, dar într-o clipă a şi dispărut în spatele pădurii. Privitorii se pornesc să discute surexcitaţi; două tinere slujnice chicotesc. Gollan, stacojiu la faţă, cu ochii mari, îngaimă:

— Ce zici de asta, Johnny? Ce zici? Gollan avusese o revelaţie.

Dar John nu poate înţelege că pentru Gollan cele văzute au însemnat o răsturnare a crezurilor sale. El nu ştie că oamenii în vârstă pot trece prin asemenea crize de credinţă. Băiatul refuză să participe la un entuziasm care-l solicită să resimtă emoţia altuia. îşi ia un aer superior şi remarcă, fără îndoială în maniera lui Fox: „Dar de ce atâta agitaţie – bănuiesc că ziarele au stârnit-o”, şi se îndepărtează agale cu mâinile în buzunar.

Şi când îşi dă seama cât de profund i-a jignit atât pe

Gollan cât şi pe Tabitha cu indiferenţa lui, se simte ruşinat dar şi iritat faţă de ei pentru că l-au făcut să se ruşineze. îşi zice: „Zău, n-au niciun drept; Hackstraw devine insuportabil”.

62

ŞI ACUM ÎI PLACE GROZAV şcoala pentru că nu e

Hachstraw; e domeniul său propriu, preţios pentru el din cauză că mama lui şi Gollan n-au niciun amestec acolo.

Preocuparea lor pentru el e exact motivul pentru care încearcă să se refugieze într-o lume secretă, în dorinţa de a avea cât de cât o lume a lui. De aceea găseşte plăcere şi forţă din chiar greşelile lor. Când Fox pleacă de la Bradley iar Tabitha caută să-l consoleze pe John pentru că a pierdut un prieten, el nu-i mărturiseşte cât de tare îl plictiseşte până şi amintirea lui Fox, că are acum prieteni mult mai interesanţi. John e acum în cursul superior în clasa a cincea, nivel la care Fox n-a ajuns niciodată şi acolo a descoperit un nou univers de cunoaştere, o nouă relaţie, în persoana dirigintelui, un personaj celebru în şcoală, pe nume Toad, pasionat de istorie.

Lui John care – leit Tabitha nu numai la chip dar şi la fire – are tendinţa de a fi cam încăpăţânat, şi care până atunci nu cunoscuse pasiunea intelectuală, Toad i se pare un om extraordinar. îi spune simplu Toad deoarece simte că trebuie să-l trateze cu condescendenţă amuzată pe acest fascinant profesor, pentru a nu se trezi prins în mrejele admiraţiei.

Tabithei îi vorbeşte în derâdere de Toad, prezentându-l drept un bătrân ridicol şi pocit cu pantaloni boţiţi şi haine îmbâcsite de miros de tutun. Adevăratul Toad pe care îl admiră însă reprezintă o parte însemnată din viaţa lui personală. Reprezintă şi un valoros arsenal: pentru că de la Toad îşi procură el cea mai bună muniţie cu ajutorul căreia se apără împotriva celor de la Hackstraw, contraatacând viguros.

— John, vii după-masă, nu-i aşa? îl întreabă Tabitha într-o după-amiază din primăvara anului 1912. Vocea ei sună plină de emoţie, de nelinişte, privirea ei porunceşte şi imploră în acelaşi timp. Ce-l roagă e să vină şi să vadă probele primului aeroplan în mărime naturală de la fabrica Robinson, modelul Gollan Robb.

Dar fiindcă e emoţionată iar emoţia ei e un gen de exteriorizare ce ţine de lumea de la Hackstraw, învechita, răsuflata lume de acasă, John răspunde:

— Of, mamă, dar ce s-a mai întâmplat iar?

— *Dragul* meu Johnny, probele.

— Păi, am cam mult de învăţat.

— Oh, John, dar ai promis. Nu eşti emoţionat? Cum poţi să nu fii emoţionat?

Acceptă să-i aducă o pălărie şi să-l conducă în parc.

Nu se mai comportă grosolan şi ţâfnos ca Fox, ci serios ca Truby, monitorul căminului. Şi în timp ce merge alături de ea, enunţă grav şi cu oarecare nerăbdare, întocmai ca un dascăl instruind un elev nătâng:

— În definitiv, a zbura nu înseamnă cine ştie ce.

— Nu înseamnă cine ştie ce? Dar oamenii o să poată ajunge oriunde – în America, în India, în Australia – în câteva zile!

— Asta n-o să contribuie cu nimic la civilizaţie, mamă.

poate doar în rău.

— Oh, John, nu poţi să spui că a zbura nu înseamnă progres.

Acesta e exact cuvântul de care are nevoie John. Tocmai a învăţat să critice ideea de progres. Rosteşte în maniera sa gen Truby:

— Şi ce înţelegi exact prin progres?

— Ei, John, ştii bine că s-au făcut progrese. Uită-te numai la trenurile şi maşinile pe care le avem.

— Le consideri progres pentru că se mişcă? îţi dai seama, mamă, că probabil cea mai civilizată epocă din istorie a fost imperiul roman sub împăraţii Antonini?

— Of, John, tu cu romanii tăi; păi nu aveau nici canale de scurgere măcar şi nici anesteziante.

— Aveau pace. Adevărul e că nici tu nu ştii bine ce înţelegi exact prin civilizaţie.

— Asta seamănă a impertinenţă, John; nu trebuie să fii impertinent, jigneşti lumea. Presupun că domnul

Toad dispreţuieşte oamenii proşti; dar asta nu contează într-o şcoală.

— Ce amestec are Toad în discuţia noastră? De ce-ţi tot faci griji pentru mine?

— Sigur că-mi fac griji când te văd cât eşti de nepoliticos.

Şi din nou discordia apare între ei – ceea ce e de neînţeles pentru amândoi şi neînţelegând-o, nu o pot aplana.

Băiatul se încruntă.

— Dar nu e deloc necesar, mamă. Se întoarce şi pleacă.

Tot restul zilei nu-i mai vorbeşte Tabithei. Pur şi simplu nu poate. Şi când vine să-i spună noapte bună, iritat de această obligaţie, o întreabă cu un aer sever parcă i-ar reproşa:

— De ce nu mă laşi să-l cunosc pe tatăl meu?

Efectul e şi mai violent decât se aşteptase. Mama lui se face stacojie la faţă; iar John, alarmat, compătimitor, simţind că a rănit-o, se înroşeşte şi el.

— Tatăl tău? Dar nici nu ştiu măcar unde e.

— Nu e el R.B. Bonser care scrie la *Automobilistul* despre cauciucuri?

— Nu se poate să fie el.

— Ba da, mamă, se poate. M-am interesat despre el şi tatăl unuia din băieţi îl cunoaşte destul de bine. E la

Londra, la o firmă de anvelope.

— Sper că nu te-ai întâlnit cu el, John?

— Nu, dar mă ntreb de ce n-ar fi indicat.

— Ce rost ar avea? Nu s-a interesat câtuşi de puţin de tine. E un om rău, John, iremediabil rău.

— Păi, ştiu că nu v-aţi înţeles bine.

— E rău, crede-mă, John; e mincinos şi escroc – Tabitha îl imploră pe băiat s-o creadă. Nici nu poţi să-ţi închipui cât e de rău.

— Foarte bine, mamă, dar nu te mai frământa. O sărută solemn, asemeni celui care iartă o jignire; şi în aceeaşi seară, poate numai ca să-şi justifice atitudinea, îi scrie o lungă scrisoare lui Bonser.

Totuşi, după ce a scris-o, materializându-şi astfel protestul împotriva Tabithei, nu expediază scrisoarea. Căci, în definitiv, tatăl lui e tot un părinte, care s-ar putea dovedi dificil şi pisălog.

63

ABIA PESTE TREI SAPTĂMÂNI, la şcoală, în timpul trimestrului de vară îşi aminteşte de scrisoare. Într-o după-amiază, întins pe un pled sub pomi urmăreşte jocul de

cricket împreună cu prietenul său Truby, şi. dintre sutele de băieţi eu tricouri roz şi albe, John e printre puţinii care poartă costum. Nu demult a căpătat distincţia de elev, merituos, şi la Bradley merituoşii au dreptul să ia ceaiul în anumite ceainării şi ca atare, să poarte costume după-masa.

De la primirea distincţiei, John purtase de multe ori costumul chiar şi în după-amiezile de meci. Dar acum, simţind ceva tare înţepându-l în coaste, bagă mâna în buzunar şi găseşte seţişoarea. E prea toropit de lene, prea fericit ca să se imire; se uită la ea cu un zâmbet.

E o după-amiază fierbinte, când aerul pare îngroşat din cauza căldurii de parcă ar fi fiert mocnit la soare. Să zaci la umbra care, dacă nu e prea răcoroasă e cel puţin verde, şi să-i urmăreşti pe jucătorii de cricket în flanelele lor scânteietoare lăsând impresia că pâlpâie cu adevărat în aburul fierbinte, îi pare lui John o desfătare nespus de plăcută.

El şi Truby discută despre viitorul lor. Din direcţia pledurilor învecinate răzbat exclamaţii şcolăreşti despre meci, despre un nou record aviatic, strigăte intermitente, glume, ameninţări care toate îi fac pe cei doi merituoşi să fie şi mai conştienţi că sunt deosebiţi, că au vârsta (răspunderilor.

Simţământul de a fi deosebit se percepe până şi în tonul vocii lui Truby, în timp ce vorbeşte cu voce scăzută:

— Acum regret că nu m-am dus la marină. Era dorinţa alor mei când eram mic, elnsă eram cam împotrivă pe atunci. Rupe un nou fir de iarbă pe care începe să-l mestece. Dar dacă o să izbucnească un război, marina va avea parte de cea mai grozavă distracţie.

— Presupun că războiul se va sfârşi foarte repede;

explozivele moderne sunt pur şi simplu nemaipomenite.

Cuirasatele astea, se zice că se vor scufunda unul pe

altul la prima salvă.

— Da, vasele de război sunt depăşite. Războaiele durează tot mai puţin; ultimul război adevărat, mă refer la cel dintre nemţi şi francezi, a durat doar şase săptămâni, adică până la Sedam, când a fost, de fapt, sfârşitul.

— Probabil că n-o să mai fie războaie mari, decât poate în Balcani.

— Dar slavii n-au fost niciodată civilizaţi; ei n-au intrat sub dominaţia Romei.

— Nici germanii. Oh, straşnică lovitură.

Amândoi băieţii bat de trei, patru ori din palme, apoi se întind din nou pe pled. Truby, un tânăr rotofei, plin de energie, declară:

— Totuşi, mi-ar fi plăcut să văd cum era…

John a lăsat scrisoarea din mână şi stă culcat pe o parte cu obrazul proptit în palmă şi pălăria de pai trasă pe ochi.

În această stare de lâncezeală, lipsit de griji, i se pare că viaţa, luată nu prea în serios, e infinit de plăcută. Chiar şi zgomotul pe care-l fac bătagele jucătorilor, răsunând neînchipuit de puternic pe terenul taie, îi sporeşte senzaţia de odihnă privilegiată. Toate acestea – soarele fierbinte, umbra răcoroasă, până şi risipa de energie a jucătorilor de cricket – par menite anume pentru a-i oferi lui această senzaţie de descătuşare tihnită, fericită. îşi dă seama că doi puşti dintr-o clasă inferioară aşezaţi pe pledul din apropiere se prefac că dau unul într-altul cu bătage imaginare, mimând această luptă mai mult pentru a-i atrage lui atenţia. John evită cu multă grijă să se uite în direcţia lor.

E ora ceaiului. Deodată jucătorii se îndreaptă în grup cu un mers special, degajat, spre pavilion. Truby întreabă alene:

— Luăm ceaiul la bufet sau în oraş pe High Street?

Iar John răspunde: I

— Aveam intenţia să mă duc în oraş dar, zău, e prea departe. Se ridică, îşi scutură cu grijă pantalonii de praf apoi observând scrisoarea o culege de pe jos. Dar o păstrează în mână şi în drum spre ceai, trecând prin faţa unei cutii poştale, întinde mâna cu gestul unei ursitoare şi o azvârle cu hotărâre prin fantă.

Totuşi rămâne uimit – ca un copil care apasă pe trăgaciul unei arme ca să vadă dacă într-adevăr se va declanşa şi apoi se sperie singur din cauza exploziei – când peste cinci zile e chemat în biroul directorului şi acolo dă cu ochii de un personaj cu umeri pătraţi şi mustaţă roşcată;

un personaj care reţine imediat atenţia datorită înfăţişării lui chipeşe şi sănătoase şi care inspiră mai degrabă simpatie în ciuda manifestei lui mulţumiri de sine. Căci pare să spună lumii întregi nu atât „admiraţi-mă” cât „bucuraţi-vă împreună cu mine”. Aşa că băiatul începe pe loc să zâmbească. Bonser îi vorbeşte directorului despre valoarea educaţiei clasice.

— Eu, personal, am urmat la Eton, dar ştiu că sunt şi alte şcoli la fel de bune.

John cercetează atent îmbrăcămintea personajului, cel mai extravagant şi mai strâmt costum cenuşiu, cei mai ciudaţi pantofi din antilopă gri cu alb pe care i-a văzut vreodată. Nu poate decide dacă tipul e un ţopârlan; e prea ieşit din comun – ca un străin îmbrăcat în costum naţional.

Bonser se întoarce spre John şi-l prinde de umeri cu amândouă mâinile.

— Deci iată-te! Johnny – în sfârşit! Te-aş fi recunoscut dintr-o mie. Şi uitându-se la director, Bonser dă din cap apreciativ: Un băiat bine crescut, eh?

— Dar ne-am mai întâlnit vreodată? întreabă John.

— Întâlnit vreodată? Păi sunt tatăl tău, Johnny. Te-am săltat pe genunchi, m-am ocupat tot timpul de tine când erai mic. Scumpa ta mamă întotdeauna mi-a urmat

sfaturile. Eu am fost cel care a aranjat totul aici pentru tine

— Şi îşi însoţeşte spusele cu un gest care pare să cuprindă întregul Bradley. Apoi întorcându-se spre director, Bonser exclamă: Nimic nu se compară cu educaţia dintr-o şcoală particulară, domnule; de aia a ajuns Anglia ceea ce este.

Am jurat ca fiul meu să urmeze o astfel de şcoală, chiar de-ar fi să-mi rup pâinea de la gură. Dar haide, băiete, ce-ai zice să facem o mică plimbare cu maşina şi să luăm ceaiul undeva. Îi permiteţi să iasă azi după-masă?

Împărţit între perplexitate şi uimire, John se lasă condus spre aleea de intrare a colegiului unde un imens Bentley sport decapotat, albastru şi argintiu, blochează intrarea.

— Nu-i o maşinuţă prea rea, declară Bonser. Prinde suta dar asta nu ajunge când vrei într-adevăr să te mişti.

Şi în timp ce gonesc val-vârtej pe îngustele drumuri prăfoase, Bonser se lasă pe spate, conducând cu două degete şi vorbeşte despre maşinile lui, care toate sunt unice, despre îmbrăcămintea lui, executată de un croitor care, altfel nu lucrează decât pentru casa regală şi despre pantofii lui care costă zece lire perechea.

— Ascultă de la mine, ce-i de prima calitate rămâne întotdeauna de prima calitate. Nu sunt un om cu adevărat bogat, Johnny, nu la nivelul unui Rothschild. Duc o viaţă cumpătată. Cred că va trebui să-mi găsesc o locuinţă ca lumea dar pentru moment sălăşluiesc în Jermin Street. Un simplu apartament de celibatar. Bucuros să te primesc oricând. Acum o să mergem la Ritz să luăm un cotlet de miel.

Nu e foarte select dar e convenabil şi sunt cunoscut acolo:

mă duc foarte des la mese protocolare – ştii, în meseria mea trebuie să invit lume la masă.

Slujba lui, se pare, constă în a face reclamă şi a plasa produsele unor firme producătoare de cauciuc.

— Nu pretind că sunt infailibil, Johnny, dar ştiu totuşi câte ceva despre pieţele de desfacere. De exemplu, săptămâna trecută, când s-au urcat preţurile, m-am ales cu o sumă frumuşică – vreo patru mii. Nu-i rău pentru o săptămână. Dar nu-i o chestie care i se întâmplă oricui. Trebuie să ai un fel de al şaselea simţ, o intuiţie. Bunica mea avea darul clarviziunii ceea ce poate că are o legătură. Era scoţiancă, familie foarte veche…

— Cum o chema?

— Scott. De fapt cred că era rudă cu tipu' care-a scris *La A, of Shalott*. Şi asta-mi aminteşte să te rog să-i transmiţi complimente scumpei tale mame.

— Da, sigur.

— Şi dragului, bătrânului Jimmy Gollan. Aud că arc necazuri cu băncile din cauza aeroplanelor pe care s-a apucat să le construiască. Dacă Jimmy are nevoie oricând de ceva capital, cred că i-aş putea face eu rost. Sunt într-un fel de mic sindicat care s-ar putea arăta interesat.

Bineînţeles tu să nu-i spui nimic direct, doar să pomeneşti că grupul Bilman din industria cauciucului urmăreşte în general cu interes progresele din domeniul aviatic.

Şi după un ceai bogat asortat la care Bonser bea whisky, îl duce pe John înapoi cu aceeaşi viteză, îi pune în palmă un sovereign şi se face nevăzut timp de patru luni. În plus, nici nu-şi lasă adresa din Jermyn Street.

64

JOHN RĂMÂNE CU TOTUL nelămurit, fără să-şi fi format o părere. Nu posedă niciun etalon conform căruia să-l poată judeca pe acest om. Simte doar o tulburare, o senzaţie ca şi cum experienţa lui de viaţă s-ar fi lărgit subit datorită unei întâmplări care ar trebui să fie comică dar care nu poate fi întru totul luată în râs, Timp de cel puţin

două săptămâni atât Toad cât şi expunerile lui despre clasicismul antic par că şi-au pierdut în egală măsură sclipirea. John îşi aminteşte tot timpul de Bonser. „Dar cum se poate ca ţopârlanul ăsta înfiorător să fie tatăl meu? Cum a fost cu putinţă ca mama să aibă de-a face cu un asemenea mitocan?”

Şi când, în următoarea vacanţă, o vede pe mama lui duminică dimineaţa în rochia ei neagră de biserică, cu o cruce de perle la gât, eu mâinile ei micuţe eu degete cam scurte, în mănuşi albe noi, ţinând strâns o carte” de rugăciuni învelită în pergament, cu o uşoară încruntare semnificând probabil că se aşteaptă să sufere din cauza unei predici neinspirate sau a unor imnuri prost executate, cu bărbia ridicată, cu ochi aprinşi, neliniştiţi, cu un fel de afectare entuziastă, izbutind ca de obicei să arate extrem de sclivisită şi totodată plină de nerv, John râde în sinea lui uluit: „Cum de-a putut să-l suporte, pe el şi hainele lui?”

E deosebit de prevenitor faţă de ea şi împărtăşeşte cu totul obişnuita ei mânie duminicală împotriva bisericii, care nu-şi cunoaşte interesul.

— Cum e posibil să se ţină astfel de predici? Adu-ţi aminte de predica aceea din duminica Paştilor, despre crimele comise numai din răutate! Nu e nici măcar ceva creştinesc; şi le dă tuturor ateilor ăştia o ocazie atât de bună de a spune că a crede în Dumnezeu e pur şi simplu o aiureală. De data aceasta John nu pomeneşte o vorbă despre Bonser. Faptul că poate păstra secretă întâlnirea lor îl ajută să se distanţeze şi să poată îndura calm, surexcitarea crescândă de la Hackstraw „atât de lipsită de sens, de demnitate”.

Toad, citându-l pe Tacitus „vorbeau de minunăţii, cicloane, păsări fantastice, monştri” şi adăugând apoi cu o pufnitură de râs înfundat, „urmăreşte ziarele” au situat aeroplanul la locul cuvenit ca jucărie de mare popularitate.

John, la fel ca Truby, la fel ca Toad, detestă nebuniile

Ja modă; ori după zborul lui Bleriot peste Canalul Mânecii, aeroplanele deveniseră iute o nebunie la modă. Meşteşugul de a zbura trecuse de la faza de colaborare la cea competitivă. Începuse era curselor, a depăşirii recordurilor.

Pretutindeni bogătaşii, cunoscătorii în ale inovaţiei şi inventivităţii, oferă premii. Harmsworth de la *Daily Mail* i-a oferit lui Paulhan zece mii de lire pentru zborul său record de la Londra la Manchester; Ducat, lăsând deoparte pentru moment patronajul artelor şi în special al post-impresioniştivir, oferă cincisprezece mii. pentru un zbor pe deasupra Europei cu numai trei escale.

Iar competiţiile aviatice s-au dovedit chiar şi mai palpitante decât primele curse de automobile cu douăzeci de ani în urmă. Se construiesc zeci de avioane, de toate mărimile şi formele, pentru a se lua la întrecere în cine ştie ce aventură glorioasă.

Avionul *Gollan-Robb* e gata înscris pentru premiul oferit de Ducat. Echipa lui Robb lucrează adesea toată noaptea. Au şi început să circule poveşti despre spioni, despre planuri furate. Hangarele sunt păzite, paznicii patrulează.

Domneşte o atmosferă de dăruire şi competiţie în care toată lumea dă dovadă de un dram de nebunie. Faimoasele grădini, de care se ocupă grădinari experţi, sunt îngrijite în continuare, dar pe peluzele superbe, chiar în faţa salonului se înalţă un cort imens, instalat în parte pentru a adăposti, în parte pentru a ascunde, aeroplanul de concurs.

În jurul acestui cort se învârte acum întreaga viaţă a ţinutului. E ca un fel de sanctuar; la fiecare intrare se află santinele puse să oprească persoanele neautorizate, nevrednice să ajungă în preajma zeului. Într-adevăr, o mică adunătură de astfel de persoane – fie venite în vizită la slujitorii casei, fie negustori de prin sat – se aţin tot timpul

pe la porţile curţii cu privirile pironite la cort. Iar persoane privilegiate, ingineri, Gollan însuşi, Tabitha, intră şi ies cât e ziua de lungă, parcă pentru a-i înălţa rugi.

Probabil că într-adevăr, toţi aceşti adoratori înalţă rugi, invocă, dar şi admiră forţa, frumuseţea unei maşinării care, simt ei, e mult mai mult decât o zeitate, deoarece are o putere a ei proprie.

Când John o întâlneşte pe mama lui îndreptându-se spre cort eu acelaşi aer preocupat pe care-l avusese şi duminică în drum spre biserică şi când i se adresează, „Oh.

John, nu vrei să-l vezi? Tocmai i-au montat ultimul rând de aripi”, băiatul e în stare acum să-i răspundă: „Mi-ar face chiar mare plăcere!”

Santinela dă de o parte prelata, făcându-le loc să intre, le zâmbeşte cu voioşie, ca un preot al unei religii oculte şi pare să zică, „Noi cunoaştem cu toţii taina”. Iar

John, înălţându-şi privirile spre avionul special de concurs, un triplan înalt şi îngust, se lasă cuprins de admiraţie.

— Nu se poate spune că nu e mare.

— E cel mai mare din lume.

Într-adevăr, aeroplanul aproape că atinge umerii convecşi ai cortului. Cu cele trei rânduri de aripi ale sale arată la fel de înalt ca o clădire cu trei etaje; mult prea mare pentru scheletul său fragil din lemn şi lonjeroanele lui lungi, delicate. Iar lumina soarelui de august răzbătând prin prelata cortului face întreaga structură complicată să pară chiar şi mai imaterială. Sârmele sunt ca nişte raze, lonjeroanele ca nişte fascicule din firicele de praf, aripile de sus ca o puzderie orbitoare de scântei asemănătoare celor ce se formează în aer printr-o refracţie orizontală.

Obiectul pare să fie nu atât o construcţie reală ci mai degrabă o problemă de geometrie rezolvată într-un spaţiu nici pe de-a-ntregul concret dar nici întru totul imaginar.

— Dar arată cam fragil pentru mărimea lui.

— Te înşeli cu desăvârşire, exclamă Tabitha, e foarte solid.

Iar Gollan care îşi făcuse tocmai apariţia, semănând

— În salopeta lui albă, mult prea largă pentru el şi ţeapănă ca o pânză nouă de corabie – cu o maimuţică ţinută captivă într-un butoiaş, strigă: „Nu există altul mai solid;

asta-i poanta”. îşi întoarce iute faţa zbârcită de la unul la altul, iar soarele bătând din spatele urechilor lui mari, rozalii, îl face să semene şi mai midt cu o maimuţă domesticită, dar dominată încă de impulsurile nervoase, nestăpânite ale unui animal pe jumătate sălbatic. Dispare pe neaşteptate pierzându-se printre sârmele lui. Prezenţa lui

John a ajuns să-i fie insuportabilă. Fiindcă Gollan intuieşte foarte clar că băiatul e hotărât să nu se entuziasmeze, or tocmai entuziasm este ceea ce pretinde el. Pentru Gollan, avioanele şi îndeosebi Gollan-Robb, sunt o revelaţie iar cei ce nu sunt în stare să li se închine trebuie să fie categoric nişte suflete mici, meschine.

Gollan este poate şi mai înfocat în devotamentul său pentru aeroplanul lui Robinson deoarece se simte neliniştit din cauza competiţiei. Niciun adorator nu e mai pătimaş în apărarea credinţei lui ca atunci când are motive de îndoială. Epocile iluministe sunt totodată şi epoci de persecuţie.

65

STABILISERĂ CA GOLLAN să se ducă dis-de-dimineaţă pe aerodrom pentru proba finală a motorului iar

Tabitha să vină când îi va conveni. Dar cu toate acestea

Gollan o trezeşte la şase şi jumătate, îşi cere scuze şi e atât de evident că doreşte să-l însoţească încât Tabitha se oferă singură.

Gollan are nevoie de încurajare.

— O să câştigăm la diferenţă de ore, îi declară el, la distanţă de o mie de mile. Iar Tabitha ştie că rolul ei este să-l asigure că nu există niciun dubiu că *Gollan-Robb* este cel mai grozav avion din lume.

— Am demonstrat la probe ce viteză e în stare să atingă.

— Lasă probele, putem realiza mult mai mult decât la probe; am reuşit să scoatem douăzeci de mile pe oră aseară cu noua elice.

Ajung la aerodrom la ora opt când ceaţa de toamnă, deja rece şi mirosind a iarnă, stăruie deasupra şanţurilor de pe vastul câmp denivelat şi fără piste de rulaj. În ciuda orei matinale se află prezentă o mulţime de oameni: grupuri de persoane cu înfăţişare serioasă, experţi, mecanici veniţi din locuri îndepărtate, sau chiar piloţi care se plimbă agale de la un aeroplan la altul discutând absorbiţi despre însuşirile diferitelor tipuri, şi în plus o puzderie de amatori, bărbaţi şi femei pentru care aviaţia a devenit un hobby şi cărora nimic nu le place mai mult decât să fie în termeni amicali cu mecanicii şi inginerii. Aceştia din urmă pot fi recunoscuţi nu numai după îmbrăcăminte, majoritatea fiind oameni bogaţi şi înclinaţi spre eleganţă, dar mai ales după gravitatea lor deosebită, mai solemnă. Pot fi asemuiţi, într-adevăr, cu acei laici pioşi care la o ceremonie religioasă par mai extatici decât preoţii înşişi.

Avioanele sosite cu o zi mai înainte, opt la număr, se află încă în hangare sau ascunse sub adăposturi temporare din foaie de cort de unde răzbate când şi când huruitul unui motor în curs de testare.

Lângă şirul de hangare, în apropierea unui gard viu a fost amplasat un chioşc unde se serveşte cafea, probabil pentru mecanici, dar în jurul lui se strânseseră deja doamne elegante şi bărbaţi cu aspect important, bând cu toţii cafea fierbinte.

Tabitha, observând că Gollan, sensibil la cel mai mic curent, dârdâie de frig, îl duce pe dată la chioşcul cu cafea.

Automobile mari încep să-şi facă apariţia pe teren, aducând cu ele un nou gen de vizitatori: jurnalişti, oameni de afaceri. Ministrul de război a sosit cu doi generali; lordul

Ducat în persoană, cu faimosul său sombrero, înaintează maiestuos însoţit de un stat major de peste o duzină de redactori şi directori de ziare.

Tabitha, grijulie ca lordul să acorde cuvenitul credit genialităţii inventive a lui Gollan, se întreţine cu el în momentul când o faţă rozalie zâmbăreaţă şi o mustaţă parfumată se interpune între ei.

— Bună, Păpuşo. Mai drăguţă ca oricând. Pe cuvântul meu, nu ţi-aş da nici şaptesprezece ani. Ce părere aveţi.

Sir James? Ah, aţi făcut o treabă grozavă aici. Aţi avut mult fler. Meritaţi toată încrederea, dacă pot să mă exprim aşa.

Şi observând privirea pătrunzătoare şi nedumerită a lui

Gollan, îl prinde de mână.

— Bonser. Aţi auzit de mine, Dick Bonser de la Firma

Bilman. Ei bine, domnule, ce părere aveţi, cine va câştiga concursul?

— Concursul? Noi o să-l câştigăm – nu se poate altfel.

— Aşa am auzit şi eu; şi am vrut să vă văd în legătură cu o propunere. Îl ia pe Gollan de braţ şi-l trage deoparte.

În tot acest timp Tabitha l-a simţit pe John în apropierea ei. Sosise cu Bonser şi acum începe să-i explice că are o zi liberă de la şcoală.

— Tata a cerut să fiu învoit în mod special; voia să vă întâlnească pe tine şi pe Jim.

— Nu înţeleg cum poţi să-l suporţi – chiar şi numai să-l priveşti!

Iar băiatul, zâmbind ca un om de lume, replică:

— Bineînţeles că e cam ţopârlan, dar totodată e şi destul de amuzant. Oh, înţeleg foarte bine că tu nu poţi să-l apreciezi. Sunteţi atât de deosebiţi ca fire. El e mai degrabă un fel de pirat iar tu eşti exact opusul lui. Şi băiatul continuă să vorbească grav şi cuminte pentru a depăşi momentul critic. Afirmă că e firesc ca mamele să fie convenţionale deoarece sunt mai anxioase de felul lor. Tot mereu ţi-e teamă să nu răcesc cumva sau să nu dea ceva peste mine pe stradă sau să nu fiu influenţat în rău de cineva.

— Dar, John, *există* influenţe rele, ştii bine că există, iar omul ăsta e din cea mai periculoasă speţă. Nu vezi că se poartă drăguţ cu tine numai pentru interesele lui personale?

— Ba nu, mamă, aici greşeşti. Nu şi-ar bate el capul cu aşa ceva. Ăsta-i marele lui farmec. Nu-şi bate capul cu nimic, nu vrea decât să se bucure de viaţă. Şi cum mai conduce! Ar trebui să vezi maşina lui sport – e lungă cât un tren. Săptămâna trecută m-a lăsat s-o conduc.

— Eşti încă prea mic ca să conduci o maşină.

— El nu e de aceeaşi părere. S-a oferit să-mi facă una cadou, o maşină ca a lui. Desigur, nu cred că a vorbit chiar serios.

— Nu i-ar păsa dacă ai muri într-un accident.

Nota de mânie din voce îl face pe băiat să ridice dfri sprâncene. Zâmbetul lui devine vag, privirea îi rătăceşte aiurea.

— Chiar crezi c-ar fi indicat să ai maşină? Tabitha îl fixează încruntată.

— Păi, ar fi foarte plăcut. Dar îmi dau perfect de bine seama că nu ţi-ar conveni. Salut… Băiatul face un pas pentru a-l acosta pe inginerul proiectant, care, în echipament de zbor, îşi bea cafeaua la chioşc şi ascultă – cu priviri absente şi expresia goală a unui somnambul sau inventator – comentariile unui important om de stat

referitor la maşina de zburat ca armă de luptă.

Ambii se întorc când John li se adresează şi se destind, zâmbesc. Urmărindu-l cu privirea, Tabitha reflectează: „E

mult mai sigur de el. Încearcă să-l imite pe Dick, dar poate o face numai pentru că ştie că-l privesc. De ce oare e atât de imposibil? De ce vrea mereu să facă exact contrariul decât ce îi cer eu? Cu ce-am greşit?”

Simte atâta teamă pentru băiat, atâta ură pentru Bonser încât nu mai e în stare să judece. îşi zice: *Trebuie* să-l fac să înţeleagă”. Dar nu-i e prea clar ce anume trebuie să înţeleagă John. „Nu-i spun niciodată ceea ce vreau de fapt să-i spun. Trebuie să-i explic cât e de important să…”

Dar în mintea ei nu izbuteşte să prindă contur acel lucru important pe care i-l doreşte lui John, cu şi mai mare acuitate acum de când a reapărut Bonser. Când îi vin în minte cuvinte ca înţelepciune, bunătate, sinceritate, nobleţe, pe dată noţiunile încep să capete forme diferite, vagi sau chiar absurde; în plus, îi evocă un profil spiritual care seamănă cu al lui Hector Stone şi Tabitha nu poate admite că ar dori să-l vadă pe fiul ei ajungând un personaj pedant şi plin de importanţă ca Stone. Totuşi nu e în stare să desprindă din acest complex, elementul esenţial care să-l poată feri pe băiat de cei de teapa lui Bonser, şi anume:

tărie morală. Şi respingând o dată mai mult imaginea unui cărturar în redingotă, îşi spune cu disperare: „Acum vrea maşină, ce nebunie”.

— Ce mai faceţi, Lady Gollan?

Reacţionând aproape mecanic, Tabitha zâmbeşte şi rosteşte răspunsul cuvenit.

— Ah, Lady Chadworth! Cât timp a trecut! Şi Roger… ce plăcere. Ştiu că ai scris de multe ori despre noi.

Manklow nu s-a îngrăşat dar a devenit mai robust de parcă poziţia lui importantă i-ar fi transformat până şi

carnea într-un ţesut mai solid iar chelia trandafirie l-a ajutat să capete un oarecare aer de integritate şi mărinimie. Se înclină spre Tabitha.

— Nu-mi mulţumi, Tib, nu e decât o chestie de afaceri.

Voi sunteţi ştirile, ştiri chiar de mare răsunet. Manklow se îndreaptă de spate şi emite calamburul pregătit probabil anume pentru această ocazie: Nimic nu se poate compara cu zborul când vrei să faci timpul să zboare.

— Absolut extraordinar; voi, oameni minunaţi ce sunteţi, mă faceţi să mă ruşinez! Lady Chadworth, la patruzeci de ani, colecţionează acum piloţi şi inventatori de aeroplane. Doreşte ca Robb Robinson să-i fie prezentat. Un tâuăr şi energic general doreşte acelaşi lucru.

— Aud că mergeţi la sigur, Lady Gollan.

— Fără nicio îndoială, domnule general.

— Triplanul dumneavoastră are inconvenientul că este prea vizibil în aer.

— Dar e aşa de sigur, de stabil – asta-i ideea de bază.

— Bună ziua, Lady Gollan. Un eveniment de seamă.

Presupun că o să câştigaţi, altfel James n-ar fi participat.

Are fler când e vorba de reuşită. Cu toate acestea, ştiţi, viitorul e al zepelinului.

Un mare inginer intervine:

— Şaptezeci la sută din forţa maşinii-mai-grele-decâtaerul este irosită pentru menţinerea ei în văzduh.

Şi un glas distins se face auzit din spate:

— De fapt moda zborurilor e aproape pe terminate – şi-a trăit traiul, exact ca şi jocul diabolo:

Maşini şi trăsuri sosesc acum şuvoi ca la un derby. Şi aduc cu ele acelaşi gen de public. Mulţimea îşi schimbă pentru a treia oară specificul. Aşa cum inginerii şi amatorii de noutăţi s-au pierdut printre oamenii de afaceri,

politicieni, jurnalişti şi persoane interesate să încheie tot felul de tranzacţii, tot aşa acest al doilea grup este acum întrecut ca număr de masa amatorilor de curse, formată ca de obicei din cei foarte mondeni dar şi din cei foarte de jos; ducese distinse stau cot la cot cu cei care umblă după ponturi şi fac pariuri, având cu toţii acelaşi interes – 1 jocul.

Întrecerea urmează să înceapă. Grupurile care se plimbă de colo-colo sunt îndrumate de supraveghetori de pe câmp spre spaţiile dintre hangare. De-a lungul gardului bookmakerii se pornesc să anunţe cotele. Şi întocmai ca la cursele din provincie, persoanele de vază, care se bucură de privilegiul de a se plimba pe pistă, sunt recunoscute pe nume de către privitori: piloţi celebri, sau vreun membru al Jockey Clubului, ministrul transporturilor, cu o ţigară mare de foi în gură şi cu o pălărie ciudată pe cap, gen

John Bull, sau un binecunoscut mareşal.

Unii dintre piloţi sunt nu numai eroi ai aerului ci şi vedete ale saloanelor. Sunt tineri bogaţi care s-au dedicat aviaţiei, deşi tot atât de bine ar fi putut alege escaladarea

Everestului, explorarea Groenlandei sau vânătoarea de tigri. Prinţesele îi invită la masă iar debutantele le solicită fotografia.

Primul aparat, un biplan, decolează şontâcăind peste iarba scurtă. Roţile lui subţiri părăsesc solul, coboară din nou şi se izbesc puternic de pământ. Mulţimea scoate strigăte, o femeie din apropierea Tabithei exclamă tare:

— Toată chestia asta e o greşeală.

Aeroplanul s-a ridicat iarăşi la vreun metru. Trece razant la câţiva centimetri peste gardul viu şi începe să se înalţe încet. Un lung suspin se face auzit din mulţime, urmat imediat de râsete şi sporovăială exaltată. Următorul aeroplan decolează brusc la un unghi alarmant de abrupt.

Mulţimea aplaudă şi se aud voci spunând: „O să câştige”.

Cel de-al treilea, gata pregătit de plecare, refuză să pornească. Mecanici şi cei ce pariaseră pe el se adună în jurul aparatului, discutând agitat. Organizatorii strigă participantul următor, care este *Gollan-Robb* iar John, Bonser şi Gollan dau fuga la hangar ca să ajute la împingerea lui.

Pilotul e Robb.

La apariţia aeroplanului murmurul mulţimii sporeşte în intensitate. Mulţi l-au mai văzut şi cele trei rânduri de aripi au provocat numeroase discuţii între cei ce susţineau că biplanul este tipul cel mai reuşit cu putinţă şi cei care-şi puseseră toată încrederea în spiritul de iniţiativă al lui

Gollan şi geniul lui Robb.

Motorul porneşte cu un bubuit încântător pentru auzul lui Gollan care împarte zâmbete în stânga şi-n dreapta.

Aparatul porneşte vijelios peste câmp şi se răstoarnă peste gardul viu din depărtare. Coada saltă în sus şi întreaga structură se prăbuşeşte încetul cu încetul pe o parte. Poliţia şi organizatorii se îndreaptă în fugă într-acolo iar mulţimea se ţine pe urmele lor. Tabitha, strivită în înghesuială, îşi pierde echilibrul. Se străduie să-şi înăbuşe plânsul; şi trezindu-se îmbrâncită în John, izbucneşte furioasă:

— Ce face poliţia?

— Robb n-a murit.

Şi Tabitha, luptându-se cu mulţimea de oameni din jur, rosteşte:

— Numai eu sunt de vină.

ÎN DECURSUL ACELEI ZILE, acţiunile Halt înregistrează o cădere atât de rapidă încât atunci când ştirea prăbuşirii aeroplanului apare în ziarele de seară, ele devin invandabile. Banca îşi trimite agentul la Hackstraw ca să ia în custodie întreaga proprietate Gollan şi să rămână în casă – cu drept de supraveghere. Se află că

Gollan ipotecase totul. O întrunire a creditorilor e convocată pentru a decide dacă se mai poate salva ceva din naufragiu.

Gollan se face nevăzut. Declară că nu-i poate suporta pe şacalii aceia. Pretextează că vrea să fie la căpătâiul lui

Robb ca să-l apere de chirurgi.

Tabitha nu se plânge de această dezertare. Arborează un aer de profundă concentrare şi e gata oricând să ia decizii. Le dă preaviz servitorilor; şi când, la sfârşitul acelei săptămâni, o delegaţie a creditorilor îşi face apariţia la

Hackstraw, îi primeşte cu o graţie care-i irită pe cei mai rigizi, ca Hector Stone de pildă, dar stârneşte admiraţia celor mai înţelegători.

De fapt, demnitatea ei este consecinţa preocupării; are mult prea multe probleme urgente pe cap pentru ca să se poată gândi la ea însăşi sau la nenorocirea ei.

Delegaţia, formată din doi bancheri, patru avocaţi, trei agenţi de bursă, un contabil şi un inginer renumit, este ospătată cu un prânz ales şi grandios, în timpul căruia toţi se poartă fermecător cu gazda lor iar după aceea, rămaşi între ei, decid să vândă Hackstraw cu tot ce conţine, să treacă fabrica sub o nouă conducere numită de către creditori, să pună capăt construcţiei de avioane şi să concedieze personalul de cercetare.

Sunt politicoşi dar se comportă ca nişte stăpâni şi totodată cu un aer de superioritate etică. Sunt oameni înţelepţi şi prudenţi deţinând investiţii solide. Moşteniseră averi şi le rotunjiseră preluând funcţii de directori sau în consilii de conducere, administrând averi realizate de unii ca

Gollan. Nu riscaseră niciodată mizând totul pe o competiţie aviatică. Şi când Tabitha şi John, făcând onorurile casei în absenţa lui Gollan, îi conduc la automobilele lor, ei alungaseră deja din minte, ca pe o

sentinţă definitivă, agonia proprietăţii Hackstraw. Discută cu înţelepciunea, cu greutatea importanţei lor, marele subiect la ordinea zilei în cercul oamenilor importanţi, pericolul unui nou război".

— Dacă austriecii fac o mişcare…

— Dacă n-o fac, s-a terminat cu ei. Naţionalismul slav e gata să sfărâme imperiul.

— Naţionalismul – asta-i problema peste tot.

— Totuşi, nemţii ăştia! Câtă pricepere, câtă hărnicie, ce disciplină, ce progres. M-au uluit. Dar rămân un pericol.

— Nu sunt de aceeaşi părere. Teama asta de război se bazează pe o totală lipsă de înţelegere a situaţiei din Germania, de fapt a situaţiei mondiale. Datorită intereselor comerciale comune, războaiele au devenit o imposibilitate.

Asta e, aş zice, părerea lui Ballin; mi-a spus-o chiar el.

Războiul ne-ar ruina pe toţi în egală măsură.

— Aşa e; dar să nu uităm de lupta pentru supremaţia navală.

— Şi de slavi.

— Există categoric puncte nevralgice.

Şi încurcaţi în propriile lor raţionamente, convinşi că războiul e totodată şi inevitabil şi imposibil, se îndreaptă plini de importanţă spre automobile.

În tot cadrul, pardesiile lor negre şi pălăriile tari, mai toate cam demodate, par a fi unicele lucruri sigure, care inspiră încredere. Parcul, copacii uriaşi, casa însăşi cu cele douăzeci de ferestre la faţadă, arată ca un decor de teatru confecţionat din pânză de sac lucitoare şi tifon destinat să apară într-o scenă şi să dispară în următoarea, la comanda unui regizor cu pălărie tare.

John, plin de indignare la adresa lor şi de compasiune faţă de Tabitha, o ia de braţ.

— Slavă domnului c-au plecat. Inginerul mi s-a părut cel mai nesuferit. Mi-a spus că sistemul cu bancul de lucru

mobil s-a dovedit peste tot o nereuşită; distruge măiestria muncitorului.

— Poate că are dreptate; e un om foarte distins.

ICONTINUÂND S-O PUNĂ la curent pe Tabitha, băiatului îi stă pe limbă s-o întrebe ce înţelege ea prin „om distins” şi să-i arate cât de primejdios de convenţionale sunt părerile ei despre distincţie. Dar se stăpâneşte din pură oboseală. Acum că delegaţia a plecat, că decizia e cunoscută, în [toată casa domneşte o senzaţie de vid şi de zădărnicie cale pune stăpânire până şi pe simţămintele celor ce au rămas în ea. Servitorii au un aer nepăsător; aşteaptă doar să treacă perioada de preaviz.

Cortul mare a fost demontat de pe pajişte dar nimeni nu încearcă să astupe găurile rămase.

Când Gollan soseşte în seara aceea, prima lui întrebare se referă la pajişte.

I”, E o ruşine. Unde vă sunt minţile?

— Dar, James, m-am gândit că e mai bine să ne scăpăm de cort; costa cinci lire pe zi chiria.

— Să-l ia naiba de cort; vrem ca locul ăsta să arate cum trebuie, altfel lumea o să spună că suntem ruinaţi.

Asta şi zic acum, n-avea grijă. Da, le-ar place să mă vadă la pământ; de doi ani m-au dat pe linie moartă.

E pornit contra acestor misterioşi duşmani care, o asigură el pe Tabitha, pun de mult la cale să-l ruineze.

— Tipul ăla, Hector, şi-a dorit dintotdeauna să mă înlăture. Şi deodată exclamă: Avionul! ştiau ei bine că va câştiga şi de-aia i-au tăiat cablurile.

Inginerii care au întocmit raportul despre aeroplanul

Gollan-Robb au declarat că accidentul s-a datorat puterii insuficiente a aparatului şi palonierului subdimensionat dar

Gollan născocise existenţa unui complot organizat, care, chipurile, tăiase cablurile de la direcţie. De fapt, după părerea lui, întregul univers mişună de duşmanii lui

cace urmăresc să-l distrugă într-un fel sau altul.

Se înfurie rău când află că Tabitha le-a dat preaviz servitorilor.

— O să ne distrugi, Bertie.

— Dar mai avem bani?

— Bani – nu asta-i problema. Pot să fac oricând rost de bani. Şi izbucneşte cu impetuozitate sporită: Lasă toate astea în seama mea iar în cumpără-ţi nişte rochii noi.] Ja”.

da, trebuie să în luxoasă, trebuie să-i uluieşti.

— Dar, James…

— Gata, gata… şi face un gest parcă s-o îndepărta2

din calea lui… fă cum îţi spun, e important. Nu te cu”.

la bani, fă exact ce-ţi cer eu.

A încetat să mai fie ceremonios. Dă ordine scurte ch-i şi Tabithei; îşi iese din fire şi se răţoieşte:

— Lasă totul în seama mea, fă exact ce spun eu! Că nd îl zăreşte pe John, face o grimasă de dezgust şi-şi fluti 11

mâna de parcă ar vrea să înlăture din calea lui nişte vechituri.

Şi toată lumea e pusă la treabă ca să astupe urmele lăsate de cort, să refacă aleile iar în interiorul casei să renoveze şi să lustruiască.

— O să le-arătăm noi, zice, cu aerul acela amen\ iţător care a apărut pe neaşteptate până şi în gesturile lui.

— Aştept un prieten, îi comunică Tabithei. Pune-ţi zorzoanele.

— Pentru masa de prânz, James?

— Da, da, haide, Bertie! lasă-le-ncolo de convenienţe.

Cu cât încâlci mai mult convenienţele, cu atât mai bine;

le demonstrează că eşti pus pe afaceri serioase.

Iar Tabitha, simţindu-se ridicolă şi tocmai de aceea, virtuoasă, îşi pune colierul şi cerceii din diamante ca să

primească un omuleţ pricăjit, pe nume Eckstein, cu părul alb şi faţa ofilită de culoarea fildeşului, care vine pentru prânz cu două ore mai devreme şi se apucă imediat să alerge prin casă interesat de tot ce vede. Vrea să privească tablourile, e în extaz la vederea mobilei, a covoarelor, a grădinilor, a trandafirilor. Pe faţa lui prelungă – care exprimă pricepere în ale vieţii şi totodată o curiozitate avidă, naivă – e întipărit un surâs perpetuu, care pare să spună:

„Ce minunat e totul – cât de plăcută e viaţa”.

Cercetează atelierele şi le admiră, declară că bancul mobil de lucru e o strălucire de geniu.

— Mai ales din punct de vedere publicitar. O să-l prezentăm amănunţit, Sir James; trebuie să-l fotografiaţi.

Apoi revine a doua zi cu doi prieteni. Aceştia sunt Hackett, un bărbat înalt, chel, cu ochi neobişnuit de spălăciţi, şi un anume Gilman care arată ca un boxer profesionist şi vorbeşte în argou.

Cei doi inspectează şi ei atelierele, în timp ce Eckstein cântă pentru Tabitha la pian, foarte prost dar cu multă simţire; după care Gollan îi conduce pe toţi cu maşina înapoi în oraş. Iar a doua zi când reapare, îi aduce Tabithei un buchet de flori din partea lui Eckstein şi o asigură că i-a făcut acestuia o foarte bună impresie.

— Te-a plăcut, Bertie – l-ai cucerit; şi nu e un prost.

Ar fi putut fi un gentleman dac-ar fi vrut – dar nu l-a interesat. Preferă să se bucure de viaţă. Şi când îl întreabă te planuri are, Gollan răspunde impacientat: E-n regulă, n-ai motive de îngrijorare.

— Dar nu sunt îngrijorată, James; vreau doar să ştiu.

Atunci îi explică, scurt şi cu nepăsare, parcă ar fi vrut să scape de un copil sâcâitor, că se va înfiinţa o nouă fabrică sub conducerea lui, *Motoarele Hackstraw Halt*, care va prelua activitatea celei vechi.

— Cine să conducă – asta a fost lupta. Dar până la

urmă au cedat. Ştiam eu că voi reuşi să pun la punct chestiunea asta.

— Ai încredere în oamenii ăştia, James?

— Încredere? Nu, o adunătură de escroci. Ei, nu te monta – totul e-n regulă. Sunt cu ochii pe ei, şi ne înţelegem bine. Apoi, uitându-se din nou mânios spre Tabitha, de parcă ea ar vrea să i se opună. Păi, bineînţeles că sunt cscroci; dar cine altcineva s-ar băga în asemenea treabă?

Escrocii au rostul lor, Bertie, când ştii cum să te foloseşti de ei. Sunt întotdeauna utili într-o antrepriză riscantă pentru că n-au nimic de pierdut. Apoi bombăne, că Tabitha a purtat o rochie veche când au avut invitaţi la masa de prânz.

— Ţi-am spus să-ţi cumperi nişte rochii noi. Da, e important.

Seara, vine la ea să se plângă că nu dă destule petreceri.

E un Gollan nou, mai dur, mai nerăbdător; sau poate e vechiul Gollan din urmă cu douăzeci, treizeci de ani, cel care luptase să scape de sărăcie şi care şi-a chinuit nevasta până a băgat-o în mormânt; o voinţă nestăvilită, minată de ambiţia pe care înciudarea pricinuită de eşec o reînviase, aşa cum o veche nevralgie este reactivată de un vânt rece.

Are chiar şi o voce nouă, scrâşnită şi ameninţătoare, şi ţipă la servitori. Şi când Tabitha protestează, îi replică:

— Aşa le trebuie; o bandă de leneşi, tu îi răsfeţi, – şi în iritarea lui se simte o adevărată ranchiună împotriva acestor slujitori, care, după părerea lui, duc o viaţă prea uşoară.

Nu-i adresează aproape niciun cuvânt lui John, care, la rândul lui, îl evită pe tatăl său vitreg aşa cum un călător printr-o junglă ar evita o fiară sălbatică care ar putea nimici chiar şi cea mai desăvârşită întruchipare a

demnităţii, înţelepciunii şi frumuseţii.

Dar, brusc, într-o seară după cină, Gollan i se adresează:

— Vrei să mergi la Oxford?

— Nu m-am hotărât încă. Dar cert e că am fost propus pentru o bursă la Colegiul St. Maric, din Oxford.

— Lasă asta – tu n-ai nevoie de pomană; înscrie-te la concurs. Şi se oferă să aloce o mie de lire pe an pentru întreţinerea băiatului. Când Tabitha declară că suma e prea mare, Gollan se ofensează şi strigă: Prea mare? Crezi că nu-mi pot permite atâta? Dacă băiatul se va duce la

Oxford, trebuie să fie la înălţime – să facă o figură strălucită, să-i facă praf pe toţi.

John, bineînţeles, se pune acum serios pe treabă ca să obţină bursa; şi cu inteligenţa lui şi buna pregătire clasică de la Bradley, reuşeşte după şase luni de muncă să câştige concursul.

Când îi citeşte numele în *The Times* şi înţelege că băiatul s-a distins, Gollan îl felicită în aceşti termeni:

— Va să zică i-ai bătut; ăsta-i stilul, – şi-i face cadou o maşinuţă sport. Păi, da, aşa o să vadă ăia de la Oxford cu cine au de-a face; o să le piară graiul.

Vorbeşte pe acelaşi ton ca atunci când zice „Bătrânul

Billy Kaiserul! O să-i frizăm părul şi-o să-i radem mustaţa fără săpun!” Pentru Gollan, nemţii nu sunt altceva decât un alt soi de rival, de duşman, într-o lume care a încercat să-l ruineze pe el, James Gollan.

CEI CARE AU AFIRMAT mai târziu că iabricile de armament inclusiv Gollan, au determinat războiul contra

Kaizerului, au scris istoria de-a-ndărătelea şi, după cum se ştie, istoria nu merge de-a-ndărătelea. Fabricile de armament au determinat războiul într-o măsură mult mai mică decât poeţii; e îndoielnic dacă războaiele pot să fie determinate, la fel cum nici vremea nu poate fi determinată.

Există întotdeauna un curent de opinie, nori de imaginaţie, schimbări de temperatură locală şi naţională; iar electricitatea se află pretutindeni, aprinzând lămpi şi incendiind clopotniţe. Alţii, admiratori de-ai lui Gollan, susţinând că el a fost unul dintre puţinii oameni mari ai ţării care au prevăzut războiul, s-au înşelat în egală măsură.

El nu a fost înainte de război un personaj important în adevăratul înţeles al cuvântului, căci în decursul ultimilor douăzeci şi cinci de ani, orice om inteligent din Europa prevăzuse războiul. Ceea ce nu putuseră pronostica a fost momentul izbucnirii lui, natura lui, şi ce fel de atitudine urmau să adopte faţă de el. îşi închipuiseră că pacea va dura până la sfârşitul vieţii lor; îşi imaginaseră un război asemănător ultimului mare război european din 1870, care nu afectase vieţile particulare ale europenilor din afara zonelor de luptă, decât sub forma unei prosperităţi urmate de o depresiune economică. Cât priveşte tentativa de a acţiona în vreun fel – cei ce ar fi pledat pentru înarmare ar fi fost acuzaţi că vor să provoace războiul, iar cei ce i-ar fi abordat pe nemţi în scopul unor tratative ar fi fost făcuţi de ocară.

Gollan a dat dovadă de intuiţia tipică oamenilor foarte simpli, lipsiţi de suficientă educaţie politică pentru a putea cântări cauzele secundare, intuiţia de a pricepe că războiul este iminent şi că va necesita mijloace de transport mecanizate. De aceea a fondat Uzinele de autocamioane Gollan.

Osiile Gollan şi Rulmenţii Bluetail.

Toate acestea, spre deosebire de *Motoarele Hackstraw*, au fost la început întreprinderi particulare cu capital de provenienţă dubioasă obţinut contra unor dobânzi mari dar care i-au dat lui Gollan posibilitatea de a intra în legătură cu renumitele oţelării *Brighthouses*, producătoare de blin

3 aje şi armament pentru marină; şi mai târziu, în acelaşi an, de a deveni director acolo.

Structura financiară care susţinea acest nou grup de întreprinderi Gollan era probabil şubredă. La început firmele mai respectabile şi mai conservatoare din oraş a a privit cu neîncredere apariţia concernului Gollan uitând că

Gollan realizase şi singur venituri importante chiar înainte de izbucnirea războiului; or acum simplul fapt al reuşitei lui i-a făcut pe financiarii conservatori să-şi piardă prestigiul.

Acest prestigiu începuse să scadă de o bună bucată de vreme. Cu alte cuvinte, ceea ce fusese socotită drept poziţie conservatoare în urmă cu douăzeci de ani era considerată acum învechită. Noua putere financiară care luase locul vechii puteri financiare nu era deloc conservatoare. Nu avea nimic de conservat. Nu avea nicio teorie socială sau norme proprii. Era doar competitivă, pentru că aşa trebuia să fie.

Profiturile lui Gollan rămâneau un mister; dar el găsea mereu bani pentru cheltuieli exorbitante, Hackstraw era acum tot timpul plin de musafiri şi aceasta a fost perioada vestitelor garden-party-uri la care sute de invitaţi erau aduşi cu un tren special; petreceri unde importanţi deţinători de acţiuni Gollan, capitalişti de toate categoriile, de la micul bancher particular până la patronul de întreprindere care tocmai scăpase de puşcărie, ducese mondene şi membri ai guvernului se adunau laolaltă în speranţa unor avantaje reciproce; de fapt petreceri pe care toată lumea le decreta plicticoase, vulgare, amestecate, dar la care veneau cu toţii pentru calitatea mâncării, pentru a admira grădinile, pentru a vedea celebrităţile zilei, ca să obţină informaţii pentru diverse investiţii şi ca să aibă despre ce vorbi după aceea şase luni în şir.

Şi Gollan, care-i pretindea Tabithei să descopere mereu o nouă atracţie – vreo orchestră special adusă din

Ungaria sau o reprezentaţie cu plonjări în bazin – avea obiceiul să apară foarte târziu, îmbrăcat într-un costum de tweed şi, dând mâna, în stilul său precipitat, nepăsător, cu persoanele aflate prin preajmă le spunea:

— Vă place acest gen de distracţie? E petrecerea nevesti-mii. Vă convine, nu? Eu n-am timp, sunt prea ocupat.

Despre Tabitha, pentru care aceste evenimente nu însemnau altceva decât treburi şi griji, obişnuia să spună”.

— E în elementul ei, nu-i aşa? Păi, dumneavoastră, cucoanele, toate vă daţi în vânt după petreceri.

Pe John îl prezenta în felul următor:

— Fiul soţiei mele. E mare amator de petreceri. Se distrează la Oxford – bacara şi poker şi celelalte atracţii ale bâlciului. Ala zic şi eu loc să cheltuieşti banii.

Şi e greu de spus dacă costumul de tweed, tonul abrupt, chiar şi felul grosolan de a vorbi – o schimbare de dată recentă – denotă aroganţa omului care îi dispreţuieşte total pe cei din jur, al cărui fond e realmente vulgar, sau poate o atitudine menită să mascheze profundul plictis al omului vârstnic faţă de oricine – cu excepţia câtorva intimi

— Şi faţă de orice – cu excepţia planurilor şi ambiţiilor lui personale.

69

MAJORITATEA OASPEŢILOR, figuri noi, n-o cunosc nici pe Tabitha nici pe vreunul dintre prietenii ei din partea locului; ca atare o examinează ca pe un exponat. Observă că e îmbrăcată oarecum prea elegant şi întotdeauna cu rochii mult prea strâmte astfel încât silueta ei măruntă, pare îndesată, aşa strânsă în teaca ei de mătase; şi sesizând din comportamentul ei formalist, încordat, un complex de anxietate şi preocupare, şi fiind ei înşişi instabili din punct de vedere social, dar dornici să convingă că ei, personal, deşi cu averi de dată recentă, nu se lasă păcăliţi de pretenţiile sociale de la Hackstraw, îşi

mărturisesc unii altora:

„Încă nişte exemplare din bogătaşii ăştia de ultimă oră, care încearcă să urce în înalta societate. Oare de ce se ostenesc atâta, trudind ca nişte sclavi numai ca să se facă ridicoli?”

Şi studiind-o pe Tabitha fără milă sau recunoştinţă, sunt cu toţii de acord că e în mod evident o caraghioasă vulgară; chiar rochia ei, diamantele ei îi trădează ignoranţa.

— Şi pe deasupra tenace, adaugă cineva.

— Oh, păi are multă experienţă. De-aia a luat-o Gollatf.

Genul ăsta de amfitrioană profesionistă e făcut din metal dur. Cu toate astea, n-a reuşit până acum să acapareze niciun cap încoronat; ăia trag totuşi o linie pe undeva.

Tabitha e perfect conştientă de acest dispreţ care o înfruntă când ochii femeilor o examinează pe furiş chiar şi în timp ce-i strâng mâna şi o felicită zgomotos pentru decor, pentru vremea bună, pentru minunata ei petrecere. Iar ea le răspunde cu acea totală indiferenţă datorită căreia a căpătat, la patruzeci de ani, înfăţişarea de aventurieră de succes, aerul femeii care declară: „Asta sunt eu, dacă vă place sau nu; de ce şi pentru ce mi-ar păsa?” Şi această carapace de indiferenţă îi dă un aspect alarmant de armă blindată. Oamenii sunt condescendenţi faţă de Tabitha dar nu o provoacă. E asemeni acelor metale care pentru a nu deveni casante, pentru a nu se sfărâma, sunt prelucrate pentru şlefuire prin mii de lovituri uşoare, până la incandescenţă, dobândind astfel treptat duritate şi netezime.

Şi la aceste mari petreceri, Tabithei însăşi i se pare că nu numai trupul ei e strivit până la indecenţă în teaca de mătase ţeapănă care, încleştându-i şoldurile şi coapsele până mai jos de genunchi, o împiedică aproape să umble,

dar chiar şi simţămintele ei. E plină de nerăbdarea aceea izvorâtă dintr-un plictis absolut, chinuitor care, incapabil să-şi găsească o portiţă de ieşire, clocoteşte în pieptul ei ca un acid fierbând într-o retortă fragilă. În orice clipă, chiar şi într-un moment critic când trebuie să ia pe loc o hotărâre în vreo privinţă sau alta, se simte chinuită de senzaţia inutilităţii. „Dar ce fac? Ce rost au toate astea? Am împlinit patruzeci de ani, în curând o să fiu o femeie bătrână”.

Se minunează cu câtă graţioasă dezinvoltură şi bună dispoziţie trece tineretul de la o petrecere la alta; şi când se gândeşte: „Cel puţin îl am pe John; şi am reuşit să-l dau la Oxford în ciuda tuturor”, se simte cuprinsă de o nouă senzaţie de neajutorare: deoarece are impresia că pe John îl pândesc primejdii cumplite şi că ea nu-l poate feri de niciuna din ele. John nu acceptă sfaturile ei; de fapt, e încredinţată că ar face exact contrarul. S-a oferit să-l ajute cu gustul şi experienţa ei la mobilarea celor două camere dar el le-a împodobit urgent cu nişte perdele oribile de cea mai stridentă culoare oranj şi cu tablouri încă şi mai oribile, creaţii ale unei noi şcoli de artişti care, după cum zice

Tabitha, caută să fie originali prin dispreţul lor faţă de nume consacrate, ca al lui Monet, Renoir şi Degas. Se plimbă împreună cu Bonser cu maşina şi iese în oraş cu artiste. Joacă jocuri de noroc şi bea. Tabitha bănuieşte că întreţine o femeie. Şi îşi spune cu revoltă şi disperare:

„N-ar fi nimic grav dac-ar fi un băiat ca oricare altul. Dar unul ca el care ar putea realiza orice, care ar putea avea o carieră strălucită!”

70

TABITHA E ULUITA de succesul lui John, deşi i-l prevăzuse încă din copilărie. E asemeni unei tinere viitoare mame care aşteaptă luni de zile venirea pe lume a copilului, şi ştie bine cât de încântată va fi de el, dar când

se naşte îl contemplă surprinsă şi exclamă: „Dar ce miracol”, şi pe loc e cuprinsă de panică la ideea tuturor primejdiilor care ameninţă această micuţă creatură fragilă şi neajutorată.

Iar femeile care n-au avut niciodată copii îi par patetice în ignoranţa lor despre viaţă şi totodată norocoase pentru că au parte de linişte sufletească.

Când John, după multă învăţătură asiduă, tăinuită cu grijă, iese primul la filologia clasică, încântarea ei e imediat urmată de teama „Acum o să creadă că nu mai trebuie să muncească – nu ia niciodată nimic în serios”.

John râde de ea.

— Acum ce griji îţi mai faci, mamă? Nu poţi trăi fără griji; dacă nu e vorba de facturi, atunci e războiul.

— Doar nu vrei să fie război, John, nu?

— Nu; dar cred că Jim are dreptate. Nu văd cum am putea evita războiul. Tirpitz n-are să renunţe la construcţia de nave, altfel scumpii lui partizani l-ar trimite la plimbare; şi dacă Germania continuă să se înarmeze, noi va trebui să ne luptăm. Şi, zău, să ştii că războiul ar mai purifica niţel aerul.

Vocea băiatului trădează iritarea resimţită faţă de această anxietate maternă sufocantă în încercarea ei de a-l împiedica să se distreze în voie. E avid de plăcerile noi care-l ademenesc la tot pasul. A călătorit de mai multe ori în străinătate şi a jucat jocuri de noroc pe-acolo. La Milano, asistând la cursele de automobile, îi vine pofta să participe şi el. Vrea un automobil de curse personal.

— Cursele de automobile sunt înspăimântător de periculoase, declară Tabitha; şi această vădită obiecţie e suficientă pentru a-l hotărî. îi cere sfatul lui Gollan iar Gollan, cu acea condescendenţă pe care o manifestă acum faţă de

John – având aerul că împacă un căţeluş răsfăţat cu ajutorul unei bucăţele de zahăr – îi comandă un automobil

de curse special la uzinele Hackstraw, dotat cu un motor
Hackstraw.

Această imensă maşină sport devine imediat încântarea vieţii lui John şi motiv de suferinţă pentru Tabitha. Or lui John îi face o deosebită plăcere s-o facă pe mama lui să sufere. îi place s-o plimbe cu nouăzeci de kilometri la oră pe drumuri periculoase, s-o vadă palidă şi încordată, să ştie că e înspăimântată. John se comportă ca un iubit care-şi torturează iubită pentru că s-a plictisit de dulcegării, pentru că iubirea lui are nevoie de un alt gen de satisfacţie.

Spre sfârşitul acelui an reuşeşte să câştige o cursă ia
Brooklands. Iar Gollan e mulţumit de reclama făcută astfel motorului său. Pe loc decide să bată recordul de viteză pe oră şi înscrie maşina, cu motor nou, la raliul de la Leipzig din anul următor. Gollan alege anume raliul din Germania, zicând: „E timpul să le arătăm Friţilor ce suntem în stare să facem”.

John îmbrăţişează ideea cu mare entuziasm. îl interesează filosofia germană; vrea să înveţe nemţeşte şi se simte atras de acest popor energic a cărui ambiţie şi a cărui capacitate inventivă alarmează întreaga lume aproape la fel de tare ca Napoleon, în urmă cu o sută de ani.

De aceea, în iunie după sfârşitul trimestrului, John porneşte spre Southampton împreună cu doi mecanici şi cu
Gollan care ţine să asiste la îmbarcare.

Tabitha, neliniştită ca de fiecare dată când John conduce maşina – şi de aceea agitată – îşi petrece dimineaţa cu menajera făcând o inspecţie amănunţită a cămărilor.

La ora unsprezece, un lacheu se înfăţişează cu o telegramă. „Maşina uşor accidentată. Vino la spitalul din Brent.

fim”.

După o lungă şi lentă călătorie, Tabitha soseşte la un mic spital amenajat într-o căsuţă de ţară. Gollan o întâmpină pe scări. Braţul lui drept e prins într-o eşarfă dar nu s-a ales decât cu o contuzie zdravănă. John are capul spart şi un braţ rupt, o dublă fractură la piciorul drept şi o posibilă vătămare a coloanei. Şi-a pierdut cunoştinţa din momentul accidentului şi e îndoielnic dacă va scăpa cu viaţă.

Dar Gollan a trimis după un specialist, şi e plin de încredere: optimismul unui om activ care nu permite temerilor să-l năpădească.

— Johnny e tânăr iubeşte viaţa. O să lupte să se facă bine – asta-i mai important decât orice tratament al vreunui doctor.

Dar Tabitha, palidă la faţă şi cu ochi enormi, răspunde doar atât:

— Ştiam eu că aşa o să se-ntâmple.

— Draga mea Bertie, cum puteai şti?

— Pentru că nu trebuia să-i dăm pe mână o astfel de maşină. Amândoi am ştiut că e prea puternică pentru el.

— Crede-mă, Bertie, abia ne târam – sub treizeci la oră. Johnny nu conduce deloc rău – întotdeauna prudent la intersecţii. Autobuzul a fost de vină, a intrat în noi.

Un idiot tânăr, fir-ar el al naibii să fie, mergea cu peste optzeci la oră şi nici n-a claxonat măcar.

— Exact ce spuneam; băieţii n-ar trebui să aibă maşini pe mână.

— O dată şi-o dată tot trebuia să facă începutul. John are douăzeci de ani. Gollan începe să-şi piardă răbdarea.

— Nu înţeleg de ce au fost permise raliurile astea.

— Draga mea Bertie, datorită acestor raliuri maşinile au ajuns să înregistreze viteze de peste optzeci de kilometri la oră.

— Dar cine vrea să meargă atât de repede? La ce

ajută?

Gollan se strâmbă vrând parcă să zică: „N-are niciun rost să discuţi cu femeia asta. Tot n-o să priceapă niciodată”.

Specialistul soseşte de la oraş la ora cinci. E în acelaşi timp optimist şi demoralizant. Declară vesel că a mai văzut cazuri similare făcându-se bine cu o îngrijire corespunzătoare; dar se îndoieşte fără rezerve de îngrijirea din acel spital; e contra deplasării pacientului fiindcă orice mişcare poate provoca o complicaţie fatală.

Băiatul e fără cunoştinţă timp de trei săptămâni. Într-o zi când doctorul din localitate vine să-şi facă vizita, îi adresează Tabithei remarca.

— Aşadar războiul a început.

Tabitha care n-a mai deschis un ziar de trei săptămâni, răspunde:

— Cum… în Irlanda?

— Nu, Germania a invadat Belgia.

— Aha. Fiul meu a prevăzut că aşa se va întâmpla.

— O să se termine curând, slavă domnului; forturile belgiene sunt invincibile.

71

O SĂPTĂMÂNĂ MAI TÂRZIU nu pare să mai existe nicio îndoială că Parisul va fi ocupat; dar Tabitha e nespus de fericită pentru că John a deschis ochii şi a recunoscut-o.

Îşi spune: „Războiul se va termina înainte ca John să fie destul de înzdrăvenit pentru a lupta; măcar a scăpat ăi război”.

Dar acest gând e urmat imediat de altul: „Cât egoism, ce urât din partea mea!”

E bucuroasă când pacientul poate fi transportat la Hackstraw, unde o întreagă aripă fusese deja transformată în spital pentru răniţi, fiindcă, după cum zice ea: „Se cuvine să fac şi eu ceva, să ajut cumva”.

Şi se dedică acestei munci cu o energie disperată. E

bucuroasă că poate să se extenueze. Munca ei e de fapt o ofrandă, o ispăşire. E un apel adresat unei forţe necunoscute. „Nu mă pedepsi. Încerc să mă răscumpăr”.

După primele şase luni de război, şi lungul impas de pe Somme, se face simţită o profundă îngrijorare dar şi o renunţare la orice prefăcătorie. Oamenii nu-şi mai ascund simţămintele şi vorbesc despre temerile şi îndoielile lor.

Bisericile sunt arhipline şi Tabitha descoperă că şi alţii, aidoma ei, sunt persecutaţi de complexul vinovăţiei. Tinerii soldaţi denunţă egocentrismul lumii civilizate şi declară că totul trebuie schimbat.

Întorcându-se de la slujba de dimineaţă cu aerul absorbit al omului care a trăit o experienţă nouă şi puternică.

Tabitha îl găseşte pe John plimbându-se anevoie pe terasă sprijinit în două cârje. O întreabă rânjind:

— Predica a fost reuşită?

— Da; despre păcat şi egoism.

— Ah, ştiu; războiul e o pedeapsă.

Tabitha îl priveşte cu buzele întredeschise, parcă gata să vorbească. Încearcă senzaţia unei revelaţii. Cuvinte ca iubire, păcat, vinovăţie au început brusc să existe pentru ea şi lumea a căpătat sens. Nu poate pricepe de ce a fost oarbă şi surdă înainte; de ce după trei ani de mers la biserică şi după o mie de predici, abia acum a sesizat că iubirea vine numai de la dumnezeu, că a folosi cuvântul iubire şi a-l lua în serios înseamnă a crede în dumnezeu.

Şi totodată i se pare la fel de limpede că a nega iubirea, a fi egoist, crud înseamnă a atrage pedeapsa. Oare războiul nu s-a abătut asupra lumii din cauza egoismului omenesc, a faptului că fiecare nu urmăreşte decât propriul profit?

Acest adevăr îi apare atât de clar încât nu poate decât să se minuneze că restul lumii nu e în stare să-l

înţeleagă şi să cadă în genunchi implorând iertarea. În cele din urmă îl întreabă pe John cu un fel de alarmă în glas:

— Tu nu crezi că e şi aşa destul de grav?

Dar înainte ca John să apuce să răspundă, Tabitha se îndepărtează. îi e teamă de un răspuns care s-o lase fără replică şi care i-ar putea dăuna, nu ei – deoarece credinţa ei e mai presus de orice argument – ci lui John însuşi.

Reflectează: „E încă doar un băieţandru şi crede că deşteptăciunea reprezintă totul. Nu e destul de matur ca să înţeleagă lucrurile *adevărate*

Iar John, privind-o, îşi zice: „Iar şi-a luat aerul ei de duminică. Cine-ar fi crezut că mama o să ia calea bisericii?”

Dar în timp ce Tabitha, spre irtarea lui John, a devenit receptivă la predici, Gollan în schimb, nu-şi mai face nici măcar apariţia, duminica dimineaţa, în strana familiei. Răzl

boiul i-a simplificat viaţa la fel ca şi altora. Întocmai lui mânii puternice proiectate din culisele unei scene şi care estompează multitudinea detaliilor decupând doar personajele, în alb şi negru, războiul i-a dezvăluit adevăratul său rost. La fel cum unele femei de lume, despre care se credea că se pricep doar cum să-şi omoare timpul, se vădesc acum a fi persoane pline de simţul răspunderii; aşa cum fiinţe lipsite de valoare, care se bucurau înainte de succes şi simpatie, se dovedesc acum nişte monştri de invidie şi josnicie; aşa cum ambiţioşii acaparează iar cei lipsiţi de scrupule jefuiesc cu neruşinare sfruntată, tot aşa organizatorii din fire, conducătorii şi şefii înnăscuţi apar ca la un ordin.

Fiecare sat, fiecare stradă descoperă că unul sau altul, care nu părea întru nimic deosebit, este în mod evident omul nimerit pentru a organiza o întrunire, a indica o linie politică, a se face ascultat.

Dintre zeci de fabricanţi, Gollan e recunoscut nu

numai de alţii ca având aptitudini de conducător, dar el însuşi se simte ca atare. Şi fiind astfel plămădit, se consacră cu totul acestei activităţi. Nu are pic de timp pentru nimic altceva. Declară că pastorul cu slujbele lui suplimentare de împărtăşanie, luându-i pe muncitori de la munca lor în fabrică, constituie un pericol şi că nu are niciun dram de simţ al realităţii într-o astfel de situaţie critică. E nespus de iritat când, înainte de micul dejun, n-o găseşte pe Tabitha în camera ei. Pentru el cauza războiului nu trebuie căutată în natura umană sau în firea lucrurilor, ci o pune pe seama încercării criminale, îndelung pregătite, a Germaniei de a domina Europa şi de a distruge Marea Britanie; iar în ce priveşte egocentrismul, el perorează zilnic: „Ceea ce ne trebuie sunt conducători. Daţi-mi un om care e în stare să-şi asume răspunderi”. Gollan însuşi a fost numit şef al producţiei în ministerul aprovizionării, la adresa căruia proferează însă încontinuu injurii; fabricile Hackstraw se extind acum peste jumătate din parc şi nouă coşuri mari fumegă zi şi noapte de cealaltă parte a pădurii. Vechile ateliere din curte sunt destinate cercetării şi se alocă sume nelimitate de bani pentru experimente. Gollan declară adesea cu mare satisfacţie: „Războiul e un blestem, dar a făcut un singur lucru bun: le-a dat o şansă inventatorilor noştri. A făcut să progreseze proiectarea maşinilor cu vreo zece ani iar a avioanelor cu douăzeci – fără să mai vorbim de chirurgie. O minune ce sunt în stare să facă chirurgii.

Păi, uitaţi-vă la Johnny!”

72

ÎNTR-ADEVĂR, JOHN profitase de pe urma dezvoltării

Toarte rapide a chirurgiei datorată practicii intense determinate de război. Deşi nu poate încă umbla fără cârje, i s-au dat asigurări pentru o vindecare completă.

În 191.5, de Paşti, revine la colegiul St. Mark, unde

studiază filosofia, atras mai ales de Bergson care continuă să fie marea noutate. Şi acum s-a creat o atât de mare distanţă între el şi Tabitha încât ea nici nu mai încearcă să-i împărtăşească preocupările. Vine ca o vizitatoare dintr-altă lume iar John o primeşte ca atare. Sucelile minţii ei de femeie, noua ei pasiune pentru religie sunt atât de departe de el încât nici nu-l tulbură măcar. Când se miră că John nu aflase ultimele ştiri despre război, el îi răspunde cu aerul acela al lui Sloop care pe vremuri o înfuriase atâta:

„Poate că ai dreptate; unii dintre noi se cam detaşează".

Dar e limpede că John consideră această atitudine drept un lucru excelent, şi Tabitha nu-l critică. Reflectează: „Fără îndoială aşa se cuvine la Oxford".

De altfel şi cu prietenii lui John – un maior de douăzeci şi doi de ani care-şi pierduse un braţ, un bursier care fusese gazat, un orb care scrie o teză despre cei doi Napoleoni, un american, doi studenţi în uniforme albastre de spital – Tabitha se simte la fel de stânjenită. Toţi se poartă fermecător cu ea, o invită la ceai în camerele lor, o însoţesc în plimbări pe râu; dar tot timpul e conştientă de acea politeţe aparte, acea curtoazie manifestată faţă de un intrus. În timp ce vreunul din ei face politicos conversaţie cu ea, Tabitha prinde frânturi din discuţiile celorlalţi, mult mai captivante şi mai importante pentru ei, despre eseuri şi conferinţe, despre necesitatea unei schimbări, despre natura eternă a creativităţii.

Iar când John stă de vorbă cu ea, e de fapt atent la ce vorbesc prietenii lui, gafa în orice moment să intervină cu vreo sugestie sau obiecţie rostite pe un ton cu totul deosebit, plin de focul preocupărilor serioase.

Dar ca urmare a acestor noi relaţii, din care pierise ceva, elementul palpitant, pătimaş, mama şi fiul nu se mai ceartă. Între ei s-a statornicit o relaţie formală, de amabilitate. În timp ce o conduce pe Tabitha prin curtea

interioară a şcolii, şchioptând încet alături de ea în drum spre Broad Street unde are întâlnire cu Gollan, John născoceşte subiecte de conversaţie care să fie pe placul mamei lui.

— Ce drăguţ din partea ta că ai venit când ştiu cât eşti de ocupată; ne-ai însufleţit extraordinar pe toţi.

— Dar îmi face nespusă plăcere să vin, şi prietenii tăi sunt aşa de drăguţi. Cred că maiorul e cel mai deştept, oricum aşa pare.

— Să nu ne luăm chiar numai după aparenţe. E mai mult subtil decât deştept, nu trebuie să iei prea în serios ce spune despre Bergson, – şi în continuare John îi ţine o mică prelegere, simplificată pentru uz matern, despre teoria timpului emisă de Bergson.

Tabitha îl priveşte cu atenţie şi reflectează: „E într-adevăr un băiat strălucit şi chiar dacă n-a moştenit întru totul trăsăturile lui Dick, are în schimb o înfăţişare mult mai distinsă. Oh, câtă dreptate am avut că am insistat pentru Oxford, e fericit aici şi e la adăpost”.

— Ai ascultat vreun cuvânt din ce ţi-am spus, mamă?

— Oh, desigur; spuneai ceva despre maior?

— Nu contează. îi zâmbeşte fără urmă de supărare, de

pe poziţia noii sale detaşări, a noilor, pasionantelor sale culmi de gândire. De ce ţi-ar păsa ţie de o grămadă de teorii ciudate?

Şi când ajung la maşină, Gollan pufneşte:

— Discutaţi filosofie, voi doi. Atomii, atomii, asta-i esenţa. Atomii şi electricitatea. Desigur, eu nu sunt împotriva bisericii, biserica îşi are şi ea rostul ei. Dar, zău, totul e numai electricitate; ea pune atomii în mişcare.

Haide, Bertie, trebuie să fim la Cowleey în cinci minute.

Tabitha se urcă în spate lângă secretar, iar Gollan îşi ia zgomotos la revedere de la John.

— Nu munci prea mult, John. Mai şi distrează-te.

Şi în timp ce maşina porneşte la drum, Gollan îi spune

Tabithei:

— Ar fi bine să-ţi arunci o privire la raportul ăsta.

Tabitha simte că e din nou acaparată de lumea războiului, plină de suferinţă şi disperare, de ceea ce numeşte ea „lumea reală”. În timp ce deschide raportul, îşi spune: „John nu trăieşte deloc în lumea reală”; şi simţămintele ei de recunoştinţă şi vinovăţie sporesc. Deschide raportul. îşi caută refugiul în muncă, pe zi ce trece tot mai multă muncă. Pentru că deşi nu e secretara oficială a lui Gollan, i-a devenit indispensabilă. Lasă în seama ei toată corespondenţa particulară şi cea mai mare parte a raporturilor oficiale, zicând: „Spune-mi dacă e ceva important”.

Degeaba protestează că nu înţelege o iotă din problemele acelea tehnice; Gollan ripostează: „Nu-i nimic, cere-i lui Robb să-ţi explice. Dar nu-l întreba pe Smyth: „ăsta o să mă încolţească şi eu n-am timp”. Smyth e secretarul oficial; un om important şi conştiincios, dispreţuit de Gollan pentru că e funcţionar de stat. „Mi l-au vârât pe gât ca să mă spioneze – să nu-i spui nimic, gândac negru ce e”.

73

GÂNDAC NEGRU, sau bărzăun sunt calificativele pe care le foloseşte Gollan la adresa tuturor funcţionarilor guvernamentali, în hainele şi meloanele lor negre. „Foiesc întruna prin cămară şi strică alimentele bune”. E în permanent conflict cu guvernul, cu administraţia civilă – în special cu propriul său departament. Dar se bucură de o imensă reputaţie făurită chiar de cei de la minister pentru a linişti opinia publică. Ziarele descriu cum munceşte zece sau douăsprezece ore pe zi, epuizând secretari care lucrează în schimburi. În presa lui Ducat, Manklow îl înalţă

la rangul de simbol al „victoriei la bancul de lucru”. Numele lui, ca şi al lui Kitchener[20], este desemnat de o comisie secretă a cabinetului pentru a deveni un mit dătător de încredere.

Din acelaşi motiv Gollan e încurajat să se deplaseze ca un potentat. Flotila lui de automobile înţesate de politicieni, experţi şi magnaţi din diverse regiuni ale ţării, străbate val-vârtej Anglia lăsând peste tot în urmă exclamaţia

„Asta-i Gollan la treabă!” Şi peste tot se înalţă noi fabrici:

dacă nu amplasate de el, cel puţin proiectate în numele lui, dintre care multe vor intra în producţie abia în următorii cinci ani. Dar şi acest lucru e luat drept merit, pentru că le reaminteşte tuturor vorba lui: „În cel de-al zecelea an se vor vedea roadele”. Asemenea sentinţe îi fac pe oameni să râdă, dar chiar în toiul râsului, din nu se ştie ce pricină, se naşte în ei o speranţă de care se agaţă cu disperare. La Gollan până şi vârsta a devenit o calitate, pentru că presupune ideea de înţelepciune şi face ca energia lui să pară un şi mai mare miracol.

Încăpăţânarea lui, refuzul de a accepta sugestii îi înspăimântă pe colaboratorii săi care se aşteaptă zilnic la o catastrofă, la vreun scandal care să provoace prăbuşirea departamentului. Dar când unii colaboratori îi adresează scrisori furibunde, Tabitha sau vreunul dintre secretari le interceptează şi-i transmit doar o versiune îndulcită. Căci, dacă din întâmplare la urechile lui Gollan ajunge vreun cuvânt de critică sau insultă, se simte atât de descumpănit încât îşi îndeplineşte îndatoririle într-un mod şi mai sumar.

Exclamă: „La naiba, îşi închipuie oare că mă distrez? îşi închipuie că-mi place să mă spetesc muncind?” Şi e limpede că se crede într-adevăr persecutat, că nu e

20 Mareşal şi politician englez (1850—1916).

conştient de propria-i satisfacţie; e cufundat în ea ca un somon într-un curent de apă dulce, care se zbate şi fără îndoială se împotriveşte, dar trebuie să înainteze mai departe spre mare.

Profund jignit de vreun cuvânt rostit întâmplător într-un discurs politic, o ţine pe Tabitha trează jumătate din noapte ca să i se plângă. „Bătrânii care fac războiul! Care bătrâni? Kaiserul e un băieţaş – un băieţaş care nu s-a maturizat niciodată. Cei care l-au împuşcat pe arhiduce erau nişte copilandri; de o mână de băieţandri a fost derlanşată şi răscoala irlandeză. Parc-am dorit eu să fie război! Uită-te la porcăriile pe care le producem; e o ruşine".

Tabitha nu se lasă niciodată cuprinsă de panică şi datorită acestei însuşiri şi-a dobândit reputaţia de a îi utilă, reputaţie de care se bucură chiar şi printre secretari, de obicei atât de dispreţuitori faţă de nevestele şefilor lor. Toată lumea e de acord că se poate conta pe aceste femei pioase când e vorba de muncă istovitoare, plină de dificultăţi şi neapreciată, şi se presupune că religia făgăduieşte o răsplată deosebită celor activi în vremuri de război.

Funcţionari ireverenţioşi lansează apeluri la telefon:

„Bătrânul îşi muşcă zăbala, pentru dumnezeu, găsiţi-o pe

Bertie şi aduceţi-o încoace". Gollan nu e niciodată lăsat să doarmă departe de ea. Pentru că în timpul nopţii e foarte agitat şi are cel mai mult nevoie de sprijin. Tabitha cunoaşte leacul pentru fiecare zbucium în parte şi găseşte întotdeauna tonul potrivit pentru a-l convinge.

De câte ori se plânge de formalismul birocratic, Tabitha îi răspunde: „Dar nu se poate fără funcţionari şi dosare".

Când se lamentează că vreun utilaj nu a corespuns aşteptărilor, Tabitha remarcă, de parcă ar descoperi acest

aspect pentru prima dată: „Dar toate maşinăriile astea trebuie fabricate aşa de repede încât nu rămâne timp pentru a le finisa cum se cuvine”.

— Finisa! Nu sunt nici măcar testate! E îngrozitor.

Sărmanul meu tată cred că se zvârcoleşte şi se dă cu capul de coşciug. Era un meseriaş adevărat; avea conştiinţă.

— Oamenii nu înţeleg.

— Ba înţeleg. Înţeleg la fel de bine ca şi tine. Dar sunt furioşi, sunt nemulţumiţi. Cu toţii urăsc acest război blestemat care le macină nervii. îi zdruncină pe toţi şi de aceea urlă tot felul de gogomănii. Dar nu mai merge aşa, am să-mi dau demisia…

Din când în când îşi înaintează demisia, dar pe loc ministerul îl conjură să şi-o retragă. Se insinuează că de vreme ce tinerii îşi dau viaţa pentru ţară, se cade ca vârstnicii să-şi facă datoria muncind, chiar cu riscul unor eventuale maltratări. Un adjunct de secretar de stat, înnebunit, vine în mare grabă la Tabitha cu un buchet de flori şi complimente. N-ar vrea dânsa să facă uz de influenţa ei preţioasă?

S-ar putea face ceva? Oare există vreun punct nevralgic?

L-a deranjat cumva pe bătrân faptul că bătrânul Billie a fost înnobilat? Şi-ar dori şi el un rang nobiliar? Tabithei i-ar place cumva un D.B.E. sau ar prefera un weekend la castelul Windsor? Ar putea să-l convingă pe bătrân că e un om absolut indispensabil?

John, care e de faţă la una din aceste întrevederi, îl întreabă pe tânărul adjunct de secretar: „Chiar aşa este

Celălalt, ager, ambiţios, cu educaţie universitară, recunoaşte pe loc în John un spirit înrudit şi răspunde înălţând sprâncenele, ca şi cum toată faţa sa ar ridica din umeri: „Cum am putea şti? Dacă ar pleca, s-ar isca un scandal teribil în parlament, şi tot felul de zvonuri prin

fabrici; poate chiar o criză de mâna-ntâi.

— Iar dacă nu pleacă, o să iasă o splendidă harababură.

Din nou o ridicare de sprâncene.

— Dar ar putea să fie şi mai rău dacă s-ar fi ocupat altcineva de treburile astea în locul lui. În definitiv, peste tot e harababură, nu-i aşa?

— O harababură pe cinste.

— Nu te poţi aştepta la un joc magistral când jumătate din pachetul de cărţi conţine jokeri.

— Şi toţi jucătorii stau cu pistolul pe masă.

Cei doi tineri îşi zâmbesc întocmai ca membrii unui cult secret. În tot restul serii, John păstrează urmele unui zâmbet care parcă spune: „În ce lume caraghioasă trăim, şi cu cât o cunoşti mai bine, cu atât ţi se pare mai caraghioasă”.

74

ÎN AŞTEPTAREA REZULTATELOR examenului final.

John dă o mână de ajutor în birou. Deschide corespondenţa şi hotărăşte ce merită să i se aducă la cunoştinţă lui Smyth, după ce se consultă în prealabil cu o tânără femeie pe nume

Brett, secretara principală a lui Smyth la Hackstraw. Pe

John îl amuză constatând câtă putere se află în mâinile acestei tinere; ea decide ce anume are prioritate, adică, de cele mai multe ori, cărei chestiuni trebuie să i se acorde atenţie şi ce e gunoi bun de aruncat la coş – cu alte cuvinte, circulare, scrisori de la maniaci sau de la instituţii religioase. Tânăra Brett îi categoriseşte pe maniaci după criterii proprii, şi-i include aproape pe toţi inventatorii în această categorie.

— Uite, am aici o propunere pentru aruncătoare de rachete, o anunţă John. Ce părere ai?

— La coş, declară tânăra scurt. Primim dintr-astea în

fiecare săptămână.

— S-au experimentat, nu?

— Nu, dar e o prostie; ajunge să te uiţi la ele şi te-ai lămurit.

Şi când John încearcă să argumenteze că ideea ar merita să fie luată în seamă, tânăra devine acră şi conchide:

— E-n regulă, dacă te pricepi atât de bine, n-ai decât să preiei dumneata iniţiativa. Dar Smyth n-o să-ţi mulţumească pentru că-i încarci biroul cu idei fanteziste; n-are timp de pierdut cu aşa ceva.

— Cred că asta-i partea cea mai proastă. Nu există timp suficient pentru a aprofunda lucrurile.

— Păi, uită-te la corespondenţă, şi din zi în zi e mai rău.

— Da, categoric e o chestiune de triere la toate nivelurile, până sus de tot.

Tânăra reacţionează doar printr-o expresie contrariată.

John nu mai scoate nicio vorbă deoarece a sesizat că maşinăria birocratică – cum i se spune – se aseamănă mai degrabă cu un ganglion sensibil. Simţămintele lui Brett nu trebuie tulburate, altfel Smyth va suferi şi el, iar Gollan va fi prost slujit şi vreun comandant de corp de armată va fi lipsit de camioane sau muniţii şi soldaţii vor pieri. De aceea îşi joacă discret rolul de discipol al lui Brett şi-şi păstrează gândurile pentru sine. Gollan aproape că nu-i remarcă prezenţa. Acum, când e acasă, îşi ia micul dejun în camera Tabithei iar prânzul în biroul său. E văzut arareori, numai când traversează zorit holul în drum spre vreun loc ce trebuie inspectat, urmat de suita lui de curteni: Tabitha în dreapta; Smyth, palid, preocupat, resemnat, un pas mai în spate; doi tineri experţi, ca pe ghimpi, gata să răsco –lească prin statistici la cel mai mic semn – la un pas în spatele lui Smyth; şi două dactilografe

în ariergardă. Când îl zăreşte pe John, se opreşte cu un aer uluit şi exclamă.

„Salut, Johnny, tu aici? E vacanţă, nu? Şi după aceea? 1

La Whitehall cu melon tip gândac?

— Cred că din cauza piciorului va trebui să mă mulţumesc cu o muncă de birou.

— Sau în parlament. Ori dugheana de vorbe goale ori J

taraba cu hârţoage. Oh, Jonny, când mă gândesc c-ai fi putut ajunge inginer! Când ai să termini cu romanii ăia ai tăi?

— Te referi la examenul final? L-am dat, acum…

Dar Gollan n-a mai aşteptat răspunsul. S-a şi repezit pe uşă afară cu o viteză care dă întregii suite înfăţişarea penibilă a unor cerşetori ce se ţin scai de un turist.

Totuşi John e şi el o părticică din acel ganglion. E un centru nervos, important pentru a prelua anumite reacţii.

Tabitha îi telegrafiază când e nevoie de vreun document confidenţial, Smyth îl trimite la ateliere ca să se informeze, cu tact, de ce un oarecare director vrea să plece. A fost oare tentat de altă ofertă sau poate e nemulţumit? Şi în astfel de misiuni dă dovadă de o intuiţie remarcabilă pentru sesizarea atmosferei. Se pricepe, de asemenea, datorită unei îndelungi experienţe de eseist, la întocmirea rapoartelor.

De aceea, deşi iese primul la examen, e sfătuit să rămână la Hackstraw ca să preia conducerea unui nou departament de relaţii industriale. I se pune la dispoziţie un secretar personal, dar continuă să-l nemulţumească pe tatăl său vitreg.

— Salut, Johnny. Deci ai căpătat o slujbă!

— Da, domnule. Conduc noul dumitale departament – Relaţii industriale.

— Tâmpenii industriale; nu e departamentul meu. Un

maldăr de hârţoage şi iarăşi hârţoage. Şi o hârţoagă atrage alta după ea. Cât e ceasul, Smythy?

— Suntem în întârziere, domnule.

— Atunci de ce pierdem vremea? Haide odată, omule.

Am oroare să întârzii; spune-le să dea bice. După doi arii de război, Gollan declară că munca intensă îi convine de minune – că-l întinereşte.

În realitate însă, arată mai bătrân decât vârsta pe care o are. E complet chel acum; faţa i s-a scofâlcit şi zbârcit ca o băşică uscată, în care ochii lui mici scânteietori par singurul licăr de viaţă; a scăzut în înălţime cu vreo câţiva centimetri aşa că pare numai braţe şi picioare; şi e surd.

Conştient de surzenia lui, vorbeşte fără încetare ca să-i împiedice pe ceilalţi să-i vorbească; şi pentru a masca această infirmitate face pe autoritarul şi răcneşte: „Hai grăbiţi-vă, până când să vă tot aştept! Doar suntem în război, ştiţi bine”.

75

ÎNTR-O ZI JOHN e chemat telefonic de la sediul londonez al Industriilor Gollan. O voce misterioasă îl roagă să vină de urgenţă şi să nu spună nimănui unde se duce. John pleacă în mare viteză cu maşina şi e întâmpinat de un funcţionar care-l conduce într-un mic birou la ultimul erai unde Gollan zace întins pe covor cu capul în poala Tabithei.

Ţine ochii închişi, respiră anevoie şi din când în când emite nişte mormăieli ciudate; gulerul cămăşii e desfăcut şi Tabitha ţine în mână un pahar cu apă. Smyth, o dactilografă şi un funcţionar stau în jurul lui.

Tabitha, cu aerul acela pe care îl adoptă de obicei în momente grave, arătând nefiresc de calmă tocmai pentru că e neobişnuit de emoţionată, înalţă ochii şi zice:

— Trebuie să chemăm un doctor *imediat*! Ai vrea să telefonezi tu, John?

Auzind, bolnavul scoate o mormăială şi mai puternică şi ridică o mână. Parcă ar încerca să protesteze contra doctorilor; se zbate ca şi cum ar vrea să se ridice de jos.

John se apleacă spre el.

— Dar, Jim, eşti bolnav; trebuie să stai puţin întins.

Nu crezi c-ar fi mai bine să te vadă un doctor?

O voce stranie „răguşită, şopteşte: „Cine…?" şi după aceea „John!" Mâna ca o gheară se agită anemic prin aer şi se agaţă de haina lui John.

— John… John…

— Nu-i atac… Mâna bătrânului cade moale şi Gollan se întinde înapoi pe jos. Măsim … bin … un minut… cin

min …

Tabitha clatină din cap şi se uită încruntată la John.

Îi porunceşte cu privirea să aducă un doctor.

John se uită spre Smyth şi amândoi ies pe coridor.

— Pare să fie un atac; n-ar trebui să cerem sfatul unui medic?

Funcţionarul de stat se strâmbă.

— Oare ar fi prudent, aici sus în birourile astea? Stone e pe undeva în clădire; o să împrăştie imediat vestea.

— Înţeleg; vă temeţi că presa…

— Orice zvon despre o boală ar pica extrem de prost în aceste momente, după prăbuşirea ruşilor. A fost un mare noroc că şeful era aici sus când a căzut. Din fericire pe dactilografă a dus-o mintea să trimită după mine mai întâi.

— Dac-am reuşi să-l transportăm la Hackstraw, l-am putea chema pe doctorul Bain – se poate avea încredere în Bain, un scoţian mut ca un peşte.

Pe neaşteptate Tabitha apare lângă ei. îi face pe amândoi să tresară cu privirea şi vocea ei.

— N-aţi chemat încă un doctor? S-ar putea să moară.

Unde-i telefonul?

John şi Smyth se privesc alarmaţi, parcă vrând să

spună:

„Şi ce dacă? Nu e capabilă să înţeleagă; femeile niciodată nu sesizează o consecinţă gravă”. Cum să-i explice Tabithei că moartea lui Gollan e un risc care trebuie asumat?

Poziţia bătrânului e atât de importantă încât, întocmai asemeni acelor regi din vechime a căror putere sacră îi izola, privindu-i chiar şi de atingerea unui doctor, şi el trebuie ţinut în afara hotarelor celui mai elementar umanitarism.

— Asta ar însemna să ne luăm o răspundere foarte gravă, Lady Gollan, şi pe deasupra să acţionăm contra dorinţei exprese a şefului, îi explică Smyth agitat.

— Cred că trebuie să fim prudenţi, mamă.

— Prudenţi! Tabitha îi înlătură cu un gest. Dar asta înseamnă crimă; şi insistă să telefoneze după un doctor.

Din fericire, în timp ce telefonează şi înainte ca doctorul să poată fi găsit, dactilografa apare în grabă anunţându-i că a adus liftul de serviciu sus, la dispoziţia lor.

Pe dată, Smyth, John şi cei doi funcţionari îl transportă pe Gollan la lift şi-l reazemă de o cutie de ambalaj. Gollan însuşi îşi dă osteneala să-i ajute. Se agaţă de John.

— Tu să stai cu mine, Johnny. Măsim doar bin. Nu-i atac. Să n-afle ziarele.

— O s-avem grijă.

— Da, griji … aveţi griji … fără trăncăn … duc ţim acas.

Unul dintre funcţionari a şi adus un taxi în curte. În mai puţin de o oră, Gollan se află la Hackstraw, unde insistă să meargă singur până la pat ea să le arate slujitorilor că e zdravăn. Şi nici acum nu vrea să audă de vreun doctor.

Repetă, în timp ce e culcat în pat:

— Nu doctor... lumea o să vorbeas dacă vede doctor...

nu vreau să vorbeas. Johnny, tu stai. Şi scrutând-o pe Tabitha cu o licărire de suspiciune, mormăie:

— Foar bin, Bertie, Johnny stă... doar bin acu.

Tabitha înţelege aluzia şi părăseşte camera.

Şi când a doua zi de dimineaţă Gollan pleacă în ceea ce se zice a fi un tur de inspecţie în nordul ţării, dar e de fapt un concediu de o săptămână într-un sat neştiut de pe coasta de nord a Ţării Galilor o ia cu el pe Tabitha dar şi pe John. Nu mai are încredere în Tabitha. îi e teamă, cu o disperare îmbinată cu viclenie, că ea o să-l dea pe mâna doctorilor.

— Nu te mai frământa pentru mine, Bertie. Voi femeile sunteţi o grămadă de nevricale; mă simt foarte bine.

Într-adevăr, după o săptămână de odihnă pare la fel de viguros ca înainte. E poate doar un pic mai dezarticulat în mişcări – şi are tendinţa să se împleticească în propriile-i picioare; şi când vorbeşte, şuvoiul cuvintelor se frânge uneori la mijloc. Dar când acest lucru se întâmplă în public, Smyth sau John, sau amândoi, intervin prompt cu câte o remarcă potrivită; iar bătrânul trece mai departe ca şi când şi-ar fi terminat ideea.

Toate precauţiunile lui Smyth n-au reuşit să stăvilească comentariile. Ca de obicei în astfel de situaţii, zvonurile par să răsară din nimic şi capătă imediat proporţii exagerate. Spre indignarea lui Smyth, se vorbeşte că

Gollan ar fi avuţ un atac.

— Ceea ce e aproape sigur adevărat, zice John.

— Nu există nicio dovadă în acest sens; asta-i partea primejdioasă a vorbăriei, faptul că nu implică niciun fel de răspundere.

Dar chiar din cauza acestor zvonuri, strecurate în

vreo două ziare obscure, John îi devine şi mai necesar lui Gollan. Bătrânul arareori îl lasă să se îndepărteze de el. Are nevoie de John nu numai ca să-i interpreteze dorinţele dar şi ca să-l ferească de priviri prea insistente.

Acum e din nou foarte afectuos. îi spune lui John:

— Munceşti din greu. Ştiu că te pun la muncă grea;

dar totul o să fie al tău. Ţie îţi las fabrica Halt şi uzina metalurgică. Acum te ocupi de fapt de averea ta.

Trebuie să-şi asigure devotamentul lui John cu orice preţ. Milioanele nu reprezintă nimic pentru Gollan dacă, în schimb, poate să-şi păstreze poziţia, sfera sa de activitate. îl prezintă pe John ca moştenitor al domeniului

Hackstraw, dimpreună cu toate atelierele de pe cuprinsul lui, chiar şi soţilor Stone care primesc ştirea cu încuviinţare decentă. Pe de o parte sunt siguri pe două treimi din totalul averii lui Gollan, investită în Industriile Gollan;

pe de alta, îl consideră din nou pe Gollan drept un geniu.

Povestesc tuturor cum a ridicat fabricile Halt pornind de la zero, în mai puţin de zece ani, iar la şedinţele consiliului de administraţie, Hector îl citează: „Socrul meu spune aşa şi eu cred că ne putem încrede în raţionamentul lui. Practic el a câştigat războiul pentru noi toţi”.

Gollan se teme de Hector Stone şi-l detestă; nici pe propria lui fiică n-o suportă să se apropie prea mult de el.

Îi i-e teamă că cei doi ar putea detecta vreo schimbare la el. Insistă pe lângă John, bombănind:

— Alungă muştele de pe mine, alungă-le de pe bătrâna carcasă, am prea multe de făcut; n-am timp de pierdut.

Chiar şi cercul intim al curtenilor săi – John, Tabitha.

Smyth – nu poate afirma că Gollan nu depune şi acum o activitate foarte folositoare. Deoarece nu posedă numai forţa magică a reputaţiei sale, ci e în continuare stăpânit

de o înflăcărare nervoasă care, deşi pare mai degrabă rezultatul unei febre decât căldura vitalităţii, se dovedeşte totuşi eficientă. În anumite privinţe este chiar mai eficientă. Deoarece bătrânul e mai nerăbdător, mai bănuitor.

Ti mai intransigent faţă de cei ce nu-şi îndeplinesc îndatoririle şi nici nu vrea să audă de dificultăţi. La cea mai neînsemnată critică sau opoziţie izbucneşte ca un copil înciudat: „Ştiu, ştiu toate astea; dar voi să faceţi exact ce zic eu, ce vă spun eu. Doar suntem în război. Nu e timp pentru vorbe; nu e timp de fel”.

Şi datorită tensiunii create de această nerăbdare şi intoleranţă, se realizează fapte extraordinare; producţia marchează un salt spectaculos; ministrul transmite felicitări dar când John sugerează că bătrânul ar avea nevoie de repaus, ministrul e grozav de descumpănit.

— Nu chiar acum; ce-o să zică lumea? Zvonurile acelea au făcut mult rău. Nu, acum contez pe dumneata şi pe… cum îi zice… a, da, Smyth… Smyth – ca să-l menţineţi în formă; cel puţin până trece momentul critic actual.

76

DAR MEREU EXISTA câte un moment critic. Armatele ruseşti s-au destrămat; bolşevicii au încheiat pace.

Ofensiva de la Passchendaele a fost un dezastru; s-a împotmolit în noroaie, ciuruită de gloanţe. Armatele germane, retrase de pe frontul rusesc, se regrupează pentru un nou atac, mai puternic.

Credincioşii se roagă prin biserici pentru victorie; se pornesc noi mişcări ale pacifiştilor; se poartă tratative secrete; circulă zvonuri cumplite; se protestează contra generalilor, episcopilor, contra departamentului aprovizionării şi împotriva profitorilor.

Tabitha e deosebit de pornită contra profitorilor. Deşi apropierea ei de biserică s-a produs încetul cu încetul – o

lentă măcinare a prejudecăţii, mai puţin o descoperire realizată de mintea ei cât mai degrabă o prefacere survenită în sufletul său drept fireasca urmare a crudelor experienţe trăite – Tabitha are ceva din mărginirea convertitului. E furioasă pe cei păcătoşi care nu sesizează imensul, evidentul adevăr care ei i-a schimbat viaţa.

Într-o seară se produce un incident. Tabitha l-a dus pe

Gollan, după o lungă şedinţă de comitet de la Industriile

Hâckstraw, să ia cina la un restaurant unde urmează să vină şi John. E târziu, şi după ora când teatrele îşi închid porţile, restaurantul e invadat de grupuri de petrecăreţi, dintre care un grup mare şi extrem de zgomotos, compus din şase sau şapte femei tinere însoţite de trei bărbaţi mult mai în vârstă, s-a instalat într-un colţ al localului. Râsetele şi chicotelile lor străpung chiar şi surzenia lui Gollan care-şi suceşte capul în direcţia lor. Tabitha exclamă cu voce furibundă: „Vreunii dintre profitorii ăştia”. îi urăşte pe oamenii aceia şi veselia lor; i se par ca nişte scandalagii într-o biserică; hulitori a căror nemernicie poate atrage urgia asupra întregului popor.

— Ar trebui daţi afară, rosteşte ea cu glas tare. Cei din grup o privesc peste umăr. Râd de ea şi devin şi mai zgomotoşi.

Când John îşi face deodată apariţia e imediat strigat chiar de acel grup. Acum Tabitha îşi dă seama că spatele lat şi gâtul gros sunt ale lui Dick Bonser; şi că femeia de lângă el e Millie Minter de la Teatrul de comedie. Toată lumea ştie că Bonser o întreţine, pe această fată şi finanţează piesa în care urmează să joace.

Tabitha se ridică repede să plece iar Gollan, întrerupându-şi monologul despre erorile Ministerului de război, se ridică şi el, încet, cu un aer perplex. Cei din grupul cu pricina, care s-au ridicat şi ei în picioare

înconjurându-l pe John cu strigăte şi aclamaţii, barează drumul spre ieşire. Dar Tabitha, cu bărbia în vânt, trece printre ei, şi când dă de John, i se adresează tare, cu vădită intenţie de a fi auzită de toţi ceilalţi:

— Cum poţi sta de vorbă cu asemenea oameni care beau şi râd aici în timp ce alţii sunt ucişi!

John o ia de braţ şi o conduce repede prin înghesuială.

Gollan care tot nu înţelege ce s-a întâmplat, îi urmează, sporovăind în continuare despre Ministerul de război.

— Îmi pare rău, mamă… pe chipul lui John, care îi potriveşte mantia pe umeri, se citeşte dorinţa de a se scuza… dar nu pot să mă fac că nu-l văd pe propriul meu tată.

— De ce nu? Nu i-a păsat niciodată de tine.

— Şi apoi, ştii, avem unele relaţii de afaceri cu grupul Jâilman. Industriile Gollan utilizează o mulţime de cauciuc.

Şi în maşină, John aduce vorba despre isteria declanşată de război, criticând ziarele.

— Nu ştiu care e părerea ta, mamă, dar mie îmi pare un semn destul de rău, parcă oamenii şi-ar pierde controlul de sine.

John încearcă să-i spună Tabithei într-un mod politicos, că se lasă prea tare dominată de religia ei; că e în pericol ele a se molipsi de isterie; totodată o lasă să înţeleagă că

Într-o oarecare măsură îl dezamăgeşte.

În ultima vreme John a învăţat s-o admire pe mama lui ca pe o femeie de lume; mărginită, despotică, extravagantă şi lipsită de răbdare, dar fermecătoare prin ţinuta, sinceritatea ei, gustul în îmbrăcăminte, felul ei de a se comporta cu mult calm în toate situaţiile. Se simţise ruşinat pentru ea în timpul acelei scene. Nu-şi dă seama că

şi ea suferă o schimbare, o evoluţie de la un an la altul.

— Bineînţeles vulgul e întotdeauna gata să dea crezare oricărui fleac, dar eu am sperat mereu că noi n-o să avem asemenea tendinţe. Nu crezi că toate gogomăniile astea despre viaţa de noapte sunt un truc cam ieftin? în definitiv, viaţa de noapte e ceva firesc în timp de război;

astă-seară era şi un brav colonel acolo. Şi zău, militarii nu pot fi condamnaţi că doresc să se distreze şi ei puţin.

Tabitha ascultă, nu argumentele, ci vocea atât de calmă, atât de raţională. De multă vreme se simţea copleşită de un sentiment de vinovăţie mult mai profund decât vechea ei ruşine de a fi optat pentru siguranţa traiului. îşi spune:

„James m-a prevenit că Oxford-ul o să-l strice pe John;

şi aşa s-a şi întâmplat. L-a făcut insensibil, superficial”.

Când în sfârşit coboară din maşină, Tabitha i se adresează oftând:

— Chiar nu simţi cât e de condamnabil?

— Ce e condamnabil, mamă? Să nu laşi războiul să te dărâme? Nu, nu pot spune că simt aşa ceva.

— Oh, nu despre asta e vorba.

— Atunci, despre ce?

Dar Tabitha nu răspunde. Nu e în stare să descrie simţământul pe care îl încearcă, de a fi distrus un suflet omenesc, şi pe deasupra chiar al singurului ei fiu.

Iar John n-are nici cea mai vagă intenţie de a renunţa la vreuna din plăcerile pe care i le poate oferi viaţa. Are impresia că abia de curând a învăţat cum să se bucure de viaţă. Savurează faptul de a fi o persoană importantă care, în calitatea lui de mână dreaptă a lui Gollan, ia parte la şedinţele comitetului alături de alţi oameni importanţi; şi, după astfel de adunări cu persoane oficiale, cu membrii

consiliului de administraţie, ca Stone şi

Smyth, sforari abili, cântărindu-şi mereu vorbele şi compunându-şi expresiile feţelor, mereu diplomaţi, mereu în urmărirea unui scop, îi face o deosebită plăcere să se ducă la o petrecere acasă la Bonser unde toată lumea e preocupată doar să se distreze, fără a încerca să ascundă acest lucru; unde nu există prefăcătorie.

Din foştii tovarăşi de afaceri ai lui Bonser. unul e mort, ucis pe front, iar altul în puşcărie. Noii lui asociaţi sunt piraţi de acelaşi gen. De fapt Bonser însuşi şi tot cercul lui sunt ceea ce Tabitha numeşte profitori, adică, aventurieri care au prins ocazia de a face avere. Fiinţa aceea misterioasă şi complexă, naţiunea, care se luptă pentru a supravieţui, acea patrie-mamă pe care toţi proclamă că o iubesc, reprezintă, la fel ca toate mamele, o pradă.

Sindicatele i-au golit buzunarele, pe care nu şi le poate feri, de o mie de milioane; până şi muncitoarele din fabrici poartă haine de blană care cu trei ani mai înainte ar fi arătat bine pe o ducesă. Meseriaşi calificaţi câştigă mai mult ca preoţii şi familiile muncitorilor realizează venituri de o mie de lire pe an. Mici fabricanţi, antreprenori, negustori, comercianţi sau chiar oameni care fuseseră simpli muncitori şi care acum posedă o baracă, câteva lopeţi, scări mobile şi niscaiva cazmale, scot mai multe parale decât un judecător sau un prim-ministru. Restaurantele sunt pline zi şi noapte de noii îmbogăţiţi, noii parveniţi, ale căror feţe oglindesc bucuria triumfului, care prin fiecare gest vădesc graba de a se înfrupta din plăcerile vieţii.

Şi chiar aceşti noi îmbogăţiţi. îmbogăţiţi şi de acea bucurie de a trăi care e etichetată drept vulgară pentru că e triumfătoare, sunt exact aceiaşi care pot fi văzuţi prin gări luându-şi rămas bun de la fiii lor, expediaţi ca să moară prin noroaie: femeile, în noile lor mătăsuri şi

blănuri, cu proaspăta lor aroganţă copiată după vreun personaj văzut la teatru încarnând ceea ce-şi închipuie ele c-ar fi o doamnă din înalta societate, vărsând şiroaie de lacrimi peste fardul proaspăt, lacrimi la fel de sincere ca şi lăcomia lor; bărbaţii, cu obraji rumeni, plesnind de ghiftuială şi satisfacţie de sine, strigând: „Domnu' să vă binecuvânteze, Domnu' să vă binecuvânteze", cu autentica fervoare a rugăciunii.

— Jos pălăria în faţa băieţilor, îi declară Bonser lui John, sprijinindu-şi mâna, împodobită cu un inel enorm cu diamant, pe umărul fiului său. Doamne, când te gândeşti prin ce trec băieţii ăştia. Războiul e ceva îngrozitor, John, dar a scos la iveală un singur lucru bun. Ne-a făcut să ne dăm seama câtă nobleţe există pe lumea asta; ne-a făcut să înţelegem că nimic nu are cu adevărat importanţă decât inima, sufletul. Uită-te la atmosfera care domneşte până şi în cârciumi – frăţia. Am aflat că un preot a început să frecventeze cârciuma din satul lui. Asta-i spiritul, Johnny.

Ţara noastră are acum nevoie de o adevărată frăţie creştinească.

Apartamentul lui din Jermyn Street e ticsit zi şi noapte.

Simpli ostaşi, având încă pe ei glodul întărit al tranşeelor din Flandra, debarcă tropăind din trenurile lor şi vin aici să doarmă pe podea; ofiţeri, sosiţi în oraş pentru a-şi petrece ultimele zile de permisie, îşi aduc cu ei nevestele sau iubitele şi folosesc paturile şi sofalele; balerine şi balerini de la teatrul de revistă chefuiesc şi discută chestiuni legate de viaţa lor în teatru până în miez de noapte;

e un teren neutru unde toţi se întâlnesc într-o camaraderie nu a războiului, ci a plăcerii, a vieţii. Tinere neveste îngrijorate, petrecându-şi ultimele ore cu soţii lor; tinere prostituate distrându-l pe vreun sublocotenent pe

cheltuiala lui, petrec cu toţii împreună fără urmă de resentiment. Şi adesea, când Bonser îşi face apariţia, îmbujorat şi strălucitor la faţă, neîncăpându-şi în piele de mândrie că e gazdă şi strigă: „Cum vă simţiţi? Ei, ce ziceţi de un păhărel?

Ce părere aveţi de nişte şampanie?” se întreabă unii pe alţii: „Cine-i tipu’ ăsta?” Probabil că jumătate din musafirii lui nici nu-l cunosc. Se aduc unii pe alţii, dau iama prin bufete, îşi iau de mâncare şi de băut ce poftesc şi pleacă.

— Prietenii îmi spun că sunt un fraier fără pereche caj mă port aşa, îi mărturiseşte Bonser lui John, şi într-adevăr, o mulţime dintre băieţii ăştia profită. Păi, nu mai pot păstra un trabuc în casă. Dar la naiba, Johnny, eu nu-s un scârţar. Noi avem o tradiţie, tu şi cu mine; e în sânge. Suntem Habsburgi dinspre partea mamei; avem un anumit etalon de comportare. Şi în timp ce-şi flutură mâna mare, roşie cu inelul pe deget, se simte de spiţă regească, moştenitor al unei măreţii sufleteşti, a unei generozităţi care este deopotrivă blestemul cât şi virtutea sa. Nu aştept recunoştinţă, zice el, pur şi simplu nu pot să mă comport altcum; ăsta-s eu, şi gata.

77

LUI JOHN ÎI VINE să râdă, dar nicidecum să-l ia în râs. În astfel de momente aproape că-l iubeşte pe tatăl lui, cu o dragoste compusă din sinceră simpatie şi din admiraţie plină de încântare – ca aceea pe care ţi-o stârneşte un poet în plin elan creator. Şi în această încântare John încearcă un sentiment de eliberare. Gustă plăcerea aceluia care urmăreşte o piesă bună, cunoscându-i totodată şi pe actori. Îi poate aprecia în dubla lor ipostază, şi ca interpreţi şi ca prieteni.

— Cum se descurcă Millie la Teatrul de comedie? îl întreabă pe Bonser.

— E o minune, Johnny; de-aia au atacat criticii

spectacolul. Sunt geloşi pentru că Millie a ajuns în vârf aşa de repede. Cronicile alea au fost odioase. A plâns după aceea – s-a ghemuit în braţele mele şi a plâns cu sughiţuri ca un copil. Nu mi-e ruşine să recunosc că mi-au dat şi mie lacrimile. E o lume crudă, John. De ce trebuie făcută o fiinţă mică şi scumpă ca Millie să sufere atât de îngrozitor?

Potrivit zvonurilor, montarea spectacolului de la Teatrul de comedie a costat douăzeci de mii de lire şi înregistrează un deficit de o mie pe săptămână. Şi Bonser nici măcar nu beneficiază de favorurile tinerei făpturi. Îl tratează cu multă grosolănie şi trăieşte cu actorul principal.

Bonser – făcându-i curte, căzându-i la picioare, plângând, dezmierdând şi în final primind îngăduinţa unui modest sărut – oferă un spectacol unic în care Millie, după cum spun prietenii, creează de departe cel mai bun rol al ei.

Uneori John îi sondează pe prietenii lui Bonser întrebându-i dacă nu cred că Millie o să-l distrugă; şi dacă n-ar trebui salvat din mrejele ei. Dar şi simpla sugestie e primită cu dispreţ. „Încearcă numai, îi răspunde într-o seară, în dormitor, o oarecare Rose, şi-ai să vezi ce-o să încasezi”.

Rose e o fostă balerină care fusese măritată cu un tânăr din corpul de gardă şi acceptase un divorţ pus la cale de familie. E o persoană corpolentă, nesăbuită, de cincizeci de ani, care bea prea mult şi-şi deplânge slăbiciunea, îl tratează pe John eu indulgenţă ca pe un copil rătăcit în lumea mare, iar el se culcă cu ea pentru că nu-i pretinde cine ştie ce dovezi de afecţiune, niciun fel de prefăcătorie, îi oferă lui John servicii amicale.

— Dar am putea dovedi că-i e necredincioasă.

— Nu te-ar crede şi i-ar strica şi lui plăcerea. Asta-i toată plăcerea pe care o are, bietul băiat.

— Cum i-ar putea strica plăcerea dacă n-ar crede ce

i-aş spune?

— Oh, fugi de-aici, băieţelule; ştii bine ce vreau să spun. Au dreptate cei care zic despre tine c-ar trebui să te faci profesor.

Pe John îl supără această părere prin care pare să fie învinuit că se amestecă în treburile altora”.

— Îmi pare rău, Rose, dar sunt convins că n-am încercat niciodată să dau vreo lecţie cuiva; n-ar ajuta la nimic, nu?

— Iar te-ai pornit! Nu-ţi pare sincer rău; râzi de mine acum. Tu râzi de mine chiar şi când… dar eu mi-s prea doamnă.

— Vai, Rose, nu m-aş putea lipsi de tine. Ţin foarte mult la tine.

— Da, dar râzi, râzi de noi toţi, de-aia îi scoţi din sărite pe unii. În regulă, n-am să-ţi stric cheful acum, dacă zici că ai atât de puţin timp la dispoziţie. Hai, la treabă, băiete, şi după aia poţi să-mi torni un păhărel de brandy.

Bietu’ Tommy al meu a primit ordin de chemare ieri.

Asta-i al patrulea din iubiţii mei care pleacă. Vreau să bocesc. Nu mai suport tot măcelul ăsta. Şi după aceea, voluminoasa creatură flască, pentru care războiul se măsoară prin dispariţia iubiţilor ei, bea şi plânge, jelind încetişor atât pe cei morţi cât şi propria-i stare de beţie.

— Oh, de-ai şti cât de rău îmi face.

Toată lumea care vine în Jermyn Street bea. Tinere mirese care n-au atins niciodată vreo băutură alcoolică îşi sorb whisky-urile şi-şi pierd sfiiciunea. Confesiuni uimitoare se fac auzite. Tineri ofiţeri vorbesc despre trădare;

tinere prostituate îşi descriu primii fiori; vreun necunoscut anunţă aşa, dintr-odată, că s-a convertit la religie. Se poartă îndelungi discuţii despre dumnezeu şi despre rostul vieţii. Într-o seară, John, care scăpase abia de vreo douăzeci de minute de la o şedinţă la minister, dar

e deja un pic ameţit şi pătruns din plin de atmosfera din Jermyn

Street, povesteşte cum la şcoală practicase exerciţii fizice în secret ca să crească în înălţime; şi-i face plăcere să simtă că bravează dispreţul auditoriului. Pentru că şi asta e o cale de a ieşi din carapace: un gest făcut cu bună ştiinţă.

78

DE FAPT, O FATĂ declară că micul John poate fi mic dar pentru ea e exact cât trebuie, şi dezlănţuie râsete cu această remarcă.

Fiindcă John, în postura lui de civil în timp de război şi de moştenitor al unor milioane, e o ţintă minunată pentru invidioşi. Oameni absolut necunoscuţi zbiară la el:

„Fă-mi rost de-un pahar cu whisky, Johnny”; sau: „Ascultă, Johnny, ai putea să-i faci un locşor pe undeva şi puicuţei mele; am lăsat-o plantată pe scări”.

Una dintre fete, Poppy, după priviri insistente şi profundă cugetare, i-a atribuit cu răutate porecla de „profesorul”; pentru alta, Ruth, John e Cuthbert[21]. Ofiţeri de grad inferior, după mult whisky-uri, îl consultă despre problemele lor. Îl întreabă dacă Bertrand Russell* merită încredere; dacă pacifismul reprezintă o soluţie de ieşire din impas. Aceiaşi oameni, fiecare într-o altă poziţie sufletească, încearcă adesea să-l facă să pară ridicol.

Dar dacă cu ani în urmă toate acestea l-ar fi iritat pe studentul John, acum îi dau o oarecare satisfacţie. Jovialitatea lui binevoitoare desfide relele lor intenţii. S-ar zice că intuiţia gloatei e corectă: John într-adevăr aparţine altei lumi. Chiar şi când bea păstrează o anumită distanţare, o poziţie aparte pe care Rose o numeşte amuzament, dar care e mai degrabă un fel de seninătate contemplativă. În Jermyn Street John e doar un oarecare

21 Cuthbert (635—687) — călugăr şi episcop englez.

din mulţime, iresponsabil, în largul lui, dar tot datorită mulţimii reuşeşte să se distanţeze; datorită acestei poziţii jignirile reuşesc să-l amuze.

— Ia fiţi atenţi, oameni buni, strigă Poppy. *Profesorii*

e criţă. E pornită contra lui John pentru că el nu e nefericit, pentru că el e bogat; şi Poppy ştie că John detestă porecla de *profesorul*.

Într-o seară, trei dintre aceste fete, inclusiv Poppy, împreună cu John şi doi militari care se dovedesc a fi foarte simpatici, se amestecă într-o încăierare din Picadilly

Circus; dar reuşesc să dispară cu toţii la timp, în afară de

John, pe care îl lasă în mâinile poliţiei. Poliţiştii îl înhaţă tocmai când făcea stânga-mprejur şi e dus la arest. Poliţia n-are pic de îndurare pentru tinerii civili care încalcă ordinea publică; John e amendat şi judecătorul face unele remarci severe la adresa tinerilor care, dacă sunt destul de apţi să încalce legea, se presupune că sunt şi apţi pentru război.

Din nefericire, în momentul acela, în presă abundă atacurile împotriva celor aşa-numiţi *Cuthbert*-i, adică civili scutiţi de armată. *Fiu vitreg al unui magnat din industrie arestat* – aşa sună titlul din ziar; iar cazul lui

John devine material pentru articole de presă.

Primul efect la Hackstraw este, desigur, alarmă şi dispreţ. Alarmă, faţă de posibilitatea ca indispensabilul John să fie înlăturat; dispreţ faţă de ceea ce se consideră a fi

— Bertrand Russell – filosof, matematician şi scriitor englez;

premiul Nobel pentru literatură în 1950.

„O ispravă”. Gollan e furios din cauza ameninţării proferate la adresa iubitului său John şi întreabă încă o dată dacă „ei” doresc să-l facă să-şi dea demisia. În mintea lui simplă „ei” înseamnă naţiunea în care nu-şi mai bate

capul să diferenţieze guvernul de popor, cu atât mai puţin un ziar de altul sau un magistrat de altul. Şi de aceea, al doilea efect – ca de obicei când vreun ganglion birocratic suferă o iritaţie venită din afară – este acela de a stimula reacţiile sale fireşti de autoapărare. Începând cu acea perioadă, chiar după ce scandalul e dat uitării, departamentul

Gollan devine mai autonom. Până şi oamenii de serviciu afişează un aer de „la naiba cu publicul”.

Tabitha e considerată acum drept periculoasă, drept un specimen dintre aceia numeroşi, contaminaţi de isteria războiului; care demoralizează. John văzând-o că suferă, că s-a tras la faţă, că i-au apărut zbârcituri şi că părul a început să-i încărunţească la tâmple, îşi spune: „Biata de ea, situaţia începe s-o depăşească”. îşi foloseşte tot farmecul ca s-o reconforteze.

— Draga mea mamă, nu crezi că iei ziarele prea în serios?

— Tu iei ceva în serios?

— Asta-i o întrebare foarte interesantă; atinge fondul problemei, adică a poziţiei mele în general, nu?

Ochii mari ai Tabithei sunt aţintiţi asupra lui parcă încercând să-l înţeleagă şi John reflectează: „Da, a devenit o adevărată obsesie. De ce oare femeile la o anumită vârstă se dedică până-ntr-atâta religiei? Ceva în legătură cu nervii, probabil, sau cu schimbarea vieţii”.

— Adică a poziţiei tale? murmură Tabitha de parcă n-ar fi în stare să priceapă vorbele.

— Da, adică slujba mea. Ştii, în mare măsură constă în prezentarea succintă în scris a propunerilor primite;

şi trebuie să evit orice fel de părtinire.

— Nu te condamn; nu eşti tu de vină.

John renunţă.

— Aşa e mamă, suntem ceea ce suntem, nu? Şi o sărută cu tandreţe, parcă ar fi consolat un copil. Ce ţi-ar

trebui ţie cu adevărat, mamă, este odihnă; o vacanţă lungă. Eşti istovită, şi cu aceste cuvinte dispare repede, îndreptându-se spre birou.

Îl aşteaptă munca, genul de muncă pe care îl agreează:

conflicte între subdepartamente, solicitări din partea ministerului şi a directorilor, care nu pot fi conciliate, exprimate tăcut pe hârtia care aşteaptă verdictul fără să dea răspunsuri supărătoare sau să genereze obsesii.

Tabitha îl îngrijorează. Gândeşte: „Biata femeie, tare se mai chinuie”; dar în acelaşi timp ceva îl amuză atât de tare încât, dându-şi seama că zâmbeşte la citirea unei lungi scrisori cu privire la defectele unei catarame de centiron, se opreşte ca să descopere cauza acestui amuzament. Se dovedeşte a fi gândul: „Probabil că mama are perfectă dreptate; sunt puţin cam insuportabil”.

Întocmeşte de mântuială raportul cu privire la cataramă.

Nu trage concluzii; dacă ar face-o, oricum Gollan ar decide împotrivă.

79

SE DESFĂŞOARĂ O ACTIVITATE susţinută pentru că planul pentru spargerea frontului în primăvară necesită stabilirea unor parametri noi. Armata are nevoie de tunuri în plus, deşi mai ipulte mijloace de transport, obuze, tancuri. Toţi inginerii de la Industriile Gollan sunt cumplit de ocupaţi. John se ocupă de amplasarea unei fabrici noi la Halt care va micşora cu încă douăzeci de acri suprafaţa parcului.

Dar cei care sparg frontul sunt nemţii. În martie ajung la Amiens şi ameninţă să izoleze armatele engleze de cele ale francezilor. Războiul pare pierdut; dar nimeni nu disperă deoarece toţi, copleşiţi de cele îndurate, au devenit apatici ori s-au cufundat total în muncă.

Când Gollan, care a încetat de mult să citească

ziarele, află despre acest ultim dezastru de la un secretar care-i urlă ştirea în ureche, îşi ridică scurt şi tăcut ochii în tavan, părând să spună „altă belea” şi apoi imediat flutură un teanc de hârtii în faţa lui John.

— Uite aici, un raport despre canistre… baliverne şi iar baliverne.

— L-ai citit? răcneşte John.

— Citit, nu; dă-mi încă douăsprezece ore pe zi şi atunci poate le-aş citi… sau poate nici atunci.

— Canistrele se pare c-au fost cam scumpe; nu mi-e greu să înţeleg de ce protestează cei de la Finanţe.

— Sigur că sunt scumpe. Lucrurile făcute în grabă de amatori, din material necorespunzător sunt întotdeauna scumpe. Întrebarea e, sunt mai bune decât nimic?

— Dar era şi celălalt patent; ministerul pare să considere că…

— Ministerul primeşte tot timpul patente noi. O mulţime de experţi, de maniaci şi de escroci puşi pe căpătuială îi forţează mereu mâna. Dacă i-aş asculta pe cei de la minister, armata n-ar avea nici cu ce trage, nici ce mânca, şi nici ce îmbrăca, în afară de un teanc de hârţoage pline cu nerozii.

Dar John şi Smyth sunt alarmaţi din cauza acelor canistre, din cauza întregii poziţii a lui Gollan. Au existat interpelări în parlament. Mişcarea de agitaţie împotriva guvernului, mai bine zis, împotriva oricărei persoane investite cu autoritate, creşte zi de zi.

În fiecare dimineaţă Tabitha deschide scrisori atât de încărcate de mânie şi ură încât par aproape nişte acte fizice.

„Am pierdut doi Fii, tot ce-aveam pe Lume, din cauza războiului vostru de care sunteţi aşa de mândri, şi Capitaliştii ca voi face Milioane pe spinarea Săracilor”.

„De ce să putrezesc aici în noroi pentru un şiling pe zi şi biata mea Jenny la fel în timp ce arămarii, care e şi

meseria mea, scoate cinşpe lire pe săptămână şi duce fetele la restaurante?

„Eu sunt pentru comunism. M-am cam săturat să tot fiu mânat de la spate aşa cum suntem toţi în ţara asta.

Englezii nu înghit aşa ceva. Ce ne trebuie nouă e o Uniune a Republicilor Sovietice Socialiste a întregii Lumi cu Pace şi Libertate Universală şi să se termine odată cu blestemaţii voştri de ginitori care spionează prin fabrici. Capitalismul e terminat. Eliberaţi India. Daţi-i jos pe exploatatori de pe spinarea muncitorilor. Jos cu evreii. Scutire de impozite pentru muncitori. Raţii duble şi bere ca lumea, trimiteţi fetele acasă şi opriţi-le să-şi taie părul şi să ia slujbe de bărbaţi. Trimiteţi-i pe irlandezi la ei acasă acolo unde le e locul”.

„Oameni ca voi poartă răspunderea pentru acest cumplit război şi pentru moartea unui milion de tineri. Lăcomia voastră deşănţată şi zăngănitul de arme au adus prăpădul ăsta pe capul nostru. Nemţii au vrut pace. Dar politica noastră navală, susţinută direct de voi, fabricanţii de oţel şi armament, i-a făcut să nu aibă încredere în noi.

Politica firească şi raţională, singura care ar fi putut asigura pacea, adică, Totala şi Imediata desfiinţare a armatelor, flotelor şi forţelor aeriene, a fost respinsă de voi în trei rânduri. De aceea sunteţi osândiţi de Dumnezeu şi de oameni şi veţi pieri până la urmă în focul gheenei”.

Când Tabitha îi arată lui John această scrisoare, el îi vorbeşte cu prudenţă:

— Da, vreun ţicnit; războiul pare să fi stimulat o mulţime de maniaci.

Dar Tabitha s-a retras într-o lume a ei, şi-şi îndeplineşte îndatoririle de secretară fără niciun comentariu.

— E scrisă pe hârtie oficială de la Halt. Mă întreb dacă

Jim n-ar trebui informat?

— Nu cred, mulţi dintre oamenii noştri cei mai capabili sunt nişte scrântiţi, contabilul-şef e adventist. Dar asta nu are nicio repercusiune asupra muncii, şi nu trebuie să-l necăjim pe şefu' acum în toiul poveştii ăsteia cu canistrele. Dacă ar încerca să-şi dea din nou demisia lumea ar zice că ministerul era în culpă şi că într-adevăr a fost o stupiditate.

Gollan, abia coborât din maşină, îşi face apariţia flancat de doi bărbaţi cu înfăţişare gravă: generalul Score, artilerist la pensie, care are un plan pentru terminarea războiului în două luni cu ajutorul unor dispozitive complicate, şi Papworth, vestitul ziarist, specialist în probleme militare, care vrea să se construiască tancuri de optzeci de tone.

John şi Tabitha, automat, fără să-şi arunce măcar o privire unul altuia, fac zid în jurul intruşilor, care, presupunând cu naivitate că trebuie să se arate politicoşi faţă de Lady Gollan, descoperă abia. peste o jumătate de minut că prada lor dispăruse.

În acest moment de criză, la Hackstraw, măsurile de apărare au fost intensificate. Nu e de-ajuns ca Gollan să fie ferit de ziare şi de minister, de scrisori anonime şi de experţi, dar şi de orice fel de sfaturi care ar putea complica sau întârzia hotărârile lui.

În ultima vreme atâţia îl tot hărţuiseră încât trebuia păzit clipă de clipă.

— Uitaţi-vă la aceasta! Un tânăr ofiţer, care-şi petrece convalescenţa la Hachstraw, năvăleşte tulburat la

Gollan în birou imediat după micul dejun. Gollan e cu telefonul în mână; John şi Smyth stau pe lângă el cu expresii preocupate.

Afacerea canistrelor a luat o întorsătură urâtă. O întrebare pusă în parlament cu o zi înainte dovedeşte că secretul a transpirat: cineva a bănuit adevărul.

— Uitaţi-vă aici… tânărul fâlfâie în mină o revistă

Săptămânală obscură care tocmai îi sosise prin poştă… s-a zis cu ei! auziţi, nemţii nu mai pot ieşi din încercuire – şi *The Times* scrie că noi am pornit la contraatac. Dar Tabitha l-a şi întrerupt.

— Ce interesant; da, înţeleg…

— Dar, vă rog, uitaţi-vă, domnule. Ofiţerul flutură ziarul spre Gollan peste umărul Tabithei. Uitaţi-vă la harta aceasta. S-a zis cu Ludendorff; e sfârşitul războiului.

Din fericire, Gollan nu-l poate auzi. îl înfurie în mod deosebit hărţile din ziare, demonstrând că războiul poate fi câştigat – cum zice el – în doi timpi şi trei mişcări.

John se uită la hartă.

— Da, întotdeauna pare uşor pe hârtie, nu? şi răcneşte spre Gollan: Ai legătura cu ministerul de război? Nu uita că trebuie să avem capacitatea exactă a canistrei americane.

Tânărul ofiţer, descumpănit şi contrariat, se adresează

Tabithei:

— Războiul nu poate ţine o veşnicie, nu?

— Oh, nu, bineînţeles că nu! Şi cu o privire plină de solicitudine: Ce vă face azi piciorul? Sunt convinsă c-ar trebui să încercaţi tratamentul electric. În niciun caz să nu vă întoarceţi în Franţa atâta timp cât mai persistă durerile.

Gollan închide telefonul.

— Cred că l-am pus la punct pe ţapul ăla afurisit cu întrebarea lui stupidă cu tot. El vrea doar să-i apară numele în ziare. Eu vreau să câştig războiul.

A doua zi se confirmă că nemţii sunt în retragere. În patru luni războiul ia sfârşit.

80

TÂNĂRUL OFIŢER, a cărui neînţeleasă supărare la adresa gazdelor sale fusese pusă pe seama nervilor zdruncinaţi de război, e de mult dat uitării. Birourile de la

Hackstraw sunt mai active ea oricând cu

îndeletnicirea de

„A tria” – cum o numeşte Gollan; cu alte cuvinte, lichidarea structurii organizatorice cireate pentru război şi reorganizarea fabricilor pentru producţia de pace. Domneşte o imensă confuzie şi irosire. Demobilizarea e ca ruperea unui baraj. Regimente întregi se demobilizează din proprie iniţiativă şi se pun pe chefuri. Ofiţerii trăiesc din gratificaţiile primite care se ridică acum la cinci mii de lire pe an. Fetele, nu de mult vesele şi prospere datorită câştigurilor realizate, nu mai au nimic acum în afară de lenjeria de mătase şi un copil în perspectivă; dar sunt hotărâte să nu se mai întoarcă la mamele lor. Toate străzile din oraşe mişună de dezertori, escroci, prostituate, din care neprofesionistele se dovedesc mai periculoase, mai bolnave, decât profesionistele. Toată lumea e în vacanţă, toţi sunt stăpâniţi de exaltare şi de un fel de furie voioasă.

Guvernul organizează alegeri lansând sloganul *Jos Kaiserul.*, şi câştigă. Dar voturile sunt date în aceeaşi măsură pentru speranţă cât şi pentru răzbunare. Dreapta a triumfat. Pacea şi dreptatea universală par să se fi instaurat dimpreună cu cele mai ridicate salarii cunoscute vreodată, cea mai deplină libertate, cele mai scurte fuste, dreptul la vot pentru femei şi o duzină de state noi. Mai presus de orice, a fost descoperit secretul prosperităţii şi anume:

cu cât mai mari salariile, cu atât mai bogate pieţele. Iar banii pentru plata salariilor nu trebuie să fie din aur sau argint. Pot fi făcuţi din orice fel de hârtie de maculatură.

Tineri înflăcăraţi, după ce şi-au cheltuit gratificaţiile numai pe distracţii, împrumută acum capital ca să înjghebeze ateliere, garaje. Epoca motorizată a sosit. Toată lumea urmează să se îmbogăţească din maşini. Pe scurt, o să fie ceva ce nu s-a mai văzut pe lume. Gollan a primit un titlu nobiliar pentru serviciile aduse naţiunii, şi încă două

ameninţări cu moartea. S-a apucat să extindă fabrica de la Hackstraw, firma metalurgică, fabrica de camioane şi şantierul său naval ca să poată livra produse în lumea întreagă. Vechile Industrii Gollan sunt din nou trecute sub conducerea lui Hector Stone; dar de fapt, întrucât Gollan controlează aprovizionarea cu materii prime şi pieţele de desfacere, ele rămân tot parte integrantă a grupului mai mare. Hector Stone face figură de galion dar e foarte mulţumit de poziţia sa în umbra marelui lord

Gollan. Hector, cetăţean cinstit, respectabil, nu precupeţeşte să admire geniul când îi apare în cale. Repetă peste tot cuvintele inspirate ale lui Gollan: „Duceţi-vă şi căutaţi! Asta-i cuvântul de ordine. Expansiune – expansiune. Cât mai multă energie ieftină, cât mai multă electricitate. Nu ne vom plânge niciodată de prea multă energie electrică”.

Când în primăvara anului 1919 Gollan deschide o nouă mină de fier şi cumpără un combinat carbonifer pentru alimentarea unui nou complex de oţelării pentru capitalul său de opt mii de lire, i se oferă de zece ori mai mult.

Nicicând n-a fost mai optimist şi n-a părut mai în formă.

— Asta-i o adevărată cură de odihnă, declară el, să-mi conduc treburile cum vreau eu – în comparaţie cu jongleria pe care trebuia s-o fac cu ministerul sau babaoarba pe care trebuia s-o joc eu guvernul. Era şi timpul.

Ne aşteaptă muncă multă; trebuie să punem iar pe picioare toată afacerea. îl înfurie ipoteza lansată de un economist că preţurile ar putea să scadă: Tipul ăla ar trebui închis. Ce ne trebuie nouă este cooperare generală, încredere şi lealitate.

Într-o seară are o discuţie violentă cu doi dintre directori în legătură cu investiţiile privind sectorul

siderurgic; cei doi se opun ideii de a se construi un oraş complet nou pentru cazarea muncitorilor în apropierea fabricilor.

Când se întoarce acasă; într-o stare de mare agitaţie, încearcă să le relateze, lui John şi Smyth, disputa.

— Aşa că le-am spus: adevărul e că sunteţi o pereche de găgăuţi. Produse, produse, vapoare, oţel, camioane, şine – toată lumea ţipă după ele! Da. ştiu că afurisitul vostru de profesor de economie o ţine întruna cu teoriile lui despre bani, dar ăsta-i jocul lui, cu zerouri şi cruci;

dar vă rog să mă scuzaţi, voi nu înţelegeţi nimic.

Bătrânul face un gest ca şi cum ar vrea să întărească un argument şi dintr-odată pierde şirul. Rămâne locului, descumpănit. Tabitha i se adresează îngrijorată:

— Da, da. Dar e aproape ora unu noaptea.

— Adevărul e, draga mea, – Gollan reuşeşte cu un mare efort de voinţă să depăşească acel obstacol, care o fi fost el, din creierul lui – profesorul ăla nu-i altceva decât un expert de ultima speţă. Aşa le-am şi spus. Le-am zis: Ştiinţele economice sunt una iar af… afacerile-s alta.

Dar tu eşti foarte palidă, iubita mea. Ce prostie din partea mea, ce egoism. Sunt un neghiob patentat şi un bătrân cap sec. Eşti complet istovită, sleită de puteri. Ţi-ar trebui o vacanţă. Da, da, nu mă contrazice; eşti absolut epuizată, frântă.

— Nu crezi că amândoi am avea nevoie de o vacanţă?

— Eu nu; nu pot chiar acum.

Până şi John e de acord că ar fi periculos ca Gollan să plece într-un astfel de moment.

— E vorba de un proiect de mare anvergură şi e nevoie de toată competenţa lui ca să-l realizeze.

Tabitha, în felul ei rezervat, întreabă:

— Dar crezi că o să reuşească? Profesorul acela pare să considere că momentul nu e potrivit.

— N-ai observat că profesorii se contrazic mereu

între ei?

— Şi ce se va întâmpla dacă James n-are dreptate?

— Păi, în cazul acesta… John ezită.

— O să pierdem totul – iar părerea mea e că n-are dreptate.

— Astea-s doar presupuneri, mamă. O mulţime de experţi în materie sunt de părere că Jim are dreptate. John zâmbeşte, savurând, ca întotdeauna, o dilemă de raţionament. La urma urmei, nimeni nu poate şti ce-o să se întâmple. Există mare cerere pe piaţă dar totodată există şi multă tensiune. Nu e vorba doar de ce simte lumea, dar e-şi o chestiune de acţiuni şi de numerar. Şi nimeni pe lume nu ştie exact câte acţiuni sunt ascunse prin grămezi de vechituri şi cât numerar e ţinut la ciorap.

— Sunt sigură că Jim greşeşte.

— De ce, mamă? Ce motiv ai?

— Lucrurile nu pot continua aşa – dar nu contează.

Ceea ce contează e că s-a terminat cu măcelul. Intonaţia ei seamănă atât de mult cu aceea a grăsanei Rose încât tânărului îi vine să râdă. Şi reflectează, o dată mai mult, că femeile aparţin probabil unei rase aparte care, într-o lume străină lor şi pe care sunt congenital incapabile s-o înţeleagă şi să şi-o explice, trăiesc apărându-se de ea prin înclinaţia lor firească spre mistificare.

81

UN ZVON CUM CA GOLLAN ar fi pe punctul de a se retrage din afaceri – născocit probabil de un speculant de bursă – provoacă o oarecare derută pe piaţă. Rezultatul e că acţiunile la vreo două din oţelării scad cu o jumătate de procent. Dar zvonul e contrazis atât de vehement de Gollan însuşi, cât şi de John şi Hector Stone încât încrederea publică revine. Dividendele se măresc şi se înregistrează un spor de comenzi. Lumea vorbeşte iarăşi despre avânt economic, un avânt economic real.

— Îl simt cum pluteşte în aer, declară Bonser. Se

apropie la fel de sigur ca sărbătorile Crăciunului. Uită-te la prosperitatea care domneşte peste tot. Uită-te cum se precipită cu toţii. Mai ales tineretul. Ei imprimă ritmul.

Săptămâna viitoare va avea loc premiera spectacolului finanţat de mine – cel mai grozav care s-a văzut vreodată;

mă costă cinzeci de mii numai pentru început.

— Pentru Millie?

— Da. Şi-am să-ţi spun un secret; o să avem curând nuntă în familie. Bonser arată grav, reverenţios şi-l apucă pe John pe după umăr. Se măritä cu mine, Johnny. Oh, ştiu că n-o merit. Dar e singura femeie din viaţa mea, şi ea ştie bine lucrul ăsta. Mulţumesc cerului pentru inima femeilor; mulţumesc cerului că sunt capabil să apreciez ce a făcut Millie pentru mine. Dragostea e un lucru minunat, John, un lucru sfânt; ar trebui să cădem în genunchi numai gândindu-ne la asta.

Îi mărturiseşte de asemeni, sau mai degrabă se laudă – pentru că orice mărturisire de-a lui, de fapt orice acţiune a vieţii lui este în acelaşi timp un impuls şi o pozä, ca o fandoseală de copil – că depune o rentă viageră de cincizeci de mii de lire în contul domnişoarei Minter.

— Crezi că e înţelept? întreabă John.

— Dragul meu băiat, dac-ai cunoaşte-o pe fiinţa asta scumpă şi inimoasă la fel de bine cum o cunosc eu…

— O depresiune economică s-ar face simţită şi în teatru.

— Nu vorbi aşa, John; ar putea să te audă careva.

Ai putea declanşa ceva.

— Să declanşez o criză economică?

— Întreabă-l pe bătrânul Jim Gollan – ştie el bine.

Întreabă pe oricine care ştie ce dezastru poate însemna aşa ceva. Tu nu te pricepi la afaceri, Johnny, asta-i chestie de instinct. Nu mă sfiesc să-ţi spun că, împreună cu câţiva din prietenii mei, am încheiat un pact; să facem

propagandă pentru ideea de avânt economic. Şi roadele au şi început să apară. Li se dă de lucru oamenilor, bucuria intră în casele lor. Şi o merită. Muncitorul englez a făcut o treabă minunată în timpul războiului, şi a vorbi despre o depresiune e pur şi simplu nepatriotic. E o figură murdară, josnică – o trădare.

Apoi Bonser solicită o participaţie specială în noua antrepriză a lui Gollan.

Gollan a avut un nou atac şi stă închis în camera sa.

Dar pentru că e suferind şi deci imposibil de sfătuit sau abordat, se comportă ca un dictator absolut. Impune aprobarea noilor investiţii, a termenelor pentru noua antrepriză, inclusiv a proiectului pentru noul oraş muncitoresc şi înregistrează doar un singur vot contra. Iniţiativa este un mare succes, dar Gollan, prin telefon, acţionează imediat pentru a împiedica alegerea acelei persoane periculoase în noul consiliu de administraţie. E foarte tulburat de această opoziţie, pentru că, deşi reprezintă doar o voce din optsprezece, ea aruncă dubii asupra raţionamentului său. Şi asta înseamnă a-i ataca forţa lui de muncă, viaţa însăşi.

— De necrezut, strigă Gollan spre John, ţărănoiu

ăla murdar, şobolanu ăla! Prima slujbă, eu i-am dat-o.

În dimineaţa următoare, şi cu două zile înainte de alegerile pentru consiliu, Gollan e găsit mort în pat.

Industriile Gollan revin prin testament soţilor Stone, lui John, cea mai mare parte a dreptului de proprietate asupra uzinei metalurgice şi a uzinelor Hackstraw Halt, iar Tabithei, întregul capital cu regim preferenţial al aceluiaşi concern, reprezentând două sute de mii de lire, cu un procent de şase la sută, adică un venit de douăsprezece mii pe an.

Cele cinci sute de mii de acţiuni curente ale lui John, la două lire cinci şilingi bucata produc douăsprezece la sută şi îi aduc un venit de şaizeci de mii pe an.

John convoacă imediat o adunare a consiliului general şi propune amânarea proiectului de construcţie, reducerea producţiei, de fapt, adoptarea unei poziţii defensive.

— Nu ştim ce se va întâmpla pe piaţa mondială; mai bine să aşteptăm până vom avea indicii mai sigure.

Hector Stone şi majoritatea celor din consiliu i se opun. Cuvântarea rostită de Stone e deosebit de emoţionantă. El atrage atenţia că orice schimbare de tactică ar însemna o lipsă de lealitate faţă de „unul dintre cei mai mari oameni ai epocii noastre; omul căruia, mai mult decât oricui altuia, îi datorăm victoria noastră în marele război. Şi mai mult decât atât, unul dintre oamenii înzestraţi cu cel mai strălucit spirit de iniţiativă în afaceri ai generaţiei noastre”.

Planul lui John e respins cu o mare majoritate. Imediat, John îl prezintă din nou sub o formă nouă, propunând lichidarea concernului.

Membrii consiliului, după trei întruniri şi două săptămâni întârziere, folosite pentru a se consulta cu prietenii, experţii, avocaţii companiei, partenerii de golf, ziarele, nevestele, şi ei între ei, votează exact ca mai înainte, împotriva lui John.

A doua zi acţiunile încep să se devalorizeze. Criza s-a declanşat. Bonser îi telefonează lui John.

— Eu te-am prevenit; şi acum uite ce-ai făcut. Chiar cu trei zile înaintea premierei noastre. Biata, micuţa mea

Millie e pur şi simplu înnebunită. Ascultă ce-ţi spun, tinere, dacă lucrurile se înrăutăţesc ai merita să fii pus la zid; şi-o mulţime de oameni ar fi dornici să te execute – o mare mulţime.

Peste o săptămână, numele lui John se află pe lunga listă a faliţilor.

82

ÎN DECURS DE O SĂPTĂMÂNĂ acţiunile Hackstraw

sunt invandabile chiar şi la şase penny şi în mai puţin de şase luni toate companiile grupului sunt în lichidare. Domeniul Hachstraw este scos la vânzare, dar fabricile îi stricaseră mult aspectul şi în acel an de vânzări forţate e apreciat la un preţ ridicol de mic. Totuşi falimentul nu e chiar total. Tabithei îi rămân câteva mii de lire, care investite în bonuri de rentă consolidată, îi asigură ceea ce se cheamă un venit sigur de aproximativ trei sute de lire pe an.

John îi sugerează să locuiască la Frood Green, ca să fie aproape de fratele ei. Dar Tabitha preferă, spre surprinderea lui, o pensiune în Sancombe, motivând că vrea să-şi ia mai întâi o vacanţă.

Toată lumea, chiar şi soţii Stone şi acţionarii concernului Gollan, se arată plini de compasiune faţă de Lady

Gollan. Toţi înţeleg ce înseamnă nenorocirea de a pierde o avere. Nimeni nu e surprins văzând-o, la patruzeci şi opt de ani, căruntă, cu brazde adânci săpate pe fruntea îngustă, îngândurată. Retragerea ei la Sancombe e considerată firească dar nechibzuită. Se vorbeşte că sănătatea şi mintea i-ar fi zdruncinate; că înclină spre singurătate, spre melancolie.

Şi John e îngrijorat de dorinţa ei de izolare.

— Nu poţi rămâne aici toată iarna, protestează el în timpul unei vizite pe care i-o face la Sancombe în noiembrie, şi priveşte în jur la pensiunile pustii, urâte în sine, arătând şi mai jalnic acum, în afara sezonului, când se vede limpede că sunt pur şi simplu case de închiriat şi nu vile agreabile, cum ar vrea să pară; priveşte la esplanada din beton, năpădită de nisip; la marea de culoare plumburie cu unduirile ei greoaie, monotone, de parcă ar fi strivită de greutatea rece a propriei mase; la cerul în întregime acoperit de nori ca din bumbac înmuiat în leşie; la dealurile ascunse de perdeaua ploii, şi la dunele

de nisip ale căror ierburi uscate scot un sunet aidoma unui suspin înăbuşit cu discreţie.

O însoţeşte la biserică duminica şi observând cu câtă atenţie fascinată urmăreşte slujba, cât de înviorată arată după aceea, lui John îi revin presimţirile rele. Reflectează:

„Deci nu i-a trecut aşa de uşor; e încă sub imperiul isteriei cauzate de câte s-au întâmplat”. Şi examinând cu dezgust camera ei goală, rece, din hotelul ieftin, fără o carte sau vreun scaun confortabil, încearcă să găsească o explicaţie. „Cred că se pedepseşte în continuare pentru moartea lui Jim sau pur şi simplu încearcă să-şi îmblânzească sorţii pentru că a încasat atâtea lovituri de la viaţă”.

John insistă să-i cumpere un pled călduros şi un raft cu cărţi şi o vizitează la fiecare sfârşit de săptămână.

Dar în realitate Tabitha resimte o fericire secretă, exaltată. Până şi cubul gol al camerei sale o încântă, pentru că nu ascunde o casă mare plină de probleme; pentru că face parte dintr-o stare nouă de pace şi securitate. De îndată ce deschide ochii dimineaţa, văzând lumina rece pe tavan şi auzind clipocitul mării care pare un ecou în vidul şi pustiul atotstăpânitor de afară, se gândeşte cuprinsă de o mare bucurie: „Toate alea au luat sfârşit”; înţelegând prin asta nu numai războiul, dar – deşi nu-şi îngăduie ş-o recunoască – şi lungii ani petrecuţi cu nesăbuitul şi intratabilul Gollan. Se simte atât de recunoscătoare faţă de această viaţă lipsită de evenimente din jurul ei încât se minunează când vede vreun chip posomorât. „Cum de poate cineva să fie nefericit aici? Cum de pot să se frământe pentru fleacuri? Războiul s-a terminat”.

De altfel acesta e leit-motivul ei – „Războiul s-a terminat, nimeni nu mai e ucis. John n-a fost ucis”. Când

John o compătimeşte, Tabitha râde de el şi nu-l mai simte departe de ea, de neînţeles. Pentru că acum înţelege

perfect incapacitatea lui de a înţelege; şi de aceea, Tabitha poate să şi-l apropie din nou. John e un copil care trebuie iubit ca un copil.

Îşi spune iarăşi: „Johnny nu cunoaşte cu adevărat nimic din viaţă”. Şi singura ei grijă, în toată această nouă fericire fără griji, este în legătură cu viitorul lui John.

I s-au oferit vreo şase posturi în marea finanţă, dar le-a respins pe toate. Iar Tabitha se consolează singură: „E

În viaţă şi ăsta-i principalul; cât priveşte un post, Domnul o să-l ajute”.

Rămâne surprinsă doar o clipă, când într-o seară, John îi spune:

— Ce-ai zice dac-aş accepta un post de profesor la un colegiu? E o ocupaţie agreabilă, modestă, lipsită de primejdii, şi nu poate stârni invidia niciunui zeu gelos.

— Nimic, ce să zic. Cariera didactică e o profesiune *bună*. Mă întrebam doar dacă profesorii de colegiu îşi pot permite luxul să se căsătorească.

— Oh, nu trebuie să ne facem griji din pricina asta.

Tabitha îi zâmbeşte.

— Nu trebuie să ai idei preconcepute împotriva căsătoriei numai pentru că eu sper să te văd însurat cât mai curând.

— Tu ai fost chiar aşa de fericită în căsătorie?

— Nu e o chestiune de fericire; oamenii sunt sortiţi să se căsătorească.

— Înţeleg, deci depinde de providenţă.

Pe Tabitha n-o mai contrariază ironiile îndreptate împotriva religiei. Se simte atât de apărată la adăpostul ei.

Îşi priveşte băiatul cu aceeaşi tandră afecţiune şi spune:

— Tu ar trebui să mulţumeşti proniei că eşti în viaţă.

John e cuprins de neastâmpăr.

— Da, bine, mamă. Dar cu privire la slujbă: eşti sigură că n-ai fi dezamăgită dacă aş accepta un post de

profesor?

— Ştiu c-ai să faci exact cum vrei tu.

DE FAPT JOHN LUASE deja hotărârea de a preda ca profesor într-un colegiu, ezitând doar între St. Mark, unde exista un post vacant, şi o ofertă la un colegiu nou, fondat într-un loc numit Urrsley, în Midlands.

Această ofertă o primise de la un anume Gow, fost creditor de-al lui Gollan, pe care John îl cunoscuse într-o zi în sala de consiliu, după o lungă şi plictisitoare şedinţă a creditorilor. Gow îl întrebase:

— Mi se pare c-aţi învăţat la colegiul St. Mark?

Rezultă că şi Gow urmaşe studii clasice la St. Mark şi-l cunoscuse, cu treizeci de ani în urmă, pe îndrumătorul lui John. Discută împreună despre colegiu, despre situaţia învăţământului; şi Gow, în felul său blajin, parcă scuzându-se, declară: „Înclin să cred că educaţia clasică, de modă veche, oferea omului ceva de valoare; ceva, ce nu se poate obţine în niciun alt chip”.

— Împărtăşesc părerea dumneavoastră în această privinţă: a cunoaşte foarte puţină filosofie poate fi un lucru periculos, dar a nu „cunoaşte deloc e probabil şi mai rău.

După ce, precauţi şi cu aerul de a-şi cere scuze, sondează astfel terenul, amândoi cad de acord, cu căldură şi convingere, că nu există de fapt educaţie comparabilă cu educaţia clasică; singura educaţie care se poate numi cu adevărat educaţie este cea care include istoria, logica, etica – educaţie menită să creeze o anumită forţă de a raţiona, o anumită detaşare. Şi într-o zi, Gow, care a păstrat, pe lângă milioanele moştenite, şi cele câteva milioane realizate în timpul războiului, îi dezvăluie lui John intenţia de a dona o parte din ele.

— Ce părere ai, Bonser, ar fi mai bine să fondez un colegiu universitar într-un loc unde nu există o astfel de instituţie, să-ndrăznim oare s-o numim, de educaţie adevărată, sau să donez banii uneia din vechile

universităţi?

John se pronunţă imediat pentru un colegiu nou.

Rămâne el însuşi surprins de puterea lui de convingere, căci nici nu bănuia că posedă aşa ceva.

— Ştii, acolo unde m-am născut eu, la Urrsley…

— Înţeleg prea bine situaţia. Bani şi minte din belşug – dar omul ar prefera să trăiască în Africa Centrală.

Urrsley e exact ce trebuie.

— M-au abordat, bineînţeles, şi spitalele.

— Oh, la naiba cu spitalele! Cunosc povestea – o treabă serioasă, utilă, să se vadă că a meritat să dai banii – asta-i ideea de bază, azi; îngrijeşte trupul, că mintea poate să-şi poarte singură de grijă. O „idee tipică pentru oamenii de rând.

Gow ezită însă; e un om prudent, şi a deprins din studiile sale clasice „să asculte şi cealaltă parte”. Dar după şase luni de chibzuinţă se decide să întemeieze un colegiu universitar la Urrsley şi-l invită pe John să facă parte din comitetul consultativ şi să organizeze cursurile de filosofie.

Astfel, în timp ce Tabitha şi-l închipuie lucrând în birourile Hackstraw la lichidarea concernului, John îşi petrece de fapt jumătate de săptămână la Urrsley, în dispute cu arhitecţii privind forma cea mai indicată pentru sălile de curs, sau complotând cu proaspătul decan, pe nume

Keeler, priceput la tragerea sforilor, ca împreună să contracareze intenţiile unui comitet local al oamenilor de afaceri, înclinând să transforme colegiul în institut tehnic.

Pe de altă parte, John şi Keeler sunt la cuţite în ce priveşte construcţia. Se formaseră deja trei sau patru bisericuţe diferite în sânul comitetului care, într-un autentic spirit democratic, se luptă între ele chiar şi mai înverşunat decât cu duşmanii din exterior. John, Keeler şi secretara lui Keeler – o tânără cu numele de Lang – se unesc împotriva construirii unei capele dar sunt în

dezacord cu privire la necesitatea unui hol.

— Un colegiu, susţine Keeler, fără un punct central de întifinire nu se poate chema un adevărat colegiu; nu va reprezenta niciodată ideea de colegiu.

— Un colegiu, ripostează John, este în primul rând destinat învăţăturii; şi prima necesitate a studenţilor de azi este o bibliotecă modernă cu acces la rafturi şi câteva încăperi liniştite pentru studiu.

În această privinţă, John se bucură de sprijinul entuziast al domnişoarei Lang.

E o fată înaltă, frumoasă, făcând parte dintr-o categorie de tineri – odrasle ale unor oameni de diverse profesii din Urrsley – care sunt la curent cu tot ce e nou în lume. Sunt atât de preocupaţi să nu pară provinciali, să ţină pasul cu progresul, încât de multe ori i-o iau înainte.

Unele din tinerele femei măritate sunt în stare să uimească

Londra cu o modă care nu va ajunge niciodată la modă;

Iar Kate Lang a fost auzită spunând: „Vai, dar ce provinciali sunt londonezii – se pare că nici măcar n-au auzit de Freud”.

Are o diplomă în ştiinţe dar o interesează mai mult socialismul ştiinţific şi noua psihologie pe care le consideră drept părţi componente ale unuia şi aceluiaşi proces evolutiv spre o lume mai civilizată.

John, ca şi Keeler, începe să se obişnuiască să depindă de ea şi îi este profund recunoscător pentru că în conflictul dintre el şi Keeler domnişoara Lang e de partea lui.

„Cât e de leală, reflectează el. Puţine femei ar plasa un principiu deasupra sentimentelor personale; Kit, zău, pune lucrurile importante pe primul plan”.

Şi când o felicită pentru modul ei sănătos de a judeca.

Kate Lang răspunde:

— Bineînţeles că sunt de aceeaşi părere cu dumneata;

ai indiscutabil dreptate.

Împreună pun la cale o nouă campanie în favoarea bibliotecii. îşi dau ei înşişi denumirea de „federalişti" şi domnişoara Lang redactează un manifest pentru progresiştii din localitate. Dă problemei un aspect politic adresându-se ziarului pentru a denunţa filantropia milionarilor. Nu-i permite nici chiar lui John să-i găsească scuze lui Gow.

— Oh, ştiu că e bine intenţionat, explică ea, dar de ce e aşa de fricos? De ce se lasă manevrat încolo şi încoace de toată lumea? şi vocea ei exprimă disperare şi furie.

Ştiu ce-o să se-ntâmple: o să propună un compromis

— Oameni ca el întotdeauna se refugiază într-un compromis – şi-o să ne alegem cu o bibliotecă necorespunzătoare şi cu un hol oribil.

Într-adevăr Gow propune un compromis. Se proiectează un hol de mici dimensiuni, cu posibilităţi de extindere în viitor; şi se construieşte o bibliotecă modestă cu câteva rafturi de cărţi la îndemâna cititorilor şi câteva nişe pentru studiu şi cercetare.

Kate e furioasă. Dar John e atât de încântat să vadă planurile aprobate şi fundaţiile turnate încât acceptă în sfârşit un post de profesor în noul colegiu. Îi scrie Tabithei ca s-o anunţe: „Aş fi putut lua un post la St. Mark, fostul meu colegiu, dar am convingerea că sunt mai necesar la

Urrsley. După cum zice Keeler, e un adevărat oraş de frontieră în ce priveşte învăţământul şi noi trebuie să punem indienii pe fugă. Mă refer la tribul de partizani ai institutului tehnic".

Tabitha încearcă pentru o clipă o profundă senzaţie de nelinişte. Şi-l închipuie pe John devenind nu numai ursuz, demodat, şi celibatar frustrat, dar în plus şi mai

rupt de viaţă, izolat, aşa, într-un fund de provincie. Însă îşi reaminteşte sie însăşi: „Toată grozăvia aceea s-a terminat, avem pace; cât egoism din partea mea să uit asemenea binecuvântare şi să mă simt mâhnită pentru că John are chef să-şi sacrifice capacităţile intelectuale într-un post obscur”. Şi îi scrie aprobând cu entuziasm hotărârea lui.

Tabitha rămâne nespus de uimită când, peste două zile, la obişnuita lui vizită de sfârşit de săptămână, John apare la

Sancombe însoţit de o tânără.

— Mamă, ţi-o prezint pe domnişoara Lang, una din colegele mele, secretara colegiului.

Tabitha o măsoară pe vizitatoare cu o privire atentă, plină de curiozitate; privirea, curiozitatea, mâna pe care i-o strânge îndelung, totul exprimă un interes atât de intens încât John îi adresează un zâmbet tinerei fete care la rândul ei îi răspunde amuzată şi cu simpatie. Amândoi sunt de acord că mamele, mamele victoriene sunt comice.

DAR TABITHA şi domnişoara Lang au şi stabilit o cale a lor de comunicare. Acea primă privire scrutătoare îi spusese tinerei femei: „Ai făcut tot drumul ăsta ca să vezi ce părere are mama lui John despre tine”. Şi rapida strângere de mână a fetei replicase: „M-am gândit c-ar fi mai bine să ne cunoaştem”.

De aceea emoţia Tabithei care se grăbeşte să comande masa pentru oaspeţii ei e cu totul întemeiată. „Slavă domnului, îşi spune ea, deci John e capabil să se îndrăgostească; şi ce fată drăguţă. O fată cu studii universitare şi evident, destul de satisfăcută de ea însăşi. Pare tare deşteaptă; şi cam aspră. Oh, doamne, dar trebuie să-mi placă. Trebuie s-o iubesc. S-ar cuveni să fiu bucuroasă şi numai pentru că se uită la o fată”.

Şi de îndată ce rămâne singură cu John, îl felicită.

— Dar de ce nu mi-ai spus? E o fată absolut

fermecătoare şi, zău, teribil de drăguţă.

— Mamă dragă, nu e cazul să-ţi vorbesc despre toate cunoştinţele mele – domnişoara Lang nu e altceva decât o prietenă.

— Da, bineînţeles. Tabitha se simte cuprinsă de râs şi de o profundă recunoştinţă, o recunoştinţă de natură religioasă, dar se arată cu atât mai serioasă.

— Doar nu ţi-ai închipuit că e vorba de vreo idilă, rosteşte John pe un ton bănuitor.

— Nu, John, cum aş putea să-mi închipui aşa ceva?

— Mamă dragă, ţi-am mai spus că nu sunt genul de bărbat care se însoară.

— Evident că sunteţi doar prieteni; dar acum trebuie să-i găsim o cameră.

Şi se agită prin toată casa cu acel neastâmpăr care, la orice femeie, lasă să se întrevadă că a intuit un moment crucial în viaţa familiei ei. „Aveţi o cameră la faţadă pentru domnişoara Lang? O cameră drăguţă cu vedere spre mare?” Urcă în grabă să vadă camera şi să se asigure că sunt destule pleduri pe pat şi rufărie curată pe măsuţa de toaletă. Se scuză faţă de Kit pentru lipsa florilor; dar o să facă rost mai târziu.

— Oh, dar vă rog, Lady Gollan; mă faceţi să mă simt o pacoste.

— Draga mea, cum ai putea fi o pacoste? A fost aşa de drăguţ din partea dumitale că ai venit aici.

— Dar am ţinut să vin; am auzit atâtea despre dumneavoastră de la John.

— Îmi pare atât de bine pentru John că are prieteni în Urrsley; şi zău, ce bine arată!

Aceste două declaraţii înseamnă de fapt: „Acum când văd că aveţi de gând să fiţi drăguţă cu mine, vă plac foarte mult. Ţin bineînţeles foarte mult la John”! şi: „Cât mi-am dorit ca John să întâlnească o fată la care să ţină; e exact ce-i trebuie ca să-l facă puţin mai uman”.

Şi acum, odată stabilit acest acord tacit prin care Tabitha e acceptată, provizoriu, ca soacră iar Kit, ca pretendentă, prietenia se înfiripează cu minunată repeziciune.

Cele două femei încep de îndată, apucând cea mai scurtă cale a intimităţii, să-şi facă confidenţe despre simţămintele lor, despre trecutul lor. Descoperă că amândouă preferă o viaţă liniştită şi că amândouă detestă moda zilei. Amândouă sunt liberale; dar constată cu multă satisfacţie că, deşi amândouă au sprijinit campania pentru dreptul la vot al femeilor, şi-au manifestat întotdeauna cu tărie dezaprobarea faţă de femeile militante.

— Ceva atât de lipsit de feminitate, şi, zău, cam vulgar, declară Tabitha.

— Un fel de isterie, e de acord şi Kit; ceva care denaturează lucrurile. Şi regretă că a primit o educaţie de tip romantic lipsită de spirit practic şi că n-a studiat ştiinţele economice. Tabitha se plânge că educaţia din şcolile moderne e fundamental greşită, că fetele învaţă pur şi simplu să devină frivole.

John rămâne singur cu sine însuşi pentru tot restul vizitei; dar e satisfăcut văzând cât de bine se împacă între ele cele două femei. Reflectează: „Mama e absurdă, dar cel puţin ştie să se poarte. Şi când vrea, reuşeşte să fie fermecătoare. Cât despre Kit, zău e grozav de drăguţ din partea ei să-şi sacrifice timpul liber în felul acesta. Cred că se plictiseşte de moarte. Ştiam că e foarte deşteaptă şi sinceră, dar nu-mi închipuiam că poate fi aşa de înţelegătoare şi plină de tact”. Şi hoinărind de unul singur pe plajă, în timp ce Tabitha îi arată lui Kit un album cu fotografii vechi înfăţişându-l pe John la toate vârstele, îşi spune:

„Fata asta are categoric nişte însuşiri deosebite. În calitate de colegă se comportă la fel de bine ca un bărbat – mai bine chiar, pentru că e atât de leală; şi e în total acord

cu ideile mele”.

Într-o după-amiază la vreo două săptămâni mai târziu, într-una din rarele clipe de răgaz pe care le au în secretariatul colegiului, cei doi discută diferite probleme etice, I

când John, zâmbind, îi pomeneşte de presupunerea mamei sale; că din moment ce ei doi întreţin relaţii de prietenie, înseamnă că trebuie să fie pe punctul de a se căsători.

Kit râde; dar apoi, revenind, cum avea obiceiul, la aspectele serioase ale subiectului în discuţie, remarcă:

— Eu cred că o căsătorie între doi prieteni are încă o anumită valoare socială. De exemplu, când doi oameni lucrează împreună, căsătoria le economiseşte timp dându-le posibilitatea să discute problemele care apar chiar pe loc.

— E mult adevăr în ceea ce spui.

Pe John îl amuză şi totodată îl farmecă această judecată sănătoasă. îşi spune încă o dată: „Zău, Kit e o fată fără pereche dacă e s-alegi dintr-o mie, sau, oricum, dintr-o sută”.

Peste trei săptămâni, perechea se logodeşte, iar Tabitha îi dăruieşte lui Kit tot devotamentul ei. O primeşte la

Sancombe cu bucurie, simţindu-se totodată măgulită.

Nu-şi îngăduie să-i găsească fetei niciun cusur afară, poate, de pasiunea ei de a înota prea departe în largul mării şi de a-l duce pe John să facă ascensiuni pe stânci abrupte. Dar i se dau asigurări că ambele sporturi sunt foarte indicate pentru piciorul lui.

Tabitha are doar un singur motiv de temere, în perioada dinaintea nunţii, când locuieşte la John, în Urrsley. Amândoi tinerii o roagă să se instaleze la Urrsley, dar în special

Kit, care o informează că există multe piaţete liniştite

în cartierul vechi al oraşului lângă catedrală, unde frumoasele imobile clădite în secolul al optsprezecelea au fost transformate în apartamente. Chiar ei doi, John şi Kit, au închiriat un astfel de apartament lângă colegiu şi de ce n-ar face şi Tabitha la fel?

— Oh, nu, n-ar fi bine. Tabitha clătină din cap, zâmbind cu înţelepciune.

Tânăra femeie, uşor iritată, întreabă:

— Crezi că o să ne certăm?

— Oh, Kit, ce idee. Sunt absolut hotărâtă să nu fiu ceea ce se cheamă soacră-poamă acră. Şi tocmai de aceea nu trebuie să stau prea aproape.

— Oare asemenea idei nu ţi se par cam absurde pentru zilele noastre?

Şi într-adevăr Kit se dovedeşte atât de prietenoasă, atât de blajină, atât de receptivă la sfaturile Tabithei, încât curând Tabitha se lasă convinsă să închirieze un apartament:

două camere şi o bucătărie la etajul al treilea într-o veche şi încântătoare piaţetă în vecinătatea catedralei. „În definitiv, reflectează ea, situaţia e cu totul excepţională; va trebui să fiu aproape ca o mamă pentru Kit”.

Fiind orfană şi locuind în casa unei mătuşi celibatare.

Kit nu s-a ocupat încă de trusoul ei de mireasă. Rămâne surprinsă când Tabitha protestează contra ideii ca o fată să se mărite fără să-şi împrospăteze garderoba. Dar se supune cu resemnare amuzată să fie târâtă prin magazine;

Îi zâmbeşte cu afecţiune Tabithei care, într-un salon de mode, nu reuşeşte să se hotărască între trei rochii de seară, dintre care una e cam demodată, alta e prea transparentă şi a treia e parcă un pic prea roz.

— Zău, e cumplit să faci cumpărături în ziua de azi!

exclamă Tabitha învârtindu-se agitată ca o albină în jurul lui Kit care, statuară în combinezon, stă cu braţele ei

pline încrucişate şi aşteaptă răbdătoare să fie îmbrăcată şi dezbrăcată, să-i fie prinse sau scoase acele.

— Dar ştii, Kit iubito, cred că rochia de şifon o să se dovedească cea mai bună alegere. E într-adevăr cam scumpă şi parcă nu chiar atât de elegantă ca aceea albastră, dar are de unde să fie lărgită la nevoie.

— Lărgită? Oh, vrei să spui, în cazul unei sarcini?

— Păi, ziceai că nu vrei să mai cheltuieşti bani pe toalete.

— Dar n-avem de gând să facem copii.

Tabitha se alarmează.

— Kit iubito, sper că nu e niciun impediment, nu?

— Nu, dar amândoi am hotărât să nu avem copii. John e cu totul de acord cu mine.

— Aţi hotărât! Dar asta e categoric un… Sub imperiul şocului provocat de uimire, Tabitha e gata să rostească cuvântul „păcat”. Se uită cu ochi mari la Kit de parcă pe

Fruntea acelei tinere fete solide, calme, ar fi răsărit o pereche de corniţe.

— S-ar părea că în cazul nostru ar fi într-adevăr o greşeală, spune Kit, răspunzând cu obişnuita ei seriozitate, verdictului nerostit al Tabithei. John şi cu mine am analizat toată povestea asta cu multă atenţie. Ai ascultat conferinţa pe care a ţinut-o anul trecut doamna profesor doctor Fuljamb la Asociaţia studentelor? Nu, sigur că nu, erai la Sancombe pe atunci. Ei bine, Dorothy Fuljamb este, în definitiv, o autoritate recunoscută în materie şi ea se declară împotriva familiei ca instituţie.

— Dar ce-o să se întâmple dacă nimeni n-o să mai aibă copii?

— Argumentul doamnei Fuljamb este că şi aşa ţara noastră e suprapopulată şi că avem prea puţine femei instruite. Ea consideră că femeile cu pregătire universitară n-ar trebui să se irosească în viaţa de familie, ocupându-se de treburi casnice.

Şi brusc, apelând la Tabitha, ca de la femeie la femeie:

— Ai fost pentru dreptul la vot, nu-i aşa? Şi eu sunt din tot sufletul de acord cu ceea ce a spus doamna Fuljamb despre răspunderea deosebită care ne revine ca urmare a dreptului de a vota. Să nu ne lăsăm dominate, vreau să spun de chestii dintr-alea…

— Care chestii?

— Impuls şi instinct şi sexualitate, toate astea ne-ar putea împiedica să devenim cetăţence cu simţ de răspundere.

Tabitha e atât de tulburată încât e incapabilă să răspundă; îi tremură mâinile în timp ce o ajută pe Kit să dezbrace rochia. Abia după aceea, în drum spre casă, e cuprinsă de panică. îşi aduce aminte acum de toate zvonurile care circulă în legătură cu noile şi ciudatele idei despre relaţiile sexuale şi viaţa de familie. Se spune că în Rusia căsătoria a fost desfiinţată şi avortul legalizat. Pretutindeni în Europa tinerii trăiesc împreună fără a fi căsătoriţi sau îşi oer scuze dacă sunt. Fustele au devenit tot mai scurte şi femeile fac tot posibilul să arate ca nişte băieţaşi cu părul tuns scurt şi trupuri subţiri, plate. Şi toată lumea vorbeşte despre sex, pentru că un oarecare profesor din

Viena a declarat că toate ideile omenirii, religia, artele, sunt determinate de sex sau de perversiunile la care poate duce.

— Dar Kit are o judecată <atât de sănătoasă, îşi spune

Tabitha. Nu poate să creadă *cu adevărat* asemenea baliverne. Cum ar putea oare o femeie să nu-şi dorească copii? Cum poate să se mărite şi să refuze să aibă copii?

Dar teama nu-i dă pace. Are sentimentul că i se clatină însăşi temelia crezurilor ei. E aidoma celui care clădeşte încrezător pe stâncă şi deodată are de îndurat un

cutremur.

În cele din urmă i se adresează lui John. De când e logodit, John a devenit mai susceptibil. Dar Tabitha îl întreabă fără reţinere:

— Ce e cu hotărârea asta să nu faceţi copii, John?

— Păi ne-am gândit că aşa ar fi mai bine. Apartamentul nu e prea mare şi amândoi o să fim teribil de ocupaţi. Nu e vorba numai de activitatea la colegiu, dar Kit a promis să se ocupe de o anchetă socială întreprinsă de consiliul municipal cu privire la bugetele familiale.

— Dar bine, John… Din nou Tabitha e pe punctul să protesteze că a contracta o căsătorie stearpă e un păcat monstruos; dar interceptând privirea lui John şi observându-i iritarea, se mulţumeşte să spună doar: Pare aşa de ciudat…

— De ce, mamă? Mie mi se pare foarte normal să ne facem un fel de plan de viaţă.

Tabitha nu mai scoate o vorbă. Dar, fără să ştie nici ea din ce motiv, simte o uşurare. Poate pentru că, obişnuită să-l considere pe John tot copil în astfel de chestiuni, încearcă, după convorbirea cu el simţământul că întreaga poveste e o copilărie. Reflectează: „Copiii ăştia fac planuri minunate, dar toate sunt absurde”.

Încrederea îi revine. Într-adevăr, în timpul lunii de miere, pe care proaspeţii însurăţei şi-o petrec căţărându-se pe munţii Elveţiei, Tabitha tremură la fiecare sonerie, fiind la fel de îngrijorată pentru pepoţii ei nenăscuţi cât şi pentru tânăra pereche. Nu-şi spune: „Dacă li se întâmplă ceva n-o să mai am nepoţi şi viaţa mea n-o să mai aibă niciun sens”, dar este exact ceea ce simte.

Când îl imploră pe dumnezeu să-i aibă în pază pe

„Scumpul meu fiu şi scumpa mea fiică”, se roagă de fapt pentru întreaga viitoare familie.

Şi credinţa îi e răsplătită. Când mirele şi mireasa se întorc, Tabitha se felicită că se află în preajma lor, pentru

că imediat amândoi sunt copleşiţi de treburi şi au nevoie de ea zi de zi la târguieli, la cârpit, chiar la gătit şi la spălat. Aşa că observă imediat când Kit coboară palidă într-o dimineaţă şi nu e în stare să-şi bea cafeaua. Tânăra femeie crede că aceste simptome se datorează surmenării, dar Tabitha, singură în faţa chiuvetei, confruntată cu un maldăr de vase murdare, se trezeşte râzând triumfător. Încearcă mai mult decât un simţământ de satisfacţie; îşi zice: „Bineînţeles că teama mea a fost absolut ridicolă. Nu era cazul să-mi fac atâtea griji. Bieţii copilaşi, ce prostuţi au fost. Şi ce noroc că nu li se îngăduie oamenilor să hotărască aceste lucruri după capul lor”.

Răsuflând uşurată, cu o nouă încrede te în stabilitatea finală a lumii, se simte capabilă să treacă cu vederea toanele copilăreşti ale tinerei femei. Într-adevăr, Kit pare să resimtă sarcina ca o ruşine, o trădare. Pe măsură ce se face tot mai voluminoasă, se fereşte să fie văzută. Detestă să iasă pe stradă şi se ascunde ca un lepros.

Un singur lucru o îngrijorează pe Tabitha: ca nu cumva

Kit să meargă atât de departe cu prostiile astea încât să-şi neglijeze copilul. Dar nu! De îndată ce pruncul se naşte.

Kit tratează episodul cu spirit ştiinţific şi-l comentează într-un limbaj destul de grosolan. Se dovedeşte extrem de ştiinţifică şi în privinţa camerei copilului şi-şi îndeplineşte îndatoririle faţă de el în mod strict, chiar rigid.

Totodată e hotărâtă să demonstreze că a avea copii nu reprezintă în mod obligatoriu un impediment pentru o tâţ nără mamă faţă de îndatoriri mai importante. Se întoarce la birou şi la întrunirile ei bilunare. Şi John e extrem de ocupat; arareori are timp să-şi admire fetiţa care-l ţine treaz noapte de noapte.

Astfel Tabithei, care nu are alte distracţii, îi revine obligaţia de a se ocupa de toate treburile necesare îngrijirii copilului, ocupaţie socotită de Kit drept o pierdere de vreme pentru o persoană instruită.

Iar Tabitha e obligată să-şi reamintească mereu că această nepoţică, botezată Nancy – o fetiţă care, una peste alta e tare urâţică – nu poate fi considerată o minune a lumii. „Scumpa de ea, îşi zice Tabitha. Sigur că e un bebeluş absolut obişnuit. Nu trebuie să-mi pierd capul din cauza ei. Ce mult le dispreţuiesc pe bunicile care-şi pierd capul din cauza nepoţilor lor”.

Dar exact aşa se comportă şi ea. Se uită la fetiţă ca la un miracol; chicoteşte; îi gâdilă tălpile care nu reacţionează;

se minunează de picioruşele ei, de degeţelele ca nişte minusculi morcovi albi; emite tot felul de sunete caraghioase.

Apartamentul însuşi i se pare altfel. A devenit un adevărat cămin, un loc care a căpătat o semnificaţie deosebită.

Cu câtă bucurie, cu câtă înţelegere a sensului său adânc, repetă acum psalmul: „Binecuvântat fie Domnul Dumnezeu, căci el coborât-a la poporul său izbăvindu-l pre el”.

„Da, reflectează ea, Dumnezeu înseamnă iubire”. Şi vede lumea ei din nou în siguranţă, renăscută din iubire.

Pe John munca, pe care o iubeşte, şi nevasta îl fac fericit.

A depăşit momentul critic periculos al căsniciei ajungând într-un liman liniştit. Mai presus de orice, a coborât din nori, din lumea lui plină de absurdităţi şi încăpăţânare, înapoi în lumea reală – lumea Tabithei. E un om de familie acum.

85

CÂND BEBELUŞUL NANCY împlineşte şapte luni,

chiar înainte de prima ei vacanţă de vară, Kit, ocupată cu importanta ei muncă privind bugetele familiale, angajează o dădacă. Dădaca, o femeie tânără, înaltă, durdulie, cu ten urât, urmaşe un curs de pregătire într-o instituţie. E gălăgioasă dar eficientă. Fumează în timp ce coase, dar e aseptic de curată. O supraveghează pe Tabitha îndeaproape şi-i permite să facă numai treburi necalificate – să împingă căruţul pe plajă, să întindă pledul ca fetiţa să se rostogolească pe el şi să dea din picioruşe, s-o ridice din căruţ şi s-o aşeze pe pled. Într-o după-amiază când Tabitha se bucură de acest privilegiu şi tocmai îi dă o sărutare fetiţei înainte de-a o aşeza pe pled, dădaca îşi scoate ţigara din gură şi rosteşte cu gravitate:

— Nu trebuie să faceţi acest lucru; nu e îngăduit.

Tabitha nici măcar nu răspunde acestei necuviinţe.

reclamă pe femeie nurorii sale. Dar Kit răspunde:

— De fapt, aveam de gând să-ţi spun şi eu ceva în legătură cu asta. Voiam să te rog să n-o mai alinţi atâta pe

Nan; sărutările nu sunt bune pentru copii.

— La şapte luni?

— Pare ciudat, într-adevăr, dar se zice că primele luni din viaţa unui copil sunt de cea mai mare importanţă;

atunci i se consolidează mintea: vreau să spun, în trăsăturile fundamentale.

Tabitha izbucneşte în râs şi exclamă:

— Oh, doar nu crezi în poveştile astea!

Expresia tinerei femei se face şi mai suavă, cu excepţia ochilor şi gurii, şi răspunde:

— Da, pare nostim, nu? Dar cu toate astea e un lucru pe deplin stabilit. Se bazează pe investiţia ştiinţifică a sute de cazuri.

Tabitha nu mai spune nimic. îşi reaminteşte hotărârea pe care a luat-o de a fi o soacră bună şi înţeleaptă. Reflectează: „Asta-i o nouă absurditate; o să fie dată uitării ca şi toate celelalte”. Continuă s-o răsfeţe pe

Nan când Kit nu e de faţă. Şi cum Kit – mai ocupată ca oricând cu anchetele ei sociale – e foarte prinsă, cum dădaca s-a măritat, Tabitha are, aproape tot timpul, nenumărate prilejuri la dispoziţie. Într-adevăr Tabitha este cea care o vede pe Nan cel mai mult, care e martora primilor ei paşi, care interpretează primele ei cuvinte şi care povesteşte lumii cât e de inteligentă, de remarcabilă.

Chiar şi când n-o plimbă, n-o hrăneşte sau n-o scaldă pe fetiţă, expresia Tabithei vădeşte acea preocupare care la o bunică înseamnă că trăieşte suprema fericire datorită unui nepoţel lăsat în grija ei. Probabil că în decursul acelui an

Tabitha a fost una din cele mai fericite femei din Anglia.

Rămâne de-a dreptul uluită când într-o dimineaţă John, gata să plece în mare zor la colegiu, se opreşte în pragul uşii şi i se adresează precipitat:

— Oh, mamă, am uitat să-ţi spun. S-ar părea că Nancy nu trebuie sărutată, sau legănată în braţe, sau distrată cu tot felul de gângureli. Cred că Kit ţi-a mai pomenit de asta şi altă dată şi e cam contrariată.

— Dar bine, John, ce rău poate să-i facă unui copil faptul că-i arăţi că e iubit?

John face un gest nerăbdător, care parcă vrea să spună: „Te rog, nu mai discuta asupra acestui punct, n-am timp”. Într-adevăr, în momentul acela, John are o sumedenie de necazuri: cu notele de plată pentru întreţinerea casei, cu o prelegere nouă care-i cere o îndelungată şi concentrată reflectare, cu un elev pe care părinţii vor să-l retragă de la curs şi, îndeosebi cu consiliul colegiului în privinţa numirii unui profesor de istorie antică. Trebuie să găsească repede un răspuns scurt şi hotărâtor la acea veche întrebare a lui Gollan, care pare să obsedeze pretutindeni minţile oamenilor ridicaţi prin propriile lor forţe, şi care a fost pusă acum de un donator

şi om de vază din Urrsley.

„La ce foloseşte să li se predea tinerilor o grămadă de fleacuri despre greci şi romani care s-au bătut între ei cu arcuri şi săgeţi cu mii de ani în urmă?” Pe John îl irită conflictele casnice. Îi răspunde repezit Tabithei:

— Ideea e că sărutările nu sunt bune pentru copii: le creează ceea ce se cheamă un complex. Şi pleacă repede înainte ca Tabitha – a cărei expresie mânioasă şi uluită conţine totodată şi un avertisment – să poată riposta.

„Bietul băiat, îşi spune Tabitha. Nu de la el, de la Kit pornesc toate astea. John n-ar putea avea niciodată astfel de idei stupide, dăunătoare”. Şi ia hotărârea de a o dezmierda pe Nan doar în casă la ea sau în vreun boschet izolat din parc unde o scoate la plimbare în cărucior şi unde se poate consola pe sine şi pe copil cu manifestări ceva mai călduroase.

Dar Tabitha nu ştie cât de îndeaproape e urmărită nu numai de Kit însăşi dar şi de multe dintre prietenele ei precum şi de dădacele acestora. Nu şi-a dat seama că în postura ei de femeie din vechea generaţie şi mai ales în aceea de Lady Gollan – cu reputaţia de a fi fost o amfitrioană elegantă şi mondenă în vremurile imorale ale domniei lui Eduard al VII-lea – se află permanent sub observaţie critică.

În mai puţin de o săptămână, tânăra nevastă a unui membru din consiliul colegiului, şi ea măritată de curând şi îndopată cu noua doctrină despre complexele copiilor, raportează că a surprins-o pe Tabitha chiar în momentul când o săruta pe Nan.

Kit e indignată.

— Exact ce mi-am închipuit, zice ea. Pur şi simplu n-o poţi scoate la capăt cu bunicile astea. N-au nici destulă judecată să priceapă un principiu şi nici tăria de caracter să-l respecte, şi se duce la John în birou.

— Mama ta continuă s-o giurgiulească pe Nan – în

parc. A văzut-o doamna Jenkins. John, mama ta e incurabilă. Nu prea văd cum am putea s-o luăm cu noi anul acesta în vacanţa de vară; n-aş îndrăzni s-o las singură cu copilul nici măcar o clipă.

John, care profită de o jumătate de oră liberă ca să termine o recenzie, întârziată cu două luni, pentru revista *The Metaphysical Monthly*, aruncă o privire vagă şi iritată spre soţia lui.

— Să n-o luăm pe mama cu noi? Dar nu putem face una ca asta.

— Dragul meu John, ai de gând să nenoroceşti viitorul copilului de dragul unui sentiment?

Întâmplător, chiar în acel weekend John e peste măsură de iritat din cauza unei înfrângeri suferite în consiliu unde s-a hotărât ca suma provenind dintr-o donaţie importantă să fie utilizată pentru a construi un nou laborator de fizică în loc de o anexă la bibliotecă. Trânteşte tocul pe birou.

— Dă-o-ncolo, Kit, nu se poate să iei toate chestiile astea psihologice la modă drept literă de lege. Cea mai mare parte sunt doar tatonări – bâjbâieli în întuneric sau pură şarlatanie.

Kit păleşte. Are oroare de acest gen de discuţii în aceeaşi măsură ca şi John.

— Te rog, John, ştiu că ai idei preconcepute în privinţa oamenilor de ştiinţă, dar zău că nu trebuie s-o amesteci pe biata Nan în povestea asta.

— Uf, doamne! Dar nu înţelegi…

— Zău, crezi că e cazul s-o luăm iar de la capăt, crezi că e cazul s-o creştem haotic pe Nan? Nu e destul de clar?

Nu se poate să nu recunoşti măcar cât ar fi de grav chiar şi numai riscul ca Nan să ajungă o complexată.

Brusc John motoleşte hârtia pe care scria recenzia şi o aruncă la coş.

— La naiba cu toate, parc-am fi la balamuc aici; cum

poate omul să-şi vadă de treabă?

Şi cearta se dezlănţuie de la capăt, cumplită, fără soluţie, urmată de o săptămână de nefericire, timp în care Kit afişează un chip palid şi o expresie de mare încăpăţânare iar John trece de la furie la disperare şi invers. Deoarece

Kit nici nu vrea să-l asculte. Prin cuvântul „haotic” ea condamnă tot ce nu intră în vederile ei, care sunt în perfectă ordine întrucât conţin doar câteva noţiuni simple orânduite şi etichetate ca nişte borcănaşe cu medicamente brevetate, înşirate pe raft la farmacie. Iar John, pentru că e obosit după un trimestru de muncă extenuantă şi are nevoie de un concediu tihnit, pentru că o iubeşte pe Kit şi îl doare văzând-o nefericită, ştie bine că e gata învins.

Tabitha, care după aproape doi ani se ştie indispensabilă atât în casă cât şi vara la mare, simte cu atâta certitudine că e absolut necesară încât nu dă atenţie faptului că nu a fost invitată. Ca de obicei, ajută la împachetat, şi după aceea, în timp ce-şi beau ceaiul, i se adresează lui John:

— Aş putea să pun o parte din cărţile tale în geamantanul meu.

John nu răspunde iar Kit se înroşeşte la faţă. Treptat.

Tabitha sesizează că e vorba de o situaţie deosebită; se uită surprinsă de la unul la altul. Apoi se îmbujorează.

Gândeşte: „Trebuie să fiu plină de tact, şi trebuie să spun ceva”. Şi deodată izbucneşte:

— Pesemne aţi ajuns la concluzia că nu mi-o mai puteţi încredinţa pe biata Nan, micuţa de ea.

— Oh, dar mamă… John vorbeşte într-un fel alarmat, foarte străin lui. Sperăm că ai să vii să ne vezi. Adevărul e că se găsesc foarte greu camere…

— Nu, nu, John; nu mă mai vreţi. De ce să nu fiţi cinstiţi? Şi se ridică de pe scaun.

— Dar, mamă, strigă Kit, asta nu înseamnă că trebuie

să ne părăseşti.

— Da, cred că ai dreptate; îmi pare rău. Nu sunt supărată pe voi. Biata femeie se aşază, apoi se ridică din nou.

Toţi sunt atât de îndureraţi încât e o mare uşurare chiar şi pentru John când mama lui se hotărăşte, în sfârşit, să plece.

TABITHA NU-ŞI DA imediat seama că fericirea ei a luat sfârşit. Nu poate să înţeleagă acest lucru până când familia John Bonser nu pleacă, lăsând-o singură în Urrsley.

Abia atunci, în singurătate, simte gravitatea sentinţei.

Atunci ştie că a fost alungată dintre ei. Şi rătăcind fără ţintă pe străzi resimte din plin o senzaţie de uluire încărcată de mânie. Întregu-i trup şi suflet protestează: „Dar de ce să mi se întâmple mie una ca asta? De ce tocmai eu, atât de plină de tact, cu vederi atât de largi, să am parte de o asemenea noră, o creatură aşa de imposibilă, de stupidă şi de crudă?”

Singură în apartamentul ei izbucneşte în lacrimi: „Nu e drept, nu e drept”.

Apartamentul, care-i fusese drag, cu relicve de la Hackstraw şi chiar din West Street, câteva covoare frumoase, câteva mici tablouri bune, i se pare acum mai trist şi mai anost decât un spital, pentru că e lipsit de orice scop. Nu e altceva decât un spaţiu pentru a fi singur acolo. Este centrul, punctul de declanşare al unei singurătăţi care umple întreaga lume, universul.

Când deschide uşa să iasă în oraş, întâlneşte pe trotuare o singurătate încă şi mai tristă, mai urât scrutând-o odată cu fiecare chip ce-i apare în cale chiar şi dacă sunt persoane cunoscute. Nu mai poate suporta Urrsley-ul şi fuge la Londra, dar e uimită regăsind acolo aceleaşi străzi urâte.

Noua modă o revoltă şi nu se poate hotărî să-şi

cumpere nici măcar lucrurile de care are nevoie. În definitiv, de ce-ar mai avea ea nevoie?

Într-o zi, dintr-un impuls disperat de a întâlni un prieten, trece pe la biroul lui Manklow.

Se uită lung unul la altul. Fiecare se cutremură constatând ravagiile produse în înfăţişarea celuilalt. Manklow vede o femeie măruntă cu părul cărunt, cu o faţă uscată, de albeaţa perlei, cu ochi imenşi, prea proeminenţi şi prea pătrunzători. Micul nas drăguţ e şi el prea proeminent şi prea ascuţit, bărbia scurtă pare şi mai scurtă şi şi-a pierdut rotunjimea. Expresia e încordată, nervoasă, înspăimântată şi totodată furioasă.

La rândul ei Tabitha vede un trup secătuit, deformat, şi o faţă plină de pete ciudate. O pereche de cârje stau rezemate de biroul lui.

Tabitha exclamă:

— Dar văd că eşti bolnav.

— Artrită. Ridică o mână cu degete deformate şi zâmbeşte: Sunt terminat, Tib. Dar expresia lui nu s-a schimbat; oglindeşte aceeaşi automulţumire dintotdeauna dar care acum, nedisimulată, pare naivă. Savurează în continuare succesul care, fără îndoială, constituie o perpetuă surpriză pentru el, într-o lume atât de perfidă. E încântat s-o vadă pe Tabitha care e în măsură să preţuiască acest succes şi să-l admire.

Când Tabitha se arată plină de compasiune la adresa lui.

Manklow îşi înclină capul într-o parte, respingând această manifestare de simpatie. Nu asta vrea de la ea. Şi ca o ripostă, zice:

— Trist e ce s-a-ntâmplat cu Jim al tău; dar categoric a murit la timp. Nu ne-ar înţelege pe noi cei de azi.

Tabitha nu e dispusă să discute despre soţul ei cu Manklow. Se interesează de Griller.

— Bătrânul Griller? Tot mai încearcă să facă pe

junele.

Dar bineînţeles tinerii îşi cam bat joc de el. Şi de mine râd, şi Manklow râde şi el de sine însuşi.

— De ce oare tinerii de azi sunt atât de aspri – atât de aspri şi atât de proşti?

— Nu cred că sunt chiar atât de proşti. E o epocă nenorocită, Tib, şi ei îşi dau seama. Oricum, educaţia e şi ea bună la ceva: face din ei nişte nemulţumiţi.

— Şi aşa totul merge din rău în mai rău.

— Da, cred că da. Poate că era un pic mai bine când eram noi tineri. Dar nu cine ştie cât. Manklow se lasă pe spătarul scaunului, într-o poziţie chinuită; mâna lui jovială exprimă satisfacţia, de parcă ar fi tras pe sfoară pe cineva. La urma urmei Tib, noi am avut noroc; contemporanii noştri au murit înainte de a ne putea veni de hac.

Tabitha se uită lung la Manklow, atât de fericit de victoria lui încât acceptă boala aşa cum un general îşi acceptă rănile căpătate pe un câmp de bătălie glorios, şi se întreabă ca de obicei dacă îl simpatizează pe Manklow sau îl detestă.

Îşi spune: „E foarte deştept”. Dar prin deştept Tabitha vrea să zică ceva demn de dispreţ: ceva între viclenie şi laşitate – deşteptăciunea unui animal.

În cele din urmă, rosteşte:

— Nu oamenii sunt de vină, ci toate ideile astea noi; nu pot pricepe cine le inventează.

— Te-ai schimbat mult, Tib, de pe vremea revistei *Eankside*. Eh, toţi devenim conservatori pe măsură ce îmbătrânim, nu-i aşa? Îmbătrânim şi ne facem mai înţelepţi. Şi cu mine s-a întâmplat la fel. Am rămas unul dintre cei mai autentici conservatori.

— Atunci de ce scrii articolele alea pentru socialişti?

— Nu se poate lupta contra curentului, Tib. Adică, nu ajută la nimic. Ştii, singurul mod de a da ceasul înapoi, fără să-i strici angrenajele, este să-l dai înainte cu

unsprezece ore. De-aia îi sprijin eu pe laburişti.

— Dar ce pot să facă laburiştii?

— Să-şi pună singuri ştreangul de gât, la fel ca orice alt partid. Asta-i avantajul democraţiei: are guverne atât de putrede încât se fac bucăţele înainte de a apuca să distrugă totul.

— Eu nu sunt conservatoare. Eu nu-mi schimb partidul.

Am să fiu întotdeauna liberală.

— O adevărată şi devotată liberală conservatoare, declară Manklow zâmbind.

Pe când urcă scările hotelului scump şi demodat la care, deşi nu are lift şi doar câteva camere de baie, a tras numai pentru că aici venea întotdeauna cu Gollan, şi pentru că e un hotel în vizibil declin, Tabitha îşi spune cu amărăciune:

„Nu, categoric nu-mi place omul ăsta; dac-ar avea vreun dram de simţire ar urî toate ideile astea noi şi-ar încerca să le pună stavilă. N-ar îngădui ca fete stupide ca Kit să calce orice în picioare şi să pericliteze fericirea copiilor lor”.

Vrea să le facă o vizită soţilor Wrinch dar se întoarce de pe scări fără să sune la uşă. Într-o zi, în loc să se reîntoarcă în Urrsley la amărăciunea ei, îl cheamă la telefon pe Harry, la Casa cu cedrii. Harry răspunde cu o voce surprinsă, îngrijorată:

— Tibby! Dar cât de străină îmi pari. Da, vino neapărat; vino să stai la noi.

TABITHA ŞI HARRY îşi scriseseră felicitări de Crăciun şi uneori de Paşti, şi se întâlniseră o dată sau de două ori în Londra, dar Tabitha nu se dusese niciodată în vizită la Casă, cu cedrii de când Harry se căsătorise a doua oară.

Simţise din partea Clarei, triumfătoare, o antipatie deosebit de puternică. Dar acum Clara e cea care o

primeşte cu braţele deschise şi-i cere sfatul. Nu ştie ce să mai facă cu

Harry, care e bolnav şi nu vrea să se odihnească. S-a certat şi cu fiica lui, Ellice, care se măritase cu un băiat sub nivelul lor social, şi cu Timothy, care-şi obţinuse certificatul de liberă practică cu doi ani în urmă dar care refuză să lucreze cu el la cabinet.

Şi de când cu legea asigurărilor sociale Harry nu mai face faţă singur.

Tabitha e, într-adevăr, şocată văzând cât de slab e Harry, cât de nervos, de pornit împotriva lui Timothy; şi observă că şi Clara e surmenată. Se duce să-l dojenească pe Timothy în cabinetul lui din East End. Timothy e acum un tânăr înalt şi rotofei. Ochelarii cu ramă de baga dau feţii lui late, palide, o expresie de bufniţă. îl măguleşte vizita acestei mătuşi care, în imaginaţia lui, a avut o carieră distinsă, şi o sărută cu solemnă afecţiune. Dar nici nu vrea s-audă de cabinetul tatălui său.

— Aş fi nevoit să locuiesc cu ei în casă şi nu pot s-o sufăr pe Clara; în plus, nici ea nu vrea.

— Timothy, dar Clara ţine foarte mult să vii – e îngrozitor de îngrijorată din pricina tatălui tău.

Timothy zâmbeşte şi pare dintr-odată un om în toată firea, cu cinismul prematur al unui tânăr doctor.

— Poate că aşa crede, dar în realitate nu suferă pe nimeni. E prea geloasă. Ştie că e proastă şi asta o face geloasă”.

A alungat-o pe biata Ellice; m-a alungat pe mine; şi s-a descotorosit de doi asistenţi în acelaşi mod.

— Acum e speriată; şi nu-i de mirare, tatăl tău nu poate continua în felul ăsta.

— Bineînţeles că nu poate. Are nevoie de un partener.

De când cu noua lege toţi doctorii îşi iau câte un asociat. Eu lucrez aici într-o asociaţie; suntem trei în total aşa că putem avea un concediu anual fiecare. Desigur sunt

numeroşi pacienţi în circumscripţia noastră care au dreptul la asistenţă medicală gratuită conform noii legi – şi ăştia ne dărâmă.

Sigur că e prea mult pentru tata, de unul singur.

— Îl urăsc pe Lloyd George; provoacă numai complicaţii peste tot.

— Oh, nu e o lege rea. Tata a fost şi el cu totul de acord cu această lege. Partea proastă e că nu vrea să priceapă că legea a creat o situaţie nouă. Nu vrea să se adapteze.

— De ce să vrea, la şaizeci şi patru de ani? După ce-a trudit atât amar de vreme. Tabitha e furioasă. De ce să-şi schimbe tot rostul vieţii numai ca să le facă pe plac unor politicieni nesuferiţi?

Timothy o priveşte pe micuţa femeie surexcitată şi chipul lui dobândeşte o fixitate de mască, exact expresia pe care o afişează doctorii tineri chiar şi numai după o lună de practică ori de câte ori trebuie să facă faţă unor pretenţii absurde sau unor plângeri stupide.

— Păi, replică el, e o chestiune dificilă.

— Nu-i deloc dificilă, ripostează Tabitha. Înseamnă pur şi simplu că nu-ţi pasă.

Se întoarce acasă profund indignată împotriva lui

Timothy; dar când îi sugerează lui Harry să-şi ia un asociat, acesta protestează vehement. Harry nu e dispus să-şi lase pacienţii pe mâna vreunui şarlatan tânăr sau a vreunui bătrân edec, şi Clara e întru totul de acord cu el.

Dar într-o seară, când Clara e plecată la căpătâiul unei mătuşi în vârstă, Harry îşi dă deodată seama de prezenţa surorii lui şi începe să vorbească despre fericitele vremi de altă dată, când viaţa nu era un coşmar de muncă şi griji şi exista şi timp pentru sentimente. Îi ia mâna Tabithei şi spune:

— De ce ne-am îndepărtat unul de altul? Zău, nu e vina mea; în ultimii zece ani n-am avut timp nici să

gândesc.

Emoţionat de propriile lui vorbe, scos din făgaşul rutinei, rămâne uimit de viaţa lui. Ce s-a-ntâmplat cu noi, Tibby?

Nu sunt în stare să fac nici jumătate din ce-ar trebui să fac, nici măcar acum.

— Ar trebui să-ţi iei un asistent – un tânăr care să ajungă cu timpul să-ţi cunoască pacienţii şi să înveţe de la tine cum trebuie să-i îngrijească.

— Un asistent. Harry pare surprins de această sugestie.

Dar am mai încercat cu asistenţi. Nu-ţi dai seama de dificultăţi, Tibby. Am mai avut asistenţi – doi – şi nu erau buni de nimic decât să mănânce cât şapte şi să ardă mobila cu ţigara. Clara nu putea să-i suporte; şi n-o acuz.

— Dar bine, Harry, alţi doctori şi-au găsit asistenţi de nădejde. Şi Timothy a început tot ca asistent. Oricum, e singura posibilitate să-ţi mai tragi şi tu puţin sufletul!

— Asta aşa e: adevărul e că am avut într-adevăr de gând să mai încerc o dată, dar nu ştiu cum s-a făcut c-am neglijat.

— Lasă-mă pe mine să redactez anunţul, şi Tabitha se îndreaptă spre masa de scris.

— Ce, chiar acum?

— De ce nu acum?

— În definitiv, de ce nu, precum bine zici. Şi Harry râde. Ai rămas aşa cum te ştiu dintotdeauna – pornită să faci lucrurile pe moment.

Redactează anunţul împreună şi Harry se duce în birou să caute un plic. Promite că o să-l expedieze de dimineaţă cu prima poştă. Dar a doua zi dimineaţă, Harry nu apare ia micul dejun iar Clara îl scuză spunând:

— Bietul Harry n-a închis ochii toată noaptea; nu pot să-mi dau seama ce l-a tulburat în asemenea hal. Doar nu e posibil să se fi întâmplat ceva aseară.

Şi înainte de ora prânzului, când Harry tot nu se arată, apare în schimb Clara cu vorba ei agitată şi ochi vicleni înspăimântaţi.

— Harry vorbeşte iarăşi despre un asistent; e regretabil. Am avut doi şi amândoi l-au scos din minţi; pur şi simplu nu putea să suporte să-l ajute la nimic.

— Dar, Clara, am crezut că şi tu voiai să aibă pe cineva care să-l ajute.

Femeia umblă nervoasă de colo-colo prin cameră, ştergând praful şi aruncându-i Tabithei priviri din diferite unghiuri.

— Harry a fost atât de agitat în ultimele zile, încât tare mi-e teamă că tot frământându-se aşa, să nu aibă cumva un atac.

— Vrei să spui că eu îl tulbur?

— Oh, nu, nu; dar, fără îndoială, trebuie să se dea multă atenţie la ce i se spune – e atât de nervos.

Tabitha pleacă a doua zi; iar Harry, printr-o maşinaţie de-a Clarei, nu-şi ia nici măcar la revedere. E plecat să-şi viziteze pacienţii şi când Tabitha îi telefonează acasă la un pacient, Harry se arată mirat de plecarea ei. Dar n-o invită să mai rămână, şi în timp ce trăsura porneşte, Tabitha reflectează: „N-are nevoie de mine – cu atât mai bine!”

Şi trântind brusc geamul trăsurii ca să scurteze ceremonialul de rămas bun şi zâmbetul mieros al Clarei, Tabitha îşi spune: „Nu-mi mai găsesc nicăieri locul. Şi când încerc undeva simt că le stau pur şi simplu în drum”. Inima i se umflă parcă gata să pocnească dar refuză să plângă. îşi cultivă cu grijă suferinţa pentru a-i alimenta revolta contra unei lumi nedrepte şi neîndurătoare.

Se întoarce la Urrsley nu pentru că ar dori să revadă orăşelul, ci pentru că îl urăşte. Iar când Kit şi John se reîntorc din vacanţă, în vizitează numai dacă este invitată. Nici măcar nu întreabă de Nancy. îşi manifestă cu atâta ostentaţie simţămintele rănite încât până şi John îşi pierde

răbdarea. E de acord cu Kit, care remarcă:

— E absolut ridicol şi noi n-avem timp de goange. Las-o în apele ei, o să ne purtăm drăguţ cu ea şi o să-i treacă.

Amândoi sunt foarte ocupaţi şi tracasaţi. Kit a început o nouă anchetă socială şi lucrează şi pentru fracţiunea progresistă din consiliu. John a suferit o înfrângere din partea adversarilor săi, o înfrângere atât de neaşteptată, atât de amară încât pentru prima dată în viaţa lui comite o nedreptate. îl insultă pe răbdătorul Gow. Gow încearcă să-şi justifice poziţia.

— Se pare că pur şi simplu nu ne putem permite să angajăm un profesor de istorie, domnule Bonser. Incontestabil că există o stare de necesitate, e reală nevoie de oameni de ştiinţă. Războiul a avut un efect neaşteptat asupra ştiinţei; a impulsionat munca de cercetare într-o mulţime de domenii – ori laboratoarele sunt după cum se ştie foarte costisitoare. Aşa că mi-e teamă că va trebui să preiei atât cursul de istorie cât şi pe cel de filosofie; cel puţin pentru moment.

Iar John răspunde insolent:

— Deci până la urmă, Urrsley o să devină tot un fel de fabrică de produs viitori vopsitori şi fierbători de săpun.

N-am fost eu prost crezând c-ar putea fi altfel?

Gow refuză să se certe cu tânărul furibund şi, când John ameninţă cu demisia, îl roagă prieteneşte să renunţe.

Keeler pledează şi el, susţinând că dacă John pleacă va rămâne aproape singur pentru a susţine cauza educaţiei adevărate. Dar oricum John ştie foarte bine că nu-şi poate părăsi clasele. Pentru că aproape toţi elevii săi au făcut sacrificii ca să urmeze cursul lui. S-au certat cu familiile lor, au refuzat slujbe, au stârnit dispreţul fetelor, totul din credinţa în studiile clasice, din devotament faţă de învăţătura umanistă, atitudine care, la Oxford sau Cambridge, ar fi privită cu zâmbete compătimitoare.

Şi astfel e şi mai prins, şi mai copleşit de munca pe care nu poate s-o îndeplinească niciodată aşa de bine cum ar vrea. Trebuie să recitească istoria antică, şi s-o predea; şi nu poate ţine deloc pasul cu munca de cercetare.

Când vine din nou vremea vacanţei de vară, exclamă disperat:

— Dar nu pot să-mi pierd o lună la mare. Nu dispun de timp.

— Zău, John, trebuie să-ncerci să vii cu noi; Nancy se măreşte pe zi ce trece şi are nevoie de tine să-i răspunzi la întrebări.

John, tocmindu-se, reuşeşte să câştige două săptămâni pentru ca să se consacre la Londra unor lecturi de interes deosebit. Tânăra pereche se războieşte timp de o săptămână fără să se gândească vreodată la Tabitha. Sunt mult prea hărţuiţi ca să acorde atenţie capriciilor unei bunici supărăcioase. Acceptă atitudinea ei rezervată şi distantă care a condus spre o rutină ce menţine aparenţe decente şi evită complicaţiile. Tabitha vine la ceai o dată ¡pe săptămână cu care ocazie este aşteptată cu un tort glasat proaspăt. După ceai, Nancy este adusă jos şi lăsată să şadă pe genunchii

Tabithei vreo cinci, zece minute ca să se uite la o carte cu poze aleasă de Kit. Sunt admise cărţile cu animale şi cu literele alfabetului, nu însă povestiri din biblie care sunt considerate dăunătoare. Şi o dată sau de două ori pe trimestru

Tabitha e invitată, împreună cu alte doamne respectabile, la masă şi la bridge, joc pe care nici John nici Kit nu-l joacă. N-au timp pentru asemenea distracţii.

88

TABITHA, DIN NOU abandonată în Urrsley, înţelege că tot protestul ei tacit, supunerea ei demnă faţă de o soartă crudă sunt absolut fără efect. Pur şi simplu nu sunt luate în seamă. Şi din cauza monstruoasei nedreptăţi care

a adus-o în această situaţie, deznădejdea ei n-are leac. Se duce la biserică chiar cu şi mai multă regularitate, cu şi mai mare devoţiune. Credinţa ei profundă nu şovăie. Ea vede iubirea lui Dumnezeu acţionând în lume; îşi reprezintă răul ca o osândire a celor ce neagă iubirea. Dar nu află niciun dram de fericire în credinţa ei; evlavia se preface în revoltă în sufletul ei simplu, prea mândru pentru a folosi religia drept cale de salvare. Chiar şi în clipele de spovedanie colectivă, cuvintele: „Păcătuit-am împotriva sfintelor tale legi”, îi reamintesc că nu ea, ci Kit şi John sunt cei care au păcătuit.

Ei sunt cei care nu au sănătate morală, şi cu toate acestea cât de departe sunt de căinţă dacă nu vor să-şi recunoască nici măcar rătăcirea.

Tabitha iartă, ca o bună creştină; dar cum să treacă oare cu vederea crima care se comite zi de zi – crima de a năpăstui cu încăpăţânată stăruinţă? Până şi iertarea însăşi îi readuce în minte situaţia pe care iertarea n-o poate îndrepta şi-i reînvie în suflet amărăciunea care-i face viaţa nefericită.

Iartă, dar întreaga-i viaţă e un protest împotriva răului.

Se îmbracă demodat pentru că dispreţuieşte moda zilei; îşi evită prietenii din Urrsley pentru că strădaniile lor de a o distra, întocmai ca nişte glume spuse la o înmormântare, îi ştirbesc din voluptatea suferinţei. Şi când se uită în oglindă la obrajii ei supţi şi ochii înfundaţi în orbite încearcă acea senzaţie – proprie celui care jeleşte – că e drept şi potrivit să sufere.

Uneori câte cineva din Urrsley întreabă ce s-a întâmplat cu Lady Gollan şi i se răspunde că trăieşte retrasă şi a devenit inabordabilă.

— Dar cum e cu putinţă?

— Obişnuitele tulburări ale vârstei mijlocii, presupun.

Nimic şi nimeni nu-i mai e pe plac, inclusiv propria ei

noră.

— Trebuie să fie o zgripţuroaică dacă a reuşit să se certe cu o persoană aşa de drăguţă; nu există pe lume o soţie şi o mamă mai bună ca doamna Bonser. Aşa de conştiincioasă în toate.

Sunt de părere că aceşti supravieţuitori ai fabuloasei epoci antebelice mai bine ar fi pierit odată cu ea. Căci nu sunt nici măcar vrednici de milă; sunt pur şi simplu depăşiţi. Şi, oricum, oamenii sunt prea ocupaţi cu noi şi importante treburi ca să mai poată întreţine relaţii cu văduve de vârstă mijlocie, inadaptabile şi absurde.

89

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ de primăvară a anului 1924, când Tabitha tocmai îşi punea pălăria pregătindu-se să plece la John cu ocazia ceaiului săptămânal, primeşte un telefon de la el.

— Nu veni azi că s-ar putea să dai peste tata; ne-a ameninţat că trece pe-aici.

— Şi ce dacă l-aş întâlni pe tatăl tău?

— Oh, desigur, cum vrei, ne-ar face plăcere.

— Tu l-ai invitat la Urrsley?

— Nu, Doamne păzeşte. Am impresia că e în căutarea unei slujbe. Dar n-aş vrea să te necăjească.

— Deci rămâne să vin abia săptămâna viitoare.

— Dar, mamă, poţi veni când doreşti. Numai, să ştii, mâine şi miercuri nu suntem acasă.

— Da, bine, atunci săptămâna viitoare. Nu vreau să deranjez. Şi-şi scoate pălăria, nu fără sentimentul că a strâns încă un dram de venin împotriva lui Kit şi John.

Nu se gândeşte nici măcar o clipă la Bonser până nu pune ceainicul la fiert. Abia atunci îşi spune: „Bruta aia, n-ar face decât să mă piseze pentru bani. Slavă domnului că John m-a prevenit”.

Câteva minute mai târziu aude un ciocănit la uşă; şi când deschise uitându-se pe palierul întunecos, se trezeşte

sărutată:

— Bună, Păpuşica mea.

Tabitha rămâne atât de uluită încât nu poate articula niciun cuvânt. Dar Bonser s-a şi strecurat pe lângă ea în

hol, unde se opreşte şi o priveşte rânjind în timp ce gâfâie încă din cauza scărilor. Văzându-l aşa, gras şi vulgar, cu o faţă cărămizie şi pungi sub ochi, primul gând al Tabithei este: „Arată în sfârşit ceea ce este în realitate – un ţopârlan ordinar”.

— Ce, Tib, te-am. speriat? Pe onoarea mea, tot drăguţă ca o cadră!

Tabitha nu dă niciun răspuns. Gândeşte: „Ce mai pisălog”. Ar prefera să-şi bea ceaiul singură cu supărarea ei calmă, mocnind gânduri negre.

Rânjetul jovial al lui Bonser dispare brusc.

— Văd că nu sunt bine-venit. E-n regulă, e-n regulă, am să mă retrag discret. Lasă-mă doar să-mi trag sufletul.

Probabil că n-ai nimic de băut? Nu? Ştii, inima; de când am făcut războiul, nu mai e cum era.

— Nu vrei să bei o ceaşcă de ceai?

— Ceai? Hm! Păi, fie şi ceai dacă n-ai altceva. Intră în camera de zi şi se instalează în fotoliul Tabithei. Ţi-ai aranjat un cuibuşor drăguţ aici. Deh, întotdeauna ai căzut în picioare… sau pe picioarele altcuiva. Bănuiesc că Jim a dosit el pe undeva niscaiva parale peste care să nu poată da creditorii. Doamne, Tibişor, tu şi cu Johnny tare frumos v-aţi bătut joc de mine.

— Cum adică?

— Lăsându-mă cu acţiunile în braţe când ar fi trebuit să le vând. Nici cea mai mică aluzie că aveaţi de gând să daţi piaţa peste cap. Cred c-aţi scos amândoi vreo jumătate de milion din crahul ăla.

— Am pierdut aproape totul.

— Las-o baltă. Ei, nu te condamn. Pe cine condamn e pe pricopsitu ăla de fi-tu; şi dumnealui mă dă practic pe

uşă afară. Pare să uite că mie îmi datorează totul. Eu am fost cel care a insistat pentru Oxford, ca să primească o educaţie aleasă. Da, am făcut un domn din el, iar el mi-a zis în faţă „vânzător de ponturi”. Şi mai e şi prost pe deasupra, pentru că l-aş putea ajuta să facă avere dac-ar vrea;

e colea, la îndemână.

Tabitha aduce ceaiul şi-i toarnă o ceaşcă. Bonser o duce la buze, oftează şi spune:

— Curios că nu ai nişte brandy în casă – n-ar trebui să lipsească din niciun dulăpior de medicamente. Nu mă simt prea în formă, Tibs; sunt aproape complet pe geantă.

Şi începe să-i povestească despre ghinioanele lui. Toţi, se pare, l-au înşelat; nu numai Tabitha însăşi şi Jim Gollan, dar chiar şi asociaţii lui de afaceri şi mai ales domnişoara

Millie Minter, care după ce i-a promis să se mărite cu el şi a acceptat bijuterii în valoare de zece mii de lire, l-a părăsit pentru un actor, un tip oarecare din ansamblu, lipsit de cele mai elementare maniere.

— Credeam că erai însurat.

Reiese, însă, că soţia lui Bonser nu era propriu-zis o soţie.

— A fost o căsătorie scoţiană şi s-a dovedit până la urmă că o căsătorie scoţiană nu e valabilă decât dacă ambii soţi sunt scoţieni sau e oficiată în Scoţia. Dar nicio pagubă; femeia aia m-a ciupit ani de zile la socotelile de întreţinere a casei. Dacă n-ar fi făcut asta, poate m-aş fi căsătorit de-adevărat cu ea. Şi după aia m-a părăsit în

Canada. Credea că sunt ruinat. Dar aici a greşit. Eram aproape milionar chiar şi înainte să înceapă războiul. Aş putea fi din nou, Tibs, dacă aş avea măcar o brumă de capital. Asta-i tot ce-mi trebuie, capital.

Tabitha tace. Remarcă pantalonii cârpiţi şi ghetele peticite şi reflectează: „E într-adevăr sărac”. Dar gândul

nu provoacă nicio reacţie în simţămintele ei unde nu mai există disponibilitate, simţăminte concentrate în revolta ei împotriva acelei lumi care-l include şi pe acest om – acest intrus.

— Nu glumesc, Tibs; asta i-am spus şi ageamiului ăla tânăr şi ţi-o spun şi ţie: oraşul ăsta geme de bani care te îmbie să pui mâna pe ei. Păi, e o cârciumioară acolo pe şoseaua spre Londra care poate fi cumpărată cu opt sute de lire – opt sute, şi e chiar la o răscruce de drumuri. Dar pe tine nu te interesează.

— N-am niciun ban disponibil.

— Ai două sute de lire în obiecte numai în camera asta; nici nu ne trebuie mai mult, Tibs. Dă-mi doar un sutar şi ai să te trezeşti bogată. La naiba, Tibs, mi-eşti îndatorată. M-ai ruinat de două ori la rând; mi-ai distrus viaţa. Ei lasă, nu mă plâng; ştiu c-am fost întotdeauna un prost cu femeile – prea cumsecade. Dar aş face-o pentru binele tău.

În sfârşit pleacă; trebuie să prindă trenul. Dar pe palier mai face o ultimă încercare.

— Ştiu bine că n-are rost să insist, tu ai prejudecăţi, dar dac-ar fi cumva să te răzgândeşti, dac-ai vrea totuşi să câştigi nişte bani, bani frumoşi, scrie-mi doar un rând.

Uite adresa mea: Colonelul Bonser, Hotel Palace, Bilbury

Toad; şi nu-i nevoie să investeşti o sută – şi cincizeci ajung. De fapt, dac-ai vrea, aş putea dintr-o bancnotă de cinci să-ţi fac două. Aoleu, bine că mi-am adus aminte, n-ai cumva o liră mărunţiş?

— Mă tem că nu.

— Ce păcat; dar uite ce, dac-ai putea să-mi împrumuţi o jumătate de coroană ţi-aş expedia o chitanţă pentru datorie de îndată ce ajung acasă.

Tabitha îi împrumută jumătatea de coroană şi Bonser îi mulţumeşte cu căldură.

— Dar nicio vorbă lui Johnny; a avut neobrăzarea să-mi spună că nu e cazul să dau ochii cu tine – să te inoportunez, ăsta a fost exact termenul pe care l-a folosit.

Şi eu nu vreau s-avem neplăceri cu micul vierme, că altfel s-ar putea să-mi ies din răbdări şi să-i zic vreo două de să mă ţină minte.

— Nu, n-am să-i spun.

— La revedere, Tibs. Şi nu uita: cincizeci de băcrâne – zece – oricât vrei tu, oricât de puţin; o să-ţi aducă un câştig de sută la sută – ba chiar de o mie la sută.

— N-am să uit. Tabitha închide uşa după ce iese Bonser şi se întoarce în camera ei, la necazul ei parcă şi mai acut, şi mai supărător. E uimită de această nouă neobrăzare. „Zău, Dick întrece măsura”.

Indignarea nu-i dă astâmpăr. O consumă pe dinăuntru ca o pasiune. E tulburată. Nu poate sta locului când se gândeşte la neruşinarea individului şi se plimbă de colo-colo din camera de zi în bucătărie, încruntată. „Zău, să vină la mine aşa, cu asemenea baliverne. Şi cu escrocherii d-astea. Colonel… şi căsătorie scoţiană… auzi dumneata, căsătorie scoţiană! Nu, că e prea de tot”. Şi dintr-odată, pe neaşteptate, o apucă râsul. „Căsătorie scoţiană… scoţiană şi colonel!”

Se prăbuşeşte într-un fotoliu nemaistăpânindu-şi chicotelile. Râde cu lacrimi. „Zău că omul ăsta le întrece pe toate. Ce noroc că am reuşit să-l descurajez. Altfel ar putea să devină o adevărată pacoste”.

Peste două zile primeşte o scrisoare începând cu: „Îţi trimit un mandat poştal pentru o jumătate de coroană”. În plic nici urmă de mandat, în schimb scrisoarea conţine descrierea unei căsuţe care poate fi achiziţionată cu modesta sumă de două sute de lire. „Chiar pe drumul principal spre

Brighton; ar putea fi transformată într-o ceainărie pe cinste”. În post-scriptum solicită un împrumut de cinci lire,

urgent, pentru a onora o datorie neprevăzută. „Îţi voi restitui suma în decurs de o săptămână; pe cuvânt de onoare”.

Tabitha îşi spune: „Ştiam eu că o să-nceapă cu cerşitul”, dar îi trimite o liră. Iar Bonser răspunde propunând o întâlnire ca să-i poată explica despre minunata ocazie pe care o oferă ceainăria.

90

„NU, NU, GÂNDEŞTE TABITHA, nu sunt chiar atât de naivă”. Dar e imposibil să-l iei pe Bonser în serios şi

Tabitha încă se mai simte amuzată, ceea ce pare să aibă efect nu numai asupra spiritului, dar şi a trupului ei. Constată că e plină de energie, sătulă de inactivitate. îşi cumpără o pălărie nouă. Nu răspunde scrisorii lui Bonser dar se duce la Londra în ziua fixată, şi apoi, simţindu-se vinovată, ridicolă, se duce grăbită la locul întâlnirii. Dar până şi acest simţământ de vinovăţie e oarecum amuzant.

Se amuză de ea însăşi şi de nesăbuinţa ei. Se scuză faţă de sine: „Sigur că n-o să-l găsesc acolo; n-o să mă aştepte”.

Dar Bonser, după cum se vede, a aşteptat-o. Cu aerul încrezător al unui craidon tomnatic. S-a împopoţonat ca să fie irezistibil, cu o floare la butonieră şi pălăria pe-o ureche. Arată jalnic, ca un ţopârlan. „Colonel”, reflectează

Tabitha, râzând de părul pomădat, de ţipătoarea cravată albastră vârâtă într-o jiletcă galbenă, de haina albastră strâmtă pocnind la cusături, de pantalonii de călărie peteciţi pe la buzunare, de ghetele cafenii uzate pe jumătate acoperite cu nişte ghetre vechi din pânză. „Arată absolut îngrozitor”.

Bonser însă e încântat de sine. O salută pe Tabitha cu o condescendenţă degajată.

— Bună, Păpuşo; arăţi minunat. Încă mai eşti în stare să faci victime. La naiba, parc-a fost ieri ziua când ai pus ochii pe mine şi m-ai vârât în buzunarul cel mic. Dar a

meritat din plin, măi fată, zii tu că nu! Ne-am distrat de minune împreună. Ce vrei să iei? Haide, asta-i o ocazie deosebită; trebuie s-o sărbătorim. Şi, luând-o de braţ, o conduce la un bar. Tabitha protestează; nu vrea să bea, râde de ideea de a cumpăra o ceainărie şi se întoarce acasă cu primul tren. Dar e mai bine dispusă, mai surexcitată ca oricând, şi săptămâna următoare se întâlneşte din nou cu

Bonser. Începe să se vadă cu el săptămână de săptămână, şi de fiecare dată Bonser vine cu un nou proiect. Cu numai o mie de lire poate să deschidă o reţea de cluburi de noapte care vor produce cinci mii pe an şi-i propune

Tabithei să investească această sumă.

— Ştii, e treabă solidă; sigură ca o bancă.

— Dar, Dick, eu nu pot să m-ating nici măcar de cincizeci de lire fără să-l consult pe notarul meu.

— Banii sunt sub procură?

— Nu, nu cred. E împrumut de război.

Văzând ignoranţa ei infantilă în chestiuni financiare.

Bonser clatină din cap şi o întreabă ce venit realizează.

Apoi exclamă:

— Deci ai cel puţin şapte mii de lire – probabil opt – care zac blocaţi în împrumut de război. E o crimă…

Iar când Tabitha refuză să-şi retragă banii de la notar şi să-i încredinţeze lui, Bonser se simte jignit.

— N-ai încredere în mine, Tibby, asta te strică pe tine.

De-asta ne-am despărţit şi înainte, când m-ai părăsit şi m-ai lăsat baltă. Nu-ţi pasă niciun pic de mine – niciodată nu ţi-a păsat.

— Ba da, Dick.

— Nu, nu, nu ţi-a păsat. Să zicem că ţi-aş cere să te măriţi cu mine, ce răspuns mi-ai da? Vezi, acum râzi de

mine. Şi brusc Bonser sare în picioare. E doar vina mea, rosteşte cu amărăciune. Sunt un neghiob bătrân. Dar n-ai să mă mai prinzi. O ia din loc; şi într-adevăr, nu-i mai propune alte întâlniri.

91

„ŞI E FOARTE BINE AŞA, îşi spune Tabitha. Ne întâlneam mult prea des. Eu l-am încurajat să-şi ia nasu la purtare”.

Dar acum viaţa ei în apartamentul din Urrsley e atât de cumplit de searbădă încât nu mai ştie cum să-şi omoare timpul. Nu mai poate nici măcar să urzească gânduri negre. Demnitatea disperării, a protestului, a părăsit-o aşa încât singurătatea ei nu mai are nicio semnificaţie. E un vid chinuitor. După trei săptămâni, istovită, nedormită, pradă unor crize de plâns, îi scrie din nou lui Bonser şi propune, cu precauţiuni, o întâlnire la ceai. „N-am să pot sta mult, şi sper că n-ai să mai discuţi lucruri absurde”.

Bonser răspunse imediat propunând un weele-end la Brighton „ca să văd o proprietate acolo”. Când se întâlnesc şi Tabitha râde de această idee, Bonser exclamă: „O, foarte bine, dar atunci de ce-ai mai venit?” Iar Tabitha se întoarce acasă după ce i-a promis că vor petrece weekend-ul împreună, nu la Brighton, ci la Sancombe. „Proprietăreasa de acolo mă cunoaşte; am să spun că stau la ea”.

— Bine, dacă ţi-e teamă de bârfe…

Tabithei însă îi e teamă de Bonser? Bineînţeles, John şi Kit află de prezenţa lui Bonser la Sancombe. Două persoane indiscrete, vechi cunoştinţe de-ale Tabithei, îi scriu fiecare în parte lui John, care, între un curs şi o şedinţă de comitet, se repede până la Sancombe, s-o vadă pe mama lui.

— Mamă, nu pot să cred că te vezi din nou cu netrebnicul ăla.

— Dar credeam că ţi-e simpatic; îţi plăcea chiar

foarte mult.

— Mamă dragă, nu contează ce credeam eu cu zece ani în urmă ci ceea ce o să întâmple cu tine acum. Tânărul e de-a dreptul furios de nesăbuinţa Tabithei, care îi dă un nou motiv de îngrijorare.

— Nu crezi, John, că sunt destul de bătrână ca să-mi port singură de grijă?

— Aşa am crezut, zău; dar acum am impresia că întrebarea rămâne în suspensie.

Cu înţepată demnitate, Tabitha ripostează că e cel mult o întrebare care o priveşte strict pe ea însăşi. Iar în săptămâna aceea nu se duce la ei la ceai.

— Îşi dă seama că s-a pus într-o postură ridicolă, declară Kit, şi de aceea provoacă o nouă ceartă ca o scuză pentru ca să nu dea ochii cu noi.

— Ce prostii! Nu e genul ei. Toate speculaţiile astea sunt numai invenţia ta.

De fapt Tabitha e bucuroasă să rupă relaţiile cu Kit şi

John pentru eventualitatea în care aceştia ar încerca să-l alunge pe Bonser din preajma ei. Mai ales nu vrea ca ei să afle de repetatele propuneri în căsătorie pe care i le-a făcut Bonser.

„Categoric n-am să mă mărit cu el, îşi zice ea; dar nici nu pot accepta să fie jignit, bietul om”.

Aceste propuneri sunt totuşi supărătoare pentru că după fiecare refuz, Bonser e tot mai dezgustat şi dispare pentru perioade tot mai îndelungate. În cele din urmă, se face nevăzut o lună încheiată şi Tabitha e nevoită să-l caute acasă la el, în East End, ca să-i explice că n-a vrut să-i răneascâ simţămintele.

Bonser îi face o nouă cerere în căsătorie şi Tabitha o acceptă. Şi în drum spre casă complet năucită de fapta ei nesăbuită, încearcă deopotrivă un sentiment de panică şi de autocompătimire plină de umor.

„Oare de ce-am acceptat?” Şi în ziua nunţii, când

părăseşte micul şi sordidul oficiu de stare civilă de pe Bilbury

Street, zâmbeşte perplexă. Se întreabă: „Cum de s-a întâmplat una ca asta? Sunt oare absolut, absolut nebună?”!

Dar e cuprinsă de o tainică, debordantă încântare. Propria ei nesăbuinţă reprezintă o sursă de încântare pentru ea şi Tabitha porneşte să-şi petreacă luna de miere, la un hotel din Pynemouth, cu o emoţie ceva mai profundă decât a unei tinere mirese. Căci bucuria ei e neaşteptată, ca o comutare a pedepsei capitale.

— Ce caraghios, îi spune ea lui Bonser când rămâne singură cu el în camera mare cu două paturi.

— Ce e caraghios?

— Mirele şi mireasa.

— Caraghios! Nu văd nimic caraghios. Dacă-ţi închipui că sunt bătrân, te înşeli. Se opreşte să se privească într-o oglindă şi-şi netezeşte cu mâna începutul de chelie care se întrezăreşte printre cârlionţii de păr; apoi, mulţumit, îşi trece braţul pe sub al ei şi o bate uşor pe mână.

— Tu şi cu mine am putea să le dăm zece metri avans perechilor astea tinere. Adevărul e, Păpuşo, că noi avem stil; noi avem tradiţie.

Cu asta vrea să spună că se pricepe cum să cheltuiască bani. O duce pe Tabitha, cu maşini închiriate, să prânzească în locuri renumite pentru frumuseţea peisajului; îi cumpără ciocolată şi ciorapi de mătase; o duce la dans; şi-i spune:

— Ce contează banii; am făcut de trei ori avere şi acum o să mai fac una pentru tine.

— Bine, Dick, dar trebuie să fim prudenţi, nu crezi? Avem aşa de puţin.

Aceste vorbe îl deprimă profund pe Bonser.

— Iar te-ai pornit să mă cicăleşti, zice el. Şi adaugă

dezgustat şi posomorât: Presupun că o să luăm iarăşi o masă mizeră în gaura aia a noastră respingătoare.

Tabitha înţelege aluzia şi propune o masă la Grand Hotel, unde Bonser comandă neîntârziat şampanie. Mai târziu, în dormitorul lor, o ia pe genunchi şi o saltă în sus şi-n jos.

— Hop, hop în galop, uite aşa călăresc amazoanele. Tot uşoară ca un fulg ai rămas, Păpuşo. Femeile micuţe sunt cele mai focoase. Ah, drăcoaică mică ce eşti!

Tabitha e încântată văzându-l din nou bine dispus, şi-l întrebă:

— Mai eşti supărat pe mine?

— Sunt mereu supărat pe tine, măi zgârie-brânză ce eşti; ceea ce o nelinişteşte din nou pe Tabitha. Pentru că ştie foarte bine cât de mult depinde noua şi neaşteptata ei fericire de dispoziţia lui. Când e supărat, o poate face nefericită cu o singură privire, dar când e în toane bune, inima-i saltă la zâmbetul lui.

După prima săptămână a lunii de miere, într-o dimineaţă Tabitha este trezită de o fanfară de sforăituri şi grohăieli şi contemplând faţa lată cu obraji roşii de pe pernă lucind, în contrast cu albeaţa aşternutului, ca nişte mere pe o tarabă, reflectează: „Dar sunt fericită; la cincizeci şi patru de ani, sunt teribil de fericită. Poate că Dick e prost şi bădăran, şi sigur că nu te poţi deloc bizui pe el;

dumnezeu ştie ce-o să mi se întâmple, dar în privinţa fericirii nu e nicio îndoială. Da, cred că-l iubesc; întotdeauna l-am iubit nebuneşte – adică, mai bine zis, prosteşte”.

Şi înţelegând că-l iubeşte, îl salută la deşteptare cu o sărutare atât de tandră încât Bonser o scrutează cu un ochi galben şi umflat şi mormăie:

— De-a ce te joci?

— De-a nimic; doar că te iubesc.

Bonser deschide şi celălalt ochi şi zice:

— Eşti o mică drăcoaică şireată, nu-i aşa, Păpuşo? întotdeauna obţii ce vrei tu.

— Eşti în formă în dimineaţa asta?

— Ia te rog, asta-i curată obrăznicie, ştii? Mie nu-mi plac fetele obraznice.

92

DE OBICEI, ÎNAINTE de micul dejun, Bonser e irascibil şi nu-şi manifestă adevărata însufleţire până după ora unsprezece când îşi bea primul pahar. Atunci începe să sporovăiască, să facă pe grozavul.

— Ia uită-te aici. Păpuşo. îşi îndreaptă bărbia spre o clădire mare părăginită în mijlocul unui teren năpădit de bălării.

— Pare a fi un hotel căzut în ruină.

— E o mină de aur, Păpuşo. Şi uită-te la sera din grădină. Pe cinstea mea, cred că se-ntinde pe vreo jumătate de acru. Întotdeauna mi-am dorit o grădină cu seră.

— Dick, doar nu ţi-o fi trebuind un hotel acum?

— Ba asta-i exact ce ne trebuie. De câtva timp sunt cu ochii pe proprietatea asta.

— 7Dar nu ne-am mai plimbat niciodată pe drumul ăsta până acum.

Aceasta se dovedeşte o remarcă foarte necugetată. Bonser o priveşte cu indignare şi întreabă:

— Vrei să spui că mint?

— Vai, nu, Dick; dar zău… Uită-te la tencuială cum se desprinde de pe ziduri… şi la urzici.

— Tencuială, urzici! Doamne, auzi-o! Ai auzit tu vreodată de zidari sau ai văzut vreo coasă?

— Dar Dick…

— Am să iau informaţii despre proprietatea asta.

Bonser se duce drept la agenţia imobiliară şi când revine triumfător, o găseşte pe Tabitha pe trotuar zâmbind

ca de-o glumă bună.

O întreabă:

— Care-i poanta? Dar înainte ca Tabitha s-apuce să răspundă, exclamă: Opt mii şi două mii pentru ipotecă.

Şi mă prind c-o să accepte şase şi-o să reducă ipoteca la jumătate. Sunt tare grăbiţi să vândă; ştiam eu că aşa o să fie.

— Dar, Dick…

— Să-ţi spun eu de ce? Se îndreaptă de spate cu un zâmbet şiret, plin de importanţă, apoi brusc se apleacă înainte: Pentru că nu e pe faleză; pentru că e pe marginea unei şosele infecte şi zgomotoase şi pentru că e la două mile depărtare de debarcader.

— Da, Dick, exact aşa gândesc şi eu.

— Bineînţeles că aşa gândeşti; dar eu îţi spun că şoseaua principală e un avantaj, indiferent cât de zgomotoasă ar fi. Şi vrei să ştii de ce?

— De ce? repetă Tabitha supusă.

— Din cauza maşinilor – a maşinilor, Păpuşo; maşinile care trec pe şosele şi se opresc ori de câte ori au poftă.

Şi din zi în zi numărul lor creşte.

— Bine, Dick, dar nu putem cumpăra un hotel; noi n-avem nici cea mai vagă idee despre cum se administrează un hotel.

— Oricine poate s-o facă; am să angajez un administrator. Ascultă, Păpuşo, în cât timp poţi să scoţi trei mii?

— Dar, Dick, nu putem…

— Oh, foarte bine, nu putem; în regulă, n-o s-o facem. Niciun cuvânt în plus; şi se îndepărtează dezgustat.

Tabitha îşi spune: „Nu, nu pot; ar însemna s-ajungem la sapă de lemn amândoi”.

Dar după ce Bonser stă îmbufnat două zile, Tabitha cedează. îşi zice: „La ce ajută banii dacă suntem amândoi nefericiţi?”

Ultima ei speranţă e ca agenţii care se ocupă de vânzarea hotelului Belvedere să refuze oferta lui Bonser. Dar aceştia sunt încântaţi să scape de această proprietate în orice condiţii iar Tabitha se vede nevoită să-i ceară notarului ei să vândă cinci mii de lire din împrumutul de război. Totodată îi dă dispoziţii de a păstra secretul tranzacţiei, pentru că se gândeşte cu groază la reacţia lui John. Simte că

John are dreptul să se înfurie căci dacă pierde totul, va ajunge probabil să depindă de el.

Şi apoi, dintr-odată se trezeşte atât de ocupată şi plină de griji încât nu mai are timp să privească în urmă. Descoperă că ideea lui Bonser despre modul de administrare a unui hotel se rezumă la a-i invita la masă pe membrii consiliului orăşenesc, iar când Tabitha protestează faţă de această risipă, ripostează:

— Tu nu te pricepi la afaceri, măi fată. Trebuie să ne facem relaţii.

— Dar e obligatoriu să le dai şampanie?

— Până la urmă ai să vezi că tot economie înseamnă.

— Măcar noi de n-am bea.

— Dacă bem, tot economie înseamnă; şampania te menţine în formă. Şi ce s-ar alege de noi dacă eu aş claca tocmai acum? Cine ar mai fi cu ideile?

Bonser angajează un administrator, un oarecare Giuseppe Teri, care condusese un bar de noapte, şi-i dă dispoziţii să găsească un personal de mâna întâi şi să procure cele mai scumpe vinuri. Angajează un grădinar-şef şi-i cere să facă din grădină o privelişte atât de fermecătoare încât lumea să se oprească pe loc ca s-o admire. Comandă mobilă, covoare şi tablouri, în cea mai mare parte nuduri pictate în manieră clasică… „Nimeni nu poate obiecta împotriva chestiilor astea pur academice, şi cui nu-i place un nud când nu există nicio restricţie să-l priveşti”.

Tabitha e cea care trebuie să atârne tablourile şi să aranjeze mobila. Niciodată n-a fost mai muncită decât acum. Când John soseşte într-o dimineaţă, Tabitha e preocupată doar pe jumătate de ce-ar putea zice el, cealaltă jumătate fiind cu gândul la harababura pe care o s-o facă

Giuseppe şi oamenii angajaţi pentru mutatul mobilelor de îndată ce se va întoarce ea cu spatele. Primele vorbe pe care le spune John sunt:

— Mamă dragă, să fi aşteptat măcar o lună până se terminau examenele!

— Dar nu trebuie să-ţi faci griji pentru mine, John.

— Am aflat că ţi-ai lichidat împrumutul de război – cum să nu-mi fac griji? Din ce-o să trăieşti când ai să rămâi fără un ban?

— Dar am reinvestit totul în acest hotel; o investiţie foarte bună.

— Eşti chiar convinsă de asta?

Întrucât în sinea ei nu e deloc convinsă, şi întrucât nu se pricepe să mintă, Tabitha se înroşeşte când răspunde:

— Pare într-adevăr un început bun.

Mama şi fiul se privesc drept în ochi şi-şi fac mărturisiri. John zice:

— Îţi dai seama că a fost o adevărată nebunie să te întorci la un om ca ăsta. Dar o spune cu o voce şovăielnică, îndurerată. Simte că viaţa e dificilă, cu mult mai dificilă decât se aşteptase; că şi cele mai banale existenţe pot ascunde experienţe profunde şi tragice. îşi dă vag seama că

Tabitha a fost nefericită la Urrsley şi că singurătatea unei văduve de vârstă mijlocie poate atinge limite de suferinţă acută. Îl năpădesc sumedenie de noi sentimente de compasiune şi vinovăţie. Iar Tabitha declară:

— Nu trebuie să te simţi răspunzător pentru mine; da –, că-mi pierd banii, n-am să-ţi pretind să mă întreţii. Ar fi

urât din partea mea.

— Oricum eu tot aş face-o; cum aş putea să te las să înduri lipsuri?

— N-ar fi corect nici faţă de mine şi nici faţă de tine;

mă simt constrânsă din cauza asta.

— Corectitudinea n-are nicio legătură cu ceea ce discutăm noi. Doamne, mamă, nu înţelegi asta? A fi corect e o atitudine raţională; se potriveşte exact ea nuca-n perete cu viaţa de familie. Expresia, deplasată în cazul de faţă, trădează în mod evident o ranchiună personală.

— Ce mai face Kit? întreabă Tabitha; şi din nou se uită unul la altul eu priviri cercetătoare.

Dar chiar atunci Giuseppe îşi face apariţia ca s-o întrebe pe Tabitha ce trebuie făcut cu marchizele cele noi;

cât de sus trebuie puse?

— Vai, Teri, doar ţi-am dat măsurile… dar stai, mai bine vorbesc chiar eu cu oamenii. Pleacă grăbită să dea instrucţiuni şi când se reîntoarce, agitată după îndelungi şi”.

complicate discuţii, îl găseşte pe John uitându-se la ceas.

— Trebuie s-o şterg… nu pot risca să scap trenul.

Tabitha îl conduce la gară. În ultima clipă, exact când trenul se pune în mişcare, îşi aminteşte că voise să clarifice chestiunea cu dependenţa ei de John. Voise să-i explice că nu are dreptate considerând că a fi corect nu are nicio legătură cu o situaţie ca a lor. Dar când se saltă pe scara vagonului ca să-şi arunce o privire pe fereastră constată că

John şi-a şi aşezat pe genunchi mapa de scris şi a întins pe ea un teanc de teze pentru corectat. Şi ceea ce o şochează este că, pentru prima oară, observă. că John are un început de chelie în creştetul capului.

— Bietul Johnny, reflectează ea pe drumul de întoarcere, a început să îmbătrânească; şi ce viaţă duce, ce

viaţă îngrozitoare, numai grabă şi griji! Resimte o strângere atât de dureroasă de inimă pentru John încât îi vine să plângă. Dar hotelul apare la vedere şi imediat observă că oamenii instalează marchizele într-un loc nepotrivit, de unde nu pot fi văzute din şosea. „Of, doamne, doamne, trebuie să le faci singur pe toate, şi nu-ţi rămâne timp nici măcar să gândeşti”.

Când John ajuns acasă îi dă raportul lui Kit, cad amândoi de acord că oricum, chiar dacă Tabitha se ruinează, tot e mai bine că nu mai stă în Urrsley, unde n-ar face decât să sporească numărul complicaţiilor unei vieţi şi aşa mult prea agitate.

93

TABITHA E CONŞTIENTA, zi şi noapte, că ruina înaintează spre ea cu o viteză care se măreşte ca urmare a doi factori conjugaţi: pe măsură ce notele de plată se adună.

Bonser devine tot mai extravagant. Într-o zi aduce acasă un imens automobil sport de ocazie, Isotta Fraschini, decapotabil, de un roşu aprins. Când Tabitha se sperie de preţ.

Bonser replică:

— O maşină bună e întotdeauna mai ieftină; n-are nevoie de atâtea reparaţii. Şi nouă ne trebuie o maşină, Păpuşo, ca să vedem ce proprietăţi mai sunt prin împrejurimi.

Vrem să ne extindem. Ideea mea e un lanţ de hotele Belvedere de-a lungul întregii coaste – ne scuteşte de cheltuieli de regie suplimentare.

Zilnic inspectează împrejurimile. Şi deşi, când se întoarce acasă, se plânge de această viaţă grea, e întotdeauna în cele mai bune toane, uşor ameţit şi deosebit de afectuos.

— Minunată şi micuţă Păpuşă, cum merg treburile azi?

— Câteva persoane în plus la masa de prânz; dar directorul băncii a telefonat în legătură cu contul neacoperit.

Zău, Dick, nu ştiu cum o să putem continua.

— Nu-ţi face griji, Păpuşo. Important e să stârnim senzaţie şi să nu ne sinchisim de cheltuieli. Acum în curând o să trecem hopul, mulţumită Păpuşii mele.

O ia pe genunchi. „Doar ca să mă îmbrobodească”, îşi zice Tabitha. Dar râde; e nespus de fericită – simte o plăcere dureroasă prin acuitatea ei, pentru că e dublată de spaimă faţă de ce-ar putea urma. Socoteşte că pe vremea când era o tânără mireasă fusese prea naivă, prea lipsită de experienţă ca să guste momentele de încântare; şi că numai acum, când a fost izbăvită de nefericire, salvată din acel impas sufletesc în care se afla, numai acum poate cu adevărat să se bucure de viaţă.

— Dar, Dick, îl imploră ea pe Bonser, n-avem nevoie de trei grădinari.

— Ei, uite vezi, asta eşti tu, gata să dai foc hambarului ca să ardă şoarecii. Las-o baltă, las-o baltă.

Dar e răbdător cu ea; şi când îl sâcâie, o bate cu palma pe spate şi zice:

— Uite-o pe Păpuşa gata de bătălie! Ei, nu-s decât micile ei fasoane.

94

LA SFÂRŞITUL PRIMULUI AN, hotelul Belvedere înregistrează pierderi în medie de patruzeci de lire pe săptămână şi datorează aproape două mii de lire băncii care ameninţă să instaleze în hotel un executor judecătoresc.

Bonser a semnat o ipotecă pentru mobilier, iar Giuseppe, cu o autentică melancolie italienească, umblă de colo colo ca un actor de pantomimă la funeraliile civilizaţiei. Tabitha aleargă agitată ca o găină surprinsă de grindină, controlând cămările, albiturile, muncindu-se să

născocească un mijloc a le împiedica pe slujnice să fure zahăr şi pe femeile cil ziua să şterpelească cârpele de praf. îşi zice: „Asta-i sfârşitul”; dar, întocmai ca acea doamnă rămasă celebră care a fost găsită în mijlocul casei în flăcări schimbându-se într-o r. ochie veche pentru că afară ploua, Tabitha încearcă să facă economii.

Totuşi Bonser nici măcar nu admite evidenţa unei crize.

Când nu e pe jumătate beat, e plin de idei noi care îl îmbată mai mult decât băutura. Cumpără nişte mecanisme de stors fructe, un aparat de proiectat filme pentru după-amiezile ploioase.

Într-o zi se întoarce acasă foarte surexcitat din cauza unei arcade pe care a văzut-o la o expoziţie de obiecte scoase la licitaţie. E de vânzare contra sumei de trei sute de lire.

— Proiectată de un vestit arhitect francez – cel mai frumos lucru pe care l-am văzut vreodată; cinci sute de becuri albastre şi roşii şi un joc. de lumini ca o fântână arteziană în vârf. Întrece de departe tot ce se poate vedea în

Piccadilly Circus de la Tottenham Corner până la Champagne Charley.

— Dar, Dick, ştii bine că nu putem plăti nici măcar chiria.

— Şi ce chilipir… a costat o mie de lire noi. Toată în fier forjat bătută cu aramă… o adevărată operă de artă;

ar fi o crimă s-o lăsăm să fie distrusă.

— Banca zice că trebuie să lichidăm conturile luna viitoare.

— Iar te-ai pornit, banca, banca, banca! Doamne.

Tibby, nu eşti de prea mare ajutor, zău!

Tabitha nu mai aude nicio vorbă despre arcadă şi-şi închipuie că a fost dată uitării întocmai ca vreo alte zece proiecte, la fel de fantastice, până într-o dimineaţă când dă

peste o echipă de lucrători care dărâmau stâlpii de piatră de la intrarea hotelului. Bonser cumpărase arcada. Se plimbă în sus şi-n jos jubilând triumfător, oprind trecătorii ca să le spună că a reuşit să achiziţioneze de la Expoziţia de pe Coasta de Sud dedicată Păcii vestitul arc al victoriei, că este o operă de artă autentică şi că l-a costat o mie de lire. A doua zi, când arcul – o grilă enormă din metal înaltă de vreo treisprezece metri şi lată de cinci – e pe punctul de a fi prins în şuruburi şi asamblat, Bonser a şi umflat preţul. „Două mii de lire şi chiar aşa, al naibii de ieftin".

Când e gata instalat, Bonser îi invită pe primar şi oamenii de afaceri de prim rang din Pynemouth la un dineu unde ţine un lung discurs despre datoria englezului de a sprijini arta. Se referă la cei ce şi-au dat viaţa în ultimul război mondial şi la acest nobil monument comemorativ al victoriei şi sacrificiului lor. Bonser însuşi şi alţi câţiva din cei de faţă varsă lacrimi. care sunt absolut sincere iar după aceea fotograful de la Pynemouth Gazette fotografiază întregul grup stând sub arc. Reportajul din ziar umple o coloană întreagă şi e intitulat *Arcul victoriei salvat pentru Pynemouth*. *Acţiunea patriotică a colonelului Bonser de la hotelul Belvedere*. *O amintire peste veacuri*. Iar articolul începe: „Propunerea de a tăia vestitul arc pentru a se crea o intrare în parcul maritim, faptă de vandalism, dezonorantă pentru oraşul nostru, a fost în sfârşit în mod ferm anulată prin declaraţia colonelului Bonser, care sună aşa: concepţia iniţială a artistului trebuie să rămână intactă până în cel mai mic amănunt".

Dar, peste o săptămână, nimeni nu e surprins văzând înălţată în vârful arcului, o firmă cu litere luminoase roşii şi albastre înalte de un metru, anunţând: HOTEL BELVEDERE. GARAJ. DANCING. Până şi preşedintele comitetului pentru artă e încântat, căci e unul dintre creditori şi acum poate constata că în curtea hotelului au început să parcheze o mulţime de maşini.

95

E PROBABIL ADEVĂRAT că arcul şi reclama DANCING au salvat hotelul Belvedere. În ultimii doi ani toată

Europa se pornise pe dans. Uriaşe saloane pentru dans începuseră să răsară în toate oraşele; aceleaşi ziare care vorbesc despre ruină şi mizerie, despre francul în scădere şi marca germană falimentară, descriu o viaţă de noapte mai veselă şi mai extravagantă ca oricând. S-ar fi zis că războiul, care sfărâmase vechiul tipar al lucrurilor, proiectase masele, fie că le era pe plac sau nu, într-o societate nouă, mai descătuşată, mai spontană, mai liberă. îi preschimbase pe bogaţi în săraci, şi le dăduse, milioanelor de oameni strâmtoraţi, acel mic surplus care poate cumpăra libertatea şi luxul, fie şi numai pentru un weekend.

Tabitha e uluită de şuvoiul de amatori de distracţie, bătrâni şi tineri, care începe acum să se reverse pe porţile hotelului; oameni care par să aibă timp liber şi bani lichizi fără limită, deplină libertate, niciun fel de reţinere de ordin moral, şi întotdeauna haine noi, elegante.

— Dar am crezut că toată lumea e ruinată, se miră

Tabitha. De unde vin toţi ăştia?

— Ruinată, pe dracu', zice Bonser. Faliţii se văicăresc, dar uită-te la Woolworths. Uită-te la micile magazine şi la făbricuţe. Şi le place să azvârle cu banii, ăstora din tagma cea nouă. Acum că au pus mâna pe ceva bani sunt porniţi să-i risipească.

Hotelul Belvedere organizează acum trei serate dansante pe săptămână; iar vara toate camerele sunt ocupate.

Tabitha munceşte de la şase dimineaţa şi adesea e încă în picioare târziu, după miezul nopţii; pentru că unul din dezavantajele noii popularităţi de care se bucură hotelul e acela de a atrage, cum le zice Tabitha, fetele

acestea moderne care, după părerea ei, nu au pic de conştiinţă.

— Nu sunt niciodată liniştită până nu se termină balul şi scăpăm de ele.

E şocată văzând cum fete care n-au împlinit încă douăzeci de ani vin de două ori pe săptămână cu maşina însoţite de câte un tânăr, dansează blackbottom şi tangouri lente, lascive, se îmbată discret şi pleacă apoi cu maşina pe un drum lăturalnic unde pot să stingă farurile.

Adesea sunt vreo zece maşini în şir, una în spatele celeilalte, fiecare cufundată în beznă şi tăcere, cu excepţia vreunui răzleţ chicot de râs sau ţipăt înfundat.

Tabitha i se plânge lui Bonser, care, spre surprinderea ei, priveşte situaţia cu foarte mult calm.

— Nu-i nimic, Păpuşo. Lasă-i în pace. Atâta timp cât ei se simt fericiţi, suntem şi noi fericiţi.

— Dar, Dick, ce-o să se-ntâmple cu bunul nostru renume, cu autorizaţia noastră? Cred că nu-ţi dai seama cât de rău stau lucrurile.

— Pace ţie, doamna mea, am să mă ocup eu de treaba asta. Ai un foc? Lui Bonser îi place să-i aprindă Tabitha ţigările de foi, care se fac tot mai lungi şi mai voluminoase pe zi ce trece. Inspectează în continuare proprietăţile din împrejurimi şi adesea, când se duce să vadă vreun hotel la o distanţă de o sută de mile nu se întoarce nici noaptea acasă.

Tabitha, lăsată cu toată răspunderea pe cap, încunoştinţează poliţia despre maşinile din alee. Într-o seară îl pune pe Teri să dea afară de pe ringul de dans o tânără pereche. De data aceasta, Bonser se înfurie.

— Vrei să ne ruinezi?

„— Dar, Dick, dacă i-ai fi văzut! Era ceva dezgustător, zău, absolut oribil.

— La naiba, Păpuşo, dacă nu-ţi place să vezi lumea distrându-se, nu te mai apropia de ringul de dans. Şi

continuă să bombăne câteva zile la rând. Dă ordin ca luminile să fie şi mai discrete în separeuri şi să se instaleze încă câteva chioşcuri în grădină.

— Pentru ce-ţi închipui că vin aici, Păpuşo, pentru predici bisericeşti? Ştii, nu mă deranjează că eşti credincioasă, şi eu sunt, dar lasă religia acolo unde-i e locul;

las-o pentru zilele de duminică.

Tabitha e alarmată. Observă acum că hotelul Belvedere, cu barurile lui pentru cocktailuri, cu bronzurile şi nudurile lui, cu sofalele lui ferite, cu dansul sub lumini estompate, căpătase un aspect tot mai frivol. Nu recunoaşte: „Dick e un om total egoist care s-a folosit de banii mei ca să-şi facă iar o situaţie, şi e drăguţ cu mine acum doar pentru că mă ocup de administrarea hotelului în locul lui”, totuşi sesizează pe deplin adevărul. Întreaga ei fericire depinde de cât de utilă se dovedeşte a-i fi. Şi faţă în faţă cu perspectiva de a pierde această calitate, îşi zice:

„Dar poate că Dick are dreptate. La urma urmei, femeile de vârstă mijlocie tind să aibă vederi înguste; poate că sunt un pic cam demodată”.

Tabitha evită ringul de dans; şi deşi nu reuşeşte întotdeauna să nu vadă cuplurile care stau întinse pe sofalele de pe culoare sau care stau pe un singur scaun în grădină, îşi întoarce privirile de la ei şi-şi face singură morală să să nu mai fie mărginită şi demodată.

Totuşi, într-o seară, o slujnică o cheamă să se ocupe de o fată găsită pe jumătate goală în camera unui tânăr.

Tabitha îi porunceşte fetei să plece şi imediat se declanşează un mare scandal. Tânăra, care e îndeajuns de beată ca să nu-i pese, refuză să se îmbrace, şi când, la intervenţia tânărului, se hotărăşte în sfârşit, iese apoi pe scări şi se porneşte să urle că nu admite să fie dată afară; nimeni n-o azvârle pe ea afară din cârciuma asta împuţită.

Tabitha, îngrozită de această scenă vulgară, penibilă, şi totodată mânată de nevoia de a impune bunele moravuri, înaintează spre ea cu o expresie care de fapt izvorăşte din disperare dar seamănă a ferocitate, încât fata se dă bătută şi ţâşneşte prin holul hotelului înţesat de clienţi curioşi şi se îndreaptă spre intrarea principală.

Acolo, se opreşte şi aruncă o ultimă sfidare.

— Numai voi, mâţe bătrâne cu mintea sucită, faceţi atâta caz din orice! Gelozia, asta vă roade, pentru că nu mai puteţi avea şi voi parte de asemenea plăceri. Dar de adoratul tău ce părere ai? Ce zici de colonel şi de domnişoara

Spring?

Apoi dispare iar Tabitha se îndreaptă spre biroul ei cu multă demnitate dar cu genunchii tremurând. îşi zice:

„Dick n-o să mi-o ierte niciodată; dar cum era să ştiu c-o să reacţioneze aşa de violent şi că, pe deasupra, o să spună ce-a spus la adresa lui?”

Domnişoara Spring e casieră la recepţie. E o blondă scundă, îndesată, cu o faţă rotundă ca de păpuşă şi care exprimă, ca mai toate chipurile de păpuşă, o neclintită mulţumire de sine. E foarte eficientă, rezervată şi întotdeauna deosebit de politicoasă cu Tabitha, care n-a văzut-o niciodată vorbind cu Bonser. Atenţia lui se îndreptase spre recepţionistă, o fată urâtă dar plină de viaţă pe care Tabitha fusese uneori geloasă.

Acum reflectează: „Fata aia a spus-o doar aşa, să-mi facă mie în necaz; ori s-ar putea totuşi ca Dick să se întâlnească cu Spring în altă parte? E într-adevăr ciudat că nu-l văd niciodată prin preajma ei aici, în hotel”.

Înnebunită de spaimă când Bonser apare la ea în birou, izbucneşte înainte ca el să apuce să scoată o vorbă:

— Oh, Dick; dar ce puteam face? Fata aia *era* în cameră cu un bărbat!

— E-n regulă, draga mea. Bonser, departe de a fi

supărat, se arată plin de înţelegere. N-aveai altă soluţie cu o otreapă infectă ca aia. Am dat dispoziţii să nu mai fie primită în hotel; nu-mi pasă pentru mine, dar e inadmisibil ca o fată cumsecade ca Spring să fie tăvălită în noroi.

O trimite pe Tabitha la culcare manifestând o afectuoasă solicitudine.

— Biata mea fetiţă, eşti încă complet tulburată. E o adevărată ruşine. Adevărul e că ai prea multe pe cap aici.

Nu se cuvine ca tocmai tu s-ajungi să te ocupi de evacuarea indezirabililor; este peste puterile tale să faci faţă la toate treburile de aici. Şi în plus nu ţi se potriveşte.

Tabitha protestează spunând că-i place această muncă, dar Bonser e categoric. N-o va lăsa, zice el, să-şi ruineze sănătatea. Şi treptat, în decursul săptămânii, Bonser pune la punct un plan pentru încă un hotel, un mic hotel la ţară, pe care să-l administreze Tabitha în numele lui.

— Şi o să fie un adevărat cămin al nostru. Asta mi-am dorit eu întotdeauna: un cămin adevărat unde să ne bucurăm împreună de linişte. Fireşte că eu va trebui să mai viu în control pe-aici, dar numai aşa, din când în când, la câte-un sfârşit de săptămână.

Pe Tabitha o încântă ideea. Se vede eliberată de problemele etice de la Belvedere şi la distanţă de domnişoara

Spring. E şi mai încântată când, după ce prospectează timp de câteva zile proprietăţile, Bonser o anunţă că nimic n-ar putea fi mai potrivit pentru noua investiţie decât vechiul han de pe şoseaua spre Urrsley, denumit the Freemasons

Arms.

— E cam departe de Pynemouth, dar în schimb e aproape de John; întotdeauna mi-am zis că e regretabil să nu te vezi mai des cu John şi cu scumpetea aia mică… zii pe nume… Nancy.

Tabitha nu e sigură dacă-şi doreşte să fie mai aproape de soţia lui John dar e întru totul de acord că hanul oferă posibilităţi frumoase.

Proprietatea e imediat cumpărată, la un preţ ridicat, pentru că devenise deja un loc de popas pentru cei motorizaţi, în special şoferii de camioane. Dar, adăugând un garaj, un bar de zi, un foaier şi camere de dormit, Bonser reuşeşte foarte curând să dubleze încasările. Aripa din spate adăugată unui vechi hambar care dă spre un drum lateral e reamenajată ca locuinţă şi împreună cu grădina particulară din jur, sunt trecute pe numele Tabithei drept proprietate personală.

— E o idee bună să ai proprietatea ta separată, Păpuşo;

poate să fie uneori util în unele chestiuni bancare.

Şi când această casă liniştită, izolată în spatele pomilor, e terminată şi mobilată, Bonser oferă, la inaugurare, un banchet pentru patrusprezece oaspeţi. Şi ridică paharul în sănătatea Tabithei, declarând că, în sfârşit, se află la casa lui; de-aici înainte şi până când va ajunge în ultimul său lăcaş. Unde, de asemeni, speră să se odihnească alături de scumpa lui soţie şi tovarăşă de viaţă, credincios până dincolo de moarte. Se montează în asemenea măsură, încât varsă lacrimi de şampanie şi Tabitha trebuie să-l culce urgent.

Dispoziţia afectuoasă îl ţine aproape o săptămână. Apoi se vede nevoit, din cauza unui mesaj urgent, să plece în grabă la hotelul Belvedere unde rămâne o lună. Telefonează zilnic şi explică de ce nu poate veni: are loc un dineu important sau o serată de gală.

— Şi ce mai face Păpuşa mea? Cât mi-e de dor să fiu cu ea tot timpul în căsuţa noastră dragă, numai a noastră.

Când în sfârşit se întoarce, aduce flori; dar iarăşi, după două zile, e chemat şi lipseşte o săptămână. Tabitha a şi fost informată de o jumătate de duzină de prieteni din

Pynemouth că Bonser îşi petrece cea mai mare parte a timpului plimbând-o pe domnişoara Spring prin ţinut cu maşina lui roşie. „Cred că aşa a procedat tot timpul, reflectează

Tabitha. A vrut doar să scape de mine, plasându-mă aici;

spera că o să mă consolez văzându-l pe John mai des. Ei, la ce să mă aştept? Îmbătrânesc, asta-i”.

Cadourile lui Bonser devin tot mai scumpe odată cu durata tot mai mare a absenţelor sale. Când după o lipsă de două luni Bonser îi aduce un mantou de blană, Tabitha îi spune:

— Tu nu mă iubeşti, Dick, doar te foloseşti de mine.

Bonser nu se arată nici măcar jignit. Exclamă:

— Doamne, Păpuşo, nu ştiu ce m-aş face fără tine!

Tabitha e furioasă; dar când pleacă îi duce dorul, îi lipsesc până şi gălăgia şi toanele lui. Se dispreţuieşte pentru că îi simte lipsa şi aşa, e mereu prezent în gândurile ei.

Ar vrea să-l urască dar ura împotriva lui nu poate dura deoarece acel Bonser pe care-l urăşte nu e niciodată acelaşi

Bonser care se întoarce la ea, plin de bunăvoinţă, vorbăreţ şi total indiferent faţă de dispoziţia ei. Singurul mod de a reacţiona faţă de un asemenea om ar fi să stea îmbufnată;

dar cu un asemenea om îmbufnarea ar fi o inutilitate, nimic altceva decât umilire.

SOŢII JOHN BONSER s-au arătat încântaţi de succesul hotelului Belvedere din Pynemouth. I-au scris Tabithei scrisori pline de afecţiune şi i-au trimis cadouri de Crăciun.

Şi-o închipuie ca fiind o femeie activă care, slavă domnului, nu are timp să le stea pe cap. De aceea, când află că

Bonser a cumpărat hanul Freemasons, intră în panică;

Iar Kit e de-a dreptul consternată când, peste câteva zile

— Asta întâmplându-se în 1926 – Tabitha vine în vizită”.

neanunţată şi pretinde s-o vadă imediat pe Nancy, pretinde pe un ton hotărât care parcă vrea să spună: „Sunt decisă să-mi recapăt drepturile”.

Şi de îndată pentru Kit devine limpede, după cum va povesti ea mai târziu, că Tabitha s-a schimbat în rău. Excentricitatea ei devenise şi mai evidentă.

Kit ar fi refuzat-o. Dar întâmplător fetiţa se află în camera alăturată şi auzind o voce străină, vine alergând, împinsă de curiozitate şi dorinţa de a i se da atenţie.

La patru ani, Nancy e trandafirie şi grăsuţă, cu un năsuc absurd de mic. În timp ce se apropie cu paşi mărunţi, priveşte într-o parte din coada ochişorilor ei albaştri cu o cochetărie avidă care e comică, şi când îşi aşază mânuţele scurte în poala Tabithei şi-i oferă buzele moi, groase, buze aidoma cu ale Tabithei, îi aruncă mamei sale o privire plină de obrăznicie. Ştie că mama ei dezaprobă sărutările şi, pusă pe rele, mimează un sărut zgomotos – dar în vânt. Sărutările nu-i fac nicio plăcere dar o atrage ceea ce e interzis.

Tabitha, observând privirea lui Kit aţintită asupra ei, n-o sărută pe fetiţă. Dar o ridică şi-o strânge în braţe. E

gata să plângă. Şopteşte:

— Scumpeteo, scumpeteo, o iubeşti tu pe bunicuţa ta?

— Da, bunicuţo. Ai adus nişte bombonele?

Tabitha scotoceşte prin geantă în căutarea unui tub cu drajeuri de mentă şi o întreabă:

— Dar tu ai ceva pentru bunica?

— Da, bunicuţo. Gura fetiţei e gata deschisă şi se uită

nerăbdătoare la flacon.

— Vrei să-mi reciţi un imn?

Kit intervine.

— Mă tem că Nan nu ştie niciun imn.

Tabitha o priveşte provocator pe tânăra femeie şi zice:

— *Nici măcar* Blândul Iisus?

— Mă tem că nu.

— Dar o rugăciune?

— Nan nu spune rugăciuni. N-o învăţăm nimic din toate chestiile astea. Şi adaugă vorbind precipitat, făcând apel la înţelegere: Pare un lucru atât de greşit, nu crezi, să-i înveţi pe alţii lucruri în care tu însuţi nu crezi?

Tabitha replică pe un ton alarmat:

— Dar ce rău i-ar putea face? Şi văzând expresia rece de pe faţa nurorii ei, Tabitha murmură ceva despre dragostea lui Iisus pentru copii şi cât de important este să i se spună unui copil despre dragostea lui Dumnezeu pentru

Kit răspunde cu răbdare că există păreri diferite asupra acestei chestiuni şi o ia pe Nan în braţe.

— E ora să-ţi bei ceaiul.

Pe loc copilul începe să ţipe.

— Nu vreau ceai. Vreau o bomboană. Bunico, bunico, dă-mi o bomboană.

Dezgustată de această comportare, Kit o duce pe fetiţă în camera ei; iar Tabitha, şi mai agitată, se pregăteşte să plece. Nu mai pomeneşte un „cuvânt despre rugăciuni şi imnuri, dar Kit n-are nicio îndoială că pe Tabitha nu o preocupă decât acest gând.

Într-adevăr, Tabitha e complet uluită. „Dar ce-o fi în capul ei? se întreabă ea. Să nu-i dai unui copil niciun fel de învăţătură religioasă, e îngrozitor; trebuie să fie nebună”. Şi o îngrozeşte numai faptul că Nan pierde ceva atât de valoros şi important pentru ea, dar mai ales răutatea lui

Kit. „Cum de poate fi aşa de nemernică? Nu vede ce se întâmplă cu fetele astea care n-au nimic sfânt; creaturile astea înfiorătoare care beau şi se duc cu primul bărbat ce le iese în cale?”

Şi acum nu se mai poartă cu tact şi nici nu se mai retrage într-o supărare demnă. A înaintat în vârstă şi totodată a devenit mai puţin prudentă; mai disperată şi mai energică. Începe să vină tot mai des în vizită în apartamentul soţilor John Bonser din Bright Square. îi oferă în dar lui

Nan cărţi cu poze ilustrând povestiri din Biblie. În parc, o atrage cu bomboane şi-i povesteşte că sărbătorile Crăciunului reprezintă un eveniment fericit pentru că Iisus s-a născut de Crăciun ca să aducă iubire pe pământ. I se plânge lui John că fetiţa e crescută ca o păgână, şi-i cere să facă uz de autoritatea lui de tată.

— Cum poţi s-o laşi să-l distrugă pe bietul copil, trup şi suflet?

John, evident, conştient că nu are pic de autoritate, e nevoit să dea un răspuns oarecare, în doi peri, ca să scape.

Tabitha i se pare aproape la fel de supărătoare ca şi Kit.

Bineînţeles că în această dispută atât John cât şi Kit se bucură de întreaga simpatie a prietenilor lor din universitate. Grupul celor mai tineri, oameni serioşi şi înţelepţi, în apogeul reacţiei faţă de propria lor copilărie, se opun cu străşnicie educaţiei religioase a copiilor.

O ruptură între Tabitha şi tânăra pereche era probabil inevitabilă, dar survine în cele din urmă absolut brusc.

Printre bunii prieteni ai lui Kit se numără şi un tânăr pe nume Rodwell, care a pierdut de două ori în alegerile pentru consiliul orăşenesc dar are mulţi susţinători printre studenţi. Se ocupă cu demonstraţii practice la chimie, e inteligent, ager, bun orator şi adept entuziast al oricărui

nou proiect de îmbunătăţire. Kit îl asistă ca secretară în activitatea lui politică şi Rodwell îşi petrece mare parte din timp în apartamentul din Bright Square. La reuniunile săptămânale care se dau aici pentru elevii lui John şi colaboratorii lui Kit pe tărâm social, Rodwell este punctul de atracţie.

E celibatar, spătos şi oacheş, chipeş în genul reclamelor pentru gulere bărbăteşti, cu o fire echilibrată; iar Tabithei, văzându-l în apartamentul lui John, tratat cu deferenţă de musafirii lui John, îi devine pe loc profund antipatic.

Şi într-o zi la sfârşitul lunii decembrie, pe când vreo zece persoane ascultă relatarea lui Rodwell cu privire la o proprietate bisericească din Urrsley, Tabitha îşi face apariţia cu un pachet de cadouri de Crăciun pentru Nancy şi, ca de obicei, ignorându-l pe Rodwell, începe s-o caute pe fetiţă, trecând mai întâi prin camera ei şi apoi în dormitorul părinţilor. După ce, în felul acesta, deranjase întreaga adunare, exclamă deodată ca pentru sine:

— Biserica încearcă măcar să facă cât de cât un bine, nu caută să profite spunând minciuni.

— Poftim?

— Nu e adevărat că biserica se îmbogăţeşte de pe urma mahalalelor. Are drept de proprietate doar asupra terenurilor; nu-i poate evacua pe oameni pentru că sunt murdari.

Femeia şi-a ieşit vădit din fire. După o pauză prudentă.

Rodwell o întreabă în cei mai politicoşi termeni cu putinţă dacă îi permite s-o caute el pe Nancy, şi reuşeşte ş-o aducă pe fetiţă din apartamentul de dedesubt unde se jucase cu o prietenă. Dar Tabitha nu îl iartă. Dispare imediat cu Nancy în parc.

Kit nu poate ierta un atac la adresa unui musafir de-al ei, mai ales că acesta e idolatrizatul Rodwell.

Îi scrie Tabithei şi-o roagă să nu-i mai istorisească lui Nancy povestiri din Biblie. „Ştiu ce gândeşti despre educaţia religioasă, dar pe Nan o derutează auzind păreri diferite de la persoane diferite”. Şi într-un post-scriptum adaugă: „Nu cred că e prea corect ca domnul Rodwell să fie acuzat că vrea să profite. Ar fi putut ajunge de mult în consiliu dacă nu i-ar fi combătut pe proprietarii mahalalelor”.

După acest incident, Tabitha nu se mai duce în vizită la ei. Se simte îndreptăţită s-o vadă pe nepoţica ei pe furiş, şi vine s-o pândească în parc. Iar Nancy înţelege repede regulile acestui joc. Acceptă voioasă dulciurile şi povestirile, şi nu pomeneşte un cuvânt despre asta acasă.

Atât Kit cât şi John sunt însă cu totul de acord că nici nu poate fi vorba ca Nancy să-şi viziteze bunica la hanul Freemasons. Fiindcă hanul are deja o proastă reputaţie.

Fiind primul local din Urrsley care caută să satisfacă gusturile noilor amatori de distracţii – tineri cu maşini în căutare de orice fel de amuzament departe de acasă – hanul atrage cele mai dubioase figuri.

Bonser însuşi contribuie ca localul să devină odios tuturor cetăţenilor respectabili din Urrsley. Ca şi la Pynemouth, Bonser s-a pornit să acţioneze pentru a-şi găsi aliaţi printre cetăţenii de vază. Scrie o scrisoare către *Gazeta din Urrsley* în care subliniază lipsa de distracţii rezonabile şi decente din ţinut şi propune să organizeze baluri bilunare şi un concurs de frumuseţe dotat cu premii: un automobil şi un sejur de o lună la Paris.

Dar rezultatul e o ripostă energică din partea Societăţii colecţionarilor de antichităţi care se pronunţă împotriva oricărei modificări sau extinderi a renumitului han, precum şi un număr de scrisori mânioase de la câţiva magistraţi, consilieri, de la o mamă din Urrsley, de la doi vicari îi trei preoţi care cu toţii declară că hanul

Freemasons este o ruşine pentru întregul ţinut şi un pericol pentru tineretul din Urrsley. Se face chiar şi o propunere în consiliul orăşenesc pentru a i se retrage lui Bonser autorizaţia şi cineva exclamă: „Nu-i mai spuneţi «colonelul» Bonser; nu e mai colonel decât sunt eu”.

Propunerea rămâne fără urmări pentru că se constată că Freemasons este în afara hotarelor oraşului.

Dar Bonser e dezgustat. Îl surprinde faptul că şi-a făcut duşmani în Urrsley. Nu poate înţelege de ce. Şi întrucât se comportase aici chiar şi mai zgomotos şi mai extravagant, se înfăţişase şi mai ţipător îmbrăcat decât în Pynemouth; întrucât gonise zilnic pe străzi cu maşina şi se îmbătase în toate restaurantele oraşului; întrucât, pe scurt, se distrase nemaipomenit de bine în Urrsley. Bonser nu poate învinui decât Urrsley-ul că nu-l apreciază cum i se cuvine.

Ameninţă că va închide hanul şi va lăsa oraşul în plata domnului. ¿întărind mai bine, căci Freemasons îi aduce deja un venit frumos, se mulţumeşte cu o retragere la Pynemouth unde se poate consola în voie cu domnişoara

Spring găsind astfel şi scuza pentru faptul că n-o vizitează pe Tabitha mai mult de o dată pe lună.

De fapt, Bonser făcuse greşeala gravă de a trata Urrsley-ul oraş din Midlands locuit de oameni serioşi, fabricanţi şi meseriaşi, în acelaşi mod ca Pynemouth-ul, staţiune maritimă pentru pensionari şi comercianţii care-i aprovizionează. Urrsley are o opinie publică cu un oarecare simţ moral, Pynemouth are doar bun gust.

NANCY NU ÎNCEARCĂ niciun resentiment când i se interzice s-o viziteze pe bunica ei la Freemasons. A sesizat uşor ideea că bătrâna persoană e ridicolă căci posedă un simţ acut al ridicolului. Pe măsură ce se transformă dintr-o copi liţă dolofană într-o fetiţă scundă şi voinică, începe s-o studieze pe bunica ei. Când Tabitha îi iese în cale cu dulciuri şi o sărută şi-i vorbeşte de Iisus, Nancy ia

bomboanele, întinde cu nepăsare obrazul la sărutat, se amuză de cucernicia bunicii şi se îndepărtează în fugă chicotind nestăpânit.

Şi după ce, la şase ani, începe să meargă la şcoală, îi e curînd ruşine cu Tabitha şi o evită cu atâta succes încât până la urmă Tabitha renunţă s-o mai pândească.

Pe Nancy o încântă şcoala şi mai ales descoperirea că e deşteaptă şi că e admirată pentru mintea ei. Învaţă cu entuziasm şi ajunge în fruntea clasei. Şi când unele din fetiţele neascultătoare care se joacă pe stradă şi care nu învaţă cu sârguinţă râd de meritele ei, le răspunde dispreţuitor, cu o voce şi o privire aidoma cu a mamei ei.

— Proasta aia de Nelly iar m-a tras de păr, dar nici nu-mi pasă; e aşa de nătângă, d-aia a făcut-o!

Spre marea satisfacţie a părinţilor, copilul pare să fi moştenit o fire dârză şi hotărâtă.

Astfel în 1930, la vârsta de nouă ani, când Nancy a ajuns în primul an al ciclului doi, toată lumea se aşteaptă să fie premianta clasei la limba engleză. Din nenorocire, noua profesoară, domnişoara Fisher, care poate nu suferă copiii încrezuţi, face într-o zi nişte observaţii aspre despre cunoştinţele ei de gramatică.

Nancy e foarte rănită în orgoliul ei de elevă şi după oră, povestindu-i întâmplarea unei colege şi rivale, o fetiţă cu ochelari, chiar şi mai serioasă decât ea însăşi, se simte îndemnată s-o maimuţărească pe profesoară. Prietena cea serioasă e uluită şi chiar alarmată văzând-o pe Nancy cum îşi schimonoseşte faţa într-un mod grotesc şi auzind-o cum imită, cu voce răspicată şi accent afectat, felul preţios de a vorbi ăl domnişoarei Fisher. Se uită în jur cu teama că această ieşire imprudentă şi insolentă ar putea atrage atenţia. Şi chiar o atrage. Atrage o mulţime de eleve. Fetiţa cea serioasă îşi ia discret tălpăşiţa, în timp ce Nancy, parcă stăpânită de un demon, o imită pe domnişoara Fisher exagerându-i la maximum defectele. Mulţimea de eleve

care s-au adunat grăbite să se distreze pe socoteala acestei ieşiri nesăbuite a nesuferitei Nan Bonser, cască ochii, pe jumătate eu dispreţ, pe jumătate cu uimire. Preţ de o clipă, dându-se astfel în spectacol, Nancy se află pe muchia unei înjosiri publice. Dar forţa, tăria, maliţiozitatea talentului ei se dovedesc irezistibile. În ciuda unor reţineri etice, mulţimea râde – e transportată de hohote de râs;

Iar Nancy se trezeşte, spre surprinderea ei, repurtând un imens succes.

Din acea clipă e urmărită mereu de fete care o roagă „S-o imite pe domnişoara Fisher”. Până şi fete de doisprezece ani binevoiesc să privească, deşi de la o distanţă care să nu le ştirbească superioritatea.

Şi când şcoala începe să se plictisească de acest număr, constată că Nancy se pricepe să imite pe oricare dintre profesoare. îl poate imita chiar şi pe profesorul de muzică, adorat de elevele mai mari şi dispreţuit de cele mai mici.

Asemenea atitudini de frondă sunt mult gustate în orice şcoală. Nancy devine o vedetă solicitată zilnic. Şi când nu se produce în public, studiază cum să-şi perfecţioneze rolurile, astfel încât preocuparea ei pentru învăţătură scade din zi în zi mai mult. La început încetează doar să mai progreseze pentru ca în mai puţin de un an John şi Kit să constate că Nancy a pierdut pasul. Şi deoarece nu cunosc motivul, îşi spun unul altuia că probabil copilul trece printr-o perioadă de reacţie firească, că era timpul să fie ceva mai puţin precoce. Când rapoartele activităţii ei şcolare încep să spună: „Nancy nu-şi dă niciun interes la învăţătură”, când e pedepsită, când la unsprezece ani se află încă tot în aceeaşi clasă, dar în coadă, fiind întrecută de copii de zece ani, părinţii încep să se alarmeze. Recurg la ameninţări, la rugăminţi, la cadouri. La care Nancy răspunde cu promisiuni – pe care nu intenţionează să le respecte – sau cu indiferenţă. Nu

ştie ce înseamnă a avea afecţiune pentru niciunul dintre părinţii ei şi a descoperit că amândoi sunt neputincioşi în faţa rezistenţei pasive sau a minciunii bine ticluite.

Până şi figura ei exprimă o şiretenie indolentă, de animal. Şi-a pierdut drăgălăşenia de copil şi e acum o fetiţă oarecare, cu faţa rotundă, obraznică, cu nas scurt şi buze groase, moi, întotdeauna pe jumătate întredeschise – o versiune în urât a bunicii ei, cu o expresie însă total diferită. Şi la orice dojană găseşte un răspuns.

— Mami, eu zău că învăţ, dar ce să fac dacă profesoarele astea bătrâne şi stupide sunt contra mea.

Kit i se plânge disperată lui John:

— Zău, nu vrea să depună nici cel mai mic efort dacă ¡nu se ţine cineva de capul ei clipă de clipă; şi eu n-am timp. John, în timp ce aleargă între un seminar şi o şedinţă de consiliu, exclamă:

— E nemaipomenit cât de puţin interes manifestă copilul ăsta faţă de orice; pare să fie absolut mărginită.

Şi aceasta este părerea generală a adulţilor care o văd pe Nancy în fiecare zi a săptămânii hălălăind pe stradă după ce iese de la şcoală, cu braţul trecut pe după gâtul unei prietene şi în gură cu o bomboană mare care-i umflă obrazul. Fetele chicotesc, ţopăie pe trotuar, se ciocnesc de vreo persoană în vârstă, se holbează cu dispreţ batjocoritor şi apoi o iau iarăşi la fugă şi chicotesc timp de zece minute până când rămân ameţite şi nedumerite de această criză de râs a cărei cauză şi justificare au uitat-o. Totuşi se înţeleg foarte bine între ele. Şi în lumea secretă, numai a lor, de glume, priviri pline de subînţeles, înghionteli şi confidenţe, se simt la fel de în largul lor ca şoarecii sub podeaua unui hambar. Viaţa e o încântare pentru ele.

Şi într-adevăr, când Kit şi John deplâng extraordinara schimbare produsă în caracterul lui Nancy, ei nici nu-şi dau seama cât e de profundă. Nancy, care mai demult

savurase satisfacţia de a învăţa ca să fie în fruntea clasei, are acum preocuparea mult mai captivantă de a fi o vedetă foarte populară, adorată şi adulată de fete, şi detestată de profesoare. Nimic nu corupe mai rău ca popularitatea; şi după doi ani de glorie Nancy a devenit o fată extrem de dură. Le trage de păr pe fetiţele cuminţi şi le adresează cuvinte urâte când încep să plângă. Ea personal însă e insensibilă la orice insultă.

— Nesuferită ce eşti, Nan Bonser, ţipă o fetiţă îndurerată, ciupită şi chinuită până la lacrimi. Las că ştiu eu că bunicu-tu ţine o tavernă.

La care Nancy, lăsându-se pe un şold, îndoindu-şi un genunchi şi privind peste umăr într-o atitudine care prin toate amănuntele exprimă un fel de dispreţ de vagabond, ripostează:

— Iar tu eşti o scârbă, de trei ori scârbă.

98

ÎN CURSUL ULTIMULUI AN Nancy auzise vorbindu-se adesea despre bunica ei. Pentru că Bonser e încă o dată prezent în ştirile din Urrsley. Un paragraf din cronica mondenă, o rubrică nou apărută în *Gazeta din Urrsley*, a anunţat că colonelul Bonser, proprietarul vechiului han istoric, The Freemasons Arms, situat la răscrucea de drumuri spre Londra, îşi propune să-l restaureze redându-i pe cât posibil forma lui iniţială, ca în secolul al cincisprezecelea când fusese un han pentru pelerinii de sub protecţia sfântului Cristof. „Colonelul Bonser trebuie felicitat pentru o iniţiativă care va reda spre folosinţă publică un monument renumit în istoria oraşului Urrsley”.

În realitate, hotărârea lui Bonser de a restaura hanul nu se datorează vreunui spirit de iniţiativă în acest sens, cât nevoii de a face faţă cererii crescânde. Afacerea a înflorit atât de repede ca urmare a creşterii fluxului de maşini, tot mai ieftine, mai rapide, mai uşor de condus, invadând toate şoselele, încât vechiul han a devenit

neîncăpător. Bonser apelează la un arhitect care a reconstruit mai multe cârciumi rurale în stilul „Olde Englyshe”, şi într-un răstimp foarte scurt, muncitorii se pun pe treabă. Într-o lună, vechiul Freemasons a dispărut şi în alte. şase luni poate fi văzută o copie a unui conac în stil Tudor, cu imitaţii de grinzi de stejar pe fronton, cu imitaţii de vitraliu la ferestrele batante, cu lambriuri din *papier mâché* imitând stejarul şi podele cu dale din cauciuc. Deasupra fostei curţi pentru şarete se construieşte un acoperiş pentru a adăposti ringul de dans; staulele devin garaje; în ceea ce fusese livada se sapă un bazin de înot; şi un mare arc cu lumini electrice, dominând două şosele, îl ia prin surprindere pe automobilistul care străbate pădurile şi câmpurile liniştite.

Oamenii de afaceri din Urrsley admiră clădirea din punct de vedere artistic dar declară că, întocmai ca atâtea alte opere de artă autentice, se va dovedi o realizare nerentabilă pentru creator. Cum oare, se întreabă ei, ar putea să renteze o sală de dans, un bazin de înot, un teren de golf şi un ring pentru patinaj cu rotile, la patru mile distanţă de oraş? Dar se înşală. Au în faţa ochilor, fără să ştie, primul motel – căci până şi denumirea le este încă necunoscută – care începe pe dată să se bucure de succes.

Bineînţeles se ridică proteste în Urrsley. Pe măsură ce lunile trec şi Freemasons e tot mai frecventat, protestele se fac tot mai auzite. În cele din urmă se redactează o petiţie semnată de peste o mie de proprietari, sprijiniţi de

Societatea colecţionarilor de antichităţi din Urrsley, de

Şcoala duminicală, de Liga apărării zilei de sabat, de Asociaţia Panglica albastră, care este prezentată consiliului districtual, cerând închiderea stabilimentului.

Dar cu mult înainte ca această iniţiativă colectivă a cetăţenilor de vază din Urrsley să fi trecut de la etapa de

incubaţie şi propunere la faza de dezbatere, consultare şi organizare, înşişi semnatarii înţeleg că-şi pierd timpul.

A şi apărut o duzină de motele pe o rază de treizeci de mile în jurul oraşului Urrsley. Este limpede că închizând

Freemasons tinerii vor fi pur şi simplu determinaţi să-şi caute distracţiile la distanţe mai mari. Probabil că majoritatea, în mod sigur marea majoritate a persoanelor serioase, respectabile din Urrsley detestă şi se tem de Freemasons. Dar sunt de pe acum conştienţi, opinia publică simte ceva care pluteşte în aer, anume că astfel de stabilimente sunt sortite să apară şi că nu pot fi oprite. Un sentiment mult mai putennic decât credinţa sau consiliile sau părinţii. Senzaţia că o forţă universală s-a pus în mişcare

— Imaginaţia tinerilor în căutarea unui nou domeniu, domeniu în care să se poată manifesta creativ.

CHIAR ŞI SCRISORILE, adresate publicaţiei *Gazeta din Urssley*, care atacă Freemasons nu mai văd lumina tiparului, pentru că *Gazeta* nu pierde din vedere tirajul ei, iar Bonser devine tot mai popular printre oamenii de afaceri mai tineri din Urrsley – oameni de treizeci de ani, care încep să devină influenţi şi sunt intransigenţi faţă de vechile prejudecăţi. Cu aceştia îşi petrece Bonser cea mai mare parte a timpului de când cu succesul noului său stabiliment. A descoperit de fapt justeţea intuiţiei sale – că există o grămadă de bani disponibili prin partea locului – şi devine cetăţean al oraşului Urrsley, subscrie la acţiunile filantropice locale iar membrii mai tineri din consiliul orăşenesc se arată încântaţi să ia masa cu el. Duşmanii nu mai pot să-l bârfească decât între ei, în particular. Adevărat e că o fac cu şi mai multă energie. Şi vorbele pe care victima lui Nancy i le-a azvârlit în faţă sunt un ecou al acestei duşmănii.

Nancy nu dăduse niciun fel de atenţie hanului Freemasons, iar lui Bonser, când văzuse uneori o maşină

mare, purpurie, gonind prin oraş şi auzise lumea zicând cu felurite intonaţii: „Iarăşi colonelul”, nu-i acordase nici cel mai mic gând, ca de altfel nici Tabithei.

Dar acum, dintr-un motiv oarecare, poate doar pentru că insultele aduse lui Bonser fuseseră neobişnuit de veninoase, devine curioasă. Întreabă dacă bunicul ei ţine într-adevăr o tavernă; iar când Kit îi explică în câteva cuvinte că Bonser posedă de fapt două hotele, dintre care unul e Freemasons, unde ea nu trebuie să pună piciorul.

Nancy se hotărăşte imediat să se ducă acolo.

De aceea la prima ocazie chiuleşte de la orele de sport de după-masă, cum de altfel mai făcuse în repetate rânduri, ia autobuzul până la răscruce, examinează de la distanţă motelul cu mult interes şi se întoarce. Îi povesteşte aventura unei prietene, pe care ideea o fascinează şi amândouă pornesc împreună într-o nouă expediţie. De data aceasta explorează curtea şi se furişează până în restaurant unde le surprinde un chelner.

— Ei, voi, ce doriţi? Fetele n-o iau la fugă. Nancy, sigură pe sine datorită colosalei aroganţe pe care o dobândise odată cu succesele repurtate în postura de teribilista şcolii, nu se teme de nimeni. Se uită ţintă la chelner şi-şi linge buzele, fără să scoată chiar limba, dar sugerând gestul.

Şi când chelnerul pune mâna pe ea ca s-o dea pe uşă afară, se smuceşte din mâinile lui şi zice:

— Să nu-ndrăzneşti să mă atingi, că te spun lu’ colonelu Bonser; e bunicu’ meu.

— Nu zău, don’şoară; atunci cum de nu-l cunoşti?

Uite-l acolo, la bar.

Privind spre bar, Nancy vede doi bărbaţi corpolenţi cu feţe învăpăiate mai degrabă din cauza băuturii decât a sângelui, porneşte în direcţia lor şi se adresează văzduhului dintre ei.

— Eu sunt Nan. Omul ăla nu vrea să creadă că eşti

bunicul meu.

La auzul acestor cuvinte, bărbatul un pic mai gras şi mai aprins la faţă rânjeşte spre ea, arătându-şi dinţii strălucitori şi întreabă:

— Şi cum ai ajuns până aici?

— Am luat frumos autobuzul.

— Ca s-o vezi pe bunica?

— Nu, ca să te văd pe dumneata.

Bonser izbucneşte în râs şi-i spune prietenului său, un bine cunoscut bookmaker din Urrsley:

— E înfiptă fetiţa, nu? Aşchia nu sare departe de trunchi.

Şi peste două minute, aşezată pe genunchiul voluminos al bunicului ei, Nancy se îndoapă cu ciocolată, în asentimentul tuturor celor prezenţi. Prietena ei, stingherită, rămâne în planul doi.

După acest prim contact, cea mai mare plăcere a lui

Nancy este să viziteze Freemasons. Ia autobuzul sau face autostop; îşi dă întâlniri cu bunicul ei care o ia în uriaşul său Bentley şi o poartă în triumf.

Şi când John şi Kit, aflând că cineva care seamănă foarte mult cu Nancy a fost văzută la motel, o descos, fata toarnă asemenea minciuni că li se face lor ruşine. Într-adevăr, nu mai ştiu ce e de făcut cu un copil care se pricepe atât de bine să ticluiască minciuni şi care îşi calcă toate promisiunile. În timp ce Kit participă la vreuna din întrunirile lui

Rodwell, de importanţă vitală cu privire la problema locuinţelor sau a săracilor, iar John are de înfruntat nişte dificultăţi pe care i le-a creat un elev şi care-i pot afecta întreaga carieră, Nancy pleacă pe furiş la Freemasons şi se întoarce, gata să jure că nu s-a mişcat nici măcar o clipă din Urrsley.

S-ar părea că nimic n-o poate opri de a se duce la Freemasons; şi odată cu trecerea lunilor Kit şi John se

împacă cu escapadele ei. Sunt învinşi de forţa încăpăţânării şi minciunii. Iar Kit declară:

— Copilul ăsta seamănă cu familia Bonser; nu se gândeşte decât la distracţii.

100

TOTUŞI KIT, CU OBIŞNUITA ei lipsă de pătrundere în simţămintele altcuiva, o judecă greşit pe Nancy. Pentru că Freemasons nu mai reprezintă pentru ea o simplă distracţie. Pe măsură ce trece de faza copilăriei, devenind o fată urâţică, fără farmec, încep s-o chinuie simţăminte ciudate. Ţine la Freemasons chiar şi mai mult, dar cu o afecţiune tulbure, frământată. Profită de orice clipă liberă ca să zboare acolo, la prăjituri, dulciuri, la dezmierdările vizitatorilor, la bazinul de înot; dar nu se poate bucura din plin dacă nu e împreună cu bunicul ei. A făcut o pasiune pentru

Bonser. Într-o zi, când îl urmăreşte pas cu pas în timp ce se plimbă prin grădină însoţit de o tânără femeie, Bonser e atât de înfuriat încât îi dă o palmă. Şi în noaptea aceea Nancy cunoaşte cea mai cumplită suferinţă şi disperare. Plânge ore în şir, îndesându-şi perna în gură ca să n-o audă părinţii şi de dimineaţă se trezeşte simţindu-se tot nenorocită.

Nu se mai duce o săptămână pe la Freemasons. Se simte prea vinovată, prea îngrozită că bunicul ei o să se uite urât la ea.

Acum până şi celebritatea ei la şcoală ca personaj negativ nu-i mai procură nicio satisfacţie. Se poartă grosolan cu admiratoarele ei cât şi cu profesoarele. Caută singurătatea şi meditează la soarta ei. Începe să se urască pe sine;

şi uitându-se în oglindă e dezgustată de gura ei mare şi ochii mici, gâtul scurt şi pieptul mare. Ar vrea să moară.

Dar într-o după-masă, umblând ca o somnambulă pe

High Street într-o transă de autocompătimire, aude o

voce strigând: „Hallo, puştoaico!” şi vede faţa latră şi lucitoare a lui Bonser aplecându-se spre ea din maşină. Bonser se întoarce spre însoţitorul său, liderul partidului republican din Urrsley, aşezat lângă el pe locul din faţă.

— Nepoată-mea; suntem prieteni la cataramă. Uite, a venit să mă ia. Ehei, o să se facă o tipă grozavă, nu-i aşa.

Nan? Şi ce plan ai pentru azi, şmecherie mică? O plimbare cu maşina? Asta ţi-e intenţia? în regulă, sari înăuntru. N-ai de gând să dai bună ziua?

— Oh, bunicule. Nancy ţâşneşte în maşină şi-şi aruncă braţele în jurul gâtului lui Bonser. Într-o clipă s-a şi cuibărit lângă el şi e purtată val-vârtej, departe de nesuferitul Urrsley. E plină de atâta iubire, atâta recunoştinţă încât nu şi-o poate exprima decât împungându-l pe Bonser cu cotul în coaste.

Fiindcă a constatat că a fost iertată, că divinul om, după ce-a pălmuit-o, e dispus să dea uitării cele întâmplate.

Această iertare o face să-l îndrăgească şi mai mult pe Bonser, deoarece un asemenea gest îi dovedeşte totodată că e oricând binevenită la Freemasons. Se ţine după el ca un căţeluş, mulţumită dacă o bagă în seamă din jumătate în jumătate de oră printr-un zâmbet, sau se simte în al nouălea cer când o ia pe genunchi. Fata s-ar dovedi o pacoste dacă

Bonser n-ar aprecia într-adevăr ataşamentul ei, dacă nu i-ar lega gusturi comune, o înţelegere a sângelui mai profundă decât ar putea să o exprime cuvintele. Amândurora le place viteza, prăjiturile dulci, bârfa şi jazzul. Pentru amândoi e o nespusă încântare să zboare cu maşina cu şaptezeci de mile pe oră şi să ştie că vibrează la unison.

Amândoi iubesc noutatea, ultimul strigăt. Când Bonser are ideea instalării unei fântâni iluminate de reflectoare colorate, idee care-i displace profund Tabithei,

Nancy ţopăie de bucurie. Când, în 1934, Bonser comandă un aparat de radio, cei doi îşi petrec ore în şir în genunchi pe parchetul holului, zgâindu-se la lămpi şi fire. Cu o şurubelniţă în mână, Bonser îi promite lui Nancy că va îmbunătăţi sunetul dar dintr-odată aparatul devine mut. îl blestemă pe fabricant care, zice el, nu-şi cunoaşte meseria, şi trimite după un electrician. În cele din urmă când aparatul funcţionează din nou, Bonser stă lângă el plin de o triumfătoare auto-mulţumire, învârtind butoanele şi anunţând:

— Aici e Moscova… nu, Berlinul; aici e New York-ul.

Iar expresia lui Nancy, pe când se uită la cei ce s-au strâns în jur, pare să zică: „Nu-i aşa că e un om minunat!”

— Uite, am prins Scala din Milano; omul ăsta cântă la trei mii de mile depărtare. Aţi pomenit ceva mai grozav?

Pe faţa lui – care, cu fiecare an de prosperitate se face tot mai dolofană, mai stacojie, de a ajuns la fel de rotundă ca a copilei de lângă el – şi chiar şi pe feţele acelor tineri şic care au venit la motel să bea un pahar şi acum se îngrămădesc în jurul lui ca să culeagă o nouă istorioară despre bătrânul Dick Bonser, se poate vedea o expresie de uluire care îi face până şi pe cei mai imperturbabili să pară pentru o clipă naivi şi ridicoli.

Bonser învârte un buton şi o voce răcnind isteric îi face pe toţi să tresară.

— Hitler! anunţă Bonser cu un zâmbet triumfător, de parcă el i-ar fi ordonat demagogului să răspundă la chemarea lui. Cred că individul e ascultat chiar în clipa asta de vreo sută de mii de oameni… şi să mai crezi că omenirea ar fi inventat totul!

Pentru Nancy, Bonser e cel mai grozav om pe care l-a cunoscut. îl aude dând ordine grădinarilor şi chelnerilor, comandând o seră nouă, un bazin de înot mai mare. îl vede în holul hotelului înconjurat de un grup de fete zâmbăreţe şi de bărbaţi cu înfăţişare importantă, care tocmai au

coborât din maşini scumpe şi care se înghesuie în jurul lui ca să-i asculte glumele sau, pur şi simplu, să arate că-l cunosc.

Râd de el, dar sunt încântaţi că-l cunosc. Chiar se şi laudă că-l cunosc. Pentru că Bonser a devenit „o figură”.

cu toate privilegiile şi farmecul unui astfel de personaj.

Până şi membrii Bisericii libere – zâmbesc acum la vederea costumelor lui ţipătoare şi semnalează automobilul său bătător la ochi ca pe un punct de atracţie local, care face cinste oraşului Urrsley. Cuvintele lui în legătură cu orice subiect sunt citate, pentru că vin de la „colonel”.

E o figură care exercită totodată acea deosebită forţă de atracţie caracterizată prin expresia „băiat de viaţă”.

Bea, joacă jocuri de noroc, sărută fetele. Faptul, foarte bine cunoscut, că se află în spatele mai multor case de joc din

Urrsley nu-i pricinuieşte niciun neajuns în rândul cetăţenilor, pentru că nouă zecimi dintre ei joacă. O razie a poliţiei la o astfel de casă – după care proprietarul, un vechi contravenient, încasează şase luni de închisoare – e lăudată în presă dar ridiculizată pe stradă. Se consideră că magistraţii sunt învechiţi şi vindicativi; prin autobuze şi bodegi, oameni care nu se cunosc cad de acord că la mijloc trebuie să fi fost „vreo treabă necurată”.

— Cineva l-a băgat la apă.

— N-a avut pile la cine trebuie din consiliu.

— Ar fi trebuit să-l roage pe Dick Bonser să-i vândă pontu. El e omu’ care ştie cum să procedeze; la el n-o să se facă niciodată razie.

Şi această părere e primită cu zâmbete de satisfacţie.

Vulgul se bucură că Dick Bonser ştie cum să eludeze legea şi să se pună bine cu poliţia. „Colonelul” exercită asupra lor farmecul unui pirat, al unui haiduc, al unui

evadat.

Pentru Nancy, simţind încă pe obraz sărutarea marelui om, întoarcerea pe furiş acasă la căderea nopţii i se pare ca o trecere din lumina soarelui într-o temniţă sumbră. Pe mama ei o consideră plicticoasă, mereu ocupată cu dări de seamă şi mereu cu gura pe ea să înveţe; faţă de tatăl ei resimte un amestec de dispreţ şi milă în care dispreţul deţine procentul mai mare. Îi apare ca un omuleţ futil, în haine ponosite, cu fruntea chelită şi umeri căzuţi, care nu reuşeşte niciodată să ia vreo hotărâre în nicio privinţă.

Totodată ştie, simte cu toţi nervii ei, că oamenii îşi bat joc de el, că mama ei îl compătimeşte şi-l consideră un ratat şi că Rodwell, membru în consiliu şi prietenul mamei ei, este o persoană mult mai importantă, atât în oraş cât şi la ei în casă.

Pe Rodwell îl urăşte de-a binelea. Mai întâi, pentru că încearcă s-o alinte. O dată chiar, a aşezat-o cu sila pe genunchiul lui – detestabilă familiaritate. O irită aerul lui de superioritate în casa lor; deşi e tot atât de plicticos ca şi tatăl ei şi la fel de sărac. Nu are maşină şi hainele lui sunt la fel de ponosite. Pe tatăl ei poate să-l suporte pentru că cel puţin el nu e agresiv şi încrezut; dar întorcându-se de la Freemasons, de la minunatul ei bunic, o cuprinde atâta dezgust la vederea lui Rodwell că e gata-gata să scoată limba la el.

Dacă vreunul din ei ar întreba-o unde a fost, i-ar minţi fără să ezite mai mult decât un intelectual care, silit să locuiască într-o mahala printre oameni simpli şi invidioşi ţine secrete vizitele sale în lumea bună.

101

O LEGĂTURĂ PUTERNICA între Nancy şi Bonser o constituie atitudinea lor faţă de Tabitha. În mod tacit sunt amândoi de acord că Tabitha trebuie tratată cu respect, dar evitată. La auzul paşilor ei, nepoata se uită la bunic şi,

fărq un cuvânt, amândoi se îndepărtează sau se refugiază în hotel. Căci Tabitha este arareori văzută în hotel cu excepţia orelor foarte matinale când clienţii nu-şi fac încă apariţia. Tabitha are o administratoare de nădejde, pe Gladys

Hope, o femeie înaltă, voinică, fostă barmaniţă, arătoasă, cu bust opulent, care a reuşit să facă faţă scandalagiilor în zilele cele mai critice de la Freemasons şi care se pricepe să menţină ordinea mai bine ca un bărbat, cu exact combinaţia potrivită între insulta batjocoritoare şi violenţa jovială.

Împreună cu vechea şi credincioasa ei slujnică, Dorothy, Tabitha veghează la inviolabilitatea propriei locuinţe.

Barn House; îi supraveghează îndeaproape pe servitorii de la hotel, făcându-i fiecăruia scurte, dar regulate vizite de inspecţie; dar pe clienţi îi ignoră. Nu poate să-i sufere, deşi acum a devenit perfect conştientă că n-o să găsească nicăieri audienţă protestând împotriva tunsorii Eton, a fustelor scurte, a cocktailurilor şi a iubirilor efemere. Toate acestea s-au generalizat.

Chiar şi Freemasons, deşi devine un Toc de petrecere tot mai animat, a ajuns ceva obişnuit. Nu e doar tolerat, e ţiet-esar. Tinerii îl privesc ca pe ceva absolut normal. Politicienii declară că în Rusia, muncitorilor li se dă prilejul’s, a danseze şi să se distreze. Cetăţeni respectabili recurg la

Freemasons pentru banchetele festive; oamenii de afaceri au nevoie de local pentru a-şi invita acolo partenerii de afaceri. Şi s-a dovedit, întâi spre nedumerirea, apoi spre resemnarea tuturor acelor persoane demodate din Urrsley care se opuseseră lui Bonser şi concepţiilor lui, că ideea lor despre ceea ce e decent şi fără riscuri pentru familiile lor este acum atât de depăşită încât nu mai are nici pic de forţă.

Chiar şi faptul că tinere fete, profitând de noua lor libertate, umblă de colo-colo prin ţară, se îmbată, sunt seduse sau violate, pare să nu aibă niciun fel de importanţă sau consecinţă. Automobilul ieftin a dat naştere unei categorii sociale noi, în aparenţă de sine stătătoare şi lipsită de orice consideraţie pentru logică sau politică, morală, sau situaţii sigure. Pur şi simplu trăieşte; şi a adus cu sine mii de săli de dans şi moteluri şi nevoia absolută, pentru cei tineri, a unei maşini sau cel puţin a unei motociclete, cu ajutorul căreia să poată fugi departe nu numai de părinţii lor dar şi de oraşele şi vecinii lor, cu ajutorul căreia să se poată simţi la fel de liberi ca şi pieile roşii în mijlocul unui deşert.

Aşa că Tabitha, cu fustele ei lungi, e considerată în

Urrsley drept o excentrică; iar Nancy, contaminată, ca orice copil, de atari idei care au puterea de a se infiltra până în adâncul sufletului, o dispreţuieşte. Ceea ce la Bonser este indiferenţă tolerantă, la Nancy e dezgust.

În ultima vreme Nancy fusese foarte nefericită pentru că începuse să înţeleagă relaţiile lui Bonser cu femeile. îl văzuse sărutând-o pe Gladys Hope, administratoarea, şi o străfulgerase o durere atât de cumplită încât pe loc tot ceea ce simţea pentru bunicul ei suferise o modificare. Nu-şi dă seama că e vorba de gelozie, dar de atunci încolo nu mai scapă de acest sentiment.

Într-o zi când vine la Freemasons Bonser o invită să rămână la ceai, apoi uită cu totul de invitaţie şi nu se mai întoarce la hotel. Iar Nancy, ştiind că şi Gladys Hope e plecată şi bănuind că s-au întâlnit undeva, nu se poate hotărî plece acasă. La ora şapte, când mai hoinăreşte încă printre şi îmezile de zgură din spatele garajului, ferindu-se să fie văzută şi stăpânindu-se să nu plângă, aude dintr-odată voce. mirată a Tabithei întrebând-o ce face.

— Draga mea! Am crezut c-ai plecat acasă.

Cop-a dă din umeri şi mormăie:

— Lasă-mă-n pace!

— Dar Nan, scumpo, ai idee cât e de târziu? Ţi s-a desfăcut funda din păr.

Nancy, încolţită între zidul garajului şi gardul de spini, se întoarce şi se încruntă la ea.

— Uff, pleacă de-aici.

Tabitha, obişnuită s-o ştie pe Nancy un copil liniştit, foarte rezervat, nu-şi poate crede urechilor.

— Ce-ai spus?

— Pleacă de-aici, asta am spus.

— Nu se cuvine să vorbeşti aşa cu bunica ta.

— Nu-mi pasă. Te urăsc; strici totul.

Tabitha descoperă în privirea mânioasă a nepoatei ei o ură nedisimulată. Apoi brusc Nancy se strecoară pe sub braţul Tabithei şi o ia la goană peste câmp.

Tabitha e înmărmurită de atâta cruzime şi nebănuită lipsă de cuviinţă, la un copil, şi e totodată înspăimântată de tonul ei isteric. Simte că fata suferă. După o jumătate de oră, când se lasă întunericul şi nici urmă de Nancy, începe să-şi imagineze tot felul de nenorociri. Telefonează acasă la părinţi să întrebe dacă s-a întors. Vocea lui Rodwell răspunde că Nancy nu pare să fie acasă.

— Dar sunt sigur că nu există niciun motiv să vă alarmaţi, doamnă Bonser; puştoaica asta e destul de emancipată.

— Aş putea, vă rog, să vorbesc cu domnul John Bonser? întreabă Tabitha cu tonul ei cel mai glacial.

— Îmi pare rău dar nu e acasă; vă pot fi de vreun folos?

Tabitha închide telefonul. Dar peste o jumătate de oră

John soseşte cu atobuzul. Se alarmase la auzul acestei noi trăsnăi a lui Nancy.

Mama şi fiul pornesc s-o caute pe câmp şi prin

pădurea învecinată. Tabitha strigă după Nancy cu o voce stridentă, alarmată, iar John cu un glas reţinut de tenor, care prin chiar timbrul său pare să fi abandonat orice nădejde de reuşită.

În cele din urmă sunt la rândul lor salvaţi de o slujnică de la hotel. Se primise un telefon din Urrsley. Nancy sosise acasă, parcurgând tot drumul pe jos.

— Ştiam eu că n-avem de ce să ne îngrijorăm din cauza lui Nancy, declară John, oftând pentru pierderea timpului său preţios.

— Ba avem, din păcate. După panica prin care trecuse.

Tabitha e foarte mânioasă. E absolut nepermis ca un copil să se poarte aşa la vârsta asta. Nancy e ca o mică sălbatică.

Ştiu, bineînţeles, că a fost învăţată să nu-i pese de cei din jur. Domnul Rodwell pare să aprobe întru totul comportarea fără oprelişti a lui Nancy.

— Nu e vina lui Rodwell, oftează John. Şi e clar că

Nancy are o pasiune pentru Freemasons.

— Oricum, mai bine la Freemasons decât să bată străzile în Urrsley.

Tabitha n-ar recunoaşte nicicând că Freemasons poate fi dăunător pentru Nancy. Pentru ea, buna înţelegere dintre Nancy şi bunicul ei le face amândurora cinste, o afecţiune bazată pe prietenie. Tabitha aparţine acelei vechi epoci pline de simplitate când orice fel de iubire, chiar şi cea mai demonstrativă, orice fel de prietenie era valoroasă în sine până când se dovedea nefastă.

— Nu cred că trebuie să neg acest lucru, răspunde

John ca şi când ar fi renunţat să discute despre o situaţie prea neclară pentru a fi înţeleasă, mai degrabă decât să reflecteze asupra ei.

John care refuzase invitaţia la masă, ba chiar şi să bea ceva, probabil din dorinţa de a-l evita pe tatăl său,

aşteaptă acum maşina şi pe şoferul Tabithei ca să-l ducă înapoi acasă.

Se pornise să cadă o burniţă rece de iarnă şi mama şi fiul stau adăpostiţi sub porticul de la Barn House, un portic cu zăbrele, insuficient luminat de un singur bec acoperit de un glob din sticlă fărâmiţată.

— Nu, continuă John, sunt prea mulţi factori necunoscuţi în această problemă.

Agasată de lipsa de hotărâre a lui John, Tabitha se uită la el şi văzându-l în această lumină neobişnuită care îi cade pe începutul de chelie în extindere, îi scoate în relief fruntea înaltă proeminentă ca o cupolă şi-i cufundă ochii în orbite adânci, e cuprinsă de o milă subită. Constată în sinea ei: „Dar e deja un om bătrân şi obosit”.

Şi se gândeşte că John, chiar mai mult decât Nancy, are nevoie să fie salvat. Exclamă:

— Cel puţin acum ştim că Urrsley e un oraş nepotrivit. Te-a distrus; nu pot să înţeleg de ce rămâi acolo. Dacă oamenii ar şti măcar să te preţuiască; dar nu au destul discernământ ca să recunoască un om de valoare.

Iar John care, trecut acum de patruzeci de ani, a devenit din nou afectuos cu mama lui, în felul concesiv pe care-l manifestase şi în copilărie, răspunde cu resemnată candoare:

— Dar, mamă, am încercat să plec din Urrsley. Am încercat anul trecut la Londra; dar n-am reuşit să obţin postul.

Îi zâmbeşte parcă ar vrea să-i spună: „Greşeşti crezând că sunt un om deosebit de valoros”. Iar Tabitha e uluită.

Nu-şi închipuise că lui John i se poate refuza un post. Se lasă tăcerea. Perdeaua de burniţă de dincolo de lumina albă a lămpii, fâşâitul şiroaielor de picături pare să-i izoleze într-un spaţiu al lor propriu, de aşteptare, unde nu

le rămâne nimic altceva de făcut decât să reflecteze asupra lumii, o lume totodată depărtată şi, chiar de aceea, vastă.

— Asta e tot din cauza Urrsley-ului, exclamă Tabitha.

Oamenii cred că nu poate fi nimic de capul unuia care vine din Urrsley.

— Nu, mamă. John continuă să zâmbească, privind la marginea porticului unde ploaia se preface într-un şirag de mărgele de opal. Adevărul e că sunt puţin cam depăşit.

Concepţiile mele filosofice s-au demodat. Linia care se poartă acum este o concepţie brevetată denumită pozitivism logic, şi eu unul nu ader la ea.

— Bine, John, doar nu vrei să spui că există o modă şi în filosofie?

— Ba da, mamă, chiar aşa; şi fără îndoială va exista cât va fi lumea, la fel ca la pantofi… sau la maşini. Face din cap un semn spre Rolls-ul vechi de zece ani care tocmai apăruse pe alee de cealaltă parte a porţii înguste de fier.

Materialul e mereu acelaşi, vechile meşteşuguri solide de înaltă calificare vor dăinui şi vor rezista la toate vicisitudinile, dar dacă vrei să dobândeşti un succes ieşit din comun.

trebuie neapărat să ai un stil nou – cu cât mai senzaţional cu atât mai bine. Şi eu am fost prea absorbit de munca mea de profesor ca să-mi rămână timp şi pentru isprăvi din astea. Noapte bună, mamă dragă; nu mai ieşi în ploaie.

Dar Tabitha îl însoţeşte până la maşină. E tulburată şi furioasă.

— Ştii bine că toate astea nu-s adevărate. Vrei doar să faci pe spiritualul. Adevărul adevărat e că nu-ţi dai osteneala, nu încerci.

— Exact asta am şi spus, mamă. Ca negustor, sunt un ratat; şi poate că Urrsley-ul pune prea mult preţ pe arta de a vinde.

Şi pe când se cufundă în scaunul adânc al maşinii

pare împăcat cu sentimentul de frustrare.

Dar Tabitha e furibundă. Intuieşte că situaţia e disperată. Faptul că John a încercat măcar să plece din Urrsley reprezintă singura ei licărire de speranţă.

Reînnoadă vechi legături. Manklow a murit; dar îi scrie lordului Ducat, lui Griller care acum la aproape nouăzeci de ani, fusese de curând aclamat drept unul dintre giganţii literaturii. Niciunul n-o poate ajuta. Dar peste câteva luni află prin secretara lui Ducat despre un post vacant la colegiul St. Mark. îi telefonează imediat lui John

— A cărui voce la telefon pare din nu se ştie ce motiv, mereu tânără şi voioasă – iar el îi răspunde:

— Da, mi-au oferit postul.

— Oh, John, e minunat; în sfârşit poţi să pleci, şi să scapi şi de nesuferitul ăla de Rodwell.

— Să scap de el?

— Păi, nu rămâne în Urrsley?

Vocea coboară tonul:

— Dar ştii, Rodwell nu e un băiat chiar aşa de rău:

— John, te face de râs, ştii bine – te acoperă de ridicol în propria ta casă, în ochii tuturor. Nu înţeleg deloc de ce te laşi antrenat în discuţii cu el.

— Probabil că tot eu sunt de vină, nu-i aşa? şi telefonul se închide.

Adresându-se unui perete gol, Tabitha zice: „Acum s-a supărat; dar e adevărul, adevărat. Şi cineva trebuia să i-l spună”.

102

JOHN ÎŞI DA PERFECT de bine seama că nu face figură bună în Urrsley sau măcar în propria-i casă şi că a căpătat o deprindere proastă, deprindere de pedagog, de a pune la îndoială orice declaraţie şocantă doar pentru că e şocantă.

Îl întrerupe pe câte un om de afaceri care emite vreo

remarcă de felul: „În Anglia nu există pericolul naţionalizării; muncitorii n-ar admite aşa ceva”, sugerând în şoaptă:

— Pe de altă parte, pare să dea roade în Franţa. La ce gen de naţionalizare vă gândiţi dumneavoastră? întrebarea e pur şi simplu menită să-l facă pe un fanfaron să-şi examineze propriile inepţii şi să descopere ce sens au, presupunând că ar avea vreunul.

În acelaşi mod o irită pe Kit, când prinsă în iureşul vreunui proiect de propagandă politică, se trezeşte tocmai atunci s-o întrebe ce anume înţelege ea prin mobilul profitului; şi John nu se poate niciodată abţine să nu-l contrazică pe Rodwell. Totuşi în discuţia în contradictoriu care se declanşează aproape săptămânal în după-amiezile de primire, când sunt invitaţi şi studenţi la ceai, John e întotdeauna înfrânt.

— Salut, John, cum mai stăm cu filosofia? obişnuieşte

Rodwell să zică. Iar John zâmbeşte şi nu dă importanţă.

Dar o clipă mai târziu este auzit punând întrebări referitor la vreuna din expunerile lui Rodwell făcute cu atâta siguranţă de sine.

— Despre ce proiect e vorba?

— Despre proiectul Brock.

În ultimii şapte ani partidul progresist din Urrsley obţinuse o mare majoritate iar Rodwell, după patru ani de activitate în consiliu, devenise unul din lideri. A căpătat deja acel aer aparte al liderului politic, o oarecare îngâmfare afabilă, ceva între siguranţa de sine a unui poliţist şi sângele iece al unui actor, o anumită automulţumire care nu stă rău chipului său jovial şi siluetei sale robuste, pe cale să devină masivă.

În calitate de preşedinte al comitetului pentru problema locuinţelor, Rodwell a elaborat un proiect de eradicare a mahalalelor, prin demolarea caselor de pe cinci

străzi şi mutarea a cinci mii de oameni într-o suburbie nouă cu o cheltuială de o jumătate de milion de lire.

Amploarea şi costul proiectului i-au creat lui Rodwell un prestigiu nou în Urrsley. Studenţii îl admiră ca pe un erou; conservatorii îl detestă ca pe un demagog extravagant.

— Pe de altă parte, remarcă John cu aerul omului care întoarce pe toate feţele un obiect primit pentru a vedea din ce e făcut în realitate, aud că în Brock are chiar acum loc un miting de protest.

— Asta-i o mârşăvie de-a proprietarilor, intervine o tânără femeie, una din discipolele lui Rodwell. Două treimi din mulţimea care îl înconjoară pe Rodwell sunt tinere femei entuziaste.

— De ce toleraţi aşa ceva? îl întreabă alta pe Rodwell.

De ce nu ne ducem să-i împrăştiem?

— Au avut ei grijă de asta; nu poţi să intri acolo fără invitaţie. Toţi aşteaptă să vină un membru liberal din parlament.

— Cine altul putea să fie decât un liberal, exclamă un tânăr student la medicină. Haideţi să le-aruncăm o bombă cu gaze asfixiante pe fereastră şi să-i forţăm să iasă. În definitiv, ei au vrut-o. Vocea lui clocoteşte de indignare morală. Ceea ce-l îmboldeşte nu e doar noua modă, care înseamnă a imita violenţa revoluţiei, ci sincera mânie şi dezgustul. E absolut convins că liberalii sunt nişte nemernici care ar trebui desfiinţaţi. Întocmai ca majoritatea studenţilor din Urrsley, aidoma tineretului din Rusia, Germania, Italia, îi urăşte pe liberali şi poate furniza o sumedenie de motive pentru a-şi explica ura. Dar motivul adevărat e probabil faptul că liberalismul durează de o sută de ani; că despre el i-a tot auzit vorbind pe părinţii lui la masa de dimineaţă; că este un crez paşnic, cinstit, care-i plictiseşte şi, ce e mai grav, îi plictiseşte şi pe alţii. Nimeni

nu mai poate face vâlvă fiind liberal. De aceea scuipă pe liberalism.

Tresare când John, despre care ştie că e lector la colegiu, remarcă:

— Dar oare lumea din Brock doreşte cu adevărat acest proiect? Mi s-a spus că cel puţin jumătate din locatari sunt perfect mulţumiţi aşa cum stau.

— Şi dumneavoastră ce-aţi face?

— Păi, e destul de complicat. Ar trebui dărâmate unele case insalubre, altelfe reconstruite.

— Dar ăsta e exact proiectul liberalilor, protestează voci revoltate.

— Şi ar dura cinci ani, spune Rodwell, zâmbind.

— Pe de altă parte, continuă John, ar fi mai rezonabil, aşa că de ce atâta grabă.

Kit, croindu-şi drum printre cei prezenţi cu o tavă cu prăjituri în mână şi o şuviţă de păr căzută peste ochi, extenuată ca de obicei de prea multă muncă dar tocmai de aceea încântată, exclamă:

— Dar bine, John dragă, poţi să-ţi închipui ce harababură ar ieşi cârpind un pic aici, reconstruind dincolo. Trebuie demolată toată mahalaua Brock altfel nu putem realiza o sistematizare eficientă.

— Asta este adevăratul punct de vedere. Auzindu-se citat, Rodwell devine foarte serios. Treburg să sistematizăm întreaga zonă dacă vrem să facem într-adevăr o treabă bună.

— Nu văd de ce. Şi John încercând să demonstreze că motivul real ascuns în spatele acestui proiect nu este ameliorarea condiţiilor de trai ale populaţiei sau măcar înfrumuseţarea oraşului, ci doar dorinţa de a înfăptui o acţiune care să stârnească senzaţie, declară: În mare parte sistematizarea nu e altceva decât un truc de efect; cel mai nou hocus-pocus.

— N-am spus eu că eşti un liberal sadea? Rodwell e

amuzat. Şi aşa dintr-odată, spre propria lui surprindere.

John se trezeşte în mijlocul unui discurs vehement.

— Şi ce dacă sunt, ce contează eticheta? Constituie tot atât de puţin un argument ca şi cuvântul proiect sau oricare din lozincile voastre pentru cei necopţi la minte. De fapt voi nu urmăriţi decât să-i stârniţi pe oameni. Toţi marii voştri politicieni sunt la fel; sunteţi în stare să vă faceţi pur şi simplu luntre şi punte ca să vă demonstraţi puterea.

Rodwell, care nu-şi iese niciodată din fire, zâmbeşte şi dă obişnuitul său răspuns, anume că toate guvernele sârât silite uneori să se amestece în vieţile oamenilor. Studenţii, în majoritate propriii lui cursanţi, se holbează la John, râd sau exclamă dispreţuitori: „Vechiul cântec!” Un băiat

Toarte tânăr întreabă cu omirare încărcată de mânie dacă domnul Bonser e de părer e că trebuie abandonată sistematizarea. John încearcă să explice că nu e împotriva sistematizării, ci doar împotriva unei uniformizări lipsite de sens. Dar bineînţeles ajunge curând să se încurce singur în hăţişul explicaţiilor. Audienţa dă semne de plictiseală şi de iritare. Rodwell zâmbeşte; un student strecoară o expresie favorită de-a lui John, „pe de altă parte”, şi toată lumea râde.

Filosoful, luat prin surprindere, se simte încurcat şi încearcă să nu pară ridicol. Spune:

— Bineînţeles, arareori se poate ajunge cu uşurinţă la adevăr. Apoi încearcă să-şi ascundă stingherea la bându-şi ceaiul. Dar îl varsă în farfurioară.

103

DEODATĂ O ZĂREŞTE pe Tabitha, croindu-şi drum înspre el. Intrase în timpul discuţiei şi John e izbit de expresia ei cruntă. E îmbrăcată îngrijit în obişnuita ei culoare neagră care o face să arate mică şi subţire ca un copil dar are un mers sacadat, se încruntă şi-i tremură buzele şi două pete aprinse pe obraji îi dau o înfăţişare

febrilă.

— Mamă! John o sărută. Ce plăcere să te văd aici.

— De ce le permiţi? îl întreabă cu voce ascuţită, mânioasă. Toţi râdeau de tine; şi grăsanu ăla dezgustător.

John zâmbeşte.

— Ştii, mamă, se pot spune multe în favoarea celor care susţin sistematizarea; eu nu voiam decât să-i fac să-şi dea seama… însă… şi tu, ce mai faci?

— Dar de ce sunt atât de cruzi, porniţi să le facă rău I oamenilor, acelor biete femei bătrâne din Brock care or să-şi piardă locuinţele?

Văzând că Tabitha a început să atragă atenţia celor din jur, John îi propune să iasă împreună la plimbare în parc.

Chiar şi el e dintr-odată nerăbdător să scape de acolo.

— E mai răcoare în parc.

Dar Tabitha, mai tulburată decât a văzut-o el vreodată, se uită furioasă în jur.

— Nu mai există pic de credinţă, de bunătate, asta-i nenorocirea. Au uitat cu totul de dumnezeu; crescuţi ca nişte sălbatici.

Tăcerea aşternută acum în încăpere lasă să se audă clar aceste ultime cuvinte.

— Mai rău ca sălbaticii, strigă vocea stridentă, tremurând de propria-i temeritate. Sălbaticii au măcar un fel de dumnezeu al lor.

— Vino, mamă, hai să mergem, şi John o trage, aproape cu forţa, pe uşă afară. Constată cu uşurare că agitaţia Tabithei a avut asupra lui efectul unui calmant. Se simte doar uşor deprimat în timp ce intră în parc braţ la braţ cu mama lui.

E o seară caldă dar noroasă de primăvară iar umbra copacilor ce înconjoară parcul cufundă aleea cu prundiş într-un amurg verde. Datorită chiotelor şi râsetelor copiilor

care se zbenguiesc pe peluza din centru, această umbră aşternută între şirurile de trunchiuri ale copacilor ce o mărginesc, ca stâlpii unui naos, pare să creeze o oază de linişte. John o strânge de braţ pe mama lui cu un simţământ de solidaritate, ca de la un exilat la altul.

— Nu trebuie să-i iei în seamă pe tinerii ăia, o să crească ei; înainte să-mplinească patruzeci de ani cei mai mulţi or să fie nişte conservatori fosilizaţi.

Dar Tabitha freamătă de mânie nepotolită.

— De ce stai de vorbă cu ei? Oh, abia aştept să se termine odată trimestrul ăsta.

— De ce acest trimestru anume?

— Pentru că e ultimul pe care-l petreci în oraşul ăsta nesuferit.

— Ah, da, colegiul St. Mark!

— De-aia am venit să te văd. Le-ai scris? Nu trebuie să amâni nicio zi.

Urmează o scurtă tăcere pe când merg agale mai departe, speriind la fiecare pas vrăbiile care se împerechează şi se încaieră aproape la picioarele lor. Dintr-odată alarmată.

Tabitha exclamă:

— N-ai scris! Ştiam eu c-o să amâni.

— Ba da, am scris.

— Slavă domnului!

— Dar n-am pus încă scrisoarea la poştă.

— Cum adică? De ce nu?

— Zău că nu prea ştiu nici eu; presupun că, ajuns în stadiul ăsta, nu mai ţin să părăsesc neapărat Urrsley-ul.

— Cum poţi să spui asemenea prostie? Nu, nu, asta-i pentru că nu mai ai pic de ambiţie. Unde e scrisoarea? O

s-o punem chiar acum la poştă.

Dar. Tohn continuând să păşească cu pas domol, reflectează: „Da, s-ar părea că în fond nu vreau să plec. Multe îmi displac aici, categoric, dar… am impresia că n-

am chef să schimb. La urma urmei, cred că de fapt îmi place munca pe care o fac – într-un fel”. îşi analizează această impresie şi declară aprobator:

— Vezi, mamă, s-ar putea zice că n-am mulţi studenţi, dar ei sunt mai degrabă nişte elemente de excepţie, probabil o elită, şi într-adevăr pasionaţi! Trebuie să fie pasionaţi aici în Urrsley, unde li se spune mereu că filosofia e o cauză pierdută. Într-un oraş ca ăsta există o mentalitate aparte, total diferită de cea de la Oxford sau Cambridge. Keeler îl numeşte oraş de frontieră; şi într-adevăr există aici un fel de atmosferă de pionierat, o profundă seriozitate şi un devotament neţărmurit. John zâmbeşte unei amintiri. Da, zău, un elan aproape eroic. Se prea poate să fie un elan puţin cam naiv, desigur, dar… în orice altă parte oare nu mi s-ar părea totul cam plat şi limitat? N-aş deveni şi eu la fel de plat fără tinerii mei entuziaşti? Ştiu că şi Keeler simte acelaşi lucru cu studenţii lui. Şi mulţi se duc şi se aştern la picioarele doamnei Keeler când ea le vorbeşte despre artă.

A devenit ceva aproape religios; ba *chiar* religios… Şi înflăcărându-se de această idee, se întoarce spre Tabitha, împărtăşindu-i credinţa lui. Da, ai putea spune, bineînţeles, că toate acestea nu dovedesc altceva decât faptul că m-am îmbotmolit în Urrsley – îmbotmolit spiritualiceşte. Dar în acelaşi timp ăsta ar putea fi de fapt şi norocul meu; s-ar prea putea să-mi displacă să nu mă simt îmbotmolit – s-ar putea să am senzaţia că mă risipesc.

Dar observând pe faţa Tabithei o expresie de disperare îşi dă seama că niciodată n-o să fie capabilă să-l înţeleagă pe el, sau strădania vieţii lui, tensiunea, credinţa, lupta palpitantă de a salva minţi tinere – încă pline de interes, însetate şi sincere – de duşman, de bezna adâncă a nihilismului, a mecanicismului. Oftează pentru sine şi o strânge de braţ.

— Nu trebuie să-ţi faci griji pentru mine, mamă.

— Cum să nu-mi fac? Văzând cum te iroseşti, şi în mod atât de stupid. îi curg lacrimi şiroaie pe obraz. E atât de stupid; şi numai pentru că eşti… aşa de încăpăţânat. De ce, de ce eşti atât de orb? Cum poate să-ţi placă aici? Totul e rău. Kit… ştii ce slabă e, e complet subjugată de personalitatea lui Rodwell. Iar Nan, biata micuţă, fără nimeni căruia să-i pese de ea.

— Mamă scumpă, Kit e o soţie cum nu se poate mai devotată.

— Nu, nu, te dispreţuieşte; socoteşte că nu eşti bun de nimic şi asta-i numai greşeala mea. Oh, de ce nu l-am crezut pe Jim? Oxfordul te-a distrus.

John încearcă s-o consoleze. O asigură că e fericit. îi spune că îi va fi veşnic recunoscător pentru instruirea primită.

— Cerule, fără această instruire aş fi putut să ajung ca…

şi e pe punctul să spună „Rodwell" dar înghite numele de teamă să n-o stârnească din nou. Dar Tabitha, îndurerată, îşi stăpâneşte tot mai puţin nervii şi John e bucuros când reuşeşte în sfârşit s-o convingă să se întoarcă la maşină.

Acolo îl sărută, lung şi din toată inima. E un sărut făcut din milă şi implorare.

— Mă ierţi, te rog, Johnny?

— Dar, dragă mamă, tu mi-ai dat toată fericirea pe care mi-o puteam dori.

Tabitha clatină din cap şi se afundă în maşină cu batista la ochi. Şi pe când maşina se îndepărtează, John porneşte uşurat spre casă. Dar se răzgândeşte. Nu vrea să-l revadă pe

Rodwell şi nici pe studenţii acestuia în seara aceea; şi plimbându-se iarăşi pe sub copacii din parc, reflectează surprins: „Aşa e; mama mi-a dat tot ceea ce e cu adevărat important dar cum să priceapă ea asta? Nu i-ar intra în cap

nici printr-o operaţie”.

104

„KIT TREBUIE SĂ FIE CAUZA”, ajunge la concluzie Tabitha când se regăseşte la Barn House. De aceea nu vrea

John să plece. Ea l-a convins. Şi nu poate să-mi mărturisească adevărul pentru că nu poate să recunoască cât de slab e faţă de fiinţa asta. Da, numai Kit l-a distrus, şi pe

Nan de altfel. Şi ura ei faţă de Kit sporeşte zi de zi.

Când de Paşti Nan e trimisă, ca de obicei, să stea la mătuşa celibatară din Cheltenham, Tabitha zice: „Femeii ăsteia nu-i pasă câte de nefericită e fata, numai s-o ştie cât mai departe de mine”.

Când, tot ca de obicei de Paşti, Kit şi John se duc împreună cu un grup să facă alpinism în Ţara Galilor, Tabitha rosteşte obişnuita remarcă: „Ştie că pe John îl îngrozesc înălţimile dar ce-i pasă dacă-l omoară. Atunci poate să rămână cu Rodwell”.

Aşa că la primirea unei telegrame din Ţara Galilor:

„Suntem teferi. Nu da atenţie ziarelor. Cu drag”, spaimei i *se* alătură un triumf amarnic: „Ştiam eu c-o să păţească ceva; ştiam eu că până la urmă o să-l omoare pe John”.

Şi în ciuda protestelor lui Bonser, care are indigestie şi vrea să fie îngrijit, Tabitha pleacă imediat în Ţara Galilor, îl găseşte pe John la pat cu o răceală. Avuseseră într-adevăr un accident: unul din grup căzuse şi-şi fracturase piciorul;

ceilalţi, sărindu-i în ajutor, înnoptaseră în ceaţă şi umezeală.

Pe Kit o irită sosirea Tabithei: Spune că nu era nevoie să întreprindă călătoria. John e aproape restabilit; doctorul e foarte mulţumit de starea lui.

— Doctorul nu ştie că Johnny are o sensibilitate la

plămâni, insistă Tabitha.

— Dar eu ştiu; şi sunt cinci ani de când n-a mai avut niciun necaz, nici măcar o bronşită.

Amândouă femeile sunt încordate şi irascibile. Fiecare se teme de armele celeilalte. În următoarea noapte temperatura lui John începe să crească. Se trimite în grabă după doctor, care clatină din cap.

— Pneumonie; de asta m-am temut.

Tabitha cere un specialist, infirmiere, oxigen.

Kit nu vrea să admită că soţul ei e pe moarte; şi chiar când îl vede mort mai susţine timp de câteva minute că e doar în comă şi poate fi readus la viaţă. Apoi izbucneşte mânioasă împotriva doctorului local:

— Nu v-aţi dat seama de gravitatea cazului; soţul meu a fost un om deosebit şi acum viaţa i s-a curmat în mod inadmisibil.

E furioasă toată ziua, în timp ce Tabitha se ocupă de aranjarea funeraliilor. Kit insistă să fie înmormântat în cimitirul local unde se află şi alte multe pietre funerare în memoria alpiniştilor care şi-au pierdut viaţa în munţi.

— John ar fi de acord să odihnească aici; a iubit munţii

Tabitha tace, nu din simpatie pentru Kit ci din consideraţie faţă de văduvă.

— Sunt unii care cred că eu îl sileam să vină, declară

Kit cu răceală; dar nu e adevărat. Îi plăcea alpinismul;

zicea că-l mai scoate din cărţile lui şi că-i dă idei…

— John a avut întotdeauna idei din belşug, în schimb n-a fost niciodată prea rezistent.

— Vrei să spui că eu l-am omorât?

— Bineînţeles că nu: dar arăta atât de istovit în ultimii ani. Nu cred că Urrsley-ul a fost ceea ce-i trebuia lui.

— Dar ştii bine cât de mult îi plăcea la Urrsley; e un

oraş unde se întâmplă în permanenţă câte ceva... evenimente atât de interesante.

— Păcat că s-a văzut aşa de rar cu prietenii lui. Pe el nu l-a interesat niciodată politica.

— Doar nu viei să spui că eu l-am ţinut departe de prietenii lui?”

În ciuda hotărârilor luate, Tabitha nu-i dă niciun răspuns. Consideră că Kit ar trebui să recunoască un fapt atât de incontestabil. Dar cealaltă ripostează:

— Zău, ştii, era un canon să-l conving pe John să se vadă cu cineva. Trebuia să insist mult să vină chiar şi la petrecerile din casa noastră. Am fost întotdeauna de părere că dacă John s-ar fi dus la Oxford sau Cambridge s-ar fi rupt total de viaţă.

Tabitha observă că proaspăta văduvă a şi început să-şi formeze despre sine o imagine de soţie înţeleaptă şi dreaptă, având grijă de un erudit dificil, ale cărui talente, câte ar fi fost, s-ar fi irosit fără priceperea ei de a-l dirija; şi vicleşugul – fie chiar şi inconştient – al acestei născociri, o înfurie peste măsură pe Tabitha. Pulsul i se accelerează. Ar vrea să spună: „Femeie infamă ce eşti! N-ai înţeles sau n-ai preţuit niciodată un bărbat mult prea bun pentru tine”.

Dar îşi dă seama că ar fi sortită eşecului orice tentativă de a o face pe Kit să priceapă un adevăr care ar putea vătăma o conştiinţă şubredă şi, cu un mare efort de voinţă, rămâne tăcută. Totuşi, însăşi tăcerea ei o face pe femeia mai tânără să pălească aproape la fel de tare pe cât e Tabitha de aprinsă la faţă. Se despart brusc ca la o scurtcircuitare electrică.

La funeralii asistă nu numai Bonser şi Nancy, o delegaţie a studenţilor, a alpiniştilor locali, a reprezentanţilor colegiului, dar şi o mulţime imensă, atrasă de vestea accidentului.

Mulţi sunt vizitatori veniţi cu atobuzul din oraşe mai depărtate sau din localităţile de pe coastă, cea mai mare

parte aparţinând speciei de vilegiaturişti care atunci când nu sunt distraţi de ceva în mişcare – cinematograf, plimbare cu autobuzul – se simt îngrozitor de plictisiţi, chiar nenorociţi. Pentru ei înmormântarea e o distracţie căzuta din cer. Mişună printre mormintele micului cimitir, dărâmă o porţiune din zid, calcă în picioare iarba, strivesc florile şi sporovăiesc într-una cu glas tare în tot timpul serviciului divin. Se aud strigăte.

— Vino-ncoa', Jimmy.

— Uff, eu nu văd nimic.

— Ce face acu?

— Cine-i?

— Habar n-am.

Un autobuz mare, cu inscripţia *Excursii* de *vacanţă*, se opreşte în şosea la vreo zece metri de mormânt pentru ca pasagerii să poată privi; uruitul neîntrerupt al motorului îl sileşte pe firavul şi vârstnicul vicar să ridice vocea. Dar zgomotul motorului se acordă mai bine cu slujba decât larma mulţimii. Dă o notă formală şi monotonă. Pare să repete:

„Grăbiţi-vă! Grăbiţi-vă! Nu e timp de pierdut!"

Kit, cu ochii roşii şi umflaţi, stă lângă mormânt şi în mod vizibil se stăpâneşte. îşi azvârle capul pe spate parcă înfruntând ceremonia cu hotărârea de a nu mai admite să i se stoarcă vreo lacrimă. Nancy priveşte în pământ cu o mină posomorâtă, parcă ofensată de acest nou atac asupra simţămintelor ei, şi împreună cu Bonser, de care se ţine lipită, formează un duo care stârneşte compasiunea asistenţei, într-adevăr, stând pe marginea mormântului, cu jobenul într-o m-înă şi cu cealaltă sprijinită pe umărul fetei, pe care îl mângâie eu o afecţiune vrednică de orice scenă de teatru.

Bonser emoţionează pe toţi excursioniştii aflaţi destul de aproape ca să-l poată admira.

— Îl vezi pe domnu' ăla cu fetiţa? Trebuie să fie

bunicu’; se vede bine cum se stăpâneşte.

De cealaltă parte a lui Bonser, Tabitha priveşte ţintă în groapă şi simte o disperare plină de mânie. Când şi când ridică ochii şi se uită furioasă spre autobuz, gest care îi amuză dar îi şi irită pe unii dintre pasageri.

— De ce să nu ne uităm şi noi? Ce rău facem? O categorisesc drept o bătrână doamnă ridicolă, plină de prejudecăţi de clasă.

Mânia Tabithei e îndreptată nu numai împotriva mulţimii, împotriva autobuzului, şi a lui Kit, dar şi împotriva a ceva mult mai vast şi mai nedefinit; împotriva unei nedreptăţi fundamentale care îi pune pe cei buni, pe cei înţelepţi, pe cei blânzi – din chiar cauza bunătăţii lor – la cheremul celor ticăloşi sau doar proşti. „Nu e drept”, simte ea. Iar simţământul e atât de intens încât aproape că nu-l poate suporta.

Îşi găseşte consolare doar în durerea lui Nancy. „În definitiv, îşi spune în sinea ei, copilul şi-a apreciat tatăl, deşi nu-şi dă seama cât s-a irosit trăind în Urrsley”. Şi pretinde ca Nancy să vină să stea cu ea după înmormântare.

Dar Kit dezaprobă modul în care fata îşi manifestă durerea, atât de morbid şi nepotrivit pentru un copil. Îi displac toate toanele lui Nancy din ultima vreme şi-şi spune e; i fata a ajuns la vârsta ingrată. Refuză invitaţia Tabithei

j o duce pe Nancy mai întâi la Cheltenham şi apoi la Londra.

Lichidează apartamentul din Urrsley şi se mută şi ea la

Londra, unde, după cum descoperă Tabitha, abia acum, liodwell intenţionează ca la viitoarele alegeri să candideze pentru o circumscripţie electorală.

La venirea iernii, Nancy e expediată la un internat departe în nord şi când Tabitha pretinde ca fata să-şi

petreacă o parte din vacanţă cu bunicii ei, i se răspunde în scris că: „Nu cred că Freemasons e un loc indicat pentru

Nan. Este şi aşa mult prea înclinată să privească viaţa drept un şir nesfârşit de distracţii; şi să mă scuzaţi că o spun dar bunicul ei nu este omul potrivit s-o descurajeze în această privinţă”.

Iar scrisorile Tabithei către nepoata ei rămân fără răspuns.

105

ACUM TABITHA, CUPRINSA din nou de neastâmpăr, începe să apară mai des în hotel. Lasă în grija destoinicei

Gladys aprovizionarea şi barul, dar ea supraveghează curăţenia şi servitorii. Concediază pe loc o femeie cu ziua, dacă lasă vreo urmă de perie pe parchet sau o slujnică, dacă uită să şteargă praful sus pe vreun dulap.

Şi treptat, după cum se întâmplă în astfel de cazuri – asemeni unui imperiu puternic, animat de idealuri, care impune ordine, bună conduită, dreptate, atunci când pune stăpânire peste barbari – la fel şi Tabitha îşi extinde domeniul. Vizitatorii tresar uluiţi la apariţia neaşteptată a unei femei slăbuţe şi scunde, cu părul alb pieptănat în sus, cu faţă vulpină, foarte zbârcită şi cu o expresie cruntă, care trece în goană prin încăperi şi care se năpusteşte dintr-odată asupra vreunei tinere perechi:

— N-aveţi voie să dansaţi în birou.

— Cine dumnezeu mai e şi asta? se miră câte cineva.

Coana Grundy[22] în carne şi oase.

— Asta-i doamna Bonser în persoană; e un fel de teroare.

Tabitha reapare parcă ar căuta ceva şi-i face semn unui chelner. Expresia lui în timp ce aleargă la ordinele ei e grăitoare pentru prestigiul de care se bucură Tabitha. Îi

22 Personaj din piesa Speed the Plough (1798) a dramaturgului englez Thomas Morton (1764—1838) — întruchipare a îngustimii de minte şi convenţionalismului.

spune cu o voce domolă dar pătrunzătoare:

— Biroul e numai pentru cei ce locuiesc în hotel; să nu-i mai laşi pe dânşii să pătrundă aici altă dată.

Chelnerii rânjesc unii la alţii – dar numai când Tabitha e la distanţă de ei.

O tânără femeie rosteşte:

— Ce mai fosilă! Rămasă de pe vremea reginei Victoria.

De fapt, recenta severitate a Tabithei nu e de tip victorian. Este aceea a unei femei trecute de şaizeci de ani care urăşte lumea dar nu e încă învinsă de ea; care mai are curajul mâniei. Toate gândurile şi faptele ei sunt marcate de această revoltă, de această mânie. Când în anul următor

Rodwell e ales în parlament, când apoi, trei luni mai târziu.

află că s-a căsătorit cu Kit, îşi spune în sinea ei: „Desigur; exact ce mă aşteptam să se întâmple. Rodwell se numără printre cei abili care înoată în sensul curentului şi aşa, bineînţeles, obţin tot ce-şi doresc, nu ca bietul John care şi-a irosit viaţa şi a murit de inimă rea”.

Când se duce la biserică, urmăreşte slujba cu o ureche critică. Despre un preot care în predica sa se referă la îndurarea lui dumnezeu faţă de păcătoşi, gândeşte: „Da, toate bune şi frumoase, dar de ce nu spune adevărul?” Ori pentru ea adevărul este că păcătoşii nu ţin deloc să se căiască, şi că în lume domneşte răul.

Încearcă o amară satisfacţie citind în ziare cum pretutindeni în lume copiii sunt îndopaţi cu propagandă politică şi îndemnaţi să urască; cum tinerii sunt instruiţi să lupte pentru vreo cauză naţionalistă, cum Germania, Italia, Spaii ia sunt conduse de nişte mardeiaşi. Şi, plimbându-se prin

Uiădină, îmbrăcată în rochia ei neagră, uitându-se cu atenţie după melci, reflectează: „La ce te poţi aştepta într-

o lume unde tipi ca Rodwell devin oameni însemnaţi? Dar şi când

— o alege praful de toate! Atunci o să vedeţi! O să simţiţi alunei ce înseamnă o judecată. O să aflaţi atunci că dumnezeu nu poate fi înfruntat”.

Într-o zi o dojeneşte aspru pe Gladys pentru că se fardează. Blajina Gladys, care a îndurat timp de opt ani despotismul Tabithei, răspunde blând că acum toate femeile

to rujează.

— Te simţi ciudat fără ruj.

— Nu mă interesează ce faci în afară, dar nu permit aşa ceva aici în hotel.

Faţa lată, palidă a lui Gladys, cu pometi proeminenţi şi ochi negri, arborează expresia unei vaci bătute. Dar continuă să se dea cu ruj pe buze. E o femeie complezentă atâta timp cât se poate distra în particular, dar nu poate suporta să nu arate atrăgător. Tabitha îi dă preaviz şi brusc Gladys devine impertinentă.

— Scuzaţi-mă, doamnă Bonser, dar eu nu sunt servitoarea dumneavoastră; colonelul e stăpânul meu.

— Eu te-am angajat.

— Duceţi-vă la el şi-o să vedeţi ce părere are despre asta. Şi furioasă din cauza nedreptăţilor îndurate, femeia izbucneşte: Duceţi-vă şi întrebaţi-l. Cred că e la fel de sătul de toanele dumneavoastră ca şi mine.

Tabitha se duce să-l caute pe Bonser în colţul lui favorit din holul hotelului. Din fericire e de dimineaţă şi e singur.

— I-am dat preaviz lui Gladys Hope, dar zice că nu acceptă decât dacă vine de la tine.

— Preaviz lui Gladys Hope? Nici să nu te gândeşti.

— Dacă nu pleacă ea, plec eu.

— Ce înseamnă asta? Mă ameninţi? Doamne, Tibby, ţi-o faci cu mâna ta!

— Şi-o să plece chiar azi. N-o mai suport aici nicio oră în plus.

Bonser sare în sus.

— Foarte bine. În ce mă priveşte, n-ai decât să pleci.

Se năpusteşte afară din încăpere.

Dar peste douăzeci de minute se întoarce; şi acum nu mai pomeneşte o vorbă în legătură cu plecarea Tabithei.

Egoismul lui, instinctul îi spun că nu se poate descurca fără

Tabitha. De ani de zile nu s-a mai ocupat de nimic, n-a acordat măcar un gând treburilor administrative. Chiar şi la Belvedere, unde acum se duce arareori în vizită, lasă totul în grija lui Teri, şi doar bombăne la furtişagurile acestuia.

Bonser e bogat şi nu-l mai interesează să strângă avere.

Plăcerea lui e să cheltuiască banii, la jocuri de noroc şi cu femeile. Apelează la Tabitha:

— Dar bine, Păpuşo, ce-i cu toată povestea asta? Ce s-a întâmplat? Ce-a făcut biata fată? Ştiu că s-a purtat întotdeauna frumos cu tine.

— N-am de gând să tolerez o nouă Spring la Freemasons.

— Ce vrei să spui?

— Doar ştii foarte bine că te duci la ea în cameră; asta ţine de ani de zile. Nu mă interesează ce faci la Belvedere, dar aici nu admit aşa ceva.

Bonser începe să urle.

— E o minciună, gelozia ta bolnăvicioasă e de vină.

Niciodată n-ai avut încredere în mine. Foarte bine, Gladys o să plece. Dar am să plec şi eu. Da, o iau din loc. N-am să rămân unde nu sunt dorit.

— Foarte bine, Dick; dar Hope va pleca chiar acum.

Spre propria-i uimire, Gladys Hope e dată afară. Pleacă demnă, informând însă personalul hotelului că:

„Bătrâna căţea îşi închipuie că ea e şefa, dar o să se convingă de contrariul. O să vedem noi cine râde la urmă”.

Când Bonser se mută în aceeaşi după-amiază într-un hotel din Urrsley, şi e văzut pe stradă cu Gladys, când se află că a instalat-o într-un apartament scump, oamenii socotesc că într-adevăr Gladys e cea care râde la urmă. Dar până în două săptămâni omul se întoarce la Freemasons.

Vine la Tabitha gemând, văitându-se de indigestie…

— Am fost otrăvit cu vreo porcărie de mâncare.

Aşa se văicăreşte de obicei după vreun chef. Decade vertiginos, nu numai fizic dar şi ca intelect. Nu e în stare să suporte nici cea mai mică durere sau jenă, şi stă îmbufnat de câte ori e mahmur.

— Ai băut prea mult, îi spune Tabitha, şi te-ai văzut prea mult cu femeia aia.

— Ce femeie? Ce vrei să insinuiezi? Totdeauna ai avut capul plin de gărgăunii geloziei, zău aşa! Am fost invitat la bătrânu’ consilier Brown; are o blestemată de bucătăreasc̆ă care m-a otrăvit. Dar mult îţi pasă ţie…

— Eşti cam gălbejit la faţă, într-adevăr. Am să-ţi aduc nişte calomel, îţi face întotdeauna bine – asta, bineînţeles dacă intenţionezi să rămâi aici peste noapte.

— Termină cu prostiile! auzi, să rămân! Nu are voie omu’ să rămână în propria lui casă?

— Foarte bine. Am să-i spun lui Dorothy să-ţi facă patul în salon.

— Cum adică, în salon? Faci pe deşteapta? Uite ce.

Păpuşo, las-o baltă. Nu ţine. Şi apoi devine patetic; se trânteşte pe o canapea. Vine omu’ acasă aproape pe moarte şi tot ce-ţi trece ţie prin cap e să-ţi verşi veninul pe el.

— Bine, Dick, dar am crezut că s-ar putea să preferi salonul.

— Pentru ce crezi că m-am întors? Vai, Păpuşo, de cât

timp suntem căsătoriţi? Suntem prea bătrâni ca să ne mai prostim.

Şi noaptea o ia în braţe, o sărută tandru, o asigură că o iartă.

— Eşti dificilă, Păpuşo; ştii bine că nu toată lumea te înghite. Dar ai ceva care pe mine mă câştigă de fiecare dată;

da, ai pus stăpânire pe mine. Şi apoi se plânge că-l supără inima şi o trimite să-i aducă un strop de brandy. Pe cinstea mea, Tibby, trebuie să recunosc că eşti o micuţă infirmieră de mâna-ntâi.

Amândoi simt că în relaţiile lor s-a produs o mutaţie;

că acum Tabitha. prin simplă tărie de caracter, a devenit stăpâna în casă. Dar pentru Tabitha nu înseamnă altceva decât şi mai multă muncă. îl instalează pe Bonser în patul ei, îl îngrijeşte – din datorie – şi e prea mândră ca să profite de puterea ei chiar şi numai pentru a-l ţine de rău că a devenit o pacoste. Şi e într-adevăr o mare pacoste, nu numai din cauza băuturii, dar adesea şi din răutate. Fiindcă nu-i place să fie dependent, încearcă să se impună prin câte o brutalitate.

Soţul şi soţia sunt înlănţuiţi prin legături care, asemeni plantelor agăţătoare de pe zidurile vechi, pe măsură ce cresc capătă o greutate tot mai mare şi lasă urme tot mai adânci.

106

ÎNTR-O SEARĂ DE PRIMA VARA a anului 1938 un grup de tineri veniţi din Londra, după ce băuseră mai multe pahare la bar, joacă gajuri pe coridorul camerelor de dormit din hotel. O iau peste picior pe o tânără cameristă care încearcă să-i potolească. Bonser, care se întorsese băut din

Urrsley şi era într-o stare de profundă indispoziţie, n-are chef să intervină. Îi face semn fetei să plece.

— Lasă-i în plata domnului de măgari! De ce să te pui

la mintea lor?

Tabitha, chemată din salonaşul ei din Barn House, trece în hotel prin uşa de comunicare privată şi dă peste un tânăr în haine de seară luptându-se cu o fată. Fata hohoteşte de râs dar şi ţipă că îi rupe rochia.

— Scuzaţi-mă, zice Tabitha, coridorul acesta e interzis.

Tânărul, uluit de această admonestare, e pe punctul să riposteze insolent, când Tabitha adaugă în şoaptă:

— Trebuie să plecaţi; îmi pare rău. Da, mă tem că trebuie să plecaţi cu toţii.

Deodată o altă persoană din grup, o tânără femeie, se apropie de ea şi exclamă:

— Bunico! Apoi, zâmbind cu toată gura, îi întinde mâna. Nici nu mă mai recunoşti. Sunt Nan.

Tabitha e tulburată. Se holbează cu o expresie plină de îndoială. Are în faţa ochilor o fată mărunţică, durdulie, cu faţă lată de pisică, cu nas cârn, gura mare, ochi mici albaştri şi păr castaniu închis. E pudrată, rujată, vopsită, cu ochii făcuţi, gura roşie ca o rană, şi părul – părul cel puţin, e des şi lucios – minuţios cârlionţat ca al unui manechin de coafor. Seamănă perfect cu oricare din acele tinere prostituate care, la şaisprezece sau şaptesprezece ani, se vântură în sus şi-n jos de-a lungul şoselei principale spre Londra aşteptând să le ia vreun bărbat cu maşina.

— Nancy! articulează în sfârşit Tabitha. O lasă să-i seringă mâna şi primeşte o sărutare afectuoasă. Fata râde de perplexitatea Tabithei şi râsul ei, dezvăluind dinţi sănătoşi, îi încreţeşte nasul şi-i face ochii să dispară aproape cu lotul. E un râs încântat, sincer, şi-i provoacă Tabithei o ciudată stare de durere şi emoţie.

— Am venit să te văd, zice fata, numai că am cam întârziat şi bărbaţii ăştia sunt nişte idioţi.

Restul celor din grup, inclusiv cei doi care se hârjoneau, le înconjoară acum pe Tabitha şi pe Nancy cu

expresii încordate de curiozitate, ca nişte oameni de ştiinţă urmărind un experiment îndrăzneţ. Fără îndoială, discutaseră cu Nancy acest plan de a înfrunta scorpia.

Deodată, conştientă de a fi obiectul acestei curiozităţi.

Tabitha se stăpâneşte şi rosteşte acru:

— Hai, vino înăuntru. Dar prietenii tăi trebuie să coboare la parter.

Imediat Nancy face un semn poruncitor cu mâna.

— Plecaţi de-aici, idioţilor; valea! şi izgoneşte grupul spre scări. Apoi, surâzătoare, debordând de încredere în sine, o urmează pe Tabitha spre camera ei şi acolo o ia de mână.

Scumpa mea bunicuţă, nu-mi vine să cred… şi nu m-ai recunoscut! Uite-l şi pe bunicu'. Dumnezeule!

L-a zărit pe Bonser prăbuşit în fotoliul său, zgâindu-se la ea cu o uimire stupidă. Aleargă la el, îl sărută pe frunte şi exclamă:

— Exact aşa cum mi-l aminteam. Apoi se uită la Tabitha şi zâmbeşte cu acea privire piezişe care, la femei, echivalează cu a face cu ochiul şi, întocmai ca acel semn, creează o complicitate. Pare să declare: „Ce figură e; un copil mare!"

Tabitha nu acceptă această complicitate, atât de nerespectuoasă faţă de Bonser. Întreabă pe un ton sardonic:

— Şi de unde vii, mă rog?

— Păi ştii, din oraş, de-acasă. Avem un apartament în Westminster.

— Şi mama ta ştie despre această vizită?

— Oh, mama… fata îşi încreţeşte nasul, e în America pentru comitetul ei sau aşa ceva. Iar cu Tom sunt destul de prietenă… nu se amestecă. Ştie, oricum, că n-ar ajuta la nimic.

— Câţi ani ai? mormăie Bonser. Nu poţi să ai mai

mult de şaptesprezece ani. Se ridică anevoie şi rămâne aşa clătinându-se pe picioare în preajma celor două femei. Întinde un deget gros:

— Şi-ţi vopseşti faţa în halul ăsta? e dezgustător.

— Păi, vezi, bunicule, chestia e că am o faţă atât de şuie că trebuie s-o dreg cumva.

— Să te sulemeneşti ca o cocotă.

Din nou Nancy îi adresează un zâmbet Tabithei. Zice:

— Îmi pare rău, bunicule. Te şochează chiar atât de tare?

Se poate observa cât e de indiferentă faţă de dezaprobarea lui. îl socoteşte un caraghios bătrân, un retrograd.

Şi deodată aude muzica.

— Doamne, ce-o să zică Billy? Trebuie să mă duc să dansez.

— Eşti logodită cu Billy?

— Cu Billy? Oh, nu. Mă folosesc de el, asta-i tot, fiindcă are maşină. Şi-şi ia zborul. Tabitha şi Bonser o aud spunând pe coridor, în timp ce deschide uşa de comunicaţie spre hotel: Dumnezeule, m-ai aşteptat tot timpul ăsta?

Păi, ce să-ţi fac dacă eşti atât de idiot!

— Întotdeauna am spus că o să ajungă o stricată, declară Bonser.

Tabitha e de acord cu el. Totuşi rămâne perplexă, aidoma celui care, după ce a prezis o catastrofă – incendiu sau accident de tren – se trezeşte brusc în faţa faptului împlinit şi rămâne înlemnit de realitatea, de forţa brutală a materializării lui.

E bucuroasă că fata pleacă fără să-şi mai ia la revedere.

Şi trei luni mai târziu când bătrâna Dorothy îi spune că domnişoara Nancy se află în bar, prima ei reacţie e de iritare ca şi când ar fi fost deranjată. Replică scurt:

— Dacă are nevoie de mine n-are decât să vină să mă vadă.

Dar Nancy se grăbeşte s-o caute şi să-i prezinte un tânăr înalt, serios şi palid, cu numele de Godfrey Fraser, care a adus-o la Freemasons cu o mică maşină veche. După ce l-a prezentat, îl trimite imediat să-i aducă geanta, şi îl scuză:

— Nu-l lua în seamă, bunico, nu e în stare să lege două vorbe. E îngrozitor de încet, dar, în fond, foarte inteligent;

şi a avut de curând T.B.C., bietul prăpădit. I-ar face bine puţin aer de ţară. Mă întreb dacă n-ai putea să ne găzduieşti pe-aici pentru weekend.

— Cine e tânărul? Eşti logodită cu el?

— Doamne sfinte, nu! Dar mă folosesc foarte mult de maşina lui – dacă se poate chema o maşină. Nenorocitu'

e tare, tare sărac. Nu contează unde îl găzduieşti, bunico;

ar dormi bucuros pe tejgheaua barului sau sub chiuvetă.

Chiar numai în trei luni fata s-a schimbat. E mai puţin exuberantă, mai simplu îmbrăcată, mai reţinută. Pare maturizată şi-şi dă aere de persoană vag plictisită de viaţă.

La ceai, în salonul Tabithei, vorbeşte despre sine timp de două ore ca despre o fiinţă deziluzionată. Spune că se plictisise de şcoală, care i s-a părut stupidă dar se plictiseşte şi acasă, unde mama ei se ceartă mereu cu ea, în schimb pe

Tom Rodwell îl învârte pe degete; o plictisesc în mod deosebit toate orchestrele de dans din Londra şi toţi tinerii care o însoţesc, caracterizaţi printr-un singur cuvânt:

Idioţi.

Tânărul domn Fraser a fost expediat după diverse, comisioane, să cureţe bujiile, să găsească un ac de siguranţă care, zice Nancy, trebuie să fie în maşină. Îi

explică Tabithei:

— Asta o să-l facă fericit în următoarea jumătate de oră; n-avem nevoie de el aici, nu?

— Pare un tânăr prea drăguţ ca să fie tratat aşa de rău.

— Pe Godfrey nu-l deranjează; sărmanului idiot îi place să fie exploatat.

— Iar tu profiţi de cumsecădenia lui.

Fata o priveşte pe Tabitha cu uimire amuzată văzând cât de demodată îndrăzneşte să fie bătrâna doamnă. Apoi zice:

— Ştiu că Godfrey e un scump; s-ar putea chiar să mă mărit cu el într-o zi. Ar fi un pas fără riscuri, nu crezi?

Dar n-am de gând să mă înham la jug înainte de a mă distra pe săturate.

Şi când, o jumătate de oră mai târziu, se ridică să plece, o îmbrăţişează pe Tabitha cu afecţiune, o priveşte în ochi şi zice:

— Ţi-am făcut o impresie teribil de proastă. Nu-iaşa?

Da, da, cred că sunt îngrozitoare.

— Şi mult ce-ţi pasă dacă mi-ai făcut o impresie proastă sau nu.

— Oh, ba da, pe sănătatea mea. Bănuiesc că nu poţi să-mi împrumuţi vreo două lire până săptămâna viitoare.

Ştii, am cam contat c-o să putem sta aici. Desigur, a fost o mare prostie din partea mea că nu ţi-am scris să te anunţ că venim.

Tabitha îi împrumută două lire şi-i spune:

— Nu-l considera un împrumut dacă nu intenţionezi să-mi restitui banii.

Nancy protestează:

— Dar bineînţeles, draga mea, bineînţeles că am să ţi-i dau înapoi. Chiar luni am să-ţi trimit un mandat poştal.

Din nou Tabitha se simte uşurată la gândul că n-o s-o mai vadă niciodată înaintea ochilor pe această fiinţă. O

mâhneşte profund constatarea că o fată tânără poate fi atât de imperturbabilă în egoismul ei, atât de lipsită de simţ moral. Reflectează: „E limpede că-şi pregăteşte necazurile cu mâna ei”. Totuşi încearcă un sentiment de tulburare, de apăsare. Şi când nu primeşte niciun mandat poştal, îşi zice: „Asta înseamnă că n-o să mai vină… în definitiv cu atât mai bine. Nu face decât să-l indispună pe Dick”.

Într-adevăr Nancy nu mai reapare la Freemasons

timp de cinci luni. Apoi, într-o seară de vară, târziu, îşi face din nou apariţia însoţită de un tânăr înalt, blond, adus de spate, cu o comportare apatică dar politicoasă, ca un om blazat de viaţa de societate, totuşi gata oricând s-o savureze. Îl cheamă Scott. Nancy îi zice Louis, sau Lu, şi-l manevrează cum i-a manevrat şi pe ceilalţi, dar cu o autoritate mai deliberată. Acum e foarte elegant îmbrăcată, şi felul ei arogant de a fi a devenit mai puţin afectat. E poate mai mulţumită de sine, şi aerele ei au o notă de autenticitate.

Îi explică Tabithei că Lu Scott e ofiţer de aviaţie.

— Mă tem că e cam încrezut; îl ţin doar pentru dans.

Nu pomeneşte un cuvânt despre cele două lire, dar cere camere.

Tabitha exclamă:

— La ora unsprezece noaptea! şi gândeşte în sinea ei: „Ce şantaj!”

— Oh, ştiam eu că nu sunt şanse, bunico. Dar am întrebat peste tot pe drum venind încoace dar pretutindeni pare să fie plin.

— Eram ultima şansă.

— N-am vrut să te deranjez. Nu face nimic, o să ne ghemuim cumva în maşină, nu-i aşa, Louis?

— Tu ai putea dormi în vestiar, zice Tabitha, dacă

Louis s-ar mulţumi cu mansarda. Avem sus o cameră de serviciu goală.

— Oh, dar ar fi grozav. Şi cei doi sunt conduşi fiecare în camerele lor.

Întinsă în patul ei, Tabitha o aude pe Nancy alături fredonând, umblând la un sertar, apoi urcându-se în pat.

Peste vreo oră, patul scârţâie din nou şi uşa spre coridor se aude deschizându-se cu multă grijă.

Tabitha, între vis şi trezie, e surprinsă de această precauţie şi, şi mai surprinsă, auzind treptele spre mansardă trosnind. Acum stă cu urechile ciulite; şi i se pare că

— Cineva parcurge cu paşi uşori coridorul de la mansardă, că o uşă e deschisă şi apoi închisă.

„Astea sunt doar închipuiri”. Dar după vreo douăzeci de minute se strecoară afară din pat. Vocea morocănoasă a lui Bonser întreabă:

— Ce te tot zvârcoleşti acolo? De ce nu poţi sta liniştită? Na, acum m-ai trezit.

— Sunt nedumerită; mi s-a părut c-am auzit-o pe Nancy urcând la mansardă.

— Şi ce dacă? Ţi-am spus că-i o stricată.

— Vai, Dick, nu pot să cred una ca asta. Chiar la noi în casă!

— Ce te-i fi perpelind atâta în toiul nopţii? Ştii la fel de bine ca şi mine ce-i poate pielea. Gândeşte-te cum a fost crescută: fără credinţă, fără reguli de conduită, fără un cămin ca lumea, cu o întrunire publică drept mamă şi fără pic de respect faţă de nimeni. Păi, ai văzut cum s-a purtat cu mine atunci când a venit prima dată; a râs pur şi simplu de mine, propriul ei bunic. Şi-şi râde şi de tine, să nu-ţi închipui altceva. Nu te mai gândi la ea, pentru numele lui dumnezeu, şi vino la culcare. Mâine o dăm pe uşă afară.

În cele din urmă Tabitha se întinde în pat pentru a-i face pe plac lui Bonser dar somnul e atât de departe de ea încât până şi a sta nemişcată e un adevărat chin. Toate simţurile ei sunt ca într-un clocot; raţiunea o sfătuieşte:

„Nu merită să te sinchiseşti, – fata nu face două parale”.

Dar îşi încordează auzul pentru a prinde cel mai mic sunet din vestiar.

O oră mai târziu se furişează din pat şi iese pe coridor;

uşa de la vestiar stă crăpată şi Tabitha o deschide de tot.

Înăuntru patul e gol. Dar Bonser se agită mormăie. Îi lipseşte căldura ei şi Tabitha se grăbeşte să se strecoare înapoi în pat lângă el.

— Fir-ar al naibii să fie, ce mai e iar? Mă ţii treaz toată noaptea. Cum crezi că pot să-mi mai văd mâine de treburi?

Pe Tabitha o apucă dintr-odată pofta să râdă. Tensiunea dinăuntrul ei, tulbure, chinuitoare, caută o ieşire; şi aşa deodată simte că toată situaţia are ceva comic, ceva pentru care râsul e singurul remediu potrivit. Dar totodată propriul ei impuls o scandalizează. Şi-l înfrânează cu mânie. „Nu, e prea odios, e prea oribil, Dick are dreptate, trebuie să-i spunem că n-o mai putem primi aici niciodată”.

De dimineaţă, la micul dejun, rămâne cu totul uluită de sărutarea pe care i-o dă Nancy, de buna ei dispoziţie, de politeţea distinsă a tânărului, în timp ce sorbindu-şi meditativ cafeaua discută aspectul etic al bombardamentelor. E oare corect să fie bombardate obiective civile?

— Dacă asta pune r-repede capăt unui război, murmură el cu uşoara lui poticneală, ar putea s-salva alte vieţi; dar ppare ceva cu totul c-candamnabil să ucizi femei şi copii nevinovaţi. E extrem de încurcat de această dilemă. Iar Tabitha se uită lung la Nancy cu uimire indignată. „Nu pot să cred… nu e cu putinţă să fi făcut aşa ceva”.

Perechea pleacă exprimând multe mulţumiri şi, văzând-o pe Nancy cum face semne de adio de la fereastra maşinii, cu buzele ei purpurii întredeschise într-un zâmbet de satisfacţie, Tabitha nu mai are nicio îndoială.

„Sigur că a fost la el; n-o duce mintea mai mult. Şi n-a împlinit nici măcar optsprezece ani… un copil!”

107

DAR ACUM NANCY ÎNCEPE s-o obsedeze. Prin acea mişcare furtivă pe întuneric, prin vizita aceea nocturnă făcută, cu îndrăzneală şi fără ruşine, iubitului ei, fata s-a furişat în subconştientul Tabithei. Nu poate s-o uite nicio clipă.

„Dar ce-aş putea face eu? îşi bate joc de concepţiile mele”.

Cu toate acestea e covârşită de nelinişte, de un sentiment de vinovăţie atât de intens din cauza inerţiei de care dă dovadă încât peste două zile se duce s-o caute pe Nancy la ea acasă.

Dar fata nu e acasă, iar Kit Rodwell, pe punctul de a o scoate la plimbare în cărucior pe fiica ei mai mică, o primeşte pe Tabitha cu nerăbdare.

— N-am văzut-o pe Nan de trei zile; am crezut că e la dumneata.

— A plecat de la noi duminică seara. Era împreună cu un tânăr pe care-l cheamă Louis, şi eram cam îngrijorată.

— Nu trebuie să mă întrebi pe mine despre tinerii lui Nan; pare să aibă cu zecile, unul mai neisprăvit ca altul.

— Bine, Kit, dar Nan e încă un copil; nu e riscant?

— Eu, zău, nu pot să răspund de purtarea lui Nan; pare să nu aibă niciun fel de ataşament pentru căminul ei sau pentru mine sau Tom. Kit vorbeşte cu un dezgust încărcat de mânie. A slăbit şi a încărunţit. Pare mai bătrână decât vârsta pe care o are, mai puţin sigură pe sine în felul ei de a fi dar mai lipsită de răbdare. Nu se

uită niciodată la persoana cu care vorbeşte; îşi aţinteşte ochii fie alături, fie deasupra, examinând parcă o priveliştе îndepărtată.

Brusc îi întoarce spatele Tabithei, deschide o uşă spre camera alăturată, biroul lui Rodwell, şi strigă:

— Să nu uiţi să-mi arăţi şi mie discursul.

— Nu mai e timp acum. Bărbatul iese din birou urmat de secretara lui, o tânără cu o claie de păr blond şi ochi mari albaştri, căreia îi vorbeşte grăbit despre programul zilei. Amândoi o privesc neatent pe Kit când se porneşte să vorbească despre situaţia politică.

— Cum se pot aştepta ca Germania să renunţe la înarmare când guvernul ăsta al nostru nenorocit continuă să fabrice avioane? E absolut evident că acest argument i se pare lui Kit atât de clar, atât de indiscutabil, încât îşi închipuie că ignorându-l, guvernul nu poate avea decât un mobil ascuns şi funest. E înfiorător. Bănuiesc că în spatele întregii afaceri se află fabricanţii de armament.

Tânăra secretară îşi întoarce ochii ei mari spre Rodwell cu o privire de compasiune. Într-adevăr Rodwell e vizibil plictisit. Ca membru al parlamentului cu vechime de cinci ani, a devenit totodată mai gras şi mai plin de importanţă. Aerul lui binevoitor este acum acela al unui politician care, simţindu-se la adăpostul cunoştinţelor dobândite şi a experienţei în domeniu, îşi poate permite să fie condescendent faţă de fleacurile enunţate de diletanţi.

Tocmai ţinuse o cuvântare în circumscripţia lui electorală, asigurându-şi alegătorii că nu există niciun pericol de război, cu o singură condiţie: să nu se întreprindă nimic care l-ar putea alarma pe Hitler.

— Nemţii sunt înspăimântaţi; se simt încercuiţi de duşmani şi noi trebuie să le dăm asigurări. Iată de ce politica de reînarmare e atât de greşită şi de primejdioasă.

Dar acelaşi argument în gura nevestei lui îl face să-şi piardă răbdarea. A înghiţit prea multă politică de la Kit.

Faţă de Tabitha se arată prietenos şi voios.

— Nan? Nu trebuie să vă faceţi gânduri pentru Nan;

fetele astea tinere din ziua de azi ştiu cum să-şi poarte singure de grijă. Vorbeşte ca pentru public, publicul cu voturile; şi urmat de secretara lui înţelegătoare şi devotată, se îndreaptă spre ieşire arborând zâmbetul celui care se pricepe să iasă frumos din scenă.

Tabitha i se adresează din nou lui Kit.

— Dar, Kit, cineva ar trebui neapărat să stea de vorbă cu Nan; e atât de tânără.

Kit e tot mai exasperată.

— N-ajută la nimic să vorbeşti cu Nan. N-a avut niciodată altă preocupare decât să se distreze, şi eu zău că nu pot să mă simt răspunzătoare pentru asta.

— Doar nu mă învinuieşti pe mine?

— Oricum nu e vina mea. Şi femeia, incapabilă să mai suporte vreo clipă această discuţie absurdă, îşi ia copilul în braţe, o fetiţă grăsuţă, caraghios de leită cu taică-su, şi dispare cu ea într-o cameră din interiorul casei.

Tabitha pleacă înfuriată. „Nu e capabilă să fie mamă…

şi auzi, să mă învinuiască pe mine pentru nesăbuinţele lui

Nan! Dar nu şi-ar recunoaşte niciodată nicio vină!”

Epuizată, disperată, se întoarce la Freemasons unde găseşte o telegramă de la Nancy. „Poţi să-mi împrumuţi cinci lire? Urgent!” şi-şi dă adresa la un mic hotel din

Sussex.

„Probabil că e cu bărbatul ăla acolo”, îşi zice Tabitha;

şi-i telegrafiază: „Te rog explică”.

Dar nu primeşte niciun răspuns timp de două zile; şi apoi, o scrisoare de la un hotel particular din South Wales.

„Scumpa mea bunică, sunt într-o mare încurcătură şi nu ştiu ce-am să mă fac dacă nu am imediat douăzeci de lire.

N-aş apela la tine dacă aş cunoaşte pe altcineva care să aibă ceva bani. Dar să mi-i trimiţi numai dacă într-adevăr te poţi lipsi de aceşti bani. Am să ţi-i dau înapoi de îndată ce primesc următoarea pensie alimentară. Toată dragostea de la Nan".

Tabitha e revoltată. „Absolut tipic! Ce poţi face cu o asemenea fiinţă? Şi se pune prudentă la adăpost de orice obligaţie spunându-mi să nu-i trimit bani decât dacă asta nu mă deranjează cu nimic. Şi ce-o fi făcând în Ţara Galilor?"

Compune o scrisoare severă, cerând explicaţii. Ce face ea acolo? E cu Louis? Pentru ce-i trebuie banii?

Peste trei zile soseşte o telegramă. „Poţi să-mi expediezi telegrafic zece lire? Foarte urgent. Strict ca împrumut. Răspunde imediat. Disperată. Nan".

Telegrama soseşte în timp ce Tabitha e plecată după cumpărături în Urrsley. Nu află de ea până seara când constată că banii nu pot fi expediaţi la ora aceea. Acum o cuprinde panica. Cuvântul *disperată* o înspăimântă. Şi-o închipuie pe Nancy azvârlită în stradă, sau în închisoare.

Nu-şi găseşte somnul; iar Bonser o bodogăneşte.

— Stai locului odată. Ce dumnezeu ai în noaptea asta?

— Nimic.

Dar Bonser, deşi desconsideră simţămintele Tabithei, le percepe cu deosebită acuitate.

— Bănuiesc că te frămânţi iar din cauza dezmăţatei ălei a mici.

— N-am deloc de gând să mă frământ pentru Nan după ce s-a purtat cum s-a purtat.

— Atunci, ce faci acum? Doamne, voi bunicile întreceţi orice închipuire. Fraiere fără pereche.

Tabitha îşi spune în sinea ei: „Cel puţin dac-ar merita să te frămânţi pentru ea".

De dimineaţă trimite telegrafic cele zece lire. Şi

iarăşi nu primeşte nicio confirmare, nicio veste timp de o lună;

până când într-o după-masă, întorcându-se târziu din oraş, o găseşte pe fată în salonaşul ei, întinsă pe cel mai confortabil fotoliu, fumând o ţigară.

— Aşa, deci, ai venit, remarcă Tabitha cu răceală. Ai primit cumva acele zece lire?

Nancy se ridică alene, o sărută pe Tabitha şi rosteşte cu o voce absentă:

— Oh, da, doar ţi-am spus.

— Nu mi-ai spus nimic. Nu ştii oare că primirea banilor trebuie confirmată? Puteau fi furaţi. Fără să mai vorbesc de o bună cuviinţă elementară.

— Oh, dar sunt sigură că am confirmat primirea. E

limpede că fetii puţin îi pasă dacă a făcut-o sau nu. A

uitat cu totul de bani. Tratează cu aceeaşi indiferenţă darul primit cu o lună în urmă precum şi severitatea Tabithei. Le acceptă pe amândouă ca fiind fireşti din partea unei bunici. Se lasă să cadă înapoi în fotoliu şi zice ca pentru sine:

— Adevărul e că am luat o plasă.

— Ce vrea să însemne asta în limba engleză?

— Louis m-a abandonat. Bineînţeles că mă aşteptam la aşa ceva. Ba nu, nu-i adevărat. M-a cam luat prin surprindere. Mă simt o caraghioasă.

— Dacă umbli cu bărbaţi trebuie să te aştepţi la astfel de lovituri.

— Dar zău, credeam că e topit după mine; de ce, nu-mi prea dau bine seama. Fizicul nu e chiar punctul meu

Lare, nu? Şi nu sunt nici grozav de deşteaptă.

— E păcat, fără îndoială, că n-ai învăţat mai serios la şcoală.

— Mie-mi spui! Bănuiesc că nu se poate să rămân aici peste noapte, nu-i aşa?

— Măcar să-mi fi scris că ai de gând să vii. Asta doar

pentru a-i arăta fetei ce înseamnă a avea consideraţie şi a scrie. Dar înainte ca Nancy să se poată răzgândi, spune:

— Mă duc să văd. Şi dă ordin să se pregătească un pat.

A doua zi Nancy întreabă dacă poate rămâne şi în timpul weekendului. Şi rămâne în continuare. E foarte deprimată; din juvenila exuberanţă a anului precedent n-a mai rămas decât francheţea. Leneveşte, fumează cincizeci de ţigări pe zi şi slăbeşte. E nespus de dezordonată.

Tabitha o dojeneşte.

— Fumatul ăsta îţi face foarte rău; o să-ţi strice tenul.

Iar Nancy răspunde cu răbdare absentă:

— Da, arăt îngrozitor, nu-i aşa?

Nu mănâncă, şi Tabitha îi spune:

— Dacă nu mănânci o să te îmbolnăveşti şi asta n-o să ajute la nimic.

Iar fata răspunde:

— Oh, eu nu sunt niciodată bolnavă; sunt grozav de rezistentă.

Bonser a plecat la Pynemouth. În ultima vreme, se zice, are necazuri cu domnişoara Spring, care pretinde mai mulţi bani decât e el dispus să-i dea acum când o întreţine şi pe Gladys Hope. Scrisorile primite de la Pynemouth şi prelungirea şederii lui Nancy, îl fac pe Bonser să plece foarte prost dispus.

Tabitha şi Nancy, rămase singure, cinează împreună în salonaşul întunecos al Tabithei şi apoi se instalează în veranda care dă spre grădină. Fata, după o farfurie de supă doar, fumează ţigară de la ţigară. Tabitha, care cârpeşte lenjeria casei, îi aruncă din când în când pe deasupra ochelarilor câte o căutătură impacientată.

— Văd că eşti tare abătută, rosteşte ea în cele din urmă. Nu poţi continua în felul ăsta.

— Oh, de fapt nu sunt chiar amărâtă, bunico; sunt doar sătulă până peste cap de mine însămi. Am fost aşa de

idioată. Şi începe să vorbească despre familia ei şi despre cât de tare a decepţionat-o pe mama ei.

— Nu mi-o poate ierta că sunt o proastă, şi că-l detest pe Tom, dar nu-l detest propriu-zis, mai degrabă îl dispreţuiesc… e prea satisfăcut de propria-i persoană.

Afară e cald dar nu moleşitor. Aerul e rarefiat, şi lumina verzuie a apusului împrumută ierbii şi frunzelor tinere o tentă atât de strălucitoare încât pare nefirească şi crudă. Păsările ciripesc cu acea bruscă animaţie dinaintea somnului. O mierlă care se pornise să cânte sus în vârful ulmului imens din capătul grădinii se întrerupe brusc şi-şi ia zborul plonjând pe sub o creangă îndoită. Domneşte o atmosferă de intimitate şi pace, proprie unei seri liniştite, de bună seamă datorită amurgului care estompează distanţele, şi datorită unui anumit presentiment al orei de culcare.

Tabitha resimte atmosfera de intimitate din jur ca statornicită, parcă, şi între ea şi Nancy şi asta îi face inima să-i bată mai repede. I se pare că e o seară deosebită când o să se întâmple ceva important. E plină de compasiune faţă de Nancy care – atât de tânără încă – a suferit o asemenea lovitură usturătoare, şi doreşte să-şi exprime această compasiune. Totodată să profite de ocazie pentru a-i servi o lecţie valoroasă care s-o ferească poate în viitor de lovituri asemănătoare.

— Desigur, cred că Tom e un băiat bun şi eu, zău, n-am dreptul să dispreţuiesc pe nimeni; mă simt şi aşa destul de fără rost, cerul mi-e martor!

— Nu e bine să spui astfel de lucruri, exclamă Tabitha. Ai suferit o deziluzie; dar viaţa e plină de deziluzii, şi îi ţine fetei o mică predicădespre valoarea nefericirii.

Abia atunci când am început să fiu nefericită am descoperit ce poate să-ţi ofere religia.

Fata replică posomorâtă:

— Oh, nu e chiar aşa de grav! De parcă Tabitha i-ar fi

oferit un drog. Şi adaugă: O să-mi treacă. îmi trebuie doar un pic de timp.

— Şi fumatul ăsta exagerat nu poate să-ţi facă bine la nervi.

— Nu, cred că nu. Întinde mina ei rozalie încă de copil, după o nouă ţigară şi zice:

— Ştii, bunico, ceea ce vreau eu într-adevăr e o slujbă;

ceva care să mă preocupe. Numai că vezi, nu prea ştiu ce-aş putea face. M-am gândit să intru secretară la vreun scriitor sau ceva în genul ăsta, dar nu ştiu să bat la maşină.

— O secretară trebuie să scrie corect ortografic, declară Tabitha, şi să aibă oarecare metodă de lucru. Tabitha rupe aţa cu dinţii de parcă ar fi muşcat un duşman.

E furioasă pe Nancy pentru că a refuzat religia ca leac pentru nefericirea ei.

— Dar ce m-am gândit eu c-aş putea face... însă nu prea cred că o să fii de acord, nu-i aşa...?

— Ce anume?

— M-am gândit c-aş putea da o mână de ajutor aici la

Barn House. Tu eşti atât de ocupată. Desigur n-aş pretinde nicio plată.

Această soluţie o încântă cu atât mai mult pe Tabitha cu cât nici nu îndrăznise să spere la aşa ceva. Şi ca nu cumva, acceptând prea entuziast, să mânie soarta, zice:

— Oh, viaţa la Barn House ţi s-ar părea mult prea liniştită.

— Dar îmi place tocmai pentru că e linişte. Asta-i exact ce-mi place aici, liniştea. Nici nu se aude lumea din hotel.

— Foarte bine, draga mea, sigur că poţi rămâne dacă vrei; te poţi ocupa de cumpărături.

— Şi aş putea da o mână de ajutor şi în hotel, uneori, când cineva are zi liberă?

— Mi-e teamă că domnişoarei Frew nu i-ar conveni acest lucru; e cam susceptibilă. Nu, nu trebuie să te amesteci în treburile hotelului.

— Doamne păzeşte, nici prin minte nu-mi trece. Domnişoara Frew mă înspăimântă; şi n-am nici cea mai vagă idee despre cum se conduce un hotel. Există doar un singur lucru, bunico, dacă nu te superi că-ţi spun: dansul e o chestie la care mă pricep un pic iar la Freemasons n-ar strica un nou ring de dans şi poate şi o orchestră nouă, aşa pentru a atrage clientela.

— Poate, dar nu trebuie să-i spui asta domnişoarei

Frew. Ringul de dans intră în atribuţiile ei. Dansează cât pofteşti… dar ca musafir.

— Doamne, bunico, n-aş dansa nici dacă m-ai plăti.

Am depăşit faza asta.

108

ÎNTR-ADEVĂR, NANCY nu-şi redobândeşte exuberanţa şi nici nu se duce la dans. Când foşti curtezani, Billy sau Godfrey Fraser, vin s-o vadă şi s-o scoată în lume.

Nancy le răspunde, cu noul ei aer de dezamăgire, că nu are timp, e prea ocupată. Şi se duce la cumpărături sau încearcă să ţină contabilitatea. Tabitha constată că în comportarea fetei a reapărut vechea notă de nerăbdare ca de pildă când exclamă: „Idioţii ăia n-au trimis ţigările pe care le-am comandat”, sau „Zău, ăia de la Fortling sunt tare tâmpiţi”. Refuză cu atâta străşnicie orice distracţie încât însăşi Tabitha începe să se îngrijoreze. O îndeamnă pe fată să se ducă la cinema sau la teatru în Urrsley. Dar

Nancy răspunde:

— N-am niciun chef să mă urnesc de-aici; prefer să petrec o seară liniştită cu tine, şi să-mi întind picioarele. Şi, întinzându-şi picioarele, fumează sau critică funcţionarea defectuoasă a sistemului de încălzire a apei, imbecilitatea fabricanţilor de boilere, incompetenţa slujnicelor, şi rosteşte cu iritare: „De ce nu pot oamenii să

facă o treabă ca lumea?”

Şi, după câte se pare, pur şi simplu dintr-un surplus de energie şi neastâmpăr, se urcă în pod ca să examineze rezervoarele de apă sau coboară în pivniţă, ca să vadă de ce bolborosesc ţevile.

Într-o seară când Nancy e plecată după târguieli în Urrsley, domnişoara Frew şi bucătăreasa şefă o anunţă pe Tabitha că îşi dau demisia. Reiese că în după-amiaza precedentă, în timp ce bucătăreasa era absentă, Nancy a inspectat bucătăriile, calificându-le, în auzul slujnicelor de faţă, drept o adevărată ruşine.

Tabitha cere scuze în numele fetei, dar administratoarea rămâne neclintită în hotărârea ei. Nu poate, zice ea, iiporta atâta nedreptate; se simte subminată.

Tabitha e extrem de indignată. îşi zice în sinea ei:

„De ce trebuie să-şi bage nasul peste tot copiii ăştia? De it nu pot să-şi vadă de treaba lor?” Şi de îndată ce Nancy se întoarce din oraş, îi comunică ştirea.

— Credeam c-ai înţeles că nu trebuie să te amesteci în treburile hotelului.

— Dar, bunico, eu doar am spus că bucătăria e într-un hal fără de hal. Şi zău, ştii, e un noroc neaşteptat dacă madam Frew pleacă cu adevărat.

— Bucătăreasa e la noi de zece ani.

— Asta şi vreau să spun, draga mea. M-am ferit să te necăjesc, dar zău că Freemasons e cam antediluvian.

— Prostii, l-am deschis în 1925.

— Dar, bunico dragă, asta înseamnă antediluvian.

I folul arată ca o morgă. Dacă ai vedea ce s-a făcut în alte locuri. Hotelul *Cele trei pene* din Barworth are un tavan complet din sticlă. Ştii, bunico, nu e deloc treaba mea, dar biata asta fosilă de Freemasons a început să miroasă.

Lumea aruncă o privire şi pleacă mai departe. Poţi

să-i vezi şi tu.

— Mie mi se pare destul de bine, replică Tabitha acru.

Poate că nu ştii că hotelul a fost proiectat de un arhitect londonez şi că a fost admirat de tot ţinutul.

— Foarte bine, bunico, n-am. de gând să te bat la cap.

Dar în după-amiaza zilei următoare e văzută în holul hotelului cu un tânăr pe nume Humphrey Roger, gras, palid, cu un păr blond lung care-i cade în ochi, cu cravata desfăcută atârnându-i peste stomacul proeminent, şi cu un i el fermecător de a fi. E, însă, total lipsit de tact. Propune să dărâme holul, să extindă restaurantul şi să construiască unul nou din beton roz, deasupra bazinului de înot.

— Aveţi aici o ocazie minunată, doamnă Bonser, pentru a clădi ceva într-adevăr modern, absolut unic.

— O să iasă un lucru foarte frumos, întăreşte Nancy.

Dar tânărului nu-i place cuvântul *frumos*. E demodat.

Se înclină politicos spre Nancy.

— O să iasă un lucru absolut funcţional.

Pleacă şi întocmeşte o schiţă de proiect a viitoarelor construcţii care ar urma să coste vreo opt mii de lire. Cere de asemenea cincizeci de guinee pentru munca lui preliminară.

— Şi, zău, merită banii, bunico. Deşi lui nu trebuie să-i plăteşti nimic dacă nu vrei. În definitiv e primul lui contract; ar trebui să fie bucuros numai pentru că-şi poate face reclamă.

Tabitha îşi iese din fire. Pentru că brusc i-a fost dat să înţeleagă cât de mult ţine la Barn House şi chiar la hotel, cât de puţin suportă ideea oricărei modificări la vreuna din construcţii. Amândouă reprezintă pentru ea singurele elemente certe şi de nădejde într-o lume cuprinsă de haos. Nu înseamnă doar un cămin pentru ea ci au devenit pe nesimţite o parte esenţială a fiinţei ei, a existenţei ei.

— Nu vreau niciun fel de schimbări, declară ea. Vrei

să distrugi locul ăsta?

Iar Nancy, cu firea împăciuitoare a maică-sii, nu mai insistă. Dar începe să vorbească despre intenţia ei de-aş căuta o slujbă la Londra.

— Ceva cu un orizont puţin mai larg. Şi felul cum rosteşte aceste vorbe, cu bărbia repezită înainte dovedeşte cât de mult îi seamănă Tabithei. E şi energică şi încăpăţânată.

Amândouă femeile înţeleg momentul de criză. Tabitha reflectează: „Să plece dacă aşa vrea. N-am să-i permit să întoarcă totul cu susu-n jos”. Dar o amărăşte gândul că tinerii nu sunt niciodată mulţumiţi să stea locului.

Conflictul nu se domoleşte ci mai degrabă se intensifică prin întoarcerea lui Bonser. Revine după trei săptămâni de orgii într-o dispoziţie mizerabilă. Se plânge că a fost înşelat de un bookmaker şi tratat urât de către un prieten. Probabil că se certase cu Gladys Hope. Şi într-un moment de descurajare, când e pe trei sferturi beat, se văietă:

— Nimeni nu mă poate acuza pe mine că sunt meschin.

Tibby. Şi pe deasupra mă terfelesc… mă aruncă afară în stradă. Plângând, adaugă: S-a zis cu mine, Tibby. Până la urmă, mi-au zdrobit inima. Nu mai am mult de trăit pe lumea asta.

Într-adevăr zace săptămâni de zile în pat; şi deşi nu se opreşte din băut, băutura nu-l mai însufleţeşte. Când e beat se porneşte şi mai aprig împotriva duşmanilor lui şi răcneşte:

— Ştiu că vrei să mă vezi mort, Tib. Fii liniştită, nu mai am mult.

Nici nu vrea să audă de vreo modificare sau măcar de reparaţii. Nu suportă zgomotul. Zice:

— Lăsaţi-mă în pace; lăsaţi-mă să mor liniştit.

E atât de pornit împotriva femeilor ca urmare a acelor misterioase insulte încasate în răstimpul ultimei sale orgii încât nu mai pune piciorul în holul hotelului şi nu mai vrea s-o vadă pe Nancy. Dar un lucru e sigur: bărbaţii pot găsi întotdeauna whisky în dormitorul lui; oricând e bine venit un bărbat căruia poate să-i spună povestea nedreptăţilor suferite.

Îl bucură în special prezenţa lui Godfrey Fraser venit la Freemasons pentru a-şi petrece vacanţa de Paşti. Tânărul îl ascultă pe Bonser cu acel aer serios şi respectuos pe care îl arborează faţă de toate problemele vieţii.

— Fereyte-te de fete, Godfrey, îl sfătuieşte el; sunt ca nişte rechini, au dinţii întorşi spre interior: odată ce te-au înhăţat, nu-ţi mai dau drumul până nu te-au sfârtecat şi te-au făcut bucăţele. Uite ce mi-au făcut mie! Uite cum mă terorizează soţia mea, şi nepoata aia a mea. Şed aici ca o pereche de ciori şi aşteaptă să mor. Aşteaptă să mă ciugulească.

Tabitha a fost cea care îl invitase pe Fraser să-şi petreacă sărbătorile de Paşti la Barn House. Fusese bolnav şi îl ameninţa internarea în sanatoriu; Tabitha zice:

— Bietul băiat are nevoie de îngrijire.

Nancy râde de ea.

— Zău, bunico, intenţiile dumitale sunt prea transparente; doar nu-ţi închipui c-am să-mi pierd iar capul din cauza prostănacului ăsta nepricopsit. Dar când îl aude pe

Godfrey cum tuşeşte, se pune pe treabă, aferată, doftoricindu-l pe băiat. îl frecţionează pe piept cu ulei, îl îndoapă cu tonice. E aidoma unei fetiţe energice care-şi culcă păpuşa cea nouă copleşind-o de mustrări.

— Să pleci la instrucţie pe vremea asta! E curată imbecilitate! Şi asta numai pentru că te crezi, grozav în kaki!

Atât Tabitha cât şi Nancy sunt de acord că Fraser, care s-a înrolat de curând în armata teritorială britanică, n-are ce căuta la instrucţie. Când băiatul argumentează cu seriozitate că pregătirile pentru război sunt o datorie, având în vedere ameninţările lui Hitler, Tabitha ripostează că războiul nu e treaba lui, cu un piept atât de şubred. Iar

Nancy exclamă:

— Război? Hitler nu e aşa de prost. E doar un fanfaron. Doamne sfinte, nu ne-a fost de-ajuns ultima dată?

Şi prin aceste cuvinte Nancy repetă simţământul exprimat zi de zi şi cât e ziua de lungă în holurile de la Freemasons de către cei tineri; simţământul că războiul ar fi într-adevăr o întrerupere nesuferită în viaţa lor plină şi amuzantă. Pentru că în cei douăzeci de ani de la ultimul război încoace viaţa a devenit mult mai atractivă pentru tineret. Au mai mulţi bani, mai multă învăţătură, mult mai multă libertate. Iar cei care nu sunt pacifişti militanţi, sau comunişti sau fascişti, sau misticii pe care Nancy îi numeşte cu un cordial dispreţ „Garanţi ai păcii”, alungă până şi ideea războiului în câteva propoziţii: „Nici vorbă nu poate fi de război; linia Maginot e inexpugnabilă şi armata franceză e cea mai bună din lume. Dacă Hitler e destul de neghiob să declanşeze războiul, o să mănânce bătaie într-o lună”.

Atât pacifismul firesc, neorganizat, cât şi cel militant sunt puternice în Urrsley şi Godfrey, venind acasă în uniformă, e măsurat cu priviri mânioase de către femei şi luat în râs de băieţaşii din cartierele mai sărace. Ziarul local

Gazette îi califică drept aţâţători la război pe cei care sunt pentru o forţă aviatică mai mare şi o victorie în campania electorală e dobândită datorită sloganului: *Puneţi capăt înarmării*!

Dar deşi Nancy râde de Godfrey şi-l porecleşte „soldatul de ciocolată” îi simte lipsa când se întoarce ia

biroul lui, şi-l face să-i promită că va reveni în weekend-ul următor. Probabil că nu se poate lipsi de un curtezan şi devine regulă ca Godfrey să-şi petreacă toate weekendurile la Freemasons. Nancy descoperă – de parcă n-ar fi observat până atunci acele calităţi – că e inteligent, că inspiră încredere şi zice:

— Biroul ăla o să-l ucidă; are nevoie să stea în aer liber. Ar trebui să cumpărăm o fermă pe-aici pe undeva să i-o dăm s-o administreze în numele nostru.

— Când Freemasons o să fie al tău, n-ai decât să-i adaugi şi o fermă.

— Freemasons o să fie al meu?

— Aşa cred.

Nancy rămâne pe gânduri o zi întreagă, după ce primeşte această veste, şi apoi remarcă numai atât: că dacă va moşteni hotelul o să dea jos grinzile acelea din stejar natural ale restaurantului.

— Zău, sunt puţin prea de modă veche.

Când Godfrey vine data următoare în vizită îl plimbă prin tot hotelul şi-i arată ce trebuie făcut pentru a-l moderniza.

— Godfrey e de acord cu mine că ringul de dans e o ruşine. Şi ştii, s-ar dovedi priceput la o treabă ca asta.

Cunoştinţele lui juridice ne-ar fi de folos dacă am avea dificultăţi cu autorizaţia.

Peste o săptămână Nancy îşi anunţă logodna.

— I-am spus lui Godfrey c-ar fi mai bine să ne căsătorim, atunci ar putea renunţa naibii la biroul ăla afurisit.

Şi în noul ei rol – pe care îl joacă cu nespusă delectare – de tânără femeie cu judecată care ştie cum să-şi orânduiască viaţa, îi explică Tabithei cât de-bucuroasă e că Louis Scott a respins-o.

— Era un om potrivit ca partener de distracţii dar căsătoria e un lucru cu totul diferit – o altă mâncare de

peşte. E mai degrabă un fel de asociere. Important e ca soţul şi soţia să se respecte unul pe altul. îl descrie pe Godfrey Fraser drept „aur curat din cap până-n picioare; nu se poate să nu-l respecţi”, şi conchide cu toată seriozitatea:

Nu spun că vom fi *neapărat* fericiţi împreună – nimeni nu poate conta pe aşa ceva – dar cel puţin noi vom avea cu mult mai multe şanse decât cei care fac acest pas, în pripă, cu ochii închişi.

— Cât loc ocupă Godfrey în toate calculele astea?

Întreabă Tabitha cu intenţia de a-i servi o lecţie fetei pentru egoismul ei.

— Oh, ştiu că sunt cam egoistă, bunico, dar Godfrey o să mă ajute să mă îndrept. Are nişte principii atât de năstruşnice.

Se anunţă logodna, soţii Rodwell transmit felicitări;

şi spre surprinderea generală, Bonser e de acord ca Godfrey să-şi dea demisia din slujbă şi să devină ajutorul lui la Freemasons.

— Fi sunt sătul de toate femeile astea foindu-se în jurul meu; să mai fie şi un bărbat pe-aici, aşa pentru variaţie – un bărbat adevărat, şi soldat pe deasupra. Ah, doar un vechi soldat ca mine poate aprecia un bărbat ca Godfrey – un om pe care să te poţi bizui. E mult prea bun pentru Nancy. Dar, fir-ar să fie, fetele astea moderne sunt toate după acelaşi calapod – o grămadă de aiurite care n-au nimic sfânt. Da, acum nu-mi mai pare rău că o să mor; măcar ştiu că Freemasons o să încapă pe mâini bune.

109

NANCY VREA SĂ SE MĂRITE fără întârziere.

— Să scăpăm cât mai repede de treaba asta, zice ea.

Nu pot să sufăr să fiu doar logodită: se face prea multă agitaţie.

De fapt data nunţii era deja fixată când Chamberlain se duce la München; situaţie în care Fraser insistă asupra

unei amânări „până ce lucrurile se mai clarifică puţin”.

Fraser e de părere, că în caz de război, bombardamentele vor produce mari ravagii în Anglia, şi nimeni nu are dreptul să lase o tânără soţie, poate însărcinată, să înfrunte haosul, panica şi probabil foametea şi revoluţia, care, aşa cum presupune el, e firesc să urmeze după un asemenea dezastru. Dar această părere, chiar şi numai sugerată, le supără pe cele două femei. Tabitha e supărată pentru că şi-a pus toată nădejdea în această căsătorie, care, cum îşi spune în sinea ei, o va fixa pe Nancy. Verbul *a fixa* reprezintă pentru ea o întreagă lume de certitudini, de prudenţă domestică; asta doreşte ea pentru Nancy şi pentru viitoarea stăpână a Barn House-ului. Şi doreşte asta cu atât mai intens cu cât e convinsă în sinea ei că războiul va izbucni şi, asemeni celui precedent, îi va împrăştia în lumea largă pe toţi tinerii care nu sunt fixaţi prin căsătorie şi legături familiale ajungând astfel nişte dezrădăcinaţi.

Iar pe Nancy o irită pentru că e sigură că nu va fi niciun război şi pentru că Fraser îl ia pe Hitler în serios.

— Aş zice că declaraţiile lui Charryberlain sunt demne de crezare chiar şi pentru Godfrey; la urma urmei, Chamberlain *ştie*. Deţine toate informaţiile de culise. Şi povesteşte tuturor că a aflat din surse absolut sigure, de la un neamţ „intim de-al lui Goebbels – un băiat, zău, tare simpatic”, pe care l-a cunoscut în casa unui prieten, că nemţii îi iubesc pe englezi şi n-au nici cea mai mică intenţie să le declare război. Informaţii uşor de crezut pentru că alte mii de englezi aud aceleaşi ştiri de la simpaticii vizitatori germani care, în anul acesta, sunt văzuţi pretutindeni în Anglia, în şcoli, în conacele de ţară, la dineuri în Londra, la congrese ale tineretului; tineri cu înfăţişări atrăgătoare, plini de entuziasm pentru idealurile lor şi de explicaţii despre planurile naziste, cu toţii absolut sinceri din moment ce au fost aleşi tocmai pentru

sinceritatea, pentru idealismul lor.

Adesea ei deplâng anumite stări de lucruri din Germania: prigonirea evreilor, atacul împotriva cultelor, dar sunt gata să le găsească explicaţii: „Ştiţi, aşa e revoluţia;

ori în Rusia s-au petrecut lucruri şi mai grave. Într-o revoluţie există întotdeauna şi părţi bune şi părţi rele;

proştii şi brutele profită de ocazie”. Şi rostesc cuvântul

„Revoluţie” cu o bucurie naivă, parcă vrând să spună:

„Noi suntem pe calea cea dreaptă, împreună cu cei bravi şi nobili care clădesc o lume nouă”.

Unul dintre ei locuieşte la soţii Rodwell, venit să studieze ştiinţele politice engleze. Interviul lui cu Rodwell e publicat sub titlul *Nu trebuie să uitaţi că noi suntem socialişti în Germania*. Rodwell îl duce în Camera Comunelor pentru a-l prezenta unui grup de prieteni de-ai lui.

O echipă formată din douăzeci de tineri nemţi care au jucat hockey de câmp cu diverse şcoli şi colegii, vin la

Urrsley şi-şi petrec o după-amiază la Freemasons. Studenţii din Urrslev vin să-i întâlnească şi cele două grupuri se scaldă împreună în soarele fierbinte de iulie. Întâi se iau la întrecere în mod spontan şi neorganizat, la înot şi sărituri. Cei ce s-au desemnat singuri drept campioni ai fiecărei naţiuni îşi demonstrează măiestria şi viteza. În această privinţă, nemţii, probabil atleţi selecţionaţi de partidul naţional socialist, vădesc o superioritate netă.

După întrecere tinerii se întind pe iarbă sau se plimbă agale pe gazon câte doi sau trei, discutând. Privirile lor sunt sincere, gesturile spontane: gesturi care la un tânăr reamintesc în acelaşi timp de zburdălnicia unui copil, exuberanţa pură a vieţii, şi totodată de forţa bărbatului.

— Vezi, spune Nancy privind împreună cu Tabitha pe

o fereastră de la etaj, nu se strâng de gât unii pe alţii. Şi apoi, când toţi tinerii se adună la ceai în holul hotelului, discutând şi argumentând atât de însufleţit încât pot fi auziţi în tot hotelul, Nancy se duce la ei să controleze, zice ea, dacă au suficient de mâncare, dar probabil, după cum simte Tabitha, pentru a fi pur şi simplu în mijlocul lor, pentru a se bucura de tânăra lor companie. Timp în care

Tabitha, măsurând agitată coridorul de la etaj, e stăpânită de groază. îi e teamă că în orice clipă s-ar putea dezlănţui o încăierarea sau că întreaga adunătură de tinere făpturi se va ridica brusc în picioare şi se va porni să spargă geamurile, să distrugă hotelul. Resimte masa de tineri ca pe o primejdioasă forţă explozivă; până şi farmecul lor – farmecul lui Nancy multiplicat cu patruzeci – a devenit apăsător şi înspăimântător. „Bănuiesc că toţi aparţin unei mişcări”, gândeşte ea: şi are impresia că lumea e plină de mişcări ale tineretului. Zilnic a citit în ziare despre greve, tulburări, marşuri, rebeliuni provocate de studenţi sau despre vreo moţiune adoptată la Oxford sau Roma, sau

Bombay sau Berlin, instigând la revoluţie, cerând desfiinţarea armatelor sau abolirea imperiilor, libertatea tuturor religiilor, lichidarea naziştilor sau fasciştilor, a evreilor, a mahomedanilor, hinduşilor, a europenilor în

Asia, a asiaticilor în Europa; şi simţind că şi aerul e încărcat parcă de electricitate juvenilă, îşi zice:. „Nu se poate să nu izbucnească războiul, cu tot egocentrismul şi nesăbuinţa asta. Dacă Hitler nu-l va declanşa, o s-o facă altcineva, sau pur şi simplu va izbucni de la sine”.

Nancy se întoarce parcurgând coridorul fluierând. E

Îmbujorată de exaltare; buzele ei ţuguiate par să sărute aerul unei lumi mai largi, mai cuprinzătoare.

— Mai stau mult? întreabă Tabitha cu nelinişte în glas.

— Am trimis după autobuz. Zău că sunt drăguţi,

bunico; şi e minunat ce reuşesc să facă în Germania.

— Să ucidă şi să sune din trâmbiţe – egocentrism.

— Dar, bunico, nu se gândesc la ei înşişi – îi sunt devotaţi lui Hitler trup şi suflet. E absolut extraordinar.

— Da, pentru că nu au pic de minte. Şi de aceea o să fie război; şi Godfrey o să fie ucis, şi o să se-aleagă prafu' de noi toţi.

Nancy face o strâmbătură, semnificând: „Bunica e întruna din stările ei", şi dispare discret. Cum dă colţul, începe iar să fluiere. Tabitha se duce să-l întrebe pe chelnerul-şef de ce n-a venit încă autobuzul. E nerăbdătoare să scape de toţi aceşti tineri cu entuziasmul lor primejdios, cu dragostea lor pentru revoluţie şi pentru Hitler.

Îl detestă pe Hitler atât de tare încât o trec năduşelile şi numai auzindu-i numele. Când Bonser vrând să facă pe grozavul cu noul său aparat de radio, cel de-al treilea, prinde vreun discurs de-al lui Hitler, Tabitha iese din casă. Nu suportă nici măcar să audă vocea care are asemenea priză asupra atâtor milioane de oameni. Şi când citeşte în vreun ziar despre „demagogul de geniu", declară furioasă:

— Nu pot considera genial un mincinos şi un escroc.

Totuşi, tocmai de aceea tremură Tabitha de ură şi teamă la numele lui Hitler, pentru că are geniul minciunii şi al înşelătoriei şi pentru că simte ce forţă uriaşă exercită minciunile şi înşelăciunile, mai ales asupra celor naivi. Reflectează: „Toţi spun minciuni – naziştii, naţionaliştii de tot soiul – iar tinerii înghit. Înghit minciunile cu plăcere; le preferă adevărului, fiindcă minciunile sunt mai senzaţionale. Dar lucrurile nu pot continua aşa; e imposibil. Dacă le-aş spune că vor da socoteală pentru faptele lor ar râde de mine, dar asta îi aşteaptă".

BONSER, CA ŞI TABITHA, e convins că va fi război şi că îl aşteaptă ruina. Are o neţărmurită admiraţie pentru

Hitler, ascultă toate discursurile lui deşi nu le înţelege, citeşte trei sau patru ziare pe zi şi le spune tuturor:

— Războiul se apropie, sigur. O să-i bată pe toţi, artistul ăsta. Şi a scris chiar aşa, în cartea lui, că oamenii sunt o turmă de oi; iar ei îl pupă-n fund pentru asta. E

exact ce trebuie, e foc de deştept, e plin de dibăcie. îmi scot pălăria în faţa ticălosului ăsta; a tras pe sfoară întreaga lume, şi aşa le trebuie netoţilor.

Dar exaltarea lui e plină de amar. Bea mai zdravăn ca oricând şi începe să aibă simptome de delirium tremens.

— Da, s-a zis cu noi; are el grijă, Hitler. Dar ar fi putut să lase un om bătrân să moară în pace. Plânge, închipuindu-şi că are cancer, că Tabitha îl jefuieşte. Uneori noaptea, pe jumătate beat, intră clătinându-se în camera vreunui client înspăimântat şi zice:

— Stai liniştit, nu te speria. Sunt pe moarte, asta-i tot.

Am fost otrăvit. Dar nu contează. Toţi o să murim curând, curând, când Hitler o să se năpustească asupra noastră.

Într-o seară are un fel de criză, foarte asemănătoare epilepsiei, şi e cărat în pat. îl întâmpină pe doctor cu vorbele:

— Mor, doctore. Dar nu-mi pasă. Am avut destul parte de lumea asta blestemată. Dar nu mă lăsa pradă femeilor astea, altfel o să-mi vină de hac. Ştiu eu ce le poate pielea, vipere ce sunt.

E internat într-un sanatoriu din Urrsley de unde îi scrie bileţele disperate Tabithei: „Scoate-mă de aici”.

Tabitha îl trimite pe doctorul casei care raportează:

— E destul de bine ca să poată fi transportat, dar fără îndoială există un mare procent de risc. Un atac, cu consecinţe oricât de neînsemnate devine, e chestiune serioasă la şaptezeci şi unu de ani. Pe de altă parte, deprimarea pacientului e un factor negativ.

Tabitha comandă o ambulanţă şi se pregăteşte să-l aducă pe colonel înapoi acasă. Cu o zi înainte, totuşi, în

pământată de invadarea Poloniei, telefonează să se intereseze dacă există ambulanţă disponibilă.

O voce surprinsă răspunde:

— Da, doamnă, totul e în ordine.

— Dar ştiţi că a început războiul?

— Oh, da, doamnă.

— M-am gândit că s-ar putea să fiţi foarte solicitaţi clacă vom fi bombardaţi.

— Da, doamnă. Vocea acceptă sugestia la fel cum a acceptat şi războiul, acordând atenţie chestiunii în discuţie. Suntem pe lista de intervenţii în cazuri de urgenţă.

E-n regulă, doamnă, vă aşteptăm la sanatoriu la ora cinci treizeci.

Dar încă înainte de ora prânzului, Bonser s-a şi prezentat la primărie unde, ca vechi oştean, şi-a oferit serviciile patriei.

— Într-o clipă ca aceasta, declară el comitetului, un bărbat nu are dreptul să fie bolnav; şi, la naiba, cei din familia Bonser n-au murit niciodată în patul lor. Şi e desemnat imediat să preia temporar gestiunea unei magazii locale de efecte militare.

De fapt, comitetul nu e de loc surprins de exaltarea patriotică a colonelului. Primise şi alte cereri de la oameni mult mai bătrâni şi mai puţin valizi. Cei din comitet ar fi putut spune, dacă ar fi avut răgaz să reflecteze, sau dacă n-ar fi citit ştirile dimineţii, că întreaga naţiune luase o doză din vreun stimulent pentru a-şi revigora toate facultăţile, a-şi lărgi imaginaţia, pentru a deveni mai activă, mai eficientă, mai întreprinzătoare.

În următoarele săptămâni, mii de tineri îmbracă uniforma, mii de fete intră să lucreze în fabricile industriei de război, iar sporovăiala lor înveseleşte trenurile şi

autobuzele, de parcă războiul ar fi fost o plecare în vacanţă;

fiindcă toţi au slujbe noi, bani mai mulţi, prieteni mai numeroşi şi, în primul rând, pentru că reprezintă o schimbare care seamănă a libertate.

După ce şi-a inspectat tabăra, adică o jumătate de hambar dărâmat, situat într-o mirişte, şi şi-a trecut în revistă statul major, adică un sfert de sergent major în vârstă de şaptezeci şi doi de ani, cu un picior de lemn, şi doi subofiţeri aproape la fel de decrepiţi, după ce a primit onorul de la ei şi le-a comandat o ladă de bere, Bonser le dă ordinul vag: „Daţi-i înainte” şi dispare la Londra

— După cum se exprimă el: „Să-mi iau bătrânu’ echipament”.

Şi peste trei zile, după ce şi-a procurat de la vreun magazin din Londra sau poate, cum insinuează unii, din garderoba vreunui teatru, o uniformă de colonel şi două şiruri de panglici cu decoraţii, poate fi văzut în barul

Grand Hotelului din Urrsley, povestind unui grup de tineri atenţi şi respectuoşi că în familia Bonser există o veche tradiţie militară, că străbunicul lui a căzut la Waterloo în timpul ultimului asalt al corpului de gardă şi că, la naiba, ştie foarte bine că a fost un prost înrolându-se din nou ca voluntar, dar ştie tot atât de bine că nu are altă alternativă.

— Anglia i-a făcut întotdeauna măgării gentlemanului, în special bătrânului oştean; îi azvârle la lada de gunoi imediat ce s-a terminat un război. Şi de ce? Pentru că ştie că îi are bine în mână. Ştie că vor fi întotdeauna la datorie, devotaţi şi de nădefde. Odată ofiţer al regelui, ofiţer al regelui rămâi pe vecie – e în sânge.

Iar cei care doar cu o lună mai devreme ar fi râs de cel mai moderat cuvânt exprimând sentimente patriotice, se uită acum prudent în jur să vadă dacă pot să rişte măcar un zâmbet, şi hotărăsc să n-o facă. Atmosfera s-a schimbat.

Astfel, încă din primele zile ale războiului colonelul dobândeşte în Urrsley o poziţie care, deşi se datorează unei responsabilităţi minore, produce o frumoasă impresie, foarte satisfăcătoare atât pentru sine, cât şi pentru oraş.

Şi dacă uneori, cum observă lumea, trage un picior, îi cade o pleoapă, îi tremură mâinile sau uită numele oamenilor, aceste mărunte incapacităţi sunt privite cu înţelegere şi respect fiind socotite urmări ale serviciilor aduse în războaiele trecute şi ale vicisitudinilor îndurate pe numeroase câmpuri de bătălie.

Desigur sunt destui cei care bănuiesc o parte a adevărului. Aceştia spun că Bonser n-a fost niciodată colonel, poate doar maior; că dacă7 a luptat într-adevăr în Africa de Sud a fost probabil un simplu soldat; tot aceştia ob

servă că în timpul inspecţiilor zilnice la tabără se limitează la ordinul – dat cu o fluturare jovială a mâinii, care nu prea seamănă a salut militar: „Sergent major, daţi-i înainte”. Dar chiar aceştia se alătură cu încântare cercului său de la barul Grand Hotelului şi-l ascultă explicând cum va fi bătut Hitler.

— E un război motorizat, tancul şi avionul au schimbat totul. Hitler e considerat deştept, dar el a avut doar luciditatea de a înţelege situaţia. Asta-i tot ce-nseamnă acest blitz – viteză. Oricine avea cât de cât idee despre tactică şi-a dat de mult seama că motorul va revoluţiona lohnica militară; şi într-adevăr a revoluţionat totul. Dar noi avem riposta; mai întâi linia Maginot, şi apoi avionul de vânătoare.

Toate acestea sunt bineînţeles preluate direct din ziare, adesea din *The Times* sau *Telegraph* din chiar ziua aceea. Dar sună totuşi convingător. Capătă forţă când sunt rostite de buzele colonelului; întăresc cele scrise în ziare care, în definitiv, sunt tot atât de puţin o autoritate în această materie ca şi scriitorii sau gazetarii – persoane ce

emit zilnic idei, probabil fără a-şi asuma vreo răspundere.

Căci Bonser, după doisprezece ani, în cursul cărora a fost comentat, urât, luat în râs şi aplaudat, a produs o adâncă impresie în Urrsley. E mai mult decât un personaj aparte, ce posedă acea misterioasă putere – caracteristică pentru un astfel de personaj – de a face să vibreze un nerv din trupul colectivităţii; Bonser a ajuns o personalitate. Deţine o platformă morală; crede în moteluri, în dreptul tineretului de a se distra, în biserică şi în imperiu; are succes în afaceri şi o imensă încredere în sine.

Şi când în timpul vreunui ospăţ îi asigură pe unii dintre cei mai abili oameni de afaceri din oraş că războiul se va termina în şase luni, toţi se simt uşuraţi de îndoielile şi îngrijorarea provocate de subita capitulare a Poloniei.

— Exact cum era de aşteptat. Experţii ştiau că Polonia nu poate rezista. O. ţară săracă cum e Polonia nu-şi poate permite luxul unei armate mecanizate. Ţările mici vor fi şterse de pe hartă într-un an, doi. Ele nu pot ţine pasul.

LA FREEMASONS, unde la prima alarmă aeriană Tabitha şi Nancy au adunat tot personalul la adăpost sub scări, se află acum o echipă de lucrători care măresc holul hotelului şi amenajează un nou ring de dans. Căci tinerii ofiţeri repartizaţi la cele două aerodromuri din vecinătate pentru antrenamente şi lucrări de construteţie i-au explicat lui Bonser că vechiul ring de dans e prea mic şi prea rigid, şi că holul e prea neîncăpător.

— Zău? Vă cred, pe cuvânt. Cordialul colonel e acum foarte prietenos cu toţi tinerii ofiţeri, aşa cum se cade să fie un colonel modern. Pe toţi dracii, tare-mi mai plăcea şi mie să ţopăi când am intrat pe vremuri în armată.

Am să mă ocup de ringul ăsta de hatârul vostru. Am să ridic problema la comandamentul militar. Cât priveşte holul, ştiu bine că e demodat. De fapt, nu de mult chiar am intenţionat să-l modific, după planul unui arhitect modern.

Dar femeile – nevastă-mea şi nepoata s-au opus.

Păi, ştiţi cum sunt femeile, conservatoare; detestă schimbările.

Planul lui Roger e scos la iveală şi tânărul e chemat să lărgească holul. El atrage atenţia că ar fi păcat să mărească doar holul; restaurantul a devenit şi el neîncăpător. Şi scoate la vedere minunatele lui planuri pentru un nou hotel Freemasons.

— Înţeleg, zice Bonser cu aerul colonelului binevoitor, părinte al regimentului care, în ciuda vârstei coapte, ţine pasul cu moda zilei, exact contrariul Zepelinului. Concepţia modernă – oţel, beton armat. Dar ce vom face la bucătării? Ceea ce spun eu mereu e: mecanizare.

— Exact, domnule. Am ţinut cont în primul rând de funcţionalitate, utilitate. Va fi ca un mecanism viu…

— Bravo, grozavă ideea cu ferestrele… o să atragă imediat atenţia privitorilor. Un singur lucru mă preocupă, barul. Crezi că e destul de mare? Mi-ar plăcea un zinc lung de vreo câţiva metri cel puţin.

Roger promite un zinc de dimensiuni satisfăcătoare şi colonelul îşi flutură mâna.

Îmi place treaba pe care-ai făcut-o, băiete; dă-i înainte.

Are probabil o foarte vagă idee despre sensul acestor cuvinte. Are pur şi simplu impresia că, însoţite de un anume gest degajat, se potrivesc cu uniforma. Şi când peste două săptămâni o echipă de lucrători în construcţii se pornesc să demoleze Freemasons, Bonser e cuprins de satisfacţie la ideea că şi el, întocmai ca Hitler, înfăptuieşte o revoluţie.

Exact acelaşi simţământ dar în sens invers – sentimentul că întrucât e război trebuie să existe şi schimbări brutale – o determină pe Tabitha să se supună fără crâcnire la distrugerea vechiului Freemasons. Numai

pentru

Barn House se împotriveşte; şi chiar şi în acest caz trebuie să accepte ca un întreg perete să fie dărâmat şi salonul ei să fie redus la jumătate pentru a se adapta proiectului lui Roger.

Dar până şi acest lucru îi convine lui Bonser. Îl încântă să doarmă, timp de şase săptămâni, într-un dormitor unde un perete e din pânză groasă, de prelată, fiindcă are astfel prilejul să bagatelizeze inconvenientul.

— Noi bătrânii luptători de gherilă suntem obişnuiţi să ne acomodăm împrejurărilor. Şi, după micul dejun, trezindu-se la ieşirea din casă, nu printre pajişti aşternute cu gazon şi alei netede, întreţinute cu grijă de doisprezece ani încoace, ci printre mormane de pământ şi stâlpi de schelă, printre camioane care pătrund direct prin gardul viu, sau lângă o betonieră amplasată în vecinătatea inviolabilei grădiniţe a Tabithei, sau păşind anevoie în făgaşurile adânci, printre trandafiri rupţi amestecaţi cu bucăţi din lambriul vechiului hol, lui Bonser îi face nespusă plăcere să stea acolo ca pe un câmp de luptă şi să-i spună şefului de echipă că e absolut necesar să fii în pas cu moda.

— Nu pot zice că-mi place stilul ăsta nou, dar fără îndoială de aşa ceva au nevoie soldaţii noştri funcţionalitate; asta e ce le trebuie. Stilul Tuaor e mai artistic, e mai intim şi e pur englezesc; şi totodată mai simplu.

Dar… cu gestul omului care face un sacrificiu pentru patria lui… ceea ce avem de făcut e să ne menţinem în pas cu ultimele cerinţe. Războiul o să aducă o mulţime de schimbări, şi nu m-ar surprinde dacă ar arunca stilul

Tudor drept la lada cu vechituri – cel puţin în construcţia hotelieră.

Pe antreprenor îl bate pe umăr.

— Să depăşim recordul – ăsta-i cuvântul. Dacă ai

nevoie de oameni în plus, nu trebuie decât să mă anunţi.

Asta-i lucrare de război.

112

SE CONSTATĂ CĂ aerodromurile, care în răstimp de trei luni au umplut noul hotel Freemasons de clienţi, chiar mai înainte ca zidurile să fie tencuite şi lemnăria ferestrelor vopsită, nu mai corespund necesităţilor. Mii de muncitori construiesc, la mai puţin de treizeci de mile, două aerodromuri mai mari. Zi şi noapte, deasupra hotelului Freemasons avioanele vâjâie şi coboară în picaj; iar

Tabitha zace în pat trează, aşteptându-se ca în orice clipă unul din ele să cadă pe acoperiş. Dar e prea ocupată ca să resimtă încordarea, oboseala.

Continuă să se ocupe singură de conducerea hotelului.

Bonser nu se osteneşte nici măcar să-şi comande ţigările lui de foi iar Nancy e plecată cu zilele. Conduce acum maşina unui comandor de aviaţie în tururile lui de inspecţie şi când revine pentru câteva zile de concediu la

Barn House, e mereu preocupată. Ori nu dă nicio atenţie noilor construcţii ori, cerându-i-se părerea despre restaurantul acum aproape terminat – o structură scânteietoare din oţel şi sticlă ca o punte de vapor – răspunde detaşat:

— E foarte bine, presupun; un pic prea sofisticat, dar ăsta-i stilul lui Roger.

— Nu înţeleg de ce prietenul tău Roger n-a fost mobilizat? se miră Tabitha.

— Ar fi păcat să fie ucis; şi n-ar fi deloc bun ca soldat.

Nancy nu pare prea indignată de atitudinea celor ce se eschivau să se înroleze sau ridicau obiecţii de conştiinţă. La fel ca majoritatea prietenilor ei, Nancy ia războiul cu mult calm şi vorbeşte despre el cu detaşare. Când nemţii atacă Occidentul şi bombardează Olanda, spre

groaza şi indignarea Tabithei, Nancy declară cu un aer meditativ:

— Hitler a spus că aşa va face, şi aşa a şi făcut. Acum urmăm noi la rând; şi-o să fie propria noastră înmormântare dac-am fost aşa de proşti.

Şi după ce nemţii invadează Olanda şi Belgia în numai câteva zile, iar oamenii mai vârstnici, sau membrii guvernului, se întreabă: „Dar nu pot străpunge linia Maginot – ce-or avea oare de gând?" – Nancy rosteşte cu acelaşi aer sumbru:

— N-aş fi prea sigură de nimic când e vorba de

Hitler; trebuie că are el o idee.

De fapt, în ciuda tuturor declaraţiilor pline de convingere, referitor la rezistenţa frontierei, la superioritatea armatei franceze şi a avioanelor de vânătoare britanice, la moralul armatei britanice din Franţa şi la eficacitatea tunului de calibrul 75, domneşte neliniştea. Planează simţământul că Hitler e un om extraordinar, un personaj de excepţie şi că pentru astfel de oameni miracolele sunt posibile. Când o săptămână mai târziu ziarele indică pe hărţile lor o uşoară buclă spre sud pe frontul nordic şi o numesc punga de la Sedan, toată lumea e pe loc fascinată de aceasta.

— N-are nicio importanţă, declară Bonser, în timp ce urcă în maşina lui oficială pentru a asista la cursele de la

Newbury. Important e cum ripostăm noi pe flancul stâng.

Cu cât Friţii presează mai mult în dreapta cu atât mai rău pentru ei.

Dar tinerii sunt sceptici. Starea lor de spirit nu mai seamănă cu entuziasmul din timpul unei petreceri, ci mai degrabă cu mahmureala de a doua zi dimineaţa.

Curbura nu s-a accentuat, dar Nancy, care soseşte într-o după-amiază cu comandorul ei venit într-o inspecţie de trei zile, anunţă, pe temeiul unei scrisori primite de la

Godfrey că nemţii vor sparge probabil frontul în acel sector.

— Dar tancurile noastre?

— N-avem niciun tanc.

În bar toată lumea amuţeşte de uimire. Un membru al consiliului din Urrsley rosteşte tare:

— Asta-i genul de discuţii care favorizează duşmanul.

Dar un ofiţer de aviaţie pe nume Parkin, un prieten de-al lui Nancy, aflat prin preajmă, se întoarce spre ei şi declară:

— Ăsta-i adevărul – niciun tanc! N-avem nimic.

Savurează voios cuvintele, vizibil încântat să-l scandalizeze pe consilier. Acum chiar că e război. Friţii s-au pornit de-a binelea de data asta.

— Dar cum rămâne cu linia Maginot, domnule Parkin?

— Acolo nu există nicio linie Maginot. Hitler îi dă ocol. Nu vă îndoiţi de el. A găsit întotdeauna o soluţie, nu?

— Cum adică… îi dă ocol?

Afară de Nancy, Parkin şi doi cădeţi din aviaţie, toţi ceilalţi, inclusiv barmanul, rămân uluiţi aflând că linia

Maginot nu se întinde de-a lungul întregii frontiere a

Franţei ci numai în partea de est.

— Ei bine, asta-i culmea, exclamă barmanul. De ce nu ne-au spus?

Parkin îşi umflă pieptul şi izbucneşte într-un scurt râs care e în acelaşi timp vesel şi tăios.

— Întreabă-i mai bine pe ei – în care se poate detecta şi o completare la remarca lui Nancy: „Dacă suntem aşa de proşti”.

Parkin fusese de curând primit în forţele aeriene şi însemnele aviatice păreau să strălucească până şi în ochii lui mici albaştri. E un bărbat blond, mic de statură, cu o mustaţă roşcată, nas lung fracturat şi umeri laţi, care o salută pe Tabitha cu impresionantă politeţe. Se înclină din

talie, îi strânge mâna şi apoi se îndreaptă din nou de spate ca un resort, cu aerul omului care a îndeplinit ritualul cuvenit într-un mod elegant. Parkin arată foarte elegant:

uniforma lui nouă are acea acurateţe miraculoasă care înseamnă eleganţă; se grozăveşte cu eleganţă; expresia lui alertă se vrea a fi o expresie elegantă; conversaţia lui e rapidă, spirituală, elegantă. Mustăcioara lui, răsucită uşor în sus produce un efect de eleganţă prea studiată pentru a fi naturală. Probabil că e fixată cu vreo pomadă specială. Deşi, ca aspect, Parkin îi e profund antipatic

— Din cauza infatuării lui şi, mai ales, pentru că Nancy

¡1 place în mod vizibil – Tabitha nu se poate abţine să nu zâmbească la conversaţia lui. Rămâne la masă, bea mult dar nu se îmbată – adică nu devine mai exaltat – şi pleacă în sfârşit, declanşând un vacarm ca de bătălie, pe puternica lui motocicletă cu eşapamentul defect.

— Ce zici ce îngrijit e? spune Nancy. I-ai văzut unghiile? N-am mai cunoscut pe cineva aşa de curat. Desigur e cam bădăran, dar se zice că e foarte bun ca pilot.

Ţi-a displăcut? Sigur că da, nu e deloc genul tău.

— Îl găsesc foarte amuzant. Iar după o clipă Tabitha întreabă: Ai primit veşti de la Godfrey azi dimineaţă?

— Ieri. Se simte foarte bine; cantonamentul pare să-i priască. Nu te teme c-am să-i trag clapa lui Godfrey pentru tânărul Parkin. Nu sunt aşa de idioată.

Dar această declaraţie are un efect demoralizant asupra amândurora. Se uită una la alta şi îşi dau seama că

Nancy a făcut o mărturisire. Tabitha zice:

— Cred că avioanele astea noi de vânătoare comportă mult risc…

— Da, şi Joey e tare imprudent, o s-o păţească într-o zi. Probabil foarte curând. Cred că ăsta-i unul din motivele

pentru care e mereu aşa ca pe jăratec. Trebuie să fie un simţământ cumplit.

— Totuşi, asta nu-i o scuză pentru felul cum se poartă unii din băieţii ăştia; gândeşte-te la amărâta aia de fată, care a venit să lucreze la bucătărie acum câteva luni, şi acum e la spital să nască. Şi n-a împlinit nici şaisprezece ani.

— N-are de ce să-mi pară rău de ea dac-a fost aşa de idioată.

— Cât eşti de aspră, Nancy. Cum o să-şi poarte sărmana copilă de grijă?

— Li se atrage destul atenţia. Joey, cum cunoaşte o fată, încearcă să se culce cu ea – e treabă de rutină la el. Nu-i pasă dacă spui nu – doar dacă-l respingi brutal.

— Mă ntreb cum poţi să ai de-a face cu un asemenea specimen.

— Bunicu' n-a fost şi el cam uşuratic când avea vârsta lui Joey?

— Presupun că astea-s de la mama ta citire. Bineînţeles că nu e nimic adevărat. A fost destul de zurbagiu într-o vreme, a avut şi multe greutăţi, dar întotdeauna a ştiut să păstreze măsura; a fost chiar destul de religios.

Ştii bine ce părere are despre felul cum ai fost educată.

Iar Tabitha nici nu-şi dă măcar seama că-l inventează pe acest respectabil Bonser. Mintea ei nu e preocupată de trecut, ci de Nancy, care i se pare în pragul unui dezastru definitiv. Inventează trecutul cu gândul s-o lămurească pe Nancy, s-o prevină, s-o facă să se ruşineze, totodată exprimându-şi astfel şi dispreţul faţă de prezent.

Într-o săptămână punga de la Sedan s-a spart, frontul francez s-a prăbuşit şi englezii bat în retragere. Vechea lume s-a sfărâmat în bucăţele şi oamenii umblă de colo-colo cu un aer nu de consternare ci parcă treziţi dintr-un

somn adânc. Spun: „Ai aflat ultima ştire? Sunt la sud de Paris!” şi zâmbesc ca şi cum o ştire atât de surprinzătoare sau poate faptul că nu au fost pregătiţi să audă o astfel de ştire ar avea ceva comic. Sunt ca nişte oameni care, smulşi din somn, se trezesc în faţa unor împrejurări ieşite din comun; şi când vreunul întreabă: „Ce-o să mai urmeze?” un altul răspunde: „Oh, orice se poate întâmpla… absolut orice”.

— Nu văd de ce ne arătăm aşa de miraţi, zice Nancy, cu ocazia uneia dintre scurtele ei vizite. Asta am vrut, asta am avut.

L-a adus cu ea şi pe Parkin, care pentru moment se întrece cu Bonser în informaţii despre război. Nancy îi priveşte cu o expresie profund gânditoare şi spune:

— Uitaţi-vă la cei doi războinici cum vor să se dea gata unul pe altul. Lăsând gluma la o parte, Joey e un pilot grozav.

Iar seara Nancy şi Parkin dansează împreună, în ritm lent, absorbiţi. Stând la pândă în spatele unui glasvarid.

Tabitha urmăreşte încruntată chipul fetei trecând încet prin dreptul ei culcat pe umărul bărbatului.

— Lumea o să-mi explice că războiul e de vină, îşi spune Tabitha pe când urcă în camera de zi, refugiul ei.

O să mi se spună că sunt o babă mărginită dacă lucrurile astea mă dezgustă până-ntr-atât. Dar chiar e dezgustător, e oribil.

Şi când Nancy, extenuată, cu ochii roşii şi obraji decoloraţi, vine să-i ureze noapte bună înainte de a-l conduce pe Parkin înapoi la bază, Tabitha îi spune:

— N-ai dreptul să-l încurajezi pe băiatul ăla; eşti logodită cu Godfrey.

— Crezi că mai contează într-un moment ca ăsta?

— Ba tocmai acum contează mai mult – măcar atât să facem, să ne păstrăm promisiunile.

— Godfrey ştie că mă văd cu Joey.

— Godfrey e prea bun pentru tine. Dar ştii bine că modul cum îl tratezi e o ruşine, şi eu nu mai admit să te comporţi aşa aici. Dacă ţii neapărat să flirtezi cu domnul Parkin, va trebui s-o faci în altă parte.

După această seară, Nancy dispare şase săptămâni, dar trimite când şi când o carte poştală. „Sunt aici pentru două nopţi: cazare îngrozitoare. Cu toată dragostea” sau:

„Nicio veste de la Godfrey. Joey a avut un accident cu avionul dar n-a păţit nimic. Şefa cea nouă e o idioată.

Varsă lacrimi când fetele nu se întorc la timp din oraş”.

Nu-şi dă niciodată adresa, dar Tabitha îşi zice: „Cu atât mai bine, fiindcă tot nu i-aş răspunde. De data asta nu mă mai îmbrobodeşte ea pe mine!”

113

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ fierbinte de iunie, când bazinul e plin de cădeţi şi prietenele lor din Urrsley, se răspândeşte ştirea despre Dunkerk, dar mai înainte ca Tabitha să-şi dea seama că de fapt armata britanică bate în retragere, trecând Canalul Mânecii în remorchere şi iahturi, observă un ofiţer înalt şi slab uitându-se în jurul său prin holul hotelului.

— Godfrey! Ce surpriză!

— Câte schimbări pe-aici, doamnă Bonser; vechiul loc a devenit absolut modern acum.

— Rămâi la noi?

— Mi-ar face multă plăcere. Aveţi veşti de la Nan?

— N-am văzut-o de săptămâni de zile; se poartă foarte urât faţă de toţi prietenii ei.

Urmează o pauză. Tabitha simte ochii tânărului fixaţi asupra ei cu acea curiozitate plină de întrebări caracteristică tinerilor şi cu care Tabitha începe să se obişnuiască.

— V-a spus că am rupt logodna?

— Nu. Vai, ce urât! E o mare greşeală.

Tânărul o priveşte din nou, şi după o pauză răspunde că, desigur, a fost o lovitură pentru el, dar pe de altă parte îi pare rău pentru Nancy.

— Niciodată n-am văzut-o atât de abătută.

— Atunci ce i-a venit? Totul numai din cauză că pipernicitului ăla odios îi place să danseze cu ea.

— Păi, vedeţi, s-a îndrăgostit de el. E ceea ce se poate numi un accident.

— Asta nu-i o scuză. Nicio fată cuminte nu se îndrăgosteşte decât dacă vrea; şi Nancy n-avea dreptul. Şi observând pe faţa prelungă, uscăţivă a tânărului, prematur uzată şi îmbătrânită, o expresie de răbdătoare îngăduinţă ca faţă de o bătrână doamnă ridicolă, Tabitha exclamă:

— Oh, ştiu eu că voi tinerii credeţi că totul vă e permis, că fiecare trebuie să facă numai ce-i place, dar ce se va întâmpla dacă n-o să mai existe adevăr niciunde, dacă nimeni n-o să mai fie devotat?

— Cred că Nancy e devotată din fire: e o fiinţă extrem de leală.

— Dar te tratează în felul ăsta.

— Oh, mi-a spus totul chiar de la început.

Tânărul rosteşte aceste cuvinte de parcă vorbele ar putea scuza întreaga situaţie, şi refuză să se autocompătimească. Treptat lasă să se înţeleagă că Nancy ar dori să se întoarcă la Freemasons şi să-l aducă şi pe Parkin cu ea.

— Nu, nu; nu sunt de acord. Nu mă ruga aşa ceva ori atunci mă supăr şi pe dumneata. Ai fost şi aşa prea slab cu Nancy. Nu e drept să i se treacă cu vederea un comportament atât de egoist. Cum să te mai mire toate războaiele astea când oamenii se poartă ca sălbaticii!

Godfrey, întocmai ca şi Nancy, acceptă prejudecăţile bătrânei doamne cu un calm respectuos, şi nu mai pomeneşte de venirea lui Nancy la Freemasons.

TABITHA A FOLOSIT intenţionat cuvântul „sălbatici”, deoarece bombardamentele asupra Londrei începuseră şi mulţime de refugiaţi se revărsau de-a lungul căii l’erate. La Barn House au fost repartizate două familii de refugiaţi. Tabitha le-a pus la dispoziţie cinci camere, pentru patru femei, doi bătrâni şi şapte copii. Dar au mai adus încă două familii, numărând nouă persoane de vârste diferite şi – acum cei douăzeci şi doi, în total, sunt în continuă agitaţie. Părinţii se ciorovăiesc tot timpul; copiii, nestăpânrţi şi distrugători ca vulpile sau ca maimuţele, bântuie peste tot în cârduri, războindu-se cu lumea întreagă; totuşi, la cea mai mică dojană sau chiar povaţă, întreaga ceată se uneşte dezlănţuind un atac asurzitor contra inamicului comun.

Într-adevăr, resping toate sugestiile Tabithei, chiar dacă sunt oferite pentru binele lor. Paturile au fost instalate în patru încăperi, pentru oamenii mari, şi în două mansarde pentru copiii mici, dar ei insistă să care laolaltă pături şi saltele în două din camerele cele mai spaţioase care comunică între ele printr-o uşă şi dorm acolo ca într-o tabără de nomazi, claie peste grămadă şi cu o lumină aprinsă tot timpul de parcă noaptea ar fi bântuită de demoni. Spun: „Trebuie să fim împreună în caz de bombardament”. Şi distrugerea aşternuturilor târâte pe podea, călcate în picioare de ghete noroite, nu înseamnă mai mult pentru ei decât ar însemna pentru nişte sălbatici primitivi să murdărească iarba şi frunzele adunate pentru un bivuac de o noapte.

Întocmai ca sălbaticii, sunt ciudat de năzuroşi în privinţa mâncării. Au o sumedenie de tabu-uri bazate pe temeri enigmatice. Femeile n-au auzit niciodată de porridge şi nu se pricep să prepare o budincă. Trăiesc, în principal, din pâine albă, ceai tare şi conserve de somon.

Niciuna nu ştie să tricoteze sau măcar să coasă. O rochie ruptă e reparată cu ajutorul unui ac de siguranţă, o gaură în ciorapul unui copil e lăsată să devoreze toată

talpa piciorului. Cu toate acestea propunerea Tabithei de a cârpi este respinsă cu indignare, ca o încălcare de drepturi. Într-adevăr, o privesc pe Tabitha cu o deosebită ură şi suspiciune, poate tocmai fiindcă e binefăcătoarea lor sau mai probabil fiindcă şi-a asumat răspunderea pentru soarta lor, iar vizitele ei le zgândăresc susceptibilitatea.

Ţipă unul spre altul, cu intenţia de a fi auziţi:

— De ce nu şi-o fi văzând de treburile ei! Ce-şi tot vâră nasu unde nu-i fierbe oala?!

Dar Tabitha nu poate suporta să vadă copilaşi cu năsucuri înfundate şi picioruşe rahitice. Şi dacă uneori din teamă, evită vizitele, conflictele zilnice cu mamele, atunci ruşinea o hărţuie într-atât încât nu poate dormi. Simte că sălbăticia câştigă teren şi că şi ea poartă răspunderea.

Ofiţerul care se ocupă de cazări, un fost genist de mult ieşit la pensie, maiorul Wakelin, e chemat la Barn

House de vreo trei ori pe săptămână când de către o parte cind de cealaltă pentru a linişti spiritele. E un omuleţ străveziu a cărui mustaţă enormă pare să fi absorbit toată seva care ar fi trebuit să-i hrănească trupul costeliv şi chipul mic supt fremătând de enervare şi griji. E aşa de obişnuit să nu mai ţină pasul cu atâtea treburi încât nu ştie să mai meargă decât la trap. Ţopăie acum prin mijlocul harababurii, rostind cu glas piţigăiat:

— Da, da, totul e în perfectă ordine; doar o mică neînţelegere. Da, pe zi ce trece, lucrurile se aranjează tot mai bine aici. E un tribut.

Iar Tabithei, la despărţire, îi spune strigând:

— Minunată treabă, minunată, faceţi aici, doamnă

Bonser. Un grup tare dificil ăsta. Aveţi parte de o şleahtă de mahala. Dar o să se acomodeze, o să se acomodeze: lăsaţi-i de capul lor şi o să se acomodeze.

În faţă o laudă pe Tabitha ca fiind cea mai devotată dintre ajutoarele lui, dar în particular se plânge că tocmai aceste bătrâne doamne prea devotate şi cu spirit civic prea

dezvoltat sunt cele mai dificile. Cu cât au simţul datoriei mai dezvoltat cu atât complică mai mult lucrurile.

Peroanele gării sunt ticsite zi şi noapte de surplusul de refugiaţi, îndeobşte cei mai neajutoraţi, care se împotrivesc oricărei tentative de a fi cazaţi undeva. Unii refuză să se ducă la ţară; trebuie să rămână neapărat în apropierea magazinelor. Alţii nu vor să se ducă nicăieri decât dacă pot fi repartizaţi împreună; adică, într-un grup de douăzeci. O femeie nu vrea să se urce în maşină; alta nu vrea să meargă pe jos două sute de metri – e obişnuită, zice, să trăiască într-un loc unde sunt tramvaie.

Tabitha dă explicaţii: că e o situaţie excepţională, când toată lumea trebuie să se adapteze, iar ei o străfulgeră cu priviri pline de resentiment sau trec la insulte.

— Cin te-i fi crezând de ne fâţâi de colo-colo?

Sfrijitul Wakelin aleargă să-i despartă, frecându-şi mâinile osoase cu mare satisfacţie.

— E în regulă, totul e în regulă; totul merge ca pe roate. Şi acum, doamnă Bonser, ce ziceţi de încă un grup pentru Corn Exchange[23]?

— Corn Exchange? Tabitha e indignată. Corn Exchange e o ruşine.

— Da, da, la Corn Exchange. Wakelin se face că nu aude. E spaţiu berechet acolo. Apoi întorcându-se spre o bătrână aprigă care s-a împotrivit tuturor eforturilor de a-i deplasa progenitura: E-n ordine, doamnă, sunt cu totul de acord, vă înţeleg, vreţi să fiţi împreună cu prietenii dumneavoastră, s-a făcut. Da, treizeci şi şapte de persoane în total. Am exact ce vă trebuie.

Şi peste o jumătate de oră cele treizeci şi şapte de persoane sunt coborâte dintr-un autobuz la Corn Exchange care, aşa cum i se înfăţişează Tabithei, e chiar mai rău

23 Bursa de cereale.

decât peronul gării. Întrucât, deşi are acoperiş şi ziduri, acestea servesc mai degrabă la păstrarea duhorii dinăuntru:

Iar mulţimea de oameni pe care o adăposteşte doarme direct pe jos în exact aceeaşi murdărie şi promiscuitate ca la gară.

— Lăsaţi-i să se instaleze, să se acomodeze, îi recomandă Wakelin Tabithei. Daţi-le un locşor şi curând or să se adapteze. Şi explică cu voioşie cum locatarii mai vechi, adică vechi de douăzeci şi patru de ore, au găsit nişte soluţii improvizate dar practice. O pătură oferă paravan unei perechi de tineri căsătoriţi; o găleată în spatele unui scaun are rol de latrină comună; un semn făcut cu creta pe podeaua de scânduri reprezintă hotarul între două proprietăţi private; băieţii sunt puşi să facă de gardă la proviziile familiei şi există chiar şi cineva care din proprie iniţiativă face pe judecătorul şi care, în mijlocul exploziilor de furie reuşeşte totuşi să audieze martorii şi să pronunţe sentinţa. Există până şi reguli vestimentare şi de conduită. Copiii pot sta aproape goi cât timp îmbrăcămintea lor se află la curăţat sau la uscat, adulţii însă sunt obligaţi să se acopere măcar cu o mână sau să se întoarcă cu faţa la perete când se dezbracă. Pudoarea există cât la un trib african, pornind din nou de la instinctul primar.

— Minunat, minunat cum se pricep să-şi improvizeze culcuşurile. Instalaţi-i şi o să se apuce imediat de treabă.

E un tribut, un tribut, doamnă Bonser, şi Wakelin pleacă în goană.

Dar pentru Tabitha, Wakelin e un laş care fuge din faţa datoriei. „Ştie bine că acest Corn Exchange e o ruşine, dar îşi închipuie că poate să se eschiveze din orice situaţie ducându-te cu vorba. E exact ca toţi ceilalţi”.

Prin ceilalţi nu se referă doar la Hitler, sau la politicieni în general, ci la întreaga lume modernă; şi cu

indignare sporită se întoarce să lupte cu propriii ei sălbatici.

E ocupată din zori şi până-n noapte, pentru că atunci când nu-i fugăreşte pe copiii neastâmpăraţi sau nu dezinfectează coridoarele, trebăluieşte prin cele patru camere ce i-au mai rămas în folosinţă proprie. Nu mai are acum alt ajutor decât pe bătrâna Dorothy, şi împreună proftită de orice clipă liberă ca să şteargă praful şi să lustruiască.

Sunt, poate chiar mai pedante decât oricând înainte: rufăria e mai strălucitoare, împăturită fără cusur, perdelele mai des spălate, mobila şi argintăria mai sclipitoare; chiar şi ramele, de un auriu pal, ale peisajelor impresioniste aflate pe perete, par să aibă o pondere şi un luciu deosebit; culorile carpetelor orientale din salonaş şi sufragerie par să iradieze cu o căldură şi o intensitate aparte, par să declare: „Suntem marfă bună, marfă cinstită dintr-o epocă cinstită când oamenii se duceau la biserică şi când până şi conducătorii respectau adevărul”.

Pentru Tabitha, Barn House e ca o fortăreaţă a civilizaţiei, a adevărului, a curăţeniei, a demnităţii umane şi a credinţei, în viitoarea mereu crescândă a tuturor relelor.

Iar ea însăşi e ca apărătorul unui ultim bastion, care se luptă până la capăt, şi până şi căutătura ei e belicoasă. La şaizeci şi opt de ani s-a împuţinat la trup, devenind o femeie bătrână mărunţică, slabă şi uşoară ca un copil subnutrit. Părul ei alb, încă lung şi clădit în vârful capului după moda vechiului imperiu, copleşeşte faţa mică de dedesubt, plină de cele mai surprinzătoare zbârcituri, ca şi când pielea ei fină, albă ar fi fost o foiţă mototolită la întâmplare.

În această albeaţă, ochii negri par nefiresc de mari şi de strălucitori, ca aceia ai unui lemurian speriat, abia prins şi închis în cuşcă; gura cu buze vineţii iese puternic în

contrast şi trădează prin mobilitatea ei continuă subtilele schimbări de dispoziţie ale femeii. Ba e încleştată din cauza furiei; ba tremură de încordare când ia hotărâri;

ba e ţuguiată de dispreţ; ba se destinde şi se îmblânzeşte la vreo amintire. Fiecare dintre aceste emoţii, toate activităţile desfăşurate de această femeie, exasperarea, sfidarea ei sunt dublate de mânia împotriva nepoatei ei.

Nancy e prezentă în simţirile ei chiar şi când e absentă din mintea ei, ca o boală a cărei durere neîntreruptă poate fi uitată în toiul unei activităţi dar a cărei prezenţă, fiind cronică, insuflă ea însăşi dezlănţuirea energiei.

Când bate o pernă, jumătate din forţa palmei ei este îndreptată contra acestei copile. Când culege o fărâmitură de pe covor, gândeşte: „Nancy ar lăsa-o acolo; puţin îi pasă ei de ordine şi curăţenie!”

Mai cu seamă noaptea, când nu-şi poate afla refugiu în muncă, Tabitha simte cât o doare faptul că Nancy este atât de superficială. Când Bonser, indignat că stă trează, bombăne: „Tot te mai frământi pentru dezmăţata aia mică? Ţi-am spus eu de mult c-o s-ajungă rău, şi-am avut dreptate. Aşa că las-o-n plata domnului”, pe Tabitha o cuprinde un sentiment de amărăciune atât de profundă, o deznădejde atât de chinuitoare încât trebuie să-şi ţină respiraţia de teamă să nu izbucnească în plâns; totodată însă, încearcă şi o satisfacţie înciudată. „Da, reflectează ea, da, o s-ajungă rău. Nimeni nu se poate purta aşa fără să-şi primească pedeapsa cuvenită”. Şi şi-o închipuie pe

Nancy aspru pedepsită, chiar şi mai aspru ca înainte, după ce o părăsise Scott, şi-o închipuie venind înapoi

— Întoarcerea fiului risipitor – acasă la Barn House.

„Poate că n-o să mai dispreţuiască atunci ideile bătrânei ei bunici; poate c-o să-şi dea seama că are nevoie de sprijinul lui Dumnezeu”.

115

DE ACEEA E SPERIATA, dar nu surprinsă când într-o zi primeşte un bilet de la Nancy cu o adresă chiar din Urrsley. „Ar fi posibil să te întâlnesc undeva fără să ştie bunicu'? Mi-e teamă c-am intrat într-o încurcătură".

Tabitha strâmbă din nas la cuvântul „încurcătură", dar dă fuga la adresa indicată. Şi-o închipuie pe Nancy abandonată, distrusă, înglodată în datorii.

— Aşa deci, ai scris în sfârşit. Asta înseamnă că probabil, ai nevoie de ceva. Şi se uită în jur la locuinţa jalnică. Se află pe o stradă dosnică, nu cu mult peste nivelul unei mahalale. Apoi o scrutează atent pe Nancy căutând vreun semn de remuşcare.

Fata poartă o rochie modestă ponosită şi necălcată.

Arată mai mare decât vârsta ei, maturizată, greoaie, cu trăsături înăsprite şi ochi impertinenţi. Şi-a pierdut farmecul tinereţii. Dar e durdulie, trandafirie şi plină de veselie, iar ochii impertinenţi o privesc pe Tabitha cu o expresie care pare s-o invite să participe la o glumă bună.

— Ce s-a întâmplat. Nancy? S-a descotorosit şi individul ăla de tine? Cred că nu te poţi aştepta să fiu surprinsă.

— Ei bine, bunico, am să-ţi spun drept, m-au pus pe liber... m-au dat afară din serviciu.

— De ce 1

— Oh, din motive uşor de înţeles.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Păi, uită-te la mine, draga mea bunică. Sunt în luna a patra.

— Eşti cum? Un timp Tabitha rămâne fără grai. Apoi izbucneşte înfuriată: Nu ţi-e măcar ruşine?

— Îmi pare rău, bunico, dar n-aş putea să mă prefac recunoscând că sunt o păcătoasă, poate doar cam prostănacă.

— Ai măcar habar cine-i tatăl?

— Vai, bunico, Nancy izbucneşte în râs. Chiar aşa o părere proastă ai despre mine?

— N-am mai primit veşti de la tine de un an. E tot domnul Parkin?

— Da, bietul Joey.

— Bietul Joey!

— Păi da, fiindcă vezi, eu trebuia să am grijă de precauţiunile respective, pentru că Joey nu poate suferi să

¿e preocupe de chestii de-astea.

— Precauţiuni, precauţiuni! geme Tabitha. Şi individul are de gând să se însoare cu tine?

— Nici gând, e furios pe mine; crede că l-am dus de nas. îşi închipuie probabil că am făcut-o înadins ca să pun mâna pe el. Dar să nu-ţi faci griji… o să se aranjeze toate, până la urmă. Singura problemă adevărată rămâne cea financiară. Înţelegi, acasă nu mă pot duce* pentru că mama ar fi şi mai tulburată decât eşti dumneata… doar ştii ce părere are despre căsnicie; iar la Freemasons nu mă pot arăta din cauza bunicului, care ar putea suferi un atac.

Pe de altă parte, sunt complet lefteră.

— Şi crezi că se cuvine s-o ponegreşti pe mama ta sau să presupui că bunicul tău ar suferi un atac, cum te exprimi tu atât de elegant? Şi de ce te-ar surprinde, mă rog, dacă asta le-ar fi reacţia?

— Îmi pare rău, bunico; ştiu cât de îngrozitoare ţi se par toate astea. Dar, zău, lucrurile s-au schimbat de când tu şi bunicul eraţi tineri. Adică, vreau să spun că voi trebuia să fiţi mai discreţi, nu?

Această remarcă, deşi rostită pe un ton împăciuitor, o face pe Tabitha să tresară la ideea că fata ştie ceva şi face aluzie la fuga ei cu Bonser. Pentru o clipă rămâne sufocată de indignare. Simte cât de josnic, de nedrept ar fi ca fata să se răzbune pe ea în acest mod; ca şi cum fuga ei – o fată naivă având un înalt simţ moral – cu

Bonser, atât de chipeş şi de seducător, animat de cele

mai frumoase sentimente, ar putea fi comparată cu această aventură vulgară cu urâtul şi cinicul Parkin, aventură dominată doar de egoism şi senzualitate.

— Ce vrei să spui? întreabă cu buze tremurânde şi o căutătură furibundă. Ce-a fost cu mine şi cu bunicul tău, adică?

— Nimic, doar că vremurile s-au schimbat; că eu nu pot să mă consider chiar atât de păcătoasă; iar dumneata nu trebuie să fii atât de abătută.

Şi Tabitha, potolită, văzând că fata nu încearcă un contraatac impertinent, trage adânc aer în piept şi rosteşte sever:

— Vrei să zici că ai fi pe deplin fericită cu condiţia să ţi se asigure masa şi casa?

— Păi, bunico, dac-aş putea sta ascunsă pe undeva, n-aş mai fi o pacoste pentru nimeni… ceea ce, zău, îmi displace profund. Ideea mea e să nasc discret, undeva prin

Ţara Galilor şi după aceea, aş putea cu uşurinţă să mă dau drept văduvă de război. Doamna Cutare. Azi nu mai e nevoie nici măcar să porţi doliu.

Tabitha ascultă îngrozită şi reflectează: „Dar n-are nici cel mai elementar simţ moral”.

— Şi nu te gândeşti să te măriţi cu tatăl sărmanului copil?

— Să mă mărit cu Joey? E o. idee cam riscantă… când îl cunoşti bine pe Joey. Dar cred că aş vrea… da, sigur c-aş vrea. M-aş atârna de gâtul lui. Ştii, bunico – şi din nou ochii impertinenţi ai lui Nancy par să solicite aprecierea unei glume, o glumă între femei, ca o confidenţă – ăsta-i adevăratu necaz: sunt complet topită după nenoroci tu ăsta.

Încă încruntată, refuzând să guste această glumă, Tabitha se plânge văzduhului:

— Auzi, *topită*! Ca şi când asta ar scuza totul. Dar

Godfrey? Dar familia ta? Dar munca ta, datoria ta?

Dar la ce bun să-ţi vorbească ţie omul! Tu pur şi simplu râzi de mine. Nu dai doi bani pe cele mai elementare reguli de bună-cuviinţă. Nu înţeleg de ce nu-mi văd de treabă şi nu te las în plata domnului... nu, zău că nu înţeleg. Acest ultim crescendo se datorează unui zâmbet apărut pe buzele lui Nancy. Dar cu neaşteptat tact, fata îşi lasă ochii în jos şi-şi ia un aer de mironosiţă.

— Nu te mai preface, ştiu prea bine că nu-ţi pasă, răbufneşte Tabitha. Dar atitudinea fetei o domoleşte. Cel puţin, dovedeşte că instinctiv simte cum trebuie să se poarte.

— Şi unde e individul? se interesează ea.

— Draga mea, ce rost are? E pur şi simplu o himeră.

Chiar dacă Joey ar consimţi, în vreun acces de nebunie, m-ar părăsi după o săptămână. Şi, zău, nu vreau să-l bată ni: era la cap. L-ar face să mă deteste şi mai rău. Nu e vina lui că sunt cum sunt; şi nu trebuie să-mi pretinzi să-l şantajez. N-aş putea să decad până-ntr-atât.

— Sunt foarte bucuroasă să aud că ai o limită.

Şi Nancy, izbucnind deodată în râs, o sărută cu foc.

— Scumpa mea bunică, ce minunat e să-ţi aud iarăşi insultele.

— Ar fi minunat dacă ţi-ar folosi la ceva. Şi acum presupun că va trebui să plătesc întreţinerea pentru tine şi pentru copilul domnului Parkin. Şi de îndată ce te vei pune din nou pe picioare o să începi să alergi iar după alţi bărbaţi.

Nancy studiază această posibilitate cu obişnuita-i detaşare. Expresia ei aduce mult cu a lui Godfrey când replică:

— Nu mă prea atrage ideea asta, bunico, dar trebuie să recunosc că sunt o toantă în privinţa bărbaţilor.

Tabitha sare în sus ca arsă.

— Aşa, deci eşti împăcată cu perspectiva de a face trotuarul. Şi când vei ajunge acolo, o să zici că n-ai avut

încotro. Că e din cauză că vremurile s-au schimbat.

Tabitha lasă zece lire şi pleacă ca o furtună. „E incredibil! Am impresia că nu-i pare rău nici măcar de propria ei soartă”. Speranţa Tabithei de a o vedea pe Nancy pocăită s-a risipit iar fiinţa care reuşeşte atât de bine să se eschiveze de căinţă o umple de atâta nelinişte încât e şi mai hotărâtă s-o aducă pe calea cea bună, de restabilire a relaţiilor cu societatea. Se duce direct la comandantul unităţii care locuieşte de şase luni la Freemasons, şi până a doua zi de dimineaţă e în posesia adresei lui Parkin. E detaşat cu o escadrilă de avioane de vânătoare la un aeroport îndepărtat din sud-estul ţării. Dar chiar în după-amiaza aceleiaşi zile Tabitha se şi află în aşteptarea lui, în anticamera popotei, o simplă baracă din lemn, abia terminată şi aşternută cu rogojini pe jos. Pereţii, podeaua, mesele, perdelele, toate sunt noi şi făcute din economie, având acel aspect de strictă utilitate tipic tuturor barăcilor, în special celor cu caracter temporar. Totul pare să spună: „Iată, acesta e un confort redus, de utilitate temporară, destinat celor supuşi ordinelor de a se deplasa de ici-colo, de a lupta, de a-şi risca viaţa, de a muri; oameni atât de profund dezrădăcinaţi din căminele lor încât ele au devenit un blestem şi un pericol pentru ei”. Privind în jurul ei, Tabitha simte acea atmosferă masculină a vieţii de militar activ impregnată de o virilitate intensă, insuportabilă pentru o femeie în vârstă, pentru o soţie sau mamă dar fascinantă pentru o tânără fată.

Parkin a fost anunţat să se prezinte în anticameră.

Apare ţanţoş, cu o expresie impertinentă pe chipul lui prelung, asimetric, şi o salută pe Tabitha cu nonşalanţă.

— Am onoarea, doamnă Bonser. Doriţi să beţi un ceai?

Comportamentul lui s-a schimbat. Nu se mai înclină şi nu-şi mai flutură mâna. Poate că portul uniformei nu-l mai tulbură într-atât.

— Domnule Parkin, am venit în legătură cu Nancy.

— Nan? Oh, da. Tânărul îşi netezeşte mustaţa. Ce mai face?

— Ştii foarte bine ce face şi din a cui vină.

— A spus ea că din vina mea?

— Nu. Nici nu ştie măcar că am venit aici, domnule

Parkin. Vreau să ştiu ce intenţionezi să faci în legătură cu această chestiune deosebit de gravă.

— Nu intenţionez să fac nimic, doamnă Bonser. Ştiţi, eu nu-mi asum răspunderea.

— Nu poţi să scapi chiar aşa de uşor din această situaţie. Vocea şi pălăria Tabithei tremură de indignare.

— Sunteţi de părere c-ar trebui să mă însor cu ea?

— Bineînţeles.

Parkin se încruntă şi-şi recapătă brusc elocvenţa. Subliniază că el şi Nancy nu s-au gândit niciodată la căsătorie şi că, presupuând că ar face acest pas, s-ar dovedi probabil o nereuşită.

— Bănuiesc că dumneavoastră şi Nan contaţi pe dispariţia mea rapidă, ceea ce nu contest, e foarte posibil. Dar să presupunem că nu se va întâmpla aşa, doamnă Bonser.

Şi să mai presupunem că blestematul ăsta de război o să înceteze odată şi odată. Ce vom face atunci? Eu n-am o leţcaie, şi nici Nan, cel puţin după câte ştiu eu; iar bărbaţii însuraţi nu vor fi chiar în fruntea bucatelor când va fi vorba să obţină o slujbă. nu-i aşa? Vedeţi, nu mă gândesc doar la persoana mea. I.îiar de-ar fi să mă căsătoresc cu

Nan, nu văd cum ar putea trăi dintr-o verighetă.

Tabitha îl priveşte pătrunzător pe tânărul care-i susţine privirea cu îndrăzneală şi care adaugă pentru deplină clarificare:

— Aspectul financiar e cel care mă îngrijorează.

— Domnule Parkin, dacă Nancy ar avea bani în cont personal te-ai însura cu ea?

— Într-adevăr situaţia ar fi atunci cu totul alta. Cel puţin am avea posibilitatea să ne despărţim fără ca eu să am sentimentul că o abandonez pe Nan.

— Să vă despărţiţi?

— Dacă n-ar merge căruţa. Da, e o propunere demnă de luat în seamă. Am să mai reflectez.

Tabitha e gata să explodeze când interceptează privirea tânărului fixată asupra ei cu o oarecare duritate rece, totodată prudentă şi distantă, care o face să se stăpânească.

Gândeşte-te: „Trebuie să fiu precaută, de dragul lui Nancy.

Cu tinerii ăştia nu ştii niciodată la ce să te-aştepţi”.

Într-adevăr, părerea lui Nancy când află despre această tranzacţie, este că „Joey are mai multă minte decât credeam!”

— Oare voi aveţi vreun dram de respect unul pentru altul? întreabă Tabitha exasperată.

— Nu ştiu dacă se poate chema respect, dar îl admir pe Joey, e un tip formidabil. Nu-i pasă de nimeni şi le

Tabitha are vreo cinci mii de lire în cont personal – ce mai rămăsese din moştenirea de la Gollan, la care s-au adăugat dobânzile pe timp de douăzeci de ani. Transferă trei mii pe numele lui Nancy; şi pentru această sumă

Parkin consimte să se însoare. Dar o face într-un mod foarte detaşat; iar la căsătorie, oficiată într-un birou de stare civilă, afişează o atare indiferenţă încât până şi Nancy e tulburată. În plus, a căpătat o permisie doar pentru douăzeci şi patru de ore, şi pleacă la unitate direct din prag.

Tabitha îşi exprimă părerea că individul nu e numai o brută ci şi un bădăran. Nancy însă îl apără pe soţul ei de aceste aprecieri critice venite dintr-o altă epocă, la fel cum pe ea o apărase cândva Godfrey folosind aproape aceleaşi cuvinte.

— Joey nu suportă să fie constrâns, şi nu se preface niciodată. E teribil de cinstit.

116

LA ACEST MOD PRACTIC de a judeca lucrurile se adaugă şi un sentiment nou. S-ar părea că oficierea căsătoriei, chiar şi numai într-un birou de stare civilă – considerată de Tabitha drept o formalitate derizorie şi meschină, simplu preambul legal spre împerechere – reprezintă un eveniment important pentru Nancy. Este totuşi o căsătorie. I-a dat un nume nou şi i-a trezit conştiinţa de sine. Spune: „Nan Parkin; ia uite, cât de ciudat arată, nu?

Ce zici, nu fac litera p mare cam aiurea?” Le vorbeşte străinilor despre „soţul meu” pe un ton care face să vibreze în Tabitha un nerv de mult uitat, nervul care, la toate nunţile, declanşează mici istericale la femei. Spune: „Da, soţul meu e pilot de noapte; sunt tot timpul îngrijorată din cauza lui”. Se întreabă oare când şi unde vor locui ei doi sub acelaşi acoperiş şi remarcă: „Joey spune că preferă la ţară, dar eu cred că fără cârciumioarele lui o să se cam plictisească; iar Joey plictisit reprezintă o primejdie”. Pare să fi uitat de intuiţia ei care-i spunea că, dacă Parkin va fi silit s-o ia de nevastă, o s-o părăsească. îi scrie în fiecare săptămână şi când nu primeşte răspuns constată resemnată:

„Joey nu e genul de om care scrie scrisori; n-a fost educat în sensul ăsta”. Ţine socoteala permisiilor lui şi de fiecare dată îl aşteaptă, iar când nu vine, îi găseşte mereu câte o scuză. „Trebuie să fie din cauza atacurilor astea – blitz, sunt convinsă”, sau: „Piloţii sunt mereu mutaţi de colo colo”.

Chiar şi unele zvonuri cum că Parkin şi-ar petrece permisiile cu o veche pasiune de-a lui, pe nume Phyllis, nu par să-i zdruncine încrederea. Nancy spune doar atât: „Nu te poţi aştepta ca Joey să rupă relaţiile cu toate iubitele lui

aşa, dintr-odată”.

Nancy continuă să stea în camera ei de la Barn House, o încăpere pe care a zugrăvit-o din nou, unde a schimbat perdelele şi mobilierul după gustul ei. E extrem de activă, cu acea energie a fetelor care nu citesc un rând şi arareori meditează, iar această energie caută orice pretext pentru a se elibera. În a opta lună de sarcină insistă să sape în grădină („avem nevoie de multe zarzavaturi”) şi să meargă după târguieli cu autobuzul („trebuie să cruţăm cauciucurile maşinii”). Când se naşte copilul, un băiat botezat John, zis şi Jacky, vrea să-i facă imediat chiar ea baie, să-l înfeşe, să se ocupe în exclusivitate de el. E extrem de pornită contra doicii, angajate cu luna, care o obligă să stea în pat. Iar Tabitha zâmbeşte văzând-o atât de nerăbdătoare şi declară:

— Nu trebuie să te porţi prosteşte.

— Dar nu vreau să fiu terorizată de fiinţa asta.

— Aşa vi se pare vouă, tinerelor, când sunteţi la primul copil. Trebuie să fii rezonabilă. Totul la vremea sa.

Nestăpânită ca întotdeauna, Nancy se dă pe furiş jos din pat; şi după o săptămână îşi redobândeşte libertatea, libertatea de a domni în camera copilului, de a se dedica fiului ei. La îndeplinirea acestor treburi depune mult zel şi concentrare. Instinctul matern s-a trezit în faţa fluşturatică, pentru a zăgăzui şi dirija forţa senzualităţii ei. Toate opiniile ei dobândesc cu repeziciune o conexiune şi coerenţă nouă, al cărui epicentru se află în camera copilului. Acum se plânge de Parkin când nu scrie sau nici nu confirmă măcar primirea unei fotografii a copilului. „Ar putea cel puţin să spună că a aflat de Jacky. Zău, e puţin cam prea egoist”. Când îi găseşte totuşi vreo scuză, se rezumă la:

„Dar, drept e că nu-i plac deloc copiii, mai ales cei mici de tot”.

Şi când, după ce depăşeşte faza de exaltare

provocată de acest important şi captivant rol, începe să se ocupe iar de gospodăria casei, se apucă de treabă cu sentimentul unei noi răspunderi. S-ar zice că, în cazul lui Nancy, postura maternă – puternic accentuată şi de silueta mai robustă – a generat în mintea ei nu numai o coerenţă interioară ci şi o polaritate exterioară. Are acum o altă atitudine faţă de Tabitha şi faţă de gospodărirea casei. Aşa cum domneşte cu puteri absolute asupra camerei copilului şi a lui Jacky însuşi, tot aşa se manifestă şi în lumea din jurul acelei camere: cu o autoritate plină de încredere în sine. Pretinde precizie, eficienţă;

e revoltată când apa nu e destul de fierbinte pentru baia lui John, sau când laptele nu e livrat la timp. E furioasă pe nişte ofiţeri care locuiesc în hotel şi care într-o seară, claxonând din şosea, îl trezesc pe micuţ. Despre

Bonser, care în ultimele luni, având nevoie de tot mai mult alcool ca să-şi menţină vigoarea militară, a fost adus de mai multe ori acasă foarte beat şi pus pe harţă, face remarca:

„Zău, bunico, nu se cade să mai iasă în lume; ne face de râs”. Şi chiar şi faţă de Tabitha se comportă în chip de fiică energică. Îi impune să se odihnească: „Ei lasă, bunico, nu te mai obosi cu socotelile alea, dă-mi-le mie”. Şi adună coloane întregi de cifre, fără să obţină vreodată rezultate corecte, dar „destul de corecte”, cum o linişteşte pe Tabitha atunci când se arată nemulţumită. Într-adevăr, se mândreşte cu priceperea ei în contabilitate, pentru că e capabilă să adune cu repeziciune şi să obţină rezultate care sunt

„Destul de corecte”. Sau o forţează pe Tabitha să se aşeze.

„Draga mea, nu uita ce-a spus doctorul despre bătrâna inimă; azi gata cu urcatul scărilor. Am să fac eu turul de inspecţie în locul tău”. „Şi face turul casei, dar nu mai goneşte în vechiul ei stil, ci se deplasează cu pasul

demn al unei matroane conştientă de poziţia ei.

Tabitha, încântată atât de solicitudinea cât şi de hărnicia fetei, se împacă totuşi greu şi cu una şi cu cealaltă. Detestă să fie cocoloşită şi ştie că detericatul aşa cum îl face Nancy e mai mult impetuos decât eficient. Stă ca pe ace şi ascultă cum progresează de rapid curăţenia pe care o face Nancy

la etajul de deasupra; în cele din urmă sare în picioare pornind pe urmele ei. Şi când o ajunge din urmă, Tabitha, cu o expresie încruntată, îşi ţine arătătorul plin de praf în faţa ochilor lui Nancy şi exclamă: „De pe policioara propriului tău cămin. Şi oare te uiţi vreodată pe sub vreun pat?”

La toate aceste reproşuri Nancy se mulţumeşte să facă o strâmbătură care vrea să spună: „Eu sunt o tânără soţie şi mamă ocupată şi nu o bătrână pedantă îndrăgostită de o grămadă de mese şi scaune vechi. Am o concepţie mai largă despre activitatea femeii”.

Dar e dornică să facă cunoştinţă cu fiecare latură a acestei noi activităţi. Vrea să tricoteze, să facă hăinuţele micuţului, să coasă. E plină de dispreţ la adresa şcolii care nu a învăţat-o să coasă sau să gătească. Le critică pe profesoarele ei: „O grămadă de bătrâne sufragete”.

— Dar şi eu am fost sufragetă, îi atrage Tabitha atenţia, şi n-ai dreptul să le dispreţuieşti pe sufragete. Unele dintre ele şi-au pierdut viaţa ca tu să ai astăzi drept de vot.

— Tu n-ai fost o sufragetă adevărată, răspunde Nancy, căci şi-a format o idee proprie despre sufragete care să corespundă ideilor ei preconcepute. Şi în entuziasmul pentru această artă, nouă pentru ea, de a-şi îndeplini menirea ei de femeie, arta de a creşte copii, de a coase, a găti, e gata să ponegrească numele tuturor celor care au defăimat-o – adică femeile din generaţia mamei ei. Se referă la ele batjocoritor: „Luptătoarele pentru cifra

unu! Un vot, un clop, un ţânc, şi toate rasolite!” Ea personal intenţionează să fie mama „unei familii ca lumea – cu cel puţin şase membri”, cum se exprimă ea.

— Presupun, replică Tabitha sec, că Joey o să aibă şi el ceva de spus în chestia asta.

— Bineînţeles că va trebui să-i feresc din calea lui

Joey, dar asta-i doar o chestiune de metodă, o cameră a copiilor organizată cum trebuie.

117

TABITHA E ORICÂND gata să-l ponegrească pe Parkin căci, potrivit celor relatate de Godfrey, legătura lui cu

Phyllis continuă şi el pare să fie deosebit de ataşat de ea.

„S-ar părea că e o legătură serioasă”, zice Godfrey. Tânărul, care a rămas prietenul devotat al lui Nancy, plănuieşte împreună cu Tabitha cum să amâne momentul când tânăra soţie va afla adevărul pentru care nu pare să fie încă pregătită.

— N-o lăsaţi pe Nancy să se ducă în oraş când Joey e în permisie, o sfătuieşte Godfrey pe Tabitha. Am să vă înştiinţez eu.

Dar la un sfârşit de săptămână Parkin o aduce pe Phyllis a lui la Urrsley. Trag la Grand Hotel şi se fac remarcaţi pe stradă. Bonser e imediat informat de ciripitorii lui din

Urrsley, şi, dornic s-o rănească pe Nancy pe care o detestă şi mai tare de când fata s-a ataşat mai mult de Tabitha, îi raportează:

— Scumpul tău soţ şi-a adus amanta la Grand Hotel.

Am spus eu întotdeauna că e o secătură – nici urmă de principii.

Nancy, care nu-şi ascunde dispreţul faţă de Bonser, nu dă n-ici un răspuns. Dar se duce pe furiş la Urrsley; şi când se întoarce, îşi exteriorizează fără rezerve reacţiile.

— Zău, într-adevăr e o lovitură pentru mine. Şi dac-ai vedea-o pe femeia aia! Nu-i nici măcar o frumuseţe, doar o grămadă mare, nesărată de aluat blond. Am crezut că

Joey are măcar bun gust.

La micul dejun întreabă aşa, dintr-odată:

— Crezi că Joey a adus-o pe creatura aia la Urrsley doar ca să-mi arate unde mi-e locul? Crezi că mă detestă?

Dilema îi provocă durere dar şi nedumerire. O preocupă mult timp şi revine adesea asupra ei.

— Dar nu se poate să mă deteste până într-atât – uff, ce complicaţie! Sau alteori remarcă: Joey e destul de câinos, dar nu şi ranchiunos.

E mereu pe gânduri, şi chiar absentă uneori. Se pare că toată povestea s-a înfipt în mintea ei, unde provoacă aceeaşi perturbare ca şi acei paraziţi din stridii care irită bietele creaturi până când, încet, încet, dau naştere perlelor.

— De fapt nu văd de ce m-ar detesta, declară Nancy după o săptămână de profundă concentrare care şi-a lăsat amprenta pe fruntea ei – unde două cute fine îşi fac apariţia între sprâncenele îngroşate – şi pe vocea ei, care a căpătat uzi ton aspru.

Dar, după vreo lună, îi declară Tabithei în timpul unei seri paşnice când Bonser e plecat la băutură cu prietenii lui din Urrsley:

— În definitiv, nu ştiu de ce Joey nu m-ar detesta;

m-a luat de nevastă şi i-am făcut un copil – două lucruri pe care le detestă chiar mai mult decât să i se interzică să decoleze. Şi redevine activă şi aferată. Faza de iritare a luat sfârşit. Perla s-a născut, tare şi netedă.

E doar ceva mai severă şi mai lipsită de răbdare. Cutele de pe frunte şi asprimea din voce nu au dispărut în întregime. Efortul de gândire a făcut să se acumuleze în mintea ei o oarecare amărăciune, ca artrita la sportivi.

Pe Tabitha o tot mustră. Cu slujnicele – fete tinere

care au ajuns slujnice numai fiindcă sunt prea tinere şi nestatornice pentru a fi angajate în fabrici – se poartă uneori atât de aspru încât Tabitha e nevoită să intervină.

— Nu trebuie să fim prea exigenţi în timp de război.

Dar Nancy, bombându-şi pieptul opulent, răspunde cu severitate:

— Pot să le trec cu vederea tândăleala, bunico, dar nu tolerez să-şi aducă iubiţii aici. Asta ar însemna pur şi simplu să renunţăm la orice disciplină.

Pare să-şi asume cu plăcere noi răspunderi. S-a luptat cu murdăria refugiaţilor chiar şi mai energic decât Tabitha, şi, când în 1944 aceştia reuşesc să obţină mutarea în oraş.

Nancy le simte lipsa. E încântată să primească un musafir care pe Tabitha în schimb o nelinişteşte – bătrânul Harry, evacuat dintr-o locuinţă solitară aflată pe coasta de est, din cauza unei operaţiuni militare secrete.

Harry, văduv de cinci ani şi pensionar de trei, preferase singurătatea decât să locuiască împreună cu Timothy şi nevasta lui pe care o descrie ca pe un tiran, meschină şi nervoasă, alungind liniştea şi chiar şi căldura din căminul ei.

Şi o regretă pe Clara lui, atât de devotată. Fără ea, a fost de fapt incapabil să-şi menţină cabinetul sau să-şi mai făurească vreun alt fel de relaţie cu lumea. Clara îl izolase prea mult timp de societate. Harry e totodată perplex şi fără astâmpăr, un bătrân ampuţinat, nu cu mult mai greu decât

Tabitha. Nimic m-a mai rămas din vechea lui energie şi putere de concentrare decât gesturile. În timpul micului dejun e nerăbdător să iasă afară, dar peste o jumătate de oră se întoarce din grădină sau de pe câmp, obosit şi nedumerit, ca şi când nici el n-ar pricepe de ce s-a dus acolo.

Stă ore întregi cufundat, s-ar zice, în meditaţie, până

când o picătură de ploaie pe fereastră îl face să tresară şi să remarce: „Plouă”, sau foşnetul fustei Tabithei îl trezeşte şi atunci izbucneşte iritat: „Stai jos, Tibby. Nan are perfectă dreptate, n-ai pic de astâmpăr. De când te ştiu, n-ai fost în stare să stai o clipă locului”.

Pentru el Tabitha reprezintă, ca întotdeauna, o persoană slabă, a cărei iresponsabilitate încă mai poate constitui o primejdie. Imaginaţia lui, atâta câtă a existat, s-a revărsat într-un tunel adânc care s-a înfundat brusc odată cu sfârşitul activităţii lui şi atunci biata imaginaţie a întors spatele întunericului din faţă pornind spre lumina cea mai apropiată, aflată tocmai la celălalt capăt al tunelului. Harry se întoarce cu gândul în urmă la copilărie şi vede o Tabitha neastâmpărată, neascultătoare.

— Ai fost pentru noi toţi un motiv de mare îngrijorare;

şi pe cinstea mea, am avut dreptate! Să fugi tu cu un escroc! Şi văzând-o pe Tabitha clătinând din cap, exclamă:

Nu-mi pasă, exact asta era, un escroc. Să răpească o fată de optsprezece ani, chiar dacă era cam încăpăţânată. Ţi-a distrus viaţa.

— Bine, Harry, dar viaţa mea n-a fost un eşec.

— Hâm. Nenorocitul ăla cu revista lui, apoi bătrânu’ ăla industriaş care tot înfiinţa alte şi alte companii şi care a dat faliment, şi acum asta! N-a ieşit nimic bun, nu?

Evident, consideră că propria lui viaţă constituie un model. Vorbeşte cu calmă satisfacţie despre Timothy care are acum un cabinet înfloritor, şi chiar despre nevasta lui

Timothy, deşi a refuzat să-l găzduiască în casa lor.

— E o soţie bună pentru un doctor. O gospodină pricepută.

Pentru el Nancy e stâlpul pe care se sprijină Barn

House. Pentru ea se ridică din scaun seara şi zice:

— Vino, draga mea, aşază-te comod; ai avut o zi grea, ce ne-am face noi fără tine?

Nancy acceptă un scaun confortabil, perne şi coşul ai de lucru. Începe să aibă tendinţe de matroană chiar şi în obiceiuri şi arată deja cu zece ani mai mult decât cei douăzeci şi patru pe care îi ere. Tricotează şi coase cu seriozitatea concentrată a omului care face o treabă utilă şi, din când în când, punând din nou aţă în ac sau luând de la capăt un rând la tricotat, îi vorbeşte plină de gravitate Tabithei despre vreo chestiune importantă cum ar fi: starea rufăriei din hotel sau necesitatea unei cameriste noi la ultimul etaj.

Buletinul de ştiri despre război produce o întrerupere, relatând lupte crâncene în Italia, o înaintare lentă spre poziţii puternic apărate.

În încăpere domneşte o atmosferă de linişte, de securitate. Focul trosneşte şi aruncă văpăi pe vătraiele. lucitoare. Bătrânul Harry mestecă o pipă rece şi se uită lung la foc cu sprâncenele adunate; e moleşit din cauza căldurii, încreţiturile feţii tremurând în pâlpâirile focului îi fac să semene cu un bătrân câine de vânătoare şi probabil că nu aude nimic. Tabitha, cu ochelarii căzuţi până în vârful nasului, tricotează într-un ritm rapid. Nancy se apucă din nou de cusut, rostind energic: „Deci asta e!” şi împunge acul în cusătură.

Tabitha simte fericirea ca pe o prezenţă, emanând din toată casa din jurul ei, al cărui centru e Nancy. Reflectează: „Ce norocoasă sunt; ce minunat că fata s-a schimbat în bine după începutul acela rău; că e mulţumită cu viaţa asta liniştită, şi atât de afectuoasă. Are într-adevăr suflet bun; asta a salvat-o”. Şi pentru că mintea ei e ocupată ca de obicei cu Nancy, pentru că se gândeşte mereu la ea, studiind-o, pentru că toate acestea provin din tandreţea ei atotstăpânitoare faţă de ea, se încruntă şi-şi ţine respiraţia.

— Draga mea copilă, nu poţi să tai butoniera cu foarfecele ăla enorm.

— Dar nu găsesc forfecuţa.

— Rătăceşti toate lucrurile; zău, prea eşti împrăştiată.

Nu ştiu ce-o să se aleagă de tine.

Şi când vine ora culcării, vocea ei sună a provocare şi a reproş totodată, când întreabă: „Rămâi la rugăciune?”

Are grijă să prevină orice abatere.

Nancy zâmbeşte. „Oh, da”, Pentru că acum acceptă şi rugăciunile. Ca o femeie matură având de-a face cu bătrânii, priveşte toanele lor cu îngăduinţă. Declară chiar:

— Curând am să-l învăţ pe Jacky să spună o rugăciune.

Mama ar fi revoltată dar eu sunt de părere că un pic de religie îi ajută pe copii să nu facă rele.

— Asta nu e un motiv.

— Tu de ce te rogi, bunico? Ce speri să obţii?

Neavând un răspuns pregătit la această întrebare neaşteptată, Tabitha enunţă cu severitate:

— Pentru că aşa se cuvine.

Amuzată, Nancy se duce după cărţile de rugăciune.

Zâmbetul ei înseamnă fără echivoc: „E clar că-i doar un obicei de bătrână”.

Într-adevăr, Tabitha nu s-a rugat niciodată cu atâta patos. Dar ruga ei nu imploră, ci provoacă, impune. Şi când începe *Tatăl nostru*: „Tatăl nostru carele *eşti* în ceruri.

Sfinţească-se numele tău, Vie *împărăţia* ta, *Facă-se* voia ta precum în cer…”, o priveşte pe Nancy peste ochelari şi ridică vocea în stilul unui conferenţiar, vrând să spună parcă: „Ascultă vorbele astea, fata mea, şi învaţă lecţia de care o să ai nevoie. Învaţă adevărul înainte de a fi prea târziu. Tu poţi să-l uiţi pe Dumnezeu, dar el nu te va uita”.

118

ÎNTR-O DIMINEAŢĂ exilul lui Harry îşi găseşte

explicaţia. Orăşelul maritim unde se retrăsese, folosise drept bază pentru pregătirea debarcării. Europa e invadată şi dintr-odată devine clar că Germania va fi înfrântă. Pacea coboară asupra Europei cu viteza unei rachete în cădere, şi cu acelaşi efect de dezintegrare. O structură enormă, strâns împletită, de eforturi şi idei, conţinând laolaltă naţiuni, clase, lumea întreagă, într-o relaţie plină de sens

— Aliaţi sau duşmani – se destramă, ca o pânză de păianjen când o suflare a vântului îi sfâşie punctul central. Şi milioanele care şi-au dorit fierbinte sfârşitul războiului se trezesc rătăciţi, dislocaţi.

Chiar şi moartea lui Hitler produce confuzie. Mulţi refuză să-i dea crezare. Se susţine că un astfel de personaj demoniac poate fi încă în stare de noi surprize.

În Ziua Victoriei, în Urrsley se aprind focuri în aer liber, studenţi şi tinere muncitoare din fabrici dansează mână în mână în jurul flăcărilor, dar după aceea tinerii sunt la fel de preocupaţi ca şi bătrânii. Se întreabă: „Şi acum ce va urma? Ce se va întâmpla cu noi?” Această demobilizare nu se aseamănă cu demobilizarea de la sfârşitul războiului trecut, pur şi simplu pentru că de aceea îşi amintesc taţii şi mamele, toţi cei trecuţi de patruzeci de ani.

Prin fabrici, oamenii spun: „S-ar putea să apară o lipsă de braţe de muncă, dar aşa s-a întâmplat şi data trecută, şi totuşi a urmat criza şi şomajul”. Cei care lucrează în industria de război au nevoie de alte slujbe, şi toţi aşteaptă plini de speranţă şi teamă ceva neaşteptat, neprevăzut.

Soldaţii se împrăştie, nu ca nişte şcolari în vacanţă, ci asemeni unor refugiaţi. Trenurile nu mai sunt pline de ostaşi disciplinaţi, de care se îngrijesc autorităţile, ci de tineri îngrijoraţi şi irascibili căutând cu disperare un loc de muncă, un adăpost, siliţi acum să-şi poarte singuri de grijă.

Şi întocmai ca refugiaţii, sunt înclinaţi spre panică. Acaparează barăci, pivniţe; cumpără prăvălii la preţuri enorme.

Familii dezmembrate se grăbesc să se reunească şi constată că s-au înstrăinat, că nu se mai pot înţelege unii pe alţii; perechi de tineri care s-au suportat cu bunăvoinţă unul pe altul în locuinţe mizere ca în timp de război se hotărăsc subit să-şi redobândească libertatea. Sunt zece mii de divorţuri în tribunale. Louis divorţează de soţia lui după doi ani de căsătorie; Nancy îşi dă brusc seama că trebuie să divorţeze de Parkin, care, cu prima poştă, răspunde că de paisprezece luni e de aceeaşi părere – din momentul când s-a născut Jacky.

— Spune aşa, doar ca să fie răutăcios, exclamă Nancy.

Slavă domnului că pot să scap de el. Nu e drept ca un copil să aibă un astfel de tată.

Parkin, ieşit din spital după ce fusese rănit în Africa de

Nord şi lăsat la vatră cu o mică pensie, ezită, se pare, între o slujbă în afaceri şi un curs universitar. Între timp s-a instalat iar cu Phyllis într-un apartament din Londra şi oferă toate probele necesare pentru un proces de divorţ.

Dar Tabitha, care a susţinut ideea divorţului, regretă acum după ce s-a perfectat. Pentru că accentuează la Nancy neastâmpărul care a rupt brusc toate legăturile din timpul războiului. Remarcă: „Ce încântare să fii din nou liber; nu pot să-nţeleg cum de l-am suportat atâta timp pe Joey”.

Şi se duce la o petrecere în Urrsley unde reîntâlneşte vechi parteneri de dans.

Dar nestatornicia lui Nancy e doar un amănunt din noua povară de griji care o apasă pe Tabitha. Vede cum

Freemasons merge spre faliment din cauza lefurilor mari şi a preţurilor ridicate. Harry şi cu ea sunt amândoi

chinuiţi de o spaimă tulbure, aidoma animalelor la apropierea unei furtuni, la o schimbare bruscă de presiune a aerului. Bătrânul Harry se răţoieşte la ea: „Iar s-au scumpit cărbunii.

De ce n-ai comandat un camion? Dar tu nu te gândeşti niciodată”. Tabitha nu ştie din ce parte se poate aştepta la acea lovitură cumplită a sorţii care, în cutremurul reglementării, o va înghiţi cu totul sau o va zdrobi. Extravaganţele lui Bonser constituie o permanentă sursă de îngrijorare.

Cheltuieşte în ritm de o sută de lire pe săptămână. Dar când într-o zi e cules, inconştient, de pe strada principală din Urrsley, e îngrozită la ideea că ar putea să moară.

De îndată ce Bonser a dezbrăcat uniforma lumea şi-a dat seama că nu e decât un beţivan prăpădit. Mica lui suită de la Grand Hotel formată din salariaţi angajaţi temporar s-a dizolvat şi atunci Bonser se întoarce la turfiştii lui şi la păsările de noapte de prin cârciumi. Dar nici măcar ei nu mai sunt dispuşi să asculte poveştile de război, de două ori răsuflate.

Trăieşte cu o fată, Irene sau Ireen Grapper, care, la nouăsprezece ani ai ei, a ajuns o prostituată notorie. E

foarte urâtă, cu o faţă de pasăre, un corp îngust, plat şi picioare strâmbe; iar felul ei de a se farda, cu enorme buze purpurii pictate peste gura mică, ţuguiată, şi claia imensă de păr ţepos cânepiu, umflat ca un cozonac, asemeni perucilor purtate la Ramillies nu fac decât să-i accentueze trăsăturile nereuşite. N-are pic de gust, de imaginaţie, doar o minte strâmtă, lacomă, neruşinarea unei hoaţe care fură de prin magazine. Dar cu iscusinţa ei deosebită reuşeşte să-i devină repede indispensabilă bătrânului desfrânat. Şi îl conduce cu aroganţa acestei puteri. îi ia paharul din mână, decretând: „Ai băut destul pentru azi”. îl întrerupe adesea în mijlocul unei lungi

peroraţii despre întâlnirea de la Potsdam, cu vorbele: „Tacă-ţi gura, hodorogule şi prostule ce eşti, te-ai ramolit de tot”. Iar el nu reacţionează altfel decât rânjind prosteşte la cei din jurul mesei şi clătinând din cap de parcă ar vrea să spună: „Femeile au întotdeauna dreptate”.

Şi îl fură pe faţă. îi scoate portofelul din buzunar ca să achite o notă apoi îl bagă în geanta ei cu remarca: „Aşa, e mai în siguranţă la mine”.

Într-o zi îl aduce acasă chiar până în pragul uşii la Barn

House. Dar Nancy, chemată de Dorothy, îi opreşte pe coridor.

— Scuzaţi-mă, aici e casă particulară. Bonser începe să se grozăvească.

— Dânsa e secretara mea, domnişoara Grapper.

— Mă tem că nu poate să intre acum; bunica se odihneşte.

— Cum adică, nu poate să intre? Se repede spre Nancy.

Dar Nancy îi ţine piept.

— După câte ştiu eu, casa asta e a bunicii.

Domnişoara Grapper îl apucă pe Bonser de mânecă.

— Oh, haide odată de-aici, caraghios bătrân! Ce rost are discuţia asta?

— Ai perfectă dreptate, draga mea. Plec şi n-o să mă mai vadă ele punând piciorul aici niciodată. Auzi, doamnă

Parkin? Sper că eşti mulţumită de fapta pe care-ai făcut-o azi? Ehei, ştii tu c-aş putea să fac praf toată şandramaua asta de-aici? Atunci ce-aţi mai zice?

— O faci şi aşa praf, bunicule. Ai cumva idee cât cheltuieşti?

Bonser începe să urle acum că banii sunt ai lui, nu-i aşa?

Ce-o priveşte pe orice stricată patentată unde şi cum îi cheltuieşte? Chiar şi din maşină, în timp ce Grapper

accelerează, îşi scoate pe fereastră faţa mare, buhăită, şi răcneşte ameninţări.

Dar când, o lună mai târziu, e transportat de urgenţă la spital, nu vrea pe nimeni altcineva decât pe Tabitha şi o întâmpină cu bucurie şi emoţie.

— Du-mă acasă, Păpuşo; du-mă departe de târfele astea.

Şi la Barn House, în timp ce Dorothy şi Tabitha, ca două furnici inteligente opintindu-se cu o pradă imensă, stupidă şi neajutorată, se luptă să-l dezbrace şi să-l bage în pat, Bonser îşi flutură braţele şi strigă:

— N-o lăsa să intre; să nu se apropie de mine!

Ceea ce-l ajută să nu devină un obiect dezgustător şi, ca de obicei, tot fără niciun efort din partea lui, este pielea frumoasă, netedă, moale, elastică şi trandafirie care înveleşte acea masă de grăsime; o piele de copilaş, asupra căreia toată depravarea n-a avut niciun efect, care a supravieţuit pentru a moda cea de a doua copilărie cu prima, şi care pare să ceară scuze chiar şi pentru spaimele lui infantile de acum, pentru minciunile lui ridicole.

— Nu-mi spune *Dick*; s-ar putea să te audă. N-o cunoşti ce e în stare. Am avut mare noroc că n-au lăsat-o să

Intre în spital.

Cere să i se pună zăvoare la uşile dormitorului, iar la auzul vreunei maşini oprindu-se pe drumul lateral începe să ţipe!

— Auzi, au venit! Nu-i lăsa să intre! E măcinat de suspiciune. Pentru el lumea e alcătuită în bună parte din escroci care încearcă să profite de pe urma lui. îi imploră pe toţi cei veniţi în vizită, să-l salveze: uneori cerându-le să păzească uşa, alteori, să-l ascundă în altă parte. Se agaţă de mâna lui Godfrey Fraser timp de o oră, rugându-l să-l ia de acolo.

— Eşti un gentleman; nu eşti un hrăpăreţ. Scoate-mă

de aici. Am să te răsplătesc pentru osteneala ta. Nu sunt încă ruinat.

Şi Godfrey îl linişteşte, ţinându-l de mână şi asigurându-l că e în siguranţă, până când Tabitha reuşeşte să-l convingă să-şi ia somniferul.

Fraser fusese demobilizat de curând şi-şi petrecea primele zile libere la Barn House aşteptând să-şi găsească o slujbă. Nancy l-a primit cu multă căldură şi-şi petrece ore întregi cu el, în discuţii serioase. E vizibil că o mai iubeşte încă, dar tocmai când Tabitha speră că această veche legătură, atât de potrivită, de raţională, va renaşte, dă întâmplător peste Nancy în braţele unui maior chel, sur excitat, care abia sosise cu un jeep. Şi când, pentru a le atrage atenţia asupra prezenţei ei, Tabitha tuşeşte zgomotos, cei doi, ţinându-se încă de mână, se întorc şi-i zâmbesc, parcă spunând: „Ce caraghioase mai sunt şi băbuţele astea!”

— Nu-i nimic, zice Nancy. El e Holbatu. Nu ţi-aduci aminte de Holbatu, bunico? Tocmai s-a întors din Burma.

Aproape zilnic vine în vizită vreunul din vechii prieteni ai lui Nancy. Şi toţi sunt plini de neastâmpăr, de planuri – un fel de agitaţie febrilă. Ca şi cum, conştienţi de o iminentă catastrofă preţuiesc îndoit toate vechile relaţii.

Tabitha nu apucă bine să se obişnuiască s-o vadă pe

Nancy braţ la braţ cu maiorul când într-o dimineaţă o vede dând fuga pe poteca de pietriş, pentru a îmbrăţişa un ofiţer înalt, bronzat, care tocmai se deşurubase dintr-o maşină foarte lungă şi joasă.

— Bunico, ţi-aduci aminte de Louis? Nancy îl târăşte pe noul venit de-a lungul potecii ca să i-l prezinte. Lu

Scott, abia scăpat dintr-un lagăr din Italia. Nici nu mai ştiam că trăieşte.

Tabitha îi dă mâna lui Scott, ai cărui ochi rămân, totuşi, aţintiţi asupra lui Nancy.

— Ce plăplăcere să te revăd, Nan; arăţi mi-minunat.

Într-adevăr ochii lui Nancy scânteiază; buzele ei groase

— Uşor întredeschise de încântare că Louis a scăpat cu viaţă – capătă, exprimând această încântare atât de candidă, aureola frumuseţii.

Şi toată ziua aceea stă cu Louis, discutând despre planurile lui. E demobilizat şi intenţionează să pună pe roate o agenţie de închirieri de avioane împreună cu un inginer, pe nume MacHenry. După masa de prânz, aşezaţi în holul hotelului, Louis îi descrie proiectul. Au acontat un teren bun pentru aterizaj în apropiere de aeroportul Dunfield şi au cumpărat dreptul de opţiune pentru două avioane

Dakota care urmează să sosească din Franţa săptămâna următoare.

— Ceea ce con-contează, aşa se zice, e să ur-urneşti întâi treaba, să-ţi faci un vad.

În ciuda chipului bronzat şi a aspectului său de veteran, Scott vorbeşte într-un fel visător, meditativ. Ezitarea lui în vorbire s-a accentuat şi pare să corespundă unei ezitări cuibărite în mintea lui.

— Ne întrebam dacă ai vrea să te aso-asociezi şi tu cu noi. Dar, nu.

Nancy, extrem de surprinsă, exclamă:

— Cum, eu? Să investesc într-o agenţie de închiriat avioane?

Ta oitha intervine:

— Nancy a moştenit banii; nu se poate juca cu ei.

Louis, deloc descumpănit de opoziţia Tabithei, murmură:

— Da, cred că e cam ris-riscant. Nan, ce zi-zici de *Poşta ascultătorilor* de aseară de la radio?

— Eu? N-am ascultat-o. N-am timp.

— Întrebarea aia despre ego. În lagăr, Louis a citit filosofie, psihologie şi teologie. Mintea lui e năucită de

noţiuni vaste, nebuloase.

— Habar n-am. Dar mai spune-mi despre agenţie.

Nancy îşi ia tandru la revedere de la Louis şi vorbeşte despre el cu afecţiune.

— Bietul băiat, sunt convinsă c-o să-l înşele care mai de care. Sper ca măcar scoţianu ăla să se priceapă cât de cât la afaceri.

119

PESTE TREI SĂPTĂMÂNI, când Tabitha a uitat de

Louis din cauza altor motive de nelinişte – în special a lui

Godfrey, care intenţionează, şi Nancy îl aprobă călduros, să intre în rândurile clerului şi să plece ca misionar în

Africa – Nancy se întoarce plină de impresii după o plimbare cu maşina făcută la Dunfield.

— S-au apucat serios de treabă. Dar n-ai mai văzut asemenea mizerie! Trei barăci de lemn pe un câmp şi două avioane legate unul de altul cu o funie. Şi colac peste pupăză, l-au angajat pe Joey ca pilot! A şi lovit unul dintre avioane.

— Joey? Te-ai văzut cu Joey?

— Oh, bunico, pentru numele lui Dumnezeu! De parcă m-aş mai putea gândi la Joey. Dac-ai fi auzit cum mi-a vorbit şi ai fi văzut cum se uita la mine. Zău cred că accidentul suferit i-a afectat şi creierul, nu numai faţa – şi faţa arată destul de rău.

— Niciodată n-am înţeles ce-ai găsit la omul ăsta.

— Nici eu. Războiul a fost de vină, probabil. Dar bietul

Joey, o să încaseze o lovitură urâtă de data asta. Ştii că n-au nici măcar un registru de conturi; şi n-au stabilit nici un fel de cote de amortizare. Şi în următoarele două zile, fata continuă să exclame după momente de profundă meditaţie:

— Zău, băieţii ăia! Să-şi arunce în vânt soldele – e patetic!

Într-o dimineaţă, ca de obicei conştientă, prin cel de al şaselea simţ al unei femei bătrâne grijulii, de toate mişcările lui Nancy prin casă, Tabitha o surprinde vorbind la telefon.

— Nu, nu Louis; aveţi nevoie de cel puţin trei registre. Nu, nu pot să vin acolo; dar orice contabil poate să vă înveţe. Nu vă daţi seama că s-ar putea să lucraţi tot timpul în pagubă?

Iar Tabithei îi explică:

— Louis vrea să mă duc acolo şi să încep să le ţin contabilitatea. I-am spus că nu pot să plec.

Dar peste două zile se duce la Dunfield, patruzeci de kilometri cu maşina, în jumătate de oră, şi se întoarce în aceeaşi seară.

— Ai mai pomenit atâta tupeu? Vor să mă duc în fiecare sâmbătă şi să le ţin registrele.

— Nu e posibil să accepţi aşa ceva.

— Bineînţeles că nu.

Dar de fapt se duce săptămânal; goneşte dus şi întors plângându-se sus şi tare.

— N-am răbdare cu idioţii ăia; nu sunt în stare nici să-şi coasă un nasture.

— Dar Phyllis ce face, e prea ocupată?

— Păi, Phyllis a şters-o din prima zi. Nu e genul care să pună umărul la treabă. Tonul lui Nancy, când împarte femeile în două categorii după cum pun umărul sau nu, exprimă dispreţ nemărginit pentru cea de a doua categorie.

Urmează o pauză. Apoi Tabitha zice:

— Îţi dai seama cât e de periculos să te vezi cu Parkin. Te-ar putea costa scump; divorţul e singura ta şansă de linişte şi fericire.

— Mie-mi spui, bunico.

Dar deodată scoate un suspin adânc care, pentru o clipă, îi descompune trăsăturile feţei.

Şi săptămâna următoare nu se mai întoarce de la Dunfield. Telefonează explicând că trebuie să rămână pentru sfârşitul de săptămână.

— E absolut necesar să pun în ordine socotelile lor înainte de luni. În alte privinţe să nu-ţi faci griji, deoarece stăm tot la hotel; barăcile nu sunt încă gata. Nimic nu e gata.

Luni de dimineaţă soseşte o scrisoare în care Nancy cere permisiunea să investească o parte din moştenirea ei în agenţie. „Nu vreau să risc o sumă prea mare, dar s-ar părea că, într-adevăr câteva sute ar schimba mult situaţia”.

Această scrisoare o sperie atât de tare pe Tabitha încât o apucă palpitaţiile, o subită durere în piept. îşi spune:

„Eşti o bătrână caraghioasă care se sperie şi de umbra ei”.

Apoi într-un acces de disperare, telefonează la Dunfield anunţând că soseşte să vadă aerodromul şi s-o ia pe Nancy de acolo. Trimite după maşină şi pleacă imediat.

I se spune să se ducă la hotelul Dunfield care se dovedeşte a fi un fost club de golf transformat: o structură lungă din lemn, ale cărei scânduri crăpate şi cercevelele nevopsite ale ferestrelor îţi amintesc de ilustraţiile din cărţile lui Bret Harţe[24]. Seamănă cu un hotel dintr-un nou

Vest sălbatic; şi pentru a spori acest efect, holul lung şi gol e ocupat aproape în întregime de bar, care ajunge până la doi metri de uşa principală. În acest hol nemobilat, plin de ecou, cu mesele lui frecate cu peria, şi la bar, se grămădesc o mulţime de fete şi bărbaţi tineri: unii în uniforme de cantonament, alţii pe jumătate în uniformă

24 Autor american, scriitor în special de nuvele (1839—1902).

sau în echipament complet, în permisie sau în tranzit. Toţi se foiesc de colo – colo, vorbind fără încetare într-o varietate de accente. Zgomotul bocancilor grei, cu ţinte, pe podeaua goală, strigătele de salut sunt asurzitoare şi o ameţesc pe bătrâna femeie care s-a oprit în dreptul uşilor turnante.

Deodată Parkin îi apare în faţă. Pe moment nu-l recunoaşte. Tot ce vede e un bărbat scund, slab, cu un tricou polo galben şi pantaloni de dril albaştri foarte mototoliţi.

Capul lui mare pare disproporţionat faţă de trupul uscat, iar chipul prelung absurd de lung. O parte a feţii e atât de desfigurată încât nu mai are aspect uman. E înnegrită şi cutată ca o scoarţă de cepac; ochiul drept, o fărâmă de albastru încremenit ca un ciob de sticlă de sifon, tremură şi rătăceşte de colo – colo. Pe acest chip distrus, mustaţa roşcovană, dichisită ca întotdeauna, părul blond pomădat şi periat ca pentru o reclamă de frizer, par cu totul deplasate, ca gesturile unui filfizon pe un câmp de luptă. Şi personajul şi-a lepădat manierele elegante. Nu-i întinde Tabithei nici măcar mâna, ci se mulţumeşte să rostească plin de dezgust:

— Aţi venit pân-aici să ne vedeţi? N-o să aveţi cine ştie ce de văzut. N-avem nici măcar un singur avion care să zboare. Nici urmă de piese de schimb, nici măcar cauciucuri. Guvernul nu vrea să le pună în vânzare deşi putrezesc cu milioanele prin magazii.

Nancy, chiar în spatele lui, îi zâmbeşte Tabithei încercând parcă să-i spună: „Cântă-i în strună, e tare necăjit”.

Îi strigă:

— Haide, bunico. îţi fac rost de un scaun; o să luăm masa într-o clipă.

Tabitha se trezeşte prinsă în mulţimea care se agită în jurul ei. E aşezată pe un scaun lângă bar şi i se pune în

mână un pahar.

— Un sherry, bunico?

— Bine, Nancy, ai înnebunit de tot?

— Doar o clipă, draga mea. Nancy dispare şi nu se mai arată.

Tabitha reflectează: „Mă evită; îşi dă seama la ce riscuri cumplite se expune. Dar asta mă avertizează că trebuie să fiu extrem de prudentă. Mai mult decât orice, trebuie să fiu drăguţă cu Parkin”. Lumea se întinde spre bar peste ea care stă aşezată dedesubt fără să acorde nici pic de atenţie acestei femei bătrâne, acestui corp străin care s-a insinuat printre ei. Vocea lui Louis, de undeva de deasupra capului ei, declară că în ceea ce-l priveşte ar prefera să vadă o remaniere de guvern; „ăsta nu-i în stare nici măcar să răspundă la scriserisori”.

Un ins palid, îndesat, cu păr foarte negru şi sprâncene groase, căruia toată lumea îi spune Mac, declară că ţara are nevoie de un alt guvern, dar n-o să-l aibă.

— După părerea mea oamenii o să voteze tot vechea gaşcă, pentru că ei au câştigat războiul.

Barmanul declară că vechiul guvern nu-i bun de nimic pentru că n-a apelat la ştiinţă.

— Psihologia, psihologia e complet greşită, remarcă Louis.

Dar un tânăr maior, fără cravată şi cu gulerul de la cămaşă deschis declară că psihologia e vorbărie goală. Ceea ce trebuie este o filosofie adevărată a producţiei. Şi aceasta stârneşte dintr-odată o discuţie înflăcărată în contradictoriu între mai multe voci. Reiese că majoritatea tinerilor au audiat conferinţe sau au citit broşuri. Sunt plini de expresii bombastice şi nume răsunătoare: Keynes, Marx, chiar şi Platon, Kant şi Einstein. Tabitha e împinsă aproape sub tejghea; un genunchi îi loveşte mâna şi jumătate din vinul pe care nu l-a atins se varsă. A uitat de

pahar în toată zăpăceala ei, apăsată de senzaţia că e nu numai ţinută deoparte dar şi exclusă. E înconjurată de fiinţe dintr-o lume atât de agitată şi dezrădăcinată încât nimeni nu pare să aibă măcar o adresă. Unul îi strigă altuia:

— Salut, Bill, încotro? Şi răspunsul e:

— Habar n-am. Aştept ordine.

— Ai un pic de concediu? întreabă altul.

— Nu, sunt detaşat.

— India.

Un tip scund, uzat, venit dintr-un lagăr din est mărturiseşte:

— Nu mai fusei p-acasă de vreo cinci ani.

— Unde vine asta?

— Nu prea ştiu bine; bătrâna s-a tot mutat di-ci colo.

Fără oprire, în spatele saluturilor şi întrebărilor aruncate ca mingile, discuţiile uruie în continuare ca un acompaniament de bas. Cuvinte ca planificare, conducere ştiinţifică, pe care Tabitha le aude de un sfert de secol, sunt azvârlite încolo şi încoace cu un entuziasm nou. Observă că pentru – tinerii aceştia sunt cuvinte cu totul noi, tulburătoare. Barmanul îşi pierde brusc cumpătul.

— Asta-i ce ne trebuie, un plan. Winston a fost foarte bine ca ministru de război, dar nu se pricepe la politică.

Avem nevoie de-un pic de politică, aşa, ca variaţie.

Şi două fete în uniformă care rămăseseră năucite de sloganurile despre economie şi psihologie, se năpustesc asupra cuvintelor.

— Cred şi eu că avem nevoie de o schimbare. Toate fetele noastre sunt sătule de armată. De ce nu putem să ne ducem acasă? Sunt pline de resentiment împotriva servituţii care cu trei, patru ani mai înainte le apăruse ca o eliberare. Vor o schimbare. Toată lumea doreşte o schimbare. Parkin, a cărui voce se făcuse tot timpul auzită, dominând prin tonul amar, răcneşte:

— Al naibii să fiu dacă nu-s şi eu de aceeaşi părere;

ne-am săturat să tot fim mânaţi de la spate. Englezii nu suportă aşa ceva. La ce foloseşte un război dacă rămânem tot legaţi de mâini şi de picioare? Ascultaţi-mă pe mine:

dacă guvernul ăsta se alege din nou şi continuă să bată apa în piuă, n-o să avem nicio linie aeriană cu Europa, nici un singur aerodrom adecvat pentru traficul modern. Apoi îşi croieşte drum afară din grup.

Cineva strigă „Nan, Nan! Unde-i Nan aia?" şi Tabitha se trezeşte deodată cu faţa lui Nancy aproape lipită de a ei.

— Biata bunică, eşti pierdută pe-aici. M-am lăsat antrenată; cineva pe care nu l-am văzut de ani de zile.

O conduce pe Tabitha la o masă unde sunt instalaţi

Parkin şi Louis. Niciunul nu se ridică în picioare pentru că n-o observă; discută cu înfocare.

Un nou venit, Mac, remarcă pe un ton însufleţit, încântat:

— Am mai auzit noi toate astea şi înainte; sunt doar cuvinte goale. Dar eu vorbesc de un proces real, procesul economic. Şi se vede clar că se gândeşte cu plăcere la acest proces ca fiind altceva decât vorbe, ceva real, puternic şi uşor de sesizat.

— E procesul care ne face inimile să ticăie, – dialectica;

şi nu poţi discuta în contradictoriu cu dialectica, Joey. Te răstoarnă pur şi simplu, ca un tanc.

DINTR-ODATĂ Parkin se înfurie.

— Cât o să mai stăm aici? Unde-i afurisitu ăla de meniu?

Nancy dă fuga să aducă o listă. Expresia ei, în timp ce-i întinde meniul lui Parkin, seamănă cu aceea a unei doici sau mame pline de tact care nu-şi îngăduie să

zâmbească atunci când îi face pe plac copilului. Observând că Louis scotoceşte prin buzunare după un creion, i-l oferă pe cel din geanta ei. Louis vrea să-şi noteze titlul, dat de maiorul cel despletit, al unui nou ghid de filosofie.

Luând creionul, Louis a dat cu ochii de Tabitha şi o priveşte lung, uluit, ca prin vis; dar înainte să apuce să-i adreseze vreun cuvânt, MacHenry începe iar să discute cu

Parkin, şi din nou cei trei bărbaţi, ignorându-le pe femei, vorbesc despre planificare şi viitoarele alegeri. Tabitha e nerăbdătoare să se termine masa. îşi spune: „Fata e luată de curent; atmosfera asta febrilă e de vină". Când bărbaţii se ridică, discutând în continuare, Tabitha se întoarce spre

Nancy.

— Când eşti gata de plecare?

Nancy pare încurcată.

— Doar o clipă, bunico.

Parkin se vâră între ele ca să-şi ia ţigările de pe masă şi se îndepărtează tgmţoş, strigându-l pe Louis.

— Cum poţi să-i permiţi să fie aşa de nepoliticos? întreabă Tabitha şi mânia ei creşte ca un val de sânge, ca tensiunea.

Nancy îi zâmbeşte.

— Păi, bunico, ştii, bietu' Joey e la pământ; trebuie să ne purtăm cu oarecare diplomaţie cu el. Şi Tabitha îşi zice în sinea ei: „Are un alt fel de a zâmbi. Trebuie să fiu cu băgare de seamă". Dar nu se mai poate stăpâni de furie.

— Asta numeşti tu diplomaţie, să te umileşti în halul ăsta?

— Să-ţi aduc haina.

După ce Nancy îi aduce haina, Tabitha rămâne în aşteptare.

— Eşti gata? Trebuie să ajung acasă înainte de ora ceaiului pentru unchiul tău Harry.

— Nu pot veni chiar acum... şi se întunecă uşor la

faţă. Ţi-am telefonat ca să te rog să mi-l aduci aici pe Jacky.

— Să ţi-l aduc pe Jacky aici? Dar e imposibil. Nu, n-am să fac asta. N-am să te las să te distrugi pentru un capriciu stupid. Vrei să pierzi divorţul? Vrei ca individul ăsta să se răzgândească?

— Dar, bunico, eu m-am răzgândit. Chiar voiam să-ţi spun. Nu te uita aşa de îngrozită. Înţelegi, bietu' Joey are, zău, nevoie…

— Nevoie, nevoie! Dar tu n-ai nevoi, copilul ăla, sărmanul de el, n-are nevoi? Din ce o să trăiţi? Ştii bine că n-are nicio şansă, agenţia asta a lor.

Brusc Parkin îşi vâră capul între ele.

— Ce-ar fi să-ţi vezi de treaba dumitale, doamnă Bonser?

Tabitha uită că şi-a impus să fie prudentă. E orbită de furie şi de disperare. Se congestionează la faţă şi vocea îi devine stridentă.

— Ba e chiar treaba mea, domnule Parkin. Nancy e singura mea nepoată.

— E soţia mea; s-ar părea că uitaţi acest lucru.

— Şi cum ai tratat-o? Cum o s-o tratezi? Nu eşti făcut să ai nevastă. Nu vrei decât să te foloseşti de ea, s-o jefuieşti.

Individul o ia de braţ şi o împinge pe scări în jos spre maşină. Fiind atât de tulburată, Tabitha nu e în stare să opună nicio rezistenţă; i se taie respiraţia şi nu poate vorbi.

Cu o privire îngrijorată, imploratoare, Nancy o prinde de celălalt braţ şi o ajută să urce în maşină. Murmură scuze, cuvinte de încurajare. Dar Tabitha îşi adună forţele pentru un ultim atac.

— Fată rea ce eşti! Păcat de tine că eşti atât de lipsită de voinţă. Şi când mă gândesc la bietul Jacky – dar nu, n-o să-l capeţi.

Apoi cade, pe jumătate leşinată, printre pernele

maşinii. Parkin trânteşte portiera şi vocea lui răsună prin fereastră:

— Baborniţă afurisită! Să n-o mai prind pe-aici ori iese un scandal de-o să mă ţineţi minte.

În timp ce maşina porneşte, Tabithei i se pare că aude o voce care răspunde ceva, voce cunoscută şi totodată străină, ca atunci când revezi, după multă vrehie, pe cineva ştiut dar îmbrăcat cu alte haine. Vocea murmură o scuză pe un ton ce i-o reaminteşte Tabithei pe Nancy – mireasă, cu privirea aceea maternă şi plină de dorinţa de a-i intra în voie, privire care pentru un spectator obiectiv, pare aproape o indecenţă – ca etalarea cearşafurilor din luna de miere. Scuza, o simte cu certitudine, e rostită de Nancy printre buze care nu zâmbesc doar pentru că trebuie să dea dovadă de tact. Şi când, a doua zi de dimineaţă, Nancy apare să-şi ia băiatul şi bagajele, Tabithei aproape că nu-i vine să-i adreseze vreo vorbă.

Nancy, perfect conştientă de poziţia ei ingrată, are un aer umil şi rugător. Tonul şi privirile ei sunt cele ale unei fetiţe care a furat dulceaţă, până şi faţa şi întreaga ei înfăţişare par mai blânde, mai netede; nu vrea să iasă în evidenţă ci dimpotrivă, se înclină cu modestie şi-şi dă ochii peste cap. Exclamă:

— Ştiu că eşti supărată pe mine, bunico. Poate că mă port prosteşte.

Tabitha i-o retează.

— Mai rău decât prosteşte, şi o ştii prea bine. Dar vreau să te previn: să nu-ţi faci iluzii că am să-l primesc în casa mea pe individul ăla după ce o să prăpădească şi toţi banii tăi şi pe-ai lui.

— Draga mea, nu-ţi face griji pentru noi, nu meritătm.

— Da, nu meritaţi.

BONSER ÎŞI DA TOATĂ silinţa s-o consoleze.

— Obrăznicătură tâmpită ce e, se burzuluieşte el.

Bine c-ai scăpat de ea. N-avem nevoie de nimeni, Păpuşo; doar tu şi cu mine. Da, putem să avem încredere unul într-altul.

Şi o priveşte pe Tabitha cu o prudenţă vicleană. Pe măsură ce-şi redobândeşte forţele devine tot mai bănuitor.

Refuză să-şi ia medicamentele şi-i spune Tabithei: Doctorii ăştia, atâta ştiu, să te stoarcă de bani şi să te ţină bolnav.

N-am nimic, Păpuşo, şi tu o ştii bine. Tot ce-mi trebuie e să ies din gaura asta şi să mă distrez puţin.

Tabitha îi răspunde că nu e încă destul de restabilit ca să poată ieşi la plimbare. Dar brusc Bonser devine din nou bănuitor.

— Nu cad eu în cursă, aşa, cu una cu două, Păpuşo. Am prieteni, înţelegi, prieteni afară. Dacă mi se întâmplă ceva o să anunţe parchetul, pronto.

— Dar nimeni nu vrea să te otrăvească.

— Şi să ştii că nu mi-am făcut nici testamentul. Nu, nu-s atât de fraier.

Urzeşte noi şi noi vicleşuguri.

— Biata, micuţa Păpuşică. Ştiu că n-am fost prea cuminte în ultimele şase luni, dar asta din cauză că tu nu.

te-ai purtat frumos cu sărmanu bătrânu' Dick. Îl priveai de sus şi el n-a putut să suporte aşa ceva. Dar micuţa Păpuşică o să fie drăguţă cu bătrânul ei băiat şi-o să-i mai dea voie să tragă o duşcă.

— Dick, fii rezonabil. Cum să te las să te omori cu mâna ta?

— Păpuşo, până la urmă tu ai să-mi mănânci sufletul.

Dar ce să mă mir, tu ai fost întotdeauna crudă cu mine.

— Nu vorbi prostii, Dick; puţin îţi pasă de ce spun eu.

De ce ţii neapărat să ieşi? De dragul whisky-ului sau al lui Irene?

— Irene, târfa aia? Doamne, aia mă omora cu zile.

— Aici ai perfectă dreptate.

— Bineînţeles că am dreptate şi tu la fel. îşi întinde braţul său gros şi o trage spre pat.

— Doar două degete, două degete şi jumătate, şi-am să fiu cuminte, am să mă culc şi mâine n-am să mai scot o vorbă despre ieşit.

Tabitha supărată, stă nemişcată în strânsoarea lui. îşi zice: „Dick pune ceva la cale”, dar deodată îi surprinde ochii fixaţi asupra ei de sub pleoapele umflate, cu o expresie de şiretenie atât de copilărească încât spre propria-i mirare se porneşte pe râs.

— Dick, ştii că nu-ţi merge; ai băut destul.

Şi râde şi el.

— Ah, isteaţa mea Păpuşă, nu poţi s-o păcăleşti; e un drăcuşor.

— Ascultă, Dick, scumpule, dac-ai avea tu doar un pic de răbdare!

— Mai vorbeşte-mi aşa, şi o sărută. Păpuşo, mă înduioşezi până la lacrimi. Şi într-adevăr are lacrimi în ochi;

dar în acelaşi timp vocea lui devine linguşitoare. Am rămas numai noi doi, Păpuşo. Şi trebuie să fim uniţi, nu-i aşa?

Nimeni nu dă doi bani pe noi. Uită-te la Nancy. N-aşteaptă decât să crăpăm şi să-i lăsăm părăluţele. Uită de ea; uită de toată cloaca aia mizerabilă. Noi ne-avem unul pe altul, nu-i aşa, Păpuşo? Şi avem căsuţa noastră dragă, Barn

House, datorită ţie; nu există nicăieri pe lume un cămin mai potrivit!

Tabitha râde de el.

— Şi chiar adineauri voiai să fugi din căsuţa noastră dragă. Dar râsul a îmblânzit-o, şi nu se mai poate lupta cu minciunile lui. Căldura manii lui mari acoperind jumătate din pieptul ei îngust pătrunde blând înăuntrul cărnii. îi

reaminteşte clipele de fericire petrecute cu omul de lângă ea. Spune:

— Întotdeauna ai reuşit să mă duci de nas, Dick. Dar în timp ce el îi adresează complimente, şi-o dezmiardă, Tabitha e cuprinsă de un simţământ care creşte de la sine

— Ca şi când vechi rădăcini uscate ar reînvia în carnea pe care râsul a sensibilizat-o, a înviorat-o – şi sporind în intensitate devine brusc ascuţit de dureros forţând-o în cele din urmă, în ciuda împotrivirii, să izbucnească în lacrimi. Nu vrea să plângă; detestă acest mod de exteriorizare a suferinţei provocată de iubire, atât de vrednic de dispreţ, lipsit de orice decenţă, şi totuşi îşi aşază capul îndurerat pe pieptul bărbatului ei. Suspină:

— Am fost fericiţi, Dick; m-ai făcut cu adevărat fericită, înspăimântător de fericită. Ştiu că n-am meritat această fericire, m-am purtat rău cu toată lumea.

— Să nu crezi aşa ceva, Păpuşo. O sărută, şi deşi nu-i poate vedea faţa, Tabitha ştie că el rânjeşte deplin satisfăcut de sine, cu încântarea amorezului, a cuceritorului, a celui priceput să ademenească, să vândă marfa; expresie pe care a văzut-o pe faţa lui de o mie de ori când flirta cu vreo altă femeie. Să nu crezi nimic din toate astea, scumpa mea. Ai fost o scumpă mică şi dragă; şi aşa eşti şi acum, din cap până-n picioare. Şi n-ai făcut niciun rău nimănui afară doar când mă scoteai din minţi, şi chiar şi asta a fost plăcut. Plăcut, plăcut… foarte plăcut.

Tabitha adoarme în braţele lui, gândind: „Trebuie să fiu foarte atentă că altfel o să mă ducă iar de nas”.

Şi a doua zi, joi, când Bonser cere maşina pentru după masă, stăruie pe lângă el şi spune:

— Nu astăzi. Nu pot veni cu tine azi; şi nu la Urrsley.

— Atunci sâmbătă, rămâne stabilit.

— Foarte bine, am putea face o mică plimbare sâmbătă, dacă te simţi într-adevăr mai bine.

— Oh, am să mă simt mai bine, am să fiu cuminte.

Şi se culcă împăcat.

Tabitha, lăsând-o pe Dorothy de pază la uşa dormitorului şi ştiind că garajul e încuiat şi cheia la loc sigur în biroul ei, se duce să facă inspecţia ei zilnică în hotel. Dar când se află în aripa cea mai îndepărtată a clădirii, o slujnică vine alergând.

— Vă rog, coniţă, e o maşină la poartă şi domnu' e jos în halat.

Tabitha dă fuga la poartă dar maşina tocmai dispare în şoseaua principală. Iar pe coridorul de la etaj scaunul lui

Dorothy e gol, uşa dormitorului deschisă iar hainele lui

Bonser dispărute de pe scaun.

Dorothy apare şontâcăind cu o expresie înspăimântată.

— Vai, coniţă, am fost chemată la telefon. Mi-au spus că e nepotu-miu care s-a întors din Germania; şi după aia nu-l mai găseau… îmi tot ziceau s-aştept.

— Iar între timp domnu' a dispărut. Nu-ţi dai seama că a fost doar un şiretlic?

— Dar am crezut că domnu' nu iese din casă până sâmbătă.

Bătrâna slujnică e năucită. Începe să dea lungi explicaţii încurcate. Brusc rezultă că are şi ea temerile ei. Bătrâna femeie bombănitoare, devotată, se teme să nu rămână pe drumuri. Şi pentru ea Barn House reprezintă un refugiu şi totodată o fortăreaţă.

Dar Tabitha calmă şi hotărâtă, o linişteşte.

— Nu se mai poate face nimic; dumneata n-ai nicio vină. A plecat şi cu asta gata.

Căci e deosebit de important într-un moment de criză ca acesta să păstrezi disciplina şi o comportare potrivită în faţa duşmanului.

— Nu uita, Dorothy, că azi e joi; ai de spălat toată rufăria casei de la Barn House.

— Sfinte dumnezeule, coniţă, aveţi dreptate! şi Dorothy se întoarce grăbită la treabă.

Nu există niciun indiciu despre locul unde s-ar putea afla Bonser şi bătrânul Harry se teme că toată povestea ar putea să se termine prost. Vrea să se ducă la poliţie.

Nancy vine într-o după-masă să-l susţină în această idee.

— Trebuie neapărat să-l găsim pe bunicu'; creaturile alea o să-l prăduiască pur şi simplu.

Nancy locuieşte tot în baracă şi femeia de serviciu a părăsit-o. Urmele vieţii ei grele au devenit evidente: e neîngrijită, părul e slinos, mâinile pământii. Şi are probleme băneşti.

— Singurul nostru avion valid a fost accidentat de Joey la aterizare iar uşile hangarului au fost distruse de o vijelie. Nu ştiu cum o să ne descurcăm de-acum înainte.

Tabitha se abţine de la comentarii în legătură cu această veste previzibilă.

— Speram că ne-ai putea da un avans.

— Draga mea, Barn House e tot ce am; şi cred c-ar fi de dorit să n-o ipotechez pentru cazul când tu şi Joey aţi avea nevoie de un adăpost.

— Dar nu-l putem lăsa pe bunicu' să piardă hotelul.

Bunicu' ar trebui închis.

— Cum adică „închis"?

— Bunico, ştii bine că nu e apt să circule liber; nu mai e în toate minţile. Chiar doctorul casei ar da un certificat în acest sens. Pentru binele lui. Ar fi extrem de simplu; zilnic se procedează aşa în astfel de cazuri.

— Poate că e simplu pentru tine, replică Tabitha. dar lui nu cred că i-ar place; şi eu nu intenţionez să-mi trimit soţul la azil pentru nimic în lume. Şi rostind cu acea mină severă pe care o adoptă o persoană scandalizată când vrea să sublinieze cât mai hotărât schimbarea subiectului, continuă: Haina asta a ta, zău, e o ruşine. Ar trebui măcar

s-o dai la curăţat.

— E singura pe care o am, şi nu-i pic de loc să ţii nimic acolo; nu-ţi poţi imagina în ce fel de cocină de porci trăim.

— Ba pot foarte bine.

După ce a luat cu împrumut cinci lire, fata pleacă acasă cu o expresie îngrijorată, preocupată. E limpede că a contat pe o moştenire. Iar Tabitha reflectează: „Da, fata mea, începi să descoperi că toţi aceia care procedează după bunul lor plac nu se pot aştepta să fie răsfăţaţi. Viaţa e grea şi nemiloasă; trebuie luată în serios”. Şi se întoarce la treburile ei din hotel, atentă la orice fir de praf, luptându-se cu un personal scump plătit şi nepăsător, oameni care au câştigat atâţia bani în timpul războiului încât acum urăsc până şi noţiunea de muncă şi care fiindcă au locuit în cantonamente dispreţuiesc acum orice aspiraţie spre o viaţă mai demnă.

122

DOUĂ ZILE MAI TÂRZIU Fraser o sumă la telefon. L-a găsit pe Bonser cu ajutorul unui prieten, un tânăr fost ofiţer care acum lucrează într-o agenţie de detectivi şi care, o asigură Fraser pe Tabitha, a acţionat cu discreţie absolută. Dar veştile sunt proaste. Bonser locuieşte la Paddington într-o pensiune de cea mai proastă categorie. Se spune că e grav bolnav, cu mintea rătăcită dar absolut decis să rămână unde se află.

— Doamnă Bonser, cred că trebuie luat de acolo de urgenţă şi pus sub îngrijire corespunzătoare. Oamenii care l-au acaparat nu-l pot ţine sechestrat dacă obţineţi un ordin medical, adică un certificat, că nu e în toate facultăţile sale mintale.

Tabitha intuieşte că la mijloc a fost o lucrătură; întreabă dacă nu cumva ideea îi aparţine lui Nancy. Şi vocea răspunde cu prudenţă:

— Nan într-adevăr mi-a telefonat, dar nu m-am

întâlnit cu ea; Scott a fost cel care a venit la mine. Dar Nan e, bineînţeles, foarte îngrijorată.

Acum Tabitha bănuieşte existenţa unei adevărate conspiraţii. Nancy, Fraser, Scott, tânărul detectiv, şi fără îndoială încă vreo câţiva, punând la cale diverse planuri, gonind cu maşinile de colo – colo, spionând, încercuindu-l pe Bonser în ascunzătoarea lui.

— Şi deci Nan s-a dus la poliţie?

— Nu la poliţie, doamnă Bonser. S-a acţionat numai particular. Nu cred că vă daţi seama cât de gravă e situaţia. Colonelul e jefuit, şi în mod evident montat împotriva familiei lui în ideea, presupun, de a se exercita asupra lui un control total. Ar putea să lase tot ce are altora şi nu dumneavoastră.

— Şi de când durează complotul ăsta?

— Complot, doamnă Bonser?

— Mă surprinde din partea ta, Godfrey, că vrei să-l vezi pe colonel internat într-un azil; s-a purtat întotdeauna foarte drăguţ cu tine.

— Dar, doamnă Bonser, pentru binele dumneavoastră, cât şi al lui.

— Nu te gândeşti deloc la el; te gândeşti doar la Nancy;

Iar Nancy nu se gândeşte decât numai la ea – sau cel mult la soţul ăla al ei. Dă-mi, te rog, adresa.

Fraser, cu vocea lui resemnată şi precisă, îi spune adresa şi încearcă o dată mai mult să se explice. Regretă foarte mult că pare nerecunoscător, dar având în vedere urgenţa cazului…

Tabitha închide telefonul cu un gest hotărât care îi exprimă mânia, nu numai faţă de Fraser, aflat la celălalt capăt al firului, ci şi împotriva tuturor acestor conspiratori.

Pe când se duce în grabă să prindă primul tren spre oraş, are impresia că aleargă să-l salveze pe Bonser, nu numai de Irene, tânăra zgripţuroaică, ci de toţi tinerii fără

inimă, egoişti, interesaţi doar să-i înlăture pe cei în vârstă din calea lor, fie vârându-i într-un azil fie în groapă.

„Şi chiar şi-au închipuit c-o să scape de el; şi că eu aş putea fi de acord cu aşa ceva, după cincizeci de ani. Au crezut că pot face ce vor cu soţul meu!”

Şi acum, în timp ce, ieşind din gara Paddington, trece grăbită pe străzi murdare, Tabitha e plină de o tandreţe protectoare faţă de această victimă a celor tineri.

Pensiunea se dovedeşte a fi o felie înaltă din cărămidă de culoarea bălegarului, pe o stradă ca o gură de canal, în schimb inelul metalic de pe uşă străluceşte iar la ferestre sunt perdele galbene, şi ele strălucitoare. Tabitha ciocăneşte şi, după o lungă aşteptare, uşa e deschisă de o femeie cu o faţă neobişnuit de galbenă îmbrăcată cu o rochie neagră de mătase mult prea strâmtă pentru ea. O scrutează pe

Tabithacu ochi de pasăre, totodată pătrunzători, bănuitori şi nătângi, şi mormăie:

— Colonelu Bonser? N-am auzit în viaţa mea de el!

Şi vrea să închidă uşa.

— Eu sunt doamna Bonser şi vreau să-l văd.

— Nu-mi pasă cine sunteţi.

— Ştiu că e aici; şi nu mă poţi opri să intru.

Femeia bombăne furioasă şi ţine uşa. Apoi, pe neaşteptate, în timp ce Tabitha o străfulgeră cu privirea şi împinge uşa cu greutatea ei firavă, femeia cedează şi, bombănind ca un papagal speriat, se retrage în obscuritatea scării. Probabil că e pur şi simplu intimidată de surexcitarea Tabithei, la fel de primejdioasă şi imprevizibilă la oamenii în vârstă ca şi la copii. Ripostează ţipând din întuneric:

— Etajul trei în faţă, cred că asta vă interesează. Eu n-am niciun amestec. Şi ţipetele se atenuează din nou, redevenind un bombănit, care pare să spună că femeia se spală pe mâini de toată povestea.

Tărăboiul produce efectul unei fluierături într-o crescătorie de iepuri sau al unei raze de lumină îndreptată brusc asupra unui morman de gunoi; dintr-odată întreaga incintă freamătă de viaţă. Se deschid uşi, se aud bufnituri de picioare trântite brusc de podelele şubrede; de deasupra o voce speriată strigă ceva nedesluşit; o fată şleampătă într-un capot matlasat vărgat se holbează de pe palier şi apoi se furişează într-o cameră. Casa e în mod evident un bordel de cea mai ieftină categorie. îi reaminteşte Tabithei unele din locurile unde, cu mai bine de cincizeci de ani în urmă, locuise împreună cu Bonser, pe atunci încă prea neştiutoare ca să recunoască mediul. Pe vremea aceea confundase sordidul cu aventura, dar acum e revoltată. Îi e silă, se simte sleită de puteri. Ticăloşia o înspăimântă dar o şi scârbeşte.

La etajul trei, din patru uşi trei sunt întredeschise şi după fiecare se află câte o persoană la pândă, trădată de un obraz trandafiriu, la una, de o mână pe cadrul uşii, la a doua, de o uşoară exclamaţie de surpriză la a treia.

Tabitha se îndreaptă spre cea de a patra uşă din faţă.

şi intră repede fără să mai aştepte vreun răspuns. O întâmpină, spre uimirea ei, o încăpere ticsită cu mobilă, de un stil demodat, cu un şemineu cu policioară, pardoseala acoperită cu pâslă şi carpete groase, cu un fotoliu din pluş iar în colţul cel mai întunecos, un pat înalt din mahon.

Pe pat se află un morman imens d. e haine azvârlite claie peste grămadă, de sub care, la căpătâi apare ceva umflat de culoare vineţie.

— Dick? Tabitha riscă o întrebare.

Dinspre umflătură se aude un sunet şuierător; se duce lângă pat şi aruncă o privire spre faţa aceea. E aproape de nerecunoscut: toate trăsăturile par să se fi înmuiat, sunt puhave şi tumefiate de sânge. Gura atârnă deschisă şi saliva se prelinge pe la colţuri, iar ochii au ajuns nişte simple linii.

Dar în strălucirea lor şireată mijeşte încă un licăr de viaţă.

Tabitha scoate un ţipăt şi apucă mâna omului.

— Dick, ştii cine sunt?

Mâna se încleştează de a ei.

— Tibby. Rânjeşte strâmb. E micuţa, bătrâna Păpuşă.

S-a crezut deşteaptă şi a vrut să-l închidă pe bătrânul ei soţ şi să-i înhaţe paralele. Dar ţi-am făcut figura, Păpuşo, nu-i aşa? Am scăpat din gheara ta, Păpuşel. Am pus totul la cale cu Ireen – am tras-o pe sfoară pe zgripţuroaica bătrână cu tânăra târfă!

I – Nu era nevoie să complotezi împotriva mea, Dick;

nu eu am vrut să te închid într-un azil.

Dar Bonser n-o ascultă. E plin de satisfacţia recentelor izbânzi.

— Dar şi Ireen, ce târfă tâmpită. A crezut c-a pus gheara pe mine. A crezut că eu… prea slab ca să ies singur.

Dar am chemat portaru, i-am dat cinci lire… ajutat să mă ridic, băgat în taxi. Şi iată-mă aici, la bătrâna Moll. Fată de treabă, Moll. Ştiam că n-o să spună… c-o să facă cum vreau eu.

— Dacă-ţi dă de băut, Dick, o să te omoare.

Bonser cade din nou în stare de prostraţie. Ochii i se încrucişează; rânjeşte bleg.

— Şireata Păpuşă, ce le mai ticluieşte.

— Dar, Dick, tu eşti, zău, tare bolnav; trebuie să te vadă un doctor. Lasă-mă să plec o clipă.

— Nuu, rămâi aici. O prinde mai ferm de mină. Rămâi aici unde te pot vedea.

— N-am de gând să plec; vreau doar să dau un telefon.

Bonser clatină încoace şi încolo din cap şi ochii i se închid. Pare să fi adormit, mâna lui slăbeşte sirinsoarea.

După o jumătate de oră, treptat şi cu multă precauţie

Tabitha reuşeşte să-şi elibereze degetele. Are mâna liberă când brusc Bonser o prinde de încheietură. Întreaga lui faţă radiază triumfătoare.

— Aha, ai crezut c-o să scapi… isteaţo. Se sufocă de râs şi faţa lui capătă o culoare înspăimântătoare – întunecată ca o prună strivită. Nu-ţi merge aşa de uşor cu bătrânu' Dick… nu-i el aşa de fraier. Ţi-aduei aminte de bookmakerii ăia şi de agenţia Walting… ce râs a mai fost!

Şi începe să bată câmpii înşirând vechi prilejuri de mândrie; povesteşte iarăşi şi iarăşi cum a înşelat întreaga lume şi mai ales pe escroci.

— Au crezut… Dick Bonser, ăsta-i un domn… joacă cinstit… familie onorabilă… obligat să accepte orice. Dar nu şi-au închipuit una ca asta… Dick a fost cel care i-a tras pe sfoară… ca un domn… cu eleganţă… şi l-a durut în cot… de toţi… pen' că vezi tu… *era* un domn… familie bună… Şi în timp ce ochii i se închid din nou, murmură ceva despre strămoşii lui imperiali.

Zece minute mai târziu se trezeşte iarăşi, cu un strigăt şi se holbează bănuitor la Tabitha, dar văzând că e tot acolo, o apucă şi mai strâns de mână şi-şi continuă psalmodierea.

— E din naştere, din educaţie… să nu te dai niciodată bătut; până când încă o dată aţipeşte şi zace lat cu o expresie de calmă încredere.

123

ŞI AŞA TREC ORE în şir. Bonser se trezeşte la cea mai mică mişcare a Tabithei; apoi, mulţumit că o vede prezentă, vorbeşte, se laudă, până când adoarme din nou.

Amorţită din cauza poziţiei forţate. Tabitha priveşte în I

jurul ei şi numără sticlele goale care îşi ridică gâturile din

toate colţurile. O sticlă de brandy golită pe jumătate se află pe noptieră împreună cu două pahare folosite,

dintre care unul e mânjit cu ruj purpuriu. „Bea cu baba aia de la parter, îşi spune Tabitha. Niciodată nu i-a plăcut să stea de unul singur; asta l-a determinat să fie drăguţ şi cu mine uneori – şi acum l-a distrus”. Încearcă vag senzaţia unei tragice răzbunări a sorţii; mintea ei obosită propune cuvântul judecată. împinge sticla de brandy de cealaltă parte a noptierei, ca Bonser să nu poată ajunge la ea, şi apoi aţipeşte.

Când se trezeşte, cu toate încheieturile înţepenite, afară începuse să se întunece. Bonser îi vorbeşte cu o voce însufleţită, înviorată.

— Bătrâna Păpuşă, iată-ne din nou împreună. Nestingheriţi. Am scăpat de bătrânu’ Harry şi de Dorothy, şi de

Barn House, coşmelia aia afurisită. Trage şi tu o duşcă.

Păpuşo. Suntem liberi să sărbătorim evenimentul.

— Dar, Dick, sunt sigură că ai băut destul pe ziua de azi. Sunt sigură că şi doctorul ar fi de aceeaşi părere.

— Doctorul? Pare să mediteze. Ai nevoie de doctor?

— Trebuie să chemăm un doctor.

— Oh, bine, dacă ai nevoie de el… trage clopoţelul…

bătrâna Moll… o să-ţi aducă doctoru’. îi eliberează mina

Tabithei care traversează camera şi trage de şnurul clopoţelului demodat. Deodată aude un trosnet puternic şi-l vede pe Bonser cu sticla de brandy la gură. Trăsese măsuţa spre pat aşa încât paharele se prăvăliseră pe podea iar sticla legănându-se îi alunecase drept în mână. Tabitha se repede să i-o smulgă. Dar e atât de încântat de festa pe care i-a jucat-o încât se îneacă, brandy-ul i se revarsă pe gură şi pe nas, în timp ce Tabitha îl bate pe spate. Iar Bonser jubilează:

— Ehei, Păpuşo nu te-ai aşteptat la figura asta; nu eşti atât de isteaţă! Unde ţi-e mâna? Stai pe loc şi îi apucă

iar mâna, apoi brusc se prăbuşeşte într-un somn adânc, sforăind şi gemând.

Se aud şoapte afară şi uşa e deschisă cu precauţiune.

Tabitha întrezăreşte faţa femeii de pe scări, fleşcăită ca o băşică umplută cu lichid.

— Aţi sunat?

Tabitha ridică un deget cerând linişte şi spune în şoaptă că trebuie chemat un doctor cât mai repede cu putinţă. Fleşcăita răspunde cu o surprinzătoare energie plină de indignare:

— Asta am zis şi eu; dumnealui n-ar trebui să stea aici câtuşi de puţin… în halu-n care e.

— Da, fii bună şi du-te după un doctor.

Femeia mai înaintează câţiva paşi în cameră, înfăşurându-şi capotul în jurul. ei cu gestul unei matroane romane de o moralitate fără cusur. E dornică să comenteze această situaţie interesantă. Dar pe neaşteptate Bonser se ridică în capul oaselor răcnind, iar versiunea feminină a lui Cato, dispărând în cărnuri flasce şi falduri fluturânde, iese cu mişcări greoaie din cameră.

— Cine-i asta? Bonser o strânge atât de tare pe Tabitha de mână încât îi pârâie oasele. Nu vreau doctor… să nu mi-l aduci aici pe escrocul ăla… mai rău ca Ireen, mai rău decât oricare dintre voi. Fără şmecheriile tale, Păpuşo. Nu-ncerca să mă sperii… mă simt bine… tot mai bine de la o zi la alta.

Priveşte crunt în sus şi răsuflă greu parcă s-ar lupta cu un duşman. Tot mai bine şi mai bine… numai doctorii sunt de vină… m-au nenorocit… blestemata aia de Barn

House… nicio distracţie… nimic, mă deprima. Tu, Păpuşo, tu mi-ai mâncat zilele.

— Dick, cum poţi să spui aşa ceva? Ştii bine că băutura…

Dar Bonser clatină din cap.

— Nu eşti aşa de isteaţă, Păpuşo; am şters-o… n-ai

reuşit să mă duci de nas… nu pe bătrânu’ Dick… Cuprins de convulsii, faţa şi buzele i se înnegresc, ochii se holbează sfidători. Mă simt bine… n-am să mor încă… nici pomeneală… nici pentru toţi blestemaţii de escroci şi toate târfele din lume. Vine rostogolindu-se până la Tabitha, răsturnând-o aproape de pe scaun; vocea lui tremurătoare se stinge, dar rânjeşte triumfător. Nu poţi să mă sperii, Păpuşo.

Cunosc toate şmecheriile. Am scăpat de tine, am scăpat de Gladys, am scăpat de Ireen… Cântecul lui de triumi se înalţă într-o psalmodiere. Am scăpat de fiecare dată… v-am dus, v-am dus pe – to

Corpul lui greu, puhav, prăbuşit peste Tabitha alunecă din braţele ei şi se întinde pe podea. Trupul ruinat pare să se descompună. Dar faţa strivită de piciorul patului cu obrazul strâmbat în sus şi într-o parte, tot mai afişează un rânjet; iar buzele groase continuă să bolborosească veselul refren: „V-am du-us… duuus… pe toţi”, care se pierde într-un murmur aidoma gânguritului unui copilaş care se îndeamnă singur la somn. Înainte de sosirea doctorului.

Bonser şi-a dat sufletul.

Din fericire nu e nevoie de nicio anrhetă. Doctorul din Urrsley poate diagnostica fără dificultate cazul: hidropizie, alcoolism, pietre la ficat, rinichii distruşi, arterele ca nişte ţevi de fier şi o inimă epuizată.

— De mirare că bătrânu’ petrecăreţ a trăit până la şaptezeci şi şase de ani.

Pe Tabitha o uimesc necrologurile apărute în ziarele din Urrsley care evocă imaginea unui cetăţean de valoare, om înzestrat cu spirit de prevedere şi pricepere în afaceri, ospitalier, generos, independent în opinii; sunt consemnate serviciile pe care Le-a adus în timpul războiului, devotamentul lui în faţa datoriei.

Tabitha reflectează: „. Bineînţeles că ei nu l-au

cunoscut niciodată pe Dick, n-au avut nici cea mai vagă idee despre adevăratul Dick”. Dar acum, când mintea ei, gravitând în permanenţă în jurul lui Bonser, readuce zilnic în memorie scene şi cuvinte pe jumătate uitate, Tabitha e confruntată cu o asemenea cantitate de amănunte încâlcite, atâtea inconsecvenţe, încât se pierde în labirintul amintirilor. îşi aduce aminte de luna ei de miere şi râde, apoi scrâşneşte din dinţi îndurerată. Se minunează de neruşinarea lui; de sinceritatea lui crudă care nu ascundea nimic dar nici nu spunea vreodată adevărul; de atmosfera romantică pe care bătrânul mincinos o plăsmuia în jurul său cu un talent înnăscut – asemeni acelor păianjeni minusculi care-şi ţes pânza numai ca să poată pluti în voia brizei – şi graţie căruia a fost în stare să se smulgă cu disperare chiar şi dintr-o moarte sordidă, proiectându-se într-o lume de iluzii fericite.

Îşi aminteşte cum a escrocat-o pe o bătrână văduvă în afacerea frauduloasă Walting montată de el şi-şi zice:

„A fost un om rău, într-adevăr capabil de orice”. Dar chiar şi această concluzie o duce cu gândul la un gest tandru faţă de ea, la o manifestare măgulitoare născocită de el anume pentru a-i face plăcere. îl revede venind în apartamentul ei din Urrsley, fără îndoială cu gândul de a-i stoarce banii, şi dintr-odată îşi spune: „Dar ce s-ar fi ales de mine dacă n-ar fi venit: aş fi fost în tot acest răstimp de douăzeci şi trei de ani, o femeie bătrână, acrită, o babă nenorocită, fără niciun rost, dar şi mai probabil moartă de mult. El m-a trezit din nou la viaţă; a fost ca o reînviere din morţi”. Şi pierdută în acest încurcat hăţiş de bine şi rău, ca într-un adevărat univers, renunţă la încercarea de a trage o concluzie; şi din nou se gândeşte numai la pierderea suferită, la singurătatea ei şi-şi spune, la fel ca mii de văduve, din străfundul sufletului lor rănit de pierdere: „Au dreptate ziarele; a fost un om deosebit”.

Căci Bonser, pacostea şi povara, fusese totodată

cerul şi pământul vieţii ei. De aceea pierderea lui i se pare a fi ceea ce pentru o carte înseamnă pierderea coperţii.

Ceea ce apăruse un simplu adaos exterior, un ornament costisitor şi greoi, se vădeşte dintr-odată a fi nu numai, structura de bază şi cheia de boltă a întregului, dar însăşi raţiunea acestuia de a exista. Într-adevăr, din acel moment, în înfăţişarea Tabithei, chiar şi în îmbrăcămintea ei – atât de îngrijită altă dată – începe să apară o oarecare neglijenţă; acel aer de renunţare care-i face uneori pe oameni să spună referitor la o persoană în vârstă, că el sau ea „se duce de râpă”. Şi faptul se datorează sentimentului care o stăpâneşte: că sunt prea multe la care trebuie să se gândească, prea multe responsabilităţi în diferite locuri, şi un tărâm fără limite în privinţa hotărârilor de luat; trebuie să nu uite nimic şi să decidă totul.

ÎN PLUS, BONSER şi-a lăsat afacerile nu numai în curcate dar şi neclare. Şi-a ars singurul testament întocmit cu douăzeci de ani în urmă, în favoarea Tabithei, anunţând notarul că are intenţia de a-l anula, dar altul nou nu întocmise. Patru femei, printre care şi Ireen Grapper, deţin scrisori ce promit moşteniri substanţiale, dar Bonser n-a lăsat nimănui nimic. Există o ipotecă asupra hotelului

Freemasons şi o poliţă fără acoperire la bancă. Cutia de scrisori e înţesată cu note de plată nu numai de la negustori de vinuri ci şi de la negustori de stofe, croitorese şi blănari, pentru îmbrăcămintea comandată de o jumătate de duzină de diverse femei. Pretenţiile bookmakerilor, una peste alta, se ridică la peste trei mii de lire. Pare îndoielnic dacă întreaga avere imobiliară poate acoperi datoriile.

Tabitha nu e prea surprinsă de această stare de lucruri, dar e revoltată. Încearcă simţăminte identice cu ale unui comandant de garnizoană asediată când duşmanul sfărâmă în cele din urmă porţile şi porneşte la atac. De aceea acţiunile ei par oarecum disperate. Într-o singură zi concediază şoferul, vinde maşinile şi dispune ca hotelul

Beausite să fie scos la vânzare. Cu o expresie de dârzenie mânioasă şi concentrată, dar cu pălăria uşor strâmbă şi câteva şuviţe de păr atârnând la spate, se îndreaptă cu pas zorit spre bancă, îşi dă seama, bineînţeles, că nu trece neobservată; e chiar conştientă că trebuie să fie ceva în neregulă cu rochia ei dar e preocupată de lucruri mult mai importante pentru a-şi putea da seama că pălăria este sursa acelei senzaţii de stânjeneală sau pentru a se opri în faţa vreunei vitrine şi a-şi verifica ţinuta. Cât priveşte trecătorii, ei îşi spun în mintea lor: „Încă o biată bătrână agitându-se în van”, şi trec cu vederea o ţicneală care, în cazul unei persoane mai tinere, i-ar fi făcut să stea locului şi să se uite lung sau chiar să se alarmeze pentru siguranţa publică.

Scopul Tabtihei este de a-l convinge pe directorul băncii să amâne scadenţa poliţei, situaţie în care ar putea achita datoria sporind beneficiile hotelului Freemasons.

În aceeaşi clipă, se gândeşte la alte cinci lucruri, cum ar fi:

„Trebuie să salvez Freemasons pentru că Nancy la mine o să vină când s-o alege praful de asociaţia lor. Oare Dorothy o să-şi aducă aminte să închidă gazul la sobă? Am făcut eu bine să public aşa de curând anunţul cu scoaterea la vânzare a hotelului Belvedere? De ce n-a scris Nancy?

Nici măcar n-a venit la înmormântare. Ce se întâmplă oare cu ea?”

Directorul băncii se dovedeşte ca întotdeauna încântat s-o vadă pe Tabitha. Ca mulţi alţii care, nefiind ei înşişi bogaţi, se ocupă de bogăţiile altora, e un filosof, un mare cititor şi un om de o vastă cultură. Cu vreo zece ani în urmă descoperise spre surprinderea lui că bătrâna puţintică şi urâţică pe care a cunoscut-o în calitate de hotelieră nu este alta decât însăşi doamna Bonser eroina atâtor biografii, muza cercului artistic *Bankside*, prietena adorată a unor poeţi şi artişti plastici atât de profund

implântaţi în istoria culturii încât acum există specialişti plătiţi anume pentru a-i redescoperi.

O interpelase odată cu emoţie pioasă:

— Doamnă Bonser, am văzut un portret al dumneavoastră în ultima biografie a lui Boole.

— Al meu?

— Da, după un desen făcut de Dobey; unul dintre cele mai reuşite, dacă-mi permiteţi să-mi spun părerea.

— Oh, da, Dobey. Bietul băiat, a murit. Scuzaţi-mă, domnule Bacon, dar sunt cam grăbită şi aş vrea să ştiu… scoate la iveală un carneţel… cum stau cu contul.

Rezultă că n-a citit niciun rând din memoriile lui

Boole şi n-a aruncat nicio privire asupra ediţiei operelor complete ale lui Dobey. Nici nu a auzit de autobiografia lui Griller, intitulată *Jurnalul Pullen* sau de *Perioada*

Bankside scrisă de Hodsell sau de recenta lui lucrare *Gloriile decadenţei*. După câte se pare, o interesează doar afacerile, şi directorul clatină încă o dată din cap în faţa destinului nedrept care mână suflete alese şi sensibile în birourile unor bănci de provincie şi hărăzeşte unei femei

— Cu o imaginaţie atât de limitată încât nici nu-şi recunoaşte propriul noroc – o poziţie centrală într-o faimoasă epocă a literaturii britanice, fericirea de a se fi bucurat de devotamentul unui poet ca Boole, de a fi cunoscut în persoană un geniu aproape mitic, de talia fascinantului

Dobey.

De atunci nu i-a mai vorbit niciodată Tabithei despre trecutul ei, dar manifestă în continuare o deferenţă specială atunci când se grăbeşte s-o întâmpine la uşă şi să-i ofere un scaun. Şi când se reaşază la biroul său, ochii lui fixaţi cu respect şi regret asupra ei, nu înregistrează obrajii uscaţi, privirea febrilă, pălăria strâmbă şi degetele zvâcnind nervos ale unei bătrâne femei neliniştite, ci

încearcă să descopere vreo urmă a muzei pe care Boole a venerat-o şi pe care Dobey a imortalizat-o.

— Am venit în legătură cu poliţa, domnule Bacon. Vă rog să înţelegeţi că mă aflu într-o situaţie cam dificilă în momentul de faţă, până când…

— Oh, desigur, doamnă Bonser; aveţi toată înţelegerea mea.

— Va trebui să recurg la ajutorul dumneavoastră pentru următoarele câteva săptămâni.

Directorul îşi coboară privirile şi mângâie uşor presspapierul confecţionat din capul unui obuz folosit în timpul războiului cu Kaiserul, când fusese un tânăr servant la mortiere; şi explică într-o manieră la fel de delicată că pentru moment politica băncii în chestiunea poliţelor este în curs de reanalizare până când situaţia politică va fi ceva mai clară.

— De fapt, doamnă Bonser, până când vom vedea ce poate aduce cu sine rezultatul atât de surprinzător al recentelor alegeri. Tabitha uitase de alegerile organizate în urmă cu două zile. Nu remarcase nici măcar victoria partidului laburist obţinută eu o majoritate zdrobitoare; şi expresia ei încurcată nu-i scapă celui care o observă.

— Desigur, zice el, mai degrabă pentru a se consola pe sine decât pe clientă, cei care au trecut de cealaltă parte reprezintă doar un mic procent, şi sunt în special tinerii.

— Da, da… Tabitha prinde cuvântul din zbor.

„… tinerii… ei nu nu ştiu. Se opreşte cu buzele întredeschise, incapabilă să aleagă vreunul din motivele care-i fac pe tineri să se pripească: îngâmfarea. combativitatea sau refuzul de a accepta sfaturi. După o scurtă pauză, directorul continuă politicos:

— Şi trebuie să ţinem seamă, doamnă Bonser, că peste patru milioane de noi alegători au fost înscrişi pe liste în ultimii şase ani; şi, după cum ştiţi, în vreme de

război, tinerii devin nestatornici. Scapă de sub influenţa familiei, pierd contactul cu principiile solide. Directorul ridică presspapierul, şi se poate vedea că, pentru el, acesta reprezintă acum un principiu pe care îl cântăreşte ca un om cu experienţă, de parcă ar fi vorba chiar de binele propriilor săi copii. Iată deci cum stau lucrurile, doamnă Bonser, şi aşază greutatea încet şi cu grijă pe biroul gol ca şi când ar depozita un obiect de valoare de care nu e nevoie pentru moment. Ne creează dificultăţi; nu ştim prea bine pe ce contăm. Proiectele de naţionalizare pot părea fanteziste dar acesta nu e un motiv pentru a exclude posibilitatea punerii lor în practică. Se spune că domnul Altlee este un om cu judecată, dar el se află într-o poziţie extrem de dificilă. În rândul majorităţii care l-a susţinut se numără unele elemente extremiste, turbulente: este cred

Camera cu cel mai mare procent de tineret din toată istoria. S-ar putea să ne aflăm în ajunul unor mari schimbări… foarte mari schimbări.

Încă ameţită în urma respectuoaselor sărutări de mâini de adio ale directorului, Tabitha se trezeşte în stradă. Furioasă, îşi spune în sinea ei: „Probabil că se înclină şi face atâtea reverenţe pentru că n-are de gând să mă ajute”, şi se îndreaptă spre casă cu o mină şi mai îndârjită, mai înfrigurată. Pălăria, acum dată cu totul uitării, îi atârnă peste ureche. „Alegerile, zice. Bun, dar de ce să aibă asta vreo importanţă? Doar toată lumea ştie că toată lumea a înnebunit”.

Îl găseşte pe bătrânul Harry aşteptând-o neliniştit, foarte abătut…

— Deci, ăsta-i sfârşitul. Mi-am închipuit eu. Oricum, tu n-ai fi fost în stare să conduci singură un hotel.

Harry încearcă să se consoleze cu această idee; că în niciun caz o fiinţă atât de necugetată şi răsfătată ca Tabitha n-ar fi reuşit vreodată să conducă un hotel.

— Nu fi absurd, Harry; bineînţeles că n-am să renunţ

la Freemasons.

— Dar draga mea Tibby, o cicăleşte el, e nevoie de pricepere şi de bani ca să poţi ţine un hotel. Nu poţi continua fără capital.

— Totuşi, vom continua. De ce n-ai pus să se aprindă focul?

— Nu mi s-a părut că e atât de rece; să mai facem şi noi puţină economie.

Tabitha trage clopoţelul şi-i porunceşte bătrânei Dorothy să aprindă focul. Este o reacţie asemănătoare cu atitudinea sfidătoare a veteranului care ameninţă ghiulelele cu pumnul.

Şi când, la sfârşitul unei săptămâni de verificări sumare, rezultă că datoriile lui Bonser au înghiţit Freemasons şi că va fi nevoie să fie ipotecată şi Barn House drept garanţie pentru poliţa neacoperită, Tabitha refuză să asculte sfatul avocatului sau să examineze conturile. Declară că va continua; va face rost de capital din altă parte.

Dar nu întreprinde nimic în acest sens. îşi urmează rutina zilnică, cu şi mai multă scrupulozitate, cu o ardoare sporită. Rătăceşte din cameră în cameră, cât e ziua de lungă, căutând urme de praf sau, mai probabil, pentru simplul motiv de a vedea o dată mai mult acele bunuri, care, ameninţate fiind să piară în falimentul general, sunt privite cu o afecţiune nouă, mult mai profundă.

Aleargă dintr-o odaie într-alta şi, urcând în grabă scările, un junghi în inimă o sileşte să se aşeze pe primul scaun aflat pe coridorul etajului.

Şi în timp ce îşi ţine mâna la inimă şi simte cum treptat durerea cedează cu spasme sugerând un animal de pradă care bate în retragere – o nevăstuică sau un dihor, refugiindu-se cu salturi furibunde – ochii ei contemplă, prin fereastra joasă, ultimele construcţii realizate de Roger, sticlă scânteietoare şi beton luminos în soarele

dimineţii; observă că sălciile din jurul bazinului de înot au crescut mai înalte decât acoperişurile, şi încearcă un sentiment de triumf şi deznădejde care par s-o frângă în două.

Roger, pe care l-a detestat atâta a murit în timpul unui bombardament aerian, dar clădirile înălţate de el sunt acum mândria Tabithei. Nu va uita niciodată ziua când o tânără femeie politicoasă a venit să le fotografieze pentru

Revista de arhitectură. Un exemplar al revistei, unde au apărut fotografiile, se află pe măsuţa de lucru a Tabithei.

Din acea revistă a aflat că restaurantul ei se remarcă prin liniile lui pure, demnitatea lui clasică, îmbinată cu o totală lipsă de pretenţiozitate.

Dar chiar satisfacţia provocată de contemplarea acestei capodopere aduce cu sine îngrijorarea care o face să uite de durere. Sare din nou în picioare. „Ce-o fi făcând nenorocitul ăla de avocat? Trebuie să-i scriu şi să-i explic”.

Iar la venirea nopţii zăvoreşte uşile de două ori. blochează ferestrele ca pentru a-i împiedica pe duşmani să pătrundă – nu numai pe creditori, bancheri, avocaţi, portărei, ci pe oricine ar îndrăzni să unelteasc împotriva credinţei şi realizărilor ei.

Alunecă pe panta acelei nebunii a oamenilor în vârstă care împinge câte o pereche de bătrâni respectabili să se închidă în casă şi să accepte hrana doar prin cutia de scrisori, izolându-se astfel de lume până când mor şi sunt găsiţi de vreun poliţist, mumificaţi printre teancuri de ziare vechi şi mobilă înnegrită de fumul depus în decursul anilor.

125

BRUSC ÎNTREAGA SITUAŢIE capătă o altă întorsătură. Controlând costumele vechi ale lui Bonser înainte de a le dona comitetului pentru refugiaţi, Dorothy găseşte o cheie cu o etichetă numerotată. Cheia aparţine

unui seif din Londra pe numele de Bromley, de unde ies la iveală bijuterii în valoare de două mii de lire sterline, un săculeţ cu monede de aur, trei ceasuri de aur, pacheţele cu scrisori de dragoste de la diverse femei, şi câte va jucării pornografice. Conţine de asemenea documente pe numele lui

Bromley care dezvăluie că, sub acest nume, Bonser este titular de conturi la trei bănci diferite, în valoare totală de peste patru mii de lire. Laolaltă sumele sunt mai mult decât suficiente pentru a achita toate datoriile lui Bonser rămânându-i şi Tabithei câteva sute. Ce e drept, acecte câteva sute nu ajung pentru acoperirea poliţei, dar acum reiese că în decursul celgr cinci săptămâni de la alegeri.

— Printr-un misterios proces produs în ciuda discursurilor guvernamentale care” par să confirme cele mai sumbre previziuni cu privire la preluarea de către stat a tuturor proprietăţilor private şi la punerea în practică a acestui temerar experiment economic – banca şi-a recăpătat curajul. Probabil că pur şi simplu s-a împăcat cu situaţia.

E de acord să amâne scadenţa poliţei astfel încât Tabilha să poată păstra Freemasons.

Bătrâna femeie primeşte felicitări din toate părţile, dar ea pare mai puţin încântată de norocul de a fi scăpat cu bine, cât copleşită de noi griji. A comandat atât pentru

Barn House cât şi pentru hotel instalaţii noi, renovări, tapete, covoare; şi se plânge toată ziua de costul ridicat al materialelor, de muncitorii care sunt o adevărată povară.

Numai bătrânul Harry se bucură fără rezerve de securitatea şi confortul redobândit. Aduce laude.

— E într-adevăr deosebit de plăcut aici, Tibby;

bătrâna Dorothy se îngrijeşte foarte bine de noi. Nu ştiu ce ne-am face fără Dorothy. Devine sentimental în

legătură cu trecutul: Am avut o copilărie fericită, noi doi.

Tibby. Era minunat în acele zile.

Îşi manifestă uşurarea, încântarea, în mici desfătări, cu acea candoare care e considerată copilărească pentru că uită să fie egoistă. Sporovăieşte de unul singur, râde din senin fără motiv şi seara, apropiindu-se de foc îşi freacă genunchii osoşi, reumatici.

— Ce foc plăcut. Ah, ai mare noroc cu Dorothy; ai fost întotdeauna o fată norocoasă, Tibby, ai căzut mereu în picioare.

A dat-o uitării pe Nancy, ca de altfel toată ultima jumătate de secol. Trecutul se destramă în urma lui aşa încât pluteşte ca o frunză purtată prin văzduh de o adiere şi mângâiată din când în când de căldura razelor de soare.

Iar Tabitha e bucuroasă că nu mai aude numele lui

Nancy. Fraser, venit într-o zi să ia masa de prânz, aduce vestea că asociaţia Dunfield e pe ducă. „Mă linişteşte gândul că, salvând Barn House, Nan va avea unde să-şi găsească un adăpost”. Dar Tabitha nu rosteşte niciun răspuns cu glas tare. E prea supărată pe Nancy pentru că nu i-a mai dat nicio ştire, pentru că n-a venit nici măcar la înmormântarea bunicului ei. „Dacă fata nu dă dovadă de cele mai elementare sentimente omeneşti, de ce să-mi fac eu griji în privinţa ei? Ca mâine am să mă trezesc cu ea când asociaţia aia ridicolă o să dea faliment”.

Amărăciunea ei sporeşte odată cu terminarea reparaţiilor de la Barn House când nu mai are nimic altceva care s-o preocupe. „Zău, fata asta e nemaipomenită. Niciun hotentot n-ar putea fi mai iresponsabil. Ce dumnezeu o fi punând la cale? Ce s-o fi întâmplat în realitate la

Dunfield?”

Ziarele sunt pline de relatări despre dificultăţile întâmpinate de militarii demobilizaţi. Unul a jefuit un magazin ca să poată plăti datoriile făcute de soţia lui în

timpul războiului; altul s-a sinucis pentru că fostul lui patron a murit şi nu mai avea unde să muncească.

„Dar individul ăla n-o să se sinucidă*; e prea încrezut.

Nu trebuie să-mi fac gânduri din astea negre. Iar Nancy n-o să recunoască în ruptul capului că el i-a distrus viaţa.

Bănuiesc că Nan a votat cu socialiştii pentru că dumnealui era contra guvernului care nu-i dădea tot ce voia el”.

Pe zi ce trece e tot mai indignată de ingratitudinea şi de prostia fetei. „Dacă nu-mi scrie ea mie, eu categoric n-am să-i scriu ei. Nici n-am *să mă gândesc* măcar la ea”.

Dar doarme chiar şi mai rău ca de obicei; iar somnul e greu, – bântuit de nelinişti, aşa că se trezeşte speriată întrebându-se dacă n-a luat foc casa. Când Dorothy îi aduce ceaiul, Tabitha îi spune: „Nicio scrisoare, desigur.

Oh, alea nu-s scrisori. Facturile şi circularele nu sunt scrisori”.

Într-o dimineaţă, foarte devreme, se trezeşte brusc plângând în hohote: „Nu, nu”; şi are impresia că s-a întâmplat ceva tragic, că a pierdut-o pe Nancy definitiv, că n-o s-o mai vadă niciodată.

Se ridică din pat, sfârşită, tremurând toată şi se întreabă dacă într-adevăr a visat. Nu a văzut nimic în vis, a avut doar senzaţia că s-a întâmplat ceva, ca un fapt înregistrat de nervi şi nu de ochii minţii aşa cum i se păruse pentru o clipă. Apoi se înfurie pe sine însăşi: „Nu eşti altceva decât o bătrână neroadă, mereu speriată de câte ceva”. Dar nu mai poate rămâne în pat. E încă sub impresia spaimei; nu reuşeşte s-o alunge oricât încearcă să raţioneze.

Teama o stăpâneşte nu pentru că e în vârstă ci pentru că a suferit mult în viaţă. Se îmbracă în grabă ca pentru o vizită urgentă, apoi se mută ba de pe un scaun pe

altul, ba la fereastră, privind nerăbdătoare zorile care se iveau anevoie prefăcând tufişurile şi pomii şi clădirile din parcul ei de forme schiţate parcă doar pe jumătate de o imaginaţie apatică.

I-ar face plăcere să iasă în grădină dar îi e frică să n-o deranjeze pe Dorothy, care doarme deasupra, să nu tulbure liniştea celor din hotel. E reţinută în colivia ei de îndelungatul obicei de a respecta tihna altora, de un profund sentiment de corectitudine.

Dar la şase şi jumătate când coboară somnoroasă scările scârţâietoare de la mansardă, Dorothy rămâne uluită găsind-o pe stăpâna ei gata îmbrăcată aşteptând-o nerăbdătoare pe coridor.

— Am să beau ceaiul de îndată ce ai să poţi să mi-l aduci, Dorothy. Am o grămadă de treabă azi. Şi, pe loc, începe să întocmească o listă de treburi: inventarul argintăriei şi verificarea aşternuturilor. îşi argumentează singură: „A fost doar un coşmar, un vis urât, iar visele nu se realizează”. Dar deodată îşi dă seama din toată experienţa ei de viaţă că uneori coşmarurile se pot adeveri.

Spre prânz, cu senzaţia cuiva care se află încă sub impresia unui vis, se trezeşte la telefon, chemând hotelul Dunfield. I se spune că doamna Parkin nu mai stă la hotel.

Locuieşte în barăcile de lângă aerodrom. Să i se transmită vreun mesaj?

Dar Tabitha, după ce atâta timp n-a reuşit să-şi înfrâneze teama, e acum cuprinsă de panică. Preferă să nu afle. „Nu, mulţumesc, nu e nimic important”, răspunde ea. Peste o jumătate de oră e în drum spre Dunfield cu o maşină închiriată. Şi şoferul, auzind-o pe pasagera lui mormăind cu glas tare: „Neroadă, bătrână neroadă”, îşi zice în sinea lui: „Biata mătuşica, e ţăcănită rău la cap.

Păi, ar trebui să fie ele mult pe lumea ailaltă”.

De la hotel i se indică Tabithei un drum lateral, unde

descoperă – atârnând strâmb printre nişte sârme ruginite, la marginea unui câmp – o firmă răscoaptă de soare pe care se poate citi: *Avioane Dunfield. Zboruri în Europa la orice oră*.

De cealaltă parte a câmpului se zăresc: un mic hangar, fuselajul unui avion cu aripile lipsă şi o maşină elegantă, lungă, tip sport de două locuri; aproape de drum, în spatele gardului viu neîngrijit se află trei barăci într-o baltă de noroi pe jumătate întărit amestecat cu cioturi de varză şi lujere uscate de fasole – rămăşiţele unei grădini de legume abandonată.

Tabitha îşi spune: „Nu poate fi aici; locul e părăsit”.

Dar deodată, aspectul sordid şi calmul, încremenirea băltoacelor de pe poteca desfundată îi par de rău augur.

Strigă „Opreşte, opreşte!” şi se dă jos înainte ca maşina să se fi oprit de-a binelea, împiedicându-se gata să cadă în genunchi.

Temerea ei a devenit acum o certitudine. În timp ce păşeşte grăbită pe potecă, încercând, chiar aşa înspăimântată cum e, să evite să-şi stropească pantofii, gândeşte;

„Ştiam eu că tot o să se întâmple o nenorocire. Da, chiar şi atunci când am salvat hotelul”.

Dar deodată, uşa barăcii din dreapta se deschide; un băieţel îmbrăcat cu un şorţuleţ murdar iese, încă nesigur pe picioare, şi se uită cu mare uimire la femeia necunoscută.

Tabitha se repede să-l prindă în braţe şi-l sărută. E

gata să plângă de uşurare. Băiatul, măcar, e teafăr. Îi vorbeşte cu o voce tremurătoare care îl sperie imediat pe copil:

— Jacky, nu mă mai cunoşti? Sigur că nu!, şi începe să râdă, ceea ce are un efect şi mai terifiant. Copilul scoate un ţipăt puternic de spaimă şi indignare.

Dinăuntru se aude vocea lui Nancy mustrându-l, apoi

apare ea însăşi în pragul barăcii ştergându-şi mâinile de un şorţ din pânză de sac. Gestul e al unei spălătorese cu ziua, care şi-a părăsit brusc albia de rufe. Silueta ce i se înfăţişează privirii înmărmurite a Tabithei, se potriveşte cu gestul. Are în faţa ochilor o femeie grasă cu o faţă vulpină roşie şi umedă de aburi şi cu părul nepieptănat, din care laţe negre năclăite i s-au lipit de frunte.

Nancy scoate un chiot de surpriză şi se grăbeşte s-o îmbrăţişeze pe Tabitha.

— Bunico, ce bine îmi pare că te văd. Dar ai nimerit o zi de vizită… Sunt într-un hal! De ce nu m-ai prevenit?

Tabitha intră în baracă şi vede mormane de farfurii şi cratiţe nespălate, rufe atârnând la uscat din tavan şi într-un spaţiu alăturat, o masă acoperită cu o faţă de masă mototolită şi cu pete de ceai şi sos.

— Nu-i aşa că e înfiorător? zice Nancy, zâmbind la vederea expresiei de pe faţa Tabithei. Dar, ştii, nu găsesc pe nimeni să mă ajute chiar dacă ne-am putea permite o asemenea cheltuială.

— Te-ai îngrăşat. Doar nu cumva eşti…

— Ba da, mă tem că da. Bietu’ Joey e furios; s-ar părea că nu pot nici să ridic ochii la el fără să rămân însărcinată.

— Dar nu te-ai gândit? Cum o s-o scoateţi la capăt?

— Habar n-am. Fata ridică din umerii ei plini, nu cu descurajare ci resemnată. Nu cred că mai putem rămâne aici mult timp. Tresare. Sfinte dumnezeule, vine Joey;

am crezut că nu se întoarce până la prânz.

O siluetă măruntă, cu cizme de cauciuc se zăreşte răzbind anevoie prin noroiul de pe câmp. îşi croieşte drum izbind ici-colo cu piciorul şi fiecare mişcare vădeşte o amarnică disperare.

Tabitha se întoarce grăbită spre Nancy.

— Eşti fericită?

— Păi, nu prea-mi rămâne timp să mă gândesc.

— Tu singură ai spus că nu-i trebuia altceva decât o slujnică.

— Şi şi-a luat o nevastă, bietu’ Joey.

— Bietu’ Joey, bietu’ Joey! izbucneşte Tabilha cu mânie. De ce e mereu bietu’ Joey!? Dar în ciuda indignării coboară vocea când Parkin se aude afară lovind cu cizmele în perete.

Nancy dă fuga să-i tragă cizmele. Parkin intră în bucătărie în ciorapi, găuriţi în vârf, se opreşte locului şi o străfulgeră cu privirea pe Tabitha care e surprinsă de slăbiciunea lui, de cutele adânci de pe faţa prelungă, îngustă şi mai ales de privirea lui, furibundă şi totodată şovăitoare, privirea unui fugar într-o ţară străină.

În cele din urmă exclamă:

— Dumneata, doamnă Bonser? N-am bănuit vreodată că o să am parte de asemenea cinste.

Tabitha interceptează privirea lui Nancy implorând-o să se stăpânească, să fie îngăduitoare, dar Tabitha nu simte nevoia să riposteze. E înfricoşată de ceva neprevăzut. Presimte o primejdie.

Se grăbeşte să se scuze, să mintă. Tocmai trecea prin partea locului, explică ea, şi a dat cu ochii de firma asociaţiei.

— Asociaţie? Parkin repetă şuierând cuvântul cu o tărăgănare plină de dezgust. O asociaţie grozavă… fără un avion în stare să zboare. Nan, ce dracu’ ai făcut cu impermeabilul meu? Oare nu se poate să nu te atingi de lucrurile mele? Asta-i tot ce-ţi cer, să nu te atingi de lucrurile mele.

Tabitha intervine grăbită.

— Dar am auzit că guvernul…

— Guvernul nu ne dă nici măcar un şurub sau un bulon şi uite aşa ne vedem nevoiţi să refuzăm chartere de o sută de lire pe săptămână. Dar bineînţeles noi nu contăm.

Nu înseamnă decât patru voturi, în total; n-avem decât să crăpăm dac-ar fi după cât îi pasă guvernului de noi.

Iar pentru piese ne-ar trebui bani lichizi. Nan, nu e sub masă, asta pot să văd chiar şi cu ochiu' meu paradit.

Nancy, care căuta pe sub masă, se ridică şi se apucă să scotocească într-un colţ.

— Nu în colţ, zice Parkin şi brusc izbeşte cu piciorul într-o cratiţă aflată pe jos, trimiţând-o în zbor până în perete. Nancy scoate capul dintr-un bufet.

— Biata mea oală de lapte! N-o strica de tot, sărmana, lui Jacky îi place să se joace cu ea.

— Atunci ce caută pe jos? Parkin îşi smuceşte gâtul în sus cu o mişcare nervoasă. Chiar nu eşti în stare să pui un lucru la locul lui?

— Care o fi locul ăla, Joey?

— Îţi arde de râs?

Face un pas spre fată, şi o clipă amândouă femeile se tem că Nancy va fi lovită. Tabitha îşi înăbuşă un ţipăt.

Dar Parkin o aude. Se îndepărtează de Nancy, se uită crunt la Tabitha şi zice:

— Scuză-mă, doamnă Bonser, te rog să mă crezi că scenele astea domestice îmi plac la fel de puţin ca şi dumitale.

Cele două femei nu scot o vorbă; Nancy, respirând greu, priveşte în jurul ei cu o expresie disperată, parcă rugându-se ca impermeabilul să cadă din cer.

Lu Scott intră agale în baracă şi zice:

— Ce zici tu, Nan, ai putea să-mi pregăteşti ceva de mâncare?… dar repede. Trebuie să mă duc în sat.

— Impermeabilul de pe tine nu cumva e al lui Joey?

Tânărul cel înalt îşi scoate impermeabilul şi se uită la guler.

— Ba da, chiar aşa; pe-al meu l-a uitat Joey la cârciumă. Ascultă, Joey, ce zici de scrisoarea aia de la

Centrală?

Cei doi bărbaţi încep să discute despre treburile companiei. Furia lui Parkin a dispărut; până şi expresia lui

B-a schimbat; doar mâna care îi tremură când îşi aprinde pipa trădează starea lui de surexcitare. După ce a marcat un punct dând replica în legătură cu impermeabilul, Scott e la fel de degajat, de concesiv în discuţie ca şi Parkin.

Sunt toleranţi unul faţă de celălalt sau poate pur şi simplu conştienţi de priceperea fiecăruia de a jigni. Parkin e nestăpânit, dar Scott e voinic, stăruitor şi capabil să-şi asume riscuri. E un egocentrist potolit dar obstinat.

Nancy şi Tabitha pun masa pentru prânz; şi când întreabă de unde să ia tacâmurile şi farfuriile, Tabitha vorbeşte în şoaptă ca o slujnică. Dar nu face asta din umilinţă sau teamă ci doar fiindcă îi e groază de vreo nouă scenă care ar putea răni ireparabil simţămintele, relaţiile de familie, care sprijină şi ţin unite vieţile tuturor laolaltă.

În timp ce aduce paharele la masă, trecând în vârful picioarelor pe lângă stăpânii aroganţi şi distanţi ai casei şi îi face lui Nancy semn din sprâncene că a lăsat cana pe bufet, Tabitha e departe de a fi umilă, ci plină de dispreţ combinat cu revoltă. Se simte ca un dresor în cuşca unor fiare sălbatice şi stupide, gata s-o sfâşie într-o clipă la cel mai mic semn de slăbiciune, dar vrednice de dispreţ tocmai pentru brutalitatea lor. Când atinge cu mâneca braţul rotund şi roşu al lui Nancy, încă umed de la spălatul rufelor, Tabitha îi aruncă o privire menită să-i transmită această secretă înţelegere a situaţiei pentru care nu are decât dispreţ: primeşte drept răspuns acea mişcare ciudată a ochiului, în sus şi lateral, care la Nancy ţine loc de a face cu ochiul.

Dar Tabitha nu găseşte deloc situaţia comică. Veselia lui Nancy o irită: „Fetele astea n-au nici pic de respect faţă de ele însele sau faţă de orice altceva şi atunci ce să ne

mai mirăm că bărbaţii se poartă cu ele ca nişte brute”.

MacHenry a venit şi el aducând ziarul şi ştiri despre conferinţa cu Rusia. Bărbaţii stau şi discută: Parkin ocărind noul guvern, Scott sugerând prudent că poate, dat fiind că se află de curând la putere şi deci lipsit de experienţă, ar avea nevoie un timp de puţin frâu liber.

— Da, ca să se spânzure cu el.

Iar MacHenry, râzând cu autoritatea omului care are un răspuns la toate, zice:

— Necazu cu tine, Joey, e că nu te pricepi deloc la filosofie. Centralizarea aduce! după sine în mod inevitabil ceea ce se cheamă birocraţie.

— Şi-ncă prea multă!

— Cu toate astea, Joey, nanaţionalizarea… Scott se ridică şi se uită împrejur cu un aer nedecis. Nancy îi întinde pipa şi Scott şi-o aprinde meditativ. Bărbaţii, toţi cu pipele aprinse, se cufundă în fotolii şi continuă discuţia.

Nancy şi Tabitha strâng masa şi se retrag să spele vasele într-un mic şopron anexă. Aici pot vorbi despre problemele lor.

— Ce-o să se întâmple? întreabă Tabitha. Ce-o să faceţi?

— Păi, există o speranţă… cam vagă, dar Joey se agaţă de ea.

— Oh! Şi despre ce anume e vorba?

— S-ar putea ca Liniile Aeriene Centrale să ne preia şi pe noi. Bănuiesc că îl vor de fapt pe Mac, e un geniu în materie de motoare. Sunt mulţi care aleargă după Mac.

Dar el nu vrea să ne părăsească, e om de cuvânt.

— Liniile centrale. O să vă mutaţi la Londra? (

— Birourile se află la Londra şi pe Joey nu vor să-l angajeze decât într-un post administrativ. Bineînţeles că nici nu vrea s-audă dar dacă aici o să dăm întrradevăr faliment, va trebui să cedeze.

— Phyllis locuieşte la Londra, nu?

— M-am gândit şi eu la asta; dar există o piedică mai mare decât prezenţa lui Phyllis. Va trebui să depunem o sumă de bani şi avioanele nostre drept garanţie. Şi mai trebuie să preluăm un apartament, destul de drăguţ apartamentul, lângă Kensington Gardens. Dar fiind drăguţ, şi

Laxele sunt cam măricele. Cu totul se ridică la o sumă frumuşică.

— Cu banii tăi ce s-a întâmplat…

Nancy ridică din umeri.

— Nu ajung… de fapt, s-ar părea că n-au rămas prea mulţi. Şi brusc, mai înainte ca Tabitha să poată spune:

„Aşadar ţi i-a prăpădit exact cum am prevăzut eu”, Nancy ridică privirea din chiuvetă şi zice:

— Dar, bunico, nu poţi să-i întorci spatele unui om care a primit atâtea lovituri îngrozitoare de la soartă.

Şi cu aceste cuvinte, diferitele aspecte ale situaţiei, aspecte care luate fiecare în parte apăruseră doar ca simple puncte nevralgice, acum se combină, alcătuind o masă atât de întinsă şi de întunecată încât văzând-o cum se înalţă şi simţindu-i umbra, Tabitha nu mai e capabilă să vadă şi să simtă nimic altceva. Se aşterne o lungă tăcere, în timp ce Nancy continuă să spele.

Tabitha şterge vasele; iar de dincolo de uşă răzbate zvonul discuţiei politice purtate de bărbaţi, la fel de îndepărtat ca un zgomot din natură, perpetuu şi nepăsător, ca vântul prin copaci sau ca un pârâu printre stânci. Ambele femei, în timp ce şterg farfuriile înţeleg că vieţile lor au ajuns într-un punct critic.

— Cât pretinde compania centrală?

— Oh, prea mult… nouă, zece mii.

Se lasă o nouă tăcere. Tabitha oftează profund.

— Nouă mii? Dar e imposibil.

Bărbaţii se ridică făcând scaunele să scârţâie şi Parkin răcneşte:

— Eşti gata, Nancy? Pentru dumnezeu, dă-i zor.

— Oh, doamne, am uitat că ne ducem la Londra. Se repede în micul dormitor unde toate zac claie peste grămadă, îşi scoate şorţul şi-şi îndeasă părul nepieptănat într-o beretă. Văzând silueta umflată a fetei, arătând şi mai hidoasă din cauza salopetei strâmte cu croială bărbătească

Tabitha e gata să izbucnească în plâns. Rosteşte cu năduf:

— Dar e imposibil… poate nouă sute!

— Bunico, dă-mi repede haina, trebuie să fug altfel

Joey face o criză.

Tabitha o ajută pe Nancy să încapă în haina bărbătească, prea strâmtă la mâneci, prea lungă în poale; şi când

Parkin începe să înjure, fata atinge în fugă obrazul Tabithei cu buzele ei mânjite de ruj.

— Mulţumesc c-ai venit, dar vezi cum stau lucrurile.

Trebuie să mă port cu foarte mult tact. Se repede afară, strigând scuze în direcţia lui Parkin.

Joey îşi vârâ capul pe uşă.

— Doamnă B., am să încui aici.

Tabitha se trezeşte în curte. împovărată de Jacky, pe care-l poartă în braţe, Nancy o şi pornise grăbită spre hangar, iar Scott şi Mac se află deja în eleganta lor maşină sport traversând făgaşurile noroite în drum spre şosea.

„NOUĂ MII DE LIRE!” repetă Tabitha uluită. „Dar ce-şi închipuie ea? Eu n-am nici pe jumătate atât”.

Păşeşte anevoie pe poteca desfundată spre maşina ei închiriată. Se urcă indignată şi maşina porneşte la drum.

Abia aşteaptă să ajungă la Barn Horise, la curăţenie şi ordine şi, mai ales, la pacea şi securitatea de acolo.

Dar două ore mai târziu, aşezată la masa de ceai împreună cu bătrânul Harry – care sporovăie voios în legătură cu brioşa lui cu unt – înconjurată de piesele strălucitoare ale serviciului de ceai reflectând ca o oglindă

bunăstarea familiară la fel de strălucitoare ca şi argintăria în care se reflectă, Tabitha e cuprinsă de un val de furie.

„Nouă mii de lire! Ce-şi închipuie ea? Ce îndrăzneală; şi toate numai pentru că nepricopsitul ăla de Parkin nu-i bun de nimic!”

Harry îşi ridică privirile, mirat.

— Ce-ai spus, Tibby?

— Nimic. N-am scos o vorbă.

— Ce mai face Nancy?

— Tot atât de bine pe cât o merită.

Peste două săptămâni grupul de la Dunfield are surpriza unei noi vizite a bătrânei doamne. Apare pe neaşteptate într-o după-amiază, într-o stare de surexcitare – care-l face pe Parkin să-şi exprime bănuiala că e sau băută sau nebună – bombăne împotriva noroiului, întreabă de vreo două, trei ori de ce avioanele lor nu sunt în stare să zboare, o ceartă pe Nancy că nu se odihneşte în fiecare după-masă, refuză ceaiul şi pleacă.

Parkin e furibund.

— Nu-i permit zgripţuroaicei bătrâne să vină să mă spioneze. Şi o ponegreşte pe Nancy că e dezordonată.

Dumnezeule, arăţi de parcă ai ieşit din lada cu gunoi.

Dar Nancy a rămas pe gânduri.

— N-a venit să spioneze, e îngrijorată, săraca

— N-are decât să se perpelească cât o pofti dar să ne lase pe noi în pace.

— I-am făcut o aluzie în legătură cu banii; am impresia că dă roade.

Într-adevăr, Tabitha e, aşa cum zic ei, înnebunită. Ce să facă? Nu găseşte răspuns în rugăciuni. Stă în biserică cu ochii larg deschişi şi fruntea încruntată în timp ce un noian de imagini şi impresii îi gonesc prin minte. Aude cum preotul prezintă confuzia morală din lume drept o consecinţă a materialismului, şi deodată îi vine să râdă şi să plângă în acelaşi timp. Iese exact la timp pentru a nu fi

văzută de restul lumii şi se duce în cimitir unde, aşezată pe un mormânt, îşi tamponează nasul şi se dojeneşte singură: „Ce motiv ai să râzi, femeie bătrână şi neroadă?

Ţi-ai pierdut minţile”.

Când uşa se deschide şi enoriaşii ies din biserică, Tabitha sare în picioare şi se îndreaptă ca o săgeată spre casă, cu nasul în vânt şi o expresie de mare dârzenie şi hotărâre.

Dar nu e deloc-hotărâtă. În acel tumult de simţăminte, ceva se rupsese şi se destrămase. Se simte dezrădăcinată şi conştientă doar de faptul că forţe opuse o târăsc când încolo când încoace. Înţelege că e ataşată de Nancy printr-o compasiune mai puternică decât iubirea. E furioasă pe fiinţa asta necugetată şi senzuală, dar se simte legată de ea printr-o atât de profundă legătură încât chiar şi în timp ce merge grăbită pe drum încercând – cu pălăria căzută pe un ochi şi o şuviţă lungă de păr alb săltând pe gulerul hainei – să treacă drept o bătrână doamnă perfect echilibrată, respectabilă şi morală, trăieşte de fapt viaţa lui

Nancy. Trudeşte odată cu ea, se străduieşte să-l menţină pe Joey al ei în toane bune, îşi poartă sarcina, îşi face griji pentru notele de plată, se luptă pentru căsnicia ei.

Şi când în sfârşit ajunge să se refugieze în Barn House, casă, în ciuda noilor înfrumuseţări aduse, i se pare că o acuză ca o bătrână slujnică devotată, ca Dorothy însăşi.

Chiar şi scaunele şi mesele par să-i spună: „Nu ne poţi părăsi; ai o îndatorire faţă de noi”.

Deşi atât de cufundat în reveria caracteristică bătrâneţii, până şi Harry sesizează starea de agitaţie a Tabithei.

Se vaită:

— Ce-i cu tine, Tibby? Nu poţi să stai locului odată.

O să ai iar un atac de inimă dacă nu te potoleşti.

— Mă frământ, Harry… în legătură cu Freemasons.

Ce-ai zice dacă…

— Cum… Şi toate presimţirile bătrânului reînvie. Am ştiut eu c-o să dai de bucluc. Nu te-ai priceput niciodată să administrezi hotelul, şi supărat, mormăie pentru sine însuşi: „Păcat că n-am acceptat camera aceea din

Brighton”.

— Bine, Harry, dar nu puteai trăi singur.

— Mai bine decât cu doamna Timmv.

— Ai putea veni cu mine, şopteşte Tabitha

— Cu tine? Unde?

— Dac-ar fi să mă mut.

— Să te muţi? Dar de ce, sfinte dumnezeule? Nu poţi fi niciodată mulţumită?

Tabitha nu mai spune nimic. Ştie bine că vorbele spuse înseamnă o capitulare în faţa forţei, a uneia din acele forţe care o trag într-o parte sau într-alta. Dar odată exprimată capitularea, a prins formă. A devenit o idee, nu mai e doar un impuls. Şi dintr-odată ideea se proţăpeşte în faţa Tabithei pentru a se lupta cu ea, pentru a-i

Înfrânge voinţa derutată şi epuizată.

127

LA TREI SĂPTĂMÂNI după aceea, când Nancy mai are doar o lună până să nască, Urrsley-ul rămâne uimit aflând că Barn House şi hotelul Freemasons sunt scoase la vânzare împreună cu tot ce conţin. Dar nu după multă gândire, se ajunge la concluzia că faptul era de presupus.

Doamna Bonser îmbătrâneşte. „Da, s-a schimbat mult în ultimele luni. Nu-i de mirare că vrea să se retragă şi să trăiască în linişte zilele ce i-au mai rămas”.

La Dunfield, însă, Tabitha apare într-o nouă postură – ca femeie de afaceri. A cumpărat pe numele ei acţiuni ale

Societăţii Liniile Aeriene Centrale în valoare de şase mii e! e lire cu condiţia expresă ca după moartea ei suma să-i revină lui Nancy; iar Liniile Aeriene Centrale, de pe

altă

arte, au preluat compania de zboruri Dunfield, împreună cu cei trei asociaţi şi două avioane.

Sunt bucuroşi că au pus mâna pe MacHenry, şi dispuşi să-l folosească pe Scott ca pilot. Parkin reprezintă însă o dificultate pentru ei, deoarece nu e nici pilot de nădejde, nici bun mecanic, şi nici funcţionar cu experienţă; dar cad până la urmă de acord cu avocatul Tabithei să-i găsească un post oarecare şi să-i dea un salariu.

În ceea ce o priveşte pe Tabitha, autoarea acestor îndrăzneţe acţiuni, se găseşte în situaţia unui om atins du o boală primejdioasă care, după ce s-a hotărât să suporte o operaţie complicată, zace acum încă pe jumătate anesteziat în sala de operaţie, în timp ce minţea-i rătăceşte printre spaime, disperări, speranţe vagi şi dureri acute, revenind mereu la gândul: „Trebuia s-o fac!” căutând astfel să se resemneze în faţa sorţii.

Totul la Barn House o acuză: „Ucigaşo, trădătoareo”.

Nu se poate uita nici la grădină şi nici la scaune. E plină de umilinţă faţă de Dorothy care, după o primă explozie neaşteptată de revoltă, când a declarat că a fost tratată inuman, că n-are niciun locşor pe lume unde să-şi pună capul, că va ajunge să-şi sfârşească zilele la azil, se trezeşte, spre propria ei surprindere, şefa personalului de serviciu la Grand Hotel cu o leafă de trei ori mai mare deci! cea dinainte.

Faţă de Harry, se simte atât de profund vinovată încât abia îndrăzneşte să-l privească în ochi, până când acesta descoperă, în toată nefericirea lui confuză, ideea că fiind ruinată, Tabitha este cea care are nevoie de consolare.

— Biata mea Tib, îngână el. Nu trebuie să te simţi vinovată. Nu erai făcută pentru aşa ceva. Nu putem să ne schimbăm firea. E limpede că, în această nouă fază ele slăbire a facultăţilor sale mintale, nu poate trăi singur;

şi deşi Nancy a afirmat clar că ţine foarte mult ca Tabitha să locuiască în preajma ei, în schimb nici ea nici

Parkin nu sunt dispuşi să accepte şi un bătrân de optzeci de ani, complet senil.

Când doamna Timothy vine să-l ia, Harry pare împăcat cu soarta pe care o acceptă fără să crâcnească. E ascultător ca un copil. E grijuliu să nu ofenseze pe nimeni în niciun fel.

Doamna Timothy nu pare a fi scorpia pe care şi-a închipuit-o Tabitha. E o tânără femeie slabă, hărţuită şi nervoasă care se plânge Tabithei explicându-i cât e de greu să te ocupi de gospodăria unui doctor fără să ai servitoare.

— Şi nu vă puteţi închipui cât de tare se necăjeşte

Timmy dacă nu reuşeşte să ajungă la vreunul din pacienţi. Pare resemnată în faţa ghinionului care a silit-o să-l ia la ea pe bătrânul Harry, deşi, la urma urmei, îi cam fusese aruncat în cârcă. Bineînţeles că trebuie să-l luăm; dar dumnezeu ştie cum o să ne descurcăm.

Fratele şi sora se simt striviţi de o vină la fel de mare faţă de doamna Timothy. Sub privirea ei răbdătoare şi suferindă cei doi îşi iau la revedere.

— Înţelegi, nu-i aşa, Harry? îl imploră Tabitha pe bătrân. Iar el, acum doar cu puţin mai înalt decât sora lui, se uită vag în sus şi mormăie:

— Nu te frământa… îţi urez noroc. Încearcă probabil s-o consoleze cu ideea că norocul o va salva încă o dată, chiar în pofida ei.

— Am să vin să te văd, Harry.

Dar el îi răspunde clătinând repede din cap.

— Lasă, nu trebuie să fim o pacoste pentru doamna

Timmy, e foarte greu pentru ea.

Trebuie urcat pe sus în maşină; iar doamna Timothy, luându-şi la revedere de la Tabitha, pare şi mai deprimată văzând cât e de neajutorat bietul bătrân.

— E mai neputincios decât am crezut. O să aibă

nevoie de multă îngrijire. Şi încă o voce pare s-o acuze pe Tabitha.

N-are tăria să asiste la vânzarea casei şi a hotelului.

Plecarea ei din Urrsley seamănă cu fuga unui criminal departe de ţipetele victimei şi, când soseşte la hotelul

Dunfield, e atât de istovită încât îşi petrece prima săptămână în pat. Dificila operaţie a luat sfârşit, dar pacientul continuă să fie în stare de şoc, resimţind epuizarea în fiece venă, în fiece fibră a corpului.

DAR CÂND I SE PERMITE să se dea iar jos din pat, pare cu cinci ani mai tânără, mai sprintenă.

Într-adevăr, deşi încă ameţită, plutind parcă în nori, senzaţia de plutire nu provine de la cap ci din suflet, ca o reînnoire a bunătăţii. O operaţie e aidoma unei morţi, dar convalescenţa e o reînviere. Enormul efort al mişcării de revoluţie descrisă de Tabitha a proiectat-o pe orbita unei noi cariere, unei noi responsabilităţi. Se agită tot mai tare pe măsură ce Nancy se apropie de soroc. Agitaţia ei reprezintă măsura grijii pe care i-o poartă, a obsesiei ei şi îi stârneşte lui Nancy râsul.

— Doamne, bunico, păi mă simt îngrozitor de bine.

Mărturisire care Tabithei i se pare nesăbuită. Pentru că a cunoscut în viaţa ei destule mame pripite care au rămas infirme pe viaţă din cauza vreunei prostii.

Într-adevăr, pruncul, o fetiţă, se naşte pe neaşteptate şi prea repede, cu trei săptămâni înainte de vreme, la hotelul Dunfield, când Parkin se mutase deja în apartamentul din Londra. Dar Nancy e mai puţin tulburată de absenţa unei moaşe sau a unui doctor, şi de lipsa unui anestezic din care cauză suferă o ruptură de perineu, decât de faptul că Parkin se află la Londra.

— O să-i fie urât.

— Dacă se duce la Phyllis acum, sper că n-o să mai ai

nimic de-a face cu el. Tabitha, cea emancipată, vorbeşte cu o forţă nouă.

— Oh, dar de fapt n-ar însemna că mă înşală, bunico.

Şi nici că Joey ar fi chiar aşa de afemeiat. Cred că mai degrabă detestă femeile, zău. Dar, îşi face de cap pur şi simplu ca să uite de el o clipă şi să-şi destindă încordarea. E îngrozitor de încordat.

— N-am auzit de când sunt asemenea prostie; n-ai dreptul să găseşti scuze pentru astfel de comportare.

Parkin, venit în vizită cu o maşină nouă, elegantă, îmbrăcat într-un costum nou, elegant, cutreierând ţinutul pentru nişte afaceri ale Liniilor Aeriene Centrale, uită cu desăvârşire să se intereseze de fiica lui. Face în direcţia

Tabithei un gest nepăsător cu mâna, ca şi când ar recunoaşte un camarad oarecare la popotă; o sărută pe Nancy şi zice:

— Bună! Arăţi mai grasă ca oricând. Ei, eu trebuie s-o iau din loc. Apoi blestemă guvernul care a refuzat noii sale companii autorizaţia de a-şi extinde serviciile.

N-ajută la nimic să protestezi în scris; blestemaţii de birocraţi ştiu când te au la mână – se mulţumesc să râdă.

Şi face nişte gesturi cu braţele de parcă ar vrea să sfărâme o cuşcă. Expresia lui, vocea lui sunt pline de mânie şi nedumerire. Parkin stăpânise uriaşe întinderi de văzduh, suveran în fiecare misiune aeriană, pilot de noapte pe avioane de vânătoare, înconjurat de recunoştinţă şi respect. El a rămas acelaşi om dar lumea îl tratează acum ca pe un nimeni, îl dă de-o parte cu nepăsare.

— Ascultaţi-mă pe mine, zice el. Mult nu mai ţine;

toţi blestemaţii ăştia de dictatori o să vadă ei pe dracu'!

şi pleacă ţanţoş.

— Slavă domnului că i-au pus la dispoziţie o maşină, spune Nancy. Se simte întotdeauna mai în apele lui când poate să gonească de colo-colo.

Dar e nerăbdătoare să ajungă la Londra; şi când doctorul şi Tabitha îi atrag atenţia că ar putea păţi ceva grav dacă s-ar da prea cuirând jos din pat, Nancy răspunde:

— Dacă Joey apucă să facă vreo prostie ar fi şi mai grav; ori el n-a putut suferi niciodată să fie singur într-o cameră.

Se zbuciumă atât de mult încât, după o săptămână, chiar şi demodatul doctor de ţară se grăbeşte să capituleze. Şi în maşină, tot drumul până la Londra, Nancy nu vorbeşte decât despre soţul ei.

— E cam trăsnit, desigur, dar asta face parte din Joey.

Nu, n-aş putea suporta un bărbat banal, după Joey.

Întreaga-i minte e stăpânită de acest om, pe care l-a studiat cu o putere de pătrundere absolut neaşteptată pentru că este primul subiect care i-a stârnit imaginaţia;

faţă de care e în acelaşi timp mamă, infirmieră, soţie şi amantă, judecând fără răutate, descurcându-se cu umor, savurând totul cu o senzualitate care-şi găseşte o dublă recompensă: aceea de a-l vedea satisfăcut de ea şi de a fi ea însăşi satisfăcută, nu numai de el dar şi de satisfacţia lui.

Apartamentul de patru camere e mobilat cu gust şi surprinzător de curat şi de ordonat. Parkin dă dovadă de o rigoare militară în amenajarea interiorului. Tablourile atârnă două câte două; fiecare fotoliu are pe unul din braţe propria-i scrumieră aşezată în echilibru pe o chingă;

pe măsuţa turcească din faţa căminului stau frumos aranjate pe suprafaţa lăcuită o scrumieră, o cutie de ţigări şi chibrituri. Când Parkin intră în casă şi le găseşte pe cele două femei, primul lui gest nu e de a o saluta pe Nancy ci de a şterge cu o mişcare uşoară o urmă de praf de pe această măsuţă şi de a le invita pe cele două femei să o admire.

— Provine din palatul sultanului din Constantinopol:

abanos şi sidef. Ceva absolut unic. Uitaţi-vă ce lucrătură.

— E superbă, Joey.

— Comparativ, covoarele par prăpădite. Chiar nu putem găsi nicăieri un covor ca lumea?

Într-adevăr, în acest nou cadru Parkin se-dovedeşte un soţ sau, mai degrabă, un stăpân al casei atent. îşi dă cu părerea despre perdele, perne, ba chiar şi despre flori.

Şi aproape zilnic aduce acasă de la birou foşti piloţi care lucrează acum la Londra, pentru a fi ospătaţi şi pentru a fi invitaţi la momentul potrivit să admire măsuţa sultanului.

Nancy şi Tabitha pregătesc adesea cina pentru zece persoane şi după aceea spală vasele. Dar pe chipul Tabilhei, cât şi pe al lui Nancy, când, la miezul nopţii, istovite, sunt încă în faţa chiuvetei, se poate citi reuşita. Căminul e întemeiat; mecanismul lui funcţionează. Frecând o cratiţă, Nancy îi spune Tabithei cu un suspin:

— E timpul să-i dau lui Sukey să sugă... oare cât s-or mai lungi băieţii ăia?

— Şi vorbesc nu glumă! N-am mai auzit atâta vorbărie de când mă ştiu.

— Ei, cred că se simt bine, altfel n-ar veni; cât despre Joey, adoră să fie înconjurat de lume multă.

Aduce copilaşul în bucătărie, se aşază jos cu părul umezit de abur căzând. a-i în jurul feţii lucitoare, şi-şi descheie şorţul, astfel că sânul ei mare, izbucneşte ca un fruct care, în mod miraculos, a ajuns din floare la maturitate într-o clipă. Şi în timp ce stă aplecată asupra pruncului, rosteşte cu o voce tărăgănată, rezultat al oboselii şi plăcerii de a simţi cum o muşcă gingiile copilului:

— Oh, doamne, discuţiile astea politice şi toasturile nesfârşite... nu mi-ar conveni deloc să fiu ducesă.

— Nici nu te-ai pricepe să fii.

— Te-am invidiat c-ai putut rămâne sus. la tine în cameră.

Lustruind lingurile în timp ce urmăreşte atent alăptarea, Tabitha are o grimasă cu dublă semnificaţie: „Am avut o ocupaţie mai bună” şi: „N-am fost dorită”.

Se aud voci la uşă, clanţa zdrăngăne. Nancy se ridică, ţinându-şi în continuare copilul la sân – în poziţia unui pui de maimuţă care se atârnă de mama lui ghemuită pe o cracă – şi crapă puţin uşa. Vocea unui tânăr zice:

— Vrem să te-ajutăm.

— Nu, Timmy, nu puteţi intra; nu-i nevoie de voi aici: duceţi-vă şi vă distraţi.

— Dar, Nan, zice altul. Mă pricep grozav la spălatul vaselor.

— Nu, nu, Bill. Fugiţi de-aici, băieţaşi.

Băieţaşii, care sunt de aceeaşi vârstă sau mai mari ca

Nancy, se retrag protestând. Nancy închide uşa şi se întoarce la locul ei.

— N-avem nevoie de nimeni, nu-i aşa, bunico?... Şi după un enorm căscat: ...azi am avut destul parte de ei.

— Da, într-adevăr, chiar prea destul.

Afară se mai aud trecând maşini; un autobuz de noapte, oprit la stop, porneşte cu zgomot. Din camera de zi se aude un hohot de râs şi paşi grei care bubuie pe scări în jos: unul din bărbaţi, după ce şi-a lansat cea mai bună glumă, pleacă acasă. Dar aceste zgomote par să împrumute liniştii din bucătărie o calitate specială, parcă ar sta suspendată undeva departe şi izolată de lumea autobuzelor prinse din mers şi a glumelor spuse în fumoar. Nu se aude nimic altceva decât plescăitul buzelor copilaşului, a cărui lăcomie produce un zgomot arogant.

— În sfârşit pleacă; slavă domnului!, zice Nancy.

— Una dintr-ale mele. Tabitha se uită cu drag la o lingură provenind din West Street, Argint; un model bun, solid. Azi nu mai găseşti asemenea linguri.

— Când mă gândesc la Joey şi la măsuţa lui, m-apucă jalea.

— Cât a costat obiectul ăla ridicol – şi oare l-a plătit?

— A meritat, oricât a costat; l-a făcut fericit săptămâni de-a rândul. Nenorocirea e că există una identică în vitrină la Bariter. Sunt îngrozită c-ar putea s-o vadă.

— Ar trebui să fie mulţumit… a avut destul noroc.

Urmează iarăşi o pauză lungă. Şi apoi, cu un neobişnuit efort de cugetare, Nancy întreabă:

— Sunt oare bărbaţii mulţumiţi vreodată, afară doar de ei înşişi?

— Nu numai bărbaţii; nu te întrebi niciodată de ce ne rugăm: „şi iartă-ne nouă greşelile noastre”?

— Bunico, ştii, Suke începe, zău, să capete trăsături omeneşti. O să semene mai mult cu bunicu’, aşa cred.

— Sper să aibă ochii lui.

— Dă-i înainte Suke. Ce înnebunitori pot fi copilaşii ăştia când se opresc din supt şi se uită lung la tine de parc-ai fi un butoi fără fund.

— Da, o laşi să sugă prea lacom, declară Tabitha cu severitate. Ar trebui s-o faci să dea gazele afară. Dă-mi-o mie.

— Bine, dar ai grijă să nu Verse. Doamne, ce purceluş… un hârdău plin de lapte, nu altceva.

Copilaşul, sprijinit de umărul Tabithei, îşi bălăbăneşte capul prea greu pentru gâtul firav şi-şi roteşte ochişorii rotunzi albaştri, privind în gol cu o expresie de indignată uimire. Deodată, fără nici cea mai mică schimbare a expresiei, dă drumul la o enormă râgâială, iar cele două femei izbucnesc în râs de parcă ar fi obţinut o victorie personală, ce le umple de fericire.

— Vai, ce proastă creştere, exclamă Nancy. Acum cred c-ar fi bine s-o pun la celălalt sân.

— Te-ai spălat?

— Oh, e-n regulă.

— În regulă! Ce e-n mintea ta? Tabitha, şocată, roşie de indignare, se duce să ia vată şi acid boric. Zău, eşti incurabilă, Nancy; nu meriţi să ai un copil. Asta e o treabă serioasă.

— Ei, nu te supăra; sunt aşa de somnoroasă.

O astfel de scenă se repetă în fiecare seară, încât Tabitha nu s-a dus niciodată atât de târziu şi de obosită la culcare, şi totuşi atât de mulţumită. Depinde, cum s-ar zice, de liniştea spirituală a lui Nancy; şi stând trează, reflectează: „Ce noroc ca Parkin să se dovedească până la urmă un om cu ambiţii casnice – e singura lui virtute; dar cât de bine venită pentru o soţie ca Nancy, atât de neglijentă şi de superficială”.

129

TABITHA SE CULCĂ târziu dar trebuie să se scoale devreme. Fiindcă i se face cinstea să se ocupe de cumpărături; ceea ce înseamnă să iasă din casă înainte de deschiderea magazinelor. Stă la cozi lungi de cincisprezece metri până când i se umflă gleznele peste pantofi şi inima începe să-i fâlfâie. Dar n-are timp şi mintea ei refuză să acorde vreo importanţă acestor avertismente. E preocupată de probleme mai complicate. Să stea la coadă, să cumpere rinichi pentru cina lui Parkin, cu riscul de a nu mai găsi, pe strada alăturată, ciorapii de care Nancy are neapărat nevoie, sau să se ducă repede la băcănie unde se zice că se dau portocale doar la cei cu copii? O persecută expresia de pe faţa lui Nancy când Parkin se încruntă mânios la vederea picioarelor ei groase şi zice:

„Iarăşi umbli cu ochiurile fugite? Ce şleampătă eşti.

Nancy!” şi gândul că Jacky şi Susan au încheieturi rahitice.

În timp ce coada înaintează anevoie cu târşâit de picioare şi se leagănă pe loc, tensiunea provocată de îngrijorare şi exasperare izbucneşte făcând-o.pe Tabitha să

protesteze cu glas tare:

— Off, cozile astea!

— Aveţi dreptate, exclamă cu mânie o tânără femeie, şi eu care mi-am lăsat copilaşii încuiaţi în camera din dos, singuri până mă-ntorc eu. Dar ce-i pasă guvernului?

Voci exasperate se fac auzite din toate părţile, stârnite de aceeaşi tensiune provocată de nelinişte şi nerăbdare.

— Ei n-au nevoie să stea la coadă.

— Nu le pasă de noi, femeile, o adunătură de bărbaţi, asta sunt.

— Ehei, femeile din guvern sunt şi mai rele.

Un domn bătrân şi blajin, cu ochelari cu rame de aur atrage atenţia cu un aer de dezaprobare că nu guvernul e vinovat de lipsurile de pe piaţă; dar o voce mânioasă răcneşte:

— Am mai auzit toate chestiile astea şi înainte.

Şi cuvintele acestea, rostite cu amară indignare, par să aibă forţa unui argument hotărâtor. Vreo jumătate de duzină de femei şi-l însuşesc degrabă.

— Ia mai slăbeşte-ne cu poveştile astea. Schimbă placa.

Domnul cel vârstnic începe să se agite şi-şi suflă de zor nasul. A reuşit să-şi atragă ura şi suspiciunea celor din coadă. O femeie tânără strigă:

— Fac prinsoare că e chiar el vreun tip din guvern.

— Da, sau vreun turnător. Guvernu-i trimite pe la cozi.

Bătrânul domn zâmbeşte anemic, apoi se uită grav spre cer. Instinctul 1 călăuzeşte bine pentru că acum e într-adevăr în pericol. Cei din coadă încep să-l înghiontească.

— Ar trebui să li se frângă gâtul!

— Informator împuţit!

Din fericire coada face brusc o mişcare înainte, cu

care ocazie, o femeie, o biată bătrână ostenită purtând o şapcă bărbătească, profită imediat şi îşi îmbunătăţeşte poziţia.

Se aud murmure de protest din partea mai multor persoane care obiectează şi atunci bătrâna îşi împinge în afară o bărbie proeminentă şi exclamă:

— O adunătură de hrăpăreţi, asta sunt!

Dar şi ea la rândul ei şi-a făcut duşmani, care pentru acest motiv acum susţin guvernul. O voce stridentă întreabă însă:

— Dar bătrânul Chamberlain care-a pornit blestematu de război?

— Or ăla dinainte care ne-a adus şomajul?

Confruntată cu incapacitatea tuturor guvernelor, coada rămâne tăcută un timp. Dar tensiunea nu scade; şi cum din nou se produce o mişcare şi profitoarea avansează cu încă un metru, vocile izbucnesc iarăşi:

— Uitaţi-vă la d mneaei; adineauri era în spatele meu.

— La ce poţi să te aştepţi când ăştia nu ştiu să organizeze nici măcar o coadă ca lumea… de ce nu există o coadă ca lumea?

— Întreabă guvernul.

Şi o duzină de voci întreabă într-un glas:

— Da, de ce nu iau măsuri în privinţa cozilor? De ce sunt plătiţi? Pentru ce nu se ocupă de ce trebuie?

Aceasta este nota care răzbate din toată amărăciunea, nerăbdarea, dorinţa pentru o rânduială nouă, mai bună, cea mai străveche şi permanentă dorinţă a întregii umanităţi, îndreptată cu speranţă, secol după secol, întâi spre soare şi spre lună apoi spre vraci şi duhuri, spre zei şi regi; şi acum, de când guvernele au preluat răspunderile tuturor acestor forţe, doar spre guverne, cu o intensitate concentrată conjugând disperarea cu mânia.

Femeia cu şapcă, reuşind să cumpere cele dorite, se întoarce trecând pe lângă coadă, şi toţi ochii sunt aţintiţi asupra ei. „Uite-o. Pariez c-a luat ultima bucăţică de ficat”. La care răspunde eu o privire care spune limpede:

„Lua-v-ar dracu’ să vă ia pe toţi! Am făcut rost de carne pentru bărbatu-miu şi-am câştigat zece minute pentru alte târguieli”; o privire de triumf combinat cu disperare.

Şi Tabitha, după ce-a reuşit să cumpere rinichi şi apoi două perechi de ciorapi, uită pe loc de toată aşteptarea la coadă şi de indignarea pe care i-o provoacă. Are lucruri mult mai importante la care să se gândească; şi acestea îi acaparează neîntârziat mintea. „Oare Nancy a ţinut minte să mai comande pâine? Oare i s-a dat voie lui

Jacky să fugă afară, în stradă? Oare Parkin o să se întoarcă acasă în toane bune? Sau s-a certat iar cu directorii lui?”

Pentru că Parkin îşi înjură directorii aproape la fel de tare cum înjură şi guvernul – toate guvernele unul după altul. Atât Nancy cât şi Tabitha trăiesc cu groaza că va fi dat afară.

— Ţin mereu pumnii strânşi, zice Nancy, de câte ori mă gândesc la Joey şi la cei din conducere. îi urăşte de-a binelea pe ofiţerii superiori; pentru că el n-a fost avansat, presupun. Astăzi are de gând să ceară o mărire de salariu şi o maşină nouă.

Şi Tabitha zace în pat trează, gândind: „Sigur, aşa o să se-ntâmple. O să-şi piardă slujba... Şi-atunci ce-o să urmeze? Ce-o să se-ntâmple cu noi toţi?”

Şi simte de pe-acum toate dezastrele care vin odată cu pierderea unei slujbe: altă locuinţă, noi inconveniente, din nou nesiguranţă. „Dar orice s-ar întâmpla, n-am să-i pemn. it s-o trateze pe Nancy cum a făcut-o la Dunfield...

nu, niciodată. A fost ceva inadmisibil”. Şi bătrâna femeie strânge din dinţi gata de bătălie. „Nu, niciodată”.

Dar Parkin primeşte un spor de salariu şi vine triumfător acasă cu un covor nou. Săptămână de săptămână se montează din ce în ce mai mult împotriva tuturor forţelor de conducere, dar devine tot mai suportabil în casă.

Ajunge chiar s-o complimenteze pe Nancy pentru felul cum găteşte. „Cina de astă-seară a fost aproape comestibilă,”; şi recunoaşte serviciile Tabithei când soacra lui se întoarce victorioasă acasă cu un pui, declarând: „Ar trebui să lucrezi în comerţul clandestin, doamnă Bee[25]”.

Într-adevăr, cu energia stimulată de necesitate, Tabitha descoperise comerţul „la negru”. Pentru că în casa Parkin, un pui, câteva ouă se prefac de îndată în valori spirituale cum ar fi pacea şi buna înţelegere.

Într-o seară, reuşeşte să evite un moment primejdios de proastă dispoziţie, datorată unui schimb violent de cuvinte cu un director, scoţând la iveală o sticlă de untdelemn de măsline. În dimineaţa unei zile când Nancy fusese poftită la nunta fiicei unui comandor de aviaţie, Tabitha nu are răbdare să aştepte liftul şi ajunge pe scări la etajul trei cu răsuflarea tăiată şi buzele învineţite.

— Oh, mi-a fost aşa de teamă că ai plecat. Nancy aleargă prin casă în chiloţi şi cu picioarele goale.

— Bunica mea dragă, nunta e abia la ora douăsprezece; măi am de făcut un milion de treburi până atunci.

— Uită-te ce ţi-am adus!

— Oh, bunico, nu-mi vine să cred! Chiar de nylon.

Unde i-ai găsit?

— De la omuleţul ăla din parc.

— E ceva nemaipomenit. Am să-i pun la nuntă… dacă o s-ajung vreodată acolo.

— De ce să n-ajungi? O să am eu grijă de Jacky şi

25 Joc de cuvinte intraductibl. Bee = litera B în engleză — iniţiala numelui Bonser ; Bee = albină.

Sue.

— Dar n-ai aflat vestea cea mare. Joey şi-a dat demisia. Zice că nu mai poate suporta. E sătul până peste cap. Sătul de companie şi de guvern. Sătul de toate din ţara asta.

Pentru Tabitha, în starea ei de epuizare, aceste cuvinte sunt ca o lovitură în piept. Se aşază încet, cu grijă şi încăperea se învârteşte cu ea. Şopteşte:

— Bine, Nancy, dar ce-o să faceţi acum? Unde-o să vă duceţi?

— Lui Joey i-a căzut cu tronc Canada. Dumnezeule, uită-te la laptele ăsta. Se repede la sobă unde laptele dă în foc. Zău, ai zice că atâta aşteaptă laptele ăsta, să te-ntorci cu spatele. Parcă are pe dracu-n el.

— Dar Joey are vreo slujbă aranjată în Canada?

— Doamne, sfinte nu; ăsta nu-i genul lui. A luat hotărârea asta abia azi dimineaţă. Tot ce mi-a spus au fost şase cuvinte la telefon.

— Nancy, cum e posibil să facă aşa ceva cu tine şi cu copiii!

— E cam riscant, nu?

Acum, auzind tonul acestei remarci, urmărind-o pe

Nancy cum se repede de la sobă la bufet, Tabitha observă că fata e schimbată. E încordată; vocea ei are tonul acelora care în timpul războiului îşi spuneau unii altora:

„Nu putem muri decât o singură dată”. Mişcările ei sunt repezite şi poate cam teatrale. Atunci când varsă laptele rosteşte un „la naiba” mai răsunător ca de obicei.

— Canada. Tabitha încearcă să-şi închipuie călătoria spre Canada. Durează o săptămână, zice ea.

— Şi ştii care-i partea cea mai grozavă, bunico…

vocea lui Nancy jubilează şi totodată se autoironizează.

Joey vrea cu adevărat să mă ia cu el… l-a impresionat

ştirea că în Canada nu poţi găsi servitori. Joey a simţit întotdeauna nevoia unei ordonanţe.

— Canada!

— Da, nu sunt chiar atât de sigură...

— Nu se poate lua o hotărâre aşa, într-o clipă.

— Mă refeream la ţară. Pe mine mă atrage mai mult

Noua Zeelandă. Se zice că acolo e o climă foarte bună pentru copii. Şi nu e chiar aşa de departe cu avionul.

— Cu avionul! Dar, Nancy, ştii bine că eu n-am voie să zbor cu avionul.

Exclamaţia aceasta o face pe fată să se înroşească.

Parkin îi spusese deja fără ocolişuri că Tabitha nu-i va însoţi. E prea bătrână şi bolnavă; şi, în plus, e duşmănoasă. „De ce s-o suportăm? spusese el. M-a considerat întotdeauna un om de nimic. E o cloşcă bătrână imposibilă, gâfâie şi se agită tot timpul în jurul nostru de parcă n-am fi în stare să ne purtăm singuri de grijă”.

Se lasă o scurtă tăcere. Nancy îi aruncă Tabithei o privire furişă plină de milă, remuşcare şi teamă. Vrea să evite o scenă. În momentul acesta nu are deloc vreme pentru scene.

Dezolarea Tabithei capătă proporţii. Bolboroseşte:

— Dar aş putea fi utilă; pot să muncesc încă.

Această declaraţie directă o sileşte pe Nancy să dea cărţile pe faţă.

— Îmi pare teribil de rău, bunico. Am vrea grozav de mult să te luăm cu noi, dar, bineînţeles, e absolut imposibil la început. Situaţia noastră e atât de nesigură, nici nu ştim măcar unde va trebui să ne ducem, sau dac-o s-avem unde să locuim, chiar şi numai noi. S-ar putea să fie cine ştie ce bordei... Se opreşte căutând cuvinte care să aline nefericirea din faţa ochilor ei, cuvinte care nu există. Amândouă sunt bucuroase când se aude soneria.

Tabitha, care e mai aproape de uşă, se duce să deschidă şi un tânăr în uniformă de aviator trece în grabă

mare pe lângă ea.

— Bună, Nan. Nu te-ai îmbrăcat încă? Am crezut că vii la biserică.

Răspunsul lui Nancy vrea să dovedească cât de puţin îi pasă de nuntă.

— La biserică! Mare minune dacă oi ajunge măcar ia masă. A survenit ceva, Timmy.

Şi de atunci, până în ziua plecării, Tabitha n-o mai regăseşte pe Nancy cea dinainte, apropiată şi sinceră. Fata e deja departe de ea. E preocupată, şi n-are niciodată timp să explice ce anume o preocupă. Apare înainte de micul dejun: „Doamne, bunico, ia-o pe Sue o clipă, trebuie să dau o fugă până la”, şi dispare pentru tot restul dimineţii.

Telefonează fără să spună de unde:

— Spune-i lui Joey că nu pot să găsesc… Nu, mai bine spune-i să mă cheme la Harvey. E vorba de… Dar, lasă că-i explic eu când o să mă sune. Spune-i că e ceva îngrozitor de urgent.

Chiar şi afecţiunea ei se manifestă altfel. E mai expansivă şi totodată mai reţinută.

E nespus de recunoscătoare când Tabitha se oferă să le plătească drumul până în Noua Zeelandă şi să cedeze tinerei perechi o parte din banii investiţi în Liniile Aeriene

Centrale. Dar până şi mulţumirile pline de căldură manifestate năvalnic seamănă cu o acţiune defensivă împotriva vreunei rugăminţi, un mod de a refuza să-i împărtăşească durerea.

Tabitha are în continuare permisiunea să se ocupe de cumpărături pentru casă, dar nu mai inspiră totală încredere. Uită anumite lucruri, îşi pierde rândul la coadă. Într-o zi stând la coadă, leşină şi e adusă acasă cu taxiul.

Doctorul e tulburat de starea în care o găseşte. O ceartă

că face prea mult efort.

— Odihniţi-vă, odihniţi-vă, doamnă Bonser. Într-un

fel, e bine că tinerii pleacă. O să fie mai uşor pentru dumneavoastră.

Tabithei nu-i vine nici măcar să râdă. E prea istovită ca să mai poată râde.

130

E ULTIMA DIMINEAŢĂ. Parkin strânge curelele unei valize. Nancy răspunde la telefon. Tabitha zace într-un fotoliu. De la acel atac suferit când se afla la coadă a supărat-o mereu inima şi nu are voie să meargă la aeroport. O

ascultă pe Nancy vorbind la telefon.

— Da, pe neaşteptate; dar Joey nu mai suportă să fie opresat… Da, ceva absolut nou pentru amândoi, dar…

Nu, nu încă, dar se zice că există perspective bune… Oh, da, o dezrădăcinare cumplită… Nu, sunt absolut înspăimântată.

Tabitha sesizează exaltarea din glasul fetei în timp ce se făleşte, faţă de prietena nevăzută, cu acest act de curaj;

şi cuvântul îi răsună în urechi ca un clopot. „Nou, nou. De ce oare încântă într-atâta? Niciunul dintre ei nu-şi dau seama ce fac… le-a intrat pur şi simplu în cap o idee vagă că acolo totul va fi mai bine pentru că e nou. Şi eu trebuie să rămân singură din cauza capriciului unui om ca Joey, care nu e în stare să gândească niciodată serios”.

— La revedere, doamnă Bonser, ai grijă de dumneata.

Nu, nu te ridica. Parkin, cu chipul lui urât care nu face niciun efort să exprime altceva decât că e grăbit, dă mâna cu Tabitha. Apoi o ia pe Sue în braţe şi i se adresează lui

Nancy care e la telefon: O duc pe Sue la taxi; mai ai doar vreo două minute. Şi iese. Nancy scoate un ţipăt ca de papagal.

— Nu, nu, trebuie… Da, mă aşteaptă Joey… Cine ştie, probabil ani de zile. La revedere, dragă. Pune receptorul jos şi se întoarce spre Tabitha: Oh, cuvintele astea de adio!

Tabitha s-a ridicat sprijinindu-se de braţele fotoliului.

Cele două femei se uită una la alta şi Nancy îşi compune o expresie de falsă bonomie. Dar privirea confirmă deja semnificaţia clipei – e una dintre acele priviri care mărturisesc: „N-o să ne mai întâlnim niciodată”.

Faţa lui Nancy se crispează, lacrimile îi curg şiroaie pe obraji; îi zâmbeşte Tabithei şi zice:

— N-am avut încotro, bunico, înţelegi, nu-i aşa? Nu puteam spune nu.

Tabitha aude cum, în continuare, vocea fetei repetă acelaşi cuvânt „nou”. Şi simte că însufleţirea lui Nancy e chiar sporită de durerea despărţirii, după cum bucuria zborului cu avionul e intensificată de primejdie. Tabitha îi răspunde cu amărăciune:

— Dacă ar ţine cu adevărat la tine… atâta bătaie de joc.

— Nu-ţi face griji, bunico, sunt grozav de rezistentă.

De departe jos, de pe scări, se aude un strigăt furios.

Nancy sare în sus, pe faţa ei apare o expresie de spaimă şi amuzament şi o sărută în fugă pe Tabitha.

— La revedere, scumpa, scumpa mea bunică. Trebuie să fug, altfel o să facă o criză. Joey e nervos când pleacă la drum.

Dar Tabitha nu poate rosti cuvintele de adio. O aude pe

Nancy coborând în fugă scările şi strigând cu o voce veselă, ca o soră mai mare care a întârziat la o petrecere.

— Am venit… am venit. Nu te pierde cu firea, totul e în ordine.

Bătrâna femeie se lasă să cadă din nou în fotoliu. Simte o durere în piept şi-şi spune: „Am să leşin; trebuie să iau doctoria”.

Dar nu întinde mâna spre măsuţa de lângă fotoliu; nu are nici energia nici dorinţa necesară. Nu mai merită

osteneală să lupte pentru a trăi, n-are niciun rost.

Nu leşină; dar treptat, în decurs de o lună, boala se înrăutăţeşte. Doctorul o internează din nou în spital.

Între timp, nicio veste de la soţii Parkin. Infirmiera pare să se scuze ori de câte ori îi raportează că n-a sosit nicio telegramă pentru ea. Dar Tabitha se arată indiferentă.

— Nu mă aştept la veşti aşa de curând; nepoata mea nu se prea grăbeşte la scris.

Nu e propriu-zis apatică, dar profită de apatia pe care i-o impune boala ca de o barieră împotriva suferinţei inutile. Reflectează: „Nancy e pierdută pentru mine; nici nu se mai gândeşte la bunica ei. Chiar dacă s-ar învrednici să-mi scrie, ar fi doar ca să-mi ceară ceva. N-ar însemna decât griji în plus, suferinţă în plus”.

E surprinsă, chiar contrariată, când după trei săptămâni de calmă disperare în salonul de spital doctorul o găseşte destul de restabilită pentru a-i permite să se dea jos din pat. S-ar zice că trupul ei trăieşte o viaţă a sa aparte şi şi-a urmărit ambiţiile sale proprii. A folosit apatia ca să acumuleze forţă. Iar acum e destul de puternic ca, la rândul său, să acţioneze asupra minţii ei.

Pentru că, atunci când peste încă o săptămână i se permite pentru prima oară să iasă într-o după-amiază frumoasă în Kensington Gardens, căldura soarelui pe piele1

Îi dă o uşoară senzaţie de plăcere. Se uită împrejurul ei.

Eleşteul cel rotund se află în apropiere. E august. Iarba s-a decolorat, ulmii sunt prăfuiţi; e praf până şi sus pe cer, a cărui culoare e de un albastru prăfos, şi pe apă, unde bărcuţele de jucărie, legănându-se alene în adierile fierbinţi ale aerului, lasă urme lucitoare asemeni dârei făcute de cârpă pe argintăria doar pe jumătate lustruită. Numai copiii, îmbrăcaţi în pantaloni scurţi, cu umeri arşi

de soare şi năsucuri jupuite, sunt plini de viaţă. Ţopăie şi ţipă la bărcuţe. „Haide… haide!” Se agită; sar în sus cuprinşi de o bruscă speranţă, sau de disperare, se năpustesc cu frenezie în jurul brâului de ciment al eleşteului, urlând după vreo guvernantă sau vreun părinte ca să le aducă un băţ sau să facă vânt în vreun fel.

Alţii, după ce şi-au recuperat preţioasele bărcuţe cu mult chin şi doar printr-un miracol, le aştern din nou pe apă, cu chipuri încruntate şi îngrijorate. În definitiv care e rostul bărcii, dacă nu să plutească?

Şi o căldură lăuntrică misterioasă o cuprinde pe Tabitha venind în întâmpinarea căldurii soarelui. E ca o sevă care răspândeşte sensibilitate în nervii ei, aşa încât vibrează nu numai la căldura soarelui, dar şi la întreaga viaţă din jur cu tot complexul ei de simţăminte; la frunzele între două vârste, încă viguroase sub sentinţa morţii; la iarba pârjolită; la florile din straturi, stropite în dimineaţa aceea, dar ajunse în ultimul lor stadiu, destinate curând grămezii de gunoi; la copiii absorbiţi de existenţa lor primitivă, cu ambiţiile şi temerile lor pătimaşe, cu furiile lor violente, neprimejdioase doar din cauza slăbiciunii lor; iar Tabitha încearcă să protesteze: „Nu, nu, n-are rost, sunt prea bătrână, prea singură”. O sperie această agitaţie plăcută din jurul ei. Se ridică să plece acasă; căutând liniştea disperării.

Dar drept în calea ei stă proţăpit un copil pătrat, o fetiţă atât de pătrată încât cercurile ochelarilor îi atrag imediat privirea Tabithei. E foarte blondă, şi părul tuns drept de jur-împrejur, formează un cadru pătrat pe urechile ei mari, stacojii. Trupuşorul ei e pătrat, braţele sunt pătrate, mâinile durdulii ca nişte perniţe pătrate, picioarele groase, absurd de scurte sunt ca două dreptunghiuri, faţa pistruiată fără sprâncene – cu un năsuc minuscul şi două lacrimi mari murdare atârnând în chip misterios pe obrajii pătraţi cărămizii – e complet pătrată

iar în mijloc are, drept gură, o gaură pătrată, surprinzător de mare şi pătrată. Şi acum, această gaură emite un asurzitor ţipăt de jale şi protest împotriva întregii lumi, a întregului univers:

un ţipăt atât de puternic încât o face pe fetiţă să se clatine într-o parte, cu tot corpul.

Pe Tabitha o pufneşte râsul. Nu se poate abţine să nu râdă, o poftă irezistibilă de râs îi zguduie tot corpul, şi deodată, o durere sfâşietoare îi săgetează inima. Gândeşte „încetează… încetează… mă ucizi… mor”, şi se prăbuşeşte cu respiraţia tăiată pe o bancă.

Protestează cu toată puterea ei împotriva acestui râs, a acestei pofte de viaţă care a cuprins-o, care ameninţă s-o ucidă, dar cu toate acestea râsul o stăpâneşte în continuare.

Propria ei agonie râde de sine însăşi. Tabitha îşi apasă mâna pe inimă de parcă ar vrea să prindă durerea aceea înspăimântătoare între degete şi s-o smulgă, s-o strivească până la dispariţie. E îngrozită că o va ucide, şi niciodată nu şi-a dorit cu atâta ardoare” să trăiască. Întreaga ei fiinţă se roagă să i se mai acorde acest ultim răgaz – o lună, o săptămână, până va sosi scrisoarea aceea de la Nancy.

Iar rugăciunea, izvorâtă din străfundul ei, nu se adresează tatălui, sau fiului, sau sfântului duh. Este strigătul primitiv pornit din sufletul unei fiinţe vii către stăpânul vieţii, creatorul, eternul. „Oh, nu, murmură buzele ei vinete, nu tocmai acum”.

Treptat durerea se potoleşte, groaza scade în faţa dorinţei, a rugii. Înţelege că nu va muri în după-amiaza aceea.

Se îndreaptă încet de spate şi, privind din nou cerul, pomii, copiii zgomotoşi, certăreţi, lumea din nou a ei scoate un lung şi adânc suspin de recunoştinţă, de fericire.

Lector: DENISA COMANESCU

Tehnoredactor: NICOLAE şeRBA nescu
Bun de tipar: *10.02. I9S3. Coli* tipar 31.
K
Comanda nr. 20 450
Combinatul poligrafic „Casa Scânt.
Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti.
Republica Socialistă România

„Joyce Cary face parte dintr-o generaţie despre care s-a spus ci «nu e uniţi decât prin fatalitatea vârstei»

ţi că, «din perspectiva ideilor estetice ţi-a valorii operei create de ei, deosebirile sunt atât de mari, încât, uneori, ai impresia ci ţi se înf & ţiţează imaginea unor scriitori care vin din epoci diferite ale istoriei romanului englez»…

Maric Davis, The en (l» t. Novei of Today o bucurie nmfiror

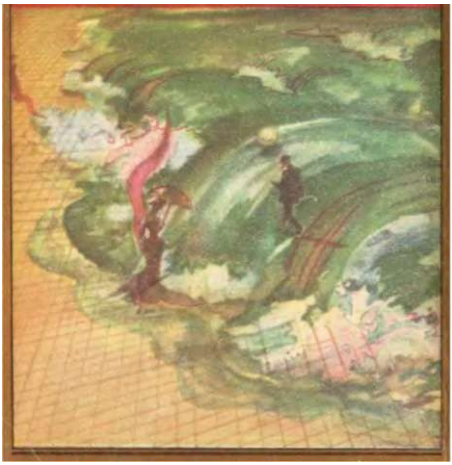

1 George Sampson, The Concise Cambridge History of English Literature, *Cambridge*, *1970*, *p*. *890*.

1 Charles S. Lewis, în „Times Literary Supplement” (1940).

citat în Malcolm Foster, *Joyce Cary*, *A Biography*, Londra, 1969, p. 102.

1 Joyce Cary, *Art and Reality*, Garden City, 1961, pp. 15 – 16.

3 Gilbert Phelps, op. cit., p. 486.

1 Joyce Cary, *Art and Reality*, p. 18.

1 Raymond Las Vergnas, în Emile Legouis, Louis Cazamian.

Raymond Las Vergnas, A History of English Literature, *Londra*.

1 Idem, p. 1336.

1 Joyce, Care, *Art and Reality*, p. 161.

1 Joyce Cary, *Art and Reality*, p. 163.